

E. de Bakker sculp 1744.

ORIUNTUR AB UNO.

H E T
KONST-CABINET
D E R
B O U W - S C H I L D E R -
B E E L D H O U W -
E N
GRAVEERKUNDE,

O F

*Inleiding tot de Kennis dier fraaye Weeten-
tenſchappen, vervat in de Schilderyen,
Stand - Beelden en Prenten.*

Verrykt met een beknopte Leevensbeſchryving der
voornaamſte Schilders, Beeldhouwers en
Plaatſnyders.

D O O R

FLORENTYN LE COMTE,

Schilder en Plaatſnyder.

Na het Franſch gevolgt.

II. DEEL.

T E U T R E C H T,
By **ARNOLDUS LOBEDANIUS,**
Boekverkooper. 1744.

KONST-CABINET

BONNEN-SCHLÜSSEL
BESCHREIBUNG

DES

...

...

...

H E T

KONST - CABINET

D E R

BOUW- SCHILDER-
BEELDHOUW-

E N

GRAVEERKUNDE.

De Werken der voornaamste Nederlandse,
Franse en Hoogduitse Schilders en
Plaatfnyders.

In het eerste Deel een beknopt denkbeeld der Werken van de Oude Bouwkonstenaars en Beeldhouwers gegeven zynde en na het verhandelen van andere Weetenswaardige zaaken, zo die Kundigheeden als de Schilder- en Plaatfny-Konst betreffende, de Florentynse, Roomse, Lombardynse en Bologneese Schilder-Schoolen doorloopen te hebben, is onze toeleg in dit tweede Deel van de voornaamste Neederlandsche, Franse en Hoogduitse Schilders, Plaatfnyders enz. en van hunne Werken te spreken

6 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

De Brabanders of-Vlamingers hebben de Schilderkonst eerder dan de Franschen geoeffent en aangekweekt; want men aan hun de vinding van de Olyverw verschuldigt is. Het was de Schilder *Huybert van Eyk*, die reeds in den Jaare 1365 te Mazyk, een Steerte aan de Maas geleege, gebooren wierd. Men geeft voor, dat zyn gantsche Familie zig tot de Schilderkonst overgaf, en dat hy een Zuster had, *Margareta* genaamd, dewelke, om die Konst met meer vryheid te kunnen oeffenen, ongehuwd heeft willen blyven. Hy had een Jonger Broeder, welke zyn Discipel geweest is: deeze word *Jan van Brugge* genaamd en heeft in het Jaar 1410 de manier om met Olyverw te schilderen uitgevonden. Hy was van Venlo in Gelderland en wierd bygenaamd van Brugge, om dat hy gemeenlyk in die Stad, te dier tyd de rykste der Nederlansche, schilderde. Hy heeft verscheide Discipelen gehad, onder andere *Rogier van der Weyden* en *Harwesse*, die de Konst aan *Lodewyk van Leuven* geleerd hebben. Een Schilder van Messina, vertrok van Napels na Vlaanderen, om dit geheim te leeren, 't geen hy naar Italien overbragt, gelijk reeds hier vooren aangehaald is: Jan heeft zyn Broeder in de uitvinding en kennis zyner Konst overtroffen.

Huybert van Eyk en *Jan van Brugge*, deszelfs Broeder, hebben gezamentlyk verscheide aanzienlyke Werken voor Philippus, Hertog van Bourgogne, Graaf van Vlaanderen, bygenaamd de Goede, uitgevoerd. Onder andere ziet men een Tafereel van hen, het welke tot verwondering en goedkeuring verstrekt van alle de vreemdelingen, die uit nieuwsgierigheid een der Capellen van St. Joannes te Gent bezigtigen. Dit wonder-

derstuk verbeeld 't Lam der Openbaaringen van Johannes. Aan een der zyden, welke dat werk dekken, word de ongehoorzaamheid van Adam in 't aanneemen der verboden Vrugt verbeeld, en aan de andere zyde ziet men den Hertog Philippus te Paard zittende door eenige Hovelingen verzeld, als meede niet verre van daar de twee Gebroeders te Paard. In dat Tafereel worden drie hondert hoofden getelt, meest alle zeer wel onderscheidde. Dat stuk is ontrent de drie hondert Jaeren met verwondering beschouwt, en Philippus het zelve niet hebbende konnen magtig worden, liet 'er een Copy na maaken, 't welk hem twee duizend Ducaten gekost en hy na Spanjen heeft doen voeren.

Huybert is in 't Jaar 1426, alvorens dat stuk afgemaakt was, gestorven en zyn Broeder Jan heeft het zelve verder alleen voltooit; waar na hy naar Brugge met 'er woon vertrok, daar hy zynedingen beeter deed als te Gent en in de Kerk van St. Donatius een Maagd Maria met verscheide Heiligen schilderde, als meede voor de Kerk der Proofstye van St. Martinus Kerk te Iperen een Schildery, waar in hy een Abt voor de H. Maagd knielende verbeelde. Nog een Vrouwe Portret met een Landschap, 't geen eerst versch geschildert schynt; en alzo die manier van schilderen toen ter tyd geheel nieuw en weinig bekend was, wilden alle de Vorsten van Europa diergelyke hebben. Hy zond aan den Prins Laurenzo de Medicis een St. Laurentius Beeld en aan den Hertog van Urbino een ander stuk, waar in een Badstoof verbeeld was. Den Hertog Philippus vergunde hem uit hoofde zynen verdiensten zitting in zyn Raad. Na een gerust leeven is hy in 't Jaar 1470 gestorven.

In zyne Werken bemerkt men, dat zy veel na de Gottische trant zweemden door de Kleedingen, welkers plooyen droog, gebrooken en wanschikkelijk zyn. De onderwerpen, in het byzonder aangemerkt, zyn wel uitgevoert; dog 't geen hen zagtheid moest toebrenge, maakt dezelve te gelyk flauw en laf, vermits het werk al te gepynigt zynde, de leevendigheid van het zelve verdoofd word.

Joost van Gent, Huyg van Antwerpen en andere quaamen ontrent die tyd ook te voorschyn; dog schilderden alleen in de Neederlanden en geraakten door deeze nieuwe manier van schilderen in aanzien, welke eerst op het einde dier Eeuw by andere Natien gemeen wierd.

Quintinus Mefius of *Massys* was een Smit van zyn ambagt en geboortig van Antwerpen. Hy had veel geneegenheid tot de Schilderkonst; dog zyn Vader hem aan zyn eerste handwerk willende houden, 't geen hem te lastig en moeilyk viel, was zulks oorzaak, dat hy schielyk door een gevaarlyke ziekte aangetaft wierd, om welke reeden men hem ter plaatse bragt, voor dusdanige kranken geschikt, alwaar hy wel bezorgt wordende tot beterschap geraakte, en in dien tyd ondernam hy een klein Tafereel, na een Beeld in hout gesneden, te schilderen, met eenige andere kleine stukjes, zo veel hem zyn zwak gestel toeliet; eindelyk tot volkome gezondheid hersteld zynde keerde hy na zyn huis, alwaar hy een yzer hek tot een put van die Stad maakte, het welk om deszelfs verdeeling en stand als een regt Meeesterstuk aangezien wierd. Ook heeft hy een hek in een der Capellen te Leuven gemaakt.

Dog de liefde, welke op alle zyne werkzaame

Beel-

Beelden de overhand had, en die met zulk een zwaar en lastig werk niet eens kon worden, gaf hem wel haast een middel aan de hand om dien arbeid af te schaffen. Hy was twintig Jaaren oud, toen hy die verandering in zig gevoelde. Dit was juist in de Jaaren als de aandoeningen van het hart en de driften malkander gaande maaken. Alle deeze verlicheidene bewegingen in zyn gemoed een minzieke beroering verwekkende, noopten hem aan, om op de eene of de andere wyze verligting te zoeken, en zyne geneigtheid door een voorwerp, dat met zyne agting en begeerte overeenquam, willende voldoen, wierd hy schielyk verliefd op een Schilders Dogter; en vermits hy wist, dat zy in die konst zo veel behaagen had, als af keer voor zyn ambagt, besloot hy, dat gering handwerk te verlaaten, om zig aan een Edele konst over te geeven, waar door hy tot het genot van een bekoorlyke Jonge Dogter, wiens begaaftheeden zyn hart en zinnen ingenoomen had, mogt geraaken, weshalven hy met ernst voornam, de Schilderkonst te leeren en daarin volmaakt te worden, ten einde door dat middel zig met zyn Minnares door den band des huwlyks te vereenigen. Dit opzet wierd door de daad gevolgt; hy bleef in niets gebrekkig, terwyl hy zig de noodige onderregtinge liet geeven, om tot bequaamheid te geraaken. Al zyn handel was zo geheim en behendig overlegt, dat men 'er bezwaarlyk agter konde komen, om dus de zaak, daar men niet op verdagt was, wonderbaarlyker te doen schynen. Romen was de Bron en een der Schoolen, waar uit hy die onderrigtingen ging putten; de beschouwing der verheevenste Werken zyn tweede Fontein en zyne byzondere yver en naarstigheit, door de

geneegenheid gevoed, zyn derde. Eindelyk wierden zyne onderneemingen door de liefde gelukkig ter uitvoer gebragt. Hy ging zyn dienst aanbieden, niet als een gemeen Smit, maar als een bequaam Schilder, wiens edele hoedanigheeden de geringheid van zyn eerste beroep bedekkende, te gelyk indruk op het hart en gemoed zo wel van den Vader als van de Dogter maakte, en deeze schonk hem haare geneegenheid; hunne voornemens wierden door geen het minste belet verhindert, en alles tot openbaaring van het geheim gereed zynde, trouwde hy die Dogter met algemeene toejuigching der weederzydse vrienden. Zig in een stand ziende, was hy op niets anders bedagt, dan om verscheide Werken te onderneemen en te volvoeren.

Hy heeft onder andere een Afneeming van het Kruis geschildert, 't geen als een wonderstuk aangezien word. (*) Dat Tafereel is met twee Deuren bedekt, in de eene is de Marteldood van den Evangelist Joannes, en in de andere Herodias, het Hoofd van den H. Joannes den Dooper houdende, verbeeld. In het Cabinet van Carel den I, Koning van Engeland, pleeg men Erasmus met Ægidius te zien, halverlyf in een ovaal verbeeld, de laatste een Brief, die Thomas Morus hem geschreeven had, in zyn hand houdende. Het Portret van een Bankier en zyn Vrouw, die zakken met gelt tellen en weegen, is op de aardigste en natuurlykste wyze verbeeld. Cornelis van der Geest heeft een Schildery van de Maagd Maria van hem

(*) Dit Tafereel had hy voor de Schrynwerkers van Antwerpen geschildert en is thans in een Capelle van de Hoofdkerk.

hem gehad, 't geen onwaardeerlyk gefchat wierd. (*) Het Geflagt van St. Anna, door hem in de Kerk van St. Petrus te Leuven gefchildert, is een ftuk van een fraaie vinding en van een byzondere fmaak in zyn Ordonnantie.

Na zyne Leevensjaaren met eere doorgebracht en geëindigt te hebben, is hy in 't Jaar 1529 gestorven en in de Carthuizer Kerk der voornoemde Stad begraven; van waar hondert Jaaren 'er na een zelve Cornelis, uit een beweging van liefde en erken- tenis zyne beenderen liet opgraven, om in de Lieve Vrouwe Kerk te Antwerpen overgevoert te worden, alwaar dezelve staatelyk aan den voet van den Tooren bygezet zyn, met toelaating des Bif- fchops en de Regeering; op welke plaats Cornelis voornoemd zyn Beeld in wit Marmer met een kort Byschrift ter zyner eeren deed opregten.

De Werken van dien Meester zyn door gansch Europa verspreit: die welke in Engeland overge- bragt zyn, hebben onnoemelyke fommen gekoft. De Hertog van Buckingham en de Graaf van A- randel hebben Portretten van eenige Nederlandfe Heeren gehad.

Onze Schilder liet een zoon na, Jan genaamd, die meede gelyk zyn Vader fchilderde, al had de liefde hem niet tot een Meester verftrekr.

Ik moet niet vergeten te zeggen, dat in een der groote Zaaln van het Professen huis der Jefuiten, te Parys een groot Tafereel gezien word, van een onregelmatige gedaante op hout gefchildert, waar in hy al wat het Lyden, de Smert en de Droef- heid

(*) Dit ftuk was voor een Koopman te Antwerpen met naame Steevens, gefchildert.

heid byzonder eigen is, verbeeld heeft: dat stuk is een Afneeming van het Kruis, waar in een doode Christus gezien word, met dusdanige dodelyke Vleesch - colour, dat indien het 't zelve voorwerp niet verbeelde, het imand zoude doen afschrikken. De Maagd Maria staat aan zyne zyde zonder beweging en als leevenloos, en dit op zulk een zielroerende en droevige wyze verbeeld, dat men byna, door het zelve aan te zien, bezwyken zou. De Vrouwen, welke haar verzellen, weenen voor haar en betoonen door de droefheid en verlegenheid van haare gestalte, al wat de liefde in een hart dat bemind en lyd kan te weeg brengen. Die den Zaligmaker van het Kruis afgenoomen hebben, weeten niet wat zy doen, en alle verwondert over den staat, waar in zy hunnen Heer zien, wenschen nooit gebooren geweest te zyn. Kortom de verflaagentheid is in dat geheele stuk zo groot en natuurlyk, dat men tot lof van den Schilder zeggen kan, dat het een der heerlykste stukken is, die hy ooit gemaakt heeft.

Joost van Cleef heeft Portretten en Historien in de manier van *Melius* geschildert.

Theodorus of *Dirk van Haarlem* is door zyn konst een der voornaamste sieraaden dier Stad geweest, welkers naam hy gedragen heeft; by ongeluk is het grootste gedeelte zyner Werken vernield geworden, geduurende de tweespald om de Religie ontstaan. Daar is maar één stuk van hem overgebleeven, dat onlangs nog ten huize van een Burgermeester van *Leyden* te zien was. Dit stuk verbeeld het afdrukzel van het Aanzicht van Christus op de Doek van *St. Veronica*, met de Portretten van *Petrus* en *Paulus*; aan het omschrift

is te zien dat het te Leuven in het Jaar 1542 gemaakt is.

Jeronimus du Bois of *Bochio* van 's Hertogenbosch, leefde in het Jaar 1500, gelyk men vermoet door de kleedingen zyner Beelden, dewelke na de trant van dien tyd zyn. Gemeenlyk schilderde hy harffen-gedrogten, snaakse en grillige Beelden; men kan niet bezeffen wie zyn Meester geweest is, vermits hy een byzondere manier had. Onder andere heeft hy de Vlucht naar Egypten geschildert, waar in hy volgens zyne gewoonte in het verschiet Personagien verbeelde, die een Beer doen dansen, en dat met zulke afgryzelyke gebaarden en grynsingen, dat men 'er om lagchen of voor schrikken moet. Hy heeft een gezigt van de Hel met de Duivelen, de pynigingen en brand verbeeld, waar in alles zo natuurlyk en te gelyk zo vervaarlyk is, dat het gezigt met het verstand daar door verbaaft word.

De Reeden-twist van een Monnik met zyn tegenpartyen, welke hy tragt te overtuigen, is het onderwerp van een Schildery, waar over alle die het beschouwen met verwondering zyn aangedaan, door de verscheidene kenteekenen, die in ieder Personagie verbeeld zyn.

Zyne meeste Werken zyn na Spanjen overgebracht en in het Escuriaal geplaatst. Die, welke in de Neederlanden op Jaarmarkten ten toon gestelt wierden, hebben zulke aanzienelyke zommen gekost, dat zommige latere Schilders de list bedagt hebben, om dezelve te Copieeren en voor Origineelen te verkoopen. In de Meubelkamer des Konings van Vrankryk ziet men een Kamerbehangzel, dat na zyn Werk gemaakt is.

Jan Monstaart was van Haarlem en schilderde

14 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
de Landſchappen en kleine Beelden. Hy is in 't
Jaar 1555 geſtorven.

Joachim Dionatenci of *Joachim Patinier*, was
geboortig van Dinant, heeft eenigen tyd te
Antwerpen gewoond en het Landſchap ſchilder-
ren met ſucces geoeffent. Albert Durer in ge-
melde Stad zynde, ſchilderde zyn Portret, om
hem zyne agting te betuigen. Van hem zyn ee-
nige aanzienlyke Tafereelen, welke zeer gezogt
worden, onder andere een volkome Veldſlag,
waar in nog vuur nog bloed geſpaard is. In-
dien hy volgens de oude overlevering wel ſchil-
derde, dronk hy nog beeter en leefde ontrent
het Jaar 1535.

Rogier van Bruffel of *van der Weyde* heeft al-
daar op het Stadhuis vier Schilderyen geſchil-
dert, verbeeldende vierderlei Werken der Gereg-
tigheid: het een vertoon den Keizer Trajanus
de Daciers tegen trekkende en het Vonnis des
doods over een Soldaat uitspreekende; het tweede
den Paus Gregorius den Grooten, in zyne han-
den het Hoofd van Trajanus houdende, welkers
lippen nog rood vertoon; het derde Archam-
baud, Prins van Brabant, op zyn doodbed leg-
gende, dewelke om reedenen by hem bekend,
zyn Neef met dezelve pook, die hy op zyn zy-
de had, doodſteekt, en het vierde is een Biſſchop,
welke om geheime reedenen aan dien Prins het
Viaticum ſchynt te weigeren; dog volgens de
Hiſtorie ziet men, door een ongemeen wonderwerk,
dezelve Hoſtie in de mond van dien Vorſt, ter
regtvaardiging van het begaane feit jeegens zyn
Neef.

Ook heeft hy de groote Geſchiedenis van Zeleu-
cus, dien befaamden Wetgever der Locrianen, ge-
ſchil-

schildert, welke de Wetten teegen de Overspeel-
ders ten scherpsten willende doen uitvoeren,
zynen Zoon een oog laat uitsteeken, en zig on-
derwerpt, om 'er zelfs ook een te verliezen, ten
einde dus de strengheid der straf of droefheid te
maatigen. Daarenboven schilderde hy in de Kerk
van onze Lieve Vrouw te Leuven een Afneeming
van het Kruis; welk stuk door den Koning Phi-
lippus den II. in het vervolg in de Capelle van het
Escuriaal geplaatst is. Door het Portret van een
grooten Princes, 't geen hy zeer fraai uitvoerde,
verkreeg hy een aanmerkelyke inkomst van Graa-
nen; dog hoewel die tot onderhoud van zyn lee-
ven konde strekken, stierf hy egter in het Jaar
1529.

Hendrik de Bles of *Blesio* is te Bouvines geboo-
ren, de gewoonelyke verblyfplaats van Patinier,
wiens voorbeelden hy door het beschouwen zyn-
er Werken volgde, waar door hy groot licht ver-
kreeg, om tot volkomenheid te geraaken. In Am-
sterdam ziet men van zyne Werken, als de Emaus-
gangers, den Berg Calvarien en de Verryffenis
Christi, alle met welgeschikte Beelden zeer geestig
geschildert en de Landschappen zeer wel uitge-
voert. De fraaiste zyn-er Tafereelen zyn tot zeer
hooge pryzen voor den Hertog Rudolphus gekogt
en naar Duitschland overgebracht.

Bernard van Brussel of *Bernard van Orley* be-
gaf zig reeds in zyne vroege Jaaren na Italiën,
alwaar hy het geluk had, onder Raphaël aan
verscheide aanzienelyke Werken te arbeiden.
Na zyn wederkomst in Vlaanderen was hy ver-
maard voor de bedreevenste in de Jagten. Keizer
Carel de V. heeft zyne stukken rykelyk betaalt en
byzonder die, waarin hy het Bosch van Soig-
nies

nies, met alle deszelfs fraaye gezigten verbeeld had. Voorts schilderde hy het Portret van dien Vorst en die der voornaamste van zyn Hof na het leeven, na welke stukken men Tapyten maakte, waar meede de Paleizen van het Huis van Oostenryk vercierd zyn, als meede eenige andere na de schetsen van Orley voor denzelven Keizer en de Hertogin van Parma. Te Antwerpen schilderde hy in de Capelle der Constapels het laatste Oordeel, waar van hy den geheelen grond deed vergulden, alvorens 'er zyn Penceel op te zetten. Te Mechelen heeft hy voor de Broederschap der Schilders het Beeld van St. Lucas gemaakt, dewelke de Maagd Maria uitschilderd. Nog heeft hy ons zestien schetsen nagelaaten, welke den Prins van Oranjen weeder bekoomen heeft, ieder een Prins van dat Huis verbeeldende, en die door Jan Jordaans, een beroemd Schilder te Antwerpen, in Olyverw nageschildert zyn.

Mihiel Coxie of *Coxius* is een zyner Discipelen geweest en van wie men weet, dat zyn Meester zestien Platen middelmaatige groote geëft heeft, verbeeldende het Lyden Christi. Orley is in het Jaar 1550 gestorven.

Joannes Mabuso of *Jan van Maubeuge* is in een Dorp van Henegouwen gebooren, waar van hy de naam behouden heeft. Zo konstig als hy in zyn beroep was, zo ongercegeld was hy in zyne zeeden. Hy trok na Italiën en leerde aldaar een Historie wel te ordonneeren en dezelve op een Digtkundige wyze te behandelen; niet minder maakte hy zyn werk om de Vleesch-coleuren natuurlyk te verbeelden. Voor den Abt van Middelburg schilderde hy een Afneeming van het Kruis, welke in den brand van die Abdye door de vlammen verteert is,

en

en maakte een andere, waar in de Beelden flegts van zeer middelmatige hoogte waaren. Te Amsterdam ziet men nog een Lucretia van hem, en een Adam en Eva byna leevens groote, voor welke aanzienlyke fommen geboden zyn. Nog word als verwonderenswaardig gehouden de Onthalzing van St. Joannes met zwart en wit, en een zekere vogt of zap zonder couleur of indruk op Doek gefchildert, het welk men vouwen en hervouwen kan, zonder het werk te benadeelen.

Hoewel hy vry wat ongereegeld leefde en om die reeden de Regeering van Middelburg hem groote moeilykheid aangedaan had, egter wierden zyne Werken wel verkogt, om dat zyne Teekeningen zo naauwkeurig en zuiver waaren, als men konde wenschen. De Koning van Engeland vond dezelve zo heerlyk, dat hy hem verpligte, de Hoofden der kleine Princen te schilderen, dewelke naderhand in het Paleis te Whitehall geplaatst zyn geweest. De leevendigheid van zyn Penceel heeft hem tot de ontzagghelykste teegenstreever van Lucas van Lyden gemaakt. Hy stierf in het Jaar 1562.

Pieter Koek, geboortig van Alost of Aalst, heeft zig langen tyd in de Bouwkunde geoeffent: na het eindigen zynen leerjaaren, welke hy by Bernard van Orley met vrugt doorgebracht had, ging hy na Italiën, alwaar hy tot grooter volmaaktheid geraakte, en keerde vervolgens weder na zyne geboorte Plaats: na 'er eenige tyd zyn verblyf gehouden en eenige aanzienlyke Werken voltooit te hebben, kreeg hy in den zin een reis na Turkyen te doen, en aldaar geen aanmerkelyk werk vindende, om zyn naam te behouden, hield hy zig beezig met eenige byzondere Teekeningen te maa-

ken, daar hy meer by geval, als uit nieuwsgierigheid aan kwam. 's Lands wyze en Taal wat geleerd hebbende, ondernam hy verscheide kleine Teekeningen, welke zeedert in hout gesneeden zyn. De eerste verbeeld den grooten Heer met deszelfs Janissaaren; de tweede een Huwelyk op de Turkse wyze; de derde de manier der Turken in het begraven hunner Dooden; de vierde de Plegtigheid van de nieuwe Maan; de vyfde haar manier van spyfen; de zesde hoe zy reizende gekleed gaan, en de zeevende het plan van haar Leeger, en haar manier om een Leegerplaats te betrekken. In dit laatste stuk heeft hy zig zelve op 't Turks gekleet geschildert, met een Boog in de hand, en met zyn vinger na een ander, welke met een Werp spies gewaapend is, wyzende.

Hy wierd aldaar die leevenswyze moede, welke met zyn inborst weinig overeenquam, en een afkeer gekreegen hebbende van een Land, daar de beschaafdheid en vrolykheid niet gelyk in Vrankryk in gebruik zyn, nam hy voor, spoedig na Vlaanderen te keeren, en zo dra hy zig in staat vond eenige rust te neemen en na zyn smaak te werken, begon hy Boeken over de Bouw-Meet- en Perspectief-kunde te schryven. Daarna vertaalde hy de Werken van Sebastiano Serlio uit het Italiaans.

De Neederlanden zyn hem de Romeinsche Bouwkunde, dewelke hy aldaar-ingevoerd heeft, verschuldigd. Keizer Carel de V. verkoor hem tot zyn Schilder en Bouwkunde, en lag hem groote Jaarwedden toe. Zyn Beelden zyn vry duidelyk en los. Hy heeft houten Platen gesneeden en is in het Jaar 1551 gestorven.

Koek had maar eene Dogter: deeze trouwde met

met *Pieter Breugel*, zyn Discipel, bygenaamd *den ouden Breugel van Breda*.

Jan Mayo of *Vermeyen*, is in de Steede Beverwyk in het Jaar 1497 gebooren. Keizer Carel de V. nam hem tot zyn huis- of lyf Schilder, en hield hem altoos by hem, om zyne beroemdste Daaden af te maalen. Hy trok met den Keizer na Tunis, alwaar hy de Teekening van de Zeemagt, de Beleggering en de Inneeming dier Stad maakte. De Tapyten van het Escuriaal, de voornaamste Daaden van dien Vorst verbeeldende, zyn na zyne Teekeningen gemaakt. Hy heeft eenige Schilderyen voor de Kerk van St. Vastus te Arras geschildert; dog de Monnikken van dat Klooster hebbense verwaarlooft, en zy zyn zeer beschadigd. Het geen van hem in de Kerk van St. Gudula te Brussel geschildert is, wierd in de binnenlandsche Oorlogen jammerlyk verscheurd; dit is des te beklagelyker, vermits het bekend is, dat in zyne Werken een volmaakte schikking en overleg was.

Te Middelburg heeft men by zyne erfgenaamen gezien zyne eigen beeltenis door hem zelfs geschildert, waarin hy te midden van een bende Soldaaten het Plan van Tunis afteekent.

Hy was uitermaaten vrolyk in zyn ommegang; dog zeer byzonder en eigenzinnig in zyne Kleding. Van hem word gezegd, dat zyn baard zo lang was, dat hy 'er gemakkelyk op kon treden zonder te bukken: genomen dat het zo was, moet zulks voor een wonder der natuur aangezien werden, want men nooit gehoord heeft, dat de grootste baard langer dan die van een Capucyner Monnik of van de derde Orde der Franciscaner is. Dog ik zal my hier meede niet lang ophouden en de zaak laten voor 't geene zy is, willende de natuur

in haare uitwerkingen, die dikwylen buiten gemeen zyn, niet betwiften. Ook wierd hy Jan Langbaard bygenaamt en is te Brussel gestorven in het Jaar 1556, oud zynde 59 Jaaren; zyn Grafchrift vind men in de St. Joris Kerk, welke hy tot zyn begraaf-plaats verkooren had.

Jan Schoorel droeg de naam van het Dorp daar hy in gebooren was. De groote naam van eenige, die toenmaals te Amsterdam aan verscheide Schilderen Beeldhouw- werken bezig waaren, lokte hem derwaards, om'er de noodige lessen te ontfangen, ten einde zoo bequaam als die Meesters te worden, weshalven hy zig by Jacob Cornelissen vervoegde, alwaar hy eenigen tyd met een wonderbaare oplettenheid en werkzaamheid bleef. De begeerte, om hooger te stygen, deed hem eenige reizen na verscheide plaatsen onderneemen, en by geval door 's Hage trekkende, trof hy Albert Durer aan, met wien hy vriendschap maakte, welke hem in het vervolg niet ondienstig was. Na dus de voornaamste Neederlandsche steden doorkruist te hebben trok hy na Venetien, van waar hy na een verblyf van eenige daagen, om de byzondere fraaiheeden dier Republiek te bezigtigen, na het Heilig Land 't sloop ging; op die reis Teekende hy alle de merkenswaardigste Plaatsen, daar hy heen en weder door en voorby trok; onder andere de Stad Jerusaleem en de kusten van Candia en Cyprus. Te Venetien weedergekeerd zynde schilderde hy St. Thomas van zyn Ongeloo- vigheid overtuigt zynde; welk Schildery hy uit dankbaarheid aan de Monnikken van het Heilig- Graf te Jerusaleem zond. Het Eiland Rhodus doorreisende, wierd hy door den Grootmeester zeer minnelyk bejeegend, welke hem toeliet het Plan

van

van de Stad en deszelfs Fortificatien af te teekenen.

Eindelyk te Romen gekomen zynde, zocht hy al het fraaifte op, dat na de Antieke en de Werken van Michaël Angelo gecopieerd kan werden. Adrianus de VI., te dier tyd Paus, hem geneegen zynde, gaf hem het opperbewind over de Werken van Belvedere. Hy schilderde het Portret van dien Paus, het welk te Leuven in het Collegie, door zyn H. gestigt, geplaatst wierd. Na de dood van den Paus keerde hy weeder na Holland, maar te Utrecht vernoomen hebbende, dat de Persoon, welke hy ten huwlyk aangezocht had, verlooft was, besloot hy, zig aan zyn kunst, wiens trouwheid hem bekend was, te verbinden. Om dit voorneemen te meer luister by te zetten, aanvaarde hy den Geestelyken staat en wierd Kanonnik, ten einde met te meer gerustheid te kunnen Werken. Dog by ongeluk zyn deszelfs meeste Werken in de ontstane troubelen verlooren gegaan en vernielt, en het geen by geluk behouden heeft kunnen worden, is in de handen van den Koning van Spanjen vervallen, die het na Spanjen heeft doen brengen. Te Breda ziet men in het Kasteel eenige stukken van hem. Voor den Koning van Zweeden heeft hy een Beeltenis van de Maagd Maria geschildert, waar voor hem die Vorst tot erkentnisse een Goude hoepring zond met verscheide kostbaare Vellen, een Arresteede van een byzondere vinding, en een ongemeene Kaas, die, gelyk verzeekert word, twee hondert ponden woeg: dog het aanmerkelykste van alle was een eigenhandige Brief, door dien Vorst aan hem geschreeven, in dewelke hy zyne agting jeegens zyn Persoon betuigde. De Muziek, de Digtkunde en de ken-

nisse der taalen zyn de gelukkige gaaven zyns verstands geweest. Hy was een man van een geregeld leeven, dus het zelve voor zyn dood verantwoord kon. Hy overleed in 't Jaar 1562, in het 67. Jaar zyns ouderdoms. Zyn Portret is voor deszelfs dood geschildert door zyn Discipel.

Antoni de Moor is te Utrecht gebooren en was een zeer goed Portret Schilder. Hy heeft een reis na Rom en gedaan, alwaar hy in korten tyd de agting en gunst van den Kardinaal van Granvelle verkreeg, welke hem aan den Keizer Carel den V tot zyn Schilder voordroeg, door wien hy ook in die hoedaanigheid aangenoomen wierd. Van daar ging hy na Spanjen, alwaar hy alle de voornaamste steeden van dat Koningryk doorreist hebbende, zig na Madrid begaf: de Koning van zyn komst verwittigd zynde, ontbood hem, om Philippus den II. te Portretteeren, en dit werk na zyn genoegen bevonden zynde, zond hy hem na Lisbon, om het Portret van de Infante, welke met zyn Zoon stond te trouwen, af te maalen. Dat Portret wierd zo fraai geoordeelt, dat haare Majesteiten begeerig wierden, om zig ook te laten uitschilderen. Deeze drie Portretten waaren hem zes hondert Ducaten waardig, behalven een aanzienlyk geschenk van de Staaten van het Koningryk. Philippus de II, Weduenaar geworden zynde, wierd de Moor na Engeland gezonden, om het Portret van de Koningin Maria te schilderen, met bevel, het zelve aan den Koning te brengen, onder vorschyn van een aanstaande huwlyk. Dit lukte zo wel, dat hy een ongemeene belooning daar voor verkreeg en buiten dat een somme van duizend Guldens, alleenlyk voor de Copy van het Hoofd.

Deeze Schilder had een edele zwier en liefstallige

manieren; hy was welsprekende en beschaafd in zyn reedenvoering, en had veele andere fraaye hoedaanigheeden, welke zyn beroep luister toebrachten. De Koning wierd door die uitnemende begaaftheeden bewoogen, hem by zig te houden, dus hún gemeenzaame omgang aan de Inquisiteurs eenige agterdogt verwekte, welke duggende voor nadeelige gevolgen van de kuiperyen, die deeze vreemdeling ten Hove mogt aanregten, beslooten hem te doen arresteeren. Dog door zyn voorzigtigheid wist hy die slag te ontwyken, en verzogt zelfs de vryheid, om zig weder na zyn Vaderland te mogen begeeven, 't geen hem vergunt wierd. Hy keerde dan na Utrecht, alwaar hy zyn verblyf hield tot de aankomst van den Hertog van Alba in de Neederlanden. Deeze nieuwe Landbestierder begeerig zynde het Portret te hebben van eenige Dames, die hy beminde, ontbood hem te Brussel, alwaar hy den Hertog zo veel genoeg gaf, dat hy hem zeer wel beloonde en met het Ampt van Ontfanger Generaal van Vlaanderen begunstigde, 't geen hy aan zyn Dogters man overgaf. Onder een groot getal Werken, die hy gemaakt heeft, ziet men de Verryffenis Christi, welke zo wel geschildert is, dat de kenners dezelve op vier duizend Ryksdaalders geschat hebben, wanneer zy in onderhandeling over dat stuk wilden treden. Dat stuk bestaat in vyf Beelden, waar van de voornaamste de verreze Christus is, hebbende aan zyne zyden Petrus en Paulus en twee Engelen boven hem. In de Ordonnantie van dat werk is niet veel fraaiheid. Het Vleesch is zeer wel; dog in een drooge en scherpe manier geschildert. De schaarsheid zynner Werken maakte, dat zy in Vlaanderen zeer

gezocht wierden. Hy heeft voor Philippus den II het Beeld van Danaë na Titiano gecopieerd. Op het einde zyner daagen begon hy een Besnydenis Christi voor de Hoofdkerk te Antwerpen; dog dit werk is onvoltooit gebleeven, alzo hy 56 Jaaren oud zynde stierf.

Adam van Noort is te Antwerpen in het Jaar 1557 gebooren, de eerste Meester van Rubbens geweest, en in het Jaar 1641 gestorven. Zyn Vader Lambert van Noort had hem met veel vlyd en iever in de konst onderweezen.

Marten Heemskerck was een Discipel van Jan Schoorel, die den voortgang van deezen Jongeling schein te benyden, vermits hy met groote schreden in zyne konst vorderde, 't geen ligt te zien is, aan het Beeld van St. Lucas, dat hy uit eigen vernuft voor het Schilders Gild te Haarlem gechildert heeft. En dewyl hy yverig tragtede, zig in de konst te beschaaven en behaagelyk te maaken, besloot hy zig na Rome te begeeven, als zynde daar het groote Oeffenschool van de fraaiste vinding. Aldaar besteede hy drie Jaaren, om een vloeyender en lossier manier dan die der Neederlanders te verkrygen.

Vervolgens keerde hy weeder na Haarlem, om 'er zig ter neder te zetten, en heeft 'er verscheide aanzienelyke Werken ondernoomen, welke in de voornaamste Steeden van den Staat tot Gedenktekenen van 's Mans roem strekken.

Die van Delft gaaven hem een Jaarlyks inkommen van hondert Guldens, voor een Tafereel van de Aanbidding der drie Koningen, 't welk hy voor de Kerk van St. Agatha geschildert had. Hy heeft dertig stuks van het Oud Verbond, door verscheide Plaatsnyders gesneden, geïnventeert, als mee-
de

de een en twintig kleine stukjes van het Oude Verbond, waar by zyn Portret in de Tytelplaat, alle door Philippus Galle gegraveert.

Jacobus Reynhard, een zyner Discipelen betaalde hem zo rykelyk voor de vier uiteindens der Menschen, welke hy voor hem geschilderd had, dat hy 'er over verbaast stond. By de inneeming van Haarlem door de Spanjaarden, plunderde zy een meenigte zyner Werken, welke zy na Spanjen overbragten en voor onnoemelyke sommen verkogten: zyne fraayste Werken zyn door de beroemdste Mannen gegraveert. Hy heeft van een kant de roem gehad, die Martyn Vos van een ander kant had verkreegen. Dit heeft hem gelegenheid gegeven van een groot Fortuin te maaken, waar van hy egter niet lang genot had: want hy wierd door een heevige ziekte aangetaft, waar aan hy te Haarlem 76 Jaaren oud zynde stierf, in het Jaar 1574, ten tyden der zwaartste binnelandse beroertens in Holland.

Adam Willaarts is te Antwerpen gebooren in het Jaar 1577 en begaf zig met 'er woon na Utrecht: alwaar hy door zyne Zeehavens en kleine Beelden in agting geweest is.

Josepb Heyns, een Duitscher, heeft verscheide stukken geschildert, door welke hy zo veel aanzien verkreeg, dat hem de Keizer tot zyn Schilder benoemde. Déeze bediening hem gelegenheid verschaffende, om zyn vernuft des te meer te doen doorstralen, heeft hy in veele stukken wel geslaagd, welke door Lucas Kilian gegraveerd zyn, om dezelve in verscheide plaatsen bekend te maaken.

Lambert Lombast, een Luykenaar van geboorte, heeft het voordeel gehad, dat hy zig zelfs

oeffenende, andere tot kennis en weetenschap gebragt heeft. Onder het groot getal der geene, die hy onderregt en bestierd heeft, konnen *Huybert Goltzius*, *Frans Floris*, *Guillemo Cayo* en verscheide andere gezegt worden, hem inzonderheid verpligt te zyn, voor de weetenschap, die zy door zyn onderwys verkreegen hebben. Hy deed met succes veele naspeuringe wegens de Oudheeden zyns Vaderlands en is een goed Wis-konstenaar geweest en te gelyk bedreeven in de Meet- Schilder- en Bouw-kunde.

Dom. Lampsonius, Geheimschryver van den Prins van Luik, welke zyne bequaamheid kende, breidde deszelfs lof in een Digt ter zynen gedagtenisse uit. Die groote Man begaf zig na Italien, om zyne nieuwsgierigheid te voldoen en uit de heerlyke dingen, die daar te beschouwen zyn, voordeel te trekken. Hy heeft 'er verscheide Antieke Stand-Beelden en Schilderyen nageteekent, en in de voornaamste Gebouwen te Romen en Florencen onderzocht hebbende, al wat hem het fraaiste voorquam, vond hy door de vergelyking van haare verschydenheid het geheim, om by zyne wederkomst het harde en gebrekkelyke van Neederland te verbeeteren: ook kan gezegd werden, dat zyne fraaiste Werken in de voornaamste Paleizen en Huizen der Keizeren overgegaan zyn.

Guillielmo Cayo van Breda, was gelyk reeds gezegt is, een zynen Leerlingen. Deeze zettede zig te Antwerpen neder. Zyne Portretten waaren de eerstelingen van zyn groote naam en fortuin, onder andere die van den Kardinaal van Granvelle en den Prins van Oranje. De Hertog van Alba, Gouverneur der Nederlanden, ontboot hem te Brussel, om het zyne insgelyks te schilderen;

dog

dog de wreevele inborst van dien Landbestierder, en zyne gestrengheid om op staande voet den Graaf van Egmond te doen onthoofden, joeg dien Schilder zodanig een schrik op 't lyf, dat hy van een heevige kobrts overvallen wierd, dewelke hem eenige dagen daar na uit de waereld rukte, in het Jaar 1568.

François Floris of *Frans Floris*, wierd in het Jaar 1520 te Antwerpen gebooren. Zyn Vader was van een gemeene afkomst; dog een tamelyk goede Beeldhouwer zynde, boezemde hy zyne Kinderen de eerste grondbeginzelen dier konst in, om haar bequaam te maaken, in het vervolg grooter onderneemingen uit te voeren. Hy liet vier Kinderen na, welke reedelyke goede gaaven tot de oeffening der fraaye konsten bezaaten; dog zyn niet alle evenwel geslaagd. De oudste heeft als Architect het Stads- en Oosters-huis gebouwt; de tweede schilderde vry wel op glas; de derde maakte Porcelyne Vaasen, welke de fraaiheid der kostelyke Oostindische werken betwifteden; hier om wierd hy door Philippus den II. na Spanjen ontbooden, om hem aan de Fabriek van dat Werk te gebruiken; ende vierde daar ik nu van spreek, leide zig in den beginnen toe, om Grafsteeden en Graf-schriften in Kooper te brengen en hier in volmaakter willende worden, ging hy by Lambert Lombard, een der vermaardste Schilders van Luyk, en gaf aldaar zo groote teekenen van zyn vernuft en iever, dat alhoewel hy reeds twintig Jaaren oud was toen hy by hem quam, egter in korten tyd die, dewelke verscheide Jaaren 'er voor hem geweest waaren, voorby streefde. Vervolgens ging hy na Rom en werkte 'er na de naakte Beelden van Michaël Angelo en de Antie-
ke

ke stukken , in welke de grond van de konst be-
staat. Eindelyk te Antwerpen wedergekeert zyn-
de, had hy het geluk, om door zyne betragtingen
en vlyt den Eertytel van den Onvergelykelyken te
verdienen, nadien hy alle de begaaftheeden van een
uitmuntend Schilder bezat. By deeze konst voeg-
de hy de Weetenschappen der geschigtkunde en de
Wysgeerte, en dit was de kroon van deszelfs
grootte naam.

Indien hy in het beroep van Schilder middel ge-
vonden had, zyn fortuin staande te houden, zo
wierd van een ander kant de loop zyner voorspoed
fchielyk gestuit, door zyn zugt om uit te steeken,
gevoegt by eenige kleine ongercegeltheeden, zulks
hy tot veel hooger staat geraakt zoude zyn, by al-
dien hy niet alleen de tyd maar ook het geluk, 't
geen hem de Fortuin en de Natuur aanbod, had
weeten waar te neemen.

Hy bezat eene zo groote vaardigheid in het
fchilderen, dat wanneer Philippus de II. zyn in-
treede deed, hy in eenen dag op een groot doek
de Overwinning met Zeegeteekenen en Wapenen af-
maalde, 't geen geagt word het werk van verschei-
de Maanden te zyn.

Zyne Tafereelen versierde hy altoos met eenige
Antiquiteiten, die dezelve fraaiheid toebagten. Hy
heeft den fryd van St. Michaël geschildert, waar-
van men het Tafereel in de Hoofdkerk zag, als meede
ter zelve plaats een Maria Heemelvaart. Zom-
mige zeggen, dat deeze door de Beeldstormers ge-
scheurd zyn, dog men geloofd, dat zy aan den Ko-
ning van Spanjen zyn verkogt en na het Escuriaal
gezonden. Hy heeft het laatste Oordeel met alle
deszelfs deelen geschildert; dit werk is zo fraai als
verschrikkelyk. In de Kerk van St. Joannes te
Gent

Gend word van zyne Werken bewaart.

Zyne Daaden van Hercules, door Cornelis Cort gefneeden, zyn aan Nicolaas Jongelinck te beurt gevallen. De zogenaamde Bourbon en Crispian hebben, 't geen hy begonnen had, gelukkiglyk voltooit, vermits hy door een ziekte aangeaft wierd, en daaraan in het Jaar 1570, oud zynde 50 Jaaren ftierf: hy heeft een groot getal goede Discipelen gemaakt, en is door de Vlaamingers het meest geagt geweest.

Antoni van Montfort Blockland, een Hollander van geboorte, was een Discipel van Frans Floris en maakte allereerst zyn werk van de Historien en de Italiaanse manier, verbeeldende het natuurlyke; en kennis hebbende van het geen in de Compositie en menging der Verwen te pas koomt, heeft hy geen andere bewerpen gemaakt, dan die zinryk en aanzienlyk waaren; zulks is te zien in zyn Schildery van Berseba in het bad. 't geen te Leiden is. Hy heeft verscheide Werken onvoltooit gelaaten. Zyn Historie van Joseph, die men meend te Amsterdam te zyn, word onder andere zeer geagt. Men ziet van hem geene Portretten, dan alleen die van zyn Vader en Moeder. Hy is in het Jaar 1583 gestorven zynde 49 Jaaren oud.

Pieter Breugel, bygenaamd *de Oude Breugel*, is te Breugel dicht by Breda gebooren en heeft de naam van zyne geboorte Plaats behouden. Onder zyne Voorouders wierden Prinsfen gevonden. Hy heeft byzonder uitgemunt in Snaakeryen en men kan zeggen, dat hy by erfvolging aan Callot, alle de potzige en snaakle manieren ingeboezemd heeft, daar het vernuft van dien grooten Man vol van was. Waar tegen men met veel
eigen-

eigenschap deeze opmerking maaken kan , namentlyk ; dat indien Pieter Breugel de Callot van zyn tyd geweest is , Callot de Pieter Breugel van den zynen was . Hy had tot Meester den bequamen Pieter Koek , onder wien hy met veel vrugt leerde , en zig in staat gevoelende om te reizen , ging hy na Italiën , van waar hy verscheide konstige Werken meede bragt , onder andere de verscheide gezigten der Alpise gebergstens en der dieptens , die dezelve omringen . Deeze groote stukken hielden hem eenigen tyd beezig , toen hy Savoyen doorreisde , 't geen hem veel hulp toebragt tot een Tafereel , waar in hy de verzoeking van onzen Zaligmaker in de Woestyne schilderde . Zyn Werk , verbeeldende den Tooren van Babel , is zeer gegagt . De Bekeering van St. Paulus , die hy in 't verschiet geschildert heeft , en de Kindermoord door bevel van Herodes , zyn van geen minder succes geweest . Dit alles wierd in het Cabinet van den Keizer Rudolphus gevonden en gezien .

Hy was weergaloos in het schilderen van Boere Kermiffen of Gasteryen . Door zyne Jaaren en Fortuin in staat geworden zynde , om na en portuur uit te zien , trouwde hy de Dogter van die zyn Meester geweest was , waar na hy zig van Antwerpen te Brussel ging neederzetten , hoewel hy in de eerstgenoemde plaats met die van de Academie der Schilderkonst gemeenschap gemaakt had , en alwaar hy onderstond , dubbelzinnige zinnebeelden op den toestand der zaaken en de voornaamste Daaden der Grooten te maaken . Hoewel dit maar in het geheim gezien wierd , zoude egter zyn naam en goederen daar door grootelyks geleeden hebben , indien hy 'er niet zonderling zorg voor gedraagen en dezelve agter gehouden had . Hy begon

gon de Vaart, die zig van Brussel in de Schelde looft, af te beelden; dog heeft dezelve niet voltooit. Men heeft opgemerkt, dat hy in zyn daaden en spreken veel omzigtiger dan in zyn Penceel was, want hoe verheeven en ernstig zyn werk mogt zyn, voegde hy 'er altyd eenige klugtige strecken by, die dezelve onderscheiden. Hy was in 't Jaar 1566 in zyn grootste aanzien.

Jan Breugel zyn Zoon, of *de Jonge Breugel*, heeft allerly werken geschildert en is in 't Jaar 1642 gestorven.

Michiel Coxie of *Coxius* is te Mechelen in het Jaar 1497 gebooren en was een Discipel van Bernard van Brussel of van Orley, den welke hy zo wel navolgde, dat hy, alvorens uit zyn School te gaan, Tafereelen schilderde, welke het Schildergenootschap goedvond aan den Aarts-Hertog Mathias, als een geschenk, zyne nieuwsgierigheid waardig, opgedraagen te werden. Hy ging na Italiën, om de Werken van Raphaël te bestudeeren, en schilderde in de Kerk van St. Petrus de Heemelveert Christi in Fresco, waar door hy een groote agting verkreeg. Zig in een stand bevindende, zo voordeelig als een eerst opkomende Fortuin kon toelaaten, maakte hy kennis met een jonge Romeinsche Dogter, welke hy trouwde, en na eenig verblyf dwong hem de liefde tot zyn Vaderland derwaarts te keeren en zyn jonge Huisvrouw meede te nemen. Naauwlyks was hy aangeland of hy kreeg het geluk op zyn zyde, en wierd gebruikt tot de schetsen der Tapyten van het Escuriaal, welke onder andere de Geschiedenis van Cadmus verbeelden. Ook heeft hy voor Philippus den II. een Copy geschildert van een Tafereel dat te
Gent

Gent in de St. Janskerk gezien word, zynde een stuk van Huybert en Jan van Eyk, welkers onderwerp uit de Openbaaringen van Joannes getrokken is. Zyn Copy wierd zo volmaakt gevonden, dat de Koning hem, buiten de kosten van zyn arbeid, nog twee duizend Ducaten schonk. Zyn Schildery van het Lyden Christi, 't geen van een byzondere vinding is, wierd door den Kardinaal van Granvelle zo fraai bevonden, dat hy hem twee duizend Ryksdaalders 'er voor bood, en den Schilder niet los liet, voor dat hy het werk magtig was. Niet teegenstaande zyne sterke verbeeldingen, bemerkte men egter wel, dat hy veel van Raphaël roofde, het geen nog meer bekend wierd, na dat Jeronimus Koek zyne Werken in 't koper gebragt had; dog deeze dieffstal was zo kunstig overlegt, dat 'er geen reeden was, om 'er over te klaagen, en het waare te wenschen dat alle, die thans steelen, zuks met zo veel verstand en overleg deden, als wanneer haar vermetelheid of misdadaad voor bequaamheid aangezien zoude worden; dog de slegte verdeling der Werken van de heedendaagse plunderaaren maakt, dat hunne iever voor misdadaad gerekent word en hunne vermetelheid hen niet ontschuldigt.

Eindelyk Coxius genoodzaakt zynde op een aanmerkelyke hoogte te Werken, schoot de plank van onder zyne voeten weg, waar door hy zulk een schielyke val deed, dat hy ook zyn leeven 'er by inschoot in het Jaar 1592 en het 95ste zyn 's ouderdoms.

Jan Kalkar heeft zyn naam van die Stad, in het Hertogdom van Cleef geleege, ontleent, alwaar hy in het Jaar 1536 gebooren is. Na Venetien getrokken zynde, vervoegde hy zig by Titiano en volgde

volgde zyn manier zo wel na, dat in zyne Teekeningen met de Pen en in zyne Tafereelen volkomenlyk de handeling zyns Meesters te zien is. Van Venetien begaf hy zig naar Romen, alwaar hy de manier van Raphaël aannam. Van daar na Napels oversteekende, mogelyk om verder te trekken, wierd hy door de dood in zyn voornemen verhinderd.

Onder andere Werken van hem word byzonderlyk aangemerkt een Geboorte Christi, waar in het Licht van het Kind Jesus afkoomt. Dit werk was zodanig na den zin en smaak van Rubbens, dat hy het altyd afgescheiden heeft van die stukken, welke hy zig wel kwyt wilde maaken. Na zyn dood is het evenwel door Sandrart gekogt en aan den Keizer Ferdinand weder verkogt. Ook heeft hy de Anotomische Beelden van het Boek van Vesalius geteekent, als meede de Portretten der Schilders by deszelfs Leevensbeschryving, door Vafari in het licht gegeven.

Diderik Barendsz van Amsterdam, was onder de Discipelen van Titiano, welke hem de grootste geneegenheid toedroeg, in zo verre, dat hy zig zelfs door hem heeft laten afmaalen; en hy na zyn Vaderland staande te keeren, wilde Titiano zig zelfs in Portret aan hem meede geeven. Dit Portret wierd naderhand by Pierre, een Schilder te Amsterdam, gezien, alwaar deeze berugte Leerling eenige Werken, dewelke zyn verdiensten nog hooger verheften, afgemaakt hebbende, door de dood, die dezelve niet ontzag, weggerukt wierd, zynde maar 48 Jaaren oud, in het Jaar 1582.

Jan Dach van Aaken, in welke Stad hy opgevoed, dog te Keulen gebooren is, in het Jaar 1556, reisde na Italien, in welk land hy zig eeni-

34 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

gen tyd opgehouden hebbende, om zyne nieuws-gierigheid te voldoen, na Duitschland trok, alwaar de Keizer geneegenheid voor hem kreeg, en hem bequaam oordeelde, te Rom en eenige Antieke stukken, die hy begeerde, voor hem af te gaan Teekenen; dog aan het Keizerlyk Hof wedergekomen zynde, stierf hy kort daarna.

Arnoud Mytens, van Brussel geboortig, heeft Italiën doorreist, te Rom en Napels verscheide Werken uitgevoerd, en is in de laatstgenoemde Stad getrouwd. Zyn aanzienlykste werk is den Berg Calvarien in het verwulft der Kerk van Aquila, welkers Beelden meer als levensgrootte zyn. Mytens weder na Rom gekeert zynde, om een groot werk aan te neemen, stierf aldaar in 't Jaar 1602.

Maarten de Vos een Antwerpenaar, heeft in het eerst by zyn Vader en naderhand by Frans Floris leeren Schilderen. Naauwlyks had hy twintig Jaaren bereikt, of wierd om zyne heerlyke Werken in de Academie der Schilderkonst te Antwerpen aangenoomen. Ter zelve tyd schilderde hy verscheide stukken, en bragt eenige ongemeene vindingen voor den dag, waar van nog een gedeelte in onze Lieve Vrouwe Kerk aldaar gezien worden. Zig tot grooter dingen in staat gevoelende, wierd hy gelyk andere het lust, om Italiën te bezigtigen en onthield zig aldaar een geruimen tyd, veel vermaak scheppende in de bestippte naspeuringen, welke hy aldaar deed, en waar van hy de Teekeningen overbragt, die in Vaasen, door de Grieken en Romeinen zo by hunne Offerhanden als Maaltyden en Lykstatien gebruikelijk, bestonden. In dat soort van Schilder-

derwerk heeft hy inzonderheid uitgemunt door zyne fraaye verbeelding, vaardige en losse uitvoering. Dit blykt uit de verscheide stukken, die na zyne Werken gegraveert zyn. Deeze roemrugte Man had een net en vloeyend Coloriet, een losse Teekening, en een Oordeelkundige Ordonnantie; dog zyne Kleedingen quaamen scherp voor. Hy is in 't Jaar 1604, in den ouderdom van 70 Jaaren overleeden. Alzo hy van een zwaarlyvige gesteltenis was, is het waarschynelyk dat hy aan een beroerte gestorven is. De volgende hebben veele Werken van hem gegraveert, namentlyk :

Beide de *Sadelaers*,
J. B. Barbe,
Jacob de Bye,
Jan en Adriaan Collaart,
Cornelis Galle, en
Wirix.

Deeze laatste heeft inzonderheid de Geschiedenissen van het Oude en Nieuwe Verbond tot het Boek *Natalis in Evangelia* gesneden.

Wenceslaus Couberghe, meede van Antwerpen, was een Discipel van den voornoemde de Vos. Hy wierd op een van zyn Meesters Dogters verliefd, en zulks uit zyn zin willende verzetten, trok hy na Romen. Dit gelukte, en daar door wierd het spreekwoord bewaarheid, het welk zegd: *Ver uit het oog, ver uit het hart*; ofte wel, *De tyd en de reeden zyn de Geneesmiddelen voor de hardnekkigste Hartstogten*.

Na dat hy te Romen, alle het geen zyne weetlust en geneegenheid voldoen konde, had onder

onderzocht, ging hy naar Napels, alwaar hy met een Vlaaming, Franco genaamd, vriendschap maakte: deeze was een der vermaardste Schilders van zyn tyd, by wien hy een poos werkte, en zig zelfs niet onwaardig agtende in zyn Maagdschap te treden, vond hy goed, hem zyn Dogter ten huwelyk te verzoeken, het geen hem uit hoofde van zyn verstand en bequaamheid toegestaan wierd. Dit gelukkig toeval hield hem eenige tyd in Italiën op, en geduurende zyn verblyf, verzuimde hy niets van het geen tot behoud der agting, die hy door zyne Werken verkreegen had, konde strekken.

Hierom maakte men geen zwaarigheid hem tot openbaare Werken te gebruiken en deed hem een Tafereel voor de Capelle der Boogschutters in onze Lieve Vrouwe Kerk te Antwerpen schilderen. Dit stuk verbeelde St. Sebastianus, meer dan levensgroot, wiens Lichaam met pylonen doorschoten zynde, deszelfs Verwe zyn doodelyken toestand genoegzaam aantoonde. In het verschiet van dat Tafereel ziet men Vrouwen, welke het noodlot van dien Martelaar beweenen: die Beelden waaren zo heerlyk geschildert, dat men goed vond, de Hoofden 'er uit te snyden en hem dat Tafereel te rug te zenden, om in de plaats van de twee Koppen, die 'er uit genoomen waaren, andere te schilderen.

Eenigen tyd 'er na begaf hy zig weeder na Antwerpen en vervolgens na Brussel, om Schilder van den Aarts-Hertog Albertus te zyn, welke veel agting voor hem had, ziende dat hy, behalven de uitneementheid zyner Konst, ook de kennis der Gedenkenningen en Antieke stukken in de grond bezat.

Claude Fabri de Peyrefc uit Vrankryk gekomen

men zynde, wenschte over deeze dingen in gesprek met hem te treden. Couberghe agte het een eer, hem alle de fraaiheeden van zyn Cabinet te vertoonen en hem derzelve byzonderheeden uit te leggen.

Onze Schilder was een der bedreevenste in de Bouwkunde, en niet zonder reeden wierd hy door den Aarts-Hertog Albertus aangestelt tot het maaken der Fonteynen en andere fraaiheeden van zyn Paleis te Ter Vuure, eender vermaakelykste standplaatfen der Nederlanden.

Onder deszelfs bewind en beveelen is de Kerk van St. Montaigne, na het model van St. Pieters Kerk te Romen gestigt. Ook heeft hy de Kerk der Augustinen te Brussel gebouwt. De instelling der zogenaamde Berg van Barmhertigheid in de Nederlanden is aan zyn Liefdadigheid toe te schryven. Hy heeft het geheim gevonden, om groote Meeren, welke nu en dan Vlaanderen overstroomden, af te tappen, waar door het Gemeen zeer veel verligting bekoomen heeft.

Jan Ab Asch van Kculen, was Schilder van den Keizer en heeft tot Discipel gehad, *Pieter Isach*, ter zyner tyd Schilder des Konings van Denmarcken. Hy volgde in 't Portretteeren den trant van Rubbens, waar in hy wel slaagde. Onder andere heeft hy zyn Meesters Portret geschildert. Dit is Historisch en op de wyze van een Graffschrift, en door Jan Saanredam in 't Jaar 1605 gegraveert.

Jacobus Francart was een Architect van zyn beroep: door de kennis van deeze heerlyke konst wierd hy gelukkig tot de Schilder- Meet- en Digtkunde gebragt. Hy ging na het groot School, om tot meerder volmaaktheid te koomen

en na aldaar grooten voortgang gemaakt te hebben, wierd hy te rugkomende door den Aarts-Hertog Albert tot zyn Architect benoemd, en ter zelve tyd vereerde hem de Infante Isabella met haare goedgunstigheid. Deze Vorst gestorven zynde, wierd hy benoemd, om de Lykstatie van dien doorlugtigen afgestorven in de Kerk van St. Gudula te Brussel (*) te bestieren. De Prins van Barbançon droeg hem veel agting toe. Hy heeft op zyn Kasteel gewerkt en in zyn Capelle alle de sieraaden, met het waare Heilige der Heiligen overeenkomstig, gemaakt. De Jesuiten Kerk te Brussel is van zyne Ordonnantie, en men kan zeggen, dat die in haar soort een weergaloos werk is, waar in de kostelykheid der Stoffen, te gelyk met de regelmatigheid van de Ordonnantie uitsteekt. Hy heeft een werktuig uitgevonden, 't geen hem niet alleen 's nagts opwekte, maar ook zelfs zyn kaars aantak. Hy had een Nigt, die hy leerde schilderen, en in die konst boven alle Schilderessen van haar tyd uitblonk. Zy schilderde voor de vuist al wat haar voorquam, haar naam was *Anna Francisca de Bruin*. Hy boezemde de Infante Isabella zo veel agting voor haar in, dat zy voor die Princes alle de Geheimenissen van de Rooskrans schilderde, welke zy naderhand aan den Paus Paulus den V. zond, die haar een byzondere erkentnisse deswegens be-
tuigde.

Zyn leeven beginnende te daalen en ziende dat de bloemen zyner jeugdige Jaaren aan het verval waaren, wilde hy deszelfs verval door de Liefhebbery in de Bloemen onderschraagen, daar
hy

(*) Dit Werk heeft in Koopere Platen het ligt gezien, en is te Brussel by François Foppens verkogt geweest.

hy zo veel werk van maakte , dat hy zelfs zyne bezigheeden daarom verzuimde. Dog het verlies der eerste kondigde hem aan , dat het verlies der andere naby was , alzo de natuur hem begeevende hy schie-lyk uit 't leeven gerukt wierd.

Mattheus en Paulus Bril beide Gebroeders en geboortig van Antwerpen , hebben in de Schilder-konst uitgemunt. De oudste wierd tot de hoedaanigheid van Schilder van den Paus verkooren en heeft verscheide Landschappen in het Vaticaan geschildert. De jongste yverzugtig over de groote naam zyns Broeder , besloot na Italiën by hem te gaan , om welke reeden hy het werk , dat hy in Vlaanderen had , verliet. Hy ging ten eersten na Lions , alwaar hy zyn voorige manier van schilderen in een andere keuriger manier veranderde , en vervoegde zig vervolgens by zyn Broeder , welke hem zo ver bragt , dat hy bequaam geoordeelt wierd , de Werken , die de oudste voor den Paus begonnen had , en door zyn dood , hem in 't Jaar 1584 overgekoomen , onvolvoert gebleeven waaren , te voltooyen.

Paulus Bril , genoot meede het Jaarlyks inkocmen van Schilder van den Paus , en maakte in het Jaar 1602 in de groote Zaal van het Pausselyk Paleis , een Landschap in Fresco , 68 voet lang , verbeeldende de Marteldood van St. Clemens. In 't vertrek van den Paus ziet men andere Landschappen , welkers Teekeningen hy uit de fraaiste omleggende gezigten getrocken had. Voor den Kardinaal Mattheo schilderde hy een geheele Zaal met Landschappen en Snaakeryen , en voor den Broeder van gedagten Kardinaal zes groote Tafereelen , bevattende een gedeelte der aangenaamste Gezigten van eenige zyners Lusthuizen.

Hy heeft verscheide Teekeningen van vervallen en andere Gebouwen gemaakt, die in koper gebragt en waar van eenige door hem zelve geëetst zyn: onder dezelve vind men veele fraaye en twee van 't Jaar 1590. Hy heeft gestadig te Romen gewerkt en hield die groote Stad voor een zo heerlyk Oeffenschool van allerleye wetenschappen, dat hy goedvond daar een lang verblyf te houden, en na 'er verscheide Jaaren doorgebracht te hebben, is hy aldaar in 't Jaar 1622 gestorven, oud zynde 72 Jaaren.

Zyne eerste Werken zyn veel minder in waarde dan zyne laatste, vermits hy de heerlykste Landschappen van Hannibal Carrachio bestudeert en van Titiano gecopieerd hebbende, eensklaps veranderde en al het fraaiste volgde, 't geen hy in de natuur vond. Zyn Naam was te dier tyd zo berugt, dat hy zyne Tafereelen zo duur verkogt als hy wilde.

Hy heeft zonder loon of vergelding te genieten, reedelyke goede Discipelen gemaakt, die hem hunne bequaamheid en fortuin verpligt waren.

Hendrik Cornelis Vroom, te Haarlem in 't Jaar 1566 gebooren. Deeze had een byzondere begaaftheid tot Zeën, Scheepstoerustingen en Vaartuigen. Hy schilderde de Stormen en Schipbreuken zo natuurlyk, dat het Gezigt en het Verstand te gelyk 'er over versteld stonden. Zyn begeerte om te reizen deed hem na Spanjen en van daar na Italiën oversteeken. De nieuwsgierigheid tot de Hoofdstad van de Christen waereld en het kort begrip der algemeene Wetenschappen deed hem maatregelen neemen, om 'er zig eenige tyd needer te zetten. By een gelukkig toeval, ontmoete hy aldaar ten huize van den Kardinaal de Medicis Paulus Brill, wel-

welke hem de regte manier van Schilderen leerde. Eenige tyd 'er na zig in staat vindende, om de gaauwste na de kroon te steeken, begaf hy zig na Ventiën, alwaar hy op Galeyen de Kusten en Zeegezigten van die magtige Republiek afbeelde. Vervolgens quam hy in Savoyen en bezigtigde de merkwaardigheeden van dat Hertogdom, waar van hy, indien het hem te pas mogt koomen, Teekeningen hield. De lust om te zwerven op alle zyne voorneemens de overhand hebbende, ging hy na Vrankryk, van daar na Duitschland en vervolgens hield hy zig te Dantzik op, alwaar hy zyn Oom *Frederik Vroom* aantrof, die 'er het opperbewind over 's Lands Gebouwen had. Deeze bejeegende hem minnelyk en gaf hem eenige Boeken over de Meetkunde, welke hy schein benoodigt te hebben. Van daar keerde hy weder na Haarlem; dog zig erinnerende, dat hy in Spanjen niets uitgevoerd had, 't geen met zyn geneigtheid over een quam, besloot hy zig andermaal derwaarts te begeeven, met voorneemen, een groot getal Schilderyen met zig te neemen. Dit zou inderdaad geschied zyn, indien hem geen storm overvallen had, waar door hy op onbekende Kusten geworpen wierd, en alwaar hy met zyn reisgenooten, by gebrek van levensmiddelen, van honger dagte te vergaan; dog eenige geestelyken, die dat gewest bewoonden, quaamen hem te regter tyd te hulp. Na dat hy by de schipbreuk een gedeelte der meedege-noome werken verlooren had, wilde het by geluk, dat de overige door de Zee op Strand geworpen wierden; vervolgens gaven de goede Monnikken hem gelegenheid naar Lisbon en van daar na St. Ubes over te steeken, van waar hy weder na zyn Vaderland wilde keeren; dog veranderde schielyk van

besluit, door een voorgevoelen, dat het Schip ver-
gaan zoude, gelyk ook geschiede.

Geduurende zyn verblyf te Lisbon, heeft hy
verscheide Tafereelen voor een Klooster geschild-
dert, en onder andere van zyn geleeden Schip-
breuk nog een leevendige indruk hebbende, ver-
beelde hy alle de omstandigheden van dezelve; daar
na keerde hy weder na Holland en te Haarlem
gekoomen zynde, wierd hy benoemd, om de Zee-
slag, in 't Jaar 1588 voorgevallen, te verbeelden,
waar in Thomas Howard, met behulp der Hollan-
ders, op de Vloot van Philippus den II. de over-
winning behaalde; en vermits dit werk tot Tapy-
ten moest dienen, verdeelde hy het zelve in tien
stukken, in elk stuk alle het geene op ieder van de
tien dagen voorgevallen was, afbeeldende.

Eenigen tyd hier na stak hy naar Engeland over,
om die Tapyten te bezigtigen, alwaar gemelde
Admiraal hem nader uitlegging van dezelve deed;
ten derdemaal quam hy weder t'huis, en het
denkbeeld van den zeevenden dag hem het akelig-
ste en yffelykste toefchynende, maakte hy zyn
werk, om daar van de Ordonnantie te bewerpen,
in welke zo veel nauwkeurigheid en schikking
was, dat de Prinsfen van Nassauw geen zwaarigheid
maakten hem de Vloot der Heeren Staaten, welke den
slag van Nieuwpoort begunstigt heeft, te laten
schilderen. Deze Konstenaar verbeelde dezelve
eerstelyk met volle Zeilen in slag-order, naar de
Vlaamsche kusten steevende; en daar na op de Rhee-
de van Nieuwpoort ten Anker leggende, op de trou-
pen van den Aarts-Hertog schietende. Hier voor
wierd hy door de Heeren Staaten met een groote
belooning begiftigt, en stierf eindelyk mer-eer en
goederen opgehoopt.

Bartholomeus Spranger is te Antwerpen in het Jaar 1546 gebooren. Vermits hy nog zeer Jong zynde gestadig met teekenkryt op papier doende was, bestelde hem zyn Vader by een Schilder, van wien hy een gedeelte der dingen, tot die konst behoorende, leerden; dog maakte zig in 't vervolg sterk door zyn onvermoeiden naarstigheit in het bestudeeren der Werken van Frans Floris en het leezen der Digteren. Hy besloot dan naar Vrankryk te reizen, en te Parys gekomen zynde, maakte hy kennis met iemand, die in dusdanige oeffeningen bedreeven was. Vervolgens van den eenen Schilder tot den andere overgaande, viel hy by geluk in handen van den Schilder der Koningin Moeder, welke hem onderzocht hebbende in staat vond, iets te onderneemen, en daarom vertrouwde, eenige Portretten te doen schilderen. Dog Spranger liet het daar geenzins by beruften, was bedagt zyne bewerpen verder voort te zetten, en besloot dierhalven Italiën te doorreizen, om de onderscheidene manieren van den een en andere te beschouwen. Te Milaan koomende, hield hy zig aldaar eenige dagen op, en wat uitgeruust hebbende, en zyne verbeeldingen den loffen toom willende geven, schilderde hy in een vervalte *Colifée* (*) een

zoort

(*) *Colifée* is een ovaalswyze Amphiteater, waar van een te Romen door den Keizer Vespasianus gebouwd is. Eertyds zag men aldaar Statuën, welke alle de wingewesten van dat Keizerryk verbeelden: in het midden derzelve was dat van Romen, het welk een Gouden Appel in zyn hand hield, gelyk Ugutio getuigt. Ook heeft men *Colifée* genoemd een *Amphiteater* van den Keizer Severus: In die pragtige *Colifée* wierden Spellen, Gevegten van Menschen en wilde Dieren aangeregt. Deeze Gebouwen zyn door den tyd en de Oorlogen vernield.

Amphi-

44 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

zoort van Toverſchool, of dans van Tovernaaren. Dit vol ongemeene Characters zynde, behaalde hy daar door een groote naam; want den Kardinaal Farnese dat werk bezigtigt hebbende, liet hem aanbiedingen doen, om hem in zyn dienst te lokken 't geen hy gaarn aannam, en begaf zig daarop na Romen, alwaar zyn Eminentie hem by den Paus Pius den V. bragt, welke hem tot zyn Huis-Schilder hield en een byzonder huisvesting in zyn Paleis gaf, om dus digter by de hand te zyn tot het beschilderen van Belvedere, waar aan hy hem te werk wilde stellen.

Spranger zig zelve in agting en aanzien bevindende, wilde in het openbaar nieuwe blyken zyner bequaamheid geeven, en schilderde ten dien einde op een Koopere plaat het laatste Oordeel, waar in vyf hondert onderscheidene Beelden geteld wierden; dat stuk zo zeldzaam in zyn zoort wierd waardig geagt, dat men het aan den voet der Grafftede van dien Paus stelde, om deszelfs gedagtenis en de erkentenis van zyn maaker te vereeuwigen.

De Keizer Maximiliaan hem eenige aanbiedingen

Amphiteater, is een wyd uitgestrekt Gebouw, 't zy rond of ovaal, waar van het Worstelperk met verscheide ryen zittingen trapswyze geschikt, van binnen en van buiten met Galderyen omringt was. De Oude gebruikten dit, om aan het volk Schouwspellen te vertoonen, 't zy door Kampvechters of wilde Dieren. Een Kampvechter bedagt zig in het Amphiteater, en nam zyn besluit volgens het gelaat en portuur van zyn tegenparty. Plinius verhaald, dat Curio een Amphiteater deed bouwen, het welk op zwaare yzere spillen draaide, zodanig dat men van het zelve tweederhande maaken kon, in welke men verschillende spellen vertoonde.

gen hebbende laten doen, om hem te beweegen, in zyn dienst te koomen, gaf hy zig geheelyk aan dien Vorst over, verliet Italiën, en nam den weg na Duitschland met een zekeren *Du Mont*, toenmaals een der beroemdste Beeldhouters van zyn tyd en een zyner beste vrienden, welke insgelyks door den Keizer ontbooden was.

Te Weenen gekoomen en na verdienste ontfangen zynde, maakte hy een begin met eenige stukken van het Lyden Christi voor den Keizer te schilderen, om zyn Paleis van Fasan Garsen daar meede te versieren. Nade dood van Maximiliaan wierd Spranger door Rudolphus, deszelfs opvolger, in dienst gehouden en dezelve eerbewyzen aangedaan. Hy schilderde allereerst voor dien Keizer *Pliché* door Mercurius den Goden-Raad ingeleid werdende, en vervolgens verbeelde hy op een Koopere plaat de Stad Romen, onder de gedaante eener Vrouw met den Tiber, en op den Oever van dien Vloed, de Wolfen, welke de twee doorlugte Tweelingen te zuigen geeft. Offchoon hy niet veel na het Antieke werkte, kan men egter genoeg zien, dat hy 'er een volkoomen denkbeeld van had; 't geen hem zeer te staade quam in het bestier der Triumph-Boogen, die ter eere van dien nieuwe verkooren Keizer opgeregt wierden, welke hy gezaamentlyk met den Beeldhouwer, die hem uit Italien verzelt had, ter uitvoer bragt.

De Keizer na Praag vertrokken zynde, wilde hem teekenen zyner agting en goedgunstigheid bewyzen, trouwde hem uit aan de Dogter van een ryk Koopman dier Stad, en deszelfs middelen hem toen in staat stellende, om een Huis na zyn verkiezing te bouwen, zette hy 'er een neder, dat

Vor-

Vorstelyk was. De Keizer een groot Liefhebber en zelfs jaloers zynde, dat andere dan hy eenige zyner Werken magtig wierden, hield hem by zig, om hem in zyne reistogten te verzellen, en wanneer hy een vast besluit genoomen had om in Praag zyn verblyf te houden, gaf hy hem huisvesting in zyn eige Paleis, vermaak schepende hem te zien schilderen. Op een openbaar gastsmaal begiftigde hy hem met een Goude keeten drie dik, waarvan zyn Borstbeeld in Medalje gehegt was, en in een andere vergadering werd hy door den Keizer met al zyn Nakomelingschap Edel gemaakt.

Goltzius, een der bequaamste Plaatsnyders van zyn tyd, heeft eenige zyner Werken gegraveert, onder andere het Gastsmaal der Goden op de Brui-loft van Cupido en Pſiché. Ook zyn door Muller andere zyner stukken in 't koper gebragt.

Zyne Jaaren zo wel als zyn fortuin toeneemende, en niets anders dan de rust van een stil leeven, buiten de beslommering van groote onderneemingen begeerende, verzogt hy verlof, zig van het Hof na elders te begeeven, 't geen hem toegestaan wierd. Zig zelfs in volle vryheid bevindende, schilderde hy eenige stukken voor zyne vrienden, welkers gemeenzaame ommegang hem meer dan alle de gemaakte manieren der Hovelingen behaagde. In dien tyd schilderde hy een volmaakt fraaye Venus met al haar stoet, schynende die Godin met Mercurius eens te zyn, om Cupido in de geleerdheid te onderwyzen. Om zig eenige uitspanning te geeven, ondernam hy een reis naar Holland, alwaar men hem met alle eerbewyzen ontfing; ja zelfs wierd hy ten kosten van het Land plegtig ter maaltyd onthaald, willende de Staaten daar door het ge-

noc-

noegen van hem weder in Holland te zien en de agting, die zy voor hem hadden, openbaar te kennen geeven. Dog alle deeze eerbewyzen verby en weder te Praag te rug gekoomen zynde, konde hy zig niet troosten over het verlies van zyn Vrouw en Kinderen, hem door de dood in verscheide ziekten ontrukkt: al het voorgaande, door deeze weezendlyke zmet als een schim verdweenen zynde, gaf hy zig bovenmaaten aan de gevoeligheid over, en zyn lichaamsgesteltenis, hoe kragtig ook zynde, dit niet langer konnende wederstaan, volgde hy haar kort 'er na.

Cornelis Cort, Lukas Kilianus, Jan Muller en Hendrik Goltzius, hebben veel zynere Werken gesneden.

Michiel Jan Miereveld, geboortig van Delft, schilderde te dier tyd fraaye Portretten, die door verscheide Meesters in 't koper gebragt zyn; dog voornaamentlyk door Willem Jacobs van Delft. Gedagte Schilder had van Antoni van Montfort Blokland geleerd: zig vervolgens in een stand gezet hebbende, geraakte hy in 't kort door zyn grooten naam tot fortuin.

Abraham Bloemaert, te Gorcum gebooren, heeft eenigen tyd na de Teekeningen van Frans Floris gearbeid, en maakte zig in die manier volkomen bedreeven. Geen geleegenheid ziende, om in die Stad zyne Werken voort te zetten, besloot hy naar Utrecht over te gaan, alwaar hy trouwde. Wanneer hy zig tot nieuwe onderneemingen in staat zag, en hem niets in zyne voorneemen hinderlyk maar hy vry was van alle belemmering en byzonder der liefde, die hem eenigen tyd bezigheid geeven had, schilderde hy Apollo verzeld van Diana, ombrengende de Kinderen van Niobe. Dit

Tafereel is zo overfraai en wel geschikt, dat de Keizer Rudolphus, het zelve begeerde te hebben, 't geen hem op staande voet toegestaan wierd. Vervolgens maakte hy een stuk voor den Graaf van der Lippe, verbeeldende het Gastmaal der Goden, waar in alles den aanschouwer toelagt en behaaglyk is, schynende de Beelden met elkander te spreken en als 't waare een ieder te noodigen, deel aan haar vreugd en plaats by haar aan Tafel te nemen. Ook heeft hy zeer natuurlyk allerlei soorten van Schelpen en Zeegedrogten geschildert, waar op Tritons zitten en in het verschiet Andromede. Zyne Landschappen zyn uitneemende fraai en den arbeid op het Land is 'er zeer leevendig en natuurlyk in verbeeld. In het Jaar 1593 werkte hy met roem, te meer, nadien hy in alles bedreeven was, en 't geen hy deed bevalligheid wylt by te zetten. Eindelyk den ouderdom van 80 Jaaren bereikt hebbende, overleed hy in het Jaar 1647, nalaatende drie Zoonen, waar van Frederik en Cornelis veel zynere Werken gegraveert hebben: de laatste was een uitmuntend Plaatfnyder: alle zyn zy in de zeeventiende Eeuw gestorven.

Jan Muller en Jan Saanredam hebben insgelyks veele zynere Werken gesneden, 't geen by gevolg in een Catalogus, van al het geen na *Bloemaart* gegraveerd is, blyken zal. Jan Couvay, een Plaatfnyder, heeft de vier Hoofdstoffen van dien Schilder gecopieerd, als meede een St. Antonius onder zyne Eremyten. *Bloemaart* had tot Discipel

Gerard Hondbrst, te Utrecht in het Jaar 1592 gebooren, en om zyn Portret- en Historie-schilderen zeer geagt. Hy deed eerst verscheide reizen, als na Italiën, alwaar hy op aanhouden

van

van verscheide Kardinaalen, welke van zyn werk begeerden te hebben, veele fraaye dingen volvoerde. Van daar begaf hy zig na Engeland, alwaar zyn roem verspreid zynde hy aan 's Konings Werken meede deel kreeg. Zelfs wierd hem om zyne welleevende en beschaafde manieren de zorg aanbevolen, om den Prins Robert en de Prins van den Paltz, Kinderen van de Koningin van Boheemen, Zuster van Carel den II, Koning van Engeland, te leeren Teekenen. Ook onderwees hy vier Dames, van welke de Princes Sophia en de Abdis van Maubuisson door de bequaamheid van hun Penceel uitmunteden. Zyn lot vervolgens willende dat hy een vaste verblyfplaats hield, verkoos hy daar toe den Haag en bleef aldaar in dienst van den Prins van Oranje, voor wien hy verscheide stukken op zyne Buitenplaatsen schilderde, onder andere in 's Prinses Huis in 't Bosch. Men heeft opgemerkt, dat de meeste zyner Tafereelen na Denmarken gevoerd zyn.

Cornelus Janssen was een reedelyk goed Schilder van zyn tyd, in groote en kleine stukken gelykelyk bedreeven, als meede in 't Portretteeren. Hy heeft veel voor den Koning van Engeland gewerkt en voor veele andere Prinses en Heeren. Te Amsterdam hield hy zyn wooning en is ook aldaar overleeden.

Nicolaas Knupser was bekend om zyne Beelden en had te Leipzig by Emanuel Reyze geleerd, in 't Jaar 1603, waar na hy zig om byzondere reedenen na Maagdenburg begaf; dog de groote naam van Abraham Bloemaart trok hem van al 't geen hem daar kon ophouden, weshalven hy zig in 't Jaar 1630 by hem te Utrecht vervoegde.

de, alwaar den Koning van Denmarken, verscheide Vorsten en andere Persoonen van aanzien hun vermaak schiepten in hem voor haar te laten arbeiden.

Peter Candido van Munchen, was Schilder van den Hertog van Beyeren, in wiens Paleis hy 't meest geschildert heeft. Beide de Sadelaers hebben zyne Werken gegraveerd.

Pieter Danckerts de Ry te Amsterdam in 't Jaar 1605 gebooren. Uladislaus de IV. van dien naam, Koning van Poolen en Zweeden, verkoor hem tot zyn Schilder, en zyn Portret is met succes door hem gemaakt. Zyn oudste Broeder meede van Amsterdam, in 't Jaar 1591, heette Cornelis en was een Architect. Hy is in het Jaar 1634 gestorven.

Otto van Veen, of *Ottavius Venius*, is te Leiden in het Jaar 1556 gebooren. Zyne eerste geneegenheid was om na Romen te reizen, alwaar hy op den Raad van Thaddeo Zuccherò zig aan alle Weetenschappen en de Schilderkonst overgaf, en door de lesse van die Meester wierd hy een der bequaamsten.

Na verloop van eenige Jaaren ging hy na Duitschland, daar hy slegts door trok, om den Hertog van Parma, toenmaals Opper-Landvoogd der Neederlanden, zyn dienst aan te bieden. Hy schilderde deszelfs Portret in 't groot, met alle heldhaftige Teekenen en Krygstoerustingten. Die Vorst gaf hem het Ampt van Ingenieur in zyne Leegers, en na deszelfs overlyden begaf hy zig na Antwerpen, alwaar hy een vast verblyf genomen hebbende, een groote meenigte Werken tot sieraad dier Stad uitvoerde. By de aankomst van den Aarts-Hertog Albertus wierd het

het bewind over de Eereboogen tot deszelfs inhaaling door de Regeering van Antwerpen aan Otto Venius overgegeeven.

Eenigen tyd 'er aan ontbood hem dien Vorst te Brussel en gaf hem het Opperbewind over de Munt. In het midden van alle deeze bezigheeden liet hy egter niet na de Portretten van den Aarts-Hertog en van de Infante Isabella te schilderen, welke na Jacobus, Koning van Engeland, gezonden wierden. De Onderwerpen der Zinnebeelden van Horatius zyn van hem; ook heeft hy het Leeven van Aquinas verbeeld en de Zinnebeelden op de ydele liefde gemaakt, welke laatste hy aan de Infante Isabella opdroeg, die diergelyke op de Goddelyke liefde van hem begeerde, 't geen hy ten gevalle van die Princes ten eersten ter uitvoer bragt. Dezelve zyn naderhand ook gegraveerd. In de Hoofdkerk te Leiden heeft hy het laatste Avondmaal geschildert, en vervolgens de Geschiedenis der zeeven Kinderen van Lara in veertig Tafereelen gemaakt, welke door Tempesta in 't Kooper gebragt zyn. Hy heeft de Aanbiedingen, door den Koning van Vrankryk, Lodewyk den XIII, aan hem gedaan, afgeslaagen; zelfs wilde hy geen Teekeningen tot Tapyten voor dien Vorst maaken, vermits hy zyne diensten voor den Aarts-Hertog alleen wilde besteeden, het geen hy tot zyn 78ste Jaar agtervolgt heeft, als wanneer hy te Brussel in het Jaar 1634 gestorven is. Hy heeft twee Dogters, *Cornelia* en *Geertruda* genaamt, nagelaten, welke in de Schilderkonst uitgemunt hebben. De eerstgemelde is aan een Ryk Koopman van Antwerpen, met naame Malo, getrouwd, en de tweede heeft zig met zo veel liefde en toege-

neegenheid aan haare Konst verbonden , dat zy in het Portret schilderen wel geslaagt heeft. Dat van haar Vader is van haar hand.

Zyne Broeders waaren *Gilbertus* en *Petrus* , zyn-
de de eene een Plaatsnyder en de andere een Schil-
der geweest ; en tot Discipel had hy den berug-
ten *Petrus Paulus Rubbens*.

Leonard Bramer , te Delft in 't Jaar 1596 ge-
booren , is door zyn iever en vlyd een goed
Schilder geworden. Ook heeft hy gereist , en
in Italiën by den Prins Maria Farneze een lang
verblyf gehouden , voor wien hy veele Werken,
zo in 't groot als in 't klein , uitvoerde ; van Italiën
keerde hy weeder na Delft , en schilderde te
Ryswyk het een en het ander voor Frederik
Hendrik , Prins van Oranje , als meede voor den
Graaf Maurits van Nassau en andere vermo-
gende Heeren , welke hem alle beleeftheid be-
weezen.

De Stad Brussel heeft ons drie Gebroeders ge-
leevert , welke alle goede Schilders geweest zyn ,
naamentlyk

Leonard van Heyl , in het Jaar 1603 gebooren.
Deeze heeft Bloemen , Bloedelooze en andere
Dieren zeer natuurlyk en konstig in Miniatuur
geschilderd : Vermits hy ook de Bouwkunde
verstond , versierde hy zyne Tafereelen met Ar-
chitectuur-werk en fraaye byvoegfelen en gezig-
ten.

Daniel van Heyl , een Jaar jonger als Leonard
van Heyl , was in aanzien door zyne Landschap-
pen en verbeeldingen van Brand.

Jan Baptist van Heyl , in het Jaar 1609 geboo-
ren , heeft in de Portretten en Geestelyke stuk-
ken wel geslaagd.

Pieter van Lint, wierd in het Jaar 1609 te Antwerpen gebooren , en heeft alles reedelyk wel geschildert. De Kardinaal *Gevafius*, Deeken en Biffchop van *Oftia*, hield hem zeeven Jaaren lang aan het fchilderen van verfcheide ftukken in Olyverw en Fresco. Hy heeft in de Capelle van *Sancta Croce*, in de Kerk della *Madona del Popolo*, te *Romen* gewerkt, als meede drie Autaar ftukken te *Oftia* geschildert; ook verfcheide ftukken voor den Koning van *Denmarken*, waar na hy te *Antwerpen* weeder gekeert zynde, aldaar gestorven is.

PETRUS PAULUS RUBBENS is te *Keulen* in het Jaar 1577 gebooren. Deszelfs Vader zyne opvoeding door iets groots willende beginnen, deed hem by de *Gravin van Lalaing* in hoedanigheid van *Pagie*; dog zyne geneigtheid met deeze eerften ftap ftrydig fchynende, ging hy tot de *Konften* en *Weetenfchappen* over, waar in hy grooten voortgang maakte. Hy leerde in 't eerst by *Adam van Noort* het fchilderen, en vervoegde zig vervolgens by *Otto Venius*. Hy was vyf en twintig Jaaren oud toen hy de reis na *Italiën* ondernam, als wanneer hy door de *Staten van den Hertog van Mantua* trekkende, het geluk had, dien Vorft te behaagen, welke hem gedurende zeeven Jaaren in zyn dienst behield, hem verfcheide ampten toevertrouwde en zelfs na *Spanjen* zond, om van zynentweegen een Koets met Paarden befpannen en pragtig uitgedoft met al deszelfs toebehooren den Koning *Philippus den II.* aan te bieden. Deeze laft ftrekte hem tot eer en agting, vermits hy dezelye loffelyk waarnam; in die tuffchen tyd

deed hy een reis na Venetien, alwaar hy zig met groot succes ter navolging van Titiano en Veroneze oeffende.

Op zyn weederkomst te Mantua bleek het, hoe verre hy in de Konst gevordert was, namentlyk, door de Autaar-stukken, welke hy voor de Kerk van Sancta Croce, en die der Paters Oratooren schilderde. De Hertog zond hem na Rom, om 'er de beste stukken der beroemdste Meesters te Copieeren: deeze jonge Schilder volgde die groote mannen in hunne manier van schilderen zo wel na, dat de Copyen, die hy 'er van gemaakt had, de Origineelen zelfs scheenen te zyn. Hy schilderde uit eigen vernuft in de Kerk van Sancta Maria da Novella een groot Tafereel, verbeeldende den Paus St. Gregorius in de heerlykste gestalte, die men kon bedenken: dog vermits de plaats daar het staan moest, grooter bevonden wierd dan het Tafereel, schilderde hy een ander en zond het eerste na de Abdy van St. Michiel te Antwerpen, waerwaards hy zig eenigen tyd daar na begaf. De Aarts-Hertog Albertus hem geneegen zynde, belaste hem te blyven en bezorgde hem een aanzienlyk inkoomen.

Dus in een wakkeren stand en gehuwt zynde, bouwde hy een Huis, dat met zyn staat overeenquam en waar in hy allerlei sieraaden verzamelde, en wel voornamentlyk die, welke met de Gebouwen op zyn Romeinsch eigenschap hebben; ten dien einde ontbood hy uit Italiën een groote meenigte Standbeelden, welke door derzelver fraaiheid en schikking veel tot de volmaaktheid van dat werk toebagten. De gelukkige toestand, daar hy zig zelfs in vond,
baar-

baarde hem niet alleen vergenoeging, maar verschafte hem dagelijks nieuwe denkbeelden tot verdere onderneemingen. De Dominikaaner Monikken hebben zig van hem bediend, om de Doctoren der Roomse Kerk, over de geheimenissen des geloofs handelende, te verbeelden; in een andere Kerk heeft hy de opregting van het Kruis geschildert en in de Hoofdkerk de Afneeming van het Kruis; alle deeze Werken zyn overheerlyk onderscheiden. De Jesuiten Kerk (*) in dezelve Stad, is in het geheel door zyne onderscheidene Werken versierd, waar in alles voortreffelyk is. De Tafereelen van St. Ignatius en St. Franciscus Xaverius, houden 'er den eersten rang. De Minnebroeders Kerk heeft hem geen minder verpligting. Aldaar ziet men onder andere in het Groot Altaar een Christus, tusschen de twee Moordenaars, en in de Augustyner Kerk een Heemel-Glorie, waar in alle de Heemelschaaren in een gestalte van verwondering verbeeld zyn; en by de ongeschoeide Carmeliten een dooden Christus, op de Borst van zyn heemelschen Vader leggende.

Ik heb een Catalogus van alle de stukken, na dien grooten Schilder gegraveerd, in het eerste Deel, pag. 184. omstandig bygebragt.

Om kort te gaan vind men byna geen plaats in de waereld, of die grooten Man leeft 'er door zyne Werken, en niet tegenstaande hy

D 4

ons

(*) De meeste dier heerlyke Schilderyen zyn in den Brand van de gezegde Kerk verteert.

ons gezigt onttrokken is, nogtans zal hy steeds in het geheugen der inwoonders van Bologne en Milaanen leeven, dewelke zes groote Tafereelen van hem verkreegen hebben.

Hy heeft zig zelfs insgelyks na Vrankryk be-
geeven, alwaar zyn grooten naam zo berugt
en een ieder zodanig tot zyn voordeel inge-
noomen was, dat hem een werk van zeer groot
belang toevertrouwd wierd, naamentlyk de Gal-
lery van het Paleis, gemeenlyk Luxemburg ge-
naamd, die hy in 2 Jaaren voltooit heeft en
waar van (om de frisheid en kragt der Coleu-
ren) zo veel gesproken word. De onderwer-
pen van het zelve verbeelden het leeven van
den Koning Hendrik den IV., by wyze van
zinnebeelden. Vermits die Gallery het fraai-
ste werk van Rubbens is, word dezelve daarom
door de Geleerden of Konstkenners de Galle-
ry van Rubbens genaamd. Deeze Gallery be-
slaat vier en twintig Tafereelen, negen voet
breet en tien voet hoog, en twee andere nog
grooter, aan ieder end van die Gallery.

Eenige quaadwillige hebben hem met byzon-
dere gebreeken beschuldigt, zeggende, dat hy
zig van Jan Wildens bediend heeft, om zyne
Landschappen te schilderen, als of hy niet be-
quaam was; egter zyn door hem in zyn Lust-
huis by Mechelen zo fraaye Landschappen ge-
schildert, dat men de vrugtbaarheid zyns ver-
nuft in alles geenzints in twyffel kan trekken,
en indien hy berispers gehad heeft, die zyn
roem hebben derven aantasten, wat zullen dan
dusdanige, die in de Konst ongelyk beneeden
hem zyn, niet te verwagten hebben?

De Portretten, door hem geschildert, zyn
op-

opregte Portretten. Men vind in dezelve alle de vereifchte hoedanigheeden, 't zy in 't Coloriet, de Ordonnantie, uitgelezen fmaak, uitvoerigheid en gelykenis; maar vooral overtreft dat van zyn Vrouw al 't gunt desweegens gezegd kan worden.

Zyn geeft en hand waaren beide onvermoeit en onderneemende; en vermits hy in alle zyne verrichtingen de leedigheid fchuwde, voegde hy de Boek-oeffening by zyn arbeid, om zig na zyne groote bezigheeden te verlustigen. Ten bewyze van zyne algemeene Weetenschap word verzeekert, dat hy zeevenderley Taalen volkomen magtig was en in de Hooffche zaaken zo ervaaren, dat de Infante Isabella goedvond, hem na den Koning van Spanjen te zenden, om dien Vorft eenige gewigtige geheimen te ontdekken, waar over zyn Majesteit zeer voldaan was en hem toestond na het Escuriaal te gaan, alwaar hy eenige Koppen na Titiano teekende. De Koning hem met een kostbaare Diamantring begiftigd hebbende, belaste hem voorts met verscheide gewigtige zaaken, die hy met lof waarnam en verrigtete.

Ook is hy van weegens dien Vorft na Engeland gezonden, om 'er eenige Vreedens voorflagen te doen; en was den Koning over zyn gedrag en manieren zo bekoort, dat hy hem op staande voet met de Tytel van Ridder van de Kouffeband vereerde, en voorts met een Diamant van groote waarde, die hy zelfs langen tyd gedraagen had, wordende nog gevolgd van een zilver tafel Servies, ter waarde van duizend Pistoolen: zyne onderhandelingen hadden een zo gelukkig gevolg, dat de vrede

tuffchen beide die Kroonen hersteld wierd. Den Koning van Spanjen over die groote gevolgen ten uiterfte vergenoegt zynde, bevestigde die Orde door zyne opene Brieven en milde giften.

Onder zyne fraaiste en kostbaarste zeldzaamheeden zag men zes zwaare Goude keetenen, met de Medailjes van zes Souvereine Vorsten, als zo veele teekenen en bewyzen zyner roem en bequaamheid. Hy heeft zyn geluk en fortun op een gemaatigde wyze gebruikt, was gemeenzaam met een ieder, en weigerde niemand iets, dan 't geen hy niet geeven konde; vóorts was hy een goed Raadsman, en zyne advisen wierden steeds als zo veele Orakelen gehouden.

De Hertog van Buckingham verzeekert zynde, dat Rubbens de uitmuntendste stukken van geheel Europa magtig was, begeerde zyn Cabinet te koopen, 't geene deeze niet konnende weigeren, gaf hy het zelve geheel over tot zodanig een prys als den Hertog zoude gelieven goed te vinden, die deeze heusheid willende vergelden, eens zo veel 'er voor gaf als Rubbens zelfs verwagt had.

Hy had het ongeluk vroeg Weduwnaar te worden; dog door zyn groot aanzien en deugd kwam hy wel haast tot een tweede Huwelyk met Juffrouw Helena Fourment, wiens geaartheid met zyn inborst zeer wel overeenquam, zynde zy een der deugdzaamste en schoonste Dogters van Europa, en nadien zy in het uitwendige niets dan dat uitmuntend was bezat, wierd van Dyk gepraamd, om haar Portret te maalen, door het welk niet alleen de nieuwgetrouwde bekoort wierd, maar 't geen ook ten ver-

won-

wondering verftrekte aan alle die het vermaak hadden 't zelve te befchouwen.

Rubbens eindelyk de waereld moede zynde, begaf zig na Antwerpen, met ongemakken overlaaden, die hem niet meer toelieten groote zaaken te onderneemen. Egter heeft hy de Triumph-Boogen geordonneert, die de Regeering ter eere van den Prins Kardinaal, Infant van Spanje, ter gelegenheid zyner Intrede, deed opregten. Dit was zyn laafte werk en waar meede hy alle zyne andere beflooten heeft, zynde door de jigt in de ingewanden aangetaft en niet by tyds geholpen zynde, kort 'er aan in het Jaar 1640, het 63fte zyn's ouderdoms, overleeden. Hy is in de St. Jacobus Kerk te Antwerpen begraven, in een Capelle door hem zelfs uitgekoozen. In dezelve ziet men een Crucifix van zyn hand, 't geen met veel konft en Godvrugtigheid gefchildert is.

Hy liet twee Zoonen na, waar van de oudfte met het ampt van Geheimschryver van Staat vereerd is geweest, en heeft verfcheide Discipelen gehad, onder andere *Antoni van Dyk*, meede van Antwerpen, die hem zelfs in de Couleuren van het naakt en de Cabinet-ftukken overtroffen heeft, voorts

Petrus Zoutmans,
Jan van Hoeck,
Erasmus Quellinus,
Abraham Diepenbeek en verfcheide andere.

De gevoelens over zyne Werken zyn zeer verfchillende, en men kan zeggen, dat gelyk hy onder alle de toen leevende Schilders de meefte

meeste agting en verwondering verkreegen had, hy ook teffens in zyne Werken het meest benyd is. Indien eenige Schryvers een eer gestelt hebben in zyn Lof te verbryden, en de Hertog van Richelieu vermeende, de Schilderkonst niet dan in zyne Werken te moeten beschouwen, vermits hy dien grooten Man om zyne konst en inborst uittermaten beminde, is zulk een genoegzaame reeden, om de bedillers stoffen tot het berispen der werken van dien beroemden Man, te geeven? De zodanige beweeren, dat hy in de sckikking en ordonnantie zyner Werken de Vrouwe Beelden veel eer zwaarmoedig dan lugtig behandelde, en dat of schoon hy een losheid van Penceel had, zyn Coloriet egter altoos voor te ver getrokken moet aangezien worden; en gelyk zy genoodzaakt zyn geweest te bekenen, dat hy in de verdeeling der Ligten, Schaduwen en Reflexien, de Grondreegelen van Tintiano, Tintoret en Paulus Veroneze wel in agt genomen heeft, hebben zy daarentegen niet vergeeten openbaarlyk te zeggen, dat hy in de zuiverheid en naauwkeurigheid der Teekening misgetaft heeft.

Maar zonder my met alle deeze vooroordeelen op te houden, die maar enkele vitteryen zyn, kan men zeggen, dat de grond van zyn Historien, betreffende de Ordonnantie, zyn los Penceel in de uitvoering, en zyne weetenschap in de Ligten en Schaduwen, gevoegt by zyne gedagten, de weezendlykste deelen uitmaakende, die in zyne Werken als by malkander vereenigd en verknogt zyn, men voor dezelve altoos de grootste agting zal behouden.

Francois Wouters, te Antwerpen in het Jaar

1614 gebooren, is een Discipel van Rubbens geweest, en heeft zeer wel Landschappen en kleine Beelden geschilderd. De Keizer Ferdinand, wien zyne verdiensten bekend waaren, verkoos hem tot zyn Schilder. Terwyl hy om eenige reedenen na Engeland overgegaan was, overleed de Keizer, des hy op aanhouden van den Prins van Wales aldaar bleef, wiens Schilder en Kamerbediender hy te gelyk wierd.

Erasmus Quellinus was van Antwerpen, alwaar hy in het Jaar 1607 gebooren is. De aantrekkelijkheid der Wysgeerte, waar van hy Professie deed, moesten zwichten voor de bevalligheid der Schilderkonst, welkers beginselen hy van Rubbens geleerd had. Daar na heeft hy zyn groote bequaamheid getoond in de aanzienlyke Werken, door hem in de Neederlanden geschildert, waar meede de Kerken en Paleizen der Grooten versierd zyn.

Jan van Hoek was meede van Antwerpen, van Rubbens afgaande, trok hy na Rom en zig aldaar geoffend hebbende, bekroop hem de lust, om na Weenen te gaan. De Aarts-Hertog Leopoldus behaagen in hem vindende, nam hem in zyn dienst, waar in hy tot het Jaar 1650 bleef, als wanneer hy in de kragt zyner Jaaren stierf.

ANTONI VAN DYK is de volmaakste Portret-Schilder der zestiende Eeuw geweest en te Antwerpen in het Jaar 1599 gebooren. Hy was nog Discipel van Rubbens toen hy reeds een meenigte Portretten schilderde, en begeerig zynde te gaan reizen, maalde hy alvorens het Portret van zyn Meesters Vrouw; ook schilderde hy twee Tafereelen voor hem, het eene de gevangeneeming Christi in den Hof van

van Getfemané, en het ander een Ecce Homo of een doorne Kroning verbeeldende, waar meede hy hem zyne erkentenis wilde betuigen door hem die stukken van zyn hand ter gedagtenis te laten. Rubbens vereerde hem van zyn kant een der beste Paarden van zyn Stal. Te Brussel gekomen zynde, wierd hy verzot op een Boerinetje, daar ontrent woonende. Om de agting die hy voor haar had, en alle gelegenheden zoekende, om dikwils by haar te zyn, schilderde hy in de Kerk van haar Dorp, Sommetthen genaamd, een Tafereel, verbeeldende St. Martinus te Paard, wiens aanzigt hy het zyne deed gelyken, om door het zelve in de gunst of gedagten van het Meisje te blyven, die het Beeltenis van dien Heilig beschouwende, niet zoude kunnen nalaaten, om op den maker van dat werk te denken. Nog schilderde hy voor het zelve Dorp het Geslagt van de H. Maagd, waar in hy deeze schoonheid met haar Vader en geheele Huisgezin afmaalde. Rubbens de gevolgen dier minnedrift willende verhoeden, raade hem na Italiën te gaan, om zig de Werken van Titiano te nutte te maaken, waar toe hy zig liet gezeggen en vertrok met dat inzicht, verzelt van een zynen vrienden. Door Sicilien reizende, begon hy te Palermo eenige stukken te schilderen, dog die hy onvoltooit moest laten, wegens de besmettelijke ziekte, welke hem noodzaakte na Genua te gaan, alwaar hy eenige aanzienlyke Portretten schilderde; dog wierd om gewigtige reedenen verpligt ten spoedigsten na de Nederlanden te keeren, en aldaar aangekoomen zynde, bemerkte men wel, dat hy zyn tyd niet verspilt, maar

maar de stand der Portretten van Titiano en Paul Veroneze wel gevat had.

Het eerste werk dat hy ondernam was St. Augustinus, den Hemel, die geopent schynt, met aandagt beschouwt. Door dit stuk geraakte hy in aanzien, waar na hy door den Prins van Oranje in Holland ontbooden wierd, om zyn Portret en die van zyn gantsche Familie te schilderen.

Hoewel hy vroegtydig het Historie-schilderen verliet, om tot het Portretteeren over te gaan, worden egter eenigedier stukken gevonden en de fraaiste zyn na het gevoelen der Kenners die, waar in de minste Beelden en partyen, welke moeyelyk te teekenen zyn, voorkoomen. Het stuk, verbeeldende St. Antonius van Padua het Kind Jesus aanbiddende, van dit getal zynde, is derhalven een der volmaaksten, hebbende hy het zelve met veel naauwkeurigheid voltooit en 'er een Tafereel van gemaakt, met zyn vernuft overeenkomende: het was geschildert voor de Infante van Spanje, Clara Eugenia, Aarts-Hertogin van Oostenryk, en geschikt tot het Autaar in de Capelle van haar Paleis te Brussel. Na de dood van die Princes viel het in handen van een liefhebber te Antwerpen, en de Heer Jaback het zelve magtig geworden zynde, verkogt het naaderhand aan den Koning van Vrankryk, om tot een der sieraden van 't Cabinet van dien Vorst te verstreken.

Een iegelyk, wie hy ook weezen mogt, die egter een goede smaak had, wilde van hem geschildert zyn: dog alle die hem zodaanig een gunst verzogten niet konnende voldoen,
schil-

schilderde hy flegts de zulke, die hy het niet weigeren konde. Het Hof van Vrankryk en dat van Engeland zyn onweederspreekelyke getuigen van zyne wonderbaare gaaven. Aan beide die Hooven heeft hy al 't geen de verbeeldingskragt natuurlyk en groots kan verzinnen, uitgevoerd.

Te Antwerpen wedergekomen zynde, vond hy goed, voor de Capucynen te Dendermonde een Crucifix te schilderen, 't geen door de geheele waereld beroemd en voor onwaardebaar gehouden word; als meede voor de groote Kerk de Geboorte Christi; vervolgens in de Minnebroeders Kerk een dooden Christus, op de schoot van de Maagd Maria leggende, in welk stuk hy den Abt Scaglia, die er de voorsteller van was, verbeelde.

Vervolgens keerde hy ten tweedemaal na Engeland, alwaar hy door den Ridder Digbey, een man van een zonderlinge geleerdheid, by den Koning ingeleid wierd, welke hem tot Ridder floeg, hem een zwaare Goude keeten en zyn Portret met Diamanten omzet, vereerde en twee vertrekken voor hem deed stoffeeren. Hy heeft het Koninglyk Paleis en de voornaamste Huizen daar ontrent met een menigte Portretten en andere stukken van zyn vernuft, versierd. Onder zo veele zyner Tafereelen, die op verscheide plaatsfen bewaard worden, ziet men in een der Capellen van de Abdy van St. Germain des Prez een Beeltenis van St. Casimirus, Koning van Polen, in overdenking staande, zynde dit een groot stuk ten voeten uit; in het Paleis van Orleans of Luxembourg, ziet men in een der vertrekken in den schoorsteen, het

het Portret van de Koningin Maria de Medicis, en ten Huize van Frederik Leonard, een beroemd Boekverkooper te Parys, wierd een Tafereel, waar in hy de Koninglyke Familie van Engeland verbeeld had, zorgvuldig bewaard.

Op het Stadhuis te Brussel ziet men een groot Schildery, waar in hy de geheele Regeering van Antwerpen verbeeld heeft. In dat stuk, waar voor twintig duizend Guldens geboden is, ziet men drie en twintig Beelden leevens groote, alle van een zeer keurlyke ordonnantie.

In 't eerste Deel is reeds een omstandige Catalogus van de Prenten zyner Tafereelen en Portretten gegeven; hy heeft daar van een groot getal laten graveeren en zelfs eenige geëft: daarenboven is het waarschylyk, dat alle de Plaatsnyders het voor een eer gerekent hebben, zyne Werken te graveeren.

Hy heeft in Engeland groote Rykdommen verkreegen, maar zig dezelve niet ten nutte kunnen maaken, en men kan van hem zeggen, dat de Fortuin door dezelve weg keerde, waar zy door gekoomen was. Op het einde zyner dagen en in een tyd als hy zig op geene dan bestendige oeffeningen had behooren toe te leggen, poogde hy Goud te maaken, offchoon hem niet onbewuft was, dat de Alchimie de konst is om in zyn eige denkbeelden ryk en met 'er daad in korten tyd arm en berooit te worden. Door deeze ydele en zotte oeffening verfpilde hy een groot gedeelte zyner inkomsten en verminderde zyn goed merkelyk. Om nog haastiger tot zyn verderf te spoeden, maakte hy kennis met eenige Vrouwsperfoonen van mid-

delbaare kuisheid, die welhaast middel vonden, hem tot de schandelykste der menschelyke zwakheeden en ongemakken te brengen, zyn beurs door overdaadige verteeringen verzwakkende, en dat meer is zyn Lichaam in een erbarmelyke staat stellende; egter in een zo vervallen toestand nog iets behoudende, waar door men hem kennen konde voor den geenen, die hy weezentlyk was, had hy het geluk een Vrouw te vinden, die met hem gediend was en niet minder misleid wierd, dan andere hem bedroogen hadden. De Dame, die hy trouwde, was een Dogter van Milord Ruthuin, wiens zaaken in een slegten staat waaren. Eindelijk die groote, dog ongelukkige Schilder, door ongevallen en zwakheeden overvallen, door de Jigt opgegeeten, en door een heete en teeringagtige Koorts aangetast, overleed te Londen maar 42 Jaaren oud zynde, in het Jaar 1641, een Jaar na Rubbens, dog niet met het zelve lot. Zyn Graf is in de St. Paulus Kerk te Londen te zien.

Buiten Titiano kan geen fraaiier legging der Coleuren dan de zyne gevonden worden. Zyn manier van schilderen was Edel, Leevendig, Natuurlyk en vloeyende. In zyn Historie stukken en in de Vleesch-coleuren was hy veel eelder dan zyn Meester, hoewel hy veel na Titiano zweemde. Wat de Compositie belangd, deszelfs partyen bezat hy niet volkomen in den grond; de Portretten maakte hy doorgaans voor de vuist, en hield zig op, met de fraayheeden en de toevallige ligten, welke haar tot voordeel konden strekken, uit te denken. De handen schilderde hy met zo een volmaakte Eelheid,

heid, byzondere naauwkeurigheid, en zulk een natuurlyke Vleesch-couleur, dat men blind moest zyn, om dezelve niet voor weezentlyke aan te zien.

Onder verscheide zyner Discipelen waaren *Remy* en *Hanneman* de uitmuntenste. Deeze laatste, wiens geboorte plaats gezegd word de Haag te zyn, heeft zyn manier in de Portretten, welke hy in Holland gemaalt heeft, zo wel gevolgd, dat Julio Romano zelfs dezelve voor Origineelen zoude aanzien.

Lely, een Engelsch Schilder, heeft A. van Dyk in zyne Portretten en stand vry wel nagebootst.

Jan Cossiers, te Antwerpen in het Jaar 1603 gebooren, heeft onder Cornelis de Vos geleerd, en is een goed Schilder geworden, waarom hy voor den Koning van Spanjen, den Prins Kardinaal en den Aarts-Hertog Leopoldus Willem veel gearbeid en met de onderneemingen zyner Werken het gewenste oogmerk bereikt heeft.

Deodatus Delmonte heeft eenige Jaaren by den Hertog van Neubourg gewoond in hoedanigheid van Adelyke Bediende, te weeten, als Schilder en Architect; deeze is te Antwerpen in het Jaar 1643 gestorven.

Pieter Cornelis Dirksz. van Delft heeft *Basfan* zodanig nagevolgt, dat men hem voor den verreezenen *Basfan* aanzag.

Christoffel Schovaerts, geboortig van Ingolstadt, is Schilder van den Keurvorst van Beyeren geweest en heeft te Munchen een meenigte Werken zo in Fresco als in Olyverw geschildert.

Marten Rykaard, heeft de eerste grondlessen der Schilderkonst te Antwerpen geleerd, en niet tegenstaande hy flegts zyn Linkerhand tot gebruik had, maakte hy egter een goed stuk. Zyn Vader had een byzonder talent in de kennis der Schilderyen, 't geen hem aanleiding gaf, om na Italiën te gaan, ten einde 'er handel meede te dryven, en de Zoon ondernam dezelve reis, om in de Teekenkunde des te volmaakter te worden, en alle de fraaiste dingen, welke hy zoude kunnen ontdekken, na te Teekenen: dit noopte hem byzonder aan, om al het keurlykste, dat hem voorquam 't zy Kasteelen, Paleizen, Gezigten in het verschiet, Tuinen, Fortificatien en duizend andere fraaiheeden, die hem voorquaamen, na het leeven te schilderen. Van Dyk had zo veel agting voor hem, dat hy hem Portretteerde. De toestand zyner zaaken hem al 't vermaak, 't geen hy wel wenschte, niet toebrengeende, maakte hy zig zelfs zo droefgeestig, dat hy daar door in een zwaare ziekte verviel, waar aan hy 45 Jaaren oud zynde stierf. In vroeger tyd vond men van hem te Parys by den Heer de Noyers, Staats Secretaris, een vlugt na Egypten, tot welk stuk die Heer veel moeite gedaan had om het magtig te worden. Onze Schilder leide zomwyle om zyn geest te ontspannen het Penceel needer en vattede het Graveerzylzer op.

Abraham Janssens was een tydgenoot en een der yverzuchtigste teegens Raphaël; zelfs daagde hy hem uit een stuk te schilderen. Tot zyn lof kan gezegd werden, dat 'er heeden-daags gevonden werden, die nog verme-

te-

teler dan hy zyn , dewyl zyn Afneeming van het Kruis in de Hoofdkerk van 's Hertogenbosch, met de Werken van Rubbens zelfs gelijk gestelt werden.

Cornelis Schut van Antwerpen was insgelyks een, dien de groote naam van Rubbens in de oogen stak , en dewyl hy zig niet sterk genoeg bevond , om den roem van Rubbens te beneevelen , gaf hem deeze blyken , hoe weinig invloed de Nyd op hem had , doordien hy hem zelfs werk toevoegden op denzelfen tyd , als Schut het zyne tragtete in de grond te helpen.

Theodorus Rombouts van Antwerpen was een Discipel van Abraham Janssens de Romein , en wierd gelyk veele andere door nieuwsgierigheid gedreeven , om een reis na Rome te doen , alwaar een voornaam Frans Heer , welke te dier tyd aldaar zyn verblyf en goede gedagten van zyne bequaamheid had , hem de geschiedenis van het Boek der Schepping in twaalf Tafereelen deed Schilderen , 't geen hy wonder wel uitvoerde . Van daar begaf hy zig na Florence , en 'er bekent gerakende , wierd hy door den Groot-Hertog van Toscanen ontboden , welke hem verscheide Teekeningen aanvertrouwde en met een aanzienelyke belooning begiftigde : Vervolgens keerde hy weder na Antwerpen , alwaar hy Rubbens in zyn bloeyenden staat vond , en in medestreeving van zulk een wakker Man ondernam hy die groote Werken , welke op onderscheidene Tafereelen St. Franciscus met de vyf Wonden verbeelde , als meede Abrahams Offerhande , en een Beeld der Regtvaardigheid , 't geen in de Geregts-Kamer te

Gend gezien word. Kortom men kan zeggen, dat indien hy Rubbens niet evennaarde, hy hem ten minste zeer naby gekoomen is. Gastmaalen, Vrolykheeden, Kwakzalvers-speelen, en verscheide andere potzeryen schilderde hy zeer uitvoerig.

Zyn fortuin steeg schieelyk en tot een hoogen top, en het schein, of hy door zyn pragt in alles Rubbens gelyk wilde zyn; voornaamentlyk in een huis, waar van hy eigenaar geworden was, 't geen hy pragtig liet versieren. Dog nadien 's Menschen geluk aan groote wisselvalligheeden onderworpen is, gelyk zynde aan een schip, dat in volle Zee nu over een boord dan over het andere gestadig gints en weder geslingert word, alzo verminderde de rust die hy genoomen had en verdween zelfs ten eenemaal, waar by nog quam, dat de rampen des Oorlogs zyne denkbeelden veydelden en hem noodzaakten, zyne reeds begonnen onderneemingen te staaken: zig aldus zonder werk ziende, in vergelyking van het geen hy voormaals gehad had, besloot hy na Florence te keeren, en terwyl hy zig reisvaardig maakte verdubbelde zyne onophoudelyke zwaarmoedigheid en hy verviel tot een zo groote droefgeestigheid, dat hy in het Jaar 1642 stierf.

Tot zyn lof kan gezegd werden, dat zyne nalaatenschap meer in agting en aanzien bestond dan wel in rykdommen. Dit droevig Noodlot komt veele over, welke men te regt naaste Erfgenaamen van de rampspoeden hunner Vaders kan noemen, zonder van de erffenis hunner deugd en bequaamheid versteeken te zyn.

Jacobus Jordaans, te Antwerpen in het Jaar 1594
ge-

gebooren, leerde in den beginnen by Adam van Noort; dog maakte zig vervolgens sterk door de manier van andere Schilders te bestudeeren, en hoewel hy Romen niet bezigtigt had, Copieerde hy des niëtteegenstaande de Tafereelen van de Bassan's, Paul Veroneze en andere, waar van hy zig wist te bedienen. Hy trouwde jong met zyn Meesters Dogter; men heeft opgemerkt, dat Rubbens, dugtende zyns gelyke in hem te vinden, hem aan de Tapyten in Fresco voor den Koning van Spanjen hielp, om dus zyn vernuft te verdooven. Dit belet evenwel niet, dat te Antwerpen en by de Koningen van Zweeden en Denmarken aanzienelyke Werken van hem gevonden worden. Zyn vrolyken inborst maakte hem onvermoeid, en de dood dorst hem niet aantasten aler hem de natuur begaf, het welk in het Jaar 1678 geschiedde in zyn ouderdom van 84 Jaaren.

Cornelis Engelbert van Leyden heeft fraaye Werken gemaakt, welke te Utrecht en te Leyden te zien zyn geweest.

Lucas Cornelisz zyn Zoon stak na Engeland over, alwaar hy door den Koning om zyn groote naam aangenomen en te werk gesteld wierd.

Abraham Diepenbeek van 's Hertogenbosch hield zig in zyn jongen tyd bezig met op glas te schilderen. Vervolgens wierd hy een goed Discipel van Rubbens. Vermits hy vaardig en ryk in zyne uitvindingen was, is veel van hem gegraveerd. Het Boeck genaamd *le Temple des Muses* is vol van diergelyke Prentkonst.

Cornelis de Heem van Antwerpen heeft die dingen, welke alleenlyk by toeval beweegend zyn,

72 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
als vrugten , bloemen enz. zeer wel geschildert.

Frans Hals was een der beste Portret-Schilders en had tot Discipel.

Adriaan Brouwer, gebooren te Oudenaarden in het Jaar 1608, heeft kleine snaakeryen en potzige stukken zeer wel geschilderd. Hy was vrolyk van geest, potzig, leevendig en een spotvogel, maar zeer aan de ongereegeldheid overgegeeven, waar van hy de Caracters vrymoedig voorstond. By ongeluk in de handen der Roovers gevallen zynde, wierd hy naakt uitgeschud, des vond hy goed, grof Linnendoek te beschilderen en zig daar van een Kleed te maaken. Dit heeft, gelyk zommige meenen, van dien tyd af aanleiding gegeeven, tot de uitvinding van gedrukte Linnens of Catoenen.

Hy maakte zyn werkplaats van de Kroegen en kitten, en ondernam en voltooide aldaar alles, zulks men zeggen kan, dat hy onder een pintje en een pypje alle denkbeelden verzon, die met zyn inborst overeenkwamen en toonde, dat de vreugd en vryheid de eerste voortbrengster van de zonderlingste ontwerpen zyn. Na geheel Holland, 't geen hy voor het middelpunt der vreemste en klugtigste vermaaken hield, doorloopen te hebben, begaf hy zig na Antwerpen, alwaar hy bekend wierd voor den geen, die hy weezentlyk was, en ieder een vervoegde zig by hem, ten einde Teekeningen van hem te hebben, om de aardigheid en snaakery, die hy 'er in bragt.

Hy was op zyn dreef als hy klugtige snaakse Portretten verbeelde, als by voorbeeld een dronken Boer, die zyn Wyf slaat, welke niet minder dan hy beschonken is; een hoop
dronk.

dronkaarts bezig met drinken en rooken; gaauw-
dieven, welke dobbelen en met de kaarten
speelen; een krakeel in een kroeg; een meid,
die gestreeld word; kinderen welke elkander
wiegen; Potzemaakers en andere diergelyke
snaakeryen. In alle deeze dingen bestond zyn
sterkte, en gelyk dezelve met zyn inborst best
overeenquaamen, maakte hyze ook des te na-
tuurlyker. Eindelyk kan men van hem zeg-
gen, dat het ernstige, 't geen Rubbens in de
Schilderkonst oeffende, voor hem een gestadig
voorwerp van snaakeryen en klugten was. Zy-
ne Werken hadden geen Prys dan zyn eigen-
zinnigheid, nadien men hem voor een stuk gaf 't
geen hy 'er voor eischte. Was zyn leeven klug-
tig en doormengd, zyn dood niet minder: door zy-
ne geduurige overdaad en ongereegelt heeden
wierden zyne daagen verkort en dit deed hem
zien, dat een Potzemaaker, hoewel bedreeven en
jong, niettemin zo wel als een ander moetsterven,
't geen hem overquam te Antwerpen in het Jaar
1640 en in het 32ste Jaar zyns ouderdoms.

Het is aanmerkelyk, dat hy in zyn korten
leevens tyd zo veel gewerkt en gewonnen heb-
bende, zo veel rykdom naliet, dat naauwlyks
een Laken overschoot om hem te ontwaaden,
waar toe het Gasthuis dier Stad de behulp-
zaame hand bood. Hy is de eenigste niet, die
veel gewerkt en weinig nagelaaten heeft. Zee-
kerlyk was hy indagtig, dat de Mensch naakt
ter Waereld kooft en daar weeder naakt uit
gaat: dit heeft hy na den Letter willen be-
waarheeden, om te toonen, wat een eerbied
hy voor dit algemeene noodlot had. Dog men
moet ook zeggen, dat alle die hem in zyne

ongereegeltheeden navolgen, niet altoos zodanige gaaven bezitten, waar door zy verdienen, dat men haarer na hun dood gedenke, gelyk aan hem geschied is, dewyl de Regeering van zyn eige Stad zyn Lyk op nieuw staatelyk in de Kerk der Carmelieten heeft doen begraven, alwaar een Pragtige Grafftede, ter zyner eere opgeregt, gezien word.

Adriaan van Ostade heeft insgelyks de snaakeren uitneemende wel geschildert.

Gerard Segers van Antwerpen was een Schilder van groot aanzien; na dat hy eenige lessen van Abraham Janssens. genomen had, meende hy een reis na Rom en te kunnen onderneemen, gelyk hy ook deed, en byzonder op de aanraading van Pieter en Antoni Goetbenck, voornaame Kooplieden en Beminnaaren der Schilderkonst, dewelke hem last gaaven, al het fraaite en heerlykste, 't geen hy te Rom en in de voornaamste Italiaansche steden vinden konde, het koste wat het wilde, aan hen over te zenden, het welk hy met lof volbragt heeft; hy was een geruimen tyd met dien handel bezig en zoude zig nog langer daar meede opgehouden hebben, ten waare de Kardinaal Zapata, toenmaals te Milaan zynde, hem niet aangezet had, na Spanjen te gaan, en zo dra hy aldaar aangekoomen was, wierd hy door zyn Eminentie by den Koning ingeleid, welke hem in zyn Paleis liet werken, als meede in eenige Kerken, waar na de Koning over zyne behandeling zeer voldaan zynde, hem een Jaarwedde toeleide en hem tot een Edelman maakte.

Op zyne wederkomst te Antwerpen onder-
nam

nam hy de Marteldood van St. Petrus te schilderen, met alle de omftandigheeden zyner kruiziging. Dit is een der fraaifte en byzonderfte Stukken, die in geheel Vlaanderen te vinden zyn. Men heeft opgemerkt, dat hy zig in den beginne van de manier van Manfredo bedient, dog daar van afgezien heeft, om die van Rubbens, welke te dier tyd in zwang was, aan te neemen, en dit gelukte zo wel, dat hy ontwaar wierd, by de verandering niet verlooren te hebben. Hy heeft het Tafereel van het groot Altaar der Jefuiten Kerk, de opregting van het Kruis verbeeldende, gefchilderd, en voor den Hertog van Neuburg een H. Maagd in een gefalte te gelyk de fmert en de liefde uitdrukkende. Tot erkentenis en ten teeken van agting en goedgunftigheid wierd hy door dien Vorft met een goude keeten en Medailje begiftigt, behalven een zomme gelds 't geen zyn ftuk waardig was. Hy heeft Nachtlichten gemaakt, die voor de fchoonfte Daglichten niet behoeven te weiken, nadien hy aan zyne Schaduwen een diepte gaf, die men voor weezentlyk konde houden.

In Jaaren en Fortuin toeneemende wierd hy timmer-ziek, met welke euvel veele Menschen behebt zyn, welke beginnen, maar niet voleinden. Hy stoffeerde zyn huis op een pragtige wyze. In het zelve bragt hy eenige Jaaren door, na welkers verloop de tyd der rust voor hem gekomen zynde en tegen de noodzaakelykheid des doods, die hy voorzien had, niet willende worstelen, bukte hy gewillig voor haar wet, en toonde door zyne onderwerping dat hy vergenoegd ftierf. Dit was in het Jaar

76 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

1651, oud zynde 60 Jaaren. Hy heeft een Zoon nagelaaten, dewelke de Schilderkonst geoeffend heeft.

Daniel Segers, Gerards Broeder, schilderde zeer wel de Bloemen op de wyze van Lofwerk, verbeeldende een Lyft, waar in een ander Tafereel geschildert stond. Hy was daar in zo bedreeven, dat hy in dat soort van werk de uitmuntenste geweest is. Hy had by Jan Breugel geleerd; dit gaf hem, behalven dat hy in de grond een eerlyk man was, ingang in het huis der Jesuiten te Antwerpen, die hem voor een Broeder aannaamen. Eenige Jaaren daar na wierd hy in het Klooster te Brussel gezonden, alwaar hy de Landschappen schilderde, welke thans nog boven de Biegthuisjes gezien worden, verbeeldende de Geschiedenissen in Japan voorgevallen: vervolgens begaf hy zig na Rome, alwaar hy na de beste stukken schilderde, en tot grooter bequaamheid geraakte.

Weder gekomen zynde, maakte hy in de Kerk te Antwerpen verscheide voornaame Ornamenten. De Cabinetten des Keizers en van den Koning van Spanjen zyn vol kleine aardigheden van zyn maaksel. Met goedvinden van zyn Oversten maakte hy voor den Prins van Oranje een Vaas vol Bloemen, op dewelke hy Kappellen en andere bloedeloofse Diertjes schilderde, die zo konstig en natuurlyk verbeeldt zyn, dat zy het gezigt bekooren en schynen te leven. Deezen Vorst dit werk volgens deszelfs waardy willende vergelden, oordeelde niet beeter te kunnen doen, dan stuk voor stuk te geeven, en om dit naauwkeurig na te komen, vereerde hy aan de Jesuiten een rysje van fyn goud, in de
ge-

gedaante van een geëmailleerde Oranjetak, een Palet om te schilderen, en Penceelstokjes van louter Goud. Deze groote Edelmoedigheid verplichte de Paters tot een byzondere erkentenis, mitsdien belastede zy den Frater Segers te schilderen een Vaas vol bloemen, door dewelke eenige Oranjetakken met haar vrugt gestrengeld waaren, en dit wierd door haar den bewusten Prins aangeboden, waar door zy een tweede geschenk verkreegen, bestaande in een geëmailleerd goud Kruis, duizend Pistoolen waardig geschat, met een pasport om vryelyk het Land door te reizen. Pater Segers overleed in het Jaar 1660.

Gasper de Krayer, te Antwerpen gebooren, heeft by Raphaël Coxie geleerd, en nam in zyne werken een manier aan, die hem in de voornaamste Kerken en Abdyen der Neederlanden veel arbeid toebragt. In die van Vicoigne ziet men vier stukken vyftien voet hoog in een Werk van Marmer, welke de verscheidene geheimenissen van het Lyden Christi verbeelden. Hy heeft in de voornaame Abdy van St. Denys by Mons ook geschilderd, onder andere de Marteldood van dien H. die zyn eige hoofd in zyn handen draagd, en welkers oogen nog beweegende schynen; zo natuurlyk zyn alle de partyen verbeeld. In de voornaamste Kerk te Oostende ziet men de Visvangst van Petrus.

Zyn gewoone verblyf was te Brussel, waarom hy aldaar een grooter getal Werken nagelaaten heeft. Het fraaiste stuk 't geen hy ooit geschildert heeft is het Portret van den Prins Kardinaal Don Ferdinando, leevens groote, het welk aan den Koning van Spanjen, deszelfs Broeder, gezonden

den wierd. Behalven de roem, die hy door het zelve behaalde, wierd hy ook door dien Vorst met een Goude Keeten en zyn Medailje, beneevens een Jaar wedde zyn Leeven lang gedurende begiftigt.

De Aarts-Hertog Leopold Gouverneur der Neederlanden geworden zynde, liet hem zyne inkomsten behouden, door dien hy veel van zyn bequaamheid en eerlykheid hoorde, en heeft hem tot verscheide werken gebruikt. Hy was zo onvermoeid in 't schilderen, dat hy zestig Jaaren oud zynde, nog als een Jongman arbeidde en is ontrent die Jaaren gestorven.

Jan Torrense of *Johannes Torrentius*, gebooren te Amsterdam, heeft gemeenlyk in het klein geschildert: niet teegenstaande de raad zyner vrienden bragt hy geene andere stukken voort, dan die zo vuil en ongebonden waaren, dat zy verdienden ten vuure gedoemd te werden; en hy zelfs tot een wangevoelen vervallen zynde, is om zyn hardnekkigheid in niet te willen bekennen op de pynbank gestorven.

Balthazar Gerbier, is een gelukkiger lot te beurt gevallen en zyne werken zyn beeter bewaard geweest. Hy is te Antwerpen in het Jaar 1592 gebooren. Zyne stukken met gom water waaren zodanig in agting, dat Carel de I, Koning van Engeland, den maaker derzelve by hem begeerde te hebben, die aldaar gekoomen zynde, om 'er zyn verblyf te houden, oordeelde de Hertog van Buckingham, dat hy tot eenige gewigtige kuiperyen bequaam was, en hem in staat willende stellen, om zig in aanzien te houden, verzogt hy den Koning hem Ridder te slaan en na Brussel te zenden, alwaar hy een ge-
rui-

ruimen tyd als Koninglyk Agent groote diensten aan zyn Majesteit gedaan heeft.

Thomas Wilbrords Bossaart is gebooren te Bergen op Zoom in het Jaar 1613. Offchoon hy nooit dan uit eigen vernuft, door een grond van reeden ondersteund, geleerd had, was hy naauwelykx twaalf Jaaren geworden, of maakte zyn eige Portret, door de weeromkaatzing van een Spiegel, die hy ten dien einde gebruikte. Zyne Ouders te gelyk verbaast en verblyd zynde te zien, dat hy in zulke teedere Jaaren dusdanig een uitgestrekte kennis in de Schilderkonst had, naamen hem uit het Latynsche School, om hem by de gaauwste Schilder te bestellen, by wien hy wel haast middel vond, tot meerder volmaaktheid te geraaken. Van dien Meester ging hy tot een ander over, welke de geneegenheid, die hy voor de konst had, nog verder bragt, en by deezen bleef hy eenige Jaaren, waar na hy voornam weder na Bergen op Zoom te keeren, alwaar hy doorzyne Vrienden met open armen ontfangen wierd. Hy vertoefde 'er een wyl, ten einde eenige zaaken, om welke hy gekoomen was, te verrigten en die afgedaan hebbende, zette hy zig te Antwerpen needer, alwaar hy door de Kenners en Liefhebbers met een meenigte werken belast wierd, die hy tot hun genoegen afmaakte.

De Prins van Oranje op zyne terugkomst van den Veldtogt in het Jaar 1642 onderrigt zynde van de waardy zyner werken, liet al wat van hem te bekomen was, opkooopen, om daar meede zyn Paleis te versieren en hield hem zelfs eenigen tyd by hem, om zig van zyn Penceel te bedienen. Toen was het dat hy in den Haag quam,
al-

alwaar hy die heerlyke Schilderyen maalde, welke in 't Paleis van dien Prins te zien geweest, dog by den brand van dat gebouw jammerlyk door de Vlammen verteert zyn. In den bloei zyner Jaaren achte men het een eer, door hem geschildert te worden: 't geen van hem op de Schutters Kaamer dier Stad gezien word, is zeer fraai, hebbende hy daar in Mars verbeeld, die door de razernyen tot den Oorlog aangehitst, dog van een ander kant door de Eendragt en de Vreede wederhouden word. In de groote Kerk heeft hy de Marteldood van St. Joris geschilderd. Hy is zeer jong en beklaagd gestorven.

Pieter Snoefs, Vader en Zoon, hebben in de Perspectieven wel geslaagd.

Hendrik Steenwyk, Vader en Zoon, hebben de Architectuur zeer wel verbeeldt als meede Nagtgezigten door het vuur verligt, waar in de toevallen van de duisternissen zeer wel afgemaalt zyn. De eerstgenoemde welke een Discipel van Jan de Vries geweest is, heeft Perspectiven en het binnenste van Kerken in 't klein gemaakt en lange te Frankfort gewerkt, alwaar hy zelfs gedurende de Oorlogen in Vlaanderen arbeide en is 'er in het Jaar 1603 gestorven. Zyn Zoon die dezelve begaaftheid had, heeft in Engeland aan 's Konings werken gearbeid, en aldaar gestorven zynde, ging deszelfs Weduwe te Amsterdam wonen, alwaar zy na zyne Grondreegelen zeer fraaye Perspectieven Schilderden.

Staben, Discipel van Tintoret, werkte wonder fraai in het klein, zo in de uitvinding als uitvoering. Van hem is onder andere een Tafereel

fereel van een middelmaatige grootte, waar in hy een Gallery van een konst-lief hebber verbeelde, in welke Cabinetten, Meubilen en Schilderyen zo konstig geschikt zyn, dat men in de grond en zonder eenig belet, alle de voorwerpen, daar in verbeeld, zien kan. Dit konst-stuk is thans in het Cabinet van den Heer le Nostre.

Vrains een Vlaaming, heeft verscheide Portretten in het Stadthuis te Parys geschilderd, verbeeldende de voornaamste Regeerders en andere groote Mannen van zyn tyd.

Ferdinand Elle heeft meerendeels te Parys gearbeitet, en was in het Portretteeren de bequaamste zyner Tydgenooten; dog de Bobruns, die hem in hunne Werken niet te boven gingen, hadden egter het voordeel op hem, dat zy haare Werken hooger konden doen gelden. Hy heeft twee Zoonen nagelaten, Louis en Pierre, waar van de oudste in de Schilderkonst uitgemunt heeft.

Judocus de Momper een Hollander, de befaamste Landschap-Schilder zyner tydgenooten, heeft de voornoemde Schilder nergens in behoeven te wyken en leefde in het begin der zeventiende eeuw.

Agostino Tasso van Bologne in Italiën was om de verbeeldingen van Scheepen en Zeën veel geagt. Hy is Discipel van Paulus Bril geweest. Ook schilderde hy zeer wel Landschappen en Vruchten. In het Jaar 1610 arbeide hy te Genua aan het Paleis der Adornes met zeeke *Ventura Salimbem* van Siena en door hem zyn byna alle de wanden der huizen te Livorno beschildert.

Jan Rottenhamer wierd te Munchen in 't Jaar 1594 gebooren; in den beginne leerde hy by zyn Vader en ging vervolgens na Italiën, alwaar hy onder Tintoret gewerkt heeft. Zyne kleine Beel-

den zyn zeer fraai. In Munchen en Augsburg zyn verscheide huizen in Fresco door hem beschildert. Hoewel hy veel geld won heeft nog meer verteerd, en zyne Erfgenaamen dus in het deelen zyner goederen alle gelegenheden tot verschillen benomen.

Manchöle, een Vlaaming, heeft in Vrankryk gewerkt, wordende eenige zyner werken in de vertrekken te Vincennes gezien.

Judas Judocus van Winghen van Brussel, had een goede Ordonnantie en smaak in zyne Schilderyen. Een Tafereel van het laatste Avondmaal in de Kerk van St. Gieri te Brussel is 'er een blyk van. Hy is in Duitschland in het Jaar 1603 gestorven.

Jacob Backer is te Harlingen in 't Jaar 1608 gebooren en heeft te Amsterdam gewoont, alwaar hy veele fraaye werken in het groot en met een goed Coloriet schilderde: ook heeft hy aan het Portretteeren geweest.

David Ryckaert heeft deszelfs Vader, meede David genaamd, ten Meester gehad: zyn Ordonnantie in de Boere-huizen was zeer natuurlyk. In het Cabinet van den Aarts-Hertog Leopold ziet men eenige van zyne stukken; de Schilderyen door eenig vreemd of toevallig licht verligt, behandelde hy zeer wel.

Adam Elsheimer is te Frankfort in het Jaar 1574 gebooren. Zyn Vader had veel roem wegens de nette kleedagie. Deeze in zyn Zoon een aangebooren geneigtheid tot het Penceel ziende, bestelde hem by Philip Oudenbach, een groot Teekenaar en goed Schilder, die niets voor hem verhoolen hield, 't geen hy van zyn kant zo wonderlyk beantwoorde, dat hy in korten tyd zyn Meester verby streefde en na Romen trok. Het verblyf in Italiën hem behaagende, bleef hy 'er met

'er woon, en om zyne gaaven te toonen schilderde hy eenige kleine Historische Beelden in Olyverw, op een trant die een ieder behaagde, zo om de harmonie der Coleuren als de leevendigheid der verbeeldingen. Dog het geen hem ryk moest maaken, deed hem arm worden, want hy schilderde zo lang over zyne werken, dat zy te kostbaar wierden, en naauwlyks door groote geldsommen betaald konden worden. Zyne schulden mitsdien hoe langs hoe meer toeneemende, ging hy eenige dagen in stilte doorbrengen, dog de droefgeestigheid met de Dood aanspannende, om hem een lelyke pots te spelen, hoewel zyne Jeugd 'er zig teegen wilde verzetten, moest hy het egter oopgeeven en verdween voor altoos, wordende door de Italiaanen, die veel agting voor hem hadden, zeer beklaagd. Van hem zyn eenige stukken in het Cabinet des Konings van Vrankryk en by den Hertog van Lefdiguieres.

Jacques Ervest is een zyner Discipelen geweest, en heeft zeer wel Zeën en Scheeps-gevegten geschildert, *Thomas van Landau* heeft zyn manier van naby gevolgt. De Graaf Goudt van Utrecht heeft na *Elsheimer* zeeven stukken gegraveerd, waar in veel kragt gevonden word, ook ziet men 'er, die hy zelfs gesneeden heeft. *Magdalena de Pas* en verscheide andere hebben ook na hem gesneeden.

Christiaan Queborn, een Schilder van Antwerpen, is vermaard geweest door Zee- en Land gezigten, die hy zeer wel schilderde.

Theodorus Bernard van Amsterdam heeft de manier van *Titiano* gevolgt. *Herman Muller* heeft de Schipbreuk van St. Paulus en de Adder-beet na hem gegraveert.

Gerard van Leyden heeft een doode Christus van

het Kruis afgenoomen werdende, geschildert. Dat stuk was wel eer te Haarlem in de St. Janskerk, zynde 't zelve in de hoogte na de manier van Albert Durer en is door Theodorus Matham gesneden.

Pieter le Long van Amsterdam heeft aldaar een H. Maagd en andere Heiligen geschildert, waar voor zes hondert Pistoolen betaalt zyn.

Bonaventura Peckter, te Antwerpen in het Jaar 1614 gebooren, was uitvoerig in Zeëen, welkers horizont hy zeer wel behandelde: in zyne Veldslaagen was de slagting zo natuurlyk verbeeld, dat men 'er van schrikte.

Onder de Regeering van François den I. begon de Schilderkonst in Vrankryk te floreeren, en ontrent die tyd veranderde de Vlaamingen hunne manier, op de wyze als zy best oordeelde. Te dier gelegenheid ontbood dien Koning *Jan van Kleef*, uit de Neederlanden. Deeze had een goede smaak in het Coloriet en Portretteerde zeer wel, hy hield hem by hem, en gedurende zyn verblyf aan het Hof heeft hy veele Perzoonen van aanzien geschildert.

Michiel Coxz van Mechelen, van wien reeds gemeld is, was ook een der geene, die door den Koning aan zyn Hof ontbooden wierden.

Jan Bol meede van Mechelen, alwaar hy in het Jaar 1534 gebooren is, maalde een Landschap vry wel, besonderlyk met Waterverw en in Miniatuur. De Tapytweevers bediende zig gemeenlyk van hem, om Teekeningen tot hunne Werken te maaken: men ziet verscheide Platen, die na hem gegraveerd zyn. Hy heeft te Amsterdam gearbeid en is aldaar in het Jaar 1593 gestorven, oud zyn-
de

de 59 Jaaren, deszelfs Graffschrift ziet men door Goltzius gegraveerd.

Pieter Pourbus geboortig van Gouda, heeft groote Portretten geschildert en is het Jaar 1583 gestorven. Hy liet een Zoon na, François genaamd, welke te Brugge gebooren is, aan wien hy de eerste grondlessen van de Schilderkonst meedeede; dog die naderhand by Frans Floris geleerd heeft. François hield door zyne Werken zyn Vaders eer op. Hy heeft verscheide Portretten in het Stadhuis (*) en by veele Liefhebbers gelaaten, welke nog te zien zyn, deeze Zoon stierf in het Jaar 1662.

George Hoefnagel van Antwerpen, maakte in dien tyd zeer fraaye Landschappen, en heeft eenige Steeden van Europa zeer wel afgeteekend. Dezelve worden in de Versaameling der steeden des Waerelds gevonden, welke meerendeels na zyne Teekeningen gecopieert zyn, en inzonderheid de steeden van Spanjen, Duitschland en Italiën. Hy is in het Jaar 1600 gestorven.

Roeland Savery is gebooren te Kortryk in Vlaanderen: zyn Vader was een taamelyk (†) Schilder, hy oeffende zig in het afbeelden van Landschappen en Gediertens en onderzocht derzelve natuurlyke fraaiheden tot in Frioul, om aldaar iets te vinden, waar meede hy de nieuwsgierigheid van den Keizer Rodolphus mogt voldoen, die hem op voordeelige aanbiedingen by zig gelokt had, welke ook niet vrugteloos bleeven. Vermits hy zyne stukken te uitvoerig maakte, waaren dezelve daarom wat styf. Hy heeft van alles geschildert, en door

(*) Te Parys.

(†) *Houbraken* zegt, was meede een goed Schilder.

deeze algemeenheid wierd hy in Vrankryk aangezigt, toen hy in vervolg van tyden van den Keizer afraakte. Hy wierd in de Werken der Koninglyke Huizen gebruikt te gelyk met Jan van Hoey en Ambrosius van den Bosch, de een een Vlaaming en de andere een Hollander, die men in de voornoemde Werken, voor de beste hield. Hy Teekende gemeenlyk met de Pen met Tinctuuren van verscheide Couleuren, welke schetzen by den Keizer gebleeven zyn. Gilles Sadeler en Isaac zyn Leerling hebben na zyne Landschappen gegraveerd, dog een van die, welke het meest geagt worden, is dat door Isaac gesneeden is, waar in een St. Hieronimus gezien word. Deeze Schilder verplaatste zyn wooning op het einde zyner daagen te Utrecht, die Lugtstreek hemeigen zynde, bereikte hy aldaar zeer hooge Jaaren.

Jan van Hoey, geboortig van Leyden, ging na Vrankryk over, en begaf zig in dienst van den Koning Hendrik den IV. welke hem zyne gewoone Kaamerdienaar maakte, en hem de bewaaring van alle zyne Tafereelen toevertrouwde. Na in alle zyne bedieningen een geruust leeven doorgebracht te hebben, stierf hy in het Jaar 1615, oud zynde 70 Jaaren.

Ambrosius du Bois of *van den Bosch* van Antwerpen, heeft de Gallery van de Koningin begonnen, waarin hy verscheide Portretten geschildert heeft, en de andere zyn na zyne Teekeningen gemaakt. Terzelve tyd heeft hy in het Cabinet der Koningin de Geschiedenis van Tancrede en Clorinde geschildert, en behalven deeze voltooide hy verscheide Tafereelen in de vertrekken van den Koning en Koningin. Hy herstelde de Historie van Theagenes en Cariclea, die men in de ovaale Kaa-

Kaamer vind, waar in Lodewyk de XIII gebooren is. Hy had twee groote Tafereelen in de Capelle ondernomen, het eerste heeft hy Loffelyk ter uitvoer gebragt; maar het ander naauwelyks begonnen zynde wierd hy ziek en stierf, 72 Jaaren oud zynde. Hy had verscheide Discipelen, onder andere zyn Neef Paulus du Bois, Nivet een Vlaaminger, en Mogras van Fontainebleau.

Jan Sradan is te Brugge in het Jaar 1527 gebooren, van een Familie wiens naam beroemd is. Hy begon by zyn Vader te leeren; dog zo dra hy zig wat sterk begon te gevoelen, ondernam hy een reize na Italiën: te Lions koomende arbeidede hy aldaar een wyl, vervolgens Venetien gezien hebbende, begaf hy zig na Florence en Schilderde aldaar in het Paleis van den Kardinaal Aarts-Bisschop het Beeltenis van St. Nicolaus, Aalmoessenier, met alle de kenteekenen, welke aan dien Perelat toegeschreeven worden. Dit is door Theodorus Galile gegraveert. Eindelyk te Romem gekoomen zynde, teekende hy na Michaël Angelo en Raphaël. En zig erinnerende te Florence zo veele fraaye dingen gezien te hebben, besloot hy weder derwaards te keeren. Hy had het geluk zig by den Hertog van Florence aangenaam te maaken, welke hem in veele onderneemingen van belang gebruikte, en byzonder tot die, welke het Huis van Medicis betreffen; was uitmuntende in Veldslagen en Jagten, welke door Goltzius en verscheide andere gegraveerd zyn; had verscheide stukken verbeeldende het Leeven van de Maagd Maria geinventeerd, ten getalle van agtien, die door Adriaan Collaart gesneden zyn en was de Meester van Tempesta Florentyn, welke hem egter te boven gegaan is.

Van deeze zullen wy onder de Graveurs gewag maaken.

Gerard Dou van Leiden, was een Discipel van Rembrand, dog had een geheel andere manier: hy schilderde de Beelden in het klein overheerlyk, verstond de Ligten en Schaduwen uitneemend wel, en Schilderde met de uiterste eelheid, al wat hy verbeelden. Zyne Tafereelen waaren doorgaans niet hooger dan een voet, en hy sचेpte vermaak, om in zulke kleinen omtrek, al 't geen men in een groot Tafereel begeeren konde, te verbeelden; alles was 'er schilderagtig in, dog te gelyk zeer duur, en offchoon hy geen Practizyn was, reekende hy zyne gedaane Vacatien zeer hoog.

Indien men weinig Portretten van hem vind, is zulks zyn schuld niet, vermits weinig Menschen hem voor een Model wilden verstrekken. Tot eene hand moest men niet minder als vier of vyf dagen voor hem zitten, en offchoon hy zyne uren niet duur reekende, maakte egter derzelver vermenigvuldiging, aleeer het werk voltooit was, het zelve ongemeen kostbaar.

Hy heeft eenige Discipelen nagelaaten, welke zyn manier gevolgd hebben; onder andere *Schalkken*, *Leermans* en *Mojer*. Hy won zo veel gelt als hy wilde en nogtans door zyne Ligtmissery is hy arm en berooid gestorven, ontrent het Jaar 1680.

Frans van Mieris van Leiden is zyn Discipel geweest, en heeft hem in eenige deelen der Schilderkonst overtroffen. Indien hy zorge droeg zig in dezelve bequaam te maaken, zo veel te zorgelooser was hy, om by de Menschen geagt en gezien te zyn, en bragt te weeg, dat hem alle zyne schuldeischers tot vyanden wierden, welke hem meenigmaal

maal moeyelykheid aandeeden, het geen zyn gezondheid krenkte en voor den tyd oud wordende, zyn levensdraad afknipte, die hy meende nog lange te zullen rekken, alzo hy zeer jong in het Jaar 1663 stierf.

Cornelis Poelenburg, gebooren te Utrecht, begaf zig na Rome, om tot volkomenheid te geraaken: hy leide zig toe om Landschappen in het klein na de trant van Elsheimer te schilderen, en vermits hy Raphaël en de Natuur bestudeerd had, zyn deszelfs Tafereelen na de smaak der kenners. Het is denkelyk, dat hy 'er veele geschildert heeft, alzo hy 74 Jaaren bereikt heeft, zynde in het Jaar 1660 overleeden.

Pieter van Laer, bygenaamd *Bamboots*, om zyn mismaaakte gedaante, was geboortig van Haarlem, van waar hy de reis na Rome ondernam. Aldaar maakte hy zig kenbaar door zyne Werken in het klein, welke hy zeer natuurlyk uitvoerde. De begeerte, om zyn Vaderland weder te zien, liet hem niet toe, aldaar een lang verblyf te houden. Hy quam wederom te Haarlem, om zig daar neder te zetten, alwaar hy zyne dagen in een lossen teugel doorbragt. Dog op een tyd in een gragt gevallen zynde, is het denkelyk, dat hy te veel van een soort van drank ophebbende, van een ander soort wilde drinken, en dat hy niet genoeg by zyn kennis zynde, om zig zelfs te redden, zo rykelyk gedronken heeft, dat hy 'er aan gestorven is, oud zynde 60 Jaaren. Dit is een lang leven voor een Man van dat slag; dog gelyk een Schryver opmerkt, krygt men vroeg of laat loon na Werken, want hy had met vier andere gasten een Geestelyken in den Tyber helpen ver-

drinken, die hen bestraft had, dat zy de vasten niet onderhielden, en zy zyn ook alle vyf door onderscheidene toevallen in het waater omgekoomen.

Jan Both en *Hendrik Both*, zyn Broeder, beide van Utrecht, hebben de grondbeginselen hunner konst by *Blocmaart* geleerd, en ieder van hen is in zyn manier geagt geweest. Zy begaaven zig na *Romen*, alwaar *Hendrik* de Landschappen van *Claude le Lorrain* na zyn smaak vindende, dien trant volgde, en de andere om de Werken van zyn Broeder leevendiger te maaken, schilderde 'er kleine Beeldjes en Dieren in, op de manier van *Bamboots*, welke zo natuurlyk waaren, dat men gezegd zoude hebben, dat de Natuur zelfs en de beide Gebroeders het eens waaren, om op een en 't zelfde Tafereel te arbeiden. Deezen handel geschieden te *Venetien*, als wanneer *Hendrik*, wiens levenswyze niet al te gereegeld was, op een nacht zig na *Huis* willende begeeven, in een gragt viel en verdronk, gelyk hy een ander met *Bamboots* meede in het water had helpen om 't leeven brengen, zo hier booven verhaald is. Zyn Broeder *Jan* keerde na Utrecht, alwaar hy zyn konst met lof agtervolgd heeft.

Jan Bylaard was geboortig van Utrecht en zyn Vader een *Glaasemaaker*; hy had een goede *Ordonnantie* en veel zagtheid in zyn Tafereelen.

Gasper de Witte hield zyn verblyf te *Antwerpen*, en wierd geagt om zyne Landschappen en vervallen Gebouwen. Ook is 'er eenen *Petrus de Witte* geweest, welke van *Brugge* was.

Thomas Jan Hufson was Schilder van den Koning van *Groot-Brittanjen*.

De kleine *Mozes* een Hollander, had eene fraaye manier van schilderen, en is in 't Jaar 1650 gestorven.

Van Baalen heeft allerlei Historische stukken geschildert.

Olivier van Londen, schilderde met Gomwater allerlei onderwerpen, maar voornaamentlyk Portretten, waar van hy aan het Hof van de Koningen van Engeland *Carel* en *Jacobus* verscheide gemaakt heeft.

Cowper een zyner leerlingen is in zo groot aanzien geweest, dat de Koningin van Zweeden hem in haar dienst begeerde te hebben.

David Teniers is gebooren te Antwerpen in het Jaar 1582. en vermaarder geweest dan zyn Broeder *Abraham*, hoewel zy beide Snaakeren, Landschappen en verscheide andere voorwerpen schilderden. Hy heeft de manier van *Brouwer* gevolgt, niettegenstaande hy van *Rubbens* geleerd en te *Romen* zig in den trant van *Elsheimer* geoeffend had. Zyn groote naam door zyne verdienste en bequaamheid onderschraagt, bragt hem in de goede gunst der *Prinsen Leopoldus Willem* en *Don Juan van Oostenryk*. Hy was Kamerbediende van den eerstgenoemden en Opzichter der Origineele Italiaantsche en andere Tafereelen, waar meede die Vorst deszelfs Cabinet in het Hof te *Brussel* versierde, welke hy hem deed afteekenen en door de beste Graveurs dier tyd in koper brengen. Hy heeft de eenvoudige boersheid van den Landman zeer wel weten te verbeelden, als meede andere stukken, als Kroegen, Kwakzalvers, Winkels, Alchimitten, Werkhuizen, enz. Deeze Schilder (door verscheide de nabootzer der Natuur genaamd), heeft de
manier

manier der grootste Meesters, als onder andere de Bassan's en Paul Veroneze wonder wel nagevolgt, en zyne Schilderyen zouden als Origineelen stand houden, indien men in derzelver Teekening niet een zekere scherpheid bemerkte, waar meede die van zyn Landstreek gemeenlyk gestempeld zyn. Daar by is het kennelyk, dat het graauw, 't geen in zyn Coloriet te veel uitsteekt, in dat soort van Tafereelen niet te pas komt, en zelfs strydig is met de kracht en de vereeniging, welke de boven gemelde beroemde Meesters in hunne Werken zo wel hebben weten te brengen, waar over men zig thans des te meer verwonderen moet, vermits zy byna onnavolglyk zyn.

David Beck van Delft, heeft Portretten geschildert, welke door Hollar gegraveerd zyn. Hy was Schilder en Kamerbediende van de Koningin van Zweeden, door wie hy afgezonden wierd, om de Doorlugtigste Personagien des Christenryks te schilderen.

Wolfard en *van Mole* zyn gezogt geweest, om haar manier van Keukens en andere geringe voorwerpen te schilderen.

Louis Cousyn, bygenaamt *Gentili*, van Brussel, als meede

Wouwerman, een Hollander, hebben Gediertens, fraaye Zeegezigten, en Beelden van middelmaatige grootte zeer wel geschildert.

Snyders heeft leevendige en doode Dieren zeer wel verbeeld, insgelyks heeft ook gedaan

Van Boekel zyn Discipel, die door zyn ongebondenheid altoos arm gebleeven is; dog alhoewel hy te Parys in het (Hôtel Dieu) Gasthuis gestorven zy, nogtans worden deszelfs Schilderyen in 's Konings Cabinet niet min-

minder geagt. Hy is in het Jaar 1673 overleden.

Jan Vanes was een konstig Schilder in Vruchten, Bloemen en Visschen en hield zyn verblyf te Antwerpen.

Nicasius word insgelyks om dat soort van stukken zeer geagt en is in het Jaar 1678 gestorven.

Wildens was in het Landschap schilderen zeer bedreeven en is in het Jaar 1644 gestorven.

Bartholomeus Breenberg en *Affelyn*, bygenaamd *Krabbetje*, hebben ook Landschappen zeer wel geschildert.

Françtsque Milet, een Vlaaminger, schilderde de Landschappen volmaakt wel, en geheel na den trant van Poussyn. Hy is gebooren te Antwerpen in het Jaar 1644. Zyn Vader was geboortig van Dyon in Vrankryk, welke goedvond zig in Vlaanderen needer te zetten, alwaar hy in aanzien geraakte, door zyne werken in Yvoor, waar in hy uitmuntende was. De Vorsten, Konstkenners en Liefhebbers vereerden hem dikwerf met hun bezoek en zagen met verwondering, op wat wyze hy zyne Werken dus konstig voltooide. Dit bewoog den Prins van Condé hem in de Hoofdstad van zyn Gouvernement te ontbieden, alwaar hy zig zeer voordeelig nederzette. Dog een onvoorziene ziekte, door welke hy langen tyd bedleegerig bleef, verydelde alle de voorneemens, welke hy tot welzyn van zyne Familie en het voortzetten van zyn Fortuin gemaakt had. Hy stierf dan slechts in zyn 37ste Jaar. Zyne bekende verdiensten en bequaamheid veroorzaakten, dat hy ten uiterste door het Volk beklagd en door zyn Familie betreurd wierd, en door deeze laatste met des te meer reeden, vermits
zy

zy aan hem een merkelyke steun verloor, en dat op een tyd als zy dezelve het meest van nooden had.

Onze jonge *Francisque*, die van zyn teederste jeugd af blyken van deszelfs vernuft gegeven had, wierd by Franck, een Vlaaminger, besteld, die een der bequaamste Schilders in het klein was. By deezen leerde hy Teekenen en Schilderen, en in korten tyd overtrof hy zyn Meester en was naauwlyks agtien Jaaren oud, toen hy met zyn Dogter trouwde. Dus Jong een staat aanvaard hebbende, bemerkte men in hem een levendig en doordringend verstand, verzeld met een sterk geheugen en een schrander Oordeel. Hy was zeer werkzaam en mildadig, dog door zyne overgrootte edelmoedigheid wierd hy uitgeput, waar door het verval zyner goederen, welke hy zyn Familie had konnen nalaaten, veroorzaakt wierd. Het zal niet ondienstig zyn, alhier van zyne Werken te spreken. Hy begon allereerst met Schilderyen van Poussyn te Copieeren, welke by den Heer Jaback berustende waaren, en nam in de manier van dien grooten Man zo wel aan, dat zyne Werken in vervolg van tyd door alle de Konstkenners en Liefhebbers greetig gezogt zyn, en dit met te meer vermaak, vermits zy wisten, dat hy een der volmaaktste Discipelen van dien beroemden Schilder was. Onder andere behandelde hy de Landschappen en Historien zeer fraai.

Hy heeft veel gereisd en in zyne verscheidene togten naarstig gewerkt. Holland, Vlaanderen en Engeland zyn met zyne konstige stukken genoegzaam voorzien. De vier Schilderyen, welke hy in het Cabinet der Koningin gemaakt heeft, die voor den

den Heer President de Bercy, en zes en twintig stuks Herscheppingen, welke ten sieraad van de Gallery van een zeeker konst-Beminnaar strekken, zyn blyken en getuigenissen van zyn verstand en bequaamheid.

Zyn roem en aanzien waaren dus Waereldkundig, dat hy niet lang bleef zonder door benyders, en byzonderlyk door die van zyn beroep, aangestaft te worden, welke men verdagt houd hem met vergift omgebracht te hebben, vermits hy zeer schielyk door een geweldige en byna onbekende ziekte overvallen wierd, waar aan hy maar 36 Jaaren oud zynde stierf in het Jaar 1680. Hy is in de Kerk van St. Nicolaas des Champs begraven en heeft twee Zoonen nagelaten, welke thans (*) de Schilderkonst oeffenen. Eenige zyner Tafereelen zyn door Theodorus Galle, een zyner Discipelen, gegraveert.

Alle de Schilders, door my alhier aangehaalt, hebben alle inderdaad aanmerkenswaardige gaaven bezeeten. Dog eenige uitgezonderd, was 'er een groot onderscheid tusschen haar manier van schilderen en die van het School van Lombardyen. De leevendigheid der Coleuren, de fraaiheid der Penceelstreeken en de moeite, die de Vlaamingers naamen, om hunne Werken uitvoerig te maaken, was niet te vergelyken by de grootse zwier, schoonheid, nog weezentlykheid, welke men in de Italiaansche Schilderyen ziet, en die des te meer agting verdienen, vermits zy zo niet gepynigd en met meer losheid geschildert zyn.

By het eindigen van dit Vertoog der Neederland-

(*) Ten tyden van den Franschen Schryver van dit werk.

96. *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

landsche Schilders, kan ik myns cragten niet beter doen dan van

François van der Meulen, den vermaarden Schilder der overwinningen van den Koning Lodewyk den XIV. te spreken, wiens stout Penceel zyn naam vereeuwigen zal. Deeze beroemde Konstenaar is te Brussel in January 1634 gebooren. Dewyl hy uit een der braafste Familien dier Stad gesprooten was, ontbrak hem geen goede opvoeding, en vermits zyn aangeboore geneigtheid tot de Schilderkonst wierd hy in korten tyd door de onderwyzingen van een Liefhebber zo bequaam, dat hy hem te boven ging; waar na hy middel vond zig neder te zetten en opentlyk te werken. Hy schilderde Perspectieven, Landschappen en Gevegten met zulk een kragt en bequaamheid, dat hy de aanbouwers deed verbaast staan, waar door hy in zodanig een agting geraakte, dat wanneer wylen de Heer Colbert in Vrankryk alle de vernuften van ieder soort trachtete by een te verzamelen, de Heer le Brun, genoegzaam overtuigt zynde van de fraaiheid van zyn werk, aan dien Staats-Minister te kennen gaf, hoe hoognodig het was dien Man te lokken, om zig van zyne bequaamheid te bedienen, na dat hy hem alvorens eenige stukken van zyn werk had vertoont, die hem wonder wel beviel. De Koning onderregt van de ervarenheid en bequaamheid van dien Schilder, gaf bevel, hem te ontbieden, en ten dien einden wierden hem voordelige aanbiedingen gedaan, om hem te ligter over te haalen.

Zo dra hem de meening van dien Vorst bekend gemaakt was, oordeelde hy zig met alle eerbied daar aan te moeten onderwerpen: hy vertrok dan van Brussel met zyn Huisgezin en begaf zig na Pa-

rys, om de beveelen van dien Monarch te ontfangen, welke hem (hoe jong hy ook was) tot een zyner Schilders hield, willende hem een getuige zyner overwinningen maaken, op dat zyn vernuft door de verschillende gestelteniffen der onderwerpen aangewakkerd wordende, hy daar door te bequamer zoude zyn, om dezelve natuurlykte verbeelden. De Koning hem aan zyn Persoon willende verbinden, gaf hem een vertrek in de *Gobelyns* (*) met een Jaarwedde van twee duizend Kroonen, behalven de betaling der reis kosten en van zyne onderneemingen, wanneer hy eenige plans en de verscheidene standplaatsen der beleegerde steeden moest opneemen. Zyn voornaamste stukken strekken ten sieraad van Marly, en de groote trap van het Kasteel te Versailles pronkt met eenige zyner grootste stukken. De uitlegging daar van vind men omstandig in de *Catalogus*, welke ik in het eerste Deel gegeven heb van al't geen na van der Meulen gesneden is, vermits zulks betrekkelijk is tot de stukken van 's Konings Cabinet, waar van ik mede een lyst heb gegeven.

De Koning heeft hem de eer gedaan, een zyner Kinderen in de Capelle der Thuilleries met de

(*) *Gobelyns* is een plaats te Parys, alwaar verscheide soorten van Verwen gemaakt worden, en voor al zeer fraai tot Scharlaaken, ter oorzaak van een byzondere kracht en eigenschap van de Rivier de Bievre die 'er doorloopt, en welke uit dien hoofde *Gobelyns* genaamd word. Het *Hôtel* der *Gobelyns* is ook de plaats der Koninglyke Manufactuuren te Parys, waar in de meest geagte Tapytwerken gemaakt worden; de naam is herkomstig van eenen, *Gobelyn* genaamd, dewelke onder Francois den I., aldaar het aldereerst de Verwery in Scharlaaken opgeregt heeft en een huis liet bouwen het welke de *Folie* van *Gobelyn* genoemd wierd.

de Hertogin van Orleans by den Doop over de Vonte te houden.

Na een groot getal onderneemingen gedurende den tyd van veertig Jaaren zo gelukkig ter uitgebragt te hebben, en om de aanmerkelyke dienften door hem in zyn beroep aan den Koning beweezen, met roem en eerbewyzen overlaaden, stierf hy in de Gobelyns, in de Maand October van het Jaar 1690 oud 56 Jaaren; zynde te dier tyd een der voornaamste Leeden van de Koninglyke Academie der Schilder- en Beeldhouwkunde. Zyn Lichaam legt in de St. Hipolitus Kerk (*).

Onder een groote meenigte leerlingen, welke het een eer agteden onder een zo bequaam Man te leeren, is wyle de Heer *le Comte* de minste niet geweest. De Werken, die hy te Chantilly gemaakt heeft, zullen zyn gedagtenis voor altoos vereeuwigen; ook zyn de Heeren Martyn meede onder dat getal.

Nu zal ik overgaan, om gewag te maaken van hen, die de Schilderkonst in Vrankryk overgebragt hebben ten tyden der Regeeringen van François den I, en de andere Koningen, die hem opgevolgd zyn. Hier meede zal ik een aanvang neemen, waar na onmiddelyk zullen volgen, de voornaamste van de Fransche Natie in de konst. Ik zal eerst van den Heer Pouffin han-

(*) Van der Meulen had zyne Tafereelen in den beginnen met de eerste streek geheel geschilderd, dog ziende dat zy in het vervolg graauw wierden, nam hy in 't vervolg de moeite zynen werken meer als eens te overschilderen; hier door is het, dat zyne laatste Schilderyen nog veel grooter kragt hebben, en niet verschietten zullen.

handelen, deszelfs werken omftandig befchryven, en op dezelve eenige aanmerkingen maaken, om 'er nut uit te trekken, vervolgens zal ik komen tot Jean Coufyn, Simon Vouet en de beroemde Mannen, die hen gevolgt hebben, en welke Leeden van de Doorlugtige Koninglyke Academie der Schilder- en Bouwkunde geweest zyn; 't geen ik befluiten zal met de Heeren le Brun en Magnard, welke de gemelde Academie zo roemrugtig onder de Regeering van Lodewyk den XIV. met de Eertytelen van Schilders van zyn Majesteit beftierd hebben.

Om myn voorneemen in het tweede opzigt te bereiken, naamentlyk de Prentkonft en de beroemde Plaatsnyders te doen kennen, heb ik reeds in het begin een denkbeeld van de Graveerkunde gegeven, en de hoedaanigheeden bygebragt, welke een Graveur nodig zyn, en van de volkomenheeden, die onaffcheidelyk van zyn Graveeryzet moeten zyn, volgens de onderscheidene ftoffen, dewelke hy behandeld enden aard der werken, die hy voor zig heeft. Al 't geen ik 'er van gezegt heb, moet aangemerkt werden, als vaste en bondige grondreegelen der bedreevene Graveurs van de Academie, en onder andere van den Heer *Picard le Romain*, welke my zyne Schriften en aanmerkingen hier over toevertrouwt heeft, die getrokken zyn uit zyne eige onderneemingen, welke in het vervolg door de oeffeningen en praktyk verder aangeweezen worden.

Het moet u niet vreemd voorkoomen, dat ik in dit tweede Deel van Graveurs spreekende, gy onder dezelve Schilders vind. Deeze luifterryke

hoedanigheid kan niet als de waardy der stukken, welke zy gesneeden hebben, vermeerderen. Ik heb zelfs niet dienstig geagt, dezelve in verscheide Classen te verdeelen, hoewel zy van verscheide Landen zyn, nadien myn toeleg niet is, van alle in het gemeen te spreken, maar alleen van de voornaamste, en die, van welke wy nut kunnen trekken. Ik zal aanwyzyn van wien zy geleerd hebben, om des te ligter haar manier aan te wyzen. Hunne naamen zyn genoegzaam bekend in de twee Catalogen van de Prentkonst van den Heer *Des Marolles*, waar in een onnoemelyk getal gevonden werd. Dit zeg ik, om de tegenwerping te wederleggen, die meenige op de naamen zouden konnen maaken en zeggen, dat deeze flegts verdigt konnen zyn; also ik dien geleerden Man tot myn waarborg heb, welke de voorschreeve naamen eer dan ik genoemd, en de Prentkonst aangehaald heeft in de twee Catalogen, door hem in de Jaaren 1666 en 1672 uitgegeeven; en vermits het zyn eigen belang was, dat hy die beide Catalogen maakte, waar van de eene bevattede al de Prentkonst, door hem aan den Koning verkogt, en de andere 't geen hy zeedert magtig geworden was en zig wel quyt wilde maaken, was het derhalven zyn inzicht, het on-eindig getal der verscheide naamen van de Meesters, die dezelve voortgebracht of gesneeden hadden, te melden.

Dog nadien myn toeleg niet myn eigen, maar wel het algemeen belang is, heb ik uit alle deeze manieren die uitgekijpt, waar van ik niet gesproken heb, en indien ik eenige herhaalingen ontrent de voornaamste doe, geschied dit al-

alleen om de andere, daar van ik melding maaken zal, des te beeter te doen kennen, betreffende het groot getal Schilders en Graveurs, waar van andere Schryvers gewag gemaakt hebben, en die ik niet nagevolgd heb, is zulks niet geschied om derzelver naspeuring te ontgaan, indien dezelve van nut had kunnen zyn; maar het is om niet tot een soort van Apokalipsis (*) te vervallen, gelyk de twee gemelde Catalogen zyn, waar in men des noods de Barbaarse en onbekende naamen en die van geringe verdiensten kan vinden, welke ik heb willen overslaan, om de aandacht, die men de andere verschuldigt is, niet te benadeelen; en op dat het getal der geene, die ik bybrengen zal, niet verdrietig zoude zyn, zal ik dezelve aanwyzen en onderscheiden, zo door het verschil der onderwerpen, welke door verscheide gegraveerd zyn, als door de Werken dier groote Mannen, waar in de verscheide Graveurs, die dezelve gesneden hebben, omstandig zal vermelden.

Om dan myne gedaane belofte na te koomen, hebt U. hier twee Platen van de meest onderscheidene Caracters der Italiaanse en buitenlandse Meesters met de uitlegging van de cyffers van aanwyzing.

(*) In 't Fransch noemt men een duistere reeden Apokalypsifis.

UITLEGGING

VAN DE NEEVENSTAANDE

P L A A T

*Waar in de Caracters van eenige Italiaansche
Prentkonst aangewezen werden.*

Het eerste Caracter is het merk van *Hiacinus da Gemignano da Pistoya*. Hy heeft twaalf stukken in 't breet gegraveerd: zynde Kinderspellen in Landschappen.

Het tweede is *Antonio Salamanca excudit*. Dit is de naam van een Koopman, welke veele Platen gekogt en 'er zyn naam op gesneden heeft. Zomtyds heeft hy met *A. S. excud.* gemerkt.

Het derde wil zeggen *Sint Martyn* van *Bologna*, die veele Schilderyen te Fontainebleau uitgevoerd heeft. Het neevenstaande Caracter is het merk van *Antoni Garnier*, die dezelve gesneden heeft. Hier van zyn twaalf Schilderyen in de Capelle van Fontainebleau.

Het vierde is het merk van *Adam Mantuano*, welke de 73 hoekstukken van *Michaël Angelo* gegraveerd heeft.

Het vyfde is van *Giorgio Ghisi Mantuanus*. Zomwylen heeft hy 'er *Ghisi Mantuanus* bygevoegt.

Het zesde is van *Stephanus Colbenflag*, die ook

Sc.

¹ Ɔ ² M̄ ³ \$B^{en} AG

⁴ SA ⁵ HA^{of} GM^{of} M̄

⁶ L̄ ⁷ C̄ ⁸ P̄

⁹ W̄ ¹⁰ M̄ ¹¹ M̄^F

¹² C̄ FB ¹³ \$K̄ ¹⁴ B̄ ¹⁵ T̄ⁱⁿ

¹⁵ V̄^o ¹⁶ R̄A^s ¹⁷ GF̄ ¹⁸ K̄

¹⁵ ⁵⁰ M̄F ²⁰ P̄ ²¹ MR ²² R̄

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

A rectangular frame containing several lines of extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Sc. Roma gezet en gelyk Remigius Wibert na Dominiquyn gegraveerd heeft.

Het zeevende is *Castiglione Genovese*. Deeze heeft veel geïnventeert en geëft.

Het achste van *Pietro Testa*, Schilder en Graveur. Hy heeft verscheide onderwerpen geschildert en geëft. *Joseph Casar Testa* heeft meede voor hem gesneeden.

Het neegende is het merk van een geboorte Christi na Parmesaan, dat door *Lucas Kilianus* gesneeden en een stuk in 't breet van middelbaare groote is, waar in een Herder, die een Schaap by de krib laat dansen, gezien word.

Het tiende is dat van *André Montregne*. Deeze heeft verscheide stukken gesneeden, onder andere de Geboorte Christi in een groot stuk in de hoogte.

Het elfde van *Marc. Antonio Raimondi Bolognese*, voor waereldse stukken, dewelke hy gelyk André Montregne geteekent heeft. Zomwylen heeft hy een M. met een A, die door het binnenste beentje gevlogten is, gemerkt. Aan de stukken van Raphaël heeft hy gezet, *Raphael Urbinas invent.* en daar by B. S. 't welk *Bolognese Sculpsit* beteekend. 't Geen Marc Antonio na Michaël Angelo gegraveerd heeft, merkte hy met deeze Letters M. I. A. G. F. L. O. en zettede vervolgens het zelve Character van Montregne.

A. V. is het merk van *Agostino Venetiano* van Masys. Hy heeft Portretten en andere stukken gesneeden, onder andere een in 't breed, verbeeldende de Dood met vleugels en een Boek in de Hand houdende; ook ziet men 'er verscheide Beelden op haar kniën, en onder ande-

re een groot en zeer mager man ten voeten uit hy heeft 'er ook 1518 bygezet.

Het twaalfde merk is van *Cherubyn Albert*, welke na *Raphaël* en *Michaël Angelo* gesneeden heeft.

Het dertiende is van *Silvestro da Ravenna*. Deze heeft insgelyks na *Raphaël* gegraveerd.

Het veertiende is dat van *Bernardus Castellus inv.* dit zyn *Cartouches*, welke door *Camillus Congius* gesneeden zyn : deeze zyn merk is *C. C. fecit.*

C. Bernardino Radi heeft mede verscheide *Cartouches* gesneeden.

Het vyftiende is het merk van een Italiaanschen Schilder *Il Valezio* genaamd, en die verscheide Portretten, Titelplaten en andere stukken gesneeden heeft.

Het zestende is het merk van *Raphaël Schiaminose*, welke veel gegraveerd heeft.

Het zeventiende is van *Odoardo Filialetti*, een Bologneefche Schilder. Deeze heeft onder andere de Bruiloft van *Cana* in *Galilea* geëft. *Jacob ab Heyden* heeft na hem gegraveerd.

Het agtiende is het merk van *Salvator Rosa*, anders *Salvatoriel*; hy was een Schilder en Graveur, en heeft verscheide Werken gemaakt : ook heeft hy tot merk *S. Rosa.*

Het negentiende is het merk van een *St. Sebastianus*, zynde een Beeld in 't verkort in de manier van *Michaël Angelo*.

Het twintigste is het merk van *Bernard Paspart.* Deeze heeft verscheide stukken geinventeert en gesneeden.

Het een en twintigste is van *Martin Rota Sibenensis* of *Sebenzanus fecit.*

Het twee en twintigste is het merk van *Luca Pennis Romanus*. Deeze heeft veel geïnventeert en ook tot merk *Luca P. R.* Georgio Mantuano heeft voor hem gegraveerd Anno 1556.

MERKEN van andere Italiaanse SCHILDERS en PLAATSNYDERS, welkers Uitlegging hier volgd.

D. F. is *Dominico Florentino*, of *Dominique Barriere Florentyn*. Hy heeft verscheide stukken gesneeden en ook tot merk een D. en daar binnen in een B. gelyk te zien is in de Prenten daar hy 1647 op gemerkt heeft.

L. D. is een merk, waar boven *Bologne* staat. Hier van zyn twaalf Beelden met kleedagie en gestipt. Op andere heeft hy *Fran. Bol.* gezet.

V. S. J. beteekend *Ventura Salimbenius invenit*.

Ves. S. of *Strada f. F.* Beduid *Vespasiano Strada, invenit & fecit*.

D. is het merk van *Dominiquyn*.

F. B. U. J. is *Frederico Barochio Urbinas invenit*. Van hem heeft Philippe Thomassin de offering van de Maagd Maria in den Tempel en de Boodschap gesneeden, zynde dit een groot stuk in de hoogte. *Raphaël Guidi* en *Francisco Villamena* hebben van zyne Geestelyke stukken gegraveerd.

Paulo Calliaris Veroneze heeft verscheide stukken met een P. gemerkt. *Mattheo Picioni* heeft dezelve gegraveerd, en *Giuseppe Maria Metelli* een Geboorte Christi in 't breed, daar op ge-

teekent en gesneden, waar in een Geit als in de klem, welke vrugten uit een mand wil eeten.

F. Parmisiana inv. of *F. P.* Na hem heeft *Julio Bonazone* de twaalf Apostelen met Christus alle ten voeten uit gegraveerd, als meede de Apostelen zonder Christus in het klein gesneden. *Hendrik van der Borcht*, *Diana Mantuana* en *Bolswert* hebben eenige Geestelyke stukken na hem gegraveerd.

F. B. dat is *Francisco Bonaventura Bissius fecit.* Hy heeft na Parmesaan gegraveerd.

Julio B. beteekent *Julio Bonazone.* Deeze heeft verscheide stukken gesneden en ook *J. B. F.* tot merk.

Petr. Sf. Barts Ss. Roma. is het merk van *Pietro Santo Bartol.* Hy heeft de daaden van den Keizer Constantinus in Fresco door *Julio Romano* gegraveerd; daar zyn agt Friezen en agt kleine stukken, enz.

B. M. met drie *V.* is het merk van *Bernard Malpuce*, een Mantuees Schilder. Deeze zyn graveerzels met wit en als groenagtig gehoogt en zweemen na het Gottisch. Onder andere een klein Beeld van *St. Sebastiaan I. V.* en een Waereldskloot, welkers kruis te onderste boven legd; dit is het merk van een stuk, waar in veele Vrouwen, die na een Gordyn vlugten.

J. B. B. inv. door de eerste *B.* loopt een streep en een soort van *S.* aan de tweede *B.* Dit merk beteekent *Joan Battista Brixano. invenit.*

Een *F.* waar door een *S.* geslingerd, is het merk van een Beeld van *Magdalena* in een wildernis leggende, door *Titiano* geschildert.

B. F. V. F. wil zeggen *Battista Francus Venetus fecit.*

S. P. F. is *Stephanus du Perac fecit.* Hy heeft verscheide andere stukken van Titiano gesneden.

Een T. met een S. die laager loopt door het beentje geslingerd. Is het merk van een stuk, verbeeldende Venus, die zig kamt en wiens rug gezien word.

Een J. met een C. door het beentje geslingert, ook staat 'er by 1545. Is een stuk van een Gastmaal, waar in allerley groote Beelden zyn.

Een Æ. met het ander gekruist, dewelke de T. uitmaakt, of wel Æ. en de T. wat hooger is het merk van *Tempesta.*

A. C. P. is *Hannibal Carracciopinx. Agof. C. Sc.* is *Agostino Carraccio Sc. of Ag. C. Bononia.* L. P. P. is *Luigi Carraccio pinxit.*

J. B. F. of *Belli fecit*, ook wel *Jacomo Belli Gallus fecit.* Dit zyn de merken der stukken van de Gallery van Farneze, enz.

Carl. Casio. of Car. Casius fecit. insgelyks *Tim. Guill. Sc. of S. G. Sc.* is *Simon Guillain Sc.*

P. S. F. *Petrus Stephanonius fecit.* Is het merk van verscheide stukken na de Carracci'os gesneden.

N. C. F. is *Nicolas Chaperon fecit.* Deeze heeft de logies van Raphaël en in het Jaar 1649 gesneden.

M. Ang. Bon. is *Michaël Angelo Buonarotti.*
N. B. L. F. is *Nicolaas Beatritius, Lotharingius fecit.* Ook heeft hy tot merk een N. en een B. met de rug tegen het binnenste beentje, en een L. *fecit.*

Æ. V. of. E. V. is *Æneas Vicus.* Hy heeft ver-

108 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
verscheide stukken na eenige Italiaansche Mee-
sters gesneden.

Ant. Laffreri Sequanus heeft een groot getal
Prenten van differente Basreliven, als meede
Antieke stukken en verscheide Gezigten ver-
kocht.

Mel. Giri is *Melchior Girardina*, welke Schil-
der van den Kardinaal *Ant. Barberini* was.

G. R. B. F. B. C. *Aques Sc.* Hier meede
is gemerkt een groot Reuzen gevegt in vier
Blaaden, zynde stukken met hoogzels. De Let-
ters beteekenen *Guido Rheni Bononiensis fecit. Bar-*
tholemeo Coriolano Aques Sc.

B. B. A. F. is het merk van een Portret,
waar op staat. *Baccio Bandinelli Florentinus fecit.*
en N. D. *la Casa Lotharingius fecit.*

A. L. P. J. en laager het merk van *Odoardo*
Fialetti. Dit beteekent *Antonio Licinio Perdenone*
invent. Odoardo Fialetti fecit.

UITLEGGING

VAN DE VOLGENDE

P L A A T.

Waar in de Merken van eenige Neederlandse
Prenten.

Het eerste is het merk van *Henricus Goltzius*.
Hy heeft uit eigen vernuft na *Raphaël* en
verscheide andere gesneden.

Het

¹ HG ² G ³ B ⁴ AB

⁵ N of N ⁶ M

⁷ A ⁸ DB ⁹ B

¹⁰ LA ¹¹ S S ¹² HG

¹³ AE ¹⁴ A^c ¹⁵ B ¹⁶ R ¹⁷ M

¹⁸ AV ¹⁹ S P ^{of} B ^{of} R

²⁰ B ²¹ AR ²² S ²³ W X H

8 2 3 4

5 6 7 8

9 10 11 12

13 14 15 16

17 18 19 20

21 22 23 24

25 26 27 28

Het tweede is dat van *Jacques Grand'Homme*, welke Portretten van Aarts-ketters en andere gefneeden heeft.

Ook is dat het merk van *J. G. Van Vliet*. Deeze heeft zyn naam naar het merk gefneeden en na de manier van Rembrand gegraveerd.

Het derde is van *Cornelis Berghem*. Na het merk zettede hy *erghem*; dog zyne stukken zyn door *J. Visscher* gefneeden en bestaan in Landschappen.

Nicolaas Petrus Berghem heeft insgelyks Landschappen geschildert.

Het vierde is van *Flamen*, die na dit merk gezet heeft *Flamen fecit*. Het zyn onderscheidene stukken van Gediertens, Landschappen en Vogelen.

Het vyfde is het merk van *Peter van der Nolle*, welke verscheide Snakeryen enz. gefneeden heeft.

Het zesde is dat van *Theodorus van Tulden*, die insgelyks verscheide Snaakeryen enz. gefneeden heeft.

Het zevende is van *Francesco Villamena*.

Het agtste daar oons naast staat, wil zeggen *David van Boons inv.* deeze stukken zyn ook gemerkt *P. Serwouter Sc.*

Het negende is het merk van *J. G. Bronkhorst*. Dit zyn Landschappen ook C. P. gemerkt, het welk *Cornelis Poelenburg pinxit* beteekent.

Het tiende is een merk daar *osterman Sc.* naast staat, dit is van *Lucas Vosterman*. Hy heeft na *Raphaël*, *Rubbens* en van *Dyk* gefneeden.

Het elfde is het merk van *Saenredam*.

Het twaalfde merkte *Jacob de Gheyn*. Hy heeft onder andere na *Carel van Mander* gefneeden.

Het

Het dertiende is van den Plaatsnyder, dewelke verscheide stukken na *Pieter Breugel* gesneeden heeft.

By het veertiende merk staat *fecit*. Het zelve word op differente Landschappen van *Hendrik Clieven* gevonden.

Het vyftiende beteekent *Schelde a Bolswert*, wanneer hy zyn naam niet heeft willen zeten.

Het zestiende beduid *Rembrand*. Ook heeft hy *van Rbyn inv.* gemerkt.

Het zeventiende, daar *Olyn* naast staat, zyn Landschappen door *J. Van de Velde* gesneeden.

Het agtiende is *Antony van Waterlo fecit & inv.* Dit zyn eenzaame Landschappen enz.

Het negentiende is een merk, waar naast staat *Hispanus*, beteekenende *Joseph de Rivera* genaamd *Hispanjolet*. Deeze heeft veele verschillende stukken gesneeden, en ook het zelve merk, dat na het agtiende volgd, gebruikt.

Het twintigste is het merk van een zittende Maagd Maria enz. In dat stuk is een Boek, waar op *Magnificat* geschreeven staat *Mich. Ang. inv.*

Het een en twintigste merk word gevonden op een stuk, verbeeldende een zittende Maagd Maria, gekleed na den trant van *Albert Durer*, en verscheide andere stukken, waar op hy ook 1510 gemerkt heeft.

Het twee en twintigste merk word gezien op een Prent van de Maagd Maria, op een halve Maan staande enz.

Het drie en twintigste is het merk van een stuk, verbeeldende *St. Veronica*, het afdrukfel van het aangezicht van *Christus* houdende.

MERKEN van andere Neederlandse
SCHILDERS en PLAAT-
SNYDERS.

F. V. F. dit beteekent *Francisco Villamena fecit*. Hy heeft in 't groot het laatste Oordeel gesneeden. Zomtyds merkte hy ook *F. Villamena fec.*

L. S. is *Lambert Sauvius*. Deeze was van Luyk en heeft verscheide stukken geïnventeert en gesneeden.

L. L. is *Lambert Lambert*, die verscheide onderwerpen van zyn eige uitvinding gesneeden heeft.

T. met een C. door het beentje van de T. is *Theodorus Cruger*; deeze heeft verscheide stukken gesneeden.

Utenwaal inv. C. *Swanenburg Sc.* Dit zyn dertien Prenten, verbeeldende de wyze van Regtspleeging van verscheide Volkeren.

Mathan. daar by is een J, die uit het eerste beentje van de M. kooft, om *Jacob* te betee-kenen.

A. met een V, die uit het tweede beentje van de A. kooft, waar na *Venne W. Delft Sc.* staat. Dit wil zeggen *Andries van de Venne. pinx. Wilhelmus Delft Sculp.* Dit zyn verscheide Portretten.

S. F. Sc. dit is *Simon Frisus Sculpfit*. Hy heeft verscheide Portretten na *Henricus Hondius* gesneeden.

W. en tegen het laatste beentje staat *Buytenwech inv. G. V. S. fecit*. Dit wil zeggen *G. van Scheindel fecit*.

III2 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

L. K. A. is *Lucas Kilianus Augustianus Sc.* Hy heeft na *Timoret*, *B. Spranger* en andere gegraveert: maar de Prenten, die hy na *Parmesaan* gesneeden heeft, zyn in de Italiaansche stukken met nommer 69 gemerkt. 'Er is ook een *Wolfgangus Kilianus* geweest.

J. L. is *Johan Livens*. Deeze heeft verscheide stukken na den trant van *Rembrand* gesneeden.

De Prenten met een groote A. en een V. in malkander gemerkt, en daar na *Ostade P.*; waar by nog de twee zelfde Letters door elkander geslingert, tegen *Does fecit* is Grotesco Werk, en andere Nagtgezigten in de trant van *Rembrand*. enz.

Elsheimer P. H. Goudt Sc. Deeze zyn ook zeeven fraaye nagten in een zwarte manier.

Pe. V. *Borcht inv. & Sc.* Dit zyn Landschappen in een zwarte manier, op de manier van *Hans Bol*, gesneeden door *Peter van der Borcht*.

Wilhel. van Boons, heeft de vier Elementen gegraveerd. Het zyn Landschappen door *J. van de Velde* en verscheide andere gesneeden.

H. en *Bol* tegen het beentje van de H. is *Hans-Bol*, in Landschappen, enz.

L. V. U. *fecit.* is *Lucas van Uden*. Hy heeft Landschappen na *Titiano* gesneeden.

Een A. met de rug tegen *Both*, is *Andries Both*, die eenige stukken Grotesco na zyn Broeder *Jan Both* gesneeden heeft.

De beloofde Catalogen zal ik nu hier laten volgen, te weeten van

Claude Mellan,
Antonio Tempesta,

Wil-

Willem Bauru,
De twee Bloemaari's,
Callot,
La Belle,
De Sadelers ten deelen,
En de Werken van den Heer Pouffyn-

D E

W E R K E N

V A N

CLAUDE MELLAN,

*Schilder en Plaatsnyder van den Koning
van Vrankryk,*

*Gefneeden na J. Tintoret, Daniel du Mou-
sier, Simon Vouet, Antonie Pome-
rancie en Nicolaes Pouffyn.*

Claude Mellan heeft by de Schilderkonst de Graveerkunde gevoegt, en dat op een manier, die hem alleen eigen was. Hy behaalde een grooten roem door de onderscheidene Prenten, die hy zo te Rom en als te Parys gefneeden had, in welke laatstgenoemde Stad hy meede de eer genoot, voor den Koning van Vrankryk te werken, 't geen hy met zulk een groote lof gedaan heeft, dat ik my verpligt

II. Deel.

H

vin-

vinde, 'er een lyst van aan het gemeen meede te deelen, op dat de Beminnaars deezer konst niet twyffelen aan 't geen zy zoeken.

Men moet opmerken, dat al 't geen hy te Romen en te vooren gegraveerd heeft, een manier is. die dubbel sneê genoemd kan worden, zyn tweede manier is enkel sneê.

Geestelyke stukken.

Zeven onderscheide Maria Beelden, namentlyk een met het Kind Jesus en St. Joseph; een stuk in de breette.

Een dito ten halver Lyf, hebbende in de eene hand een Roos, welke zy aan het Kindeke Jesus vertoont, 't geen in doeken legt. *Sim. Vouet, P. Claude Mellan Sc.* dubbel sneê.

Een dito met het Kindeke Jesus zittende, en daar by een Colom, staande alleen in een Landschap. Dit is een stuk in de breette. *Sc. Anno 1659.*

Een dito aan de stam van een Boom zittende, waar by het Kindeke Jesus: dit is ook een groot stuk in 't breet.

Een dito, in een breet agtkant; in het verschiet staat St. Joseph hout te zaagen, en op de vier hoeken zyn vier kleine Historien van het oude Testament verbeeld.

Een dito de kleine Joannes op zyne kniën leggende, ter linker zyde is een Wapen. Dit is een stuk in 't breet van 't Jaar 1635.

Een dito op de Wolken zittende en St. Franciscus knielende, die de voeten van het Kind Jesus kust.

Een H. Familie, zynde een stuk op gelyke wy-

wyze als *Nantneil*, zedert tot zyn Thesis in de Philosophie, gesneeden heeft.

Een Beeld van Christus tegen over de Maagd Maria, jong verbeeld; zynde twee Borstbeelden halver Lyf in ovaalen, het een aan de Koningin Moeder en het ander aan Lodewyk den XIV. opgedraagen.

Een St. Joseph, zynde een Borstbeeld in een ovaal van gelyke grootte als 't voorige.

Een Christus Beeld en dat van de Maagd Maria bejaard, tegen elkander over; zynde twee grootte stukken ovaalswyze, welke hy beide geschildert en gesneeden heeft; de Maagd Maria in het Jaar 1650 en Christus in 1652. op het eene staat *Salutate Mariam* en op het ander *Adorate Dominium*.

Een Maria Boodschap in 't groot, met het Wapen van Bouillon onder een van de hoeken, in 't Jaar 1666.

Een Kindeke Jesus in de Kribbe, met verschyning van Engelen, een groot stuk in de hoogte: de grond is met Kruiffen bestrooid. *M. inv. & fec. 1662.*

Het Beeltenis van 't hoofd Christi op de doek van St. Veronica; een groot stuk in de hoogte in het Jaar 1649. in het geheel in een enkele trek in de rondte.

Een Christus in den Hof van Getzemané en de Apostelen slaapende; een groot stuk in de hoogte: de grond is dubbel sneê, opgedraagen aan den Heere Gaspard de Daillon du Lude, Bisschop van Alby.

Een Geesseling Christi, een groot stuk in de hoogte, opgedraagen aan den Heer Foucquet met een Wapen onder aan in het Jaar 1649.

Christus door de krygsknegten geleid werden: boven op de Prent staat *Pater ignosce illis*, enz. en onder aan 1659; een groot stuk in de hoogte.

Een *Ecce Homo* in het verschiet; op den voorgrond is een bedrukte Maagd Maria ten voeten uit, en aan de andere kant vertoont zig St. Johannes: een groot stuk Anno 1685.

Een Crucifix, zynde een groot stuk in de hoogte, waar in een Magdalena het Kruis omhelzende verbeeld is.

Een ander groot Crucifix van twee groote bladen, aan den Koning opgedraagen. *Mel. P. & Sc.* Onder aan ziet men Adam en Eva aan den voet van het Kruis leggende.

Item een ander Crucifix, bestaande in verscheidene bladen.

Nog een klein Crucifix alleen verbeeld. *Mel. Sc. 1665.*

Een ander klein Crucifix met een Magdalena, onder aan met het Wapen van een Abt.

Een groot stuk in de hoogte, daar in het verschied een Crucifix gezien werd, en op de voorgrond St. Petrus biddende. *Sc. 1687.*

Een bedrukte Maagd Maria; een groot stuk in de hoogte: op den voorgrond ziet men Christus op het Graf: waar op geschreven staat, *Factus obediens usque ad mortem. Sc. 1683.*

Item een andere bedrukte Maagd Maria in 't klein.

Nog eene dito, een groot stuk in de hoogte, verbeeldende hoe Christus ten Graven gedraagen werd; in het verschiet ziet men den Berg Calvarien en de drie Kruiffen. *Mel. 1678.*

Een Verryzende Christus, zynde nog op het Graf

Graf, waar op geschreeven staat. *Per se resurgens:* een groot stuk in de hoogte. *Sc.* 1683.

Een groot stuk in de hoogte met Historien van het H. Sacrament, boven in ziet men God den Vader.

Een ander groot stuk in de breedte, met zinnebeelden op het H. Sacrament, dat op den Altaar staat; boven is geschreeven: *Omne genus* *scatur.* in 't Jaar 1683.

Een Kerk-vergadering; een groot stuk in de breedte: in het midden is een Tafel, daar op een Boek, waar in geschreeven staat: *Evangelia.* *Mel. inv. & Sc.* 1665.

Stukken van het Oude Testament.

De brandende Braambosch; een groot stuk in de breedte. *M. Sc.* 1663.

Rebecca, de Kameelen van Abrahams Dienaar drinkende; een groot stuk in de breedte. *J. Tintoret. P. Mel. Sc.*

Judith; een groot stuk.

Dalila, het hair van Samsom snydende; een vierkant stuk van middelbaare grootte.

Vier andere kleine stukjes van eener grootte, namentlyk:

Loth met zyne twee Dogters;

Een Romeinse Charitas;

Herodias, het hoofd van St. Joannes draagende; en

Een Judith.

Drie stukken tot een Getyde-Boek in Octavo

118 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
gediend hebbende; namentlyk de Geboorte, de
Verryzenis, en de Zending des H. Geest.

Verscheide Geheimenissen in Duodecimo, zyn-
de een vervolg van veertig kleine stukjes, waar
in niet veel werk van belang is.

*Verscheide onderwerpen van Heiligen, zynde
grootte stukken.*

Een St. Petrus Nolafco; een stuk in de hoog-
te, met Historie Beeldjes versierd en onder met
een wapen. *Mel. fec. Romæ.*

Een St. Ambrosius, die den Keizer Theodo-
sius te rug stoot; een stuk met Historie Beeld-
tjes versierd, waar op men geschreeven ziet, *A-*
postolici Vigoris Exemplar. Mel. Sc. Anno 1681.

Een St. Augustinus, verbeeldende het oo-
genblik zyner Bekeering in den Hof van Alip-
pus; een stuk in de hoogte met schrift onder
aan. *Sc. 1660.*

Een St. Augustinus in de Woestyn biddende.
Item een andere van deeze verschillende.

Een St. Gregorius, zittende te schryven aan
Childebertus, Koning van Vrankryk. *Sc. 1681.*

Een St. Jeronimus voor een Crucifix op de
grond zittende; een stuk in de hoogte. *Mel.*
inv. & Sc. 1665. men ziet 'er in een hand, wel-
de een keisteen vast houd, waar op geschree-
ven staat *Præterita & futura meditantis effigies.*

Een St. Bruno in de Woestyn biddende; een
stuk in de hoogte: de geheele grond is dubbel
sneê.

Item een andere St. Bruno in het klein. *Mell.*
Sc. 1620. dubbel sneê.

Het

Het leeven van St. Bruno; vier groote bladen in de breette, verbeeldende het eene dien H. het kleed zyner intelling aan een Geestelyken overgeevende; in het ander zyne Broeders vermaanende en hen zyne instellingen geevende; in het derde zyn intrede in het Concilie, en in 't vierde vertoonende de H. Hostie aan de Krygsknegten.

De Ouders van de Maagd Maria; groot stuk in de breette; men ziet 'er St. Anna, St. Joachim, St. Joseph, St. Joannes den Evangelist en St. Bernardus. *Sc.* 1648.

Een St. Ignatius; zynde een groot stuk in de hoogte, waar op geschreeven staat: *Ego Vobis Roma Propitius ero.*

Een St. Dominicus ten voeten uit, in een Landschap; men ziet 'er den hond een Flammbouw draagende; een groot stuk, dubbel sneê.

Een St. Benedictus op de Wolken biddende, waar in een Waereldkloot; een stuk inde hoogte.

Een St. Bernardus, knielende en het Kruis aanbiddende.

Een St. Alexis, onder de trap leggende. *Sc.* Anno 1649.

Een St. Claudius op zyne kniën voor het Kruis in overdenking leggende. *Sc.* Anno 1664. Alle groote stukken in de hoogte.

Een St. Ignatius en St. Franciscus Xaverius; een hart met haar beide vast houdende Dit is een stuk in 't breet met Historie Beeldtjes.

Een St. Franciscus op zyne kniën en een Kruis aan zyn voeten; en groot stuk in de hoogte, opgedraagen aan den Kardinaal de la Rochefoucault. *Sc.* 1638.

120 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

Een St. Franciscus op zyn uiterste leggende.

Een St. Johannes in zyn Jeugd, in de Woestyne; opgedraagen aan den Kardinaal Francisco Barberini: de grond is dubbel sneê. *Mell. Sc. 1629.*

Een St. Franciscus da Paula, by wien een Engel een Schild houdende, waar op geschreeven staat *Charitas. (l. Mell. inv. & Sc. Roma.*

Een andere Franciscus da Paula, Historischwyze en op een andere manier behandelt door den Heer Vouet, en ook door Mellan te Rom en gesneeden.

Een kleine Franciscus da Paula, in overdenking tegen een Autaar leunende. *Mell. inv. & Sc. Roma 1627.* dubbel sneê.

Een St. Gaëtanus op zyne kniën het Kind Jesus aanbiddende, het welk de Maagd Maria hem vertoont.

Een groot stuk in de hoogte, verbeeldende St. Paulus ten Hemel opgetoogen wordende. *Mel. Sc. Anno 1674.*

Andere Heilige van verscheide groote.

Agt kleine stukken, Apostelen verbeeldende, zynde in de hoogte; namentlyk:

Een Christus Beeld;

Een St. Johannes;

Een St. Jacobus, de Meerdere;

Een St. Bartholomeus;

Een St. Simon;

Een St. Thomas;

Een St. Mattheus;

Een St. Lucas den Evangelist, de Maagd Ma-

Ma-

Maria schilderende. *Sim. Vouet Sc.* in het Jaar 1625. Alle dubbel sneê; en

Een St. Stephanus ten voeten uit, met dit opschrift *Ego video calos apertos.*

Een Bescherm-Engel en de Hoop; zynde twee kleine stukjes van gelyke groote, welke tot een Boek in Duodecimo hebben kunnen dienen.

Een Bescherm-Engel, welke een Zieltoogenden op zyne kniën houd, en een St. Nicolaas van Tolentynen knielende.

Item een ander Bescherm-Engel met een kleinen Zieltoogenden, aan wien men drie Broodjes toereikt. Ook ziet men 'er een St. Nicolaas van Tolentynen.

Een St. Rupertus. *Mellan inv.* waar by geschreeven staat *E. Moreau. Sc.*

Een St. Ildefonsus, St. Laurentius, St. Sebastianus en St. Anzelmus: alle kleine stukjes in de hoogte.

Verscheide stukken van Sanctinnen.

Een Ste. Catharina knielende; een groot stuk in de hoogte met Historie Beeldtjes versierd. *Simon Vouet. P. Mell. Sc. Roma:* aan den Kardinaal de la Valette opgedraagen in 't Jaar 1625.

Een Ste. Theresia voor een Autaar staande; een groot stuk in de hoogte, aan den Koningin van Vrankryk opgedragen. *Mel. P. & Sc.* 1661.

Een Ste. Theresia voor een Autaar knielende. *Mel. Sc.* 1675.

Een ander klein Beeld van Ste. Theresia; een

122 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
stuk met Historie Beeldtjes , door den Ridder
Bernini in marmer gehouwen.

Een Ste. Clara , leggende op haar kniën voor
het H. Sacrament; een groot stuk in de hoog-
te.

Driederley Beeldtenissen van Maria Magda-
lena; namentlyk

Een Zieltoogenden met de elleboogen op een
Rots leggende, en door de Engelen ondersteunt
werdende; een groot stuk in de hoogte, waar
in een Landschap. *Mell. inv. & jec. Roma Anno*
1627. Dit stuk is opgedraagen aan Nicolas Fa-
brice Peyrefc en is dubbel sneê.

Een tweede, zynde een groot stuk in de breed-
te, ten deelen dubbel sneê. Dit is een leggen-
de Magdalena met de eene hand op haar knie
en het Kruis by haar leggende. In eenige druk-
ken ziet men het Wapen van den Heer Can-
celier Segnier.

Een derde Magdalena van middelbaare groote
op haar mat leggende. *Mell. inv. p. & Sc.* en is
opgedraagen aan Guilliemo Barclaiò, Janfz.

Een Ste. Bauma.

Sancta Maria de Socos , Edele Maagd van
de Orde van O. L. V. der Barmhertigheid: een
Beeld ten voeten uit, verbeeldende op de Zee
te staan. *Mell. inv. & Sc. Roma.* zynde dubbel
sneê.

Een Ste. Apolonia, Ste. Sufanna, Ste. Lucia ,
Ste Ursula en het H. Geloof, houdende een
Kelk; alle kleine stukjes in de hoogte.

Vier groote stukken, die in malkander ge-
voegd worden, boven aan zyn twee groote
ovaalen, de Portretten van St. Petrus Ni-
colafco en St. Raymundus, beide Martelaars en
Biegt.

Biegtvaders der Koninglyke Orde der Barmhertigheid. Deeze stukken heeft *Mellan* te Romē gefneeden.

Nog een stuk Foliants groote in de hoogte, genaamt de Capucynerye, vermits 'er veele kleine Capucynen en eenige hunner gebouwen in gezien worden.

Portretten van Claude Mellan.

Zyn eige Portret in 't vierkant middelbaare groote, staande in een doorsnēeden wambuis; hy heeft zig zelfs te Romē gegraveerd in 't Jaar 1635.

De Paus Urbanus de VIII. 56 Jaaren oud zynde. *Mell. Sc. Romæ. Anno 1624.* in 't vierkant met zyn Wapen. *Simon Vouet. P.*

Item een ander kleiner, meede in het vierkant, als op een Prent verbeelt.

Nog een dito kleiner, ook vierkant in 't Jaar 1631 gefneeden, een weinig dubbel sneê, en het Vleesch gestipt.

Een St. Carolus in 't klein, halver Lyf voor een Crucifix in overdenking staande.

Een St. Franciscus in zyn kist dood leggende, een klein stukje in 't breed.

Het afbeeldsel van het Zilver hoofd, door de Zilverfmids voor de Reliquie van St. Eloï gemaakt; een stukje in de hoogte middelmatig van groote. *Mellan. Sc. Romæ* dubbel sneê.

Vera Effigies Sancti Dionysii Arcop., zynde een rond, de helft van 't ovaal met Bloemen. 'Er zyn twee Engelen die een Lauwerkrans vast houden, endaarboven een Hemel-Glorie, waar in de naam *IESUS*, en op zyde St. Michaël
en

124 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
en St. Ludovicus. Dit stuk is in 't breed en
dubbel sneê.

De Koningin Moeder Anna van Oostenryk,
in 't gewaad van een Weduwe, zynde een groot
ovaal.

Lodewyk de XIV in zyn kinderlyke Jaaren
in doorgesneeden kleederen, ten halver Lyf in
een ovaal.

De Kardinaal Armand de Richelieu, zittende
te schryven; een stuk in de hoogte en ontrent
vierkant.

Item een ander denzelven verbeeldende, in
een Borststuk ovaalsgewyze, met een vierkante
Bonnet op zyn hoofd en onder met een Wapen,
in dubbel sneê.

De Kardinaal Mazaryn in een groot ovaal met
zyn Wapen onder aan.

Item een ander in een klein ovaal van Lau-
werblad, door twee Koninglyke handen onder-
steund en een strik, waar op met Letters staat
Acceptus Utrique.

De Kardinaal Guido Bentivoglio in een o-
vaal, dubbelt sneê.

Alfonfus, Kardinaal en Aarts-Bisschop van Lions.
Mell. fec. Roma. Dit is een Portret in 't vier-
kant.

De oude Kardinaal de Retz, in een groot
ovaal en onder aan een klein Wapen.

Een ander dito nog ouder, in zyn Wapen zyn
twee stokken, die als Leliën uitloopen.

De jonge Kardinaal de Retz, in een groot
Ovaal.

De Kardinaal de Bouillon, een Borstbeeld
op een Pedestal, waar op het Wapen staat.
Mell. del. & Sc, 1673.

Alfonfus, Kardinaal Aarts-Biffchop van Lions, een vierkant Portret. *Mel. fecit Roma 1636.*

Den Heer Coeffeteau, Biffchop van Marfeille, met een vierkante Mutz op. In het midden van de agtergrond staat *Du Montier P. Mell. Sc.* Dit ftuk is in 't vierkant.

François de Villemonté, Biffchop van St. Malo; hy heeft een Manteltje om; dit is een Borftbeeld, met een Wapen onder aan, gemerkt in 't Jaar 1671, zonder naam.

Alfonfe Delbel, Biffchop van Orleans, in groot ovaal, met een klein Wapen onder aan.

Claude de Rebé, Aarts-Biffchop en Primaat van Narbonne, ten halver Lyf, in 't vierkant.

Victor le Bouthillier, Aarts-Biffchop van Tours, met een Wapen onder aan. *Mell. Sc. 1658.* Dit is met agt hoeken in Eikenblad.

Jean Pierre Canner, Biffchop van Bellay, in 't vierkant.

Hardouin de Perefixe, Aarts-Biffchop van Parys, met agt hoeken in Eikenblad, onder aan een Wapen 1667.

Annas de Levi de Vantadour, Aarts-Biffchop van Bourges. Dit is vierkant en fchynt op een ander Blad te leggen, en onder aan een Wapen.

De Heer Grillet, Biffchop van Uzez, een Borftbeeld, onder aan met een spreekend Wapen.

De Abt van Marfillac.

Johannes a Bosco Olivarius, van de Orde der Celeftinen, te Romen gestorven. Hy is met een groote Baard verbeeld. *Mel. Sc. zynde dubbel sneê.*

Pierre de Gaffendi, in 't vierkant.

Etienne de Cæfenne, Generaal der Capucyner

ner Monnikken, te Parys visitatie doende; zyn-
de een Portret in 't vierkant.

Jerome Narnien, vyfde Generaal der Capu-
nen, in een vierkant stuk, met twee handen
een Boek houdende, dubbel sneè.

Pater Joseph van Parys, Capucyner Predi-
ker; klein stukje, in het vierkant.

Pater Ivez van Parys, Capucyner Monnik;
in het vierkant. *Sc.* 1677.

Pater Charles de Gondren, tweede Generaal
der Paters van 't Oratorie.

Pater Charles Favre, Abt van St. Genoveva,
in een ovaal.

Pater de Lingendes. *Mell. del* 1642 & *Sc.*
1661.

Philippe Theobalde, hersteller van de Orde
der ongeschoeide Carmeliten; in een klein ovaal,
en onder twee kleine rondtjes.

Pater Jerome de Nancy.

Een groot stuk, waar in Pallas gezien word,
met d'eene hand het Portret van François de
St. Martin, Abt van St. Jean de Soissons, vast
houdende, en met de andere hand zyn Wapen
met Zeegen-teekenen agter het zelve.

Twee verschillende Portretten van Hendrik
van Savoyen, Abt enz. Het eene in een Tab-
baard en het ander met een Mantel om; een
vierkant Portret, kleinder en zonder Wapen.

Portret van een jong Kind, halver Lyf, met
een das om, in een groot ovaal met Festons van
Eikebladeren rondom en een Wapen, waar in
onder andere een Lottharings Kruis. *Mel. Sc.*
1659.

Michel de Marolles, Abt van Villeloin; agt-
kantig 1648.

Loui-

Louisa Maria de Gonzaga, Koningin van Polen; groot ovaal 1645.

De Prins van Conti, in een Abts gewaad; een ovaal Portret, onder met een Wapen en Cyfers.

De kleine Hertog van Guise.

Henry de Montmorency; een klein Borstbeeld in een ovaal.

Jean de St. Bonet de Thoiras, Marschalk van Vrankryk; een Borstbeeld in een agtkant, als in een Prent.

Charles de Crequi, Hertog van Lesdiguieres. *Mel. Sc. Roma.* in een ovaal 1633.

Louis de Valois, Graaf van Alais enz.; een gewaapend Borstbeeld, met het Kruis van den H. Geest Orde.

Een ander dito in een Cartouche, door de Victorië gehouden werdende en twee andere stukken in 't breet.

Een Agent van den Hertog van Parma.

De Cancelier Pierre Seguier, zittende. *Mel. Sc.* 1639.

De President de Mesme, de Vader; in een ovaal met een Wapen.

De President de Nesmond, de Vader; Borstbeeld in 't vierkant, als een Prent, onder met een Wapen.

Pierre Molé, President en Zegelbewaarder, met een Wapen.

De Heer de Longueil, in een ovaal met een Wapen daar onder.

De Heer Perrault, President; in een ovaal met een Wapen.

De Heer Berrier; in een ovaal met een Wapen. *Mel. Sc.* 1667.

Nicolaas Claude Fabrice de Pereisc, Raadsheer in het Parlement te Aix in Provence, enz.; in 't vierkant.

De Heer de Marolles, de Vader; een vierkant stuk.

Agatha van Chatillon, Gemalin van den Heer de Marolles, een stuk in 't vierkant.

Antonie d'Espeiffes, Regtsgeleerde; een groot Portret in 't vierkant, met schrift onder aan.

Charles de Pougues, Regtsgeleerde, meer als halver Lyf; in dubbel sneê.

Louis van Orleans; groot ovaal in een Cartouche: in 't rond is geschreeven *Stat Solido*.

De Heer Foucquet, Staats-Minister, ten halver Lyf, in een ovaal.

De Heer Omer Talon, ten halver Lyf, onder met een Wapen.

De Heer de Mesmes.

De Heer Daubray, Regter in Civiele zaken; in een ovaal halver Lyf met een Wapen daar onder.

De President van Verdun; onder de drie Mortieren. Dit is een vierkant Portret.

Henricus Blacvodæus, Henricus Zoon, Doctor in de Medecynen te Parys. Hy heeft 's Konings Medecyn-Meester en Professor geweest; dit is een klein ovaal, onder met agt vaarsen.

Raphaël Menicucius. *Celeb. in Utroque orbe terrarum*. Dit Portret is in 't vierkant. *Sc. Roma*.

Joseph Truillier, een Fransche inwoonder te Romen, 's Konings Medecyn Meester, als mede van de Pausselyke Familie; in een ovaal halver Lyf. *Sc. Roma*.

Jean Habert, Ridder van Montmort; een Por-

Portret in een groot ovaal met tceëigeningen.
Mel. Sc. 1640.

Anna Hue a, d, de la Brosse, gemalin van Jean Habert.

Henri Louis Habert de Montmort, met een Tabbaart aan; een groot ovaal.

Henrietta Maria van Bualde van Frontenac, zyne gemalin *Mel. Sc.* 1641. in een groot ovaal.

De Zuffter van den Heer de Montmort meede in een groot ovaal

Leonard Philaras: deeze naam staat in Griekse Letters. Dit is een Borstbeeld in een zeskantige lyft. 'Er is een vignet op de konsten met zeege-teekenen, 't geen op het Portret volgen moet.

Marcellus Joanetus Afculanus, is een klein ovaal met een Cartouche. *Sim Vouet P. Mel. Sc. Roma*

Abel Servien. Marquis de Sablé enz. ten halver Lyf, en in het vierkant als in een Prent.

François de la Motte le Vayer, agthoekig Anno 1648.

Het Portret van Ronfard en dat van een fraaye Juffrouw, van wie hy in een Boek spreekt; twee kleine ovaale Portretten tegen elkander aan, in dubbel snee. *Mel. Sc.*

De Heer de Balzac, halver Lyf in 't vierkant, met vier Latynsche vaersen onder aan.

Wilhelmus Barclayus, de oude, met een Wapen van zyn Voorouders.

Joan Barclayus, kleinder dan de andere, te Romen gegraveerd; hy heeft een doorsneede Wambays aan. *Dumoutier P.*

Een andere met een doorsneede Wambays
II. Deel. I met

met banden, een Gordyn boven zyn hoofd. Dit stuk is wat grooter.

Nog vind men een ander, waar in de banden overfneeden zyn.

Jeronimo Flesquaubalde, Organist in de St. Pieters Kerk te Romen, in een klein ovaal

Gabriël Naudé, een Parysenaar, Bibliothecaris van den Kardinaal Mazaryn, dit is agtkantig.

Vincent Justinien F. de Joseph; een Borstbeeld in een ovaal *Mel. del. & Sc. Roma 1631.*

Margareta d'Estampes; een Borstbeeld in een ovaal. *D. Dumoutier P. 1625. Mel. Sc 1638.*

Virginia da Vezo da Vetelli, Schilderes Gemalin van Simon Vouet; in een klein ovaal. *Mel. Sc. Roma 1626.*

Anna Maria Vayanini, een Florentynse Schilderes en Plaatsnyderes. Dit is een klein Portret.

Madalena Corvina, Romeinsche Schilderes in Miniatuur *Mel. Sc. Roma 1626.*

Een Vrouw met een Paarl op het Oor.

Een kleine Vrouw halver Lyf met twee handen, waar meede zy een Kelk vast houd, welke zy openen wil, het Vleesch is gestipt.

Henrietta Anna, Princes van Groot-Brittanje, klein Borstbeeld op een Voet uk.

Twee andere Portretten van differente Vrouwen, zonder naam.

Mevrouw de Chantal, zynde verbeeld als knielende en op de Wolken biddende; onder ziet men de zielen in't Vagevuur. Dit is een stuk in het viékant.

Zuster Françoise Habert de Fontevrault overleeden te Haudebrierts, oud 50 Jaaren, in 't klein.

De Eerwaarde Moeder Françoise de St Marie de Berthillier, Geestelyke van de onbevleete Ontfangenis van de derde Orde van St. Franciscus.

*Andere Portretten tot eenige Historische
stukken.*

De Koningin Moeder agter den Koning, als een Jong kind, verbeeld, zittende, en aan zyne voeten de Scheepenen en Prevooft der Kooplieden, met hunne Wapenen en naamen onder aan; ten tyden de Prevooft Macé le Boulanger in bediening was.

De Neederlegging der Regeering van 't Koningryk door de Koningin Moeder en Regentes gedaan in handen van de Koningin des Vreedes, vertoonende Lodewyk den XIV. en Philippus van Orleans aan de Maagd Maria. Dit is een groot stuk in de hoogte

De Koningin Moeder by haar graf; een groot stuk in de breedte, zynde een Mauzoleum of Praalgraf, zittende onder aan het zelve een Vrouw, welke het Portret van de Koningin houd en aanziet, waar by geschreeven staat *Pour me consoler &c.*

Een Historisch stuk in 't breed, waar in de Faam met de eene hand een Trompet houdende, en met de andere een Portret zonder naam in een ovaal, zynde een Bor beeld van een oud Man; ook is 'er een zittend Beeld, het welk met de eene hand dat Portret vast houd en met de andere hand een Kruis. *Mel. Sc. & inv.*

De Kardinaal de Richelieu knielende en de Maagd Maria een Boek aanbiedende, daar boven een verschyning van Engelen; zynde een stuk in 't vierkant, welk tot een Boek heeft konnen dienen.

Onderwerpen van Theses.

Een groote Thesis aan de Kardinaal Mazaryn door Ant. Talon opgedraagen enz. in drie groote stukken verdeelt. In het eene ziet men de Faam, het Wapen van den Kardinaal weg voerende; in het ander het Portret van die Eminentie, 't geen door een Engel aan Vrankryk gebragt werd; en in het derde, het welk groot is en tot het onderste van de Thesis strekt, twee Beelden van Hercules in onderscheidene gestalten.

Een andere Thesis, zynde een groot stuk in de hoogte. *Ant. Talon. Catalan. in Sorbona pro tentativa Anno 1648. Mel. inv. & Sc.* Op het voetstuk op den voorgrond is het Beeltenis van Pallas, 't geen door twee Cupidoos gekeetent word; aan beide zyden zyn twee Beelden dewelke schryven.

Een andere groote Thesis, bestaande in twee groote stukken in de hoogte; deeze is aan den Kardinaal Mazaryn opgedraagen door Guillaume de Longueville, in 't Jaar 1646. Het onderwerp van dit stuk is Apollo met de neegen Zang-Godinnen, en aan het andere onderste stuk is het opschrift en twee groote Stroom-Goden met Festons.

Een Thesis, opgedraagen aan Messire Nicolas de Bailleul. Deszelfs Portret is om hoog in een ovaal, met vier zittende Beelden en met een Wapen en Zinspreuken. Ook zyn in het onderste van de Thesis vier uitgeholde Pylaaren met Zinspreuken tusschen beide.

Een groote Thesis opgedraagen aan Hendrik van

van Savoyen, Hertog van Aumale, welke 'er staande in verbeeld en door Vrankryk ontfangen word, als meede door een Engel, die hem de Kardinaalshoed aanbrengd; onder aan de Thesis zyn zes rontens met Historische Beelden.

Nog een Thesis voor een Ridder van de Orde.

Zinnebeeldige en Historische stukken.

Een Historisch onderwerp, zynde een stuk in de breette, en verbeeldende een Rots in een Zeehaven, waar op geschreeven staat: *Ibi confringes tumentes fluctus tuos*, daar by het Wapen van de Hertogin d'Aiguillon; aan een ander stuk van het zelve onderwerp staan in plaats van een Wapen deeze woorden: *Sancti Augustini Opera adversus Pelagianos*.

De Deugd en de Regtvaardigheid; zynde twee Zinnebeeldige stukken.

Het Wapen van den Koning van Vrankryk met dat van den Kardinaal Mazaryn door een staande Pallas vastgehouden werdende enz. Dit is een groot stuk in de breette.

Een stuk de Deugd verbeeldende, zynde in de breette, waar in het Wapen van den Hertog van Richelieu en in het verschiet een Diaken aalmoesen uitreikende: op de voorgrond ziet men twee groote Beelden.

Een ander stuk op de strydende Kerk.

Een dito op den Godsdienst zeegenpraalende, verbeeldende een Vrouwe een Palmkroon op een Autaar houdende, waar onder een Harp.

134 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Dit is een stuk van middelbaare groote, in de hoogte

Een Allegorische Piramide.

Bellona. een Zinnebeeld.

Een stuk in de breedte, verbeeldende Venus, welke in een Landschap den dooden Adonis aanschouwd. *Cl. Mel. Sc & inv.*

De Waagen van de Maan.

De Faam, het Wapen van den Kardinaal Mazarin. wegvoerende.

Apollo op zyn Wagen zittende op de Zodiacus zyn loop volbrengende, daar by staat in Letters, *Nec monstra morantur euntem.*

Een Beeld van Andromeda, een stuk van middelbare groote. *Mel. inv. P. & Roma.*

Een stuk in de breedte Historischwyze behandelt, waar in Mercurius de Godin Minerva geleidende, om haar Lelyën onder de schors van een boom te laten zien, aan welkers stam de Zang-Godinnen vergadert zyn.

Hercules en Atlas, een Heemelkloot ondersteunende; een stuk in de breedte, daar in het Wapen van den Heer Fouquet, waar op geschreeven staat, *Quo non ascendet.*

Een groot Zinnebeeldig stuk in de hoogte. Dit is een Beeld ten voeten uit, het welk een Pen in zyn hand houdt, om in een Boek dat het vast houdt, te schryven. enz.

De nieuwsgjerige Psichée, in d'eene hand een Lamp houdende, om de Minne God te beschouwen, en in d'andere hand een Pook. *Sim. Vouet. Cl. Mel. Sc. Roma.*

Een groot Lucretia Beeld uit haar Bed treevende, om haar zelfs het leven te beneemen. *Sim. Vouet P. Mell. Sc. Roma.*

Een

Een Engel in de Wolken een rol houdende, om 'er iets op te schryven. Een klein stukje in de breette.

Een Beeld voor het Kind Jesus en de Maagd Maria ter aarde uitgestrekt leggende en neevens het zelve een 'oek, een Waereldkloot en een Sleutel; een klein stukje in 't breed.

Een klein ovaal, waar in een gekroond Cyfer met een Grieks omschrift; boven het Cartouche staat een Offenkop.

Een klein Beeld, verbeeldende een Vestaalse Non.

Een klein Venus Beeld op een Bed neder gezeten, in de eene hand een Lauwer Kroon houdende en in de andere een draad, waar aan twee duiven vast zyn. Dit is een klein stukje.

Twee groote stukken in het breed, waar in het Wapen van den Kardinaal de Richelieu. In het eene stuk zit een Vrouwen Beeld de Zon aanschouwende, en in het ander is het Wapen voor aan; in het zelve ziet men een zittende Vrouw en een Man in een smeekende gestalte, enz.

Een stuk van middelbaare groote, in het vierkant, waar in een open Helm op een leedig Schild, door drie Adelaars ondersteunt, enz.

Een Cartouche in 't vierkant, het hoofd van een Engel boven op met Festons 'er onder.

Een Historisch stuk, waar in verscheide Beelden ten getale van twaalf, omschriften draagende en betrekking hebbende tot gekroonde Wapenen van een hoed, door Apollo gehouden werdende. Dit is een groot stuk in dubbel snee.

Twee stukken, in de breette met weinig ver-

136 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
schil in de Wapenen, welke verandert zyn. *Antoni Pomerancie invent.*

Twee andere dito in de breette; meede weinig verschillende.

Een stuk in de breette, waar in drie Beelden; namentlyk Pallas in het midden zittende en hebbende de Overvloed aan de eene en de Regtvaardigheid aan de andere zyde: in het midden is het Wapen van den Heer de Mesme, President a Mortier.

Ferdinand van Oostenryk te paard zittende, waar by Zege-teekenen, zynde in dubbel sneê. *Ant. Pomerancie invenit. Mell. Sc.*

Een groot Historisch stuk in de breette met twee onderscheide Wapenen met een Hoed en een Hertogelvyke Mantel bedekt, waar boven geschreeven staat. *Hi Societate vigent.*

Een Landschap, waar in een Boer en een koe, een ander, die op de grond legd, likkende

Een Beeld ten voeten uit; een Kruis houdende, naast haar legd een driedubbelde Kroon, en aan de andere zyde een Wierooks-vat; een stuk in de hoogte.

Een Historisch stuk, zynde een gekroonde Vrouw, zittende en houdende een Cartouche met een Kardinaals Hoed gedekt: in het Wapen zyn zes ballen. *Ant. Pomerancie inv. Cl. Mell. Sc. Roma.*

Een stuk in de breette voor de Notarissen gemaakt in 't Jaar 1664, langwerpig tot gebruik van haar Lyst; 'er zyn twee zittende Beelden en het Fransche Wapen in het midden.

Een groot Zinnebeeldig stuk in de hoogte, opgedraagen aan den Heer Marcello Sabetto,
The-

Thefaurier vanden Paus Urbanus den VIII, met een Wapen. 'Er zyn drie Beelden in enz. alles dubbel sneê.

Een stuk der Hesperides, een nagt verbeeldende; met Beelden op een wagen enz. *Pet. Berettino da Cortonne inv. Cl. Mellan. Sc. Roma.* meede dubbel sneê.

Een zittend Beeld, in de hand een Waereld Kloot houdende enz. een stuk van middelbaare grootte in de breette.

Een ander in de breette, zynde Pallas op een Schild zittende. Aan haare voeten is een Wapen met andere toeëigeningen.

Een klein stukje, waar in een zittende Vrouw met Lauwrier gekroond, welke een Tafereel van Hercules daaden vast houd.

Twee gelyke stukken, zynde een Beeld in de eene hand een Kruis houdende en in de andere een Palmtak: het onderscheid bestaat slegts in het voetstuk, op het een leggen Boeken en op het ander het Wapen van den Heer de Harlay, Aarts-Bisschop van Parys.

Een Historisch stuk in de breette, zynde het gezigt van een Paleis waar in vier Beelden, op den voorgrond ter linker zyde zyn 'er twee, waar by geschreeven staat: *Pomis sua nomina Servant.* *Pet. Berett. de Cortonne del. Mellan. Sc. Roma.*

Een Landschap in de breette, waar in Adonis door Venus dood gevonden word.

Vyfderlei gezigten van den Gladiator. *Cl. Mell. Sc.*

Tien stukken in de hoogte in dubbel sneê, hebbende Octavo Formaat en konnende voor een Roman geplaatst worden.

138 *Konst.-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Een groot stuk in de breedte: in de Lugt ziet men een Faam verbeeld, haare twee Bazuinen in de eene hand houdende en in de andere een Schild, waar op een gekroonde L. staat. Onder is de Teekening van een Waereldkloot; en op een Trompet staat *Mel. Gallus inv. & fecit.*

Een Historisch stuk, waar in het Geloof, de Hoop en de Voorzigtigheid verbeeld zyn, met het Wapen van Claude Auvery, Bisschop van Constance.

Vierderley gedaanten van Licht-verschynzelen, welke in het Jaar 1635 te Aix gezien zyn, bestaande in verschillende gedaanten van Vuurbollen.

Beelden van de Gallery van Justinianus in de hoogte, door *Mellan* gegraveerd. By alle is 'er een klein byvoegzel; te weten

En klein Kind op een Dolphyn staande en zyn Schaap.

Een Diana, zynde een Beeld ten voeten uit en met kleeding, haalende een Pyl uit haar Kooker.

Een Apollo, zyn Lier teegens de stam van een boom houdende.

Driederley Hercules Beelden ten voeten uit; namentlyk een, welke een Appel; een andere Jonger, welke drie, en een derde, die meede drie Appelen in de hand heeft. Deeze laatste is bejaard en zyn hoofd met een Leeuwenhuid omwonden.

Een Pallas, dit is een Vrouwe Beeld gekleed en in de eene hand een Rondas of Beukelaar houdende.

Een Venus half gekleed en haar kleeding met eene hand vast houdende.

Een

Een Vestaalse Non, haar hand voor de oogen houdende en haare voeten bedekt.

Een andere Vestaalse Non, welkers voeten niet gezien worden en schynen in een Kooker beslooten te zyn

Een Vrouwe Beeld met kleeding op zyde te zien, verbeeldende te gaan.

Een naakt Mans Beeld, een Bevelhebbers Staf houdende, en naast hem een Dolphyn

Een Vrouwe Beeld met kledagie, de eene hand om hoog en de andere in haar zyde houdende, hebbende een sluyer om en ziende na de linker zyde.

Een naakt Hercules Beeld een Boog houdende.

Een jonge Hercules Beeld op een Colom leunende met een Leeuwenhuid voor zyn borst.

Een Ceres Beeld met koorn-airen in haar hand.

Een andere Ceres, welke een bos strooi in haar hand houd.

Een Venus Beeld van onder gekleed, hebbende een gouden Appel in haar hand.

Een Mercurius Beeld met de eene hand zyn roede houdende, en een Minne-God, hem Vleugelen aan de voeten vast hegtende. *Franc. du Quesnoy (van Brussel) fecit. Mellan Sc.*

Een zittend Beeld, waar van de voeten gezien worden; houdende de eene hand onder zyn kin en de andere op zyn knie

Een zittend Romeinsch Raadsheer, zynde kaal van hoofd; in de eene hand houd hy een Rol papier, en zyn andere hand legd op een Kussen.

De vyftien Antieke Stand- en drie Borstbeelden

140 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
den voor den Koning van Vrankryk door Mellan gegraveerd.

Om de nieuwsgierigheid der geene, die de naamen der Antieke Statuë- en Borstbeelden, door Mellan gegraveerd, zouden willen weeten, te voldoen, heb ik dienstig geagt dezelve alhier aan te wyzen; te weeten:

Een Stand-Beeld van Diana, Bacchus, Venus, een Jageresse, een Jongeling, een Gladiator, Mercurius, Agrippina, Ceres, de Zang-Godin Thalia, Flora, een Vrouw, Porti, een Faunus en een andere Faunus.

Maakende dus vyftien Standbeelden: de drie Borstbeelden zyn een Romeinsche Raadsheer, een Romeinsche Adelyke Vrouw en een andere Romeinsche Dame.

Dit word breedvoeriger gevonden in een gedrukt berigt, dat voor een Verzameling van die stukken van 's Konings Cabinet geplaatst is.

Dog alzoo de Antieke Stand- en Borstbeelden door den Heer Baudet, op de wyze van Mellan gesneden, een gevolg op die stukken uitmaakt; waar van geen uitlegging in de Catalogus van 's Konings Cabinet, in het eerste deel gegeven is; heb ik gevoegelyk geoordeelt, derzelve getal alhier aan te wyzen, en zelfs daar op nog eenige andere Beelden voor den Koning gegraveerd, dewelke ik hier voren niet omstandig genoeg vermeld heb, te laten volgen.

'Er

'Er zyn twaalf Statuë en een en veertig Borstbeelden van *Estienne Baudet*, namentlyk.

Een Beeld van Bacchus, vier voet en twee duim hoog.

Een ander dito, drie voet en twee duim hoog.

Vader Silenus, twee voet en twee duim hoog.

Een Romeinsch Raadsheer, uit het bad treedende.

Een ander Romeinsch Raadsheer, zes voet en twee duim hoog.

Een Groep van twee Hesperidese Nimfen, houdende eene tak van een Citroenboom in de eene hand, en in de andere een Citroen, een voet vyf duim hoog.

Een Vrouw met kleeding, zes voet hoog.

Een andere Vrouw met kledagie ter hoogte van zes voet en vier duim.

Een Jongeling, die een doorn uit zyn voet trekt.

Een Pallas, vier voet en zes duim hoog.

Een Jongeling, hoog drie voet agt duim.

Een zittende Minerva, vyf voet hoog.

De Borstbeelden zyn: een Ceres; Julia; Dru-fella; de Jonge Cleopatra; een Griekse Adelyke Vrouw; Minerva; Massella; gemalin van Agrippa; Romeinsche Adelyke Vrouw; de Keizer Adrianus; Romeinsche Adelyke Vrouw ten tyde van Adrianus; de Keizer Septimus Severus; Socrates; Alexander den Grooten; Claudius Albinus; een Faunus; een Antiek; nog een Antiek; de God Mars; een ander Antiek; een Romeinsch Raadsheer; de Keizer Trajanus; de Keizer Severus; Annius Verus, Zoon van den Keizer; Marcus Aurelius; Lucius Cefar, Zoon van Agrippa en Julia; de Jonge Geta; Geta, Broe-

Broeder van Caracalla ; Antiek Metaal Borstbeeld ; een ander dito van de Jonge Cleopatra ; en een van Aristoteles , zynde van Toetssteen gemaakt.

Andere stukken in de Catalogus van 's Konings Cabinet niet vermeld.

Door *François Chauveau* gegraveerd , een grooten Sa yr met een kleine naast hem , in een marmer groep gehouwen door *Philippus Buister* ; en de Danferes van *Louis Lerambert*.

Door *Le Pautre* den Faunus van *Louis Lerambert* , de Speelster , houdende den rinkelbom , met een klein Minne God by haar , van denzelven ; de Nymph , een krans van Eikenblad houdende , van *Philippus Buister* ; een Satyr , een blaas- hoorn houdende ; een andere dito , een tros Druiven in zyn hand houdende , en een Speelster op de rinkelbom of trom met een kleine Satyr verzeld , alle van den zelveu.

Door *Gerard Edelinck* de Diana van den Heer *Des Jardins* , de Herderin van den Heer *Granier* ; de Lente van den Heer *Magniere* , de Vader ; de Zomer van den Heer *Masson* , en de Aarde van den Heer *Vinot*.

Door *Jan Edelinck* de Venus van den Heer *Gaspara de Mariay* ; de Lugt van *Etienne le Hongre* ; de Herfst van den Heer *Renaudin* ; de Winter van den Heer *Gerardon* , en de Groep van Latona met haar twee kinderen van den Heer *Balthasar de Marly*.

Dit zoude een omstandiger verhaal vereischen. Laaten wy nu weder tot onzen *Mellan* wederkeeren.

Titelplaat, Lettres-Grise, Vinjetten en culs de lampe, als volgt:

Een Alphabet van groote Lettres, met Historie-Beeldjes behalven X Y Z, die hy niet gesneeden heeft: als by de A is een Anker. Er zyn twee B by de eene is een Stier, en by 't ander een Bacchus op een ton; by de C een Mercurius roede; by de D een slang in de rondte; by F een Ouwervetse Fransche Vaan; by de G drie Lelyen op haare stengen; by de H een Paasch-Lam; by de I de Faam; by de L de Overwinning; by de M een Zee; by de N een Cibela; by de O een Oog; by de P een Pelgrim; by de Q een draayende Roos; by de R een Kussen, waar op een Scepter en een Kroon legd; by de S Straalen; by de T een Voet, en by de V Zegeteeken.

Voorts een stukje, waar in een Duif gezien word, en waar by geschreeven staat, *Una est Colomba mea.*

Een klein langwerpig vierkant, waar in Zegeteeken met een Cyffer in het midden

Een Fries met een Korf met vrugten in het midden.

Een dito tot een Ornament, met het Hoofd van Saturnus in 't midden.

Een dito, waar in twee Vrouwen onder in Ornament uitkoomende; in het midden is een ovaal van Lauwerblad. Dit hoort by een Plaat van een Boek, waar op in een ovaal staat *Sit nomen Domini benedictum*, enz. en by een ander ovaal in de hoogte met Lofwerk van Eikenblad,
en

144 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

en boven op het hoofd van een Engel. Dit is een klein stuk in de hoogte.

Een ander Fries met een Vrouwen hoofd, waar by nog twee duiven aan ieder einde.

Een dito, waar in het Wapen van den Heer Foucquet.

Een dito, waar in een Ramskop gezien word met Festons en grof fruit bezyden de Kop.

Een Fries, waar in een Vrouwen hoofd in 't midden en twee Kinderen, welke twee hoornen, daar uit vrugten koomen, ondersteunen.

Drie andere dito, waar in twee Kinderen met het Wapen van Vrankryk en Navarre.

Een andere dito, waar in het Wapen van den Kardinaal de Richelieu met twee kleine Kinderen, welke een Kardinaalshoed draagen, waar op geschreeven staat, *Pour le grand Armand.*

Nog een andere dito, met twee Kinderen, en een kinderhoed in het midden.

Verscheide *culs de lampe*, in de eene zyn twee Kinderen naast een Wapen.

Een dito, daar in de Faam een Schild draagende, waar in het Wapen van Vrankryk is.

Een ander dito, waar in twee klaauwen, welke een Cardoes ondersteunen, en boven op is een hoofd.

Nog een diergelyke, waar in een Cyffer en boven twee mom-aanzigten.

Een ander dito, waar in een hoofd, draagende een Korf met fruit, daar by twee Dolphynen in plaats van de schouders.

Een stuk van middelmatige groote, zynde in de hoogte, waar in een kinderhoofd als een Engel, boven op een Cardoes, in 't welk een vierkante Lyft; onder aan zyn Festons van vrugten.

Een

Een agtkantig langwerpig stuk, waar in het Kruis van een Ridder Orde, en boven op een H. Geest: in het midden staat de verdediging van het Hoofd van den H. Geest Orde.

Een klein stuk in de hoogte, waar in een stam van een boom, dewelke een wyngaard met druiven beladen ondersteund: boven op staat *Videndo Maturat.*

Verhandeling der Erffenissen door Ant. Despeiffes: een Tytelblad in Fol. met Historie Beelden, waar by de Gerechtigheid en de Voorzigtigheid, zynde staande Beelden, en boven op het Wapen van den Heer de Genlis.

Een kleine Titelplaat in Duodecimo, waar in een Kroon van Palm ovaalswyze, door twee Engelen gedraagen wordende; een van beide zyn hand op 's Pausen Wapen leggende, en de andere op een ander Wapen.

Nog een Titelplaat in Duodecimo met Historie Beelden versierd op de weezentlykheid der verdigtselfen; daar in is een Vrouwen Beeld op een leggend voetstuk staande, en een Fakkelin haar hand houdende.

De liefdensgevallen van Tristan, zynde een Titelplaat in Quarto, met Historie Beelden en een Apollo zittende gekleed. De grond is dubbel sneê.

Silva Regis Baltazaris de Vias: een Historische Titelplaat aan Lodewyk den XIII opgedragen, in 't jaar 1623 gedrukt; daar in zyn twee Beelden, het eene het Geloof, zynde het Portret van Lodewyk den XIII, dubbel sneê.

Een andere Titelplaat met Historie Beelden, waar in de drie Bevalligheeden, houdende een Portret met de eene hand en met de ande-

re een omschrift, waar op in Letters staat *Baltazar de Vias*. Anno 1659, zynde een Titelplaat in Oétavo.

Codex of Wetboek van Lodewyk den XIV, eerste Deel: het Titelblad in Quarto, verbeeldende den Koning op zyn Richterstoel gezeten, hebbende in de eene hand een Weegschaal en in de andere een Scepter.

Maphæi S. R. E. Card. Barberini nunc Urbani VIII. poemata, in Quarto; een Historise Titelplaat verbeeldende een Samson, welke een Leeuw verscheurd. *Caval. Bernini inv. 1631. Cl. Mel. Sc.*

Op de Onderwyzing van den Dauphyn, een Historise Titelplaat, verbeeldende dien Prins, door Pallas by de hand gehouden wordende. Gedrukt door Sebastiaan Cramoisi in 't Jaar 1640.

Een andere Titelplaat, zynde een Pallas, welke op een voetstuk in bedenking leid, met een Minne-God by haar.

Nog een andere Titelplaat met een Man gelearst staande, zyn hoofd op zyn linker hand leggende en teegen een Eikenboom leunende, op welkers stam staat *Robur Britannicum Mellan & Bosse. Sc.*

De spotters bespot; een Titelplaat van een Boek in Quarto: op een Globe staat, *Sic se ridendum dat derisoribus Orbis*, en verscheide Globen.

Het begin van het leeven der Vaders Hermiten; daar by is een St. Antonius en St. Paulus.

De Titelplaat in Folio van den Bybel, Virgilius, en Horatius alle in het Koninglyk Paleis van de Louvre gedrukt. *Poussin Inven. Mel. Sc.*

De Godsdienst, tot een Titelplaat op een Boek in Folio, zynde een Beeld ten voeten uit, het

het welk een Kruis en andere toeëigeningen vast houdt.

Een Beeld van David, zynde tot een begin van een Boek, waar op geschreeven staat *Quomodo ceciderunt Fortes.*

Parnassus Minne-God, een Historische Titelplaat.

Een Titelplaat in Folio, *de Imitatione Christi*, in de Koninglyke Drukkery gedrukt; men vind 'er in het Wapen van Vrankryk en een Kruis, waar om verscheide Engelen zyn, van welke twee in het midden het afdrukfel van het Heilige aangezigt van Christus op een Doek verbeeld vast houden.

Inleiding tot het Godvrugtig Leeven in Folio, daar in een Boetvaardige Vrouwe in overdenking, en verscheide Engelen in de Lugt: in de Koninglyke Drukkery gedrukt.

De alleenspraaken van St. Augustinus; een Titelplaat in Duodecimo.

Een dito in Duodecimo, de Belydenissen van St. Augustinus, by de Weduwe Camuzat gedrukt.

De Geschied Boeken van Cornelius Tacitus, door Louis Dorleans, een Parysenaar, opgedraagen aan Lodewyk den XIII, welke boven op Zeegeteekenen te Paard verbeeld zit en aan wederzyden twee Piramiden met verscheide kleine Borstbeelden. *7. le Grain Pollo. inv. Mel. Sc.* dubbel sneê.

In Funere Virginii Casarini Oratio, wiens Portret boven op is, en onder de Gedenkpenning van Jean Pie de la Mirande. *Ant. Pomeranie inv.* Een Titelplaat in Quarto.

Divi Bernardi Abbatis Claravallis operum Tomus

Primus, in Folio Historisch wyze; in de Koninglyke Drukkery gedrukt. Dit verbeeld St. Bernardus aan de voeten van de Maagd Maria, die het Kindeke Jesus houdt enz.

Titelplaat van een Boek, aan welkers een kant geschreeven staat, *Lex amoris in monte Sion*, en aan de andere zyde, *Lex timoris in monte Sinai*.

Een Titelplaat, die daar by hoord, is eene Piramide op een voetstuk staande en met den top in de Lugt verdwynende: ook ziet men 'er de Overwinning, welke op haare kniën Griekse Letters zit te graveeren op een Hart van Eloemen, het welke op de Piramide verbeeld is.

Ritratto di Madama Ser. Cath. P. de Toscana, Hertoginne van Mantua. *Ant. Gregorius inv. Mel. Sc.* Een Titelplaat met Historie Beelden versierd, waar in het Portret van de Hertogin boven aan is, met vier Deugden verzeld in dubbel sneê.

De Gedigten van Marcello Giovannetti, een kleine Titelplaat; zynde een Apollo, welke een Lier houdt. *Simon Vouet p. Mel. Sc. Roma.*

La Secchia Rapita, een Titelplaat met bysieraaden, tot een Boek in Sextodecimo, een klein stukje, waar in verscheide Ruiters met Lancien.

Een ligtvaardig onderwerp zynde een groot stuk in de breette, waar in verscheide MinneGoden trossen druiven vast houdende, en een naakte Vrouw op een bed leggende.

DE

WERKEN

VAN

TEMPESTA.

Het groot getal der stukken, die hy in 't koper gebragt heeft, de verscheide Geschiedenissen en reeks van Historien, de openbaare Intreedens, de Cavalcades enz. Alle dēeze dingen by elkander genomen, noopen my, hem in dit Boek de plaats te geeven, die hem toekomt.

De Stukken na Tempesta gesneeden zyn van

*Francisco Villamena,
Philippe Thomassin,
Cherubin Albert,
Matt. en Frederic Greutter,
Valerianus Regnartius,
Benjamin van Anglus,
Camillus Cungius,
Giero. Parosolia,
Meriam,
Horat. Brun,
Corin Boel.*

Handelaars in Prentkonst te Romen, welkers naamen op eenige Prenten slaan; namentlyk

Battista Parmencis, 1592.

K 3

He.

*Horatius de Marini,
Henricus van Jechoel,
Callistus Ferrantis,
Maria Clodio.*

*Geestelyke stukken, zo uit het Oude Testament,
als andere.*

De Bybel of het Oude Testament, in twee hondert kleine stukjes, klein vierkant, zonder Titelplaat.

Een groot stuk in de breette, zynde de Scheping der Dieren.

Geschiedenissen van het Oude Testament, zynde vyf en twintig groote stukken in de breette met Cyffers genommert en de Titelplaat. Het eerste is het Aardsch-Paradys, alwaar Cain zynen Broeder Abel vermoord.

Twaalf stukken van het Oude Testament; ter groote van de Metamorphosis.

Twee en vyftig stuks kleine ovaalen in de hoogte op het leeven van de Maagd Maria, het Lyden Christi, en eenige Heiligen. Alle die stukken zyn geteekent en zonder Schaduwen. Het eerste is de Geboorte van de Maagd Maria.

Zestien kleine stukjes van het Nieuwe Testament; zynde het eerste een Maria Boodschap. 'Er is ook onder andere een David en de vier Evangelisten.

Een vlugt na Egypten; een klein stukje in de hoogte.

Een Crucifix en de twee Moordenaaren; zynde een grof stuk in de hoogte: ook ziet men 'er nog andere Beelden in.

Een

Een ander Crucifix met de twee Moordenaaren; dit is grooter en beter gesneeden, onder ziet men de Maagd Maria, en St. Johannes staande. *Ant. Temp. inv. & fecit 1612.*

Christus de Handelaars uit den Tempel dryvende; een klein stukje in de breedte, als in hout sneê.

In de stukken der Mirakelen van de Maria Boodschap, door Callot gesneeden, zyn 'er vier na de Teekening van Tempesta.

Een Maagd Maria, zittende op een Throon, staande op een Peedestal en daar by verscheide Engelen, Heiligen en andere Beelden; een groot stuk in de hoogte. *Temp. inv. Philippe Thomassin. Sc.*

Agt stukken op de Kruisvinding, zynde het eerste een St. Joris, en het laatste een H. Drieduldigheid, en onder aan St. Michaël, die den Draak bevegt.

Zes stukken van gelyke groote in de breedte, zynde Landschappen, waar in St. Johannes de Dooper, Ste. Magdalena, St. Franciscus, St. Eustatius, St. Jeronimus en St. Onuphrus.

Een Beeld van St. Jeronimus, zynde een stuk in de hoogte met een versierde Lyft; een stuk als hout sneê.

Een groot Beeld van gemelden H. zittende; in het verschiet is het laatste Oordeel verbeelt; dit stuk is in de hoogte. *Battista Parmencis Formis Roma 1592.*

De Bekeering van Paulus, een groot stuk in de breedte, onder aan staat, *Luca Cavalcanti.*

Trattato de gli instrumenti di Martirologio enz.; een Titelplaat te Romem gedrukt, Anno 1591. 'Er zyn

152 *Konst - Cabinet der Bouw- Schilder-*
hondert negen en vyftig stuks, verbeeldende
het laatfte verscheide Instrumenten, om te pyni-
gen.

Twee en twintig stukken der Martelaaren; als
vierkant, hout sneê.

Vyftien stukken in de hoogte; namentlyk
Christus de Maagd Maria en dertien Aposte-
len met schrift boven dezelve staande, boven
Christus staat *Pater noster*, boven de Maagd Ma-
ria *Ave Maria*, en boven de Apostelen de twaalf
Artikelen des Geloofs, en in het verschiet ziet
men het onderwerp van hun leeven.

Vier stukken, zynde St. Lucas, St. Johan-
nes, Christus tusschen de twee Moordenaars en
de Zending van den H. Geest.

Het leeven van St. Antonius, zynde een Ti-
telplaat en vier en twintig stukken met een
Latynsch en Italiaansch Vertoog; de stukken
zyn genommert.

De Historie van St. Joris bevat veertien of
vyftien stukken.

Imagini di molte S. S. Virgin. Rom. Martirio,
enz.; een Titelblad in een Cardoes, in 't ge-
heel vier en zeevendig stukjes, kleine langwerpige
ovaalen in de breette.

Emblemata Sacra, zynde een Titelplaat; het
Wapen van den Paus dient tot een ander stuk,
daar by andere onderwerpen.

De Maagd Ste. Francisca, zynde ook een
afbeelding van Mirakelen en plegtigheeden van
haare Canonisatie.

Twee vierkante stukken, waar in Wapen-
schilden van Pausen zyn: by het eene is St. Jo-
hannes aan de eene en Pallas aan de andere zy-
de, en by het ander een St. Petrus en St. Paulus
met

met verscheide Romeinsche Geschiedenissen: hier van zyn in het geheel negen en vyftig stukken.

Een groot stuk in de hoogte; in het midden het laatste Avondmaal, en twaalf stukken in de ronte, zynde de twaalf Geloofspunten. *Ant. Temp. inv. Villamena. Sc.*

Een groot stuk in de hoogte, zynde een Kelk op een Autaar met een Hostie daar boven, en rondom zyn veertien stukken met Zinnebeelden. *Ant. Tempesta fig. Fr. Villamena excudit*

Een groot stuk in de breedte, zynde een beleeperde Stad, waar in St. Jacobus te paard zittende en sleutels overgeevende.

Een stuk in de breedte, zynde de Bekeering van St. Paulus. *Ph. Thomassin. Sc. Anno 1588.*

Een groot stuk in de hoogte, waar in het Portret van den Paus Clemens den VIII met groote toeëigeningen, zyn Wapen boven aan, en tien onderscheidene Tafereelen of Basrelieven, zyne voornaamste Daaden verbeeldende, onder andere de Verzoening van den Koning van Vrankryk met den Koning van Spanjen, onder met Wapens

Een groot stuk in de hoogte, in het midden van 't zelve is St. Petrus Celestinus halver Lyf verbeeld. De onderwerpen zyns levens en zynner Mirakelen zyn in de rondte in vier en vyftig kleine stukjes. *Temp. inv. Raph. Guidus P. Roma, Anno 1603.*

De Wonderwerken van den Z. Johannes van Capistrano van de Minnebroeders Orde. hy is ten voeten uit, in de rondte, veertien vierkante stukken. *Ant. Temp. inv. fecit Roma 1623.* Dit is een groot stuk in de hoogte.

Vita & Miracula D. Bernardi Clarevalensis Ab-

154. *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
batis; een Titelpaat in Folio. *Ant. Tempesta*
inv. Horatio de Marini formis. Deeze stukken
zyn te Romen gefneeden door Cherubin Albert
ten getale van zes en vyftig stuks: het laafte
is 't Beeld van St. Bernardus knielende.

De Inquifitie in Spanje.

Leonardo en *Isabella Parrasoli* hebben veele
Werken tot getyde Boeken van de Maagd Ma-
ria gegraveerd na de Teekeningen van Tempe-
sta, en ook verfcheide andere stukken van Ars-
zeny en andere kruiden en planten gefneeden.

Herscheppingen en andere onderscheide onder-
werpen.

Ik heb niet noodig geoordeelt ieder ftuk in
het byzonder te melden.

Zes stuks Herscheppingen in 't groot, waar
van een in de breette, Orpheus in het midden
der Dieren verbeeldende.

De twaalf daaden van Hercules; Formaat ge-
lyk de kleine Herscheppingen.

De vier Hoofdstoffen, kleine ftukjes in de
breette.

De vier Getyden van het Jaar met kenteeke-
nen daar beneevens.

De vier Leeftyden; grootte ftukken in de
breette.

Item vier andere Getyden van het Jaar; een
ftuk in de breette.

De twaalf Maanden van het Jaar; alle van
gelyke grootte.

Item de twaalf Maanden van het Jaar grooter
met een Historifche Titelpaat.

De

De zeeven wonderen des Waerelds; deeze stukken zyn genommert, met een Titelplaat.

Twee baden van Diana, in het eene is de Herschepping van Aëteon, en in het ander word hy door zyne honden miskend; twee stukken in de breette.

De Geschiedenissen van Alexander den Grootten; twaalf stukken, de Titelplaat daar onder begreepen.

De Historie van Taffo; het eerste blad is een Opdragt, en twintig andere stukken genommert en met schrift in vreemde taal.

Het werk *Bataavorum* genaamd: hier van zyn zes en dertig stukken, genommert met vertoogen in verscheide taalen, de Titelplaat daar in begreepen, waar op 1612.

De geschiedenis der zeven Gebroeders, Kinderen van Sara. Veertig stukken met omschrift, ieder genommert. *Otto Venius inv. Ant. Temp. Sc.*

't Verlost Jerusaleem, twintig stukken met vreemd schrift, en onder aan met Cyffers.

Tien stuks Herscheppingen en Landschappen in de breette; middelmatig van groote: naamentlyk Icarus; Ganimeses; Coronis, door Neptunus geschaakt; Europa; Adonis, dood zynde; de Bosch-God Pan en Syrinx; de voering van Proserpina; de val van Phaëton; Narcissus, zig spiegelende, en Aëteon in het bad van Diana.

Vier kleine stukjes in de hoogte; op het eene staat, *Antiqua insignia Camilia Imperatoria Flavia.*

Een ander, zynde de Keizer Constantinus te Paard zittende; in het derde zyn twee Beeltenissen

156 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
nissen van Helena, oud en jong, en in het vierde dat van Constantinus, oud en jong.

Zinnebeeldige en Historische stukken.

Een Historisch en Zinnebeeldig stuk; in de Wolken ziet men een Beeld, 't geen een Cardoes met een Wapen, daarin zes pyn Appelen, ondersteund. *Ant. Temp. inv. Mattheus Greutter. Sc.*

Een Zinnebeeldig stuk in de breette, waar in drie Waagens in de Wolken; ook is op het hoofd van Pallas het Portret in de rondte van Albertus, Aarts-Hertog van Oostenryk met veele toeëigeningen. *Ant. Temp. del. Valerian. Regnartius. Sc.*

Een Zinnebeeldig onderwerp, zynde verscheidene Beelden en toeëigeningen, waar op in Letters staat: *Phabus erit Princeps nostri* enz. *Ant. Temp. inv. Benjamin van Anglus fecit.*

Een ander Zinnebeeldig stuk; op den voorgrond zyn drie Beelden, aan de eene kant een Leeuw, en aan de andere zyde een Luypaard een Wapen vast houdende. *Benjamin van Anglus fecit.*

Een Zinnebeeldig onderwerp; boven uit de Wolken koomen 'er Blixemstraalen op verdigte Beelden. *Mattheus Greutter. Sc.*

Een Zinnebeeldig stuk; in het midden een Kardinaals Wapen. *Camillus C. fecit.*

Een Veldslag, schynende die van Alexander tegen Darius: in dat stuk zyn twee Kinderen de Sleutelen van St. Petrus houdende, en op de borsttriem van het Paard van den Overste zyn drie kleine Kandelaars. *Fr. Villamena. Sc.*

Een

Een groot Zinnebeeldig stuk in de breette, waar in een Paleis in 't verschiet, ook ziet men 'er een zittende Pallas, Wapenen vast houdende, waar boven in Letters staat *Romana Palladi*. Dit is een groot onderwerp van een Veldslag; in het verschiet word de Stad Kaminiek gezien.

Een Zinnebeeldig stuk in de breette, verbeeldende in een Paleis verscheide vertooningen van Veldslagen, als meede de Tyd op zyne kniën leggende en zyn Seis houdende.

Drie kleine stukjes verbeeldende het eene een Muziek gezelschap, het ander een Concert en het derde een Maaltyd.

Een stuk in de hoogte, verbeeldende een Kroeg, waar in twee ryen vaten op malkander leggende; dit stuk is gemaakt tot een Boek over verscheide Wynen.

Een Fries met Aloude Slagtoffers; aan het eind ter regter zyde zyn twee Ruiters, welke komen aanryden.

Een andere Fries, dog smalder, zynde een Bacchus Feest van verscheide Kinderen op Ladders geklommen.

Een Veldslag of bestorming van een vesting, waar by de Soldaaten onder begunstiging van werktuigen, waar door zy bedekt zyn, aannaaderen: boven ziet men St. Michaël een Schild houdende, waar op drie honig Byen.

Een stuk in de hoogte van middelbaare grootte, zynde Demetrius te paard zittende, en in het verschiet word een Stad gezien, enz.

Drie en veertig onderscheide kleine stukjes van Zinnebeelden, ontrent vierkant, en agtien andere van even gelyke grootte.

Twaalf stukken, de Titel daar in begreepen,
zyn-

158 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
zynde de voornaamste Daaden van Alexander.
Dezelve twaalf stukken, na de groote gecopieerd, zyn gelyk de stukjes van Herscheppingen.

Veldslaagen en Zeegenpraalingen.

Een groot stuk in de breedte, zynde een gevegt van Centauren tegen andere; in hout snee.
Hieron. Parasolia incid.

De slag van Drusus tegen de Germanen, een groot stuk in de breedte, aan den Paus Urbanus den XIII. opgedraagen. *Ant. Temp. del. Matth. Greutter. Sc.*

Een zekere gewonne Veldslag, zynde een groot stuk, waar in een Bisschop te paard, een groot Kruis draagende. *Ant. Temp. inv. Fr. Villamene. Sc.*

Een andere Veldslag, waar in Alexander schynt verbeeld te worden; boven aan ziet men de sleutelen en driedubbelde Kroon, zynde de toeëigeningen van den Paus. *Temp. inv. Villamena. Sc.*

Een stuk in de breedte, waar boven een Wapen is; dit verbeeld een Veldslag gewonnen door enz. den 27. September 1605.

Een groote Veldslag van twee bladen in de breedte. Boven aan staat geschreeven, *Hebraorum Victoria*, enz. in 't verschet ziet men Olifanten.

Agtderley Veldslagen van middelbaare groote in de breedte. *Merian fecit.*

Een Veldslag in de breedte, in de Lucht ziet men drie troppen Vogelen vliegen. *Henricus van Schoel Formis.*

Een

Een ander stuk, zynde een Battery tegen een Vesting. *Hor. Brun fec.*

Dertienderleye Overtogten in de breedte: daar onder vier van Alexander over verscheide Rivieren; twee van Hannibal met Oliphanten en vier andere stukken gemerkt; het een met een klein Alphabet, het ander met een groote dito en twee Cyffers op een ry, ten getale van vyf en twintig: als meede de Overtogt van Alexander Farenese over de Schelde.

Een Aloude Zeegenpraal van een Romeinsch Keizer, welke een overwinning behaalt had. Dit stuk is in twee groote bladen, Anno 1603.

Een groote Romeinsche Veldslag tegen de Africanen, waar in Olifanten: het is van twee bladen.

De stryd der Amazonen; een stuk in de breedte. *Ant. Temp. fecit*, Anno 1600.

Een dito in twee bladen; 'er staat op 1591.

Een groote Romeinsche Veldslag met een Lyft in de rondte; ook Zeegeteekenen, en onder aan. *Jo. Fredericus Greutter incidit.*

Een Titelplaat Historieschwyze, van groote Veldslagen; zeeven stukken in de breedte. NB. Ik heb 'er maar drie stukken van by malkander gezien.

Een andere groote Veldslag, opgedragen aan *Orfino delli Duci de*, enz. een stuk in de breedte, Anno 1600.

Item een ander, 't geen 'er op kan volgen, aan den zelve opgedragen, Anno 1600.

Tien langwerpige stukken van Veldslagen en de Titelplaat, waar op geschreeven staat, *Pietro Strozzi en Callistrus Ferrantis formis Roma.*

Item tien andere Veldslagen langwerpiger.

165 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Agtderley stukken in de breedte, zynde de Veldslagen van Scipio en Hannibal. *Peir. de Jo- de excudit.*

Zes andere Veldslagen wat langwerpig.

De zeeven Wonderen des Waerelds in het klein door *Merian.*

Agtien andere Veldslagen vierkantiger; alle van *Merian.*

Drie Veldslagen in de breedte: op twee van dezelve staat 1601; opgedragen aan Jacob King, en het ander verbeelt een Belegering van een Tooren, waar by een Brug is.

Zeevenderhanden tweegevegten, waar van een op een Wagen.

Landschappen en Jagten.

Zes kleine Landschappen eeven groot; in een derzelve ziet men Orpheus met allerley ge- diertens.

Zes Landschappen van middelmaatige grootte, waar van eenige door *G. Sadeler.*

Tien stukken, zynde verschillende Compartimenten in Grotescò en Ornamenten. Dit zyn middelmaatige stukken in de hoogte.

Een kleine Jagt na een Antiek stukje op een syn gesteente.

Een Boek van vier en twintig stukken, zyn- de kleine gezigten. *Merian fecit.* En het twee- de Boek behelt zes en twintig stuks, de Titel daar onder begreepen.

Een groote Jagt langwerpig in twee bladen. Dit is smal, onder met een Wapen en onder staat geschreeven *Ad. D. Nerium Dragomanum.*

Agt kleine Jagten, daar onder begreepen de
Ti-

Titelplaat met Historie Beelden, waar by een Opdragt aan den Heer *Jacomo Senezio Secretario della Compelta.*

Kleine Jagten op het Titelblad staat *Ill. D. D. Neri Dragomanni*, enz. in 't geheel twaalf stukken.

Dertig stukken, de Titel daar onder begreepen, waar op geschreeven staat, *Venationes ferarum, avium, Piscium Pugna* enz.

Andere Jagt-stukken in de breette, zynde het eerste Blad een Opdragt en voorts vyftien Bladen alle genommert, en de Titelplaat met Historie Beelden geteekent 1601.

Vogel-Jagten, zynde het eerste stuk meede een Opdragt; voorts vier en twintig stukken, de Titel daar onder begreepen.

Groote Jagten, agt stuks genommert, daar in begreepen de Titel en toeëigeningen: in 't midden is het Wapen van Vrankryk.

Andere Jagten, in 't geheel veertien stuks, waar van zes genommert, daar onder begreepen de Titelplaat, waar in toeëigeningen van Jagers en Jagten onder aan geplaatst.

'Twee andere Jagten ontrent dezelve groote.

Andere onderscheidene Jagten even groot, zynde ten getale van neegen en dertig, daar in begreepen de Titelplaat met Historie Beelden, waar op geschreeven staat: *Do. Ant. Ursino Sancti Gemini duci.* Alle in 't breed gelyk de Herschepping.

Een groote Jagt van verscheide Dieren.

Eengroote Jagt van wilde Zwynen en Harten in het water; onder aan ziet men een Wapen.

Een groote Visvangst met een ovaal tot een Wapen.

Een andere groote Jagt van verscheide Dieren; het voornaamste is een hart.

Nog een andere groote Jagt van Wolven, Beeren enz. Dit stuk is in de breette en in 't midden een Wapen.

Item een groote Harten- en wilde Zwynen Jagt in de breette.

Ook een groote Leeuwen Jagt; in het midden onder aan is een Wapen.

Een groote Vogel Jagt.

Nog een groote Beer en Harten Jagt.

Een dito van verscheide wilde Dieren.

Een ander van Vossen en wilde Zwynen, waar by veele Ridders en een Vrouw te paard, dewelke een Roofvogel houd.

Een Boek met Gevogelte, zo van Tempesta als van Villamena, te Romen aan den Ridder Del Pozzo opgedraagen; bestaande in een en zeventig bladen van verschillende groote; de vier laatste zyn verscheide manieren om Vogelen te vangen en tam te maaken. 'Er is veel van Tempesta in.

Hondert en vyf en twintig andere stukken met Historie Beelden, vertoonende de manier om Vogelen te vangen en andere stukken van Vogelknippen, waar van een aan een Kasteel hangd.

Zes en neegentig stukken in de breette, zyn de gevogelte, opgedraagen aan Maximiano Bruno Cassance. *Sacul. Congregationis Sancti Georgii in Alga-Venitii.* Zy zyn met een T. een A. en een F. aan malkander geteekent.

Verzaameling van viervoetige Dieren na Tempesta en andere gesneden in 't Jaar 1639. *E. Thomasso Fratello*; twee en neegentig stuks, de Titelplaat daar in begreepen, alle kleine Prenten in 't breed. De

De Paarden van Montecavallo, zynde Bucephalus, door Phidias en Praxitelles; een blad in de breette.

De Paarden van Tempesta; de Titelplaat is Historischwyze en neegen en twintig andere stukken zyn genomert.

Vyftien andere kleine Paarden.

Versehide Dieren in 't klein, of gevegt van eenige Beeften tegens elkander. In de Titel is een Opdragt aan Drago Mance; in het geheel zes en twintig stuks.

Zestien andere kleine Gediertens.

Nova Raccolta degli Animali piu curiosi, enz., met een Titelplaat Historischwyze, en twee hondert twee en twintig stuks in de breete, gelyk de Herschepping. De naam staat op twee plaatzen.

Kleine Gediertens, waar onder B. L. gemerkt staat; hier van zyn veertig stuks.

Twintig kleine stukjes tot de Historie van een Boek gemaakt. Het laatste is een Amazone, welke rust terwyl haar paard gaat.

Cavalcades, snaakse Koppen en andere.

Een Pauffelyke Cavalcade in zes kleine langwerpige stukjes, welke aan malkander gehegt kunnen worden.

Een Cavalcade van een Turken Keizer, mede in vyf stukjes.

Een Cavalcade van een nieuwen Paus, welke bezit van de Kerk van St. Jan van Lateraan gaat neemen; een stuk in de breette.

Cavalcade der intrede van Clemens den VIII.

164 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

in de stad Ferrare in het Jaar 1598; een stuk in de breete.

De Orde, die te Romen by de openbaare Intreede van een Afgezant gehouden word; een stuk in de breete.

De Cavalcade te Romen gehouden, toen de Paus Gregorius de XV. bezit van de Zetel van St. Jan van Lateraan nam.

Marcus Aurelius te Paard zittende; een stuk in de hoogte op een voetstuk met schrift onder aan. Boven aan is een Wapen.

De groote Heer na Mecca reizende.

Henrik de II, Koning van Vrankryk te Paard zittende, na de Teekening van *Daniel de Volterre*.

Hendrik de IV, Koning van Vrankryk op een steigerend Paard; een groot stuk in de hoogte.

Cosmus, 'Groot-Hertog van Toscanen te Paard op een voetstuk, en onder aan een Veldslag in het verschiet.

Agt kleine Beelden te Paard zo Mans als Vrouwen, op het eene staat: *Il Danese Paladino*, en op de overige iets anders.

De twaalf Keizeren in 't groot, te Paard zittende en een Historische Titelplaat met een Opdragt.

De twaalf Koppen der Keizeren in het groot en genomert. Dezelve zyn ook door *Raphaël Sciaminose* gesneden.

De groove snaakse Koppen, zynde kleine stukjes in ovaal in de hoogte, Portrets gewyze; er zyn tien of twaalf, welke in Profil gezien worden.

Twee andere grooter Koppen na *Michaël Angelo*, in 't Jaar 1613.

De Stad Romen in platte grond, beslaande
twaalf Bladen.

Titelplaten van Boeken.

Sapientia Species inenarrabilis, een zittend Vrouwe Beeld, boven haar Hoofd is de naam JESUS enz. *Mar. Clov. form. Roma 1588.* een stuk in Folio in de hoogte.

Vita & Miracula Sancti Elia Propheta, enz. in Folio.

Thadæo Barberino Urbani VIII. Pontif. Prox. fratris filio, enz. een Historische Titelplaat, boven aan is een Wapen, en onder spreekende Wapens, een Titelplaat in Quarto.

Della Historia, della Sacra Religione & Illustrissima Militia di San Giovanni Gerosolimitano. Dit is een Titelplaat in Folio met sieraaden, boven en onder met een Wapen, waar by Kinderen op Wolven, enz.

Het leeven van een Koningin, neegen en twintig stuks, drie Catalogen daar in begreepen. *Temp. inv. Callot. Sc.*

D E

W E R K E N

V A N

WILLEM BAURN,

Schilder van den Keizer.

Deeze heeft zig door zyne byzondere Werken beroemd genoeg gemaakt, om 'er een omftandige Catalogus van te geeven.

Stukken door hem zelfs geëft.

Een Boek der Volkeren , bestaande in zyn Portret, een Zinnebeeldige Titelplaat en zestien andere stukken.

Een Boek van veertien Veldslagen van verscheide Volkeren, de Titelplaat daar onder begreepen.

Een ander Boek van vyftien Veldslagen, de Titelplaat daar by begreepen.

Een Gezigt van een Schutgevaart.

Een stuk op den Bybel't geen zinnebeeldig is.

Een klein stukje, zynde de Blindgeboorene.

Zes Gezigten van Tuinen.

Neegen stuks Landschappen.

De vier Elementen: zinnebeeldige stukken.

Ovi-

Ovidius Herscheppingen, bestaande in hondert en vyftig stuks en de Titelplaat.

Tien of twaalf Veldslagen in Vlaanderen, zynde de belegering van Valencyn, met andere diergelyke gevegten, hebbende moeten dienen tot het Boek van den Düitschen Oorlog door *Famianus Strada*, welkers onderwerpen door *Willem Baur*n gesneeden zyn.

Stukken na hem Gecopieerd.

De Herscheppingen van Ovidius 150 stuks en de Titelplaat. Deeze zyn in het klein.

De Volkeren in 't klein; twintig stuks, de Titelplaat daar onder begreepen.

Zestien stuks Deugden of Hartstogten, zonder de Titel, op welke staat *Will. Baur*n inv. 1640.

Een Boek tot Titel voerende, *Johannis Guillelmi Baur*n, *Iconographia*, Anno 1682. *Melchior Kessel* *Sculpfit*, te weeten

Twaalf Historische Landschappen.

Drie Veldslagen.

Drie andere Landschappen.

Zes Gezigten van Gebouwen en Beelden.

Een plaats van Spanjen te Romen.

Gezigten van de Fontein van Aldovrandi te Tivoli.

Een Harten Jagt.

Vier kleine Landschappen.

Zes Gezigten van Tuinen met Historie Beelden.

Een Gezigt met een byeenkomst der Goden.

Dertig Zee-gezigten of Scheepen.

Vyftien Historie stukken.

Vyf stukken van de verdigte Goden, by drie is het Paard Pegazus, en een Ascalaphus in een Uyl verandert.

Tien Historie stukken, zynde Vrouwen.

Twee dito, verbeeldende Mannen; in het een zyn pynigingen.

Het leeven van de Maagd Maria, bestaande in de gedrukte Titelplaat en twee en dertig stukken in de breette: het eerste is Maria Boodschap en het laatste de Zending des H. Geest. Dit Werk kan egter wel het Leeven Jesu-Christi genaamd worden.

Het Lyden onzes Zaligmaakers, bestaande in een Titelplaat en vier en twintig stuks in het breed; namentlyk het eerste, zyn Intreede binnen Jerusaleem, en het laatste Maria Hemelvaart. De onderwerpen zyn verandert en op verscheide wyze behandelt.

C A T A L O G U S

VAN DE WERKEN VAN

ABRAHAM BLOEMAERT,

SCHILDER,

*Zo door Cornelis of Frederik Bloemaert
gegraveerd, als 't geen zy na andere Mee-
sters gesneeden hebben en zelfs 't geen
na hunne Werken door andere Plaat-
snyders in 't koper gebragt is.*

De roem van de *Bloemaert's* Vader en Zoon is zo verbreid, dat derzelver Werken door de Kenners zeer gezogt worden. Van haare grondige Weetenschappen in de Teekenkunde, de stiptheid, waar meede zy na verscheide Meesters gewerkt hebben, haare behandeling van het Graveer-zyser, waar door men ziet, dat de losheid zeer wel met de nauwkeurigheid kan bestaan, zal in de volgende omstandige Catalogus blyken gegeven worden.

De Werken van *Abraham* en *Cornelis Bloemaert* zyn volgens de Catalogus van den Heer Abt de Marolles door de volgende gesneeden; namentlyk door

*Jacobus de Gheyn,
Jan Matham,*

L 5

Jan

170 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Jan Saenredam,

S. Frisius,

J. Muller,

Cornelis Bloemaert heeft na de volgende
gegraveerd, te weeten, na

Pietro de Cortona,

J. Blanchard,

François Romanelle,

J. Angelus,

Caninius Romanus,

Hannibal Carraccio,

Franc. Mazzuoli da Parma,

Frederico Barochio Urbino,

Titiano,

Lucas Congiage,

Julio Romano,

Luigi Carraccio,

Andrea del Sarto,

J. Battista Ramasciotto da Siena,

Jacomo Bicci,

Lazarus Baldus,

Fabricius Chiari,

Grebber, een Schilder van Haarlem,

Petrus Martir,

Nereus Cremoniensis Pictor,

Joh. Angelus Caninius,

Joseph Greutter,

Cyrus Ferrus,

Gregorius de Grasso Aquilanus,

R. a Persyn,

Raphaël Urbino,

Guido Rheni,

Carlo Maratti,

Fran-

François Ferrier,
P. Fr. Mola,
Crispyn & Will. de Pas,
Boetius a Bolswert,
Andrea Sacchi,
Francisco Albano,
Nicolaas Poussyn,
Den Ridder Lanfranc,
Dominiquyn,
Carlo Maginone,
Dominico Fiaxella,
Jan Miele,
Andr. Camassee,
Lodov. Magalotti,
Francisco Crescenti,
Nicol. Bucci,
D. Fabriano de la Cornia,
Den Ridder Raphaël Vanius,
Den Ridder P. P. Rubbens,
Abraham Bloemaert,
J. Saenredam,
G. van Honthorst,
Theodorus Babaren,

Stukken van het Oude Testament.

De Gulde Eeuw, zynde een rond stuk, boven met vier Fransche vaersfen en onder vier Latynsche. *Abr. Bloemaert inv. J. Theod. de Bry excud.*

Item een ander groot stuk van *Nicolaas de Brun.*

Zesstukken genommerd, verbeeldende Adams Leeven of de zes dagen der week; deeze zyn in de hoogte. *Abr. Bl. inv.*

172 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Mofes en Aaron ; twee onderscheidene groote stukken , zittende Beelden , graauw Werk met hoogfels. *Abr. Bloemaert Sc.*

Een groot Landschap , verbeeldende de Weduwe aan wien Elias den overvloed toezegt. *Abr. Bloemaert inv. 7. Saenredam Sc.* Onder ziet men zeftien Latynfche vaerfen.

Een ander groot Zinnebeeldig stuk op den waaren Godsdienst , de Joden ontnomen en tot de Heidenen overgebracht : een Landschap , waar in Hagar door Abraham verdreeven. *Abr. Bl. inv. 7. Mattiam Sculp. Anno 1603.*

David op de Harp speelende. *Abr. Bl. inv. Wilb. Pass. fecit.*

Joseph door Potiphars Huisvrouw aangezocht. *Blanchard inv. & P. Cor. Bl. Sc.*

Mofes uit het water getoogen wordende ; een stuk in de lengte middelmaatig groot.

De H. Simeon het Kind Jesus op zyne Armen houdende. *Abr. Bo. Crisp de Pass. fecit.*

Verscheide stukken op de Propheeten , zyn- dede twee laatften Elias door de Ravens gefpyfd werdende en Elifa , welke den Mantel van Elias vangd Hier van moeten zes stukken zyn. *Abr. Bl. inv. Saenredam Sc.*

Historien , Raadsels , Theses en Herscheppingen.

Leanders Lyk op 't strand aangedreeven leggende ; een klein stukje in de breette. *Abr. Bloem. P. Fred. Bloem. Sc.*

Een stuk , zynde een Raadsel , waar in een Zon een Veld beschynende ; onder aan staat *Exuerit Silvestrem animan.*

Een groote Thesis , zynde een Historie stuk ,
op-

opgedragen aan Alexander den VII., in drie Niffen zyn drie Pauffen.

Een Raadfel, waar in drie oude Mannen, zittende en ieder met een open Boek in de hand, daar ballen of ronden in ftaan, met dit fchrift, *Senes seni placent. Pet. Beretin de Cortonne del.*

Een groot Historie ftuk, zynde een Kind een doodshoofd houdende en andere dingen dien aangaande. *Gilles van Couwerberg Sc.*

Een klein ftukje in de rondte, zynde een Kind aan een ander een Boek overgeevende, waar op een Kroon legd. *Pet. Beretin de Cort. del. C. Bl. Sc.*

Een ftuk in de rondte, zynde een Veldoverfte met Volk en Krygsknegten omringd. *A. Bl. inv. Z. Dolen fec.*

Een Zinnebeeldig ftuk op de Weetenfchap, op het zelve ftaat met Letters *Gracia quas peperit*, enz. *Cyrus Ferrus del. C. Bl. fec.*

Een Hieroglyphife (*) of Beeldfpraakig ftuk, vertoonende een Vrouwe Beeld op Wolken en Kinderen, die de Wapenen van den Paus brengen, enz. *R. Vanius del. C. Bl. Sc.*

Een Historie ftuk, verbeeldende Venus, Ceres

(*) Hierogliphe of Beeldfpraak is een verborgen Figuur of Zinnebeeld, door welke de Egyptenaaren de geheimeniffen hunner Godgeleerdheid plegen te bedekken en te bewimpelen. De uitvinder derzelve was Hermes Trismegiftes. Pierius heeft een Boek ter uitlegging van de Beeldenspraak gefchreeven. 'Er zyn Beeldfpraaken in de Heidensche, in de Joodfe en in de Christen Godgeleerdheid; want die flegts afbeeldingen zyn van Goddelyke, Geheiligde en bovennatuurlyke dingen, gelyk van gevoelige en natuurlyke dingen; zo als men in de Christelyke Godsdienst den H. Geest onder de gedaante van een Duif verbeeld, enz.

174 *Konst. Cabinet' der Bouw- Schilder-*
rés en een Bacchante of Priesterin van Bacchus,
waar op geschreeven staat, *Sine Cerere & Baccho*,
enz. *Ab. Bl. inv.*, en het merk van *J. Saenre-*
dam.

Vierderhande onderwerpen op de Ydelheid,
alle gemerkt *A. Bl. inv.* waar van een door *J.*
Saenredam gesneden en de drie andere door *V.*
Swaenenburg.

Een Zinnebeeldig stuk, vertoonende Phæbus
in zyn luister de Zonne-wagen mennende;
daar worden Rollen gezien, waar op geschree-
ven staat, *Arcanis nodis. L. Primo del. C. Bl. Sc.*

Een Allegorisch (*) of Byspreukige Figuur
of Beeld, zynde het Gulde Vlies en daar boven
het

(*) Allegorie (Byspreuk, Leenspreuk, Zinspeeling) is een
Figuurlyke of verbloemde spreekwyze van de Reeden-
ryk-konst; dat is, wanneer men een Reedenvoering, die
aan een zaak eigen is, gebruikt, om een andere zaak te
kennen te geeven. Het gebruik der Byspreuken is eerst in
de laater tyden der Heidenen ingevoerd geweest; na-
mentlyk, wanneer de Wysgeeren van de verdigtselen en
aloude Geschiedenissen der verdigte Goden reeden wilde
geeven. Zy moesten die geene, welke die ongerymd-
heeden voor de borst stiet, wysmaaken, dat de Digtters,
geheel iets anders meenden, dan wel het geen zy ge-
schreeven hadden: want een *Vertoog*, dewelke in zyn ei-
gen zin genomen *ἄλλο ἀγορεύει*, beteekent iets dat geheel
anders is dan het geen men zegt, en dit is eigentlyk het geen
Allegorie of een verbloemde spreekwyze genaamd werd.
Aldus wierd by de Grieken de Historie in een Allego-
rie verandert, uit vreeze dat de Goden van Griekenland
voor bedurven en ongereegelde Menschen gehouden
zouden worden. De Jooden vonden die manier van den
Godsdienst uit te leggen wonderbaarlyk wel na haar zin,
en bedienden 'er zig van, om de Heilige Blaaderen na
den smaak der Heidenen uit te leggen. De Christenen
hebben de Jooden nagevolgd en het Oude en Nieuwe
Testament Allegoriswyze uitgelegt.

het Beeltenis van een Paus. *Fr. Romanelle de viterbe del. C. Bl. Sc.*

Obeliscus Pamphilius, Joa, Angel. Caninius delin. C. Bl. Sc.

Een stuk in de rondte, waar in twee Kinderen de Konsten verbeeldende. *Pet. Beretini p. C. Bl. Sc.*

Een Allegorise verbeelding, zynde de Weetenschappen, welke uit een huis treden. *Cyrus Ferrus del C. Bl. Sc.*

Een groote Thesis, zynde een Alexanders overwinning, waar op geschreeven staat, *Pennas habere Alex. Milites P. Beretini de Cortonne P. C. Bl. Sc.*

Een ander dito, waar in de vrye Konsten en de Paus in zyn Zetel, enz. *R. Vanius del. C. Blo. Sc.* het onderste van dezelve Thesis insgelyks.

Minerva's Reedentwist in de Vergadering der Goden. *Joa. Angel. Caninius p. C. Bl. Sc.*

Een Allegorisch stuk, waar op te leezen staat: *Legit ab optima, &c. Luc. Geminianus p. C. Bl. Jean Nolyn Sc.*

Item een Allegorisch onderwerp; zynde Krygslieden, welke takken van boomen afhouden. *F. Romanella del C. Bl. Sc.*

Een andere Thesis, waar in de naam JESUS in een kring met hoofden van Engelen. *Greg. de Grasso. del. C. Blo. Sc.*

Een Plafond te Florence, in het Paleis van den Groot-Hertog, geschilderd door *P. Beretini*, vyf groote Plaatzen door *Jacques Blondeau* gesneeden.

Twee langwerpige stukken tot een Plafond, zynde Zinnebeeldige onderwerpen: het een is de arbeid van Vulcanus en het ander is Venus
rus-

176 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

rustende, met verscheide Minne-Goden by haar. Dit is een vervolg van den zelve Schilder en door *C. Bl.* gegraveerd, alle Zinnebeeldige stukken.

Item een ander stuk van den zelve *Car. de la Haaye Sc.* (*)

Een ander stuk, verbeeldende de ingetogenheid van Scipio, door den zelve Schilder. *Corn. Blo. Sc.*

Een ander groot stuk. *L. Visscher Sc.*

Een stuk, verbeeldende een Vader, afstand van zyne Vrouw aan zyn Zoon doende. *Visscher Sc.*

Een ander, zynde een Historie van Antiochus. *C. Bl. Sc.*

Item een op Augustus. *Albano p. Clouvet Sc.*

De onthouding van Crispus. *Fr. Spiers Sc.*

De onthouding van Alexander jegens de Huisvrouw van Darius. *Conrad. Lauwerts Sc.*

Een daad van Maffinissa. *Fr. Gerardin Sc.*

De onthouding van Cyrus. *Fr. Spiers Sc.*

Een Diana. *Corn. Blo. Sc.*

Een Mercurius. *Pet. Simon Sc.*

Een Vulcanus. *C. Blo. Sc.*

Een Beeltenis van Mars en de Tweedragt. *Jacq. Blondeau.*

Een Apollo. *Corn. Bloemaert.*

Een Beeltenis van Pallas. *Corn. Bloemaert.*

Een ander stuk met twee Paarden. *Jacq. Blondeau Sc.*

Per-

(*) Men moet opmerken, dat 'er vervolgens zyn die hoewel van andere Plaatsnyders gesneden, echter hier tusschen ingevoegt dienen te worden.

Perseus op het Paard Pegafus. *Car. de la Haye.*

Item twee andere Historie stukken van den zelve.

De vier Hoofdstoffen, in het klein.

Twee kleine stukjes, het eene de Gierigheid en het ander de Mildheid verbeeldende; beide *A. Bl. inv. C. David fec.*

Stukken uit de Herschepping: als Danaë leggende, enz. een stuk middelmaatige groote, in de breedte. *A. Bl. inv. J. Mathan fec.*

Gedaante-verwisseling van Daphné. *Fr. Romanelli del. Corn. Blo. Sc.* Dit is in de hoogte.

Vertumnus en Pomona; een groot stuk in een Tuin. *Ab. Bl. inv. J. Saenredam Sc.*

Pfichea slaapende, enz. van den zelve Schilder en door *J. Mathan* gesneden.

Documenti de Amore di M. Francisco Barberino A. Cama inv. C. Blo. Sc.

Andere stukken tot dit Boek behoorende; namentlyk een, waar in een Kop, die uit een boom schynt hervoort te koomen, en verscheidene andere het aanzien. *Dominicus Zamper del. Corn. Blo. Sc.*

De schryvende Dichters. *And. Camas. C. Bl. Sc.*

De Gerechtigheid. *Mal. Albane. Corn. Bl. Sc.*

De vreugd-bedryven der Stroom-Goden. *Nic. Poussyn del. C. Bl. Sc.*

Een ander stuk van gelyke groote, waar in een Beeld met koorden getrokken word, die uit zyn maag schynen te koomen. *Fred. Zuccharo inv. C. Blo. Sc.*

De Weetenschap verjaagd; een Allegorise verbeelding. *Fr. Romanelli del. C. Bl. Sc.*

Toewyding der Dichteren. *Fr. Romanelli del. Corn. Blo. Sc.*

Een ander stuk, zynde Eleutherio; een Allegorisch Beeld. *Corn. Blo. Sc.*

Een Boek voerende den Titel van *Tafereel der Deugden en Ondeuqden*, en vier en twintig daar by hoorende stukken, de eene door *M. L.* gesneeden en de andere zyn gemerkt *Brebiette Figuravit. Corn. Blo. Sc.* Een van die stukken is een Herschepping.

Bacchus, Cerés en Pallas, elk op een voetstuk, enz. *P. Brebiette Fig. Corn. Bl. Sc.*

De Bosch-God Pan, het Riet omarmende. *P. Brebiette Fig. Corn. Blo. Sc.*

Hercules het wild Zwyn van Laërne ter neder werpende, van dezelve.

Een staande Vrouw, wiens hoofd in een Zon-
nebloem begint te veranderen, enz. door de-
zelve.

Agt andere diergelyke stukken zonder by-
schrift. *J. Mathan Sc.* Zynde alle van gelyke
grootte. Deucalion en Pirrha. *Corn. Blo. Sc.*

De Hesperides. Dit Boek bevat negentig
Plaaten van verscheide Graveurs, waar by on-
der andere vier onderscheide Beelden, even
groot op de Weetenschappen. *Corn. Blo. Sc.*

De Zeegenpraal der Nimphen van den Ty-
ber. *Fr. Albano del. Corn. Blo. Sc.*

Een stuk van het verlostte Romen. *P. Bere-
tini p. Fr. de Grutter incit.*

Een zittend en schryvend Beeld, met twee
Boeken agter zig. Gemerkt *Virgilius solis Sc.*

Een ander stuk gemerkt *D. Fabricio della Cor-
via fecit.*

Een ander onderwerp, verbeeldende een
Vrouw,

Vrouw, welke in een boom verandert. *Fr. Romanelli del. Corn. Blo. Sc.*

En het laatste stuk zyn Vogelen, Alcyons genaamd. *Corn. Blo. Sc.*

Tafereelen des Tempels van de Mufen of Zang-Godinnen, door den Abt de Marolles, en neegen en vyftig stuks, die alle 'er by behooren. *Corn. Blo. Sc.* namentlyk

Het wild Zwyn van Meleager. *P. Rubbens pinx. Corn. Blo. Sc.*

Hercules van Farneze, op de Terras staande, zyn knots draagende met Grieks opschrift. *Fr. Perier del. Corn. Blo. Sc.*

Beelden ten voeten uit, een vervolg op de Galdery van Justinianus uitmaakende: op de voetzool van de eene is een Toren en een Arend daar boven, waar by in Letters staat: *Jodoc. de Pape del. Cor. Blo. Sc.*

Een zittend Vrouwe Beeld ten voeten uit, met een Draak op haar schoot. *Corn. Blo. Sc.*

Op een ander *Joachim Sandrart. Corn. Blo. Sc.*

Een Beeld van een Jonge gevleugelde Minne-God. *Jodo Thifidius Guidus del. Corn. Blo. Sc.*

Een zittend Vrouwe Beeld, waar op staat: *Fr. Perier del. Corn. Blo. fec.*

Een Vrouwe Beeld met kledye. *Jod. de Pape del. Corn. Blo. Sc.*

Een Venus Beeld met een kleine Minne God. *Jod. Thifidius del.*

De Sater van Martias aan den Boom. *Joachim Sandrart del.*

Een Fluitspeelder. *Jod. Thifidius Guiaus del.*

Twee onderscheidene Apollo's van den zelve.

180 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

Twee verschillende Beelden met kleeding van den zelveu.

Een Naakt Beeld van een Jongeling. *Joa. And. Podesta del.*

Een Mans Beeld, een stuk van een Flambouw in de hand om hoog houdende. *Jod. Thifidius Guidus del.*

Een Jongeling op den Doedelzak speelende. *Idem del.*

Een Hercules. *Joachim Sandrart del.*

Hercules Capitolinus. *Pet. Paul. Ubaldyn del.*

Een jonge Neegers Kind, waar by geschreeven staat: *Heros Aventinus in Capitolio. Idem delin.*

Een Beeld naar Venus gelykende, welke haaren rug wend, haar eene hand op een Dolphyn leggende. *Jod. Thifidius Guido. del.*

Twee leggende Stroom-Goden, alle stukken van *Jodocus Thifidius del.*

Vier leggende Vestalen: een Cicloop; twee Keizers; een Vrouwe Beeld; neegen andere Beelden ten voeten uit; zeeventien Vrouwe Beelden meede ten voeten uit; een groot Hercules Beeld ten voeten uit; twee Beelden van Hercules van Farneze, en een klein Basrelief: alle gemerkt *Corn. Blo. fec.*

Portretten.

Vier verschillende Portretten in kleine ovaalen met Lofwerk, waar van drie Kerkelyke Personen zyn; namentlyk

Franc. Boninignus, Geheimschryver van den Vorst Leopoldus; een klein Portret, in een efsen ovaal.

Bar-

Bartholomeus Aribertus of de Baron Malgrati vry Baanderheer. *Corn. Blo.* een ovaal Portret van middelbaare groote.

R. D. M. *Martinus Regius Ninovensjs vir Apostolicus, &c.* van gelyke groote.

R. D. Adrianus Arborfchot, Priester.

Pater Sertorius Caputus Societatis Jesu, leggende op zyne kniën; onder aan is het Wapen van den Kardinaal, aan wien dit opgedraagen is. *Greg. de Grasso Aquil. del. Corn. Blo. Sc.*

Een groot Portret, zynde een zittend Beeld, boven een omschrift, waar op te leezen staat: *Nusquam Tnta quies.* Dit is het waare Beeltenis van Thomas a Kempis. *Abr. Blo. Fred. Bl fec.* en is in de hoogte.

Cæsar Cajetanus op zyn neegentiende Jaar gestorven. Hy is ten halver Lyf in een ovaal met zyn Wapen onder aan. *Lud. Primo del. Corn. Blo. Sc.*

Het Portret van Colomba de Tofaninis; een oud Vrouwspersoon van de derde Orde van St. Franciscus. Dit is een Portret met een Lyft, door twee Engelen vast gehouden werdende. *P. Bartista Ramacciotus Senensis pinx. Cor. Blo. Sc. Roma.*

Jacobus Regius, Ultrajectinus Medicus enz. dit Portret is in het vierkant. *B. P. Theod. Mathan Sc.*

Een Hieroglyphies stuk, waar onder te leezen staat: *Uladislao IV. Reg. Polon. & Suec.* Hy is verbeeld door Krygsknegten gevolgd werdende. *Lazarus Baldus del. Cor. Blo. Sc.* dit is ter zyner eeren gemaakt, als Koning van Jerusaleem.

Een ander diergelyk stuk, waar in een Konings Beeltenis ten voeten uit op een Pedestal,

182 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

met een opschrift *Ferdinand IV.* enz. met verscheide Beelden. *Fabritius Chiari del. Cor. Bl. Sc.*

D Nicol. Nonijus S. Th. L. Vir in comp. enz. leggende op een Graffsteede, zyn hoofd opwaarts geheeven, en met Bisschoppelyk gewaad gekleed. *P. Grebberus. p. Harlem. consecr. Corn. Blo. Sc.*

Aedes Barberina, zynde een Titelplaat en andere Stukken en Portretten daar by behoorende, te weeten

Een zittende Paus met verscheide andere Beelden by hem.

Vier andere kleine Portretten in ovaal zonder naam.

Antonio Barberini met omschrift op een voetstuk.

Francisco Barberini op een voetstuk.

De Kardinaal Brancaccio, op een voetstuk.

Franciscus Perettus Montaltus, Portret in een ovaal in 't Jaar 1656. *Corn. Blo. Sc.*

De Kardinaal Franciotti, op een voetstuk.

De Kardinaal Cæsar Fachenetti, op een voetstuk.

De Kardinaal Carlo Rossetti, op een voetstuk.

De Kardinaal Alterii Jambus, op een voetstuk.

De Kardinaal Lugo, insgelyks.

De Kardinaal Rappaccioli, meede.

Twee andere zonder naam.

De Kardinaal Virginio Orfino, op een voetstuk.

Een zonder naam.

Le Duca di Bracciano Orfino, op een voetstuk.

Agt Portretten van Keizers en Vrouwen op voetstukken met Letters gemerkt, als

Een gemerkt O, door *de Palte* geschilderd.

Een Historie in Basrelief gemerkt, daar in is een gespan Offen, welke Verkens voorttrekken.

Een leggend Beeld, gemerkt L.

Twee Beelden ten voeten uit, gemerkt M en N; het eene is een Vrouw en het ander een Jongeling.

Ferdinand III. *Corn. Blo. fec. Roma.* met een opschrift *Cesar semper Augustus*, en twee Latynsche vaersfen. *Joan Bichi del.*

Athamasius Kircherus Fuldensis, een Jesuit, klein Portret. *Corn. Blo.* in't Jaar 1655.

Het Portret van Abraham Bloemaert in een ovaal met Kenteekenen, en onder aan Latynsche vaersfen. *V. Swaanenburgh Sc.*

Een ander dito, dog grooter, Historischwyze in een ovaal. *Mathan Sc.*

Joan Duns Scotus Franc. Aribert. N. Fouveau.

Landschappen, Gediertens en Snaakeryen.

De agtien Landschappen van middelbaare grootte, waar in Vogelen en Dieren, daar in begreepen de Titelplaat met sieraaden. *Abr. Blo. inv. Boet. a Bolswert Sc. 1614.*

Zes andere Landschappen, met wat meer Characters behalven een.

De zes groote Veld Beelden, waar in iets van zyne Herders.

Een Veld Gezigt; in de Lugt word de opneeming van Gamedes gezien. *Cor. Blo. inv. J. Saenredam Sc.*

Een groot Landschap en Gezigt van een Boeren-

184 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
renhuis en veelerley rund Vee; het onderwerp
daar van is den verlooren Zoon, die de Ver-
kens zoekt te gaan hoeden. *Abr. Blo. inv. J.*
Saenredam Sc.

Een groot Landschap, ten onderwerp heb-
bende het onkruid op den Akker gezaait wer-
dende. *Abr. Blo. inv. J. Mathan Sc.*

Een onderwerp van een Landschap of Gezigt
van een Buitenhuis; dit meen ik dat doorge-
sneeden is.

De zestiën kleine Herders en Boere Beelden,
de Titelplaat daar onder begreepen. *Abr. Blo. inv.*

Twee stukken van een mostaerd maalter; een
groot en klein, dat gecopieerd is.

Zes differente stukken genommert, daar in
Vogelen en Gediertens. Gesneeden *Frederik*
Bloem. na Abr. Bloem.

Een Fluit- of Zakpypspeelder. *A. Bl. p. C.*
Bl. Sc.

Een Kat.

Tweederlei nagt Uilen.

Een Snaak zittende te eeten, met zyn Pot
in zyne Armen. *Gerard van Honthorst p.*

Een klein stuk in een ovaal, op Pirrha en
Deucalion. *C. Bl. Sc.*

Een Jan Potagie of Potzemaaker halver Lyf,
een Fluit in de eene hand houdende.

Een enkel stuk van een Hovenier onder knol-
len en pompoenen; een stuk in de breette. *Abr.*
Bl. G. Bl. Sc.

Een Boek, zynde de beginselen om te leeren
Teekenen, met weinig schaduwen, middelbaa-
re groote met een Titelplaat, waar op staat:
Abr. Bl. inv prima pars. Fred. Bl. Sc. genom-
mert 1. Dit is een onderwerp van de plaats
van

van een Academie. Dit deel bestaat voor eerst in zestig stuks, waar van het een en twintigste een Offekop is met een Palet en Penseel; onder aan staat: *het tweede deel* enz. aan de een en veertigste: *het derde deel* enz. en aan de zestigste een zittende Maagd, in 't graauw.

Aan het een en zestigste, zynde het vervolg, is een Cardoes, waar op *het vierde deel, quarta pars. A. Bl. Fred. Bl. Sc.*

Het een en tagtigste is insgelyks gemerkt en daar op een Kindt een stuk van een Harte-vel houdende, waar op *Quinta pars* staat.

Het laatste stuk zynde het negen en tagtigste, verbeeld een Vrouw op een Terras rustende met haar Papegaai en een Spinrok op haar rug; alle deeze stukken zyn verschillende deelen en eigenzinnige vindingen.

Titelplaten van Boeken.

Een Latynsche Titelplaat, Geestelyke Oeffeningen van St. Ignatius de Loyola. Het onderwerp is, hoe de Maagd Maria zig aan hem ver- toont, terwyl hy zit te schryven, zynde in Pelgrims gewaad.

Historia di Flandria del C. Bentivoglio, daar in is een Pallas. *Andrea Sacch. inv.*

La Schola della Verita aperta gli Principi. f. Ang. Caninius del C. Bl. Sc.

Historie der Jesuiten door Daniel Bartolli van het zelve Genootschap, een Historische Titelplaat. *fo. Miele del C. Blo. Sc.* en een ander stuk.

Hercules een Draak doodende en drie Zang-

Godinnen het zelve aanschouwende, boven aan het Wapen van den Paus.

Il Mari Ligustico f. *And. Podesta del. Corn. Bl. Sc.*

Il Genio Ligure risvegliato. Do. Fiarella del C. Bl. Sc. Roma.

Vite de Pittori &c. Jo. Aug. Caninius del Corn. Bl. Sc.

Maphai S. R. E. Card. Barberini &c. Poëmasa. Nicol. Poussyn inv. Corn. Bl. Sc.

Beeltenissen van Christus, de Maagd Maria en andere Geestelyke stukken.

De vier Evangelisten met een Hemelpraal. *Car. Magnono del C. Bl. Sc.*

De twaalf Apostelen met Christus; een stuk in de hoogte. *Abr. Bl. inv. Bolswert Sc.*

Een groote Maria Boodschap. *Jo. Lanfranc p. C. Bl. Sc. Roma.*

Een andere groote Maria Boodschap met een verschynsel van Engelen; de Maagd Maria zit aan het voeten eind van haar bed. *Abr. Bl. inv. 1593. f. de Ghein Sc.* Dit stuk is in de hoogte.

Nog een andere Maria Boodschap van middelbaare groote in de hoogte, de Engel ver- toond zig in de Wolken in het gewaad van een Diaken. *Abr. Bl. inv. f. Mathan Sc.*

Twee stukken tot een Maria Boodschap; te weeten de Engel gegraveerd door *Guill. Pass* en de Maagd Maria door *Crisp. de Pass*; beide *Ab. Bl. inv.*

De Geboorte Christi of Verschynsel aan de Herders. *Ab. Bl. inv. Crisp. de Pass. Sc.*

Een

Een ander Verschynfel aan de Herders; een groot stuk in de hoogte. *Ab. Bl. inv. en het merk van J. Saenredam.*

Een ander Geboorte Christi ofte Aanbid- ding der Herders; een stuk in de hoogte van middelbaare grootte. *Abr. Blo. inv. J. Mathan Sc.*

Een groote Geboorte Christi, waar in op het voorste een gebonden Lam leit. *Ab. Bl. P. Bee- tius a Bolswert Sc.*

Een groot Herders stuk, waar in een *Gloria in Excelsis*, en een Koe op de voorgrond. *Kobb. de Baudoux exc.*

Een Geboorte Christi een stuk in de breette. *Ab. Bl. p. C. Bl. Sc. Roma.*

Een Geboorte Christi; een stuk in de hoogte. *Pet. Beret. de Cort. p. C. Bl. Sc.*

Een Geboorte Christi na Raphaël, waar by zyn Portret in een Medailje. *C. Bl. Sc. Roma.*

Een groote Geboorte Christi na Baslan; een stuk in de hoogte.

Het Kind Jesus in de Wolken met zyn Kruis in zyne Armen en een verschynfel van Enge- len.

Een Maagd zittende op een halve Maan met het Kind Jesus. *A. Bl. C. Bl. Sc.*

Een andere Maagd in de Wolken met de voet op een halve Maan. *A. Bl. pinx.*

Nog een andere Maagd ten voeten uit op een halve Maan staande: *Ab. Bl. p. C. Bl. Sc. Roma.*

Een andere Maagd ten voeten uit op een Pe- destal, en een Nonne op haar kniën. Voor aan staat geschreeven: *Noltra Signora di Trapani. Jo. Miele del. C. Bl. Sc.*

Een

Een Maagd in een rond. *Titiano p. C. Bl. Sc. Roma.*

Een Maagd met het Kind Jesus het welk slaapt. *Guido Rheni pinx. C. Bl. Sc.*

Een Maagd, welke het Kind Jesus neder legt; een klein stukje. *A. Bl. J. Mathan Sc.*

Een Maagd het Kind Jesus aanschouwende en zynde in een rond met Roozen. *Ab. Bl. Boetius a Bolswert Sc.*

Een Maagd zogende het Kindeke Jesus en zittende aan de Stam van een Boom; dit is een onderwerp van de vlugt na Egypten. *H. Bl. Bous fecit.*

Onderwerpen van de H. Familie.

Een, waar in het Kind Jesus op zyne kniën legt; een stuk van gemeene grootte, in 't graauw met hoogfel van de *Bloemaerts*. Vyf andere stukken het zelve werk en door dezelve gesneeden, waar van twee verbeeldende de Maagd Maria met het Kind Jesus, een St. Joseph, de drie Marias, en de Boetvaardige Magdalena.

Een groote H. Familie, in de hoogte. *Jacob. Ant. Stephanonius incidit. 1532. Cornelis Bloemaert* heeft dezelve van gelyke grootte gesneeden, maar het stuk is omgekeerd, en heeft het opgedraagen aan den Pater Franc. Perette, Kard. Montalte, by wien voorheen het Tafereel te zien was.

Een H. Familie. *Fr. Mazzuoli, Parmensis pinx. C. Bl. Sc. Roma.*

Een H. Familie, waar in een gedeelte van een Landschap. *Hannibal Carraccio p. C. Bl. Sc. Roma.*

Agtderley Maagden, opgedraagen aan den Mark-Graaf Vincenze Justiani, en te Romen gegraveerd door *Corn. Bloemaert*; zy zyn genommerd, te weeten

Een Maagd met het Kind Jesus en St. Johannes. *Titiano pinx.*; gemerkt 1.

Een H. Familie, waar by een St. Catharina en St. Johannes gevoegd is; gemerkt 2.

Een Maagd met het Kind Jesus; zy is tot aan de kniën. *Lucas Cangiatus p.*; gemerkt 3.

Een H. Familie. *Julio Romano pinx.*; gemerkt 4.

Een zittende Maagd en het Kind Jesus dat met een Schaaap speeld; gemerkt 5.

Een zittende Maagd, het Kind Jesus en St. Johannes. *Andrea del Sarto pinx.*; gemerkt 6.

Een andere Maagd, het Kind Jesus en St. Joseph. *Titiano pinx.*; gemerkt 7.

Een H. Familie met Engelen of de Rust in Egypten. *Abr. Blo. Boetius a Bolswert Sc.*; gemerkt 8.

Zes andere stukken, zynde verscheide Geheimenissen van Christus en van de Maagd Maria, alle door *Corn. Bloemaert* gesneeden, en zyn een vervolg op andere door verscheidene Meesters gegraveerd; alle gelyke groote met Lyften tot het Pausselyk Misboek gemaakt, waar van de Titelplaat door *Spierre* gegraveerd is; te weeten

Een Maria's offering in den Tempel. *Carlo Maratti del.*

Een laatst Avondmaal. *Cyrus Ferrus delin.*

Een Crucifix, de Maagd Maria, Magdalena en St. Joannes. *Cyrus Ferrus del.*

Een

190 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Een Verryzenis Christi. *Idem del.*

Een Zending des H. Geest. *Idem del.*

Een doode Christus in de Armen van den Hemelschen Vader. *P. Fimosa inv.*

Een Crucifix alleen, zynde een klein stuk in 't verschiet met Beeltjes *Abr. Blo. pinx.*

Een Kruisdraging, halver Lyf. *Idem pinx.*

Een Crucifix, waar by de Maagd Maria welke in onmagt vald. *Hann. Carr. pinx. C. Blo. Sc. Roma.*

Het Wonderwerk der vyf Brooden; een stuk in de breette. *Abr. Blo. inv. I. de Ghein Sc.*

De zeeven Weën van de Maagd Maria door zeeven Zwaarden doorstookten. *C. Blo. Sc.*

Een andere dito in het groot, waar by het Afdrukfel van het Aangezigt Christi boven aan: *Schelde a Bolswert Sc.*

Een Doek waar in het Afdrukfel van het Aangezigt Christi door Ste. Veronica vast gehouden werdende; onder aan staat in letters, *Vidimus eum*; dit is een groot stuk. *Abr. Blo. pinx. Anno 1605. 7. Matham Sc.*

Lazarus uit den dooden opgewekt; een groot stuk in de breete. *Abr. Blo. inv. Joen Muller Sc.*

De Verschyning Christi aan St. Ignatius. *Abr. Blo.* heeft het Tafereel daar van geschildert voor de Kerk der Paters Jesuiten in 's Hertogenbosch.

Een St. Lucas, welke de Maagd Maria uitschildert. *Raphaël pinx. Corn. Blo. Sc. Roma.*

Een andere St. Lucas op een ander manier.

Een Jonge St. Joannes in de Woestyn met zyn Schaap. *Abr. Blo. inv. Cor. Blo. Sc.*

Een

Een ander St. Joannes in de Woestyn met zyne Discipelen. *Cyrus Ferrus del.*

De Prediking van St. Paulus in Areopagus of 't Raadthuis van Atheenen. *Idem del.*

De Heilige Vaders der R. Kerk over het H. Sacrament schryvende, anders de vier Leeraaren; een groot stuk. *Abr. Blo. inv. Corn. Blo. Sc.*

Een Beeltenis van St. Jeronimus met straal en om zyn hoofd. *Abr. Blo. inv. van Swaanenburg Sc.*

Een kleine Jeronimus lezende en een hand in het Boek houdende.

Een St. Jeronimus ter halver Lyf met een lange Baard.

Een Ste. Magdalena in een Boek lezende, beide *Abr. Blo. inv. Corn. Bloemaert.*

Twee onderscheidene stukken, St. Laurentius en St. Steeven, beide knielende.

Een St. Catharina als op haar Rad knielende. *Abr. Blo. inv. J. Matham Sc.*

Zesderley stukken van gelyke groote; alle *Abr. Blo. inv. V. Swanenburg Sc.*; namentlyk.

St. Petrus en Paulus, tot onderwerp van aandagt.

Zacheus en Magdalena tot onderwerp van Boetvaardigheid.

Saul en Judas tot onderwerp van wanhoop.

St. Petrus en St. Paulus op de Wolken zittende, tweederlei stukken elkander aanziende: *Hannib. Carrache inv. Baronius* heeft dezelve gesneeden behalven de koppen, handen en voeten, die van *Cornelis Bloemaert* zyn.

Ste. Margareta met een Landschap; daar op staat in Letters, *Sursum corda Hann. Carrache p. C. Bl. Sc. Roma.*

Bemerk, dat het zelve Beeltenis van Margareta door *Joachim Sandrart* geschildert is en door *Regni a Persyn* gesneeden, met eenige verandering in het Landschap.

Ste Martina, Maagd en Martelares, hebbende by zig de Maagd Maria. *Petr. Beretin p.*

Een klein Beeltenis van Ste. Magdalena; houdende haar bus met haar twee handen. *Ab. Bl. p. C. Bl. Sc.*

De Maagd Maria, St. Rochus en St. Sebastiaan. *Fred. Barroc. Urb. inv. Corn. Bloem. Sc. Roma.*

St. Franciscus door *Guido Rheni. Corn. Blo. Sc. Roma.*

Een klein Beeltenis van St. Franciscus, een stuk in middelbaare hoogte. *A. Bl. inv. J. Mathan Sc.*

Een St. Franciscus, aanbiddende de Maagd Maria, zittende op de Wolken met het Kind Jesus en St. Joseph. *Cyrus Ferrus del.*

St. Antonius van Padua met een Lyft of rond. *Cyrus Ferrus del.*

St. Thomas van Aquinen; een stuk van middelbaare groote in de hoogte. *Eq. Raphaël Vaninus del.*

St. Benedictus; een stuk in de hoogte met een fraai verschiet. *Gio. Angelo Caninius del.*

Het Mirakel van St. Petrus, zyn Dogter van den dood opwekkende; een groot stuk in de breedte. *Gio. Franc. Barbieri da Cento inv. Corn. Bl. Sc.*

Twaalf stukken zynde Beeltenissen van H., door *Frederik Blo.* gesneeden, alle van gelyke groot-

groote onder en boven met Latynsch opschrift, zynde haar levensbeschryving; by alle is een Landschap: te weeten

Sanctus Willebrordus P. Ultrajectensium Archiep. 1.

St. Bonifacius, tweede Aarts-Diaken van gemelde stad. 2.

St. Gregorius aan een arm Mensch een aalmoes toereikende. 3.

St. Fredericus met een zwaard, waar door zyn borst doorstoken word. 4.

St. Radbodus de Maagd Maria aanzierende. 5.

St. Swibertus houdende een Ster in de hand. 6.

St. Adelbertus in het gewaad van een Diaken. 7.

St. Odulphus met een Albe op zyn arm. 8.

St. Lebuinus met een Cazuyfel. 9.

St. Marcellinus voor het Volk predikende. 10.

St. Werenfridus houdende een Schuitje op zyn hand. 11.

St. Engelmundus, hebbende een Fontein aan zyne voeten, gelyk de eerste. 12.

De Hermiten: *Ab. Bl. inv. Boet. a Bolswert Sc.* 'Er zyn 26 stuks, de Titelplaten daar in begrepen.

De Hermitinnen insgelyks.

D E

W E R K E N

V A N

JACQUES CALLOT.

*Een Lottharings Edelman, Teekenaar en
Plaatsnyder.*

Callot heeft door zyne vloeyende manier en zyne Werken in het klein de agting van alle de Konstkenners verkreegen, en ieder een heeft vermaak genoomen van deszelfs stukken te hebben. Om derzelve vervolg naauwkeurig voor te houden, heb ik de volgende omstandige Cataloge opgesteld.

Geestelyke stukken.

De Beeltenissen van alle de Heiligen van het Jaar volgens het Roomsch Martirologium of Martelaarsboek, opgedraagen aan den Kardinaal de Richelieu in het Jaar 1636; onder de Titelplaat is het Wapen van gemelden Kardinaal, vervolgens een eerste blad tot een beginsel, 't geen een Hemelpraal verbeeld.

Deeze Beelden van Heiligen zyn vier op ieder bladzyde in Quarto, elk in een ovaal; te weeten, in de Maand January vind men twee en

en dertig, in February een gelyk getal, in Maart veertig, in April zes en dertig, in May veertig, in Juny twee en dertig, in July vier en veertig, in Augusti een gelyk getal, in September insgelyks, in October veertig, in November vier en veertig en in December insgelyks, uitmaakende in het geheel 472 kleine ovaalen, Maandelykse Beeltenisse van Heiligen.

Twaalf Misterien of Geheimenissen in ovaal, onder met Latynsche en Fransche Zinspreuken; zynde op de Feestdagen, welke verschieten: ook is 'er een kleine Titelplaat met Historie Beelden.

Zestien stuks reedelyk groot in de hoogte, verbeeldende onzen Zaligmaaker, de Maagd Maria en de Apostelen, daar in begreepen de Titelplaat, waar op te leezen is: *Salvatoris, Beatae Mariae Virginis &c.* 1631. De Titelplaat is versiert met instrumenten van het Lyden Christi en van de Martelaarschap der Apostelen.

Zestien andere kleine stukjes, verbeeldende de Marteldood der Apostelen: de Titelplaat is Historischwyze; de twaalf Apostelen, St. Mathias en de dood van Judas, in Formaat van 32.

Het klein Lyden Christi, vervattende twaalf stukken in groot 32.

Het groot Lyden Christi, bestaande maar uit zeeven stuks in de breette, zynde verscheide onderwerpen van het klein: ook ziet men 'er een Crucifix in een enkele omtrek met een menigte Volks en een kleine Verryffenis Christi, geschaduw.

Israël Silvester heeft een Afneeming van het Kruis gegraveerd, welke 'er by gevoegt kan

werden, zynde zo groot als de zeeven andere: *Callot* heeft de volkooime Teekeningen van de andere voltooit.

Elf kleine stukken van het Oude Testament, de Titelplaat daar onder begreepen, door *Abraham Bosse*.

De Tafereelen van St Petrus, zynde de Handelingen der Apostelen en andere onderwerpen, ten getale van zeeven en twintig, waar van vier en twintig rond en neegen vierkant zyn.

De Misterien of Geheimenissen onzes Zaligmaakers en van de Maagd Maria in vier kleine bladen; te weeten, zeeven ovaalen van de Misterien van de Maagd Maria en zes andere kleiner, met zeeven andere ronden, welke Geheimenissen van het Lyden Christi en andere verbeelden: 'er by komen twee Historische Titelplaatens, op de eene staat te leezen *Gloriosissima Virginis*, en op de andere, *Varia tum Passionis &c.* nog een stukje de kleine Priester genaamd.

De vier Gastmaalen, zynde kleine stukjes, namentlyk de Bruiloft van Cana in Galilea, het Avondmaal ten Huizen van den Phariseër, het laatste Avondmaal en het Avondmaal in Emaus.

De zeeven Hoofdzonden, zynde kleine stukjes; tot dezelve word een Titel genoomen, waar in het Kind Jesus de slang met zyn Kruis doo-dende.

Zes kleine stukjes ontrent van dezelve grootte; namentlyk een H Familie; de Aanbidding der Koningen; een Judith het hoofd van Holo-phernus in de zak steekende; een Paulus Be-keering; een Maria Heemelvaart en een St. Li-varius, draagende zyn hoofd.

Drie stukken in de breette, van gelyke grootte,

te, namentlyk, de togt door de Roode Zee, de Rotssteen door Mofes Roede geflaagen werdende, en de Galeÿboeven; van dit laafte zyn 'er twee, een met en het ander zonder verſchiet.

Een ander groot ſtuk in de breette van dezelve groote of daar ontrent, verbeeldende het Martelaarfchap van St. Laurentius; het midden is maar een omtrek en niet voltooit.

De drie kleine Offerhanden in ovaalen, de eene verbeeld een Sabbatdag.

Het leeven van de Maagd Maria met een Hiſtorifche Titelplaat; vervolgens dertien ſtukken. 'Er kan ook, zo men wil, een kleine Maria Boodſchap by gevoegt worden.

Een klein ovaal in de hoogte, zynde een Maria Hemelvaart en laager is het hoofd van een kleine Cherubin.

Het leeven van de Maagd Maria met kleine Zinnebeelden, beftaande in zeeven en twintig ſtukken, daar in begreepen de Titelplaat met Hiſtorie Beelden. Ieder Prent is genommerd en onder aan Latynſche en Franſche vaerfen, het laafte is 26 genommerd. De grootſte is in Quarto.

Lux Clauſtri; zynde zeeven en twintig Emblemata's of Zinnebeelden, alle eeven groot met dezelve byvoegzelen als de andere: dit zyn verſcheide onderwerpen op de geruſtheid van het Kloofterleeven. De laafte Prent is 27 genommerd.

Scelta d' Alcuni Miracolo &c. Dit is de Titel van een verzameling, welke men de Mirakelen van de Maria Boodſchap noemt. Die ſtukken zyn met het graveer-zyer gefneeden met dubbelde

198 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
cyffers onder aan en eenig schrift in vreemde taal. Dit verbeelt verscheide gevaaren en moorden, waar van de Menschen bevryd geworden zyn: dezelve bestaan in veertig stukken, als in Duodecimo, en zyn vry zeldzaam zonder de Titelplaat; deeze stukken zyn van verscheide Schilders.

De Boetvaardige Perfoonen van beide kunne, door *J. Callot*, met een Historische Titelplaat en vyf Prenten; namentlyk een St. Jeronimus, een kleine St. Jan, een St. Franciscus, een Maria Magdalena en haar Dood, in de breette. Eenige voegen 'er ook by, het Portret van St. Franciscus, waar op in letters staat: *Sancti Francisci Vera Effigies*.

Verscheide Geestelyke stukken.

Een kleine Maria Boodschap.

Een dito middelbaare groote in de breette, waar op te leezen staat: *Qua Mensura &c.* Dit is een stukje op Koornmeeters.

Het Kind Jesus aan Tafel zittende enz. Hier van zyn twee, dog elkander zeer gelykende.

Een groote H. Familie na *Andrea del Sarto*.

Een groote *Ecce Homo* met een meenigte Jooden.

Een Crucifix, waar onder de Maagd Maria, St. Johannes en Magdalena, welke het Kruis omhelst; na de *Zadellers*.

Een Christus in het Graf leggende na *Ventura Salimbeni*.

Een Paradys in 't klein in de breette.

Een Bezweering of Duivelbanning, gegraveert na *Andrea Boschole*, een Florentiner.

Twée

Twee stukken, verbeeldende de moord der onnoozele Kinderen, ovaal in de hoogte, egter met weinig onderscheid.

De bedrukte Maagd Maria en onder aan twee Boetvaardigen met een sluyer om.

Een Maagd tusschen St. Jacobus en St. Jero-nimus zittende.

Een andere Maagd; een langwerpig stuk, St. Petrus in het klein overeind staande; in het verschiet ziet men zyn Marteldood.

Een zittende St. Paulus na *Bloemaert*; dit stuk is in de hoogte.

Een kleine St. Jan de Evangelist op het Eiland Pathmos.

Een klein Beeld van Ste. Theresia op haar kniën.

Een klein Beeld van een Prediker in het midden zyner toehoorders; met het Graveer-zyser gesneden; dit stuk is van gelyke groote als het bovengenoemde, waar meede het eenige overeenkomst zou kunnen hebben.

Een stuk van middelbaare groote, de drie en twintig Martelaars van Japan verbeeldende.

Een Mirakel van St. Mansfultus. Dit stuk is in de breette en het eerste 't geen *Callot* geëft heeft.

Het Beeld van St. Nicolaus of St. Severinus in een Bosch van gelyke groote.

Dat van St. Sebastianus wat langwerpiger.

De Boom van St. Franciscus; onder aan zyn verscheide Religieusen knielende enz.

De kleine Heilig in een Bloem: dit is St. Franciscus in de Tulp.

Een ander Beeld van St. Franciscus, het Wa-pen van Florence houdende.

Het stuk genaamd het kleine Schuurtje of de

200 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
kleine Sprokkelaarster: dit is op het wonder-
werk van den Propheet Elias jegens de Wedu.
we te Sarepta.

Vier stukken de verzoeking van St. Anto-
nius verbeeldende; te weten,

Een waar in hy in de Lugt schynt op de
Wolken omver gestooten te leggen, zittende
de Duivel schreyelings op hem en houdende
hem by zyn baard vast; dit stuk is zeer zeldzaam.

Het middelbaare stuk, het welke gemeender
is, is aan den Heer Phelippeaux de la Vrilliere
opgedraagen, wiens Wapen men 'er in ziet.

En het groote stuk is op twee groote vellen,
opgedraagen aan den Prins Ferdinand, Groot
Hertog van Toscanen, en is ook niet gemeen.

Het Vagevier; dit is een groot stuk van vier
groote vellen, en is zeer zeldzaam.

Een groot onderwerp tot een Thesis opge-
dragen aan Carel den IV. enz. Hertog van Lot-
theringen en Bar; dit stuk voert tot Titel *Jubi-*
latio Triumphi Virginis &c.

Het Heilig Land door *Callot* te Florence ge-
sneeden voor een Monnik, een zyner goede
vrienden, welk een reis na het H. Land gedaan
had. 'Er is een Titelplaat en vier en dertig
Prenten, zynde onderscheidene platte gronden in
't verschieft; dit Boek is te Florence gedrukt in
het Jaar 1628.

Het Leeven van den verlooren, Zoon elf stuk-
ken met de Titel.

Verscheide Onderwerpen en Fantasiën.

De Egiptenaaren; hier van zyn vier stukken
in de breette.

De

De Fantasiën van den Edelen *Jacques Callot*, met een Titelplaat en dertien kleine stukjes, alle met drie beelden in ieder.

Twee stukken, de Kermiffen van Florence genaamd. Het eerste heeft hy te Florence gesneden. Eenige vind men, waarin de Wapenen op de twee hoeken staan en die zeldzaam zyn: egter stelt men vast, dat in de eerstgeteekende geen Wapen is.

Het tweede is te Nancy gegraveerd, en daar in vind men een Wapen, hoewel het voorts met het ander ten eenemaal overeenkoomt, uitgenomen, dat men 'er meer droogheid in bemerkt en het zo fraay niet is. Deeze stukken zyn groot.

Hy heeft een gevolg van zestien stukken na *Tempesta* gesneden.

De Adel. Dit zyn twaalf stuks, zes Mans en zo veel Vrouwen, met Beelden in het verschiet.

Vier stukken van dezelve groote als den Adel. Dit zyn dragten of kleedingen, in dezelve is geen verschiet. Het een is een Spinster; het tweede een Boerin met een mand; het derde een Boerin met haar voorschoot opgeschort, en het vierde met een Kleed van Hermyn vellen.

Zes andere stukken even groot, zonder verschiet, zynde alle Vrouwen: de eene laat haar Kind gaan, de andere draagt het haare op den Arm; twee andere draagen ieder een mand, een ander draagt haar mof, en de zesde staat met haare armen over malkander.

Zestien stuks in de breette zonder cyffers, verbeelde Geschiedenissen van het leeven eener Koningin; het eerste daar zy in een open Draagstoel gedraagen werd; voorts haar Trouwplegtigheid; daar zy gehoor verleend; daar zy de

voeten van den Paus kust; een dood en andere onderwerpen, welke Callot na *Tempesta* gegraveerd heeft. Dit alles heb ik in 's Konings Bibliotheek gezien; my is door iemand verzeekert, dat het tot op neegen en twintig stuks liep, daar in begreepen drie Catalogen, die in het zelve vervolg zyn.

Tien genommerde Bladen op goude en zilvere Munten van Duitſchland, Italiën enz., door Callot te Nancy gefneeden voor den Hertog Gaston van Vrankryk. Deeze worden de Medailjes genaamd.

Verscheidene Onderwerpen en Fantasiën, zynde onderscheidene stukken.

Pandora, een Beeld alleen, in 't klein.

Een Speelkamer, zynde een nagtgezigt ovaalswyze in de breette; anders genaamt (een wayer stuk).

Een Jaager of kleine Herder, honden leidende.

Een ander stuk de Wayer genaamt, verbeeldende Vuurwerken te Florence; rondom het stuk is een Cardoes.

De kleine Boerenvreugd of de Balspeelders, een stuk in de breette.

Een stuk, de Reuzen genaamt; dit is in leggende ovaal.

Een klein vierkant stukje, waar in Sterrekykers op een Globe studeerende.

Fantasiën van drie Figuuren of Beelden alleen.

Het Bloemperk van Nancy; dit stuk is ontrent vierkant en geëtt.

De straat van Nancy of de Carriere; dit stuk is ontrent vierkant.

Het stuk de groote Rotssteen genaamt, zyn-
de zinnebeeldig, staande 'er op te leezen *Nec im-
becillum feroces &c.* Dit is een klein stukje, ver-
beeldende een groote meenigte Volks, op een
groot Plein, daar een smalle en hooge Toorn
gezien werd.

De Catafalque, of Lyk-Capelle van Florence;
een stuk van middelbaare groote in de hoogte.

Een stuk tot een Geslagtboom; een groote
Prent in de hoogte, waar in een grooten Boom
verbeeld staat, met Ruiters onder aan.

Een Tuins vermaakelykheid. Dit is zyn laat-
ste, genaamt *la petite treille.*

Een stukje of kleine Wyngaard, de kleine
Amaranthe genaamt.

Een stuk in de gedaante van een Waayer; de
Cardoes loopt onder uit met een Bloempot met
vrugten, onder andere zyn 'er drie Mannen en
drie Vrouwen in, welke met elkander dansen,
daar by veel toekykers, waar van twee zit-
tende.

Een vreugde Feest op de Rivier; dit stuk
word genaamd *Theatro d'Arnodone.*

Landschappen.

De twaalf Maanden van het Jaar, alle in de
breette van middelbaare groote; in de Wolken
staat het teeken van elke Maand en onder in
het midden de naam van de Maand. *Jodocus
Momper invenit.*

De vier Getyden van het Jaar na *Bassan.*

De Landschappen, Gezigten van Florence;
dit

dit zyn tien stukken en de Titelplaat. *Collignon* heeft 'er twee stukken van na *la Belle* gegraveerd, welke 'er tusschen in gevoegt zyn.

De twee Gezigten van Parys, verbeeldende de Nieuwebrug en de Tooren van Nesle. Deeze stukken zyn in de breette.

Vier kleine langwerpige Landschappen, het eene verbeeld een Tuin, waar in gegooten word.

Vier andere Gezigten nog kleinder, het eene verbeeld een Gevegt.

Twee andere, zynde Zee-gezigten met Scheepen, van de vier andere Gezigten verschillende.

Idem vier andere Gezigten van Scheepen in Zee, met letters op de Platen.

Een groote Beesten Jagt, in het verschiet, onder Boomen ziet men Koetzen: dit is een langwerpig en smal stuk.

Fantasiën, Snaakeryen en Ballets of dansers van vermomde Persoonen.

De Beedelaars van *Callot*: in het eerste stuk staat met letters in een Vaandel: *Capitano Baroni* en onder aan *J. Call. fec.* Hier van zyn vyf en twintig stuks genommert.

De Fantasiën die hy gemaakt heeft om te Teekenen, opgedraagen aan den Prins *Laurenzo de Medicis*: namentlyk *Capricii di Varie Figure di Jacobo Callot &c. Callot fec. in aqua forti en Fiorenza.* Hier van zyn vyftig stukken, daar onder de Titelplaat en de Opdragt, en ook verscheide, waar in een Beeld met een enkele omtrek is, en het ander geschaduwet; verscheide an-

andere verbeelden Landschappen en de overige zyn Feesten van Florencen.

Dezelve heeft hy wederom en in gelyke getale te Nancy gegraveert. Op de Titelplaat staat: *J. Callot fec. in aqua forti in Born. ex Nancii.*

Een Boek met Snaakeryen en Postuuren als Dwermpjes: hier van zyn twintig stuks, de Titelplaat daar in begreepen, op welke een Beeld met het hembd opgeschort en zyn agterste bloot, waar op te leezen staat: *Varie figure Gobbi &c.* Anno 1616.

Varie figure &c. Een Historische Titelplaat, waar in een Valiesdraager en zestien andere, elk met twee Figuren of Beelden en een verschiet.

Balli di Stevania di Jacobo Callot: in de Historische Titelplaat zyn drie Beelden dewelke dansen, en drie en twintig andere stukken, ieder met twee Beelden en een verschiet, waar in andere Figuren in het klein gezien worden, ieder stuk is genommert.

Een stuk van middelbaare groote, waar in twee Potzenmaakers gezien worden, die wat groot zyn, en verscheide andere Figuren.

De Ballets van Florence, vier stukken van middelbaare groote, namentlyk een *entrée* (Ballet-Dans) waar in een Atlas en boven den zelve staat: *Carro del Sole &c.*; een Ballet-Dans, waar in de drie Bevalligheeden enz.; boven aan staat: *Carra d'Amore*: het andere is een Zee stuk, waar op met Letters staat: *Carro di Teti*; nog een waar in de Parnassus Berg, waar op geschreeven staat: *Monte del Parnasso*: alle gemerkt *Jule Parigi inv. J. Callot fec.*

De drie Intermedes (Tusschenspellen) van Florence; het eerste is een stuk in de hoogte, waar
in

in verscheide dansen en boven het Wapen van den Groot-Hertog, halver gedeelte; onder aan staat: *Primo Intermedio &c.* Dit is gemaakt in de Zaal van den Groot-Hertog van Toscanen op den Vastenavond des Jaars 1616. *Jul. Pariginus fec. J. Callot del. & fec.*

Op het tweede stuk staat: *Secondo Intermedio &c.* Dit verbeeld een Hel, waar in twee Toorens op de agtergrond gezien werden.

Op het derde staat: *Terzo Intermedio &c.*, en is het onderwerp van een gevegt door den Minne-God.

Een stuk op zig zelve, slegts met een omtrek: dit zyn verscheide *Entrées* in Rytuigen en te voet; op een derzelve staat: *Carro del Asia.*

De Kamp- en Tournois-spellen van Florence, zynde drie stukken even groot; op alle drie is een groote kring of Renbaan, waar in de vertooning geschiede: de grond van ieder stuk verbeeld Paleizen, welkers daken met verscheide aanschouwers bedekt zyn en een groote meenigte Volks buiten en van alle kanten, op een stuk staat: *Mostra della Guerra d'Amore &c.* In de kring zyn zes Bataillons.

Op een ander staat geschreeven: *Theatro Fatto in Fiorenza &c.* In de Renbaan ziet men een groote meenigte Ridders enz. *Jule Parigii inv. J. Callot del. & fec.*

Op een ander leeft men *Uno de Glabba timenti della guerra d'Amore.* Dit is een Loopbaan, waar in een groot gevegt.

Onderwerpen van den Oorlog.

De drie groote Belegeringen, waar van twee
(zyn-

(zynde die van la Rochelle en het Eiland Rhé) elk zes groote vellen beslaan, en tot de bovenste en onderste randen zyn 'er zes stukken, en aan ieder zyde vier randen met omschrift.

De Belegering van Breda bestaat meede in zes groote vellen, dog slegts onder en boven met Letters, en op de zyde geen gegraveerde randen.

Een Cardoes, waar in een Landing op het Eiland Rhé verbeeld is.

De Veldslaagen van Medicis, zynde zestien stuks en de Titelplaat, alle in het breed, zonder Cyffers: onder andere twee stukken, waar in ten Oorlog toegeruste Scheepen, verbeeldende een Zee-gevegt van Ridders tegen de Turken. Ter plaatzen daar eenige Wolken moeten zyn, ziet men schetsen met het Graveer-zyser.

De Militaire Exercitien of Oeffeningen in de Waapenhandel door den Edelen *Jacques Callot*: dit zyn vyftien kleine stukjes in de breedte, daar in begreepen de Titelplaat, alle genomert en ieder met drie Beelden; de twee laatste stukken verbeelden Gevegten.

Het gevegt in de Renbaan aan het Hof van Lottheringen den 14. February des Jaars 1621 gehouden. Op het eerste blad zyn Wapenen van het Maagschap van dat Huis: nog negenderlei stukken, zynde Gevegten, en op het einde is een klein stukje, waar in een gewaapende hand. Ook ziet men 'er nog een die het teegendeel van deeze doet, waar op geschreeven staat: *Fecit potentiam in brachio suo.*

De intrede van den Heer de Couvanges en van den Heer de Chalabre Dit stuk is afzonderlyk van het gevegt der Renbaan; is smaller en

208 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
en schynt een Hel te willen verbeelden.

De groote Miserien van den Oorlog, uitmakende agtien stuks in de breette, de Titelplaat daar in begreepen.

Dezelve Miserien in het klein, zynde van zes bladen en een Titelplaat, in het Jaar 1636.

Byzondere en afgescheide Oorlogsstukken.

De Straffen, een stuk eenigzins langwerpig.

De Monstering van een Leeger; dit stuk word het Bataillon genaamd.

De Slag van Veillanne by Turin, door den Heer d'Effiat gewonnen; een stuk van een blad.

De Koning Lodewyk de XIII; een groot stuk met het Graveer-zyser door *Michel l'Asne* gesneeden; dog het verschiet, verbeeldende de slag van Veillanne, is van *Callot*.

De Hertog de la Vallette te Paard gezeeten, van gelyke groote als Lodewyk de XIII, met een gezigt van een Veldslag.

Een groote Thesis met Zinnebeelden, waar in een gevleugeld Paard, op het welke een Prins gezeeten is, boven met deszelfs Wapen en dit opschrift, *Francisco Lottharingia parenti optimo*, en het onderste van de Thesis.

Zestienderlei kleine intreeden, welke eerst alle op een blad waaren en van malkander gescheiden zyn; een van die is een intrede met Trommelen en Pfyffers en een ander van drie Beelden ten voeten uit.

Een stuk, waar in een Turk met een werppyl in de hand, op een stygerend Paard zittende, wiens agterste pooten niet voltooit zyn: onder ziet men een dood Paard en niets anders.

Een

Een ander stuk, waarin twee diergelyke Turken verbeeld zyn, het eene stuk is gefchaduw en het ander is flegts met een omtrek.

Boeken en Titelplaten.

Het Treurspel van Soliman, waar van vyf stukken en het Portret, dat in de Historifche Titelplaat staat, in 't welke op een rondas gefchreeven is: *Il Soliman Tragedia &c.* Men vind vier andere stukken, die met dat Treurspel overeenkoomen; de gebouwen zyn in alle vier even eens: het vyfde stuk heeft eigentfchap met die zelve gebouwen, welke in een Brand verbeeld zyn, met een groote moord en oproer in het midden van een Plein.

De Mirakelen en genade van Notre Dame de Bon secours te Nancy, een Historifche Titelplaat.

De Costuimen van Lottheringen; een Historifche Titel.

Reegelen van O. L. Vrouws Broederschap.

De Heilige Apocatastaze; een Historifche Titelplaat.

Fiexole distributata &c. anders genaamd *Catakasta*, of de gedigten van Jovan Dominico Pery; een Historifche Titelplaat: waar by het Portret van Pery, zynde in een ovaal in de hoogte met kenteekenen van den Landbouw.

Statuti de l'ordine de Cavalieri di Sante Stephano &c.; een Historifche Titelplaat van een Boek, voor een Ridder Orde, van welke Cosmos de II., Groot-Hertog van Toscanen, Groot-Mees-ter was; boven aan is een Pallas ten voeten uit, de Geregtheid aan de eene kant en een Beeld

de Kragt verbeeldende, aan de andere zyde; beide zittende.

Een klein Wapen van een Kardinaal van Lottheringen, met toeëigeningen en vyf sterren. Dit moet dienen tot een Boek in Duodecimo.

Portretten.

Lodewyk van Lottheringen, Vorst van Pfalsburg, te Paard zittende; in het verschiet ziet men een groot gevegt. Dit is in de breedte.

Francisci Medicis Mag. D. Etruria &c. Dit staat onder het Portret, 't geen in een Cardoes is met Zeegeteeken. Dit stuk is in de hoogte.

Cosmus II. Mag. D. Etruria &c. Dit Portret is in een ovaal in de hoogte met toeëigeningen en Kinderen.

Donatus Antellensis Senator Florentinus &c. Dit staat om het ovaal, het welk als een Graffchrift versierd is.

Het Portret van Claude Dervet, Ridder van de Orde van Portugal, staande ten voeten uit en zyn Zoon by hem, wien hy de Wapenhandel laat doen enz. Dit stuk is in de hoogte.

Het Portret van den Heer de Lorme, eerste Medecynmeester des Konings Lodewyk den XIII., zynde in een dubbelde driehoek met een slang in de rondte. Dit stuk is in de hoogte en zeer Zinnebeeldig.

Het Portret van Carel de III., Hertog van Lottheringen, in een ovaal boven met een Cardoes en is zeer zeldzaam.

Carel de IV., Hertog van Lottheringen; een groot stuk in de breedte. Die Prins is te Paard

ver-

verbeeld en de Stad Nancy in het verschiet. Dit is een der zeldzaamste stukken.

C A T A L O G U S

V A N

STEFANO DE LA BELLE,

Een Florentynsch Etzer.

De vloeyende en geestige manier, met welke *Stefano de la Belle* de Landschappen en Ornamenten, de verscheidene onderwerpen en vreemde Feeften, als meede de stukken ter eere van Vrankryk, behandeld heeft, zyn dringende reedenen, welke my noopen, om die Werken omstandig aan te haalen.

Geestelyke stukken.

Twee verschillende kleine Beelden van de Maagd Maria; het eene agt- en het andere vierkant.

Drie onderscheidene Vlughten na Egypten.

Een kleine Maagd Maria zittende en St. Joseph; een stuk in de rondte.

Twee andere differente dito in een rond.

Een stuk in het vierkant, verbeeldende de rust in Egypten.

Een kleine St. Joannes staande en water putende.

Twee andere kleine St. Joannes Beelden; het eene is in een ovaal in de hoogte en het andere in 't vierkant.

'Er kunnen nog vyf of zes andere Geestelyke stukken zyn.

Portretten.

Het Portret van Stefano de la Belle. *Stocade pinx. W. Hollar Sc.*

Een Borstbeeld in een ovaal in de hoogte, waar op *Horatii Gonzales effigies* staat, met Latynsche vaersen in een Cardoes.

Franciscus ex Principibus Etruria; een ovaal in een vierkant, met Zegeteekenen rondom, en op de agtergrond een verschiet.

Ferdinand de II. Keizer der Romeinen; een ovaal in een Cardoes enz., beide stukken van middelbaare groote.

Een Wapen-stuk ter eere van Ferdinand den II. van gelyke groote.

Een ander diergelyk stuk, waar in twee Beelden als twee Engelen enz., onder aan staat: *Sine orbibus orba.*

Verscheide Historische stukken.

Een klein langwerpig stukje, gelyk als een Cardoes, waar in de kop van een wild Zwyn, en onder aan de kop van een Hart.

Twee kleine langwerpige Gezigten van Landschappen; in het eene is een Boer, welke een mand aan het end van een stok op zyn schouder draagd, en in het ander een baaltje.

Een klein stukje, zynde een zittende Vrouw, wel-

welke schreid, en een kleine Jongen, die haare voeten wascht: dit schynt na *Polidoor*.

Ufte, zynde een klein ovaal en een perspec-tief van een Kerk.

Een kleine Jongen een groote masker draagen-gende; waar agter hy schuilt.

Drie Kinderen by elkander, waar van het ee-ne drie glasen op een schotel houd, na *Guido Rhenj*.

Een kleine Grotisque in de breette, ver-beeldende een Bacchus Feest of Muziek Con-cert.

Een Beeld alleen, het welk een Os met een touw voorttrekt.

Een stuk in de breette, zynde een Offerhan-de, waar by een zittende Keizer; dit is na *Po-lidoor*.

De vier Getyden van het Jaar in Cardoefen; op ider een enkeld Beeld.

Drie Friesen met Historien.

Een staande Beeld met een Turkse Tulband op, en een klein Beeld te Paard in het ver-schiet.

Een groot Historie stuk in de hoogte, waar by te leezen staat, de Zegewaagen, Lodewyk den XIII. ter eere toegewyd enz. *Fr. Colignon fecit*.

De reis van Jacob om Joseph te gaan bezoe-ken.

Leegerstukken van elkander afgescheiden.

De Zeegenpraalende Dood, in een gevegt; een stuk wat langwerpig.

Zes stukken in de rondte, waar in Beelden

214 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
van Mooren of Tartaaren te Paard, met Ge-
zigten in het verschiet.

Gezigt van een Leeger, het welk een stad beleeverd, in een glorie van Engelen; boven aan ziet men een H. die dezelve beschermd, onder aan is een Latynsch Gebed tot St. Prosper, die 'er Bisschop van geweest is.

Plan van de stad Diedenhoven, in het Hertogdom Luxemburg, door het Leeger van den Koning Lodewyk den XIII. beleeverd wordende, onder het gebied van den Hertog van Anguien: op de tweezyden van de plaat is het Plan van twee stormen van Diedenhoven.

Twee andere langwerpige en smalle stukken, op het eene staat: *Profil de Thionville* en op het andere *Atrabas*.

De inneeming en overgaaf van de Hoofdstad van Perpignan; in het midden van de Prent staat te leezen, *Plan de la Ville & Citadelle de Perpignan*, en aan de andere kant *le Plan de l'Armé du Roi*.

Twee groote lange stukken van gelyke hoogte en breedte; het eene is de beleegering van Rochelle en het ander is de Dyk.

De Liefdens- en Krygsuitvindingen, in dertien bladen, de Titelplaat daar in begreepen.

De Slag der Amalekiten.

Een klein stukje van Krygstoerusting en aftogt van een Leeger.

Een stuk in de breedte, de slag van Rethel verbeeldende.

De beleegering van St. Omer; een groot stuk met cyffers, waar in het Plan van de stad en vreemd schrift.

De beleegering van Piombino door de Span-
jaar-

jaarden in het Jaar 1650; een stuk in de lengte.

De belegering en inneeming van Porto-Longone, opgedraagen aan den Prins Dognat, onder-Koning van Napels.

De Intrede van den Hertog van Anguien in Philipsburg. *La Belle inv. Nic. Cochin Sc.*

Een stuk in twee groote Bladen, verbeelden- de de slagorde van het Leeger van den Koning van Vrankryk by Nordlingen. *Beaulieu invenit. Step. de la Belle del. Cochin Sc.*

De slag van Nordlingen op het Keizerlyk Leeger gewonnen, door 't Franse Leeger, onder het gebied van den Hertog van Anguien den 3. Augusti 1645.

De slag van Rocroi en de overwinning door gemelden Hertog behaald.

De Veldslagen voor de Stad en 't Kasteel van Friburg voorgevallen, den 3. 5. en 10. Augusti 1644. *Steph. de la Belle inv. Nic. Cochin Sc.*

De Veldtogt van den Hertog van Anguien met de verovering van Philipsburg, en twintig andere Steeden of Vestingen in Duitsland; gemelde Hertog te dier tyd het gebied over het Leeger van Lodewyk den XIV. voerende, in het Jaar 1644.

Een Boek van zes verschillende Fantasiën van Oorlogsbedryven, welkers Titel is *Variis sapricii Militarii &c.*

Een Boek met agtderley Gevegten en Krygs-Exercitien, deszelfs Titel met Historie Beelden, waar op te leezen staat: *Varia Figura, &c.*

Een Boek van zes langwerpige Bladen zonder cyffers. By de Titel blykt, dat het aan den Marquis de Maulevrier opgedragen is. Op dezelve staat: *☿ Pace ☿ Bello.*

Een Boek van negentien langwerpige Blaaten zonder cyffers; tot Titel voerende, *Divers exercices de Cavallerie, dédié au Marquis d'Estissac enfant d'honneur du Roi.*

'Er zyn nog drie andere stukken, die 'er by gevoegt kunnen worden.

Een Boek van vyftien bladen, daar onder begreepen de Titel, waar op staat: *Recueil de diverses pieces, tres necessaires a la Fortification*; opgedraagen aan den Heer Armand de la Porte, enz.

Vier stukken in een rond, zynde togten van Polakken te Paard.

Een Boek van twaalf bladen, tot Titel voerende: *Dessains de quelques conduites en Attaques.*

Zee-Gezigten.

Een Boek van agt Prenten, het Titelblad daar in begreepen, met schrift onder elk stuk: het eerste verbeeld een ontscheeping van Baalen, het tweede het gezigt van een hoek van Calais, enz.

Een Boek met zeeven Landschappen aan de Zee-kant, het Titelblad daar in begreepen; dezelve zyn genomert.

Een Boek met agt genommerde bladen, zynde verscheidene gezigten van Scheepen; op de Historische Titelplaat staat: *Al Serenissimo Principi &c.*

Een Boek met agt andere gezigten en Zeehavens; de Titelplaat is met Historie Beelden, waar in een Kruyer met opschrift: *Ce sont différentes vues d'Hollande.*

Landschappen.

Verscheide Beelden en Landschappen, agt stuks, daar in begreepen de Titelplaat met Historie Beelden, zynde een staande Man en andere, welke teekenen.

Zestien andere stukken, ontrent vierkant; het eene is een Kinderspel, het ander een toeloop van Volk; als meede een hollend Paard; een Beestjagt en andere onderwerpen.

Een Boek met vier en twintig kleine Landschappen in ronden; zynde opgedraagen aan de Heer Antoine le Charon Baron, d'Ormelles.

Twee groote ronden; in het een is voor aan een Geit, en in het ander een Vrouw, dewelke een Geit, daar haar Kind op zit, by de hand leid.

Twee Boeken van langwerpige Landschappen, ieder van vier bladen. *Colignon Sc.*

De vier Elementen, langwerpige Landschappen.

Vier Landschappen in de hoogte, van middelbaare groote.

Een Boek met twaalf zeer lange Landschappen, opgedraagen aan den Hertog van Anguien.

Een Boek met dertien Landschappen en Figuren, langwerpige stukken; onder andere is 'er een Paard met Wild beladen, enz.

Een Boek met dertien stukken genommerd, daar in begreepen de Titelplaat, waar op te leezen staat: *Agreable diversité de Figures &c.* Dit zyn verscheide Landschappen en Fantasiën,

218 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

opgedraagen aan den Heer Artus Gouffar, Marquis van Boisy, in het Jaar 1642.

De zes groote gezigten van Livorno, stukken in het lang; onder andere het Coloffes Beeld van den Groot-Hertog: de Havens van Livorno is het eerste stuk, een ander is het Kasteel St. Angelo, enz.

Een Boek met zes groote stukken, daar in begreepen de Titelplaat, waar op geschreeven staat: *Roma in hortis Medicais vas marmoreum eximium &c.* Dit zyn gezigten van Antieke Plaatsen te Romem, en twee groote Landschappen in de hoogte, in het Jaar 1656.

Profil van het Huis van O. L. V. te Lorette, in de Wolken. Dit stuk meen ik van zyn Teekening te zyn, hoewel het gemerkt is door *Ab. Philippon*, 's Konings Ingenieur.

Gezigt van het Kasteel St. Angelo; een afgezonderd stuk.

Cardoefen, Ornamenten en Vaazen.

Een Boek met twaalf Cardoefen over langs met cyffers. *Cr. Colignon Sc.*

Een Boek met twaalf Cardoefen in de hoogte met cyffers, de Titelplaat daar in begreepen.

Een Boek met groote en kleine Cardoefen, zynde negentien stuks, de Titelplaat 'er in begreepen, waar op te leezen staat: *Racolta di Varii Capricii*: dezelve zyn in de hoogte en in de breette, met nommers.

Een Boek van twaalf Cardoefen met de Titelplaat, waar op *Nouvelles Inventions de Cartouches* staat.

Een

Een Boek van dertien bladen met Friezen , genommert.

Een Boek van agt stuks met de Titel, waar op staat: *Frisés, Fenillages & Grotésques.*

Een Boek van twaalf smalle stukken in de hoogte, de Titel daar by gerekend, luidende *Ornamenti o Grotésche.*

Een Boek van zestien stuks, daar in begreepen de Historische Titelplaat, gemerkt 1. en met deeze woorden: *Ornamenti di fregi Fogliani, &c.* Het laatste stuk is 16 genommert.

Een Boek van zes stukken, daar by de Titelplaat begreepen, waar op te leezen staat: *Racolta di vasi diversi, &c.*

Agst Friesen, verscheide Ornamenten in de hoogte en in Grotésque, met verscheide Dieren.

Fantasiën en ligte Schetsen om te Teekenen.

Verzaameling van verscheide ligte schetsen; twee en twintig stukken en de Titelplaat, waar op een Kop.

Verzameling van verscheide stukken tot de konst van Portretteeren; zes en twintig stukken genommert, de Titelplaat daar in begreepen.

Fantasiën en ligte schetsen geëft, dienende tot de beginfelen van de Teekenkunde, ten getale van vier en neegentig stuks of daar ontrent, welke afzonderlyk kunnen verdeelt worden, gelyk zy gemerkt zyn; namentlyk

Principii del Dissegno &c.; een Historische Titelplaat, zynde een Kind, het welk in een Veld teekend; in het geheel zyn 'er dertig bladen, wat grooter als de andere stukken om te Teekenen;

220 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
kenen; onder dewelke vier bladen zyn met Ka-
meelskoppen.

Een Boek, waar in dertien kleine Fantasiën,
de Titelplaat daar onder begreepen.

Een Boek van de beginfelen der Teekenkun-
de, zynde van dertien bladen, het eerste daar
onder begreepen, dat gemerkt is 1650.

Item een ander van elf stukken zonder nom-
mers; dit zyn kleine stukjes van Fantasiën.

Een Boek van vier en twintig bladen met ver-
scheiden Fantasiën, daar in begreepen de Titel-
plaat met Historie Beelden versierd, onder an-
dere met een Lierdraayer; dit zyn kleine stuk-
jes met nommers.

Een Boek met twaalf Koppen op zyn Persi-
aansch, ieder in een ovaal.

Een Boek van vier en twintig bladen, de Ti-
telplaat daar in begreepen; dit zyn kleine stuk-
ken, Gediertens verbeeldende.

Historische verbeeldingen en andere Grottesque.

De Intreede van den Poolfchen Gezand bin-
nen Romen in 't Jaar 1633, Frieswyze in zes
stukken.

Een stuk van een Franschen Wapen-Koning;
in het verschiet is een Lykstatie, die hy gegrave-
veerd heeft.

Twee groote stukken in het breed, nament-
lyk de Rust en Pronk-Altair van den Heer Tu-
beuf in de plegtige Proceffie van het H. Sacra-
ment: het ander is het Gezigt van de Nieuwe-
brug te Parys; boven aan is het Wapen van
Lodewyk den XIII.

De vier Geographifche Kaart-spellen, waar
van

van drie, zynde de Geographie, de Metamorphoses en de Koninginnen, elk twee en vyftig stuks uitmaaken: van het vierde, zynde de Koningen van Vrankryk zyn neegen en dertig; daar en booven zyn 'er vier Titelplaten.

Een Vreugdebedryf op de Rivier de Arne; dit stuk is langer dan het breed is. *Steph. la Belle inv. Ant. Franc. Lucini fec. 1634.*

Tien of twaalf Jagten voor den Groot-Hertog gefneeden.

Een groot stuk in de breedte, een pragtige Maaltyd verbeeldende, boven met een Wapen, opgedragen aan den Prins Gio Carlo Medici.

Een stuk byna gelyk dat, de Waayer genaamt, in een Cardoes: is een byeenkomst van een Dansgezelschap.

Een Catafalque of Graf-tombe in een Kerk; een stuk van middelbaare grootte in de hoogte, waar in een Wapen is.

Een middelbaar stuk in de hoogte, waar op te leezen staat, *Veduta della Chiesa Perdidentro*; in het Jaar 1637.

Een groot stuk in de hoogte, verbeeldende een soort van Reliquie op een Autaar, met opene Deuren.

Een groote Rotssteen, boven op ziet men een Koning en in de Lugt vliegende Figuren.

Twee evengelyke stukken, waar in verscheidene Figuren, met beteekenis en aanwyzing van letters tot uitlegging.

Een stuk, waar in een Arend met uitgestrekte vleugelen, welke een Cardoes vast houd, en op een rol staat geschreeven, *Jamais autres.*

Een dito met een onderstuk en krooning: het gelykt ten naaften by na Clovis, welke Clotilde
op-

opneemd. *Chauveau* heeft het zelve stuk ook gesneden.

Een stuk gemeen van groote, in de hoogte, waar in drie zittende Beelden en een Man; in het verschiet ziet men een Schip.

Vier kleine stukjes, waar op met letters staat: *Raph. Urbinas inv.*

Caroufels of Steekspellen en vertooning van Ballets.

Feesten van Florence; een stuk van gemeene groote, rondom in verscheide andere verdeelt, ten getale van zestien; het zyn wedloopen van Paarden.

Het Caroufel van den Hertog van Modena; dit is in drie groote stukken, waar in het Paleis van den Groot-Hertog en de marsch verbeeld is: ook zyn 'er verscheide kleine stukjes rondom, ten getale van tien of twaalf, welke een Paardekop verbeelden.

De Plegtigheid van het Huwelyk van den Groot-Hertog; hier van zyn drie of vier stukken.

Baletten voor den Prins van Toscanen, in het Jaar 1608 *Giulio Parigi inv. & fecit.* Deeze bestaan uit twaalf stukken in het breed, waar van twee door *Remigio Canta Gallina* en zes door *de la Belle.*

Een stuk in de breette; op den voorgrond is een hoop Volks, met de deegen vegtende, verbeeld enz. Onder aan staat: *Scena di Vulcano. Alt. Parisus inv.*

Zes groote stukken in de breedte, waar in boven aan het Wapen van den Kardinaal de Richelieu; het eerste is de Titelplaat, waar op geschreeven staat: *Ouverture du Theatre de la*
gran-

grande Salle du Palais Cardinal, Mirame Tragi-Comedie. Het tweede is het gezigt van een Gebouw, het welk op een Tuin uitkooft en twee Toneelspeelsters: aan alle is dezelve grond; dog de Intreeden zyn verandert.

Baletti d'invenzione &c. met een Historische Titelplaat, *Valerio Spada fecit.* Dit zyn zes vierkante stukken; zynde Ballet-dansen van Aapen en Beeren.

Het Ballet der Struisvogelen, zynde zes andere stukken.

Het Ballet der Indiaanen en Papegayen, zynde in gelyke getale.

Zes Tonneel-stukken eenigzints in de breedte. *Alf. Parigius inv. Steph. de la Belle del. & fecit.* De eerste vertoning verbeeld de Stad Florence; de tweede zyn Boffchagien enz.; de derde is een onderwerp op Venus; de vierde op de Zee; de vyfde op de Hel; de zesde op den gantschen Hemel, en de zeevende op het grot van Vulcanus.

Vyf andere grooter stukken; deeze zyn ook vertooningen van Paleizen en tuffchenspeelen, *Giacomo Torelli de Fano inv. Nic. Cochin Sc.*

Titelplaten van Boeken.

Digtwerken van den Heer des Marais, gedrukt by Henri le Gras.

Mercurio Di D. Vittorio; in de Wolken ziet men Pallas en Mercurius.

Een Scharamoes met een fraai verschiet, verbeeldende 't Eiland van 't Paleis, der Nieuwebrug en de Heilige Capelle: alle gezigten in Parys, met schrift 'er by.

De

224 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

De Werken van Scarron in Quarto; twee Zinnebeeldige stukken in ovaalen, op de wyze van Cardoefen met letters tot aanwyzing.

De Faam op een uitgestrekt Land, zynde als een Kaart voor het Boek van de Loire.

Il Nino Figlio Tragedia in Quarto; daar in vertoont zig een staanplaats van een Schouwburg.

Il Cosimo, o vero l'Italia Triumphanti; een Historische Titelplaat in Quarto, met een gezigt van een Leeger in het verschiet.

Twaalf kleine stukjes als voor Romans, waar van drie in 24.; in het laatste schynt een Pausfelyk Paleis verbeeld te worden.

Feste Theatrali &c., opgedraagen aan de Koningin van Vrankryk, Anna van Oostenryk; boven aan ziet men het Wapen van die Princes, enz.

Een beknopte Tafel van de uiterlyke sieraden van het Wapen-Schild enz. opgedraagen aan den Marschalk van Villeroi; hier van zyn twee groote stukken in de hoogte; in het een zyn onder andere verscheide Helmen en Schilden.

Het ander voert tot Titel, *Carte Methodique &c. pour les Regles du Blazon, par Marc Vulson de la Colombiere &c.* 't zelve zyn twee ronden met Historie Beelden, als meede verscheide Schilden en Beelden te voet, dewelke tegen elkander vegten.

Twee Friezen tot een Boek; in de eene is in het midden een A met een L. aan dezelve vast, en in de andere een Koninglyke Kroon, door twee Kinderen ondersteund.

Een groote M met Palmtakken doorslingert en een groote S met Lauwerblad omwonden;

in het verschiet een gezigt van een Leeger.

Een voetstuk waar aan twee Slaven vast gebonden, en boven op is een Piramide enz. Dit is het begin van het Boek in Folio, tot Titel voerende de Historie van Lodewyk de Regtvaardige, door *J. Valdor* gegraveerd.

C A T A L O G U S

V A N D E B E I D E

S A D E L E R S.

De agting, welke de Konstbeminnaars de *Sadelers* toedraagen, heeft my bewoogen, hunne stukken op te zoeken, om dezelve in een Cataloge aan het gemeen meede te deelen. Dog nadien het vervolg van hunne Werken verdriestig zoude worden, indien men het zelve te wydloopig verhandelde, en vermits ten anderen haare Portretten, het meest gezogt worden en die van *Gilles* alle de andere overtreffen, heb ik myn werk gemaakt, om voornamentlyk des aangaande door een nette Lyf derzelve de nieuwsgierige te voldoen. Wy zullen dan een begin maaken met die van *Gilles*; eger met voorafgaande waarschouwing, dat 'er nog een dozyn kunnen weezen, waar van men alhier geen gewag maakt, dewyl men op dezelve geene naam vind en zy in vreemde handen gevallen zynde, onbekend blyven; dus derzelve navorfching eer een herffenschim dan een wezentlykheid zoude schynen.

II. Deel.

P

Per

*Portretten van byna dezelve groote, door
Gilles Sadeler.*

De twaalf Keizers en de twaalf Keizerinnen van Titiano, meer als halver Lyf.

De Keizer Rudolphus den II. van dien naam; een groot stuk in de hoogte Historischwyze. *Joan Abbac pinx.*

Het Portret van Marten de Vos, een Schilder van Antwerpen, met Historie Beelden; een stuk in de hoogte. *Joseph Heintz pinx.*

Pieter Breugel, een Portret met Historie-sieraaden; een stuk in de hoogte. *Bartholom. Spranger inv.*

De Dame met de Moor; een staande Beeld, halver dyën.

Bartholomeus Spranger; een Historie-stuk op deszelfs dood.

Guillielmus Ancelius, Afgezant van Hendrik de IV. by den Keizer Rudolphus den II.

Anselmus Boetius de Boodt, van Brugge, Ordinaris Lyf Medicus van Rudolphus den II.

Octavio Strada, Bewaarder der Antieke stukken van Rudolphus den II.

De drierlei Portretten van drie Persiaansche Afgezanten.

Michiel Waywode van Walachien enz. beroemd door zyne wonderbaare gevallen.

Jo. Zamoiski, groot Cancelier van Poolen, is een Portret in het ronde van gemeene grootte.

Vincent Muschinger, Afgezant by Rudolphus den II. en Raad van Maximiliaan, Aarts-Hertog van Oostenryk.

Chris.

Christoffel Harant, Baron van Polziez, enz.
zynde verbeeld met Muziek Papier.

Godefridus Stheogius, Ordinaris Medecyn-
meester van Rudolphus den II.

Marquardus Freherus Judex enz., in een half
rond met kenteekenen.

Ill. Gasperdus Kapterus Afalevustz.

Jacobus Chimarræus Kardinaal; een stuk met
toeëigeningen.

Joan George Godelman J. C. Paltzgraaf,
Raad des Keurvorit van Saxon; in de vier hoe-
ken zyn kenteekenen.

Torquatus Tassus, Italiaansch Digter.

Melchior Pynest van Pyn, met een man-
teltje en een linnekleed enz.

Franciscus Mis. Diu. Kardinaal; met kente-
kenen.

De Propheeten van het Oude Testament; een
Titelplaat en negentien stukken, zynde Borst-
beelden.

Philippus Franciscus Fraxicurus, Afgezand van
Japan by den Paus

Jean Pierre Grand, Paltzgraaf.

*Andere grootter Portretten van Gilles
Sadeler.*

Melchior Kleffel, Bisschop van Weenen enz.
zynde een Portret met Historie Beelden, en
die Prelaat zittende verbeeld.

Francisco de Padoan Hoogleeraar in de Wys-
geerte en Artzeny, met kenteekenen.

Charles de Longueval, Grave van Bucquoy
enz.; een stuk in de hoogte met sieraaden.

Sigismundus, Prins van Zevenbergen enz. ; een stuk in de hoogte Historischwyze in een ovaal.

Carel Emanuel, Hertog van Savoyen, te Paard zittende aan 't hoofd van eenige Esquadrans.

Rudolphus de II. meer als halver Lyf met beide handen.

Rudolphus de II. een Borstbeeld in een ovaal met Historise sieraaden.

Rudolphus de II. op een steygerend Paard en in een groot gevegt tegens de Turken.

Den Vorst Matthias, Keizer enz., ten voeten uit, staande onder een verhemelte.

De Vorstin Anna, Keizerin der Romeinen; dit Portret ziet tegen de andere.

De gemelde Vorst Mathias, een Borstbeeld in een ovaal in een groot stuk, waar in verscheide andere Portretten in ronden.

De Z. Agnes de Montepolitiano van St. Dominicus Orde; een klein stuk in de hoogte.

Jan Dichtmayer; een Historisch Portret met twee Beelden, Deugden beteekenende.

Een groote Kop en Borstbeeld, zynde een oud Man met een langen baard, op zyn Hoofd hebbende een Muts, aan welkers top een bal of kloot by zyn neus neer hangd. *Albert Durer fecit. Aegid. Sadel. Sc.*

Antonius Herleyns, een Engelsman, Eques Auratus, die na den Grooten Sophi in Perfiën gezonden geweest is.

Een Kinderkopje met gekruld hair in bokkels.

Twee afgezonderde stukken, zynde Kopjes van Engelen, na *Albert Durer*.

Portretten door de andere Sadelers gesneden.

Emanuël Philibert, Hertog van Savoyen; een Borstbeeld in een ovaal met Figuren. *Joann. Sad. Sc.*

Effigies Vera B. Catharina Virginis Bononiensis.
Die Maagd zit op een stoel, waar van het bovenste gedeelte Capelswyze uitloopt. *R. Sadeler Sc.*

De P. Hiacinthus Cafalen van de Orde der Capucynen.

De Z. Felix de Cantalice van dezelve Orde. *R. Sc.*

Petrus Canifius van de Sociteit Jesu; dit is een klein Portret.

De Paus Paulus de V.; een Historie-stuk, waar in St. Petrus en St. Paulus enz.

De Prins Leopold, Aarts-Hertog van Oostenryk, Bisschop van Argentyn, met toeëigeningen. Alle van *Raphaël Sadeler.*

D. Ottho Henricus, Grave van Swartzenberg, zittende, met kenteekenen.

Sigismundus Feyrabende, Bibliopola Francofurti, ten halver Lyf: deeze twee laatste zyn *J. Sadeler Sc.*

Zes bladen, ieder met vier Portretten van het Geslagt van Gonzaga. *Iustus Sadeler Sc.*

Bartholomeus Spranger, in het klein.

Claude Chapuisot, Priester en Meester in de vrye konsten.

Philippo de Monte, Bestierder van de Muziek der Keizeren Maximiliaan en Rudolphus den II.

Orlande de Lassus, Bestierder van de Muziek en alle vier van gelyke groote.

D. Carel, Prins van Zweeden. *Sad. exendit Praga.*

Maria de Medicis, in een ovaal. *Sadel. ex- end. Venetiis.*

Ten gevalle der Liefhebberen, zal ik hier nog by voegen, wat de twee Boeken de Heiligen van Beyeren genaamd, behelzen; namentlyk, het eerste Boek zeltig stuks, alle genommerd, daar in begreepen de Historische Titelplaat. *Bavaria Sancta*, te Antwerpen gedrukt, en het tweede zonder Historische Titelplaten, twee en veertig stuks.

Diend ook nog, dat de Hermyten van *Sadeler* bestaan in vierderley Boeken; namentlyk, het eerste vyfen twintig stuks, het tweede neegen en twintig, het derde meede neegen en twintig en het vierde vyf en twintig. Nog is 'er een vyfde Boek van vyf en twintig Prenten, zynde Hermytinnen.

Dit alles is nagezien in de Cabinetten der Konstbeminnaars, alwaar deeze stukken thans gevonden worden.

De Heilige Geschiedenissen van het Oude en Nieuwe Testament, de Waereldse en Historiestukken, en de Zinnebeeldige zinspreukige verbeeldingen maaken te zamen een vervolg van verscheide onderwerpen uit, te wel onder de Liefhebbers bekend, om alhier omstandig vermeld te worden.

C A T A L O G U S

*Van al het geen na den Heer Pouffyn, ver-
maard Schilder, gegraveerd is.*

De Tafereelen van wylen den Heer *Pouffyn*, door de voornaamste Liefhebbers zo zeer gezogt geworden zynde, hebben ten deelen ten onderwerpen der betragting der Plaatsnyders gestrekt, wier groote naam uitgeblonken heeft door de konstige manier, met welke zy door hunne talenten zyne werken uitgedrukt hebben. Dewyl veele daar aan bezig geweest zyn, heb ik noodig geoordeelt derzelve stukken by Meesters te verdeelen, zonder de onderwerpen te volgen.

*Naamen der Graveurs, welke de Werken van
Pouffyn gesneeden hebben.*

*Guillaume Chateau,
De Juffrouwen Stella,
Gaspard du Ghet,
Gilles Rousselet,
François Chauveau,
Jean Cauway,
Claude Mellan,
Nicolaas Pitau,
Lombard,
Avice,
Joa. Barenius Tholosanus,*

Nollin, Senior,
Simon,
Quenaut,
Roger,
Natalis,
Nic. Perelle,
De Ridder Vice,
Ciatres,
Garmer,
Corn. Bloemaert,
N. Goyrand,
Nic. Pitau,
François Poilly,
Petre del Pot,
Van Zomeren,
Gerard Audran,
Gerard Edelink,
Guillaume Vallet,
Etienne Picard,
Etienne Baudet,
Jean Pesne,
Loir,
Charles Simonneau,
Ertinger,
Mariette,
Etienne Gantrel en
Trouvain.

Door *Gerard Audran* is het volgende gesneeden.

St. Joan Baptist, op den Oever van de Jordaan de Phariseën doopende.

Pyrrhus na de Megariaanen vlugtende.

Coriolan. Deze drie stukken zyn in twee bladen.

Het

Het Ryk van Flora.

Arnoud, slaapende en door Armida verrast wordende.

Camillus, een verrader gestraft weder zende.

De overspeelige Vrouw.

Het Plafond van de Waarheid, die van den Tyd weggevoert word; alle groote stukken in de breette.

St. Francisco, een Romeinsche Maagd; een stuk in de hoogte.

De Trouw van de Maagd Maria.

De zeven Sacramenten, na die van den Heer *Chantelou*; dit zyn de kleinste. *Benoist Audran Sc.*

De Winter door de Zondvloed verbeeld.

De Lente door Adam in het Aardsch Paradys verbeeld; deeze beide stukken zyn in de breette.

Joan Audran Sc.

Daphné in een Lauwrierboom herschaapen; dit is een klein stukje in de hoogte.

De vervoering van Dejanira; een klein stukje in de hoogte.

De besmettelyke ziekte te Romén, zynde een klein stukje.

Door *Gerard Edelink.*

Een Maria Boodschap; een stuk in de breette.

Door *Etienne Picard.*

Een Geboorte Christi of Aanbidding der Herders; een stuk in de hoogte.

De Herders van Arcadia of de Gedagtenis des Doods.

Een Nymph op de kant van een Fontein.

De Geit Amalthea; dit stuk word in het vervolg uitgelegd, dewyl het ook door *Guill. Chateaux* gesneeden is.

234 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

De befmettelyke ziekte der Philistynen, *Strep. Picard delin. & Sc.* Anno 1677 tot het Cabinet van den Koning van Vrankryk.

Door *Etienne Baudet.*

Moses Pharoos kroon met zyne voet vertreedende.

De Kinderen Israëls, het Gulde Kalf aanbidende.

Moses op den Rotssteen staande.

Een Landschap, het Menschelyk leeven verbeeldende door een bal van vier Vrouwen, op verscheide en zinnebeeldige wyzen verbeeld zynde. De uitvinding van dit Tafereel is van Clemens den IX.

Een andere dito, verbeeldende de Waarheid omver geworpen en door den Tyd weder opgericht. Dit stuk te Romem gegraveerd, is gelyk de andere mede in de breette.

De vier groote Landschappen, waar op vier andere volgen.

Een ander stuk van Coriolanus, te Romem gegraveerd.

Een kleine Venus Beeld.

De Maagd Maria ter Engelen.

De Vlucht na Egypten, ook is 'er een, waar in een Olyphant in het verschiet is.

Door *Jean Pesne.*

De zeven Sacramenten der R. K., ieder op twee bladen; een stuk in de breette.

De verrukking van St. Paulus; een stuk in de hoogte.

Een Romeinsche Charitas.

De Uiterste wille van Eudamidas.

Hercules Daaden in zeventien stukken. Deeze zyn in de groote Gallery van het Paleis de Louvre geschilderd.

De

De twee Thermen, meede in dezelve Gallery.

Een groote H. Familie. *Jo. Pefne Sc.*

Een andere dito in een Landschap met zeven andere Beelden, waar in St. Joseph met gevouwen handen.

Twee onderscheidene Maagden, op trappen zittende en het Kind Jesus op haar schoot hebbende; in het een is een St. Jan op eene knie voor hem leggende.

Een Maria Hemelvaart; een stuk in de hoogte, opgedraagen aan den Heer Mauroy, Heer van St. Oüen.

De Aanbidding der Herders; een groot stuk in de breette, en is ook door *Lombard* gegraveerd.

De Doop Christi; een klein stuk.

De Samaritaansche Vrouw; een stuk in de breette.

Een Graflegging Christi; een stuk in de breette.

Saphira met de dood gestraft.

Een Maagd Maria ten kniën uit, met het Kind Jesus.

Esther voor den Koning Asueros; een groot stuk in de breette.

De Griekse Soldaat; een groot stuk.

De Zeegenpraal van Galathé; een stuk in de breette.

Twee Portretten van *Pouffyn*, door hem zelven geschildert; het een in het 56tigste Jaar zyns ouderdoms, Anno 1650, zynde het Jubeljaar, en wierd opgedraagen aan den Heer de Chantelou.

De Zomer, door de Geschiedenis van Ruth verbeeld.

De

De Herfft, verbeeld door een trots Druiven, uit het beloofde Land gebragt.

De vier Getyden van het Jaar, in Standbeelden.

Twee Boeken tot Portretten om te teekenen, het eene bestaande in dertien, en het ander in dertig bladen, in de breette.

Een ander Boek, bevattende differente Koppen, beloopende op twaalf stukken in de hoogte, zonder Titelplaat.

Door *Guillaume Chateau*.

Christus twee Blindgeboorenen geneezen-
de.

Een Maagd Maria in een Landschap en daar in onder andere St. Joseph, in een Boek lezende.

Een ander Maagd met het Kind Jesus, St. Joseph en Engelen, welke bloemen plukken, enz.

De Israëlitien, het Manna raapende; dit is in het Jaar 1680 voor 's Konings Cabinet gegraveerd.

De dood van Germanicus.

Armida, welke den slaapende Reynoud wegvoerd.

De Geyt Amalthea; dit is een stuk, waar in een Man een Geyt vast houdende, en twee Vrouwen die een Kind te drinken geeven. Alle stukken in de breette.

De verrukking van St. Paulus, een stuk in de hoogte voor 's Konings Cabinet.

Het Beeld van Pyrrhus, voor het gemelde Cabinet, Anno 1676.

Door *Guillaume Vallet*.

De Aanbidding der Koningen.

Door

Door *Pietre del Por.*

Een Maria Boodschap.

De Geboorte Christi.

De Vlucht na Egypten.

De afneeming van het Kruis.

Christus in de gedaante van een Hovenier.

Tweederley Achilles Beelden, door *Uliffis* bekend geworden.

Door de Juffrouwen *Stella*.

Antonio Stella, haar Broeder heeft (volgens verhaal van den Heer *Pefne*) veel aan haare stukken gearbeid.

De Kruisfiging Christi; een groot stuk van twee vellen in de hoogte.

Mofes op de Waateren flaande.

Twee H. Familien; in de eene is St. Joseph op een trap zittende te fchryven, en in de andere zyn kleine Kinderen, bloemen plukkende en St. Joseph 'er by flaande.

St. Petrus en Paulus, welke een kreupele geneezen.

Door *Caspar du Ghet*,

Schoon-Broeder van den Heer *Pouffyn*.

De zeeven Sacramenten, groote stukken in de hoogte; deeze zyn van den Ridder *du Puis*.

De Geboorte van Bacchus.

De Berg Parnaffus, te Romen gegraveerd.

De Maagd Maria in Egypten.

Een H. Familie.

Salomons Oordeel.

Door *Chatillon*.

De zeeven Sacramenten in het klein, voor den Ridder *du Puis*, te Romen gefchildert.

Zes Historie - stukken, zynde Landschappen; namentlyk,

Een

238 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Een eenzame Plaats, waar in twee Monnikken.

Een ander stuk, waar in twee Mannen, dewelke een Slang aanzien.

Een ander, konnende voor een St. Joannes, in het Eyland Pathmos schryvende, genoomen worden.

Een ander, zynde een Vrouw, welke haare voeten wafcht.

Een ander, waar in verscheide Mannen, een van hun leggende en de andere na iets wyzende.

Een, verbeeldende een storm op het Land.

Een Venus aan de waterkant met Zwaanen; dit is in de hoogte.

Door *Gillis Rousselet*.

Rebecca; een stuk in de breedte, voor 's Konings Cabinet gesneden.

Moses uit den Nyl voor Phâros Dogter opgenomen wordende, meede voor het gemelde Cabinet.

Door *François Chaveau*.

Een H Familie, waar in het dagligt van vooren en van agteren kooft; daar in zyn twee staande Vrouwen, de eene geeft St. Joseph te drinken.

Een afneeming van het Kruis; een klein stuk in de hoogte.

Een Ste. Margareta.

Apollo en Daphné, zynde een klein Landschap.

Door *Jean Conway*.

Het Martelaarschap van St. Erasmus, door *Poussyn* te Romem geschildert.

Een Maria Boodschap; een klein stuk in de breedte.

Drie

Door *Claude Mellan*.

Drie beginzelen van Boeken; namentlyk de Bybel, Virgilius en Horatius, in Folio.

Door *Etienne Gantrel*.

Een afneeming van het Kruis, waar in St. Joannes met gevouwen handen. Dit is voormaals door *Remi Wibret* gesneeden.

De doortogt van de Roode Zee.

Mofes uit het Water getogen.

Mofes Roede, de Roeden der Egyptifche Tovenaars verflindende.

St. Franciscus Xaverius, een Vrouw op den Oever van den Indus opwekkende.

De Hoogenpriester Ananias, welke St. Paulus doet geeffelen.

Door verfcheide Graveurs.

Mofes uit de Wateren getoogen. *Ch. Simonneau Sc.*

Een andere dito, door Pharoos Dogter opgenoomen werdende. *Loir Sc.*

Een Maria Boodschap. *Nicolas Pitau Sc.*

Het laafte Avondmaal, in de Capelle van de Kerk van St. Germain. *Lombard Sc.*

De Pefl, een fluk in de breette. *Guillaume Courtois del. Joan Baronius Tolofanus Sc. Roma.*

De Aanbidding der Koningen, een fluk in de breette. *Avice Sc.*

De Doop Christi, St. Joannes fcheppende het water met zyne handen. *Van Someren Sc.*

Moifes uit het Water getoogen. *Idem Sc.*

Jacob Labans Dogter trouwende. *Trouvain Sc.*

De Dogter van Jethro aan den Put en Mofes, die haar voor de Herders befchermt. *Ans. Stella del. Idem Sc.*

Een ander op het zelve onderwerp; by Bonnart gedrukt. Chris-

Christus een geraakten geneezende; by den zelveu.

Een Aanbidding der Herders of Geboorte Christi. *Nollin Sc.*

Een Geboorte Christi. *Nollin Senior Sc.*

De brandende Braambosch. *Simon Sc.*

De Afneeming van het Kruis. *Quesnan Sc.*

Een Maagd Maria met Historie Beelden. *Roger Sc.*

Een H. Familie. *Natalis Sc.*

De verrukking van St. Paulus. *Idem Sc.*

Phaëtons Beede. *Nicol. Perelle Sc.*

De vier Getyden van het Jaar op een Plaat. *Idem Sc.*

Twee Kinderen, welke van de Wyn-oogst komen. *Ciartres Sc.*

Een klein Kinderspel, de Ridder *Vice Sc.*

Een kleine Prent van Armida, te Romem ge-graveerd.

Een stuk, waar in verscheide Allegorische zinspreukige Beelden, met een Poliphemus in het verschiet *Garnier Sc.*

Drie kleine Bacchus Feesten. *Mariette Sc.*

Een ander Bacchus Feest, waar in een Vrouw op de Guitarre speeld. *Ertinger Sc.*

Moses uit de Wateren getoogen. *Corn. Blom. Sc.*

Maphai. S. R. E. Card. Barberini nunc Urbani Papa VIII Poemata; een Titelplaat van een Boek in Folio. *Idem Sc.*

Een klein Landschap. *Ant. Genoels Sc.* Dit is tot een vervolg van zes Landschappen van mid- delbaare groote in een rond, in de werken van den Heer *van der Meulen.*

Mars en Venus in een Landschap enz. *Fabri- cius Clarus Sc.*

Venus leggende en Mercurius met zyne Roede, by hem verscheide Kinderen, welke een Simphonie maaken enz. Dit stuk is geëst door *Poussyn* of *Fabricius Clarus*.

Een Satyr op zyn huiken zittende en uit een hoorn willende drinken; van dezelve hand.

Een Bacchus Feest van Kinderen, zynde een langwerpig stuk.

Een klein langwerpig stuk, in 't verschiet ziet men de overblyffelen van een ouden Tempel en eenige Beelden.

Vierderlei Bacchanten of Bacchus Priesterinnen; een stuk van gemeene groote. *L. D. Ciartres excudit*.

Een dans van Bacchanten, waar van de een een Satyr, dewelke haare Gezellinnen wil naderen, de kop dreigt in te slaan. *Huart excudit*.

Een langwerpige Zee-triomp. *Huart exc.*

In de Herperides is een stuk van *Poussyn*, door *N. Goyrand* gesneden en een door *Corn. Bloemaert*.

Jean Grignon heeft een stuk van *Poussyn* gegraveerd.

Tot dus verre de meeste Neederlandse Schilders en Plaatfnyders en veele hunner Werken beschouwt hebbende, zullen wy verder voortgaan, om ook de Franse Schilders en Graveurs wat nader onder het oog te brengen, zonder nogtans geheel te zwygen van zodanige onder de Neederlanders, welke de welvoeglykheid niet gewilt heeft dat te vooren ten Toneele zouden verschynen:

Voor den tyd van *Primatrice* en *Nicolo*, van
II. Deel. Q wien

wien ik nu spreken zal, zweemden meest alle de Tafereelen na den Gottischen trant; de Schilders, Beeldhouwers, en zelfs de Glaschilders hebben ten tyden van den gemelden *Primatrice* haare manier verandert; daarom worden heeden nog geschilderde Glazen van die oude manier gezien, welke haare byzondere aangenaamheid hebben, ook zelfs Tapytten na *Primatrice*, die in haar soort niet genoeg gepreezen kunnen worden, en waar van thans nog in het Hotel van Condé een behangzel op Zilverlaken gezien werd.

Francisco Primatrice, geboortig van Bologne, was van een der Edelste en oudste afkomsten dier stad, en heeft in de Schilder- en Bouwkunde uitgemunt en derzelve gronden by Innozenze de Imolo, een Schilder te Bologne geleerd; dog naderhand ontdekte hem Julio Romano alle de verborgenheeden der Konsten, in de onderneeming van het Kasteel van Mantua; alwaar hy alle de heerlyke Weetenschappen, waar door hy een zo uitmuntend Man geworden is, geput heeft. In het Jaar 1531 wierd hy door den Hertog van Mantua na François den I. gezonden, om aan de Koninglyke Huizen te arbeiden en 'er de noodige sieraaden te maaken. Meester Rous, bygenaamt *Rosso*, had zig toen aldaar reeds een jaar onthouden. *Primatrice* wierd eenige jaaren daarna na Rome gezonden, om aldaar het zeldzaamste, dat hy zoude kunnen vinden, te verzamelen. (*) Hy liet 'er de fraaiste Antieke stukken afgieten, en quam weeder te Parys, met Barocchio Vignole; op hun aankomst be-
floo.

(*) Dit geschiede in het Jaar 1540. hy bragt van Rome 124 Stand- en een groot getal Borstbeelden.

flooten zy de Standbeelden, welkers vormen zy meede gebragt hadden, in koper te gieten, die naderhand in de Tuin der Koningin te Fontainebleau geplaatst wierden. Vervolgens ondernam hy de Gallery, die Roffo reeds begonnen, dog door de dood van *Primatrice* had moeten overlaaten. De Koning ziende hoe pryffel-lyk hy zig gedroeg in de werken, waar meede hy hem belaft had, begiftigde hem met de be- diening van Edelman van zyn kamer.

Hy werkte langen tyd te Meudon als Schil- der, Architect en Beeldhouwer, wift de fiera- den voor openbaare Feesten zeer wel uit te vin- den, had een zeer ligte hand van Teekenen, en behandelde de Coleuren in Fresco zeer kon- stig.

Om zig alleen de eer van dat pragtig Ge- bouw, dat Roffo begonnen had, aan te maatigen, veranderde hy het geheele onderwerp, en maak- te 'er fieraaden van pleisterwerk van een gansch zonderlinge uitvinding; dit bewoog de Koning hem tot belooning zyner werkzaamheid en vlyd de Abdy van St. Martyn van Troyes te geeven, in het Jaar 1544. Dog, zyne groote goederen beletteden hem niet in zyne Werken te volhar- den, en geftradig uitmuntende Schilders by hem te hebben, die na zyne Teekeningen arbeideden. Een zyner voornaamfte navolgers was

Meffter Nicolo da Modena; deezen verkoos hy, om agt groote stukken uit de Herscheppingen te fchilderen en een ander, waar in een Muziek Concert. Hy verbeelde in een bygeleegen Ka- mer eenige merkwaarde daaden van het leeven van Alexander, onder andere de hoogagting, die hy de werken van Homerus toedroeg, welke

hy voor een ryke buit verkoos en in het beroemde koffer van Darius deed sluiten, het welk hondert en tachtig duizend talenten waardig geschat wierd. Ook heeft hy de daaden van Ulysses in agt en vyftig stukken afgemaald in de verwulffels van de Gallery na de Teekeningen van *Primatrice*; als meede de groote Zaal van het Bal geschilderd; dog zulks behandelde hy op eene byzondere manier in Fresco, zig slegts van loutere aarde met weinig wit bedienende en overschilderde zyn werk niet droog zynde, gelyk andere de gewoonte hebben: ook zyn de Schilderyen van de zogenaamde Kamer van St. Louis van zyn hand, waar in agt Tafereelen, de voornaamste daaden van Ulysses uit de Iliaden van Homerus getrokken, gezien worden, en in een andere Kamer eenige byzondere daaden van Alexander.

De Kardinaal van Lottheringen gebruikte hem in zyn pragtig Paleis te Meudon, waar in hy na de Teekeningen van *Primatrice* overheerlyke stukken schilderde. Ook heeft *Nicolo* in de Paleisen van Guise en van Montmorency gearbeid. In het Kasteel van Beauregard by Blois, voormaals den Heer President Laudier toebehoorende, ziet men verscheide werken van hem, onder andere een afneeming van het Kruis, waar van de gestalte in zyn soort zeer zonderling is.

Het was *Primatrice*, die het Grot te Meudon door veelerlei uitvindingen versierde, en het bewind had over het opregten van het pragtig Praal-Graf van François den I., het welk te St. Denis gezien word en op bevel van Hendrik den II. gestigt is. Na de dood dier Vorsten wierd hem door François den II.,

en vervolgens door Karel den IX. het bestier der Koninglyke Gebouwen opgedraagen en hy behield de hoedaanigheid van eerste Hof-Schilder en Edelman van 's Konings Kamer. De Koningin Catharina de Medecis had geen minder agting voor hem, en zy haare Kinderen overleeft hebbende, liet hen dat pragtig Praal-Graf opregten, het welk nog heeden te St. Denis onder de naam van de Capelle van Valois gezien werd. De dood heeft dien grooten Man belet dit Mauzoleum te voltooyen, waar van het bestek ongemeen voorquam. Hy is in een hoogen ouderdom in het Jaar 1570 gestorven.

Betreffende *Jacomo Barozzio van Vignole* zyn Vader Clemens Barozzio, een Milanees, in de uiterste verleegenheid geraakt zynde, vlugte na Vignole, een klein Steedtje van een Markgraaffschap, in het grondgebied van Bologne, alwaar Jacomo Barozzio in het Jaar 1507 geboren en Vignole bygenaamt wierd. Hy had nog zeer jong zynde het ongeluk zyn Vader te verliezen, welke hem geen ander goed naliet dan de gelukkige begaaftheid, die hy tot de Teekenkunde had. Dit noopte hem na Bologne te gaan. Om die konst te leeren; dog vermits hem de grondreegelen ontbraaken, maakte hy 'er weinig voortgang in, weshalven hy zig sterker tot de Bouwkunde bevoelende, zig aan dat beroep over gaf en begon verscheide Teekeningen, ter opregting van Gebouwen, welke hy des verzogt werdende, overal zoude kunnen ter uitvoer brengen.

François Guichardin, Gouverneur dier Stad, ingenoomen met de regelmatige schikking zynner werken, zond een meenigte zynner Teeke-

ningen aan Broeder Damiano da Bergamo, welke 'er houte Modellen van maakte en 'er Verwen op lag, overeenkomende met de Couleur der stoffen, die men in de bouwing gebruiken wilde. Dog Vignole voorziende, dat nog de Teekening nog het leezen der schriften van Vitruvius genoeg waaren, om een goed Architect te maaken, besloot na Rom en te reizen, ten einde aldaar de vaste en grondige reegelen, waar op hy namaals gebouwd heeft, uit de overgebleeven gedenkteekenen te trekken.

By zyn aankomst ondernam hy eenige ligte werken tot zyn nooddrift, en hield zig bezig met voor Jacques Malighini, Architect van den Paus Paulus den III. te teekenen, waar na hy in dienst van de Academie der Bouwkunde overging, welke toenmaals in verscheide uitmuntende Perzoonen bestond, zo door hunne Geboorte als bequaamheid. Hy maakte zig zelfs daar zo noodig door zyn iever en bestijtheid in zyn werken, dat hy tot Secretaris wierd aangestelt, om de gevoelens der Academie, over zwaarigheden dier konst in geschrifte uit te drukken.

François Primatrice door den Koning Franciscus de I. belat zynde, om eenige Antieke stukken op te koopen en zodaanige, dewelke niet vervoerd konden werden, af te gieten, ziende dat Vignole verstandig en bequaam tot zyn voorneemen was, lokte hem na Vrankryk; geduurende de twee Jaaren, die hy in dat Koninkryk doorbragt, deed hy aan Primatrice in de uitvoering zyner werken grooten dienst, door de Antieke Beelden, waar meede Fontainebleau thans praald, in het koper te gieten, waar

waar na hem eenige Gebouwen aanvertrouwd wierden, welke van een reedelyken uitflag waaren.

Hy keerde weeder na Bologne, om aan de bouwing van de Kerk van St. Petronia te arbeiden; de Teekening, welke hy tot die onderneeming maakte, wierd door Julio Romano en Christoffel Lombard, Architect van de Domkerk te Milaan, goedgekeurd; deeze twee bragten hem door hunne getuigenissen tot een eerrang, welke hem te vergeefs benyd wierd.

Hy heeft het Portaal van de Faas van de Wisselbank en verscheide Teekeningen tot aanzienelyke Huizen gemaakt, waar uitbleek, dat hy de inventie by de uitvoering konde voegen.

Hy voltooide de vaart van Navilio tot in Bologne, van waar dezelve nog meer dan een myl af was, en zig over een zogewigtig werk slegt beloond ziende, vertrok hy na Piacenza, alwaar hy het Plan en de voorgeevel van het Paleis van den Hertog van Parma teekende, en dit werk begonnen hebbende, gaf hy het bewind met deszelfs Teekeningen over aan zynen Zoon Hiacintho Barozzio, die zyne schikking volmaakt wel heeft doen uitvoeren.

Na veele werken tot zyn roem afgemaakt te hebben, kwam hy weder te Romen, alwaar hy door Vazari by den Paus Julio den III. ingeleid wierd, welke te Bologne kennis aan hem gehad had en in aanmerking van zyn weeten-schap en vroomheid hem in 't Jaar 1550 tot zyn Architect benoemde. Hy was het, die het Lusthuis van Julio buiten de Poort del Popolo gebouwd, ende Kerk aan St. Andrea toegewyd,

opgeragt heeft. Na het overlyden van Michaël Angelo wierd hy verkooren, om het bewind over de werken van St. Pieters Kerk te voeren. Volgens zyn Teekening wierden de vier kleine Coepels, dewelke by de groote gevoegt zyn, gemaakt, waar van men 'er twee voltooit ziet.

De Kardinaal Alexandro Farneze, hem zyne agting waardig oordeelende, stelde hem te werk aan de Gallery, welke door de Carraccio's geschildert is, en op bevel van die Eminentie bouwde hy het Professen Huis der Jesuiten, die zig toen nieuwlings te Rom en hadden needergezet: ook heeft hy de Teekening van het Portaal van dat Gebouw gemaakt, en zoude het overige geheel voltooit hebben, ten waare de dood hem zulks belet had. Het Kasteel van Caprarolle, by Rom en gelegen en dien Kardinaal toebehoorende, is een zyner eerste stukken. De Geschiedenis van het Huis van Farneze, met Allegorische stukken, van het maakzel van Thadeo en Frederico Zuccherò, brengen dat Paleis ook een byzonder luister toe. Vermits hy in de Optica ongemeen bedreeven was, viel hem de Bouwkunde zeer gemakkelyk. De Koning van Spanjen trachtete hem op alle wyzen over te haalen, om zyn ontwerp weegens de St. Laurentius Kerk in het Escuriaal ter uitvoer te koomen brengen, dog hy had byzondere reeden, zig daar van te verschoonen.

Na dat hy eenige verschillen, weegens de Grenscheidingen der Staaten van den Paus Gregorius den XIII en die van den Hertog van Florencen ontstaan, in der minne bygelegd had, deed hy aan dien Paus verslag van zyne verrigtingen, welke hem gaarn toestond zig weeder

na Caprarolle te begeeven; dog hy wierd den volgenden nacht door een quaadaardige en yle koorts aangetast, die zodanig toenam, dat hy na een ziekte van zeeven dagen overleed in den ouderdom van zes en zestig Jaaren, Anno 1573, en wierd in de Kerk van Sancta Maria Majora della Rotonde staatelyk begraven.

Rosso, aldus genaamd om zyn ros hair, is te Florence gebooren en was van een volmaakte lichaamsgestalte en een aangenaamen omme-gang. Hy verstond de Muziek vry wel en Teekende zeer vaardig. Hy bezat een vrugtbaar vernuft, waar in egter veel eigenzinnigheid vermengt was. Hy had een zonderlinge manier, om de Verwen zeer dik en plat te leggen en dezelve daar na te verdryven, zulks zyne eerste Tafereelen van naby gezien werdende, die bevalligheid niet hadden, welke men zig verbeelde; dog wanneer dezelve in een gevoegelyken afstand beschouwd wierden, vertoonde zy zig zeer kragtig en verheeven. Hy nam de werken van Michaël Angelo tot een voorbeeld, waar door zyne Beelden eer styf dan natuurlyk waren; egter had hy te Romem onder Raphaël gewerkt.

Hy begaf zig na Borgo, alwaar de weetenschap der Ontleedkunde zyn geneigtheid stree-lende, hy daar van de Grondreegelen bestudeerde, waar na hy de begeerte van den Koning François den I. willende voldoen, zyn reis over Venetien nam, alwaar hy voor Pietro Aretino, de liefdensgevallen van Mars en Venus schilderde, welke dezelve naderhand in Prent uit gaf. In Vrankryk gekomen zynde moest hy, in de Bouwkunde bedreeven zynde, het ontwerp maa-

ken van de kleine Gallery op het Voorplein te Fontainebleau. Behalven een groot getal werken ziet men nog veertien groote Tafereelen van zyn hand, zynde de gedenkwaardigste Oorlogsdaaden van François den I.: de andere zyn de Geschiedenis van Cleobis en Biton; de Liefdensgevallen van Danaë en Jupiter; Adonis, onder de handen der Bevalligheeden den geest geevende; het gevegt der Lapithen en Centauren; een Venus, Cupido kastydende; vermits hy Psichea verlaaten had; de Centaurus Chiron, welke Achilles onderregt; het verdigtzel van Semelé, door den Blixem verteerd; een Zee-storm en te gelyk een nagt, welkers uitwerksels zeer wel verbeeld zyn. Dit stuk word boven alle andere geagt, en verbeeld op een verbloemde wyze de rampspoeden van Frankryk in de slag van Pavia. Nog zyn 'er in het klein Belvedere, 't welk aan het einde van die Gallery is, twee groote Schilderyen in Fresco van zyn maakfel, zynde de Liefdensgevallen van Vertumnus en Pomona; dog de voornaamste zyner werken zyn twee Tafereelen, het eene van Venus en het ander van Bacchus, welke hy met alle bedenkelyke konst geschildert heeft. Het Bacchus Beeld is zo eel, dat het natuurlyk vleesch schynt te zyn; bezyden ziet men een Satyr, welke op een behendige wyze een gordyn opschuivende, vermaak scheidt in dien fraayen Jongeling te beschouwen: ook vind men 'er eenige Antieke Vaezen onder elkander verspreid, welke als Zeege-teekenen van Bacchus strekken.

Hy heeft verscheide Teekeningen tot Tournoispeelen, Mascarades en Ballets gemaakt, zelfs
tot

tot Paardentuigen. Hy Teekende een Buffet met al zyn toebehooren tot een Koninglyk Gastmaal, het welk de Koning van Zilver verguld deed maaken en 'er zig van bediende op het Gastmaal, 't geen hy aan Keizer Karel den V. gaf, toen hy hem te Fontainebleau bragt. Onze Roffe wierd met Primatrice gebruikt tot het opregten van de Eereboogen, by de inhaaling van dien Keizer. De zyne voor de fraaifte gehouden zynde, betoonde Primatrice zyn nydigheid daar over, tot zelfs na zyn dood; want hy een gebouw van zyn uitvinding om verre deed werpen, onder voorwendzel van het gestigt van de Gallery te Fontainebleau te vergrooten.

Roffo bezat een Canoniksyd in de H. Capelle te Parys, waar meede hy door den Koning begiftigt was; hy had meer dan drie duizend Guldens inkomen verkreegen, buiten en behalven zyn Jaarwedde van vier honderd kroonen, welke den Koning hem, zo dra hy in Vrankryk aangekomen was, vergund had. Dit verschaftte hem middel, om zyn eer op te houden en zig in de waereld aanzienlyk te maaken; dog een droevig voorval veranderde zyn gelukkige toestand. Een boezemvriend van hem, welke den vrye toegang in zyn huis had, en onverwagt in 't zelve gekoomen was op een tyd, dat 'er een aanmerkelyke somme gelds gestolen was, had het ongeluk van voor den daader van dat feit beschuldigt en door hem in Regten betrokken te worden; dog deeze vriend, François Pelegryn genaamd, zig geregtvaardigt hebbende, wierd Roffo zodanig aangedaan over den hoon, waar meede hy

zynen

zynen vriend beleedigt had, dat hy van hartzeer zig zelfs te Fontainebleau, met vergif het leeven benam in het Jaar 1541.

Roffo heeft verscheide platen na zyne Teekeningen laten snyden en 'er zelfs na Perryn del Vage, Parmesaan en Titiano gegraveerd: ook zeer fraai op Kristal gesneeden.

Na zyn dood zyn verscheide Teekeningen van hem gevonden, onder andere een Leda en de Sibille Tiburtine, welke aan den Keizer Augustus het Kind Jesus wyft; in dat stuk was het Portret van den Koning en dat van de Koningin met haare Lyfwagten omringd, als meede een groot getal Hovelingen na het leeven verbeeld; hy heeft ook wonderbaarlyk fraai in Miniatuur geschilderd. Men ziet 'er eenige stukken van in het Cabinet des Konings: als meede voor den Conestable de Montmorenci een Dooden Christi Beeld. Hy verstond de legging der Coleuren zeer wel, wist die in de dagligten en schaduwten zyner Kleedingen zo wel te verdeelen, dat 'er weinig Schilders in staat geweest zyn hem daar in na te volgen. Zyn Vleesch-Couleur was natuurlyk, vol actie en leevendigheid. Hy wist de hartstogten zeer behendig te onderscheiden en door het overleg van zyn werken toonde hy, dat hy de kennis van de Historie by de behandeling van het Penfeel kon voegen.

Dominico de Barbieri, een Florentyn, was een zyner beste Leerlingen en Teekende zeer wel.

Van verscheide, die onder Primatrice en Roffo gewerkt hebben, zyn voornamentlyk in aanmerking geweest

Clau-

Claude Baldouin, welke de Teekeningen van eenige glaazen van de Heilige Capelle te Vincennes gemaakt en veel aan de schetsen van de Tapyten van Fontainebleau gewerkt heeft.

Gio. Battista Bagnacavallo heeft te Fontainebleau geschildert, onder andere op de deuren van de Kasten van 's Konings Cabinet; op de eene verbeelde hy Uilises en op de andere de Voorzigtigheid.

Simon le Roi, *Charles* en *Thomas Dorigny*, *Louis François* en *Jean Lambert*, hebben zig door hun onderscheide vernuft geagt gemaakt.

Charles Carmoi, heeft het Verwulft van de Heilige Capelle te Vincennes geschildert en schetsen tot de Tapyten van Fontainebleau gemaakt.

Jean en *Guillaume Roudelet* munteden in haar soort niet minder uit; deeze laatste heeft de Schoorsteen in de groote Zaal van het Bal verfiend, onder het opzigt van *Philibert de Lorme*, Architect en Opperbewindhebber van 's Konings Gebouwen en van *Primatrice*, welke hem in die waardigheid opgevolgt is.

Louis du Breuil en verscheide andere hebben in de Galleryen en in de Kamers van Fontainebleau geschildert.

Germain Musnier heeft met *Bartholomeo de Miniato* gearbeid aan vier Tafereelen tot sieraad der Kasten van 's Konings Cabinet.

Antoine Fantose, heeft veele Teekeningen in Grotesco tot de groote Gallery gemaakt.

Michel Rochetet heeft de twaalf Apostelen in twaalf Tafereelen, ieder van derde half voet geschildert, met een rond van Ornamenten tot model voor een Emailleur van Limoges, die

voor zyn Majesteit arbeide; ook heeft hy twee Tafereelen tot de Kastdeuren van 's Konings Cabinet gemaakt; in het eene ziet men de Gerechtigheid verbeeld en in het ander een Koning, welke zig een oog laat uitsteeken.

Jean Sanson en *Gerard Michel* hebben in de Kamer der Badstooven gewerkt, als meede in de Gallery, ter zelve tyd als *Vignole* en *Franciscus le Bon* de vormen van Kalk en Aarde lieten maaken, om de Standbeelden, dewelke *François de I.* van *Romen* had laten komen, in koper te gieten.

François Clouet van *Tours*, bygenaamt *le Peintre Janet*, heeft te *Fontainebleau* de Portretten van *François den II.* geschildert; en in de Bibliotheek van den Heer *President de Thou*, vond men van zyn hand verscheide Beeltenissen van de voornaamste Heeren van dien tyd. Hy schilderde insgelyks in Miniatuur.

Corneille, afkomstig uit het *Lionnois*, heeft ook onder *François den I.* verscheide Portretten geschildert.

Du Montier maakte gecryonneerde Portretten en was een der bequaamste Mannen van zyn tyd in de kennis der Schilderyen en om derzelve makers te onderscheiden. Hy was vrolyk van geest en speelde op veelderlei Instrumenten: door zyn byzondere verdiensten verkreeg hy de agting van dien Vorst, welke hem een goede Jaarwedde toelag, die hy tot zyn dood toe genooten heeft.

Toussains du Breuil, Schilder van den Koning, arbeide te *Fontainebleau* te gelyk met *Roger de Rogiery*, en hadden beide het opzigt over de geene die aldaar schilderden. Men vind veertien

tien Tafereelen in Fresco na de Teekeningen van du Breuil, in een zo genaamde Kagchel Kamers, in dewelke hy de Geschiedenis van Hercules verbeeld heeft. Het stuk, waar in die Held nog jong verbeeld word, zig oeffenende met de boog te schieten, is geheel van zyn hand. Hy heeft in de groote Gallery en in de Zaal van het Bal verscheide Schilderyen in Fresco, dewelke bedorven waaren, verholpen. Die Schilder leefde en stierf onder de Regeering van Hendrik den IV., gelyk ook Jacob Bunel, van wien ik hier na spreken zal.

Roger de Rogiery heeft te Fontainebleau, digt by de Kamer daar du Breuil de Geschiedenis van Hercules verbeeld had, geschilderd en dertien Tafereelen, het vervolg dier Historie verbeeldende, geschildert. Hy stierf ontrent het Jaar 1597.

Etienne du Perac van Parys, arbeidde ook ter zelve tyd en heeft de St. Pieters Kerk en andere Antiquiteiten, die van hem in Prent uitgaan, geteekend. Te Fontainebleau heeft hy de Zaal der Baden beschildert, alwaar de Stroom-Goden, en de Liefdensgevallen van Jupiter en Calisto, in vyf Tafereelen verbeeld zyn; hy heeft in het Jaar 1597 verscheide werken in de Thuileries bestierd, zynde te dier tyd Architect des Konings en is in het Jaar 1601 gestorven.

Jacob Bunel Schilder des Konings, wierd te Blois in het Jaar 1558. gebooren en leerde by zyn Vader François Bunel; vervolgens begaf hy zig na Spanjen, alwaar hy verscheide Tafereelen van Titiano copieerde; hier op ging hy na Romen, daar hy de manier van Frederico Zuccherò volgde. In Vrankryk weder geko-
men

men zynde wierd hem beneevens du Breuil het werk van de kleine Gallery van de Louvre gegeven. De Afdaaling des H. Geest, die men in de Capelle der groote Augustynen ziet, is van hem, als ook Maria Hemelvaart in de Kerk der Feuillante Monniken. Terwyl hy aan de kleine Gallery van de Louvre arbeide, waaren *David* en *Nicolaas Ponteron*, *Nicolaas Bouvriër*, *Claude* en *Abraham Halle* bezig aan de Ornamenten en Verguldfels der Penanten van die Gallery. *Jerome Baullery* arbeide insgelyks in de Louvre.

Martyn Freminet was van Parys en zyn Vader slegts een zeer gemeen Schilder; hoewel hy hem in de gronden van de Konst niet onderweezen heeft, deed hy hem meer door zyne Redeneeringen dan zyne Werken begrypen. Hy dan op zulke goede grondbeginselen tot de oeffening willende overgaan, begaf zig met goedkeuring van zyn Vader na Romén: aldaar bestudeerde hy de manier van Michaël Angelo, en zig in de konst sterk bevoelende, ging naar Venetien, alwaar hy veele werken maakte, welke hem zo veel roem toebagten, dat du Breuil, van wien reeds gesproken is, overleeden zynde, hy door Hendrik den IV. tot zyn gewoonelyke Schilder verkooren en na Vrankryk ontbouden wierd, om de Capelle te Fontainebleau te beschilderen. Na de dood van dien Vorst vervolgde hy dat werk onder Lodewyk den XIII., welke hem met de Ridder Orde van St. Michiel vereerde. Dog dit luisterryk voordeel genoot hy niet lange, dewyl hy kort daar na ziek wierd en in het Jaar 1619 stierf in den ouderdom van twee en vyftig Jaaren. Men heeft

heeft opgemerkt, dat na zyn dood de Schilderkonst in een kwyning verviel, daar zy niet als beswaarlyk uitgered heeft konnen worden.

François Romanelli, een Italiaan, heeft eenige Plafonds en Lambrisseeringen in het vertrek der Baden geschildert, als meede in de Zaal der hondert Zwitzers in de Louvre.

Henry Lerambert, Schilder des Konings, heeft aan de Teekeningen tot de Tapyten van St. Mederic gearbeid in het Jaar 1600

Guyot wierd gebruikt tot de Teekeningen der Tapyten van de Gobelyns, welkers voornaamste de onderwerpen van Astrea en van de Historie van Constantinus zyn.

In dien tyd schilderde *Jean Cottelle* onder hem, dewelke eenige tyd daar na gestorven is.

Louis Bobrun heeft heerlyke Portretten geschildert. Het Stadhuis te Parys is vervult met een gedeelte zynner werken. Die groote Man was Oom van *Henry* en *Charles Bobrun*, geboortig van Amboise, welke ook zyne Leerlingen geweest zyn. *Henry* wierd geacht om zyne Portretten. Tusschen hun beide had een groote eendragt plaats, en hun beleid wierd zo wel door de weederzydse vriendschap als door de Konst gereegelt. Haare Schilderkonst kwam uit een en dezelve grond van geest, steunende op een groote verbeeldingskragt. Kortom hunne manier was zo gelykvormig, dat zy beide aan het zelve stuk werkten, zonder dat men het minste onderscheid konde bemerken. Zy wisten de gelykenis aan de Vrouwelyke kunne zeer wel te geeven. De tyd verliep in hun gezelschap zo aangenaam, dat men naauwlyks op het einde van den dag bespeurde dat die begonnen was.

Henry stierf de eerste in het Jaar 1677.

Simon Renard, bygenaamd *Saint André*, had in zyne jeugd met de Bobrun's onder hun Oom gearbeid; zyn Academie-stuk is de Koningin Moeder, welke hy kort na deszelfs komst in Vrankryk schilderde: ook heeft hy het Portret van den Koning in zyn Koninglyk gewaad zittende, afgemaalt; welk stuk men in de Zaal vind, waar in de Fransche Academie haare vergadering houd. Daarenboven heeft hy meede verscheidene werken tot de Tapyten der Gobelyns gemaakt en is Lid der Academie gestorven.

Varin, geboortig van Amiens, heeft het Tafereel van het groot Altaar in de Kerk der ongeschoeide Carmeliten geschildert, het welk den ouden Simion met het Kind Jesus in zyne armen verbeeld. De Heer Poussyn heeft voor dien Schilder gewerkt.

Jacques Blanchard is te Parys gebooren in het Jaar 1600 en heeft by Nicolaas Ballery zyn Oom geleerd; daar na de kennis der Coleuren uit deszelfs oorspronk willende putten, ging hy, naauwlyks twintig Jaar oud zynde, Italiën doorkruisen, en begaf zig te Venetien geheel over aan het bestudeeren der Tafereelen van Titiano. Hy besteede zyn tyd niet onnut, dewyl hy te Parys weedergekeerd zynde, een Tafereel, verbeeldende St. Jan op het Eiland Pathmos voor het Collegie der Schilders en Beeldhouwers schilderde, het welk zy heeden nog als een Meesterstuk van een groot Schilder in waarde houden. Hy schilderde een Gallery in een Huis aan den Heer Perrault toebehoorende en daar na voor den Heer Bullion een Gallery, waar in de twaalf Maanden van het Jaar met Levens-

vens-groote Beelden geschildert zyn : ook heeft hy een verbeelding van de Maymaand voor de Kerk van O. L. V. te Parys gemaakt; en in dat Tafereel de Afdaaling van den H. Geest verbeeld. De beeltenisse van de H. Maagd waaren van zyn smaak, en hy heeft 'er vericheide gemaakt, waar in hy wel geslaagd is. Het schilderen van naakte Vrouwen Beelden viel hem zeer gemakelyk, en hy zettede zelfs een Beeld in drie of vier uren ter neder. Het voornaamste was, dat hy een uitgeleezen smaak in de Coleuren had. Hy was van een groote verwagting en de Fortuin scheen hem nog veel meer te belooven, wanneer hy maar agt en dertig Jaaren oud zynde stierf, van zyn eerste Vrouw twee Dogters en een Zoon nalaatende: waar van de laatste zyn Vaders roem zeer wel opgehouden heeft.

Jean le Clerc, een Lottheringer en tydgenoot van Callot, heeft twintig Jaaren in Italiën gewoond en lang onder Carlo Venetiano gewerkt, welke hy zo wel nabootste, dat men zyne Copyen voor Origineelen aanzag. Hy wierd te Venetien tot Ridder van St. Marcus verheeven. Te Nancy zyn verscheide zyner Schilderyen en byzonder by de Paters Jesuiten. Hy had een ligte manier van teekenen en is in het Jaar 1633 gestorven, zynde vyf of zes en veertig Jaaren oud.

Charles Meslin, bygenaamd *le Lorrain*, Discipel van den Heer Vouet, werkte terzelver tyd in het Klooster der Minnebroeders te Rommen in een Capelle van St. Lodewyk, de Fransche Natie toebehoorende; dog zyne meeste stukken in Italiën heeft hy te Napels geschildert

dert en ook eenige in een Klooster te Monte Casino, en is kort na zyn terugkomst van Rom en overleeden.

George l'Allemand van Nancy, heeft Teekeningen tot Tapyten gemaakt, als meede Schilderyen tot Kerken.

La Richardiere is beroemd geweest door zyne Portretten in Miniatuur.

Jean Monier van Blois, heeft zyn Vader tot eersten Leermeeſter gehad, welke hem fraaye Leſſen wegens de uitneementheid der Schilderkonſt gaf, tot aan zyn zeventiende Jaar, wanneer hy door het Copieeren van een Tafereel van de H. Maagd, voor de Koningin Maria de Medicis, toenmaals te Blois, het geluk had, haar daar meede genoeg en te geeven, en tot erkentenis van het zelve verleende zy hem een Penſioen om na Rom en tereizen en betoonde haare mildheid aan de Religieuſe van St. Franciscus Orde te Blois, welke het Origineel, zynde van André Solarion en de H. Maagd met de groene Angelier genaamd, in eigendom bezaten, en ſchonk haar de Copy. Monier te Florence zynde, copieerde ten eerſten een Tafereel van Raphaël's laaſte manier, en zond het zelve aan de Koningin, welke het aan de Minnebroeders van Blois vereerde. Vervolgens begaf hy zig na Rom en na een verblyf van vier Jaaren keerde hy weeder na Vrankryk: door Chartres trekkende, deed hem de Heer van Eſtampes, Biſſchop aldaar, in het Biſſchoppelyk Paleis arbeiden, alwaar hy het Tafereel van de Capelle met verſcheide andere ſchilderde: ook maalde hy het Tafereel van het groot Autaar van St. Martyns Kerk derzelve Stad, en arbeide

mee-

meede in de omleggende plaatsen, gelyk ook te Chiverny, alwaar hy in de Lambrisseering der Zaal de Historie van Don Quichot verbeeldde. Hy stierf te Blois in het Jaar 1656 en heeft een Zoon nagelaaten, welke Professor in de Koninglyke Academie der Schilder- en Beeldhouwkunde geweest is en ook zelfs over de Historie der Konsten geschreeven heeft.

Le Maire, dien men *le Petit* of den kleine noemde, heeft verscheide Tafereelen na Poussyn gecopieert.

Jean le Maire, le Gros of de Grooten genaamt, was geboortig van Dampmartin by Parys en heeft voor den Kardinaal de Richelieu het Perspectief van Ruel geschildert: hy vervoegde zig by Vignon en bleef by hem vier Jaaren, waar na hy na Romem reisde, welke Stad hem zo zeer behaagde, dat hy 'er zig agtien Jaaren ophield: na een zo lang verblyf deed hem de geheugenis van zyn Vaderland het besluit neemen na Vrankryk weder te keeren: te Parys gekoomen zynde, maakte hy het Perspectief te Bagnolet, waar na hy zig weeder na Romem begaf, en aldaar eenige byzondere zaaken afgedaan hebbende, trok hy na Gaillon en stierf aldaar in het Jaar 1659 in den ouderdom van twee en zestig Jaar.

Claude Gellée, bygenaamt *le Lorrain* of Lottheringer, die de Landschappen zeer fraai schilderde, heeft zo veel teegenstoed in zyn leeven ondervonden, dat zulks welk verdiend in dit kort verhoog omstandig verhaalt te worden. In zyn jeugt was hy zo dom, dat hy in het School, nog by een Pasteibakker, by wien men hem besteld had, niet konnende leeren,

egter hoe onverftandig hy ook was, een besluit nam, te Romenzyn fortuin te gaan zoeken, alwaar hy by geval door Agoftino Taffo aangenomen wierd, om de Verwen te wryven, en verder tot al 't geen een loontrekkend bediende moet doen. Deeze Schilder, door een zoort van liefdadig meedelyden en met een, om eenige verligting in het een of ander te genieten, gaf hem door grondreegelen eenige opening van zaaken; en gelyk het meenigwerf gebeurd, dat de oogen nooit beeter zien, dan wanneer dezelve na een langduurige duifternis allengs beginnen open te gaan, en zyn verftand dus door deeze Grondreegelen en de Landschappen na het leeven, die hy dikwils genoeg voor oogen had, verligt wordende, begon hy een manier aan te neemen: door de vergelding welke hem dat opbragt, wierd hy dermate aangemoedigt, dat hy zo fraaye Tafereelen vandat zoort maakte, dat zy billyk de verwondering verdienen: wat de Beelden aangaat, konde hy in dezelve den goeden smaak niet vatten, hoe zeer hy zig ook beyverde; eindelyk is hy te Romenzyn roem in een hoogen ouderdom gestorven in het Jaar 1678 en heeft tot Discipel gehad Gio Dominico, dewelke zeer wel na hem copieerde.

Om van de doorlugtigfte en beroemdste Konftenaaren der voorige Eeuw te fpreken, zal ik dit vertoog aanvangen met den vermaarden *Pouffyn*, welke in zyne onderscheidene Tafereelen, al wat een Man aanzienlyk en geagt kan maaken, by een verzameld heeft. Dat hoogvliegende vernuft kan de Raphaël van zyn tyd genoemd werden, om de kragt en de bekoorlykheid zyner Werken.

Nicolas Poussyn is te Andely, een vlek in de Provintie van Normandy, in het Jaar 1594 gebooren, en hoewel hy van geen ryken, dog Edelen afkomt was, toonde hy egter uit welke geboorte hy sproot; en zyne opvoeding had hem Edelmoedige gevoelens ingeboezemd en bequaam gemaakt om de konsten, welke hy uitermaten beminde, te verkrygen.

Dewyl hy voorzag, dat het spreekwoord, geen Propheet word in zyn eige Land geëert, in hem zou bewaardheid worden en Parys de bron der Konsten, die hy putten wilden, zoude werden, had hy de Jaaren der Jongelingschap niet bereikt of verliet zyn Huis, niets hebbende daar hy zig op konde verlaaten, dan zyn eige vernuft; en wierd inderdaad in zyn meening niet bedroogen: want zo dra was hy niet in die Stad gekoomen of maakte kennis met een Edelman van Poitou, welke hem veel beleeftheid bewees en groote hulpe toebragt, om by Ferdinand, een Portret-Schilder, aangenoomen te werden, by wien hy eenige grondreegelen leerde en zig in dezelve sterk gemaakt hebbende, vervolgens by l'Allemand vervoegde, in hoope onder deezen de denkbeelden der groote Meesters te bezeffen. Van hier was het, dat de Ridder Marini, toenmaals te Parys zynde, hem noodigde, te Rom en de weezendlykheid der dingen, welkers schaduwe hy nog slegts zag, te gaan beschouwen; ten dien einde beloofde hy hem zynen voorstand, beneevens dien zyner vrienden: dog verscheide voorvallen belette Poussyn zig zo schielk derwaards te begeeven, en zig van een zo gunstigen steun te bedienen; want de Edelman,

welke hem dienst gedaan had, van zyne Konst gebruik willende maaken in de verbeeteringen, welke hy aan zyn Huis in Poitou meende te maken verzogt hem aldaar eenigen tyd door te brengen; de gemelde Edelman egter in zyne Moeder, geen de minste smaak of geneegenheid tot die Konsten vindende, moest hy onverrigter zaake weeder keeren. Op zyn terugreis trok hy door Blois, alwaar hy gelegenheid en lust kreeg, om zig kenbaar te maaken; ten dien einde schilderde hy twee Tafereelen in de Kerk der Capucyner Monnikken van die Stad, en in het Kasteel van Chiverny eenige Bacchus Feeſten, welke de hoop, die men reeds van zyne bequaamheid opgevat had, deed vermeerderen. Te Parys wedergekoomen zynde, maalde hy een Tafereel, verbeeldende het ſterven van de Maagd Maria, en vervolgens dedden hem de Paters Jefuiten zes Tafereelen tot de Canonifatie van St. Ignatius en van St. Franciscus Xaverius in Waterverf ſchilderen. Dit werk afgedaan zynde, beſloot hy na Romem te reizen in het Jaar 1624, zynde te dier tyd dertig Jaaren oud. De Ridder Marini liet niet na, zyn woord te houden en hem op zyn aankomst zelfs by den Kardinaal Barberini in te leiden; dog terwyl hy voorneemens was, hem veele andere dienſten te betoonen, overleed hy te vroegtydig voor Pouffyn, welke zonder ſteun zynde, zig gelukkig agte, voor den een en den ander te ſchilderen, om te beter in kennis te geraaken en een ordentelyke ver-teering te kunnen uithouden. Wanneer hy zig een weinig herſtelt zag en wat ruſt genoot, ondernam hy met ernſt eenige Werken, waar
door

door hy in agting konde koomen; onder andere stukken schilderde hy de Veldslagen, welke thans nog in het Cabinet van den Hertog van Noailles gezien en zeer geagt worden, niet teegenstaande hy dezelve voor een geringen prys, en welke met de waardy van die stukken niet overeenquam, verkogt heeft (*). Dikwerf trok hy tot zyne studien en oeffeningen modellen na de Antieke stukken met Lalgarde en François Flamand, beide uitmuntende Beeldhouwers; welke laatste het een eer agtede vriendschap met hem te maaken en zyn intrek by hem te neemen.

Poussyn had veel agting voor het Coloriet van Titiano en voor zyne manier van de Landschappen te behandelen; hy was gewoon te zeggen, dat men niet tot volkomenheid koomt, met zig te vermoeyen om fraaye dingen te copieeren, maar met derzelve schoon- en bevalligheeden wel in agt te neemen. Hy teekende op zyne Tabletten of Memorieboekje al het fraaye dat hem voorquam, het zy in Landschappen of stand. Terzelve tyd van niets willende onkundig zyn, leerde hy de Wiskonst van Pater Mattheo Zaccoloni, een Theatiner Monnik, en de Anatomie by Vezali.

De Kardinaal Barberini te Romem weder gekeerd zynde, deed hem het fraaye beeltenis van Germanicus schilderen, het welk thans nog gezien word; vervolgens verbeelde hy de inname van Jerusaleem door den Keizer Titus. Dit groot stuk is teegenwoordig by den Heer de

R 5

Sain-

(*) Elk stuk voor zeeven Scudi's of Kroonen.

Saintot , Ceremonie Meester , en Pouffyn heeft het ten tweedemaal ondernoomen , dog met veel meer deftigheid dan het eerste , het welk door den Kardinaal Barberini vereerd wierd aan den Prins van Echemberg , 's Keizers Afgezand by den Paus. Nog heeft hy een St. Erasmus geschildert , die in St. Pieters Kerk gezien word ; dit merkt men aan , het eenigste Tafereel te zyn , waarop zyn naam staat. Ook schilderde hy de Verschyning van de Maagd Maria aan St. Jacobus in Saragoffa , welk Tafereel in het Cabinet des Konings is ; nog maakte hy een ander , verbeeldende de liefdensgevallen van Flora en Zephirus , als meede 't geen de Pest genoemd word. Door dit stuk bequam hy een grooten naam en het wierd aan den Hertog van Richelieu voor duizend Kroonen verkogt , het welk hy bevoorens voor zestig gegeven had ; tragende hy meer na roem dan winst. Nog heeft hy de zeven Sacramenten voor den Ridder del Pozzo geschildert , als ook een Beeld van St. Jan in de Woestyn predikende. Hy zond twee Tafereelen na Turin aan den bloedverwand van dien Marquis , welke dezelve met een zonderlinge agting aannam , het eerste verbeeld den doortogt door de Roode Zee en het ander het Gulde Kalf (*).

Voor den Marschalk de Crequi heeft hy een
Vrou-

(*) Dit Tafereel is vyf voet agt duim in de lengte en vier voet en tien duim hoog. Het is door Etienne Baudet gegraveerd , beide deeze Tafereelen zyn in het Cabinet van den Ridder van Lottheringen : 'er was nog een ander Gulde Kalf , het welk in den oproer te Napels te niet gegaan is.

Vrouwen-bad zeer wel geschildert; door de dood van dien Heer is dit Tafereel den Heer Stella te beurt gevallen. Hy heeft ook de Schaa-king der Sabyne Maagden verbeeld; dit is een wonderbaarlyk stuk, het welk uit het Cabinet van den Heer de la Ravoire tot een groot konstkenner overgegaan is. Het Beeld van Mo-fes, op de Rotssteen slaande, word onder de Schilderyen van den Heer de Segnelay gevonden.

Hy heeft de Geschiedenis van Furius Camil-lus geschildert, waar in men ziet, op welk een wyze die groote Veldheer de Kinderen der Faleriaanzen te rug zend en hunnen Meester doet geffelen. Eenige Jaaren te vooren had dat zelve onderwerp zyn vernuft met succes bezig gehouden. Uit enkele vriendschap schil-derde hy voor zyne twee grootste boezem-vrienden, namentlyk la Fleur en Stella, de afbeel-ding van Pan en Sphirinx, met een ander, ver-beeldende Armida welke Roland wegvoerd; het een is in het Cabinet van den Ridder van Lottheringen en het ander by den Heer de Bois-franc. Het Manna in de Woestyn is een ander stuk van een onwaardeerbare prys en word in 's Konings Cabinet gezien. Nog de His-torie van Hercules, het welk in het Cabinet van den Heer Chanteloup geweest is. Ook vier Bacchus Feesten voor den Kardinaal de Richelieu en een Zeegepraal van Neptunus, op zynen Wagen zittende, verzeld met Tri-tons, Nereides en Zeepaarden.

Daar na quam hy te Parys en schilderde voor den Koning het Tafereel van de Capelle van St. Germain en Laye, het laatste Avondmaal
on-

onzes Heere verbeeldende, met nog een ander Tafereel, om in de Capelle te Fontainebleau gebragt te worden. Hy heeft verscheide Teekeningen gemaakt tot Tapyten en Titelplaatn van Boeken, welke toenmaals in de Louvre gedrukt wierden, en beschikte de schetzen tot de te maakene Basrelieven in de groote Gallery, dewelke tot een vervolg op de daaden van Hercules verstrekt zouden hebben; dog jengenswoordig zyn dezelve by den Heer Fremont de Veynes.

De Koning verklaarde hem door een Brevet van den 20. Maart 1641, tot zyn eerste Schilder, met een Jaarwedde van drie duizend Livres en een huisvesting in het Paleis van de Thuilleries.

Jacques Fouquieres, een beroemd Landschap-Schilder, is te Antwerpen in het Jaar 1580 gebooren en was een Discipel van Jan Breugel, bygenaamd den Fluweelen: andere beweeren, dat hy Leerling van Momper geweest zy, welkers Landschappen te dier tyd niet onverschillig waaren, en deeze maakte hy na de wezentlyke grondreegelen van Rubbens, voor wien hy een wyl geschilderd heeft; dog desonaangezien verwierp hy de manier niet van Dartois, een goed Landschap-Schilder. Na verloop van eenigen tyd trok hy na Duitschland, alwaar hy eenige werken voor den Keurvorst van de Paltz gemaakt hebbende, voornam Vrankryk te zien, en goedgevonden hebbende zig aldaar neder te zetten, was hy op groote dingen bedagt, steunende op de voorstanders, welke hy te Parys aantrof. Alstoen schilderde hy op bevel van den Heer du Noyers, Opperbewindheb-

hebber der Gebouwen, in de Gallery de verscheidene Gezigten, welke 'er gezien worden en die tusschen de Glasraamen zyn, welkers tusschenwytte met Tafereelen van den Heer Poussyn gevuld zyn. Hy had zulk een groote verbeelding van zig zelfs, dat hy de gedagte dorst hebben, dat deeze groote Man hem de voorrang moest geeven in de Ordonnantien der werken, die hem aanbevoelen waaren; dog hy bedroog zig grootelyks, want daar was vry veel onderscheid tusschen hen beide; egter is al het geen hy te Parys na het leeven geschildert heeft, zo fraai en zo gelykende, dat men in den eerste opslag zou wedden, dat zyne werken leefde. Indien hy door zyne Landschappen eenige agting verdient heeft, maakte hy in teegendeel door zyn ongereegeld leeven een quaad gebruik van de goedheeden, welke Lodewyk den XIII. hem bewees. Die Vorst hem tot een hoogen top van eer door Brieven van Adeldom verheeven hebbende, verloor hem ook om de voornaamste Gezigten van het Koningryk te schilderen, dewelke naderhand in de Galleryen van de Louvre zouden geplaatst werden. Ten dien einde ging hy op reis, dog begon veele dingen, zonder die te voltooyen, en quam weder te Parys met een gevoelige spyt van zulk een slegten uitslag, en zig in een droevige toestand in de Voorstad van St. Jacques begeeven hebbende, ten huize van een Schilder, zynde een vriend van hem, Silvain genaamd, wierd hy van een hevige koorts overvallen en stierf in het Jaar 1658.

Rendu, een zyner Leerlingen heeft veel na hem gewerkt, dog hoe bequaam hy ook was, konde hy

hy egter het middel niet vinden , om zyn for-
 tuin te bevorderen , en is zeer berooid gestor-
 ven. *Belin* en *Guillerot* , welke onder den
 Heer Bourdon gewerkt hadden , volgden zyn
 manier in de Landschappen na ; dog *Lubin Bau-*
gin , een tydgenood van haar , schilderde zo
 wel niet nog volgde de natuur zo wel niet na.

Ik zal tot den Heer *Pouffyn* wederkeeren
 en hem niet uit het gezigt verliezen , alvoo-
 rens zyne bequaamheeden en levensloop be-
 schreeven te hebben. Men ziet in de Kerk van
 het Noviciaat der Paters Jesuiten een Tafereel
 van hem , verbeeldende een der mirakelen van
 St. Franciscus Xaverius in Japan. Na dat hy
 eenige werken te Parys , die hem niet weinig
 roem toebagten , voltooit had , schoot hem in de
 zin , in spyt der berispiers , weder na Rom en te
 keeren , alwaar hy ten eersten de verrukking
 van St. Paulus schilderde , om by een Gezicht
 van Ezechiël geplaatst te werden , waar van
 het gantsche onderwerp van Raphaël voortge-
 koomen was en dit alleen om de nieuwsgierig-
 heid van den Heer Chantelou , een der groot-
 ste Liefhebbers zyner werken , te voldoen ; nog
 schilderde hy voor den zelve de zeeven Sa-
 cramenten , Historischwyze en van de eerste
 stukken verschillende. Daar na schilderde hy
 de Kruisfing , 't geen voormaals in het Cabi-
 net van Mejuffrouw Stella was.

Voorts een Moses op de waateren ; dit stuk
 word thans in 's Konings Cabinet gevonden.
 Nog een Maagd Maria op de trappen zittende ,
 welke voormaals in het Hôtel van Guise te
 zien was ; ook een Rebecca voor den Heer
 Pointel , die dat Tafereel geduurende zyn
 lee-

leeven zorgvuldig bewaard heeft, dog na deszelfs dood is het in de handen van den Hertog van Richelieu gevallen en by vervolg van tyd het in Cabinet des Konings overgegaan. Het gemelde Cabinet praalt inzonderheid met zyn verrukking van St. Paulus. De overeenkomst der Coleuren is in dat stuk zo zagt en aangenaam, de Teekening van het zelve opeen zo deftige manier en de uitdrukkingen zyn 'er zo fraai en natuurlyk in, dat men dat stuk volmaakt kan noemen; het zelve is in het Jaar 1649 uit zyne handen gekomen, om de nieuwsgierigheid van den beroemden Scarron te voldoen, van wien de Heer Jaback het zelve overnam en met vermaak aan den Hertog van Richelieu weder overdeed, die het zelve waardig vond, in 's Konings Cabinet geplaatst te werden.

Pouffyn heeft voor den Heer Lumargne een groot Landschap geschilderd, waar in Diogenes verbeeld word, zyn napje aan stukken breekende; nog twee andere voor den Heer Ceriziers, zynde het een het Lyk van Phocion, weggedragen wordende, en het ander verbeeld, de byengaring zyner affche. Voorts zyn nog van hem een Landschap, waar in een groote gemeene weg gezien word welk Tafereel in het Cabinet van den Ridder van Lottheringen was; een kleine Doop van St. Joannes op hout voor den Heer Chantelou Senior; een groote Landschap voor den Heer de Pointel, waar in Poliphemus verbeeld staat en een Tafereel van de Maagd Maria, het welk men de tien Beelden noemde; een Salomons Oordeel, 't geen in het Cabinet van den Heer de Harlay geweest

is; voor den heer Stella, een verrukking van St. Paulus en Moses op de Rotssteen staande; dog gansch van de eerste verschillende, Apollo, Daphne vervolgende; een Danaé, en een Venus aan haar Zoon Eneas de wapenen overgeevende; voor een ryk Koopman te Lions het Wonderwerk der Blinden uit Jericho koomende, 't geen thans in 's Konings Cabinet gevonden word, na altoorens in dat van den Hertog van Richelieu geweest te zyn. Ook ziet men in het eerste Cabinet twee Landschappen, in welkers eene de Tyd, die de Waarheid ontdekt, en in het ander de Geheimenis van den brandende Braambosch verbeeld is; hy heeft zig zelfs tweemaal geportretteert en in de verschillende gestaltens, die hy zig zelfs gaf, is hy na het gevoelen der Konstkenners, altoos zig zelve gelyk geweest. De Heer de Crequy had een Maagd Maria van hem, in een Landschap, met verscheide Beelden verzeld.

Nog heeft hy voor den Heer Pointel twee Landschappen geschildert, het eene een storm, en het ander een stil weêr verbeeldende; voorts twee groote Landschappen, in het eene het Lyk van een Man met een Slang om zyn Lichaam, 't geen een ander Man een zodanige vrees aanjaagt, dat hy uit zyn magt schynt te loopen; Christus in de gedaante van een Hovenier aan Magdalena verschynende; een Geboorte Christi, naderhand in het Cabinet van den Heer de Boisfranc overgegaan; in het Cabinet van den Marquis de Hauterive een Coriolanus, zynde een Historisch Tafereel: in dat van den Heer le Nostre een doopende St. Joannes en een kleine Moses op de Wateren gevonden,
door

door hem in het Jaar 1638 geschilderd ten huize van den Heer Fremont de Veine de dood van Saphira en een Maagd Maria in een Landschap met vyf andere Beelden verzeld; ten huize van den Heer Gamarre een Apollo en een Daphné van zyn eerste manier; ten huize van den Heer Blondel de Offerhande Noachs; en een Hercules tusschen de Deugd en Ondeugd; voor den Heer Stella insgelyks een andere Moses op de Wateren, 't geen in zyn manier van Landschap wonderbaarlyk is; voor den Heer Mercier te Lions St. Petrus en Paulus een Kreupelen geneezende; voor den Heer de Chantelou een Maagd Maria leevensgroot; voor den Heer de Crequy Achilles door Ulysses by den Koning Licomedes bekend geworden; voor den Heer Stella de geboorte van Bacchus in een fraai Landgezig; voor den Heer de Ceriziers een Vlucht naar Egypten; voor den Heer Passart een groot Landschap, waar in Orion door Diana met blindheid geslaagen word; voor den Heer Chantelou een andere Vlucht naar Egypten en een Samaritaansche Vrouw; voor den Heer le Brun een Landschap geschildert, waar in een zo diep verschiet, dat 'er meer mylen weegs in schynen te zyn dan men op een dag zou kunnen gaan. Ook heeft hy voor den Hertog van Richelieu in het Jaar 1664 eenige Landschappen voltooit, verbeeldende de vier Getyden van 't Jaar Historischwyze, met een onderwerp van de Heilige Schrift; dezelve zyn in 's Konings Cabinet; als meede een Moses nog een klein Kind zynde, de Kroon van Pharaos met voeten tredende, en in een ander Tafereel Moses Roede, die der Tvenaars verslindende.

Men ziet een Tafereel van hem in alle deszelfs deelen volmaakt wel uitgevoerd; in het zelve heeft hy Narcissus, Clitia, Ajax, Adonis, Hyacinthus en Flora, welke dansende bloemen stroot, in een wellustige plaats afgebeeld, en in een ander de Zeegepraal van Flora.

Ook heeft hy verscheide stukken op een Allegorische wyze behandelt, onder andere 's Menschen leeven door een Bal van vier Vrouwen verbeeld, dewelke betrekking hebben op de vier Jaargetyden en vierderly ouderdom: de 'Tyd, onder de gedaante van een zittend oud Man, speelt op de Lier, op welkers geluid die Vrouwen onder de verbeelding van de Armoede, den Arbeid, het Vermaak en de Rykdommen in de rondte dansen en elkander de hand geeven.

In een ander Allegorisch Tafereel heeft hy de Waarheid ter aarde geworpen verbeeld; ook de gedagtenis des Doods in het midden van de voorspoeden des leevens.

Ik heb alhier de naamen der Graveurs, welke de werken van dien grooten Man wonder wel gesneden hebben, niet ieder in het byzonder gemeld, vermits ik hier eeven te vooren een naauwkeurige Catalogus van al wat na *Poussyn* gesneden is, gegeeven heb.

Alleen zal ik zeggen, dat zo *Raphaël* zyn *Marc Antonio*, en de Heer *le Brun* zyn *Andran* en *Edelink* gehad hebben, aan wie zy zelfs by haar leeven de kragt en fraaiheeden hunner werken aanweezen, den Heer *Poussyn* het zelve voorregt genooten heeft, namentlyk in de Persoon van *Jean Pesne*, die door zyne talenten en gestaadige studiën de smaak
en

en kenteekenen van deezen Schilder, in zyne byzondere manier, zo wel heeft weeten te doorgronden, dat men byna zoude kunnen zeggen, dat *Poussyn* zelfs na zyn dood met hem daar aan heeft willen arbeiden en dat hy hem als in dienst hield, om na geen ander Schilder te werken.

Het is dan ligt door deeze groote werken te zien, dat *Poussyn* een der zeldzaamste Mannen van zyn tyd geweest is en dat hy al zyn kennis besteed heeft tot de verscheidene bewerpen van zyn verstand, om aan de Nakomelingen te doen zien, hoe hoog hy by de Vorsten en de voornaamste Personagiën gewaardeert wierd, laattende geen stuk uit zyn handen komen of het zelve moest doorschildert weezen, en waar over hy altoorens zyn oordeel op eene zo gestrengte als natuurlyke wyze velde. Dit veroorzaakte de algemeene hoogagting zyner werken, welke greetig gezogt worden en altoos in waarde zullen zyn.

Eindelyk *Poussyn* het algemeen noodlot, 't geen onze dagen in zyn handen draagd, niet konnende ontwyken, en zig door een beroerte vindende aangetaft, die de helft van zyn lichaam trof en hem dreigde de natuurlyke werkingen van de andere helft op te schorten of onbruikbaarte maaken, verdubbelde de krachten van zyn opregten Christelyken Geest, om zig aan de aanbiddelyke Wille van God te onderwerpen, welke hem zyne aanstaande dood, die hy als een zondaar moest ondergaan, aankondigde: hy zag dan wel, dat hy nog door goed nog eer meer Jaaren zoude kunnen ver-

krygen , en zyn lichaam onder de pyn en ongemakken allengkens voelende bezwyken , bezorgde hy zyne huiffelyke zaaken , om daar na alleen op zyne Zaligheid te denken en van dag tot dag zyn dood af te kunnen wagten , welke zyn levensloop eindigde in het Jaar 1665 , zynde 71 Jaaren oud . Hy is door de geleerden betreurd , door zyne vrienden beweend , en zelfs waaren zyne benyders gevoelig over het verlies van haar sterksten steun .

Een der aanmerkelykste zaaken in zyn leven is , dat hy niemands manier nagevolgd heeft , hebbende hy zig zelfs een manier eige gemaakt , die ten Model van veele andere verftrekte . Men vind niet dat hy eenige Discipelen gemaakt heeft ; dog daar en teegen heeft hy veel verwonderaars nagelaaten .

Casper du Ghet , heeft zyn manier in zyn Landschappen aangenomen , welke zeer geagt zyn , deeze was zyn Schoonbroeder en stierf kort na hem .

Wat *Pouffyn* aanbelangd , zommige zeggen , dat hy van de zagte en lieffelyke manier van *Guido Rheni* en *Albano* afgeweeken is , om *Dominikyn* als den kragtigsten in de Teekening en uitdrukking te volgen .

Niemand heeft de waare Kenteeken in de Beelden zo ver gebragt dan hy . De fraaiheid , edelheid en natuurlykheid in zyne uitdrukkingen zyn weergaloos . Hy heeft in de weeromkaatzing der voorwerpen op glansfige en doorschynende lichaamen , gelyk by voorbeeld het water , zeer wel geslaagt , vermits hy de vaste grondregelen daar van volmaakt bezat .

Vr. Kan men van U tegenwoordig niet zonder schroom eenige aanmerkingen op de hoedanigheeden en werken van dien grooten Man vergen?

Antw. Het zal my steeds veel vermaak zyn, de begaaftheeden van dien grooten Meester en deszelfs werken te doen opmerken.

Men kan zeggen, dat *Poussyn* des te oordeelkundiger in zyn verkiezing geweest is, en konstig om dezelve van waarde te maaken, vermits 'er geen Schilder geweest is, die meer natuurlyke kennis bezeeten of meer gewerkt heeft dan hy, ten einde de fraaiste weetenschappen te bezitten, die een Schilder tot volkomenheid konnen brengen.

Hy verstond alle de Partyen, welke noodwendig in de Compositie moeten koomen en wist hoe men de Partyen, welke onnoodig zyn en eenige verwerring konnen veroorzaaken, vermijden moest; hoe de voornaamste Beelden sterk en tot haar voordeel te doen voorkomen; hoe aan de andere niets te geeven, dat dezelve te veel doet uitsteeken, het zy door de Majestueusheid of deftigheid der Aëtien, het zy door de kottelykheid der Kledagiën of byvoegzelen; en dusdanig een overleg te maaken, dat 'er niet te veel nog te weinig Beelden zyn; dat zy in een fraaye en gevoegelyke stand geplaatst worden, zonder elkander hinderlyk te zyn, en dat ieder de vereifchte Aëtie volkomen verbeeld. Dit ziet men in de stukken van Moses op de Rotssteen staande en in de zeeven Sacramenten. waar in alle de Partyen tot de volmaaktheid van de Ordonnantie meede werken, gelyk ook tot de fraaye schikking der Beelden, op dezelve

ve wyze als de welgevormde leeden tot de volmaakte fraaiheid van een lichaam strekken.

Welk een schoonheid en bevalligheid ziet men niet in zyn Tafereel van Rebecca? Heeft hy in het zelve niet volkomentlyk waargenomen, het geen een goede stand genoemd word, en vooral al de bevalligheid, zynde deeze be- gaafdheid zeer dierbaar en zeldzaam, zo wel in de Schilderyen als in al het geen de natuur kan voortbrengen. Daarom maakte *Poussyn*, die de omstandigheeden wel wist te verkiezen, en dezelve aan de onderwerpen, welke hy behandelde toe te passen, zig daar van een reegel, en zeide gemeenlyk, dat hy aan zyne Tafereelen een *Phrygise* manier gaf, om te kennen te geeven, dat hy alleenlyk het oogmerk van het voornaamste onderwerp volgde; dit word in zyne werken opgemerkt, waar van alhier een voorbeeld. Wanneer hy verbeelden moest den tyd, dat Abrahams Dienaar (die getrouwen Afgezant, verzeekert van de keus die de Heere van Rebecca gedaan had) bezig is, om zyne beveelen ter uitvoer te brengen, verbeelde hy hem zyne Kamelen op een afgezonderde plaats ontladen, zyne geschenken en geloofs-brieven genoomen en zyne voorstelling gedaan hebbende, thans aan die Dogter de Huwelykse verbintenissen geevende. Dit is het onderwerp, 't geen hy zig in dat bedryf voorgestelt heeft, waar aan hy alle de Partyen van het zaamenstel van dat heerlyk werk zodanig verknogt en verbond, dat hy 'er niet by deed of het voegde aan een Huwelykstuk. Alles is 'er vrolyk, blygeestig, vermaakelyk en aangenaam in, hebbende hy vermyd,

'er

'er een gezelschap van oude vrouwen by te voegen, maar alleenlyk jonge Dogters, netjes opgeschikt, van een volmaakte bevalligheid en haare kleedingen met veele ploojen; de coleuren zyn fraai, de Proportien uitsteekent, en men kan zelfs zeggen, dat hy dit Tafereel op de Corinthise wyze gemaakt had (gelyk hy zelfs dikwils zeide) zinspeelende op het gebruik der Architecten, welke, als zy een Gebouw maaken, alle de Partyen tot de minste toe van de manier, die zy verkooren hebben, doen afhangen. Dit stuk is by de zeeven voet lang en vierdhalf voet hoog.

In zyn Tafereel, waar in Christus twee Blinden geneest, is al wat by die verbeelding koomt, groots, Majestueus, deftig en ernstig, zo in de Actien, als in de Kleeding der Beelden, coleuren en schikking van het Landschap; en indien de Schilder, de meenigte des volks (waar meede volgens de Heilige Schrift onze Zaligmaker verzeld was) agter gelaaten heeft, om de verwarring, welke dit aan zyn Ordonnantie zou veroorzaakt hebben, te vermyden, heeft hy zulks gedaan, vermits deeze omstandigheid niet ter zaake van de verbeelding van het wonderwerk doet; om echter niets, dat weezentlyk tot het onderwerp behoort, over te slaan, heeft hy in het klein getal Beelden, welke den Zaligmaaker volgen, alle de bewegingen en hartsogten uitgedrukt, die tot deeze omstandigheid kunnen voegen. De ongelovigheid en onverschilligheid der Jooden, de nieuwsgierigheid, uitjouwing en bespottung der Phariseën, alles is 'er zo wel in uitgedrukt als het geloof, de verwondering en de yver der Discipelen, als mee-

de de eerbied, de aandacht en de groote begeerte der lydenden.

Betreffende het oordeel van den Schilder, 't geen in het geheele Werk moet blyken, en de Party is, welke over alle de andere moet heerschen, die dezelve moet bestieren en welke het zamenstel van een werk meest tot volkomenheid moet brengen, daar in heeft hy nooit gemist, zo ten opzigten van den natuurlyken stand der plaatsfen, als het maakfel der gebouwen, altoos overeenkoomende met de verschillende Landstreeken. Hy wist zeer wel onderscheid te maaken tusschen de Wapenen en Kleedingen, aan ieder Landaard eigen, en men heeft ook opgemerkt, dat hy vermyd heeft, de bewegingen des lichaams en gemoedsdriften, op een overmaatige en onaangenaame wyze te verbeelden.

Maar dewyl alles in zyne Tafereelen verwonderenswaardig is, zou te veel tyd noodig zyn, om dezelve alle in het byzonder te beschouwen, en de al te groote meenigte zoude aan het verstant het zelve verdriet konnen veroorzaaken, als een al te langduurige gelykluidentheid van Instrumenten aan het gehoor zoude baaren. Laaten wy derhalven ons alleenlyk aan één stuk houden, om het zelve in zyn geheel te onderzoeken, en daar in alle de hoedanigheeden van dien Schilder te beschouwen.

Zyn Tafereel van het Manna door de uitgestrektheid van het onderwerp, de meenigte der Beelden, de fraaiheid van het Landschap, hoewel uit de natuur onvrugtbaar, en kortom de vereeniging en bevalligheid van het geheel, kan ons overvloedige stof verschaffen.

Laaten wy dan om te beginnen zyn ontwerp met deszelfs overeenkomst gaade slaan: om dit wel te begrypen moet men drie dingen vaststellen, welke volstrekt noodig zyn, en volgens welke men zien zal, op welke wyze *Pouffyn* dezelve opgevolgt heeft.

Eerstelyk het *Ontwerp* van de Plaats; ten tweede de *Schikking* der Beelden, en ten derde het *Gezigt in 't verschiet*.

In het eerste is op te merken, dat *Pouffyn* groote Terrassen gelegd had, om aan de voorste Beelden tot grond te verstrekken en het verschiet te verlengen, waar in zig groote en yffelyke Rotzen opdoen, welke het denkbeeld van een akelige Woestyn geeven, alwaar de schraale en drooge grond geen graanen nog gewas voortbrengd en de boomen zo dor zyn, dat 'er geen bloesem nog vrugt aante zien is. De verscheide ne groepen van elkander afgezondert, maaken zoodanige groote Partyen uit, dat het gezigt daar zonder moeiten heen en weer kan zwerfen en egter komen zy tot malkander, om een fraaye algemeenheid uit te maaken.

In idere groep moet men een oordeelkundige verscheidenheid met verwondering aanmerken en een heerlyke omtrek tot de verbeelding van het onderwerp; en wat het *Gezigt in 't verschiet* betreft. moet men ook bekennen, dat niets regelmaatiger gezien kan werden, en dat de uitvinder van dat werk in een onderwerp van wanorder middel gevonden heeft, zonder ongeschiktheid en verwerring veel Volks te voorschyn te brengen, hebbende hy inzonderheid zyn voornaamste Held-Beeld in een verheeven en aanzienelyke plaats weeten te stellen, wer-

waarts het gezigt door de Actien van alle de Beelden geleid word.

Dit Tafereel tot onderwerp hebbende de Israëlitien in de Woestyn ten tyden God hen het Manna toezond, is zes voet lang en vier voet breed.

Het Landschap bestaat in Bergen, Boffchagien en Rotsfen; op de voorgrond ziet men aan de eene zyde een zittende Vrouw, welke aan een oude Vrouw de borst geeft en een Kind dat dicht by haar is schynt te streelen. De Vrouw, welke te zuigen geeft, is met een blaauwe Tabbaard gekleed, en met een purpere Mantel met geel gehoogt, en de andere Vrouw is in 't geel gekleed. Niet verre van daar staat een Man met een roode Kleedy gedekt en wat meer na agteren ziet men een zieke, welke half in 't opstaan is en op een stok leund. By de voorgemelde Vrouw zit een oud Man, zyn rug naakt en het overige van zyn lyf met een hembd en een Mantel rood en geel van verwe bedekt; een Jongeling houd hem by zyn arm om hem te ondersteunen. Op dezelve lyn verтоont zig een Vrouw ruggelings, dragende een klein Kind op haare armen, leggende met de eene knie op de grond, aanhebbende een geele Tabbaard en blaauwe Mantel en wenkende met de hand een Jongen, welke een korf vol Manna in zyne handen houd, om 'er aan den voorgemelden ouden Man wat van te brengen.

By deeze Vrouw zyn twee Jongens, waar van de grootste den andere weg stoot, om het by hem needergevalle Manna alleen op te raapen. Wat verder verтоonen zig vier Beelden, de twee, die het naaste by zyn, verbeelden een
Man

Man en een Vrouw, welke Manna raapen; en de twee andere een Man, die iets aan zyn mond brengd, en een Dogter met een blaauwe Kleeding met geel gemengd, na om hoog ziende en de slip van haar Kleed ophoudende, om het uit de lugt vallende Manna 'er in te vangen; by den Jongen, die een korf heeft, zit een Man op zyne kniën, met gevouwe handen zyne oogen na den hemel slaande.

Vr. Om hier vrugt uit te trekken is het niet genoeg de coleuren van dat Tafereel te noemen, maar nog dient 'er by gezegd te werden om welke reeden en op wat grondreegelen hy gebouwd heeft, ten einde daar in zo fraai een schikking te brengen.

Antw. Om 'er een grondige onderrigting van te geeven, moet ik U zeggen, dat hy de verdeeling keurig waargenomen heeft, zo in de sieraaden der groote werken als in de gemeene Tafereelen, en dezelve volgens hunne hoedanigheeden na hunne waarde schikkende, waar in het volgende opgemerkt moet werden; namentlyk

Dat het wit het ligt verbeeld en de luister aan het hoogsfel geeft; dat het swart daar en teegen gelyk de duifternis de voorwerpen verdonkert en verdoofd; dat alzo het bruin een ligte couleur door zyne tegenstelling doet uitsteeken, en dat zy elkander te baat komen, om de voorwerpen van malkander te scheiden.

Dat men een goede verkiezing van coleuren moet doen, dewelke best voegen, om de fraaye uitwerkzels der Natuur na te volgen, en de overmaatige en groove manier vermyden; voornamentlyk in de Vleesch-coleuren, waar in men een al te

ge-

gemaakte roode verw vermyden moet, die eer na gevild vleesch dan na vel gelykt, als meede de verscheidenheid van schitterende tinten, gelyk de gloed of glans van een doorschynend lichaam, 't geen de verscheidenheid der naastgeleegen coleuren vertoond; want het vel van een mensch, hoe eel ook, moet altoos een doffe couleur behouden.

Ook moet men op de Kléeding letten, waar in men volle vryheid heeft, de coleuren te verkiezen, welke de bequaamste zyn om kragt by te zetten en fraaye uitwerkzelen voort te brengen, zonder te vergeeten, dat men in de Landschappen moet waarneemen

Dat de Lugt, welke doorgaans 'er over al in verspreid is, iets verliggende met zig voert, het welk geen sterk bruin in zyne afgeleege Partyen verdraagd, waar in men by de eerste opslag van een Tafereel niet zien kan, dan het geen den gezigteinder nadert en mits dien het klaarste is; ook moet men uit de natuur de coleuren, welke elkander het meest kunnen te baat koomen, doen naderen, gelyk het rood en het groen, het geel en het blaauw.

Men moet zig van derzelve eigenschappen wel weeten te bedienen, om dezelve zodanig te schikken en te leggen, dat zy zig na de uitwerkzels der groote Partyen van het ligt en het bruin voegen.

Ook wel bezeffen, dat de sterke Coleuren de zagte te baat komen en dezelve voor of agterwaarts stellen, na den stand en graad, die men haar geeft.

Voorts heeft Pouffyn de overeenkoming der coleuren wel waargenomen, en derzelve
sim.

simpathie door haare onderlinge eigenschappen van zig aan elkander te kunnen voegen, het zy door menging of door inlyving van derzelve stoffe.

De nabyheid van de naast bygeleege plaatsen, na dat die kragtig zyn, gelyk het rood het purper en het geel, of helder, gelyk het wit, het geel en het blaauw.

In de coleuren heeft hy derzelve uitwerking wel begreepen, het zy aangaande de vereeniging, waar door dezelve gepaard moeten worden, en dat op zodanig een wyze, dat zy zig zagtjens binden onder de luister van een voornaamste coleur, welke over het geheele Tafereel heerscht, dezelve als met een soort van groepen schikkende, waar in men de knoop. de ketting of aaneenschakeling ziet en de steun, welke de uiteindens derzelve onderschragen, om die alle by elkander te voegen en 'er een aangename verknogtheid van te maaken. Hy heeft de verscheidenheid der Coleuren zo wel geschikt, dat zy malkander deelagtig worden, door de gemeenschap van het Ligt en door middel van de weeromkaatzing.

Bemerkt ook de schikking, welke hy in agt genomen heeft; met bescheidenheid de verschillende graaden der Coleuren behandelende, zo ten aanzien

Van de verscheidenheid, die tusschen een der Coleuren komende, derzelve gloed als door een zachte afbreeking vermeerderd, welke zonder dat laf zoude zyn. Hier in heeft hy veel oordeel en bescheidenheid gebruikt.

Van de overeenkomst, dewelke de verscheidenheid der Coleuren doet vereenigen, de flauheid

heid van de eene te gemoed koomende door de kragt van de andere, om die te ondersteunen; gelyk door een welgereegelde gelykluidenheid, waar in men met voordagt zommige dingen ligt moet overstappen, om dezelve als een grondslag of rust aan het gezigt te doen dienen, en wederom van andere meer werks maaken, welke door hun luister de voorrang houden.

Van de Afweiking, waar in, om des te gemakelyker de graad der wykende Coleuren evenreedig te maaken, hy van dezelve soort in haar volkome zuiverheid behouden en die, welke hy heeft willen verwyderen, daar by vergeleeken heeft, volgens de Perspective snyding, om derzelve vermindering te schikken, in agt neemende, dat de hoedanigheid van de Lugt, wanneer die met dampen beneevelt is, dezelve meer verdooft, dan wanneer dezelve helder is.

Van de schikking der Coleuren: hier in heeft hy steeds waargenomen, op den voorgrond van het Tafereel die, welke uit de Natuur de sterkste zyn, in haar grootste zuiverheid te leggen, om door de kragt van haar gloed de gemengde Coleuren en die, welke wyken moeten, na agter te dryven: in dien eersten rang heeft hy de gewaterde weerschynde Coleuren, als de helderste weeten te leggen, zig niet ontziende, dezelve in haar grootste kragt te stellen, dewyl de natuurlyk Lugt, welke in den afstand van het gezigt is, die genoegzaam verzagt. Men moet ook nog opmerken, haar onderschikking aan de verbeelding der onderwerpen en aan de aard van glansige of doove stoffen, valt of doorschynende, ruuw of glad.

Om weeder tot ons Tafereel te koomen, zullen wy zeggen, dat de twee Partyen, dewelke ter regter en ter linker zyde zyn, twee groepen uitmaaken, die in het midden open zyn en vryheid aan het gezigt laten, om Mofes en Aaron, welke verder afftaan, des te beeter te doen zien. De Tabbaerd van den eerften is van een blaauwe ftof en zyn Mantel rood; de laafte is in het wit gekleed: zy zyn door Ouderlingen des Volks verzeld, alle in verfcheidene gefaltens verbeeld.

Op de Bergen en Heuvelen, welke in het verfchiet ftaan, ziet men Tenten en Vuuren en een groote meenigte Volks wyd en zyd verfpread, het geen zeer wel na een leegerplaats gelykt, de Lugt is hier en daar met dikke wolken bezet, en het ligt, dat op de Beelden valt, fchynt een morgenligt te zyn; dog niet zeer helder, dewyl de lugt vol dampen is en zelfs aan een zyde duifter door het vallen van het Manna.

Na U dit Tafereel voor oogen gefelt te hebben; laaten wy nu de fraaye fchikking van den ftand opmerken, welke de onvrugtbaarheid van een Woefstyn en een onbebouwd grond volmaaktelyk wel verbeeld: want offchoon het Landschap op een konftige en fraaye manier verkoozen is, beftaat het egter alomme flegts uit groote Rotzen, die aan de Beelden tot grond dienen. De boomen hebben gansch geen fraaiheid, de aarde brengt geen kruiden nog planten voort, en men befpeurd geen weegen nog paaden, waar uit men zoude kunnen afneemen, dat het Land betreden word; in teegendeel men ziet een meenigte menschen, welke geheel af.

afgemat en hongurig, en gevolgelyk zeer zwak schynen te zyn.

Deeze meenigte Volks op verscheide plaatsen gestelt, maakt een aangenaame verdeeling aan het gezigt, het welk zig desnietteenstaande over de gansche uitgestrektheid van die Woestyn kan verspreiden. Dog op dat de oogen niet altoos als daalende en in een zo groot uitgestrekt Land als verdwaald zouden zyn, worden zy opgehouden door de groepen der Beelden, welke het voornaamste onderwerp niet breeken, maar dienen, om het zelve aan elkander te schaakelen en te beter te doen bevatten. In de verschillende schikking der Beelden vind men een wonderbaare verscheidenheid. De stand en gebaarden, met de Geschiedenis overeenkomende, verwekken die vereeniging der Actien en de fraaye overeenkomst, die in dit Tafereel gezien worden.

Wat het Ligt betreft, moet men opmerken, hoedanig het over alle de voorwerpen verspreid is; den Schilder heeft om te toonen, dat dit geval in de dageraad geschiede, eenige dampen aan den voet van den berg en op de oppervlakte der aarde verbeeld; hier door is 't, dat de afgeleegde onderwerpen niet te zichtbaar zyn; dit dient zelfs om de naastgeleegen Beelden van een te scheiden, op welke eenige schitteringen van Ligten vallen, welke uit de openingen der wolken voortkoomen, en door den Schilder op die wyze met voordagt behandelt zyn, om de byzondere Dagligten, welke hy in verscheide plaatsen van zyn werk verdeelt heeft, te begunstigen. Het is kennelyk, dat hy noodig geoordeelt heeft, de lught van die kant, daar het

Man-

Manna valt, donkerder te moeten houden en te maaken, dat de Beelden daar meer verligt worden, dan van de andere kant, alwaar de lucht helder is, om ze dus alle te verscheidentlyker te behandelen, zo wel in de uitwerkingen van het licht, als in haare Actien, en alzo een aangenaame verscheidenheid van ligten en schaduw en aan zyn Tafereel te geeven.

Aangaande de Teekening; let wel op de omtrekken van den ouden Man, hoe groots en wel geteekent zy zyn, en hoe naauwkeurig en duidelyk alle de uitsterften, en zo bestipt, dat 'er niets op te zeggen is; maar het geen inzonderheid uitmunt, is de proportie van alle de Figuren, welke uit de fraaiste Standbeelden van de oudheid genomen is, en volkomentlyk na het onderwerp gerigt.

De oude Man, die staande verbeeld is in een fraaye gestalte en wiens leeden aan een man voegen, welke niet zeer kragtig nog ook al te tener is, heeft deeze de proportien van Laocoon niet? *Poussyn* heeft zig van dezelve maate bedient, om dien zieken Man te verbeelden, wiens leeden, hoewel maager en schraal, egter een nette evenreedigheid met elkander hebben en bequaam zyn om een fraay Lichaam te vormen.

De Vrouw, welke de borst geeft, sweemt na het Beeld van Niobe; alle de deelen zyn 'er volmaakt in geteekent; in het Beeld van die Koningin word een Manhafte en te gelyk Edle schoonheid gezien, welke een goede geboorte te kennen geeft, en gevoegelyk is met een Vrouw van een middelbaare ouderdom. De Moeder is na dezelve proportie; dog wat schraalder.

Die Man , welke agter de Vrouwen legt , gelykt die niet na het Standbeeld van Seneca , het welk te Rom en is ; *Pouffyn* heeft het beeltenis van dien Wysgeer verkooren , om een oud Man te verbeelden , die verstandig schynt te zyn.

De Jongeling , welke hem aanspreekt , zweemd veel na het Beeld van Antinous : de twee andere , die malkander stooten , zyn van verschillende Proportien , de jongste gelykt na de Kinderen van Laocoon ; de andere zweemd na die kragtige samenvoeging van leeden , die men in een der Worstelaars ziet . De jonge Vrouw , welke haar rug toe keerd , gelykt na Diana van Ephezen en is zeer vlug ; en de Jongeling , die een Korf draagt , zweemt na Apollo , en de andere is van een verschillende Proportie . De Dogter , die haare Tabbaerd opligt , gelykt na het Venus Beeld van Medicis , en de Man die op zyne knien legt , zweemd na het Beeld van Hercules Commodus .

Dog het is niet genoeg , zig over de Proportien te verwonderen , het geen ook bekoorlyk is , bestaat in de uitdrukking der Beelden , welke alle eigenschap hebben tot het onderwerp ; want men ziet 'er geen één , of het heeft betrekking met den toestand , waar in het Joodsche Volk zig toenmaals bevond .

Is 'er het Perspectief niet volmaakt in waargenoomen ? Ziet men door den val der ligten in de uitwerkingen van den dag niet drie dingen , waardig om opgemerkt te worden . Het eerste is het algemeen licht , 't geen het meest uitsteekt ; het tweede een vloeyend licht op de voorwerpen , en het derde een verstroot licht het welke door de dikke lugt vermengd word .

Het

Het Algemeen licht heeft hy op den schouder van dien staanden Man doen vallen, welke verbaast schynt te zyn; op het hoofd van die Vrouw, welke haar Moeder te zuigen geeft, en op den rug van de andere, die zig omkeert, en in het geel gekleed is: het bovenste gedeelte van die Beelden word slegts door dien zwaaren dagverligt; want het onderste scheidt alleen een vloeyend licht, gelyk dat van den zieken, van den leggenden ouden Man en van den jongeling, welke hem ophelpt, als meede van de twee jongens die vegten, en van de andere Beelden, die rondom die Vrouw zyn, welk haar omkeert.

Aangaande Moses en die, welke hem omringen; op de zelve valt maar één licht, dat verdooft is door de tusschenstelling, die 'er gevonden werd in den afstand tusschen hen en de andere Beelden, welke op de voorgrond van het Tafereel zyn, en daarenboven nog licht ontfangen volgens haare meerder of minder afstand.

Het geel en blaauw der Coleuren, zynde die het meest aan het licht en de lugt deel hebben, heeft Poussyn zyn voornaamste Beelden met gele en blaauwe stoffen gekleed en in alle de andere kleedingen, altoos iets van beide deeze voornaamste Coleuren bygevoegt, in agt nemende, om het geel meer te doen uitsteeken, op dat het overeenkomst zouden hebben met het licht, 't geen over het geheel Tafereel verspreid is, waar van gezegt kan werden, dat hy het zelve met een diepe kennis, een heerlyk Pensfel, en een welgegrond Oordeel uitgevoerd heeft.

Dog vermits de fraaiheeden van dit Tafereel

ons ongevoelig genoopt hebben , buiten ons bestek te treden , en van de onderscheidene Partyen , waar in de overeenkomst bestaat , te spreken , zal het niet ondienstig zyn te deezer gelegenheid te handelen van het geene de Academie der Schilderkonst (*Expressie*) uitdrukking noemt. Dit woord kan in drierley opzigten genoomen worden ; namentlyk de uitdrukking van het onderwerp in het algemeen van de byzondere hartstogten en van de Phisionomie. Belangende het eerste moet men zeggen , dat een Schilder alle de Partyen , welke in het bewerp van zyn Tafereel voorkoomen , zodanig moet schikken , dat zy al te zamen meede werken , om een net denkbeeld van het onderwerp te geeven , invoegen zy in het verstand der aanschouwers , de indrukzelen verwekken , welke aan dat denkbeeld eigen zyn , en indien in het verhaal der Geschiedenis zelfs eenige omstandigheeden voorkoomen , die aan dezelve teegenstrydig mogten weezen , moet men die verbystappen , of zo weinig vertoonen , dat die geen verandering konnen te weeg brengen. Egter kan men zig een bescheidene vryheid aanmaatigen , om fraaye toevalligheeden te verkiesen , of wel een Allegorie , welke door de verscheidenheid van het teegenstrydige aan het onderwerp wel voegd ; dog de Schilder moet vermyden , om dingen , die onbestaanlyk zyn , by elkander te voegen : by voorbeeld de Waarheid van Geheiligde dingen met de Ydele verdigtselen te vermengen , of Personagien in te voeren , welke in onderscheide Tyden in weezen geweest zyn.

Hy kan zig zelfs voorstellen , dat men schryvende wel in verscheide Perioden , een breed-
voe-

voerige beschryving van alle de omstandigheeden, welke by vervolg van tyden voorvallen, kan uitdrukken; dog dat men in een Schildery te gelyk het denkbeeld van het onderwerp moet doen begrypen; weshalven een Schilder zig aan deeze drie gelykvormigheeden moet verbinden: namentlyk, aan alwat 'er op een en dezelve tyd gebeurd, aan het geen het gezigt met een oogwenk kan beschouwen, en aan het geen in de spatie of omtrek van een Tafereel kan verbeeld werden, waar in het denkbeeld der uitdrukking ter plaatsfen van de voornaamste Personagie van het stuk moet komen, op dezelve wyze als het Perspectief alles tot op een zelfde oogpunt brengt.

De pligt van den Schilder is, naarstig te betrachten al het geen weezentlyk tot zyn onderwerp behoort, en wel te onderzoeken alwat de goede Schryvers desweegens gezegd hebben en wat den Held of voornaamste Personagie het meeste aanzien en luister toebrengen, om dus het regte denkbeeld 'er van te geeven, en door dat middel het gebrek te vermyden, dat men in veele Tafereelen ziet, dewelke anders zeer fraai zyn, by voorbeeld

Is het iets, dat het denkbeeld der Geschiedenis wel te kennen geeft, als Baffan in een Tafereel, waar in hy den verlooren Zoon tot zyn Vader wederkeerende verbeeld heeft, de voornaamste Beelden in het klein schilderd en zelfs ver op de agtergrond van het Tafereel plaats, terwyl hy op de voorgrond een groote keuken verbeeld met Volk, dat bezig is een vet Kalf te beryden? moest Breugel in een Schildery, verbeeldende de aanmerkelykste daaden

van Magdalena, de voornaamste Personagien in het verschiet brengen. en op den voorgrond Beelden, die tot de Historie niet dienen, de een speelende, de andere veggende en onder andere ook een beurfesnyder, welke Beelden het gezigt meer dan het principaal na zig trekken?

Ziet men zelfs niet in verbeeldingen der Geboorte van Christus op de aanzienlykste plaatsen een Os of een Ezel gestelt, welke ongeschikte en onvernunftige dieren zyn, die het merkteeken van ongetemtheid met zig draagende, in 't geheel niet vereift worden, om die geheimenis kenbaar te maaken, nadien zulks door geen een der Evangelisten aangeteekent en slegts maar alleen tot een verwyf tegen het Volk Israëls gesproken is by den Propheet Esaias, in het eerste Capittel, en door de Schilders als een ongegronden Traditie is overgenoomen, steunende op het gevoelen van een Schryver, welke die text qualyk verstaan en nog erger toegepalt had; dog laten wy den draad van ons Vertoog weder hervatten.

Jean Cousin van Soucy, by Sens, was een uitneemend Landmeeter en groot Teekenaar. Hy begon eerst op Glas te schilderen, zettede zig te Parys neder, offchoon hy te Sens de Dogter van den Luitenant Generaal van dat Land getrouwd had. Het fraaiste zyner Tafereelen is het laatste Oordeel, 't geen in de Sacristy der Minnebroeders in het Bosch te Vincennes gezien word, en door den toemaals vermaarden Teekenaar Petrus de Jode gegraveerd is. Hy heeft veel en voornamentlyk op glazen zo te Sens, als te Parys in de St. Gervasius Kerk geschildert. Ook heeft hy een Boek, bevat-

ten-

tende de beginzelen der Teekenkunde gemaakt, 't geen het Boek van Jean Cousin genaamd word. Vermits hy de Beeldhouwkunde zeer wel verstond, maakte hy het Graf van den Admiraal Chabot; ook heeft hy verscheide Tafereelen op doek geschilderd, hy leefde, reeds zeer oud zynde, in het Jaar 1589, dog de tyd van zyn dood is onzeeker. Door zyne manieren verkreeg hy de agting van Hendrik den II, François den II. en Hendrik den IV, welke hem beurtelings met weldaaden opgehoopt hebben.

Het zal niet onvoeglyk wezen alhier te zeggen, dat Albert Durer en Lucas van Leiden, op Glas geschildert hebben en dat de glazen der Capelle van Gaillon en verscheide te Rouaan heerlyk, en die te Chartres gezien worden, ook zeer wel geschilderd zyn; dog van de Glaschilders heb ik in het eerste Deel breedvoeriger gesproken.

Simon Vouet wierd te Parys in het Jaar 1582 gebooren. Zyn Vader, welke te dier tyd de Schilderkonst oeffende, leerde hem de eerste gronden, waar in hy sterk vorderde. Van zyn veertiende Jaar af gaf hy groote hoop van zyn Persoon, door de Teekeningen, die hy met zo veel vaardigheid uitvoerde, dat hy daar door de agting van eenige verkreeg, welke van zyne bequaamheid genoegzaam overtuigd zynde, hem geleegenheid gaaven, om na Engeland te gaan en aldaar eenige aanzienlyke werken te onderneemen. Naauwelyks was hy bekend geworden, voor het geen hy was of wierd door een Lady van de eerste rang verkooren, om haar Portret te schilderen; vervolgens den Heer de Sancy, Afgezant na Constantinopolen, geneegenheid

voor hem opgevat hebbende, nam hem meede, om het Portret van den grooten Heer te schilderen, 't geen hy met veel lof uitvoerde, en dien Vorst zo zeer deed gelyken als of hy gestadig voor hem gezeeten had, ofschoon hy hem egter maar eens door een Venster had gezien. Van daar ging hy na Romem, vond 'er gelegenheid zyn roem te doen stygen en bragt het gedurende een verblyf van dertig Jaaren zo verre, dat hy zig zelfs in zyn werken te boven ging, schilderende eenige werken van zulke ongemeene sijnak, dat men goed vond dezelve tot een ieders verwondering in een der voornaamste Capellen van St. Pieters Kerk en in die van St. Laurens te plaatsen, ook is in de Capelle van het H. Sacrament te Lorette een Tafereel van hem, verbeeldende het laatste Avondmaal, 't geen zeer wel behandeld is.

Op het verhaal zynor talenten aan Lodewyk den XIII. gedaan, begiftigde hem dien Vorst met een Jaarwedde, om hem aan te moedigen in zyn dienst te volharden. Ontrent dezelve tyd wierd hy tot Prins der Academie van St. Lucas verkooren, voor dat hy uit Romem na Vrankryk keerde. In het Jaar 1627 quam hy op 's Konings bevel weder te Parys en wierd tot zyn Majesteits eerste Schilder aangesteld. Aldaar ontbood hy zyn huisvrouw Virginia da Vezo Vellatrano, die uit een voornaame Familie van Romem afkomstig was en een byzonder talent tot de Schilderkonst had. Zo dra hy zig nedergezet had, was hy op nieuwe onderneemingen bedagt, en bleef niet lang zonder tot de voornaamste dingen gebruikt te worden. Hy
be,

begon allereerst met eenige werken binnen het Paleis van Luxemburg, en schilderde 'er voorts de zeldzaamste werken, die hem zyn vernuft opgaf, en alzo hy veel behaagen in de verscheidenheid der dingen schiepte, vond hy gelegenheid om de sctetsen tot de Tapyten van de Louvre te teekenen, waar aan hy met grooten roem gewerkt heeft. Wylen den Kardinaal de Richelieu gebruikte hem insgelyks tot de Galleryen en aan de Capelle van zyn Paleis, en zeer vergenoegd zynde over de verwonderenswaardige werken van zulk een volmaakt vernuft, zond hy hem na Ruel, alwaar hy in de Capelle verscheide geestelyke Historien schilderde: van daar ging hy na Chilli, en maalde in het huis van wylen den Marschalk d'Effiat verscheide Tafereelen, welke heeden nog als wonderstukken der Konst aangemerkt werden.

Den Heer Cancelier Segulier van zyn bequaamheid onderregt zynde, vertrouwde hem de verdeeling van alle de Schilderyen van zyn Paleis: onder andere ziet men 'er een Aanbidding der Koningen, en geheel op de voorgrond een Baluster zeer natuurlyk verbeeld. Tot zyn lof word gezegd, dat hy alleen meer dan iemand zyner tydgenooten gewerkt heeft.

Het Tafereel van het groot Autaar van St. Eustachius, dat van St. Nicolaas des Champs, dat der Carmeliter Nonnen van de straat Chapon, die der Paters Jesuiten van het Professenhuis en Noviciaat zyn onwederspreekelyke getuigen deezer waarheid.

Toulouse beroemd zig twee Tafereelen van hem, in de Capelle der swarte Penitenten, te hebben; het eene verbeeld de kopere Slang,

en het andere de vinding van het waare Kruis. Zyne werken in de Baden der Koningin en te St. Germain gemaakt, komen zo verwonderlyk voor, dat het verstand en gezigt daar over te gelyk verftelt en vergenoegt staat; mitsdien wierd hem door de Koning, ten blyke van zyn genoegen desweegens, een aanzienelyke fomme toegelegd, en zelfs wilde hy van hem de manier van Schilderen leeren, 't geen zo wel gelukte, dat dien Vorft schilderde en zelfs Portretten maakte, welke hy daar na, aan die hy des waardig oordeelde, vereerde.

De groote naam van Vouet by den Koning van Engeland bekend geworden zynde, begeerde die Vorft eenige stukken van hem te hebben, en poogde hem door zeer voordeelige aanbiedingen aan zyn Hof te lokken; dog waar na hy ten nadeele van zyne verbintenis met Vrankryk niet konde luisteren.

Eindelyk na het te voorschyn brengen van zo veele roemwaarde werken, welke zyn naam en gedagtenis zullen vereeuwigen, en hem aanzienelyke middelen toegebragt hebben, is hy in den ouderdom van 59 Jaaren overleeden en in de Kerk van St. Mederic begraven.

Hy had veele Discipelen en onder andere

Carles Meslin, bygenaamd de Lottheringer,
Jacques l'Homme,
Charles le Brun, van Parys,
François Perier,
Pierre Mignard,
Charles Person,
Michel Corneille,
Eustache le Sueur,

Michel Dorigny; deeze was Plaatsnyder.
Nicolaas Chaperon, van wien wy de Logies
van Raphaël hebben.

François Tortebat,
Nicolaas Ninet de Lestain,
Remy Wibert de Troye,
Frater *Joséph*, die by ongeluk in de Tyber
verdronken is.

Alfonse du Fresnoy, van Parys,
Louis du Guernier,
Andre le Noitre,

en een groot getal andere bedreevene Kon-
stenaaren, welke onder hem geteekent hebben.

Ook heeft hy verscheide Schilders in zyne
onderneemingen gebruikt, volgens het geen zy
best behandelen konden: onder andere

Justus van Egmond en
Van Driessen, beide Vlaamingers,
Schalberge,
Patel,
Van Boekel,
Bellange en
Cottelle.

Zynde deeze alle uitmuntende Mannen, elk
in haare byzondere soort geweest.

Om dien grooten Meester regt te doen, moe-
ten wy zeggen, dat gelyk Poussyn een wonder
der Fransche Schilderkunde was, Vrankryk aan
Vouet daarentegen verpligting heeft van den
aankweeker van die Konst geweest te zyn, door
het groot getal Schilders, die na hem te voor-
schyn gekomen zyn en aan wien hy de grond-
ree-

reegelen en goede smaak ingeboezemd heeft.

Het geen in zyne werken het meest te agten schynt, is de fraaiheid van zyn Penseel, benevens de aangename schikking, welke 'er in gevonden word. Dit had hy geleerd door het bestudeeren van Paul Veronese, wiens manier hy in de verdeeling der Schaduwen en de kennis der Perspectief gevolgt heeft. Zyn eerste manier zweemde eenigzints na Valentyn, door de kracht van zyn Coloriet.

Hy heeft twee broeders gehad, *Aubin* en *Glande*, beide Schilders die voor hem gestorven zyn.

Eenige tyd voor zyn dood, beslooten verscheide Schilders, Beeldhouwers en Plaatsnyders, welke zig te dier tyd door hunne werken beroemd maakte, om te Parys onderling een Oeffenschool of Academie op te regten, waar in verscheide Persoonen vergaaderende, en onderscheidene talenten bezittende, openbaare Lessen in hunne konst en weetenschap zouden geeven. De Koning onderrigt zynde van de voordeelen, welke zo een loffelyke Vergadering zoude te weeg brengen, begunstigde derzelver instelling, door een Arrest van den Raad, gedagteekend den 20. January 1648, en dezelve wierd genaamd de Koninglyke Academie der Schilder- en Beeldhouw-kunde. Tot deszelfs Opperhoofd wierd den Heer de Charmois aangestelt, wiens bequaamheid in de Weenschappen en naspeuring der Konsten genoegzaam bekend was. Deeze is een der gene geweest, welke tot de bloeyende staat, daar de Academie te dier tyd in was, het meest toegebragt heeft.

Na hem wierd den Heer de Ratabon, Opperbewindhebber der Koninglyke Gebouwen, in den Jaare 1656 tot Hoofd dier Koninglyke Academie benoemd.

In het begin haarer instelling, bestond het getal der Leeden slegts uit vyf en twintig Perzoonen: te weeten twaalf Officianten, welke toen *Anciens* genoemd wierden, en maandelyks elk hunne openbaare Lessen gaaven; elf Academisten en twee Syndici of Opzienders. Dit twaalfstal bestond uit de Heeren *Le Brun, Errard, Bourdon, de la Hire, Sarrazyn, Corneille, Perier, de Bobrun, le Sueur, Juste d' Egmond, van Obstal* en *Guillemin*.

De elf Academisten waaren de Heeren *du Guernier, van Mol, Ferdinand, Boulogne, Montpercher, Hans, Tetelin Senior, Gerard Gosin, Pinager, Bernard* en *de Seve Senior*; de twee Syndici thans (*Huissiers*) Deurwaarders genaamt, waaren *Bellot* en *l' Eveque*. Deeze zyn zeedert merkelyk zo ten aanzien van het getal als de bequaamheid vermeerdert.

Kort na het verleenen van dat Arrest wierden (*Statuiten*) Willekeuren opgesteld, die de Academisten ten regel zouden strekken, als ook voor hen, die onder hen zoude komen leeren, zulks de Academie in de Maand February van het zelve Jaar, een Reglement, bestaande uit dertien Artikelen, opstelde, 't geen door zyn Majesteit by opene Brieven goedgekeurt en bestendigt wierd: dit geschiede in dezelve Maand. De omstandigheden der voornaamste gebeurtenissen, die ter gelegenheid van deeze instelling voorvielen, deden vyf of zes Jaaren 'er na de noodzaaklykheid zien, om eenige nieuwe Artike-

kelen by de eerste Statuiten te voegen, en te dier gelegenheid wierden 'er vyf en twintig opgesteld, die in het vervolg den Koning ver- toont zynde, insgelyks door zyne opene Brie- ven van de maand January 1655 bestendigt wierden. Zyn Majesteit zeedert over de gemaakte voortgang der Academie zeer voldaan zynde, stond haar nieuwe Statuiten toe, veel uitgebreyder dan de eerste, zo om 't geen over 't hoofd gezien was in te vullen, als om te ver- beeteren, het geen men door ervaring bevond onnoodig en onnut te zyn; deeze drierhan- de Reglementen met deszelfs Patenten wierden in het Parlement, de Reekenkamer en het Hof der Aides geregistreert, en alle de andere voorregten der Schilders en Beeldhouwers ge- brooken en vernietigt; de Koning alleenlyk die der Academie en van het Gilde behoudende; ook gaf zyn Majesteit deszelfs goedkeuring tot de gedaane verkiezing van den Kardinaal de Ri- chelieu tot Beschermheer en van den Heer Cancelier Seguiet tot Onderbestierder, welke laatstgen. Heer naderhand door de dood van dien eerste Staatsminister, in het Jaar 1661 voorgevallen, Protector en den Heer Colbert in de plaats van den Heer Seguiet geinstalleert wierd, zynde dit altoos by opvolging in agt ge- noomen.

In het Jaar 1664 deed den Heer Colbert de instelling dier Academie door nieuwe Patenten en Reglementen bevestigen en haar de Gallery van het Koninglyk Collegie der Hoogeschool toewyzen, om 'er haare gevoegelyke oefenin- gen te houden; 't geen aan het verwagte suc- ces niet beantwoordende, wierd haar door den

Koning by het Paleis der Thuillerye een ruimer vertrek vergund; dog dit duurde niet lang en thans word 't zelve de Koninglyke Drukkery genaamd; vervolgens wierd haar een ander vertrek in de Gallery van de Louvre aangewezen, van waar zy in het Paleis van Brion overgebracht wierd, en aldaar een geruimen tyd verbleef; dog dat vertrek nodig bevonden zynde, om die van den Hertog van Chartres te vergrooten, verplaatste de Koning de Academie in de oude Louvre, alwaar zy thans nog is. Dit geeft genoegzaam te kennen de aangebooren geneigtheid van dien Koning tot de fraaye konsten, dewyl hy zig niet vergenoegende met gemelde Academie die gunst te bewyzen, haar daar en boven een aanmerkelyke fomme gelds op de lyst zyner Gebouwen toegelegt heeft, zo voor de Officianten, onderhoud van het Model, als andere nodige kosten.

Na de dood van den Heer Colbert, in het Jaar 1683 voorgevallen, bezorgde den Heer de Louvois, als Beschermheer van die Academie, dat aan dezelve een aanmerkelyke fonds ten behoeven der Leerlingen toegestaan wierd, op dat zy in het toekomstende nooit aan eenige kosten zouden gehouden zyn, en om haar tot grooter volmaaktheid aan te moedigen, deed hy haar op nieuw goude en zilvere Medailjes uitdeelen, welke tot vergelding van hun vlyd en bequaamheid moesten verstreken.

Het behaagde ook den Koning in het Jaar 1665 een andere Academie te Romén in te stellen, om de Leerlingen van de Paryse Academie te onderrigten en tot meerder volmaaktheid

heid te brengen; deeze, wanneer zy pryzen be-
haald hadden, wierden na Rom en gezonden, om
het voordeel van het Jaarlyks inkomen, welke
hun door den Koning toegestaan wierd, te ge-
nieten. De Heer Errard wierd tot Bewind-
hebber van die Academie verkooren, en heeft
'er een geruimen tyd gewoond. De Heer Coy-
pel de Vader, heeft ook die waardigheid be-
kleed, en na hem de Heer Houasse.

In het Jaar 1671 wilde de Koning, dat de
Beeldhouwkunde in dezelve Academie te Pa-
rys geoeffent en onderweezen zoude werden.

Korte inhoud van de Statuten en Ordonnantien der Academie.

De Academisten, die de eerste plaatsen be-
kleeden, zullen vry en ontheft zyn van alle
Voogdyschappen, hoe genaamd, Wagten zo te
voet als te paard, met regt van groot *Com-
mittimus*.

Onder de voornaamste voorregten, aan de
Academie vergund, is één byzonder, waar door
zyn niet alleen in de Stad Parys maar ook zelfs in
alle de Steeden van het Koningryk, daar toe-
gestelde plaatsen heeft, om aldaar Academi-
sche Oeffenschoolen op te regten, en in de-
zelve, onder haare beveelen openbaare Lessen
te geeven, alles ingevolgen des Konings ope-
ne Brieven van de maand November 1676.

De Officianten, welke die Academie uitmaa-
ken, zyn tien in 't getal: voor eerst een Be-
windhebber, die by het eerste statut het
Hoofd genaamd wierd, en deeze kon alle Jaa-
ren

ren verandert of in die waardigheid gelaaten worden; hy is President in de Vergaderingen en neemt den Eed af van hen, die men bequaam oordeelt, in dit Genootschap aangemen te werden. Deeze Bediening heeft den Heer de la Fosse met veel vlyd en lof waargenomen.

De Heer Girardon is Cancelier geweest en altoos in bediening gebleeven, zonder af te gaan. By afweezenheid van den Opperbewindhebber nam hy den Eed af van die voorgesteld wierden. Zyne byzondere functie is de *Visa* op de Expeditien te onderteekenen, en dezelve met het Zeegel te bekragtigen, op welkers eene zyde het Beeltenis van den Protector, en op de andere het Wapen van de Academie staat.

De vier Rectooren zyn ook altyd in bediening met twee adjuncten, welke de plaats der afweezende bekleeden. Haare bediening is by vierendeels jaars haar dienst waar te neemen, zig alle Zaturdagen in de Academie te vervoe-gen, om te gelyk met den Professor van die Maand over de verbetering der Leerlingen en over derzelve bekwaamheid te oordeelen, om aan dezelve de belooning hunner verdiensten toe te wyzen en verders, al wat tot voordeel van het Genootschap kan strekken, te bevorderen.

In dit groot Oeffenschool zyn twaalf Professoren gestelt, waar van twee alle twee Jaaren volgens looting kunnen verwisselt worden; als mede acht adjuncten, om in geval van afweezenheid de plaatsen te vervullen. De genoemde Professoren moeten geduurende hun Maand zig in de Academie laten vinden, het Model stellen, om te teekenen, de Leerlingen corrigeeren,

en verders de andere zaaken bezorgen.

Buiten deeze zyn 'er nog twee Profeflooren, de eene in de Geometri of Meetkunde, en de andere in de Anatomie of Ontleedkunde, welke weekelyks tweemaal Lessen geeven.

Nog is 'er een Thesaurier aangesteld, om de Jaarlykfe inkomsten, door den Koning verleend, te ontfangen, daar van uitdeeling te doen, en voornaamentlyk de bewaaring der Schilderyen, het Beeldhouwwerk, de Meubilen en Gereedschappen tot de Academie behoorende, op zig te neemen.

Alle, die men in dit doorlugte Genoodschap aanneemt, worden in haare Brieven door de byzondere Talenten, die zy bezitten, onderscheiden, en niemand laat men 'er in toe, dan den zodanigen, die eene byzondere verdienste bezit, om zig van andere te onderscheiden.

De geene, die de Schilderkonst in alle haare deelen oeffenen, ('t geen Historie-Schilderen genaamd werd) konnen tot alle de bedieningen van dat Genoodschap aangenomen worden; dog die maar eenige byzondere talenten bezitten en zig slegts alleen op Portretten, Landschappen, Bloemen of Vrugten, enz. toeleggen, deeze, hoewel zy toegelaaten worden, konnen egter ten hoogsten niet verder dan tot de waardigheid van Raad geraaken.

De bequaame Plaatsnyders worden op dezelve voorwaarden aangenomen; daar zyn verscheide Raaden in twee Classen verdeeld, dog men kan 'er een derde byvoegen. Volgens ordre moet de eerste plaats altoos vervult worden, zelfs door die, welke uit andere bedieningen zyn af-
ge-

gegaan. De tweede Classe bestaat in hen, welke die Konst niet in alle haare deelen oeffenen; en de derde is van eenige Perfoonen van verdiensten, welke uit liefde en kennis tot en van die Konst, 'er als (Konstlievende Raaden) toegelaaten werden. Alle deeze Raaden hebben een delibereerende stem in de vergaderingen.

Ook is 'er een Secretaris, dewelke de zaaken bezorgd, de Registers houd, en de Expeditien nader onderteekent, gelyk zulks gemeenlyk in gebruik is: ten opzigte van de Leerlingen der Academisten, die geen genoegzaame bequaamheid hebbende, om in dit Genoodschap toegelaaten te worden, neemt men dezelve in alle de Gilden van het geheele Koningryk aan, op een enkel schriftelyk bewys van die geen, by wien zy drie Jaaren gewoond hebben, welke attestatie door den Cancelier bekragtigt en door den Secretaris lager onderteekent zynde, haar tot een proef verstrekt.

Nog zyn 'er twee Kamerbewaarders, welke dit Genoodschap ten diensten staan in alle het geene haar gevoegelyk en noodwendig toefchynt, en indien zy Schilders of Beeldhouwers zyn, werken zy vryelyk onder de bescherming van de Academie.

De Orde, die tot de aanneeming der Heeren Academisten gebruikt word, is, dat zy, die in de Historien arbeiden, een maand lang na het Model (*) moeten arbeiden, waar na hen een onderwerp van de Heldhafte daaden des Konings

V 2

ge-

(*) De Beteekenis hier van is in de verhandeling in miniatuur, op pag. 175 te vinden.

gegeeven word , het geen zy door Zinnebeeldige Figuren behandelen moeten. Dit stuk , of onderwerp aan de Academie vertoond zynde , overweegt men by meerderheid van stemmen of men de Teekening moet aanneemen , en indien het zelve tot zyn voordeel uitgesproken word , belast men den Candidaat, een Tafereel van een zekere groote te maaken;dit ook gedaan zynde, en weederom over het zelve geoordeelt en hy goedgekeurt zynde , word dezelve by meerderheid van stemmen aangenoomen, na den Eed afgelegd te hebben, in handen van den geene, welke als dan bevonden word President te zyn.

Die afzonderlyke gaven bezitten, vertoonen haare werken op dezelve wyze als de eerste ; dog zonder genoodzaakt te zyn na het Model te werken.

De Romeinsche Academie, onder de naam van St. Lucas, onderrigt zynde, van de instelling van die in Vrankryk, en van de bequaamheid en konst van derzelve Leeden, deed aanzoeking, om een onderlinge gemeenschap van vriendschap en onderrigtingen tot meerder volmaaktheid van de Konst met haar aan te gaan, en om daar toe te koomen, begon zy met de verkiezing van den Heer *le Brun*, welke zy tot haar Hoofd of Opperbewindhebber aanstelde en tot grooter eer Prins der Academie noemde. Het is aanmerkelyk, dat dien Titel nooit dan aan geboorne Romeinen gegeven was. De groote voortgang en gevolgen deezer vereeniging, noopte den Koning in den maand November van het Jaar 1676 Brieven van zamenvoeging te verleenen, waar van de bekragtiging by het Parlement op de gewoone wyze geschiede.

De Heer Colbert vond geduurende zyn beftier oirbaar, dat in dat Genoodfchap een Hiftoriographus of loontrekkend Gefchiedenisfchryver zoude zyn, om alle de zaaken, welke in de Academifche Conferentien verhandeld wierden en eenig nut konde toebrenge, te boeken, en deed zyn Majesteit goedvinden, om zodanig een met een inkoomen van drie hondert Livres aan te ftellen; dit Ampt wierd den Heer Felibien, de Vader, opgedraagen en na zyn dood aanden Heer Guillet de St. George, welke door den Heer le Brun aan dien Staatsdienaar voor gefteeld was.

Ik zal hier niet fpreken van hen, die beurte- lings de rang en waardigheeden der Academie bekleed hebben. Ik zal eindigen met den Heer *Mignard*, welke met de waardigheid van 's Konings Schilder vereerd is geweest, in de plaats van den Heer le Brun, den 12. February 1690 overleeden, en nadien 't geen wyders de gemelde Academie betreft, den Leezer van weinig vrugt kan zyn, en men gevaar zoude loopen in de optelling der doorlugte Leeden van dezelve zig te vergiffen, zal ik, vermits myn oogmerk alleen is haare werken openbaar te maaken en de middelen aan de hand te geeven, om uit dezelve nut te trekken, tot lof dier doorlugte Mannen alles aanhaalen, 't geen wegens de Oeffening en 't gewenscht gevolg dier Konften gezegt kan worden, welke hun by de Nakoomelingschap beroemt maaken. By deeze Naamlyft zal ik insgelyks voegen eenige Juffrouwen en verfcheide andere Meesters, die zo in Vrankryk als in andere Landen van Europa roem verkreegen hebben.

De Heer *de Charmois*, Heer van Lavré, voorheen Bewindhebber der Academie, is als de eerste beweegoorzaak van dezelve aan te merken. Door zyne liefde tot de Konsten en Weetenschappen had hy niet alleen de Theorie maar zelfs ook derzelve Oeffening verkreegen, nadien hy beide in de Schilder- en Beeldhouwkunde arbeidede.

Den Heer *de Ratabon*, Opperbewindhebber der Gebouwen van zyn Majesteit, was zyn opvolger.

De Heeren *le Brun* en *Mignard* verkreegen vervolgens beurtelings die waardigheid, en insgelyks die van 's Konings eersten Schilder.

Sebastiaan Bourdon, geboortig van Montpellier, heeft boven alle Schilders gelegenheid ter navorfing gegeven, door de verscheidene manieren der smaak, welke de hoofdzaak van zyn vernuft was. Zyne behandeling was vaardig en gemakkelyk. Hy heeft te regt een der eerste plaatsfen in de Academie bekleed, en is 'er in het algemeen met verwondering aangezien geweest. Na zyn terugkomst van Rome, alwaar hy zig een korten tyd opgehouden had, om eenige zaaken te verrigten, ondernam hy in Vrankryk eenige werken, door welke hy in 't algemeen de agting van alle de Geleerden verdienden. Onder zyne beste Tafereelen kan men te regt reekenen het Martelaarschap van St. Pieter, 't geen hy den eersten Meydag, (*) in O.

(*) Het Gild der Goud en Zilverfmeeden te Parys, hebben uit eigen beweging onder henlieden een Reglement gemaakt, waar door zy verplicht zyn, op den eersten Meydag in O. L. V. Kerk een Tafereelte offeren. De voornaamste

O. L. V. Kerk te Parys opdroeg. Zig ter neder gezet en met de Zuster van den Heer de Guernier getrouwt zynde, zocht hy in zyn lofse en lugtige manier de School van Lombardyen te volgen, en om zig sterk in de Teekening te maaken, nadien hy in dezelve niet naauwkeurig was. Deeze grooten Man had veel vuur en inventie, schikte de onderwerpen met veel vaardigheid, en gaf aan zyne Coleuren een gloed en frisheid, waar door de natuurlyke fraaiheid des te meer uitstak; dog met alle deeze begaaftheeden kon hy geen vaste manier vatten: zomwylen zocht hy het Coloriet van Titiano, dan de schikking en Ordonnantie van Pouff n, gelyk meede die van Benedetto te volgen; dit was de oorzaak, dat hy onbezorgt was, om zig in de andere weezentlyke deelen der Schilderkonst sterk te maaken. Des onaangezien, wierd hy geagt voor het geen hy was, en onder de Liefhebbers zyn 'er veele geweest, die hem niet hebben kunnen evenaaren. Men verhaalt van hem, dat hy by wedding twaalf Koppen na het leeven en alle van gelyke groote op één dag afschilderde, en hoe vaardig zulks geschiede, hadden zy egter geen minder kragt. Zelfs bediende hy zig van den grond van het doek, om den baard en het hair te verbeelden, en wanneer 'er in zyn werk een Landschap quam, was dat het minste van het stuk niet. Van hem ziet men een Tafereel in de Kerk van St. Benedictus op de Autaar van de Parochie, verbeeldende een afneeming van het kruis.

V 4

Zyn

ste Schilders hebben aldaar blyken hunner bequaamheid gegeven. Dit is begonnen in het Jaar 1630.

Zyn Albinus, uit Romen trekkende, is een zyner fraaiste werken. Van hem zyn de Tafereelen, welke men op verscheide plaatsfen in de Stad Chartres ziet. In de St. Andreas Kerkvind men het Martelaarschap van dien Heilig en in een der kleine Capellen van de Hoofdkerk, een Kind Jesus in de Armen van Maria. Hy muntede voornaamentlyk uit in de verbeeldingen van die Maagd en wist aan ieder dier stukken byzondere gestaltens te geeven, alle even behaaglyk. Na dat hy veel en gelukkig in Vrankryk gearbeid had, kwam hem in den zin, na verder afgeleegen landen te reizen, om aldaar zyn lof en agting zo wel als op andere plaatsfen te verbreiden. Ten dien einde besloot hy zig na Zweeden te begeeven, alwaar hy door de Vorsten en Heeren zeer wel bejeegent wierd, en om den roem zyner werken maalde hy het Portret van de Koningin Christina en van verscheide andere, waar voor hy groote belooningen verkreeg. De begeerte van zyn Vaderland weder te zien, noopte hem van verblyf te veranderen; waarom hy weder na Vrankryk keerde, en te Parys aangekomen zynde, ondernam hy de Gallery van den Heer Bretonvilliers; dit stuk is een der grootsten en der konstigsten, die hy ooit gemaakt heeft. Ontrent denzelven tyd werkte hy aan een der groote Tafereelen van St. Gervasius en Profasius, waar in de dood dier twee Heiligen zo zielroerende verbeeld is.

Te Munchen, de hoofdstad van Beyeren, ziet men verscheide zyner Tafereelen in het Cabinet van den Baron van Meyer.

Hy ontving bevel, aan het Paleis van de Thuil-

le-

leriers te werken; dog naauwelyks had hy begonnen met de verdeeling van zyn Teekening tot het Plafond van een Vertrek, of wierd door een heevige koorts aangetaft, waar aan hy stierf, zynde toen Reëtor van de Academie in het Jaar 1671. Hoewel hy den Gereformeerden Godsdienst toegedaan was, belette de zulks egter niet, dat hy by een ieder voor een eerlyk Man en een bequaam Schilder wierd aangezien. Hy heeft verscheide stukken van zyne eige uitvinding geëft; onder andere de zeeven Werken van Barmhertigheid, zynde deeze stukken in 't breet. Hy heeft twee Dogters nagelaaten, die zeer wel in Miniatuur schilderden.

Laurens de la Hire heeft altoos te Parys met zo veel geluk als roem gearbeid, en het vermogen zyns Vaderlands boezemde hem een byzondere liefde voor het zelve in, die hy voor andere Landen niet gevoelde. Hy had in zyn Konst zulke beweegelyke Characteren, dat men dezelve niet kon beschouwen, zonder daar over aangedaan te zyn. Zyne Coleuren wist hy zo netjes te leggen, dat het gezicht daar door getroffen wierd. Zyn Ordonnantie was zeer vlug, hy verstond het Perspectief en de Bouwkunde zeer wel. By de Beelden stelde hy Gebouwen en Landschappen; dog onder zo veele onderscheidene fraaiheeden kon men wel bemerken, dat 'er in zyn manier van schilderen doorgaans een soort van laffigheid en kwyning was, welke te kennen gaf, dat hy zig weinig toegelegd had, om de werken der groote Meesters te betragten; maar alzo zyn manier van schilderen fraai voorquam, was het hem geen werk aanzoek te krygen en wist zig na ieders smaak te voegen.

314 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

gen. Hy heeft in de voornaamste Kerken, Paleizen en veele aanzienelyke Huizen gearbeid en in het groote Klooster der Carmeliter Nonnen twee Tafereelen geschildert, verbeeldende het eene de intrede van Christus in Jerufalem, en het ander zyne Verryfenis. Van hem ziet men ook in de Capelle van het H Graf een St. Jeronimus, zeer aandagtig zittende te leezen en verscheide Boeken willende open slaan, waar by een, zo natuurlyk in zyn stand verbeeld dat verscheide Menschen het zelve hebben willen opneemen en na een andere plaats brengen; dit werk is in zyn soort zeer zonderling. Na dat hy langen tyd de luister van dat doorlugtig Oeffenschool, waar in hy met zo veel lof onderwees, opgehouden had, stierf hy in het Jaar 1658.

Zyn Zoon hield in het geen hy maakte een andere manier, en by het geen zyn vernuft hem ingaf te schilderen zyn rekening niet vindende, uit hoofde van zyn verschillende smaak, oordeelde hy beeter zig te voldoen door tot de Wis-konst over te gaan, in welke kundigheid hy een aanzienlyke rang onder de geleerdste bekleed heeft.

Jacques Sarazin geboortig van Noyon, was Schilder en Beeldhouwer, heeft zelfs eenige zyner stukken gegraveert en eenigen tyd het Ampt van Rector der Academie bekleed. Zyne Beeldhouwwerken zyn zeer aanzienelyk, voornamentlyk de Crucifixen, als die van het Noviciaat der Jesuiten van St. Jaques de la Boucherie en van St. Gervais. De Graffsteede van den Prins van Condé in de Jesuiten Kerk in de Straat St. Antoine is een van zyne voornaamste wer-

werken. Ook zyn van hem vier groepen van Beelden, de vier Getyden van het Jaar verbeeldende, by den Heer Bullien te Videville en by den Heer Hesselyn te Chantemelle. Hy heeft verscheide onderwerpen geschildert, onder andere de Maagd Maria halver Lyf voor het Kind Jesus, dat slaapt, biddende, en in de Kerk van St. Jaques de la Boucherie, een groot Tafereel, verbeeldende St. Carolus Borromeus.. Verscheide Plaatsfnyders, onder andere Michel Dorigny en Pierre Doret hebben een groot getal zyner werken in het ligt gegeven, Deeze geleerde Man stierf in het Jaar 1666 en is in de Kerk van St. Germain de l'Auxerrois begraven.

'Er is een *Pierre Sarrazyn* geweest, meede geboortig van Noyon, dewelke een Beeldhouwer was en een Academist gestorven is.

Michel Corneille, Discipel vanden Heer Vouet, volgde zyn Meesters manier na; men ziet van zyne werken in de Kerk der Paters Jesuiten in de Straat St. Antoine en op andere plaatsen; onder andere zyn Meystuk in O. L. V. Kerk, verbeeldende St. Paulus op het Eiland Maltha. Hy is een der Ouderen en Rector van de Academie geweest, en in den ouderdom van 66 Jaaren, Anno 1664 gestorven.

François Perrier, Zoon van een Zilverfinid van St. Jean de Laune, in 't Fransche Comté, ziende dat hy in zyn Land geen opgang zoude maaken, wilde na Romen gaan; maar alzo hy niet al te wel van munt voorzien was, vond hy middel, om iemand met zig te neemen, die niet dan door zyn oogen zag, dog van zyn kant in zyn beroep genoegzaame bequaamheid bezat, om haar beide aan de kost te helpen. Te Romen

men komende verlooren zy malkander. Het kort verblyf dat hy daar hield besteede hy, om eenige Lessen by Lanfranc te neemen; waar na hy na Vrankryk keerde en bleef te Lions, alwaar hy in het Cathuizer Klooster schilderde, als meede een meenigte Tafereelen in de voornaamste Steden van Bresse. Hy heeft verscheide Platen geëfst, onder andere de Standbeelden en Basrelieven van Romen. Te Chilly maakte hy alleen de Capelle van den Heer d'Effiat na de teekeningen van Simon Vouet: vervolgens quam hy te Parys, alwaar hy verscheide Tafereelen in de Kerk der Dochteren van Ste. Maria in de straat van St. Antoine schilderde, waarna hy zig zyn kort verblyf te Romen herinnerende, wederom derwaards keerde en 'er geduurende tien Jaaren bleef, in welke tyd hy zig sterk maakte met de uitmuntendste Antieke stukken te copieeren; in het Jaar 1645 ten tweede maal wedergekomen zynde, schilderde hy de Gallery van het Hotel de la Vrilliere en heeft aan de *Rinci* met lof gearbeid: ook is hy Professor gestorven.

Deeze Schilder, die ook in de manier van Parmesaan in 't graauw graveerde, had een reedelyke goede Ordonnantie in zyne onderneemingen en de arbeid viel hem zeer licht. Hy had veel leevendigheid in de verbeelding der Beelden, welkers gestaltens slegts kragt vereiffchen. Eenige bewee- ren, dat zyne aangezichten wat droog waaren, en belangende zyn Coloriet vind men dat het te sterk geschaduwd is; dit zyn verschillende smaaken, waar door een Schilder niet minder bequaamheid heeft, dog in waarheid is dit gebrek egter, hoe gering het zoude mogen zyn, niet met goede reedenen te bewee- ren. Hy schilderde de
Land-

Landschappen fraai en daar in had hy de manier van de Carraccio's wel gevat.

Wat aangaat *Henry Bobrun*; zie het artikel der beide *Bobrun's* hier vooren.

Eustache le Sueur was een der *Anciens* in het begin der instelling van 't doorlugte Genoodschap. Hy had onder den Heer Vouet geleerd en men kan van deezen Discipel zeggen, dat hy voor zyn Meester in geen en deele behoefde te wyken. Hy heeft in het Klooster der Cathuizers twee en twintig Tafereelen geschildert, waar in alle de omstandigheden van het leeven van St. Bruno, insteller van hunne Orde, wonder wel verbeeld zyn. Het Meystuk, verbeeldende hoe de Boeken, door St. Paulus verweezen, verbrand worden, is een zyner Tafereelen, waar door hy de grootste eer behaald heeft. Men ziet 'er het origineel in het klein van by den Heer le Normand, Hoofd Griffier van den Hoogen Raad; dog het is op een verschillender manier behandelt dan de twee kleine stukken, welke hy voor de Heeren Regnaut en Crevon, te dier tyd Zilverfmeeden en regeerende Opzienders, geschildert had. Hy heeft op onderscheidene tyden verscheide Tafereelen van een uitneemende schoonheid geschildert. Onder andere by de Capucynen in de straat St. Honoré een stervende Christus en in de Kerk van St. Germain de l'Auxerrois een Magdalena en een ander Tafereel van St. Laurens.

Het Collegie der Schilders en Beeldhouwers te Parys bewaard heeden nog in hun Kamer het Tafereel, dat hy haar geschonken heeft, verbeeldende het Mirakel van St. Paulus, een bezeete ne verlossende.

Ook

Ook heeft le Sueur twee Tafereelen, verbeeldende het Leeven van St. Martinus geschildert en vier andere stukken, zynde St. Sebastianus, St. Ludovicus, St. Benedictus en St. Scholastica, welke in de beroemde Abdy van Marmoutiers gezien werden. Onder de zes groote Tafereelen, die men in de Kerk van St. Gervais vind, verbeeldende eenige byzondere daaden van het leeven en dood van deszelfs Beschermheiligen, zyn twee orgineelen van hem, waarvan het een verbeeld, hoe zy voor den Burgermeester Aftasus gebragt werden en het ander de Openbaaring aan St. Ambrosius geschied uit de verborgene plaats, alwaar hunne Lighaamen rusteden. Dit laatste Tafereel is voltooit door Thomas Gouffé, een zyner Leerlingen en te gelyk zyn Schoonbroeder. Het geen hy in een Capelle van de zelve Kerk, den Heer le Roux toebehoorende, gemaakt heeft, verdient gezien te worden: de glaafen dier Kerk zyn na zyne Teekeningen geschildert. Het Tafereel van het Autaar is een afneeming van het Kruis en op het voorste van den Autaar heeft hy een Kruisdraging geschildert; deeze twee Tafereelen zyn zeer geagt.

Hoewel hy niet te Romen was geweest, werkte hy egter gelyk een gebooren Romein, dat is te zeggen, dat hy de kennis en studie der Antieke stukken zo grondig bezat, als of hy deszelfs grondreegelen in de befaamste School van Romen ingezoogen had, en dat hy zelfs door een wonderbaare vermenging, al het bevaligste, het natuurlykste en het vloeyendste van de Moderne wyze 'er bygevoegt, en de styve of onbeweegelyke manier van het Antiek

agter gelaaten had, om de laffe en schraale manier van het Moderne te vermyden.

Onder andere werken in het Huis van den Heer Lambert de Thorigny heeft hy het Plafond van een Zaal geschildert, waar in hy de geboorte van den Minne-God verbeelde. In een der Vertrekken van dat bekoorlyk huis ziet men de Gallery door den Heer le Brun geschilderd; waar na men een Voorzaal vind tot een doorgang na een Italiaansch Cabinet dienende, waar in alles van de hand van den Heer le Sueur is. In het Plafond ziet men een Phaëton volgens den zin van de Herschepping en in de Alcove van het Cabinet zyn de neegen Zang-Godinnen zeer konstig verbeeld. ieder in haare onderscheiden aard en eigenschap: ook zyn de Baden van den Heer President Thorigny, over welkers Ordonnantie men verbaast staat, van zyn uitvinding.

Hy heeft in zyne werken een zeer beknop- te Ordonnantie gehouden en veel waarschynelykheid. Raphaël was byzonder na zyn smaak en zyn manier behaagde hem zodanig, dat hy byna geen andere begeerde, en hoewel het hem swaar viel, iets uit eigen vernuft voort te brengen, nogtans schein al't geen hy maakte zeer natuurlyk te zyn.

Hy heeft eenige werken op het Koninglyke Plein, ten huize van den Heer de Nouveau gemaakt, naamentlyk een Tafereel van Diana, een groot plafond, twee Landschappen en twee Schoorsteenstukken, waar van het een verbeeld Moses door bevel van Pharôos Dogter uit het water wordende getoogen en het ander Alexander ziek leggende en een drank van zyn Medicyn-
mee-

meester aanneemende. Hy heeft voor Particulieren, als ook voor het groot Klooster der Carmeliten en andere plaatsen geschildert en den Heer Girardon by zyn leeven een groote meenigte Teekeningen van hem bewaard, als opregte Meesterstukken in de konst. Hy heeft zig, om tot volmaaktheid te geraaken, zo zeer vermoeid, dat hy slechts de helft van een gewoone leeftyd bereikt heeft, wordende door een teeringagtige koorts zodanig uitgemergeld, dat hy de heftigheid van zyn kwaal niet konnende wederstaan, maar 38 Jaaren oud zynde stierf in het Jaar 1665 en wierd in de Kerk van St. Stephanus begraven.

De Heer le Brun van zyne verdiensten en deugd volkomen overtuigd zynde, de tyding van deszelfs overlyden bekomende, konde zig niet bedwingen overluid te zeggen, dat Vrankryk in zyn Persoon het grootste vernuft van Europa verlooren had; deeze getuigenis was des te meer te agten, vermits zy voortquam uit het hart van een Man, wiens verdiensten in het algemeen erkent waaren, en die door deeze eerbiedige gevoelens heeft willen toonen, wat hem van de waarheid zelfs dagt, en dat het billyk was, de geen en te pryzen, welke zig door hunne weetenschap en vroomheid beroemt hadden gemaakt in een Eeuw, die door het verlies van le Sueur, alles verloor. Over dit getuigen stonden de Leerlingen van den Heer le Brun verstelt, vermits zy wisten, dat hy hem agt daagen te vooren meer gevreesd dan bemind had, dewyl 'er voor hem niets meer te dugten was, dan dat Vrankryk twee Apelleffen bezitten mogt.

Vermits de werken van *le Sueur* zo zeer gezogt worden, vermeen ik, dat een omftandig verhaal van eenige ftukken, waar van ik ftil gezweegen heb, niet onaangenaam zal zyn. Het zelve heb ik getrokken uit een handschrift van zyne werken, Journaalswyze opgeftelt, zeedert het Jaar 1645 tot in 1653, 't geen my door een Perzoon van zyn Familie toevertrouwd is, welke veel deel neemt in de welverdiende lof, die ik de Gedagtenis van dien grooten Man tragt toe te brengen.

In het Jaar 1645 heeft hy op een houte Pannel een Tafereel gefchildert, verbeeldende de Maagd Maria, het Kind Jesus houdende, waar by ook St. Jofeph, St. Joannes en Ste. Elifabeth: voor den Heer de Commanfe acht Tafereelen, waar van de gefchiedenis uit de Droomen van Polyphilus getrokken is en nog een Schildery van Affueros voor wien Esther verfchynt.

Te Conflans by den Heer Senefcé een Tafereel tot een Plafond: by den Heer de Creil een Tafereel, verbeeldende Joannes den Zaligmaaker doopende: by den Heer Fieubet een Zaal, Kamer en Zykamer: by den Heer Bezart zyn Kamer en twee Schoorsteenftukken, verbeeldende het eene de Vlucht na Egypten en het ander de Moeder van de Kinderen van Zebedeus, aan Chriffus een plaats voor beide haar Zoonen vragende: voor den Heer du Fresnoy, een Maagd met het Kind Jesus en verfcheide Beelden: in het Hotel Dieu, in het Capittel der Religieufe, een Schildery van de Maagd, het Kind Jesus, St. Joannes en St. Jofeph; en

in het Ziekenhuis een Afneeming van het Kruis: by de Princes van Guimené het Plafond van de Alcove: in de Kerk van St. Etienne du Mont in de Capelle van St. Pieter St. Petrus de H. Petronella van den doode opwekkende: by den Heer de Guenegaud een beeltenis van Caligula, welke zyne Moeders Afsche in de Grafsteede haarer Voorouders laat byzetten; nog een afbeeldsel van Albinus een Romeensch inwoonder, de Vestalen verzoekende op zynen waagen te treden: te Montmartre twee Tafereelen, het eene verbeeldende de Geschiedenis van St. Catharina en het ander de wederkomst uit Egypten, met de Hemelschen Vader boven aan: voor den Heer Heron Hagar door Abraham uitgedreeven: voor den Heer Bacque een Maagd Maria met een Draak, een Basiliscus, een Adder en een Leeuw onder haar voeten: voor den Heer le Roi een Tafereel van St. Sebastiaan, St. Rochus en St. Nicolaas by malkander: voor den Heer Grandmont Darius, welke het Graf van Semiramus doet openen: by den Heer Bernard de Rozé een Schildery van een Cathuizer in een Cell: voor den Heer du Lis Samsons Vader offerende: by de Gravin van Tournechoux drierhande Tafereelen en eenige andere stukken: voor den Heer President Briffonet meede verscheide werken: voor den Heer le Coigneux een Copy na Raphaël, waar in de jongen Joseph deszelfs Broederen zyne Droomen verhaald; dezelve door zynen Vader Jacob na zyne Broederen gezonden werdende; nog dezelve aan het Hof van Pharao; een Moses in de Nyl gevonden werdende; dezelve door de Roo-

de Zee gaande; Jacob met zyn geheele Huisgezin verhuizende; ook een Tafereel van Joseph, welke zyne Broederen gaat zoeken, en een man ontmoet, die hem onderregt waar zy zyn; het Gulde Kalf; als meede de belegering der Stad Jericho door Josua: voor den Heer de Pont Chartrain een stervende Christus: voor de Capucynen, in de straat St. Honoré, een andere stervende Christus: voor den Heer Boudan een Christus Beeld, met dat van de Maagd Maria tegen malkander ziende: voor den Bisschop van Boulogne een St. Genoveva: voor den Aarts-Bisschop van Kameryk een Crucifix op een koopere plaat: voor een particulier een Maria Hemelvaart: voor den Heer Foucaud een rond Tafereel van de H. Maagd, het Kind Jesus en St. Joseph: in het groot Klooster der Carmeliter Nonnen een verschyning van den Engel aan St. Joseph: by de Cathuizers een *Noli me tangere*: voor een particulier Carmeliet het Beeltenis van Magdalena: voor den Pastoor van St. Sulpice een Maria zuivering, zynde het Tafereel van de Capelle van het Seminarium of Kweekschool: te Vitry een Maria Boodschap: voor den Heer Pelletier een klein ovaal, verbeeldende het Kind Jesus, de Maagd Maria en St. Joseph: voor den Heer de Perigny een Crucifix: voor de Capucynen van de Voorstad St. Jacques een Schildery van de Maagd Maria: voor den Heer Poncet een Crucifix: voor den Deeken van O. L. V. Kerk een Schildery, verbeeldende een Engel aan een H. een Korf vol Bloemen brengende: voor den Heer Planfon twee Schoorsteenstukken, verbeeldende het een den

Raad, verzeld van de Wysheid, Voorzigtigheid de Stilzwygenheid, en het ander Marcus Curtius, te Paard in den Pestilentialen afgrond op de Markt te Roomen springende: voor den Marschalk de Pleffis zeeven Schilderyen, de Zang-Godinnen verbeeldende: voor de Paters Oratooren van Rochelle een Geboorte Christi; en voor den Heer Balthazar een gevegt van Hercules tegen Cacus.

Laaten wy een einde maaken met drie Tafereelen, welke hy voor den Koning geschilderd heeft: het eerste is een gekroond Beeld, de Titel voerende, houdende in de eene hand een plan van Beeldhouwwerk, en in de andere een hoorn des Overvloeds. Naast haar is de Historie, in de gedaante eener Vrouwe, schryvende in een Boek, 't geen door Saturnus ondersteund word: het tweede is een Hercules op de Deugd leunende, en de Wellust onder zyne voeten vertredende; en het derde verbeelt de verdienste door de Deugd gekroond. Ook heeft hy de Baden van de Koningin in de oude Louvre beschilderd.

Indien my eenige zyner stukken ontschooten mogten zyn, is zulks niet geschied by gebrek van vereischte naspeuring, om tot de kennis derzelve te komen en die aan het Gemeen meede te deelen.

Keeren wy nu weder tot het vervolg van ons Vertoog, en laaten wy zeggen, dat 'er ook een *Iustus van Egmond* geweest is en een *van Obstad*, een Beeldhouwer, die in Basreliieven uitgemund hebben, zynde de laatste in het Jaar 1668 gestorven is.

Lons du Guernier schilderde in Miniatuur, tee-

teekende wel, zyne Portretten geleeken volmaakt en hy wierd voor een der beste Emailleerders gehouden. Zyn manier was anders dan die van Hanse, hier in verschillende, dat hy geen wit gebruikte, zyn werk op het Emaus en op het Pergament puncteerende, gelyk Fre-re Saillant, toenmaals in dat soort van werk beroemd, ook deed. Hanse in tegendeel leide wit op zyn Pergament, en tragtede de manier van Olivier en Couwper, welke in Engeland met veel roem in Miniatuur schilderden, na te volgen. *Du Guernier* heeft verscheide Portretten van den Koning van Vrankryk gemaakt, als meede van eenige der voornaamste Perzoonen van het Hof. Wanneer de Hertog van Guise een reis na Romen deed, nam hy een Gebedeboek meede, waar in die konstige Schilder de schoonste Dames van het Hof onder de beeltenissen van byzondere Heiligen verbeeld had. Hy was een der *Anciens* van dat beroemde Genoodschap, alwaar hy dikwylen teekenen van zyne bequaamheid gegeven heeft. Hy genoot een zoet leeven en bragt zyne daagen in vrolykheid door, met hen, die met zyn aard overeenquaamen; en vermits men niet altoos by zig zelfs geregelt is, wierd hy van een hevige koorts aangetast, waar aan hy in het Jaar 1659 stierf.

Hy had twee Broeders *Alexandre* en *Pierre*, welke beide ook, gelyk hy, in Miniatuur schilderde: de een maakte veel werk van Landschappen en de andere van Portretten: zy zyn beide voor hem gestorven.

Van Mol werkte in Historien en ook in Portretten.

Ferdinand de Vader, was meede zeer uitmuntende in deeze twee zoorten.

Louis Boulogne had een byzondere gaaf, om de werken der oude Schilders te copieeren, en gaf aan dezelve een zekere trant van de Antiquiteit, waar door te dier tyd veele bedroogen wierden, gelyk zynde aan *Pietro de la Corne*, dewelke daar in te *Romen* voor een groot Meester aangezien wierd.

Boulogne heeft onder andere den *Berg Parnasus* na het Origineel van *Perryn del Vago* gecopieerd: dit was zo gelykenende, dat men ligtlyk de Copy voor het Origineel zoude aangezien hebben. De Heer *Bourdon* eenigen tyd daar na een Meistuk gemaakt hebbende, schilderde hy op zyn beurd een ander, verbeeldende de Kinderen van een *Jood Scæna* genaamt, welke den Naam *Jesus* aanroepen, als ook het Mirakel der *Sweetdoeken*, welke het lichaam van den *H. Paulus* aangeraakt hadden. Dit wierd ook zeer geagt.

Een der grootste en laatste werken van dien beroemde Schilder, is nog ten huize van den Heer *le Menestrel*, voor deeze *Thefaurier* van 's *Konings* Gebouwen. De Zoonen van *Boulogne* hebben haar Vader in de sieraaden van dat werk veel hulp toegebracht; uit dien hoofde kreeg hy groote verwagting van haar, en niet zonder reeden: want zy in 't vervolg van tyd de eene zo wel als de andere in deeze *Konst* uitgemunt hebben, na dat hy talryke Jaaren lofselyk doorgebracht had, en ook *Professoor* in de *Academie* geweest was, stierf hy in het Jaar 1674.

Louis van der Brugge, bygenaamd *Hanse*, was een

een der *Anciens* van de Academie, en is 'er ook Professor in geweest. De Portretten in Miniatuur heeft hy tot oeffening van zyn verstand genomen en 'er langen tyd in gewerkt, tot dat hy stierf ontrent het Jaar 1660.

Louis Tetelin Senior, was ook een der *Anciens* en is op zyn beurt Professor geweest. In O. L. V. Kerk te Parys ziet men verscheide Mei-Tafereelen van hem, welke zyne Talenten genoegzaam kenbaar maaken.

Thomas Pinager schilderde de Landschappen zeer wel.

Gerard Gofin, een Luykenaar, was op het Bloem-schilderen ongemeen wel afgerecht.

Jacques Stella wierd te Lion in het Jaar 1596 gebooren. Zyne Voorouders waaren Vlaamingers: François Stella, deszelfs Vader, deed een reis na Romen, alwaar hy eenige tyd arbeidede. In Vrankryk weder gekomen zynde, hield hy zig te Lions op en zette zig daar ter neder; hy stierf in het Jaar 1605, maar twee en veertig Jaaren oud zynde. Onder het getal van zes Kinderen door hem nagelaaten, (waar onder twee Dogters begreepen) zyn 'er twee zeer jong gestorven; onze Jacques was nog maar neegen Jaaren oud, toen hy zyn Vader verloor, en gaf egter zichtbaare teekenen van de groote geneigdheid, die hy tot de Schilderkonst had, en dit was een openbaar blyk, dat hy 'er wel in slaagen zoude. Op zyn een en twintigste Jaar ging hy naar Italiën, en door Florence trekkende, vond hy goed, zyn dienst den Hertog aan te bieden, (dewelke toenmaals zynen Zoon stond uit te trouwen) en die met hem ingenomen zynde, en zyne bequaamheid kennende, hem met een

Jaarwedde begunstigde en een Huisvesting bezorgde, gelyk Callot bewoonde.

Onder andere Werken schilderde hy het Feest der Ridder van St. Jan, het welk hy naderhand graveerde en aan Ferdinand den II. opdroeg in het Jaar 1621. Te Florence bleef hy vier Jaaren, na welkers verloop hy na Romen ging, alwaar hy verscheide Tafereelen maakte, verbeeldende de Canonisatie van die geene welkers Beaticatie ten getale van vyf voorheen geschied was. Hy maakte 'er verscheide Teekeningen, die door Paul Maupain van Abbeville in hout gesneeden zyn. Ook maakte hy verscheide andere Teekeningen tot Theses en Zinspreuken tot het getyde Boek van Paus Gregorius den VIII, welke naderhand door Audran en Greutter gegraveerd zyn.

Daret, Rouffelet en Mellan hebben ook van zyne werken gegraveert. Hy heeft zelfs in hout gesneeden, welkers ligt gehoogt is. Hy schilderde zeer fraay in 't klein en heeft verscheide Afbeeldingen op Parangonsteen (*) gemaakt en bragt 'er Gordynen in, van Goud Colour, welke hy uitgevonden had. Men heeft met verwondering gezien, dat hy op de steen van een ring het Oordeel van Paris verbeeld heeft, bestaande in vyf onderscheidene Figuren of Beelden, dewelke hy met een wonderbaare eelheid afgeteekent had, en die men zo ligt onderscheiden kon als of zy levensgroote geweest

(*) Parangon word gezegd van een Juweel, 't zy Robyn, of Paarl van een ongemeene groote en waardy, als de Paarlen van Cleopatra, en van den Keizer Rudolphus. Parangon in 't stuk van Architectuur beteekent ook zeer swart Marmorsteen.

weeft waaren. Na een verblyf van elf Jaaren te Romen wierd hy door den Koning van Spanjen aangezigt, en besloot dierhalven weder na Vrankryk te keeren, willende zig nergens aan verbinden, alvorens te zien, wat keer zyne zaaken zouden neemen. De Marschak van Crequy, te dier tyd te Romen, bragt hem weder na Vrankryk. Door Milaan trekkende weigerde hy het bewind van de Academie der Schilders aldaar; het welk hem door den Kardinaal Albornos aangeboden wierd. Te Parys gekoomen zynde bezorgde de Kardinaal de Richelieu dat hy ten Hove tot Schilder van zyn Majesteit aangenoomen wierd, met een Jaarwedde van duizend Livres; en een intrek in de Gallery van het Paleis van de Louvre. Hy maalde het Portret van den Koning en den Dauphyn, als meede verscheide Tafereelen om na Madrid en Brissac verzonden te werden. Gemelde Kardinaal liet hem 'er ook een groot getal voor zyn Paleis en Kasteel van Richelieu schilderen. Op bevel van den Heer de Noyers maakte hy verscheide Teekeningen tot Beelden, welke in de Louvre gedrukt wierden. Men ziet in de Kerk van het Noviciaat der Jesuiten een zyner Tafereelen, waar in Christus predikende en leerende verbeeld is; aan het groot Autaar van St. Germain een Doopsel van Johannes; by de Carmeliter Nonnen in de voorstad St. Jacques twee groote Tafereelen, welkers eene het Mirakel der vyf Brooden verbeeld, en het ander de Samaritaansche Vrouw; by de Minnebroeders van Provins het Autaar-stuk, verbeeldende onzen Zaligmaaker met de Schriftgeleerden twistende: ook ziet men in verscheide Kerken te Lions een

meenigte stukken, die hy geschildert heeft, welke byzonder fraai zyn, en onder andere by de Religieusen van Ste. Elizabeth in Bellecourt een Schildery van een ongemeene groote, zynde 't zelve vyftien voeten hoog, verbeeldende de voorn. St. Elizabeth met St. Joannes en St. Franciscus; in een Heemelpraal, waar meede dat werk gekroont is, ziet men de H. Maagd met het Kind Jesus. Nog heeft hy voor den Aarts-Bisschop van Kameryk den dienstbaare staat der Israëliten geschildert, en het reegenen van het Manna in de Woestyne; en voor verscheide byzondere Konstbeminnaars, Davids Zeegepraalen, Salomon de Af-Goden offerende, de schaaking der Sabinen, het Oordeel van Paris en het Bad van Diana. Vervolgens heeft hy het leeven van de H. Maagd in twee en twintig Teekeningen verbeeld; ook ziet men een meenigte Prenten na hem, veel derley Kinderspellen en veele Zilversmids werk verbeeldende. Hy heeft zestien Tafereelen, zynde de vermaakelykheeden buiten op het land gemaakt, en verscheide andere stukken de Konsten betreffende. De Koning ter vergelding van zyne diensten, aan zyn Majesteit beweezen, vereerde hem met de Ridder Orde van St. Michiel in het Jaar 1644, zyn manier van schilderen was bevallig; hy verstond de Perspectief en de Architectuur zeer wel, en heeft langen tyd met succes gewerkt; dog in Jaaren toeneemende, wierd hy met byzondere ongemakken en zwakheeden overvallen, dewelke hem weinig rust verleende, zulks hy het moeste opgeeven en stierf in het Jaar 1647 in den ouderdom van 61 Jaaren latende voor zyn Persoon een groote agting na.

François Stella, zyn Broeder, heeft ook geschildert, maar zo wel niet, niettegenstaande hy Romen tot zyn verblyfplaats en School gehad had, onder zyne werken ziet men by de groote Augustiner Monnikken te Parys het beeltenis van een bedrukte Moeder Maagd, en aan een der Autaaren der Hervormde aan de Poort van Montmartre een Heilig van hunne Orde, voor de H. Maagd knielende die het Kind Jesus houdt. Hy heeft weinig werks gedaan en zo lang niet geleefd als zyn oudste Broeder.

Antoni Bouffonnet Stella, van Lions, is ook Lid van de Academie gestorven ontrent het Jaar 1680. Hy was om de eelheid en zagtheid van zyn Penfeel zeer geagt.

Philippe en Battiste de Champagne, Oom en Neef. De eerste is te Brussel gebooren in het Jaar 1602. Van zyn teederste Jeugd af betoonde hy een byzondere geneegenheid tot de Schilderkonst, om welke reede hy voor vier leerjaaren besteld wierd by eenen Bouillon, een der voornaamste Schilders dier stad, vervolgens quam hy by Michel Bourdeaux (dewelke in het klein werkte) om by hem zo veel doenlyk die nieuwe manier te leeren, welke ongemeen na zyn zin was: Fouquieres, een der beste Landschap Schilders van zyn tyd, die zyn vermaak nam om dien schranderen Man te bezoeken, de fraaye begaaftheid van deeze aankomeling ziende, leende hem Teekeningen, die hem tot studie verstrekte, en om hem in de onderscheidene vernuftige uitvindinge dier konst bedreeven te maaken. Kort hier na werkte hy by Fouquiere en wist hem zo volmaakt na te volgen, dat het dikwils gebeurde, dat de werken van den

Leer-

Leerling voor die van den Meester zelfs aangezien wierden. Na zig in zyne grondreegelen vaster gemaakt te hebben, en uit eigen vernuft beginnende te werken, quam hy te Parys, flegts neegentien Jaaren oud zynde, dog met voornemen om na een kort verblyf, een reis na Romen te doen, 't geen egter de omftandigheden van tyd en zaaken niet toelieten; zig dan in gemelde Stad ter neder gezet hebbende, werkte hy allereerst by een particulier, welke hem maar alleen aan Portretten te werk ftelde, 't geen hem het besluit deed neemen, om by l'Allemand, een Lottherings Schilder, te gaan; aldaar voerde hy weinig uit, en moede zynde van de weinig vorderingen, die hy zo by de eene als by de andere maakte, dagt het hem beter, een afgezonderde plaats te verkiezen, alwaar hy, onafhankelyk van de eigenzinnigheeden van dufdanige Meesters, welkers manier hem niet behaagde, geruft zoude konnen werken. Hy begon met eenige Portretten, waar in hy slaagde, en zig in ftaat gevoelende om veel te onderneemen, wierd hem het Conterfeitfel van den Generaal Mansfeld opgedraagen, het geen hy met veel lof volvoerde.

De groote naam van den Heer Pouffyn lokte hem na het Collegie van Laon, waar in hy zeedert zyn terugkomst uit Italiën zyn verblyf had. Naauwlyks kreegen zy kennis aan malkander of den grooten Pouffyn begeerde een Landschap van zyn maakfel, 't geen hy zo om het Coloret als om dezelfs ordonnantie veel agtede. Daar na zyn roem alomme verbreid werdende fchilderde hy verfcheide Tafereelen in de vertrekken van de Koningin te Luxemburg onder
du

du Chefne, welk toenmaals het bestier haarer werken had. Zyn manier behaagde den Opperbewindhebber der Gebouwen van zyne Majesteit wonder wel, en Champagne ter verrigting van zyne byzondere zaaken een reis na Brussel doende, was daar naauwlyks aangekomen als hem het overlyden van du Chefne, te dier tyd Schilder van de Koningin, door de gemelde Bewindhebber bekend gemaakt wierd, dewelke de agting die hy zyn Persoon toedroeg, willende betuigen, hem aandrong, om weder te komen en de plaats van den overleedene te bekleeden. Deeze tyding hem niet onaangenaam zynde, vertrok hy op staande voet, en vervoegde zig by zyn aankomst by de Koningin, om derzelve beveelen te ontfangen, door wie hem een intrek in dat Paleis met een Jaarlyks inkomen van twaalf hondert Livres toegelegd wierd. Die Vorstin liet hem in het groot Klooster der Carmeliter Nonnen werken en op haar beveelen schilderde hy voor den Kardinaal de Richelieu in het Bosch le Vicomte te Richelieu en op andere voornaame plaatsen.

Zyn bequaamheid by een ieder bekend zynde, trouwde hy de Dogter van du Chefne, en zyne eerste werken willende vervolgen, vond hy dienstig, aan het verwulft van de Kerk der Carmeliter Nonnen te laten werken, en schilderde 'er zelfs eenige Tafereelen, onder andere een Crucifix, naast 't welk men de H. Maagd en St. Joannes verbeeld ziet, alles in een gezigtkundig oogpunt, dat zeer byzonder is. In dezelve Kerk heeft hy op verscheidene plaatsen de Geboorte Christi, de Aanbidding der drie Koningen, en de Zuivering van de H.

Maagd

Maagd geschildert. Deeze drie groote stukken zyn door hem zelfs behandelt, de drie andere zyn wel van zyn uitvinding, dog onder zyne beveelen door andere handen uitgevoerd. De Carmeliter Nonnen in de Straat Chapon en de Religieusen van den Berg Calvarien by het Paleis van Luxemburg hebben verscheide Tafereelen van hem; hy heeft dat van de aanneeming der Ridder-orde van den Heiligen Geest geschildert, 't geen men in een Capel by de groote Augustynen ziet, waar in verbeeld is, hoe de Koning den Hertog van Longueville met het Ridderteeken ver-eerd. Twee diergelyke heeft hy nog gemaakt, het eene voor den Heer de Bullion en het andere voor den Heer Bouthilier, beide beambten van die Orde, en hen in het zelve Tafereel verbeeld. Ter zelve tyd schilderde hy het stuk teegen over de Capelle van O. L. Vrouw waar in hy een doode Christus onder aan het Kruis verbeeld heeft, en zyne Moeder in een droevige en beweegelyke gestalte; in het zelve Tafereel ziet men het Afbeeldsel van Lodewyk den XIII., welke dat Schildery vereert heeft.

Champagne wierd door den Heer des Roches, Zanger der Hoofdkerk van Parys, verkoo-ren tot het maaken van twee groote Tafereelen, welke dienen moesten tot de teekeningen der Tapyten van het Choor, verbeeldende de Geboorte van de Maagd Maria en haar Offering in den Tempel; ook schilderde hy de kleine Gallery van het Paleis van den Kardinaal, en onaange-zien die onderneeming, liet hy egter niet na te Richelieu te arbeiden, en hoewel zyne werken verscheidentlyk verdeelt waaren, was egter zyn verstand niet verdeelt, dat is te zeggen, dat hy
in

in de uitvoering van een stuk werks zyn vernuft aan het zelve geheel te koste leide, op dat de vervliëging der geesten, geen verwarring in zyne denkbeelden zoude veroorzaaken. Na de reis van Richelieu quam hy weder te Parys, om aan de Gallery van het Paleis van zyn Eminentie te werken: aldaar maalde hy de Portretten van eenige doorlugte Mannen, en den Heer Vouet zig die eer niet onwaardig agtende, onderstond in dat werk deel te neemen; 't zy dat hy het geluk van dien grooten Man benyde, 't zy, dat hy door de eigenbaat daar toe gedreeven wierd, en het gelukkig gevolg zyne voorneemens beantwoordende, schilderde hy insgelyk aan de gemelde Portretten, zonder dat Champagne zig daar teegen kantede. Den Kardinaal in het groot willende verbeeld werden, verkoos hem tot de uitvoering van dat werk, 't geen zo wonderbaarlyk wel uitviel, dat hy voor denzelve een diergelyk in het klein maakte.

In het Jaar 1640 maalde hy een ander Portret van denzelve, het welk zo fraai bevonden wierd, dat zyn Eminentie gebood het te bewaaren, om andere ten voorbeelde te verstrekken: in het Jaar 1641 schilderde hy de Portretten van den Koning, van de Koningin en van den Dauphyn; voorts de vier Evangelisten in de vier hoeken van het Verwulft in de Sorbonne. Ontrent die tyd quam zyn Neef Battiste te Parys; zo dra zig deeze neder gezet had, werkte hy aan de Tafereelen van de Cappelle van den Heer Tubeuf, in de Kerk der Paters Oratooren, in de straat van St. Honoré; ook maalde hy verscheide Portretten van den Koning en de Koningin, die hem gebood in
haar

haar Vertrek verscheide onderwerpen, betreffende het streng leeven van St. Benedictus, te schilderen.

In dien tyd begon de Academie op te komen, en zyn Oom tot Reëtor van dezelve verkooren zynde, vereerde aan dat Genootschap een Tafereel van St. Philippus. Daar na schilderde hy een Magdalena, een Moses, het Tafereel van het groot Autaar van St. Honoré en dat van het laatste Avondmaal van het Klooster van Port-Royal te Parys, en ter uitspanning vermaakte hy zig met Landschappen te schilderen. De Kerk van St. Germain de l'Auxerrois, bewaard haare twee Bescherm-Heiligen door de hand van dien grooten Man geschildert, welke aan het Autaar van de Parochie gezien worden: indie twee Tafereelen weet men niet waar over zig het meest te verwonderen, 't zy over de frisheid van het Vleesch, of over de kostelykheid en natuurlykheid der Bifschoppelyke kleeding, waar meede zy versierd zyn.

De wanorders van den Oorlog in hem een begeerte tot rust en veiligheid verwekkende, vond hy goed, zig na een huis te begeeven, 't geen hy als de vrugt zyner arbeid aanmerkte en welkers stand hem voor de mishandelingen der vyanden beveiligden. In deeze gelegenheid en wanneer hy zig geheel op zyn stiel en buiten vrees en gewoel zag, begon hy zyne eerste bezigheeden weder te hervatten en nieuwe Teekeningen in zyn konst te inventeeren. Hy schilderde voor den Aartshertog Leopold een groot Tafereel, verbeeldende Adam en Eva in al haar uitgestrektheid. In de uitdrukking deezer twee beeltenissen ziet men, dat de dood van Abel de gantsche oorzaak hunner droefheid

is. Vervolgens begon hy de Tafereelen, welke de vinding van St. Gervafius en Prothafius verbeelden, met alle de omftandigheeden, die by zulk een groote plegtigheid behooren, 't geen in het vervolg tot het maaken der Tapyten, welke men op dezelve manier verbeeld ziet, dienen moest. Dat werk afgedaan zynde, ondernam hy de vertrekken van Vincennes, gezaamentlyk met zyn Neef, die hy tot dat werk bequaam agtede. Het Plafond van 's Konings Kamer is geheel van de hand van den Heer Champagne. In 't Jaar 1666 bequam hy bevel, om aan 't vertrek in de Thuilleries, voor den Dauphin gefchikt, te werken; dog heeft daar in flegts het Tafereel van de opvoeding van Achilles gefchildert. Op het einde zyns levens de rust zoekende, welke hy met zo veel arbeid en zorg gekogt had, liet hy de reft aan een ander over, tot welkers uitvoering zyn Neef verkooren wierd; kort 'er aan wierd hy ziek en overleed in 't Jaar 1674, oud zynde 72 Jaaren, na de bediening van Rector langen tyd waargenomen te hebben.

Jean Baptifte Champagne, zyn Neef, heeft het zelve lot gehad in het Jaar 1681, toenmaals Profeffor en ontrent 43 Jaaren oud zynde: de Cathuizers hebben in hun Eetkamer een Crucifix, 't geen hy haar kort voor zyn dood vereerde; het Tafereel van het groot Autaar in haar Kerk is ook van hem, verbeeldende het Kind Jefus door zyne Moeder en St. Jofeph in het midden der Schriftgeleerden weeder gevonden.

Hy was van een zagten inborft, ernftig en deftig, reedelyk fraai, van een hooge ftatuur en gezet van lichaam. Zyn leeven was zeer

geregeld. Hy was zo gemoedelyk, nopens het gebod van de rust op den Zabbath, dat hy aan het Portret vande Dogter vanden Heer Poncet, op dien dag niet wilde werken. Eenigentyd voor zyn dood maalde hy zyn eige Portret van een aanmerkelyke groote; by het zelve is een Landschap, waar in men de stad Brussel in het verschiet ziet. Dit is een der fraaiste Portretten, welke hy geschilderd heeft. Hy had een goede smaak in al zyn doen en maakte niets of kon met zulke eerbaare oogen als de zyne gezien werden. Hy heeft eenige stukken geëst, en verscheide Plaatsnyders hebben een meenigte zynere Tafereelen in het licht gebragt. Morin heeft 'er veele van gegraveert; dog Gerard Edelink, Plaatsnyder en Lid van de Academie, heeft in de stukken, die hy 'er van gegraveerd heeft, te gelyk de kunst van dien Schilder en de fraaye behandeling van zyn Graveer-zyer doen zien.

Charles Person was Rector van de Academie. Zyne manier geleeke na die van den heer Vouet, wiens Discipel hy geweest is; de fraaiheid zynere werken is gemakkelyk te zien uit die hy zo heerlyk nagevolgd heeft; hy stierf in het Jaar 1667.

Nicolaas Mignard, bygenaamd van *Avignon*, was een der ongemeenste Mannen van zynen tyd en oorspronkelyk van Troyes, werwaards zyn Vader zig begeeven had, na twintig Jaaren in 's Konings Leegers gediend te hebben; deeze ziende, dat hy een bequaam vernuft tot de Schilderkunde had, liet hem de grondbeginselfen by den besten Meester der stad leeren, alwaar men wel haast bemerkte, dat hy vaardig in de uitvinding zo wel als in het schilderen was; alles

les was naauwkeurig in zyne Tafereelen. De edele manieren, de fraaye weezens en de uitmuntende eelheid van zyn Penfeel, waaren niet minder bekoorlyk aan het gezigt dan aan het verftand, en hoewel hy met de linker hand werkte, kan men hem egter de roem niet beneemen, van alles met een wonderbaare behendigheit gemaakt en in alle zyne daaden een weergaloofte regtzinnigheit gehad te hebben.

Na dat hy de fraaiheeden van Fontainebleau gezien had, becroop hem de luft, om ook die van Romen te gaan bezigtigen. Ten dien einde trok hy door Lions en Avignon, alwaar hy gedagte maakende zig in het vervolg neder te zetten, zeer aanmerkelyke Teekeningen ondernam, om zig bekend te maaken. Allereerst fchilderde hy voor den heer de Mont-Real een Gallery, waar in hy in eenige Tafereelen de Gefchiedeniffen van Theagenes en Cariclea maalde; vervolgens ging hy na Romen, alwaar hy zig fterker maakte door het befchouwen der grootte ftukken. Na een verblyf van twee Jaaren, de gedagtenis der fchoonheeden van Avignon, op alle de fraaiheeden van Romen de overhand verkrygende, keerde hy wel haaft derwaards, tot het uitvoeren van zyn voorneemen, om zig met die Schoone, welkers geheugenis hem geweldig praamde, door het huwelyk te vereenen, en zulks volbragt hy tot wederzyds genoegen van de belanghebbende partyen. Na een weinig rust begon hy fterker als oit den arbeid weder aan te grypen. De Kardinaal Mazarin, fttaande het huwelyk van den Koning, die ftad doortrekkende en onderrigt van den roem van dien grooten Man, vond goed, zig

door hem te laten Portretteeren, waar in hy zo wel slaagde, dat hy op staande voet te Parys ontbooden wierd, alwaar hy hunne Majesteiten Portretteerde, welke zig daar over zo verge-noegd toonden, dat zy dien Schilder belastede, daar van verscheide Copyen te maaken, om na vreemde Landen verzonden te werden; hier door geraakte hy aan het Portretteeren van de voor-naamste Personagien van het Hof. Een der fraaiste Tafereelen, door hem gemaakt, is dat van de Princes van Elbeuf, onder de gedaante van de H. Cecilia op het Orgel speelende, alles met zodanig een nette en bestipte uitdrukking, dat het schynt of men haare vingeren over het clawier ziet rollen; haar Kapzel is geheel met diamanten en paerlen omzet, en de fraaiheid van haar hoofd veroorzaakt een verwondering door de schikking der Coleuren, welke daar in zeer konstig vermengd zyn; eindelyk alles is 'er zo ongemeen pragtig in en de smaak zo verwonderlyk, dat men beswaarlyk gelooven kan, 't geen men ziet, nadien men zig verbeeld weezentlyk vleesch en goud Laken te zien. Dit Tafereel word gevonden in een der vertrekken van den Heer le Begue, een der vier Konings Orgelisten en van St. Mederic Ook heeft hy voor het groot Cathuizer Klooster van Grenoble twee groote Schilderyen gemaakt, waar in verscheide der Monnikken gezien worden, die in Engeland onder Hendrik den VIII. de Marteldood ondergingen. In de Thuilleries heeft hy het klein vertrek gelyk de grond, voor den Koning geschikt, en 't geen op den Tuin van dat Paleis uitziet, geschildert, en twee Zoonen nagelaaten, waar van een 's Konings Architect en

en de andere Schilder en Lid der Academie geweest is. Hy was Rector van dat doorlugte Genootschap, wanneer hy aan de waterzugt stierf in het Jaar 1668, en is in de Kerk der Feuillante Monnikken begraaven.

Simon François wierd te Tours in het Jaar 1606 gebooren. Hy ging nog zeer jong zynde na Romen en verkreeg 's Konings pensioen, 't geen hem bezorgd wierd door de Graaf van Bethunes, die hem meede nam. By zyn wederkomst hield hy zig te Bologne op, alwaar hy met Guido Rheni vriendschap maakte, die hem met zyn Portret vereerde, en deeze byzondere manier zeer na zyn smaak zynde, leide hy zig kragtig toe, om dezelve te volgen en bleef in Italiën tot in het Jaar 1638. Hy quam weder te Parys ten tyden de Koningin van een Dauphin beviel, had het geluk deszelfs eerste Portret te maalen, het welk volmaakt gekeurt wierd; dog verliet, door eenige reedenen bewoogen, het Hof. Hy heeft een meenigte geestelyke Tafereelen geschildert, die veel overeenkomst met de manier van Guido schynen te hebben. Deeze verscheidene werken worden aan het Groot-Altare van de Kerk der Ongeneeslyke gezien, als meede in de instelling van het Oratorie, by de Minnebroeders en by de Nonnen van de Visitatie, in de straat van St. Antoine. Te Tours heeft hy ook op verscheide plaatsen geschildert en gelyk hy veel bequaamheid in zyn konst bezat, had hy geen minder deugd en gedult gedurende de agt Jaaren, dat hy met de steen gekweld was, en zyne kragten dagelyks afnemende, moest hy het opgeeven in het Jaar 1671. De steen die hem plaagde woeg een pond.

342 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

Hy is verkooren geweest om Adjunct van den Professor in de Academie te zyn.

Jean Nocret, van Nancy, Leerling van Jean le Clerc, had een aangename en frisse manier van schilderen, en was in Italiën aan Portretten bezig geweest, waar in hy het best slaagde. In het Paleis van den Hertog van Orleans te St. Cloud, ziet men veele zyner werken, en in de Thuilleries in de vertrekken der Koningin heeft hy dië Princes op verscheide plaatsen onder de gedaante van Minerva geschildert. Hy is Rector van de Academie gestorven in het Jaar 1672.

Nicolaas Loir van Parys, verlaafde zig niet aan de Meetkunde en de Perspectief; dog verwaarloosde dezelve ook niet geheel; alles was in zyne Tafereelen beredeneert en deftig, en in zyne Landschappen waaren de Ordonnantie, versierselen en smaak, alles uitnemend en weergaloos. Hy was een Discipel van Bourdon geweest; dog volgde zyn manier niet geheel, zomtyds die van andere met de zyne vermengende. De nieuwsgierigheid, om de Hoofdstad der Christen waereld te zien, alwaar zig te dier tyd zo veele groote Mannen bevonden, praamde hem, die reis te onderneemen, 't geen voor hem niet vrugteloos was, en hy quam van daar in het Jaar 1649 te rug.

Zyn Vader, toenmaals een der gaauwste en aanzienlykste Zilverfmeeden van Parys, begon hem in de stad voor te draagen, en bekend geworden zynde voor 't geen hy was, bezorgde hy hem verscheide aanmerkelyke werken in de Kerken, waar aan hy met succes arbeide. Hy heeft

heeft veele Cabinetten der liefhebbers met verscheide zyner stukken versierd, onder andere voor den Heer le Noir een Tafereel, 't geen volmaakt fraai is, verbeeldende Cleobis en Bito, een wagen voorttrekkende, waar op haare Moeder naar Juno's Tempel ryd; vervolgens beschilderde hy een Gallery in het Hotel van Senecterre en die van een Kasteel aanden Heer du Pleffis de Guenegaud behoorende. Hy heeft veel voor den Koning gewerkt en in het Paleis der Thuilleries het verwulft der Zaal van de Lyfwagten beschilderd. Ter zelve plaats vier Tafereelen in 't graauw boven de Kroonlyst; te weeten een trekkend Leger, een Veldslag, een Overwinning en een Offerhande. Tusschen beide de reliefs ziet men een stuk Architectuurwerk, en op een Marmere-voet Zeegeteekenen geschildert en met goud gehoogd, daar by Festons van Eiken- en Lauwerbladen, welke uit een greins komen en zig aan twee lysten voegen. Op de uitterstns van dat stuk zitten twee Beelden met goud gehoogt, gelyk ook het overige is; voorts heeft hy het Plafond der Zykamer geschilderd. Hy had een wondere begaaftheid om de vrouwelyke Kunne en Kinderen wel te treffen en is in het Jaar 1679 gestorven, oud zynde 55 Jaaren en Professor der Academie.

Claude Vignon, geboortig van Tours, heeft onder de Schilders van zyn tyd door zyne byzondere en kennelyke manier zeer uitgemund; het getal zyner werken is niet minder groot dan zyn roem geweest. Nadien hy veel kennis had van de verschillende manieren der braafste Meesters en derzelve waarde volgens de gemeene prys, ontbraaken hem geen liefheb-

bers, die met hem quaamen raadpleegen, om zig na zyne gevoelens te schikken. Hy heeft twee Zoonen gehad, *Nicolaas* en *Philippus*, welke beide ook Schilderden, als meede haare Zuster, genaamt *Charlotte*, die zeer wel Bloemen maalde. Hy stierf in het Jaar 1670, hebbende een zeer hoogen ouderdom bereikt en zynde toenmaals Professor der Academie; ook heeft hy veele stukken geïnventeerd en gesneden.

Louis le Bicheur van Parys, heeft op zyn beurt Professor geweest. Zyn kragt bestond in de Perspectief, waar in hy lessen gaf, welke de eeuwen verduuren zullen. Hy stierf in het Jaar 1666.

Michel Dorigny, een der Discipelen van den Heer Vouet, is te St. Quentin gebooren, had veel van de manier van zyn Meester, wiens oudste Dogter hy getrouwd had, is een goed Graveur geweest en in het Jaar 1665 overleeden, oud zynde 49 Jaaren.

Claude Andran, Zoon van Claude, is te Lions gebooren. Vermits hy uit aangeboore geneigdheid de Teeken- en Schilderkonst beminde, wierd hy allereerst in de handen van een der braafste Mannen van de Stad, Perrier genaamd, gestelt. Na eenige lessen naauwkeurig waargenomen te hebben en oirbaar vindende te veranderen, om niets tot verkryging van kennis te spaaren, ging hy onder zekere Wirix leeren, by wien hy groote voortgang maakte, zodanig, dat hy door zyne gestaadige oeffeningen een ongemeene smaak in de Teekening en een ligte behandeling van het Penfeel bekomen hebbende, besloot een reis na Parys te doen in het Jaar 1658, en alwaar hy stof vond, om zyn vernuft

te oeffenen , te meer dewyl de Konften toen elk in haar byzondere foort bloeide, onder de regeering van een Vorft, welke dezelve met zo veel luifter onderfchraagde. Hy maakte ten eerften, onder het beftier van den Heer Errard, op het Kasteel van Versailles in het Vertrek der Koningin, groote Beelden alle met goud gehoogd. Den Heer le Brun, in aanmerkingzyner bequaamheid, vond gelegenheid hem aan de Schetsen der Tafereelen, verbeeldende den overtogt van den Granicus enden flag van Arbelles te gebruiken.

Het is dienftig alhier een aanmerking te maaken, nopens de ongemeene wyze, waar op den Heer le Brun bedagt geweest is, aan die Tafereelen alle de vereifchte fraaiheid en bevalligheid te geeven, latende de Beelden naakt fchilderen, om dus de volkomen gelyk-vormigheid hunner Partyen te doen zien, waar na hy de kleedingen op die lichaamen liet leggen, waar door 't werk als natuurlyk ver-
toonde.

Den Heer le Brun zeer voldaan over de werken van zyn jonge Schilder, liet hem verfcheide ftukken over, om zelfs af te maaken, waar aan die braave Schilder de laaftte ftreeken gaf; dog volgde de eigenschap van zyn Origineel zo wel na, dat het geen hy voltooide, fcheen als door den Heer le Brun zelfs gefchildert te zyn. Onder het zelve beftier heeft hy in de Capelle van het Kasteel van Sceaux in Fresco gefchilderd. Hy maakte eenige werken aan de Gallery van de Thuilleries en aan de trap te Versailles,

les, waar na hy in staat geoordeelt wierd, om uit eige vernuft twee groote Tafereelen vyf en twintig voeten lang te schilderen; het eene verbeeld de volkplantingen door Cæsar na Carthago gezonden, en het ander de jagt van een wild Zwyn, door Cyrus in zyne jongé Jaaren aangetaft, onaan gezien het verbod van zyn Gouverneur. Hy heeft te Versailles verscheide Basrelieven Metaal couleur gemaakt, met de vergoding of planeet van Mars, en verscheide andere Zeegeteekenen in de Zaal der Lyfwagten.

De Prins Willem van Furstemberg, namaals Kardinaal, bestelde hem vyf groote Tafereelen, om Allegories wyze behandelt te worden: deeze moesten dienen tot de pragtige Zaal van zyn Kasteel te Saverne. Daar na schilderde hy het Mei-stuk, 't geen de onthoofding van St. Joannes verbeeld, welkers Discipelen schynen bezig te zyn met zyn lichaam te vervoeren; dog vindende, dat de ordonnantie van dat werk, betrekkelijk tot die van eenige aloude Meesters, verdragt gehouden zoude kunnen worden, by zodanige welke, nergens op bedagt zyn, dan om op de beste dingen te vitten, besloot hy, het geheel te veranderen, om niets te laten van het geen al te veel na Copy gelyken zou; dit noopte hem een nieuwe teekening op het doek te maken, na altoorens alle de eerste Beelden uitgewist te hebben, en geen tyds genoeg vindende, om dat werk na vereisch te voltooyen (alzo hy maar twee maanden overig had) besteede hy die korten tyd, om het gemelde onderwerp te verbeelden; dog 't geen zo veel niet gepreezen wierd als het eerste wel verdiende, zelfs na het gevoelen zyner vrienden. De twee Tafereelen,

len, welke in de Capellen der ingang van de groote Kerk der Cathuizers gezien worden, zyn van zyn maakzel: het een verbeeld St. Dionisius en het ander St. Ludovicus de begraaffenis der Martelaars van het geloof bevorderende. In dezelve Kerk ziet men nog het Mirakel van de Gastenbrooden, 't zelve is het eerste groot Tafereel dat in het Choor gesteld is. Eenigen tyd 'er na wierd hy ziek en in de tusschenpoozen der pynen, die hy gevoelde, bemerkte men genoegzaam uit de gesteltenis van zyn geest, dat hy steeds de Godvrugtigheid betragtede, zoekende alleen maar geleegenheden, om zyn standvastigheid te oeffenen. Hy was zeer mildadig jegens den Armen, straf op zyn eige zelfs, aan alle weldoende, leefde zeer heilig en stierf ook alzoo in het Jaar 1683, zynde te dier tyd Professor van de Koninglyke Academie.

Louis Moillon, werkte in de Historien tot Tapyten, en is Adjunct van den Professor gestorven.

Charles le Fevre van Fontainebleau, werkte in Portretten, wierd tot Adjunct van den Professor benoemd en stierf in het Jaar 1673.

Jacques le Fevre, zyn Broeder, was een der *Anciens* in het Gild der Meesters, heeft zeer wel in Historien en Portretten geschilderd en is in de maand September van het Jaar 1698 gestorven.

Jean Varin, geboortig van Luik, Bewindhebber der Gebouwen en Graveur Generaal der Munten van Vrankryk, is een der zeldzaamste en geagteste Mannen van zyn tyd geweest. Zelfs heeft hy eenige Portretten vry wel geschildert.

Het

348 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Het was ten tyde de Ridder Bernini in Vrankryk quam, dat hy 's Konings Borstbeeld en naderhand zyn Standbeeld maakte, welke beide in de vertrekken te Versailles zyn. Hy was Raads Honorair in de Academie, uitneemend bequaam om de stempels tot de Medailjes en Munten te graveeren en is in het Jaar 1672 gestorven.

Ook hebben wy *Charles Jean François Cheron* gehad, welke Medailleur was, en ook diergelyke stempels gemaakt heeft, welke zeer fraai waaren. Hy was Academist, gelyk ook *Henry Cheron*, die te Lions in het Jaar 1677 gestorven is.

Etienne Migon, geboortig van Etampes, heeft in de Meet- en Gezigtkunde uitgeblonken, waar in hy Professor geweest is. Hy maakte Brand-Spiegels en was de uitvinder van een zeeker mengzel van zwart, tot de Drukkery dienende, waar van hy aan den heer Petit een denkbeeld gaf, die 'er de proef van nam en hier door middel aan de hand kreeg, om een groot Fortuin te maaken, en uit dien hoofde bewees hem die vermaarde Drukker zyn erkentenis door een evenreedige belooning.

Nicolaas Baudesson van Troyes en *Jacques Bailly* van Bourges, beide uitsteekende Schilders in Bloemen, werkte ook in Miniatuur. Zy waaren beide Leeden van de Academie en stierven ontrent dezelve tyd te Parys in het Jaar 1682.

Pierre Antoine le Moine, van Parys, een Bloem-Schilder, stierf aldaar.

Mattheus van Plettenberg, bygenaamd *Plattenberg*, van Antwerpen, schilderde Zeën en Landschap-

schappen zeer wel en stierf in het Jaar 1666.

Michel Lans van Rouaan, schilderde zeer wel Bloemen en Dieren.

Pierre Popelier, geboortig van Troyes, wierd om zyn Miniatuur schilderen tot Lid van de Academie aangenoomen.

Nicolaas du Montier van Parys, schilderde byzonder in Portretten.

Noel Quillerier van Parys, heeft ook in een Cabinet van het Paleis van de Thuilleries geschildert en is in de Maand Mei van het Jaar 1669 gestorven.

Antoine Barthelemi van Fontainebleau schilderde Portretten, en stierf in het zelve Jaar.

Jacques Gervaise van Orleans, heeft in de Thuilleries geschildert en is Academist gestorven.

Jean Blanchard van Parys, werkte in Historien met vry veel succes.

Anthone Matthias, een Engelschman van geboorte, schilderde de Portretten zeer wel. Hy heeft veel in de Gobelyns voor 's Konings werken gearbeid, en is in 't Jaar 1674 gestorven.

Parmentier van Parys, schilderde de Bloemen zeer wel.

Louis Gessé meede van Parys, stierf in het Jaar 1674. Hy teekende voor de Ballets van zyne Majesteit.

François Marie Boursonne van Genua, was uitmuntend in Landschappen en Zee-verbeeldingen.

Georges Charmeton van Lions, was een leerling van den Heer Stella. Hy schilderde de Historien zeer wel; dog inzonderheid de sieraden tot Plafonds, was in de Architectuur en
Per-

350 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Perspectief zeer bedreeven en stierf in het Jaar 1676.

Equeman van Paris, is Academist in het Jaar 1677 gestorven. Hy schilderde zeer wel in Miniatuur en had een fraaye ordonnantie in Historie stukken, welke thans op veele plaatsfen te zien zyn, hy heeft veel voor de Koning gewerkt, naamentlyk aan de Cabinetten, welke hy met byzondere fraaiheeden konde ver-
fieren

Nicasius was een Vlaaming en munte uit in het verbeelden der Dieren, welkers fraaifte behandeling, hy by Snyders geleerd had, en stierf in het Jaar 1678.

Louis en *Mattheus le Nain*, gebroeders, waaren van Laon; schilderde Landschappen en Historien, dog haare gewoone onderwerpen waaren kroegen, waar in zy volmaakt wel slaagden.

Jacobus van Loo, een Hollandsch Schilder, maalden de Portretten zeer wel.

Ik agte het dienstig alhier de Beeldhouw-
kunde te laten volgen, als een der geagfte
konsten onder de Geleerde en Konstkenners.
Ten dien einde zal ik, om de onderscheidene
vernuften der Konstenaaren in die Weeten-
schap kenbaar te maaken, beginnen met

Simon Guillain geboortig van Parys. Die be-
roemde Beeldhouwer was in zyn tyd Rector der
Academie. De Basreliefs en de Metaale Beel-
den ter gedagtenis van Lodewyk den XIII. op-
gereggt in de hoek van Pont au Change te
Parys, van Anna van Oostenryk en van Lo-
dewyk den XIV. in zyne jonger Jaaren,
zyn

zyn werken van zyn hand. Ook heeft hy het Beeltenis van dien Vorst aan den ingang van de Poort des Juges Confuls, in marmer gehouwen; de Beelden staande in de Niffen van het Portaal van de Sorbonne, en de twee Beelden van het groot Altaar der Minnebroeders op het Koninglyk Plyn zyn als zo veele gedenkteekenen ten roem van dien grooten Man.

De twee Heeren *Anguier*, waaren Gebroeders, beide in het Graaffchap Eu gebooren.

François den oudsten, heeft het Praalgraf van den Heer Kardinaal de Berule, in de Kerk der Paters Oratooren, in de straat van St. Honoré gemaakt, als meede de Graffteede van den heer de Thou, welke in een der Capellen van de Kerk van St. André gezien word; de begraafplaats der Montmorenci's te Moulins; het Autaar van Val de Grace en de Krib; het groot marmer Crucifix van het groot Autaar in de Sorbonne en de statuen na de Antieken, dewelke te Saint Mandé waaren.

Michel heeft een marmer Beeld van Amphitrides, in het park van Versailles gehouwen; de Beelden van het portaal van Val de Grace; de Graffteede van den Heer de Souvré in de Kerk van St. Jan van Latranen en de sieraaden van de nieuwe Poort van St. Denis, waar van den Heer Blondel Architect was.

Die twee groote Beeldhouwers zyn op onderscheidene tyden gestorven; namentlyk, *François* den 8. Augustus des Jaars 1669 en *Michel* den 11. July des Jaars 1686, en beide in St. Rochus Kerk begraven, alwaar men van haare werken ziet, onder andere een staande Christus, zyn Kruis vast houdende en een St. Rochus, wel-

welke stukken tot eeuwige gedenk-teekenen hunner edelmoedigheid zullen verftrekken Aan de hun toegedragene agting is men verſchuldigt het gevoelen, 't geen een hunner vrienden betuigt heeft in het volgende byſchrift, dat op haar Graf gehouwen is.

*Dans ſa Concavité, ce modeſte Tombeau,
Tient les os renfermés de l'un & l'autre frere,
Il leur étoit aisé, d'en avoir un plus beau,
Si de leurs propres mains ils l'euffent voulu faire;
Mais il importe peu, de loger noblement,
Ce qu'après le trespas un corps laiſſe de reſte,
Pouvoit que de ſe corps quittant le Logiment,
L'Âme trouve le ſien dans le ſejour Celeſte.*

In de holligheid van dit zeedig Graf;
Leggen de beenderen deezer twee Gebroeders beſlooten,
Het was voor hen gemakkelyk geweest een heerlyker Begraafplaats te hebben,
Indien zy die met hunne eigen handen hadden willen maaken;
Dog wat legt 'er aan geleegeen, een pragtige Graffteede te genieten,
Zo de ziel uit het lichaam verhuizende,
Haar verblyf in de Eeuwige Heerlykheid vind,

Martyn des Jardins, te Breda gebooren, is een gedeelte van zyn fortuin en weetenschap verſchuldigd aan de agting, die hem de Hertog de la Feuillade toedroeg, in de onderscheiden geleegeenheden, waar in hy hem gebruikte; door hem is dat heerlyk werkſtuk op de plaats der Overwinningen met zo veel lof gemaakt,
waar

waar in den Koning in de deftigfte en heerlykfte gefalte , die ooit door Menfchen brein bedagt kan worden , verbeeld is: op vier hoeken der Gedenkzuil , waar op die Vorft ftaat , zyn vier gekeetende Slaaven , te kennen geevende , de verfcheidene Landschappen , die hy t'onder gebragt heeft. Een Engel , verbeeldende de Faam , zet hem een kroon op het hoofd , ten teeken zyner overwinningen ; dit werk is door verfcheide Basrelieven verzeld , waar op de heerlykfte daaden van dien Vorft verbeeld ftaan , en die door vierderlei lantaarens verligt worden , welke ten fieraad van dat heerlyk plein ftrekken. Dit is myn bedunkens genoeg , om den lof van dien grooten Man te beginnen , dewelke om zyne gelukkige gaaven door den Koning zeer geagt was. Een Dichter van dien tyd heeft op dat werk de volgende vaerfen gemaakt.

*Prodige de nos Ans , noble & favante main ,
 Aux marbres , aux metaux qui fçus donner la vie ,
 Que ton fort eft digne d'envie ,
 Et qu'en toi l'Artifice humain ,
 De la plus hante intelligence ,
 Nous decouvre aujourd'hui la force & la puiffance :
 Tout l'Univers ,
 Admire chaque jour tes ouvrage divers ;
 Mais celui qui paroît au champ de la Victoire ,
 Ajoute a ton grand nom une nouvelle gloire !
 C'Est la que par des faits fuprenans , inouis ,
 Qui feront honneur a l'Hiftoire ,
 Louis vivra par toi , tu vivras par Louis.*

O Wonder onzes tyds, edele en konstige
 Hand,
 Die aan 't Marmer en Metaal, het leeven
 hebt weeten te geeven,
 Wat is uw Lot wenschelyk!
 Door uwe kunst word ons heeden,
 De kragt van het verheevenste verstand
 ontdekt.

Het geheelal,
 Verwondert zig dagelyks over uwe verschei-
 de werken;
 Dog 't geen zig op het veld der overwin-
 ning vertoond,
 Zet uwe groote naam een nieuwe luister
 by,
 Daar zal door ongehoorde wonderdaaden,
 Dewelke de geschigtkunde tot eer zal ver-
 strekken,
 Daar zal Lodewyk door U, en gy in Lode-
 wyk steeds leeven.

Hy heeft een volmaakt fraaye H. Maagd in
 marmer gehouwen, welke zittende verbeeld
 en op een der Autaaren der Kerk van de Sorbon-
 ne gestelt is. Ook heeft hy Lodewyk den XIV.
 in marmer gehouwen, welk Beeld in het park
 van Versailles met een Figuur, verbeeldende den
 Avond, staat. Hy stierf in het Jaar 1694 en
 heeft een Zoon nagelaaten, die zeer bedree-
 ven in de Schilderkonst, vrolyk van geest, van
 een doordringend vernuft en een der verstan-
 digste in de Gebouwen was. Ik heb reeds in
 de afdeeling der Schilders gezegt, dat *Jagues*
Sarazin in de Schilderkonst uitgemunt heeft, nu
 zal

zal ik 'er byvoegen, dat hy een der gaauwste Beeldhouwers van zyn tyd was. Het Praalgraf van den Prinse van Condé, dat van den Kardinaal de Berulle, het een in de Kerk der Jesuiten van het Professenhuis, en het ander in een der Capellen van het groot Klooster der Carmeliter Nonnen, en de drie Crucifixen van welke reeds gemeld is, zyn van zyn werken, dewelke tot lof van hun maaker zullen leeven. Deeze konstige Man stierf in het Jaar 1666. en is in de Kerk van St. Germain de l'Auxerrois begraven.

Philippus Buyster van Brussel, heeft verscheidene voornaame werken gemaakt, onder andere het Praalgraf van den Kardinaal de la Rochefoucault, in een der Capellen van St. Geneveva du Mont. In het park van Versailles zyn twee Saters van hem, die een marmere groep met elkander uitmaaken; een andere groep van een Bacchant op een Rinkeltrom speelende, met een ander Beeld, het Schimpdigt verbeeldende; nog een Flora in haar hand een Bloemkrans houdende.

Louis Lerambert, van Parys, was een godvrugtig Man zonder schynheiligheid, te gelyk deugdzaam en konstig. Hy heeft veel gearbeid en zyne werken verstrekken ten sieraad van verscheide voornaame plaatsen. Van hem ziet men onder andere te Versailles in het park een groep van een Bacchante met een Kind, dat op Castanjetten speeld; twee Sphinxen van marmer, welke ieder een Kind van verguld metaal draagen; een danffende Sater, zynde van steen; een ander die zyn kin vast houd; een ander danffend Vrouwe beeld van steen; een metale groep,

zynde danfende Kinderen en een van andere Kinderen, welke in een kooker uitloopen. Deeze Konstenaar is in het Jaar 1670 gestorven.

Gerard van Obstal van Brussel, heeft 's Konings Beeltenis, 't geen op de poort van St. Antoine staat, gemaakt: hy behandelde de stukken in Basrelief met een gansch wonderbaare kunst, werkte insgelyks in Yvoor en had een Zoon, die zyn werk met gelyke bequaamheid nabootste; dog weinig zorg droeg, zyn Vaders gedrag na te volgen.

Gilles Guerin van Parys, is oud Professor geweest; in de Kerk van St. Laurens te Parys ziet men eengroote Verryzenis Christi van hem; ook heeft hy eenige werken te Versailles gehouwen, onder andere de Paarden van de Zon, zynde een groote groep van marmer, welke voormaals in het Grot te Versailles gezien wierd; nog in het park van dat Kasteel een Beeld van dezelve stof, Africa verbeeldende. Hy is in het Jaar 1678 gestorven.

Nicolaas le Gendre, geboortig van Etampes, had by een zeer gemeene Beeldhouwer geleerd, en des niet teegenstaande wierd hy een der bequaamste in zyn beroep: men ziet van hem een groot getal werken in de Kerk van St. Nicolaas du Chardonnet, onder andere de Beelden van het Portaal, en een Maagd meer dan leevensgroote van Pleister; in de Capelle en onder het zelve Autaar een dooden Christus, die men zelden laat zien: in verscheide andere Kerken van Parys en omleggende plaatsen worden van zyne werken bewaard, waar in een wonderbaar verstand en konst gemerkt word. Hy was onvermoeid in zyn arbeid, die zo wel als zyne

stu-

studiën en de wederwaardigheeden van het leven hem uit de waereld rukte, zynde 52 Jaar, in de maand October 1670. De Kerk van St. Nicolaas Chardonnet dient tot rustplaats aan hem, die zig in dezelve veel vermoeid heeft.

Thibaud Poissant, van de stad Eu, heeft veele Geestelyke stukken voortgebracht, onder andere het groot Autaar in de Kerk van St. Honoré, en is in het Jaar 1668 overleeden.

Gaspard en *Balthazar de Marfy*, hebben te Versailles verscheide werken gemaakt, als Greifsen, Frontons (driekantige of ronde kappen boven Portaalen, Nissen, enz.) kommen, een der Tritons en een der Paarden, die in een der Nissen van het Grot te Versailles gezien wierden. het geen tegenwoordig in het park te Versailles op een andere manier verbeeld is. Onder andere ziet men 'er de afbeelding der Overwinning, op Spanjen behaald, in een steene groep aan het yzer hek van den ingang van het Kasteel; gelyk ook den Middagen een Bacchus, tweederlei marmere Beelden; deeze zyn alle door *Gaspard* uitgevoerd. Wat *Balthazar* belangd, die heeft onder andere een marmer Beeltenis van Aurora gehouwen; dog zy hebben beide aan de kom van Latona gewerkt, waar in deeze Godin met beide haare Kinderen in marmer verbeeld zyn, met verscheide andere Byvoegzels. *Balthasar* is in het Jaar 1675 en *Gaspard* in het Jaar 1679 gestorven.

Ik heb dienstig geagt, alhier te doen opmerken, dat het geen men gemeenlyk het Grot van Versailles noemd, voorheen eigentlyk de verbeelding der Baden van Apollo was,

welke men regt van vooren in het midden van het Grot zag door een der grootste groepen marmere Beelden, die ooit by mal-kander gebragt zyn.

Deeze Groep bestaat in zeeven Beelden: Apollo is 'er op een edele manier, zittende verbeeld, aan zyne voeten zyn twee Nimphen, welke door haare gebaarden toonen, dat zy zig gereed maaken om, zyne voeten te wasschen: een andere Nymph, in een bevallige gestalte staande, houd in de eene hand een Bekken en in de andere een kleine Vaas om hoog, om hem welriekende oly op zyn handen te gieten. Deeze vier Beelden, die ik zo even uitgelegt heb, zyn als zo veele Meesterstukken van den Heer *Girardon*; wat de andere Nimphen belangd, dewelke agter Apollo staan, die zyn van den heer *Rinaudin* en dienen tot byvoegfelen aan deeze konstige Groep van Beelden.

Zy zyn alle zo wel by elkander geschikt, dat men 'er niets meer by kan verlangen en zelfs zou men zonder te veel ophef kunnen zeggen, dat in de verbeelding van het geheel by elkander genomen, dit stuk werk de Antieke Groep, die in de *Vigna Medicis* gezien word, overtreft; in deeze schynt *Niobe* in der daad de bystand van de een of de ander Godheid of te smeeken, ter afkeering van de kragtige vervolging van *Diana* en *Apollo* wegens haare Kinderen, welke aan haare voeten met verscheide wonden dood of te sterven leggen, zonder dat zy of haare Kinderen dezelve kunnen ontwyken; dog alzo de Godheid, welke zy smeeken, en de God-
hee-

heeden, welke haar vervolgen niet te voorschyn koomen, kan men zeggen, dat de meening van die Groep niet volkomen uitgebeeld is, gelyk in deeze: want hier is alles in, en alles dient 'er tot byvoegfel aan de Godheid van Apollo, die 'er eigentlyk de Held van is.

Laaten wy ons Vertoog over de Beeldhouwers hervatten.

Gerard Leonard Errard, een Beeldhouwer, geboortig van Luik, graveerde gemeenlyk onderwerpen tot Medailjes. Hy heeft onder den Heer Varin gewerkt en stierf in het Jaar 1675.

Louis Hutinot van Parys, heeft onder andere te Versailles een marmer Beeld gehouwen, de Zomer verbeeldende, hy stierf in het Jaar 1679.

Le Comte, geboortig van Boulogne by Parys, heeft een meenigte werken op allerhande stoffen en tot verscheide plaatsen gehouwen. Hy gaf zo veel fraaiheid aan zyn Beelden als aan de sieraaden. Hy heeft eenige stukken in de Sorbonne gemaakt, welke zeer geagt worden, en te Versailles vind men 'er verscheide andere, die aanzienlyk zyn, namentlyk, twee steene Groepen aan de staldeuren ten sieraad dienende, waar van de eene de Ryder van den Renbaan verbeeld; twee andere groote steene Groepen, namentlyk Venus en Adonis, Zephirus en Flora; ook is 'er in het park een marmer Beeld, zynde het Bedrog, en eene steene Therme, een Hercules verbeeldende. Hy heeft 's Konings Standbeeld in wit marmer gehouwen, ten voeten uit, op zyn Romeinsch gekleed; dit word gezien ten huize van den Heer du Bois, een van zyn

Majesteits Officieren. Hoewel hy niet zeer bejaard was, vielen hem de vier of vyf laatste Jaaren van zyn leeven nogtans zeer verdrietig, en wanneer hy dagt zyne ongemakken te boven gekomen te zyn, verkreeg de dood de overhand op hem. Dit geschiede in den maand December van het Jaar 1695.

Matthias Lespagnandel, heeft een meenigte Roomsche Kerkfieraaden gemaakt, hoewel hy van haar Godsdienst niet was. Onder andere is de Retable (*) van het Altaar van de Premonstreiter Monnikken, in de straat van Hautefeuille door hem bewerkt; als ook die der Capelle van de groote Zaal te Parys. Te Versailles ziet men een marmer Beeld van een Koning der Daciërs en een ander een koud vogtig Man verbeeldende, en twee Thermes, zynde de Beeltenissen van Diogenes en Socrates, welke laatste Papieren in zyn hand houd.

Etienne l'Hongré heeft de naam gehad een groot liefhebber te zyn van zyn werk wel te doen vertoonen en niets te ontzien, om daar toe te geraaken. Door zyn groote kundigheid wierd hy tot verscheide werken in Paleisen en openbaare Gestichten gebruikt. Hy heeft veel in het Koninglyk huis te Choisi gewerkt, eenige Basrelieven aan de Poort van St. Martyn zyn van hem. In het Park te Versailles is een marmer Beeld, de Lugt verbeeldende en een Cameleon in de hand hou-

(*) Retable, is een sieraad van Architectuur- of Beeldhouwwerk, waar in een Tafereel gezet word, en het geen als tot een Lyft dient. De Schilderyen van een groot Altaar of van de Capellen in de Kerken zyn gemeenlyk in een Retable omflooten.

houdende, aan haare voeten ziet men een Arend. Tot Kommen heeft hy kopere Basrelieven en Figuren gemaakt, onder andere een Rivier-God in Basrelief met Tritons en Nayades of Waternimphen in een kom. Nog andere Tritons en Nayaden ten sieraad van twee Fonteynen naast de Piramide, en een groep van kleine Jongens en Meisjes zeer geestig geschikt. Hy stierf te Parys in de Mei-maand des Jaars 1690.

Buret, l'Avengle of de Blinde; deeze bynaam is hem aangekomen door het ongelukkigste toeval, 't geen een konstig Beeldhouwer treffen kan, en byzonder een, die gelyk hy, op zyn vyf en twintigste of dertigste Jaar, dat hy zyn gezigt verloor, stukken maakte, welke de snaak der beroemdste Beeldhouwers of Beeldgieters deed herleven, en waar door men nog grooter verwagting van hem had. In de Academie word zorgvuldig een stuk van hem bewaart, zynde een marmer Basrelief, verbeeldende de Schilder- en Beeldhouwkunde, in de gedaante van twee Vrouwen, waar in zulk een overeenkomst is en die zo wel geschikt zyn, dat 'er geen de minste tegenstrydigheid in gevonden word, maar in tegendeel al het fraaiste, dat men wenschen kan, zig aan het gezigt vertoont; zo het een waarheid is, 't geen eenige berispers uitgestrooid hebben, dat zekere buitenspoorigheeden de oorzaak van zyn blindheid geweest zyn, heeft hy overvloedig tyd gehad, om zyn leetweezen daar over te toonen, en het schynt dat God 'er by tyds in voorzien had, nadien hy vier of vyf Jaaren te vooren zo veel by een had gegaard, dat hem verligting kon toebrengen in zyn ongeval, 't geen hem belette tot zyn roem te

362 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

werken en te gelyk de Konstbeminnaaren beroofde van het geene, waar na zy 't meest verlangden. Hy had zulk een gemakkelyke en vaste manier van het Model aangenomen, en een zo sterken indruk der Musculen, die 'er in moesten doorschynen, dat hy (onaangezien zyne blindheid) zekere Modellen, welke hem gebragt wierden, zeer wel corrigeerde, en men des aangaande zyne uitspraak als van een Orakel verwagte. Hy stierf in het Jaar 1699, in het begin van de maand Maart.

Te regt verdienen de lofwaardige konstige Vrouwen, alhier haar plaats en rang. Ik zal van dezelve met veel vermaak gewag maaken en beginnen met

Mejuffrouw *Catharine du Chemin*; deeze heeft in het Bloemschilderen uitgemund, en was daar in zo bedreeven, dat de leevende Bloemen voor de haare moesten zwigten, door de konstige manier, met welke haar bekoorlyke hand dezelve toucheerde, invoegen 'er een ieder op de reuk na, in bedroogen was. Deeze Juffer zo behaagelyk, bleef niet lang zonder boven de algemeene vrouwelyke Kunne uit te blinken, nadien aan de Heeren van de Academie der Schilder- en Bouwkunde haare bequaamheid bekend geworden zynde, deeze niet vertoefde haar met een Brevet van Lid der Academie te vereeren, 't geen zy, als een der grootste eerbewyzen, die de Jufferschap kon overkomen, aannam.

Zy wierd de Gemalin van den heer *Girardon*, Cancelier en Rector der Academie; dog zy haar Vaders huis verlaatende, liet 'er ook haar Penfeel, en maakte zig een hoofdzaak van de huisfelyke zorg, en de opvoeding haarer Kinderen,

ren; zy is in de maand November des Jaars 1698 gestorven.

Mejuffrouw *Magdalaine Herauld* was op haar sterfdag gemalin van den heer Coypel, voormaals beurtelings Opperbestierder der Academie, zo te Romen als te Parys.

Zy heeft in Olyverw geschildert na de grootste Meesters, over welke wy ons onder de Moderne verwonderen, in zo verre zelfs, dat het te wenschen waare, dat zy alle, welke die groote mannen nabootsen, dezelve in haare werken zo bestipt en met zulk een groote smaak copieerden, als zy gedaan heeft; als wanneer men aan die Copyen geen minder geloof als aan de Origineelen zoude slaan, en ter plaatse, alwaar de fraaiheeden der konst moeten heerschen, geen schreeuwende onkunde bespeuren. In tegendeel bemerkte men in haare werken, vermits de Fransche Dames gemeenlyk eenige nieuwe bevalligheid voegen aan het geen zy onderneemen, een byzondere blymoedigheid, welke met de bestiptheid en netheid der heendaagse werken zeer wel overeenkoomt. Zy stierf den 6. July 1692.

Mejuffrouw *Antoinette Herauld*, was Weduwe van den heer Château, Graveur van den Koning.

Het is een algemeen gevoelen, dat deeze vernufte Juffrouw in het Miniatuur, alle die van de vrouwelyke Kunne voor haar tyd geweest zyn, ver overtroffen heeft. Zy werkte voor den Koning toen den heer Colbert overleed, en moest ook voor zyn Majesteit de stukken, de Batailles van den heer *le Brun* genaamd, waar van zy reeds de Familie van *Darius*

rius gemaakt had, vervolgen, welk Familie-stuk door den Koning van andere stukken van zyn Cabinet, met agting onderscheiden en aan den Hertog van Orleans vereerd wierd. Dit gaf ook de gemelde vernufte Meesteresse veel aanleiding, om twee andere stukjes voor de bidplaats van de Dauphine te schilderen, waar voor die Princes haar met een aanzienlyke vereering begiftigde; daar na schilderde zy de neederlaag van Porus, haar door den heer Colbert bestelt; dog dat stuk zo zeldzaam in zyn soort, kon den Koning niet aangeboden worden, vermits de dood van dien Staatsdienaar, welke op zig genomen had, het aan zyn Majesteit te vertoonen. 't Zelve weergaloos stuk is na de dood van Mejuffrouw Chateau in handen van haaren Zoon gevallen, die ook in Miniatuur schilderde.

Zy werkte dikwylen voor Mademoiselle de Montpensier, welke haar met deszelfs agting vereerde en stierf in het Jaar 1695.

Mejuffrouwen *Claudine* en *Françoise Boussonnet Stella*, Zusters van den heer Stella, schilderden en graveerden zeer wel. In de werken van Pouffyn heb ik aangehaalt, wat zy daar in gedaan hebben; de jongste van beiden heeft na Julio Romano gegraveerd, en is in het Jaar 1676 gestorven. Die doorlugte Juffers hebben ook veel na Jacques Stella, haar Vader, gewerkt, onder anderen een Boek van verscheidene Ornamenten van Beeldhouwwerk, na het Antiek verzameld en geteekent, bestaande uit zes en zestig stuks met de Titel; nog een Boek tot vaafen, inhoudende vyftig stuks, de Titel daar onder begreepen; een Boek van
Her-

Herders stukken, waar in zestien stukjes behalven de Titel; een Boek met Kinderspellen; een klein Boek met Portretten, maaten van koppen en verscheide Geestelyke stukken en de Historien en Basrelieven van Julio Romano: Claudine Stella is in het Jaar 1697 den 1. October gestorven.

Ook kan men onder het getal dier konstige Personen stellen, de Gemalin van den heer Nattier, Lid van de Academie. Deeze heeft zo fraaye werken in Miniatuur gemaakt, dat 'er reeden is te twyffelen, of 'er in dat soort beter gemaakt kon werden. Het Gemeen heeft een geruimen tyd van haare fraaye werken be-roofd geweest, door een soort van beroerte, welke haar het gebruik haarer leeden beneemt, en ons de hoop van iets meer van haare werken te zien.

Andere Schilders en Beeldhouwers, welke geen Leeden van de Academie waaren; dog egter een grooten naam verkreegen hebben.

Charles Alphonse du Fresnoy van Parys, wierd in het Jaar 1611 gebooren; zyn Vader was een Apotheeker en wilde een Doctor in de Medicynen van hem maaken; dog hy wilde verder gaan en Discipel van den heer Vouet worden: geleerd hebbende wat Schilderen is, trok hy na Rome, om zig sterker te maaken, quam 'er in het Jaar 1634, was 'er Discipel van den heer Vouet en lang bezig, om alle de onderscheidene manieren te onderzoeken; dog eindelykleide hy zig toe op de werken van Titiano en de Carraccio. Hy verstond de grond-
ree-

reegelen van zyn konst zeer wel, waar over hy in Latynsche vaersen geschreeven heeft. Hy was medgezel en een groot vriend van den heer Mignard, en hebben te zamen gereist; deezen is de laatste gestorven.

Hy quam weder te Parys, alwaar hy na verscheide werken door een beroerte overvallen wierd, waar van hy door kragt van hulpmiddelen genas; dog behielt een soort van lammigheid, die hem eenige Jaaren tot last geweest zynde, ten eenemaal deed beswyken en overleed op een Hofsteede buiten Parys in het Jaar 1665, oud zynde 54 Jaaren. Het Latynsch gedigt door hem op de Schilderkonst gemaakt, wierd eerst na zyn dood gedrukt, met de Fransche overzetting daar van, door den heer de Piles gemaakt.

Le Fevre, bygenaant van Venetien, wierd wegens het Portretteeren in de Academie aangenomen; maar ook insgelyks in dezelve als Historie-schilder begeerende ontfangen, dog in die hoedanigheid niet konnende toegelaten worden, verliet hy de Academie en stak na Engeland over in het Jaar 1676. Ten tyde als hy zig gereed maakte, om weder na Vrankryk te keeren, wierd hy door de dood in zyn voorneemen gestuit.

Francard was bedreeven in de Tonneel-sieraaden en Ornamenten.

La Fleur, een Lottheringer, schilderde Bloemen in Miniatuur, ook borduurde hy.

Patel schilderde de Landschappen wonder wel. Zyn manier was uitvoerig, wat droog, dog zeer fraai. Hy heeft groote stukken in Olyverw gemaakt, welke hy zeer wel behandelde. Zyn
Zoon

Zoon heeft die twee soorten van Schilderwerken zeer fraai uitgevoerd.

Cottelle van Meaux, was in de Ornamenten zeer bedreeven, heeft veel in de Thuilleries gewerkt en stierf in het Jaar 1676.

Damoiselet van Parys, heeft eenige Historiestukken geschildert, dewelke niet onbillyk zyn.

Collandon, de *Cannes* en *Blein* hebben langen tyd inzonderheid in Landschappen gewerkt: deeze laatste schilderde de Portretten vry wel, voornaamentlyk die der vrouwelyke Kunne, waar in hy te beeter slaagde, om dat hy gestadig zyn oudste Dogter beschouwde, welke een der bekoorlykste weezens had, die de Natuur ooit voortgebracht heeft.

Lusse, een Vlaming, schilderde Gediertens en Bloemen.

Armand Swaneveld Landschappen.

Routard Beestejagten, Gediertens en Bloemen.

Le Comte van Aix, in Provence, verbeelde Veldslagen, Tapyten en Huisfieraaden.

Jean Michel Picard, Bloemen en Landschappen.

Petit en *Bordier* van Geneve, geëmailleerde Portretten.

Henri Toutin, van Château d'Un, schilderde in Emmaus.

Nicolaas Robert van Langres, Bloemen in Miniatuur.

Coulon van Parys, Portretten in Miniatuur.

Blancheri van Avignon, heeft in Miniatuur uitgemunt.

Laaten wy nu van de heeren *le Brun* en *Mignard* spreken, de groote zuilen van haar konst, wel-

welkers voornaamste sieraad zy ten hunnen tyde geweest zyn.

Charles le Brun wierd te Parys in het Jaar 1619 gebooren. Zyn Vader was een Beeldhouwer, die alle bedenkelyke zorge aanwende, om dat jong Plantsoen, 't geen in vervolg van tyden een gelukkige vrugtbaarheid beloofde, aan te kweeken; want de Natuur en Bevalligheid hadden beide hun werk gemaakt, om hem door zyne onderscheidene denkbeelden en kenteekenen, de verwondering van het geheelal te doen worden. Met waarheid zal ik dan zeggen, dat dien Schilder door zyne begaaftheeden, de groote naam, welke hy verkreegen heeft, te regt verdiende.

Zyn geluk is hy verschuldigt aan het goed gevoelen, 't geen de Cancelier Seguier van hem opvattede: die Heer grondig onderregt zynde van de gelukkige Talenten die *le Brun* bezat, door het byzonder verhaal van eenen le Ré, welke te dier tyd de Kinderen van dien Minister in de Schryfkonst onderwees, en hem eenige Teekeningen liet zien, waar uit ligtelyk te oordeelen was, dat geen geringer steunfel dan die van deezen Cancelier vereift wierd, om een groote roem te verkrygen en zyn fortuin te bevorderen.

In deeze omftandigheid vond hy dienftig hem in zyn Paleis te doen komen, alwaar hy hem huisvesting en de tafel vergunde, en zocht in het vervolg alle geleegenheeden, om hem nieuwe weldaaden te bewyzen, en te bereiden tot de hooge top van eer, waar toe de Koning hem uit een byzondere agting door de Eertitel van zyn eerste Schilder verhefte, en te gelyk

lyk met de middelen, om die aanzienelyke waardigheid te bekleeden.

De overheerlyke werken van dien beroemde Schilder zyn te regt haare opmerkingen waardig, en het is billyk, een omftandig verhaal van zyn leeven te geeven, om de nieuwsgierigheid der Konftbeminnaars te voldoen en zyn welverdiende lof uit te galmen.

Ik zal dan beginnen met te zeggen, dat den Cancelier Segquier hem aan den heer Vouet overgaf, en hy op zyn twaalfde of vyftiende Jaar het Portret van zyn Grootvader fchilderde, waar over men verfteld ftond, zynde het hoofd van een oud Man, waar in de goede fmaak te zien is, die hy reeds tot het verbeelden zyner onderwerpen bezat.

Ter zelve tyd fchilderde hy vooreen fchoorsteen van het Koninglyk Paleis een Hercules, die de Paarden van Diomedes dood flaat. Na eenige Jaaren by den heer Vouet gewoond te hebben, fchilderde hy een byzonder ftuk, 't geen hy den Cancelier liet zien en in der daad zo zeer als het werk van de groofte Meesters gepreezen wierd. Naauwlyk was hy agtien Jaaren oud of fchilderde den grooten Cyrus, welkers hoofd op bevel van de Koningin Tomyris in zyn eigen bloed gedompeld word. Dit Tafereel word op de bovenzaal van het Professenhuis der Jefuiten gezien. Men kan zeggen dat het ten aanzien van die Jaaren een wonderftuk is; want te naauwernoot zouden de Carraccio's en Raphaël eenige Jaaren ouder zynde het zo ver gebragt hebben. Den heer Pouffyn, om eenige byzondere reedenen in het Jaar 1639 weder na Romen gegaan zynde, nam den heer Segquier die gelegenheid waar, om 'er deeze Jongeling voor drie Jaaren

na toe te zenden, met duizend livres Jaarwedde, om tot grooter volkomenheid in de konst te geraaken, welkers beginselen hem zo gelukkig voorquamen. Terwyl hy op zyn vertrek na Italiën stond, wilde het gilde der Meesters deeze Schilder aanzoeken, alvorens hy bekend wierd. Eenige Overluiden vervoegde zig by hem en verkreegen, hoewel 't gelt eerst na zyn weederkomst betaalt moest worden, ten teeken van zyn agting voor haar lieden, een groot Tafereel van tien of twaalf voeten hoog en van een gevoegelyke breedte, verbeeldende St. Joannes, wordende in de ziedende oly geworpen, door bevel van den Dwingeland, welke hem tot die pyniging veroordeelt had. Dat werk wierd door de kenners zo ongemeen fraai bevonden, dat zy openbaarlyk bekenden, over dat Meesterstuk verbaast te staan en dat het een wonder was, dat die Jongeling, welke de noodige ondervindingen nog niet verkreegen had, het zo ver konde brengen, en het Gilde agt het zig een eere, dat stuk zorgvuldig, als het waardste Pand zynner Eerstelingen te bewaaren.

Op zyn twintigste Jaar te Romem zynde, begon hy teegens de braafften te kampen. Zyn Mutius Scævola, de vergoeding van Eneas, en het Crucifix voor den Groot-Meester van Malta geschildert, zyn onwederspreekelyke getuigen deezer waarheid.

Eens op een tyd zyn Tafereel van Horatius Cocles in het openbaar ten toon gestelt hebbende, waaren 'er veele, welke den lof 'er van den heer Poussyn toeschreeven; dog deeze verschoonde zig en zeide, 'er geen deel aan te hebben, en dat men al den roem aan den maaker moest overlaaten.

Na eenige tyd te Romen gewoond te hebben en de liefde tot zyn Vaderland in hem een begeerte, om zig weder derwaards te begeeven, verwekkende, verzuimde hy Venetien te gaan bezigtigen, om des te eerder na Vrankryk te keeren, en aldaar in zyn beroep alle geleegenheeden te zoeken, om tot de verheevendste kennissen der konst te geraaken, en dus de hoogagting, welke hy geduurende zo veele Jaaren verkreegen en stand gehouden had, te verdienen. Een weinig uitgeruft hebbende, om nieuwe denkbeelden te vormen, ondernam hy het groot stuk van de kopere Slange, 't geen in de Eetzaal der Monnikken van Picquepuces gezien word. Na dit werk wierd hy besprooken tot het Mei-stuk van het volgende Jaar: dit was de Marteldood van St. Andreas. De heer le Sueur schilderde eenige Jaaren 'er na een, en de heer le Brun begon een ander, welkers gantsche verdeeling de Marteldood van St. Stephanus was, en hoewel zyne groote bezigheeden hem niet toelieten gestaadig aan het zelve werk te arbeiden, quam hy 'er nogtans met eeren af en zelfs met de eerste streek.

De roem van deeze Schilder in het algemeen verspreid zynde, liet hem den Abt de la Riviere op het Koninglyk Plein dat vermaard Plafond schilderen, 't geen het krieken van den Dagenraad genaamd word. Daar na schilderde hy een ander in de Capelle van het Kweekschool van St. Sulpice, verbeeldende dat Plafond de Heemelvaart van de H. Maagd, en tot het Aultaar-stuk de neederdaaling van den Heiligen Geest. Ook schilderde hy in het Hotel de la Baziniere een Plafond, verbeeldende Pandora,

en een ander in de groote Zaal, waar in hy de neegen Zang-Godinnen verbeelde, en voor den heer President Lambert een Gallery, waar in hy de Historien van Hercules en deszelfs vergoding schilderde. In het groot Klooster der Carmeliten, heeft hy twee groote Tafereelen gemaald, verbeeldende het eene Christus in de Woestyn door de Engelen gediend werdende, en het ander tot onderwerp hebbende de Maaltyd door Christus ten huize van den Phariseuw gehouden. Ook een Magdalena haar sieraaden scheurende en de ydelheid verzaakende. Dit Tafereel ziet men in de Capelle van St. Carolus in dezelve Kerk, en in een andere Capelle St. Genoveva met veele andere van verscheide soorten, dewelke in de bidplaatsen van het binnenste gesteld zyn. Men ziet te Villeneuve le Roi in de Capelle van den heer Pelletier, Staatsminister, zyn Tafereel van St. Louis, het welk Gerard Edelink, Romeinsch Ridder, in een groot stuk in de hoogte gegraveerd en aan den Koning opgedraagen heeft; het gemelde Beeltenis, met dat van Magdalena en de St. Carolus, zyn drie stukken van gelyke groote.

De Heer Fouquet, toenmaals Procurcur-Generaal en Opperbestierder der Finantien, die een volmaakte kennis der fraaye konsten bezat, en dezelve kragtig beminde, onderregt geworden zynde van de verdienste en bequaamheeden van deezen nieuwen Schilder, was begeerig met hem raad te pleegen, wegens verscheide werken, die hy op zyn Kasteel Vaux le Vicomte te maaken had; derhalven liet hy hem ontbieden en hem zyn meening te kennen gee-

geeven hebbende, belaste hem ten eersten te vertrekken, om zyne beveelen ter uitvoer te brengen. Hy wierd volmaakt wel bejegend en na eenige dagen geruft en de gelegenheid opgenomen te hebben, om des te netter zyne maatregelen te beraamen, begon hy de Kaamer der Zang-Godinnen, die van het Geheim en verscheide andere, waar in hy al vertoonde 't geen de fraaiheid der konst en de leevendigheid zyns vernufts kon uitdenken; het Plafond der vier Getyden van het Jaar was een onderwerp, 't geen hy byzonder verkooren had, om met vermaak den vryen teugel te vieren; dog de toestand der zaaken en tydsomstandigheden scheenen hem niet gunstig genoeg, om het te voltooyen. Men ziet 'er slegts eenige stukken van, door hem te dier plaatse geteekent, en zelfs eenig graauw schilderwerk. De omkeeringen der zaaken van dien Staatsminister en zyn gevangenname was een onverwagt toeval voor deezen jongen Schilder, die behalven het loon zyner werken een Jaarlyks inkomen van twaalf duizend livres van den gemelde Minister trok.

De heer Valdor, te dier tyd de grootste Medailleur van zyn eeuw, die zynen boezemvriend was, bewerkte, dat hy by den Kardinaal de Mazaryn ingang verkreeg, aan wien hy eenige Teekeningen van hem liet zien, die zyn Eminentie zeer wel behaagde; deeze Minister kundig van alle weetenschappen, dog met een aangeboorene vooroordeel ten voordeelen der Romeinen ingenoomen zynde, konde niet gelooven, al wat men hem van den heer le Brun zeide, en vertoonde hem de Veldslag van Constan-

tinus, die voor deezen door Raphaël gemaakt was, en zeide gaerne te willen zien, op welke manier hy diergelyk een onderwerp behandelen en wat schikking hy 'er aan geeven zoude. Deeze zeldzaame man, die nooit verleegen stond in de voorstellingen, welke hem gedaan wierden, vertoonde ten eersten aan den Kardinaal, op wat wyze hy 't zelve onderwerp door last van den Opperbewindhebber der Finantien behandeld had, om tot Modellen van Tapyten te dienen. De Kardinaal zig niet kunnende weernihouden 'er de waarheid van te zeggen en door dezelve overtuigd wordende, stelde hem aan den Koning voor; dit was de eerste trap, waar op die Schilder tot zyn Fortuin krom. De Koningin Moeder beval hem tot haar bidplaats het Crucifix met de Engelen te schilderen, welk stuk hy op een enkel denkbeeld, hem door die godvrugte Princes gegeven, ontwierp; ook schilderde hy in het oude Paleis van de Louvre de Gallery van Apollo, waar in men verscheide Tafereelen van zyn maakfel geschildert ziet (*). Hy was het die de Teekeningen tot de Eereboogen, ter gelee-

(*) De Beeldhouwwerken, ten sieraad van die Gallery, wierden verdeelt onder de heeren Gaspard en Balhazar de Marfi. beneevens de heeren Girardon en Renaudin. Dog de Koning begeerende, dat het gewin niet alleen de beweegende oorzaak van het werk deezer konstige Beeldhouwers zouden zyn, stelde 'er een ander by en beloofde een byzondere belooning aan die van hun vieren, wiens werken hem het meeste zouden behaagen, en het geluk willende, dat het den heer Girardon was, had deeze de eer, drie hondert pistoolen van zyn Majesteit te ontfangen. Dit is voor de waarheid bekend.

leegenheid van 's Konings huwelyk, geïnventeerd heeft, en onder andere is die van de Place Dauphine van zulk een ongemeene smaak, dat dezelve de algemeene goedkeuring verdiend heeft.

Zyn Majesteit gebod hem de Familie van Darius, door Alexander beschermt, te schilderen, en over de Teekening, die hy 'er van gemaakt had, vergenoegd zynde, begeerde de Koning te zien hoe ver de kragt des vernufts van dien Schilder kon reiken, en gebod hem het hoofd van Paryfatis op staande voet te schilderen, 't geen hy met de eerste streek met succes te Fontainebleau volbragt.

Zulk een heerlyk werk, dat van alle kanten met verwondering beschouwd wierd, wekte de agting van veele vernuften op; onder andere gaf dit gelegenheid aan den Ridder Bernini, toenmaals te Versailles zynde, om aan den Koning in het Italiaans te zeggen, dat dien Man een onuitputtelyke bron van uitvinding en weetenenschap moest bezitten, om tot die top van volmaaktheid gesteege te zyn, en zonder eenige voorbereiding uit te voeren, 't geen alle andere niet zoude hebben kunnen doen, zonder zig alvorens lang bedagt te hebben.

Door dit gewigtig werk quam hy tot andere, die wy nog heeden zien in de vier Tafereelen, ten onderwerp hebbende de Veldslaagen van Alexander; het eene verbeeld zyn Zeegepraal, het ander de slag van Arbellen, of de Nederlaag van Porus, de Overtogt van den Granicus en de Zeegepraal van Alexander. Die Tafereelen worden heeden in de oude Louvre gezien, en pronken onder de andere stukken van

's Konings Cabinet, 't zy Schilder- of Beeldhouwwerk, die genoegzaam aan geheel Europa te kennen geeven, wat Vrankryk in de Perfoon dier groote Meesters in die konsten bezeeten heeft. Onzen Schilder maalde ook de Zeegepraal van Alexander, om by de Veldslag, die hy voorheen geschildert had, te dienen, ook heeft hy den Koning, in 't groot te Paard zittende, verbeeld.

Men kan de Plafonds, welke hy in de groote Gallery te Versailles geschildert heeft, niet genoeg pryzen, als meede die der vertrekken en de onderscheidene werken van de groote trap; zynde alle onderwerpen op een Allegorische wyze op de daaden van den Koning behandelt.

Dog laten wy onder zulk een groote meeningte werken, onder andere eens naauwkeurig beschouwen de Schilderyen, welke in de groote Zaal van Mars gevonden worden, verbeeldende Veldslagen en Beleggingen van steeden. In de groote Gallery de Geschiedenis van den Koning, zeedert de Pireneefche tot aan de Nimweegse Vreede, en andere byzondere daaden van zyn Majesteit, welke hy op die groote trap verbeeld heeft, die ook een van de vermaardste uitvindingen der Bouwkunde van den heer Mansard is. Eindelyk het geen hy te Sceaux gemaakt heeft, is zo wel geschikt en zo ongemeen, dat alle de vreemdelingen opentlyk bekennen, nooit iets gezien te hebben, dat vergeleeken kan worden by de werken, die hy op bevel van den heer Colbert, Opperbewindhebber der Koninglyke Gebouwen, geschildert heeft, onder wiens opperbewind hy het beſier
over

over alle de Manufactuuren der Gobelyns en wel voornaamentlyk over de Schilder- en Beeldhouwwerken in de Koninglyke huizen gevoerd heeft. In dien tyd was het, dat de Koning hem Brieven van Adeldom verleende, met een byzonder waapen vereerde en tot zyn eerste Schilder en Opperbewindhebber en Rector van zyne Koninglyke Academie aanstelde.

Deeze wonderbaare Man, die de Schilderkunde in den hoogsten graad vertoonde, nam zyn zonderling vermaak, om eenige werken te graveeren en eenige Modellen tot Beeldhouwwerk te maaken.

Zeedert het gelukkig oogenblik, dat hy begonnen heeft de hand aan 't werk te slaan kan men met waarheid zeggen, dat de Beeldhouwkunde op de hoogsten top geweest is, en die de Menschelyke verbeelding voorbystreeft; dit blykt uit de voornaamste werken van Versailles, alwaar deeze ongevoelige stoffen zo gedwee als wasch geworden zyn, door de vlyd en kragt van alle deeze groote Mannen, die zig beroemd gemaakt hebben door werken, welke in de toekomstende eeuwen als Antieken zullen aangemerkt worden.

Laaten wy den heer le Brun in de Burgerlyke zamenleving beschouwen. Hy had een byzondere gaaf, om zyne Vrienden wel te bejeege- nen en met haar te verkeeren. Zyne omme- gang met de geleerde gaf hem dikwerf gelee- genheid tot vermaakelykheeden, waar in hy een Prin- selyke rang hield, zo wegens de tafel als vroo- lykheeden. Wat de staatkundige waereld be- langd, daar wist hy een onderscheid van te maaken door de hoogagting en eerbied, welke

met haaren staat overeen quam. Hy maakte zyn werk van zindelyk te zyn; dog de overtoligheid was niet van zyn smaak. Hy was volmaakt wel gehuisvest en van huisraad voorzien. De Tafereelen en de zeldzaamheeden daar hy zelfs de oorspronk van was, ontbraaken hem niet, hy verstond de schikking en de verdeling, als of die konst hem aangebooren was; eindelyk hy had zulk een doordringend vernuft in alle Weetenschappen, dat 'er niets zyne kennis ontglipte. Zyn geartheid was niet minder gereegeld dan zyne levenswyze. Indien hy tot uitspanning eenige uren had, daarentegen had hy 'er veel andere, waar in hy met een onvermoeiden iever op allerlei uitvinding bedagt was.

De hoedaanigheid van eersten Schilder van den Koning strekte hem tot eer, en waarlyk maakte hy 'er geen misbruik van, nog ook van de ongemeene belooningen, welke zyn Majesteit hem zo dikwerf heeft gelieven te vergunnen. Hy had zeer goede en vaste Tractementen; alle deeze voordeelen by elkander genomen, maakten een aanmerkelyke zomme uit, waar op zyn fortuin gegrond was. Zyn buitenhuis Montmorency, was een bekoorlyke eenzaamheid; daar ging hy dikwils rusten en kwam 'er nooit van te rug, zonder zyn geest vol nieuwe uitvindingen vervuld te hebben. Dit was een onwederspreekelyk bewys van zyn onvermoeiden arbeid, maakende van dat Lusthuis een opregt School der Weetenschap.

De Romeinsche Schilders hebben gedagt hem een groote eer aan te doen, door hem tot Prins van haare Academie te verkiezen. Zy heb-

hebben hem in die waardigheid, welke gemeenlyk aan niemand dan aan Inboorlingen en zelfs Ingezetenen van Rom en vergund word, twee Jaaren agtervolgd, ten blyk van de agting, welke zyn Perfoon toegedraagen wierd.

Eindelyk die groote Man tot een top van agting en fortuin, die zyne verwagting schein te overtreffen, geklommen zynde, vond goed de naam zyns Moeders te vereeuwigen, door het vermaard Praalgraf, dat hy tot haar gedagtenis opregtede in de Kerk van St. Nicolaas du Chardonnet, daar zy reeds bygezet was, en willende zyn Graffteede ter zelve plaats meede vestigen, liet hy die Capelle met kostbaare stukken versieren, welke het gezigt niet minder dan het verstand behaagen. Het Autaar stuk is St. Charles. Ik laat U oordeelen, of het fraai moet zyn, en of hy zyn werk niet gemaakt zal hebben van den geenen, wiens naam hy droeg, wel te verbeelden, en wiens vuerigheid in den gebede, hy met een zo goede uitflag verbeeld heeft.

De laatste Tafereelen, die hy voor den Koning geschildert heeft, zyn alle Godvrugtige stukken, welke op zulk eene zielroerende manier behandeld zyn, dat zy weezendlyk een indruk geeven van het geen zy verbeelden (*). Onder andere ziet men de opregting Christi aan het Kruis, de Kruisdraging, de intrede in Jerusaleem, en de Geboorte Christi. Niet teegenstaande hy deeze werken zo loffelyk uitgevoerd had, wilde hy egter dat van het laat-

(* Dit zyn Tafereelen van zeeven voet lang en vyf-d'half voet hoog.

laatste Avondmaal ook onderneemen, in welkers schikking hy wonderbaarlyke denkbeelden uitgevonden had, zo ten aanzien der schikking, als ten opzigte der eigenschap van het werk, waar toe hy alle de naauwkeurige onderzoekingen, met al het fraaiste, dat zyn verbeelding hem kon ingeeven, te werk stelde, het geen hy gelukkiglyk ter uitvoer gebragt zoude hebben, indien de dood zyn voorneemen niet gestuit had door een ziekte, die hem overquam, en waar aan hy den 12. February des Jaars 1690 stierf, zynde te dier tyd in de Gobelyns, alwaar hy presideerde en van waar hy volgens zyne begeerte in de Kerk van St. Nicolaas du Chardonnet, begraafplaats zyner voorzaaten, gebragt wierd.

Een Poët van zyn tyd heeft de volgende vaersfen ter zyner eere gemaakt.

*Par un heureux & parfait assemblage ,
De mille talens inouis ,
Cet homme a sçu charmer le bon gout de Louis ,
Donnant a l'Univers cette brillante image ,
Qui tient par son éclat tous les sens ebloüis ,
Dans tout ce qu'il a fait tout parle , tout respire ,
La joie y rit , la douleur y soupire ,
On n'y voit rien de bas , ni de commun ,
Et l'on peut bien dire a la gloire
De ce fameux Heros tant vanté dans l'Histoire ,
Qu'il a sçu renfermer tous les scavens dans un.*

Dit beteekent ,

Door een gelukkige en volmaakte verknogtheid,
Van duizend weergaloofse gaaven,
Heeft

Heeft le Brun de goede smaak van Lodewyk
weeten te bekooren,
Aan de waereld dit luisterryke Beeld meede-
deelende,
Door welkers glans het verstand als verblind
word,
In al het geen hy gemaakt heeft spreekt, alles
en alles leeft 'er in,
De blydschap lagt, de droefheid zugt,
Daar word niets in gevonden, dat laag of
gemeen zy,
En tot roem kan men zeggen,
Van deezen Held, in de Geschiedenis zo hoog
gepreezen,
Dat hy alle de Konstenaaren in een Persoon heeft
weeten te vereenen.

Hy heeft twee byzondere verhandelingen ge-
maakt; het een over de Phisionomie of Kentee-
kenen der aangezigten, en het ander over de
Kenteekenen der hartstogten; deeze heeft hy
niet alleen door verscheide vertoogen uitge-
legd, maar ook door verscheide Teekeningen,
die hy zelfs in het groot gemaakt heeft; dog
de dood belette hem, dezelve te voltooyen.

Hoewel zyne Tafereelen van de eelfte smaak
zyn, egter worden zyne Teekeningen byzon-
der gezogt, om dat zy den grondslag zyn van
alle de werken, die hy gemaakt heeft. Door
hem zyn verscheide Discipelen nagelaaten, wel-
ke al haar vermogen te werk gestelt hebben,
om den roem van hunnen Meester na waarde
staande te houden.

Den Koning de plaats van zulk een groot man
willende vervullen, wierd door den Hertog van
Or-

Orleans aangezet, om wylen den heer *Mignard*, welke tot dien tyd zyn Schilder geweest was, te verkiezen; deeze was in het gild der Meesters dezelve zuil als de heer *le Brun* in de Academie was geweest, en indien hy zig niet tot Academiſt deed aanneemen, dan na de dood van dien grooten Schilder, om te gelyk het Op- perhoofd van dat beroemd Genoodſchap te worden, welke waardigheid hem uit hoofde van eerſte Schilder van zyn Majesteit toequam, geſchiede dit alleen, om des te meer te toonen, dat hy ſtaande zyn leeven niet als tweeden aangezien wilde werden, zynde in het gild der Meesters als het hoofd en den luifter van hun Genoodſchap aangemerkt, waar in hy den neegen en twintigſte Maart zeffien hondert drie en zefftig aangenomen was.

Alzo ik nu te ſpreken heb van den geenen, welke door Lodewyk den XIV waardig geoordeelt is, de plaats van den heer *le Brun* te bekleeden, zal ik voor af zeggen, dat indien de verſche gedagtenis van dien grooten Schilder, my voor eerſt verplicht zyne werken ſtilzwygende voorby te gaan, en de gevoelens die men'er van heeft niet waereldkundig te maaken, ik van gelyke aangaande *Mignard* doen zal (*), hoewel ik niet onbewuſt ben, dat zy beide hunne voorſtanders gehad hebben, welke haare manier van ſchilderen roemden, gelyk
'er

(*) Het blykt door Dag- en Jaarteekening, dat dit nu geen plaats meer heeft. Het waare te wenschen, dat 'er zulk eene omſtandige en egte beſchryving van de werken dier twee groote Meesters uitgegeeven wierd, als die, welke deeze Schryver van Pouſſyn gedaan heeft.

'er andere zyn, welke wel verre van zig over alle deszelfs deelen te verwonderen, in teegen- deel daar in stof vinden, om dezelve te wraken: derhalven zal ik het oordeel over hun vernuft en de waardy van haare werken aan de tyd overlaaten, die dezelve wel zelfs zal afmaalen, en beurtelings na elkander doen lee- ven. Ik zal hier flegts een beknopt verhaal van eenige werken van den Heer *Mignard* ter nee- der ftellen, voor zo veel ik van dezelve door myn nafpeuringen en de platen, die 'er van ge- fneeden zyn, heb konnen ontdekken; deeze zyn onwederfpreekelyke blyken van zyne voortbren- gingen, waar meede ik my nu moet behelpen, alzo eenige Perfoonen, welke belang hadden my eenige Historifche Dag- en Jaartallen op te geeven, my de gunft geweigert hebben, om door dezelve de begeerte, die ik had, hen aan de liefhebbers meede te deelen, te vol- doen.

Pierre Mignard. Deeze beroemde Schilder was oorfpronkelyk van Troyes, alwaar hy in alle deugdelyke oeffeningen opgebracht wierd. Wanneer hy in Jaaren begon toe te neemen en tot de studie der Weetenschappen in ftaat ge- raakt was, wierd hy na Fontainebleau gezon- den, en werkte aldaar na de heerlyke ftukken, die 'er gevonden werden. Hy bleef 'er een Jaar met zyn Broeder en maakte zig byzonder fterk in de Teekening. Daar na quam hy te Parys en begaf zig onder het onderwys van den heer Vouet, toenmaals een der bequaamfte en be- roemdste van Europa, by wien hy nog fterker in de Teekening wierd. Alzo hy geneegen was te reizen en zig daar door na de Antieke te rig- ten,

ten, vond hy goed naar Romen te gaan, alwaar hy verscheide werken ondernam, die hem veel roem deeden behaalen.

Geduurende eenen twintig Jaaren verblyf zo te Romen als andere Steeden van Italiën tot aan zyn wederkomst in Vrankryk, schilderde hy een meenigte Portretten, onder andere dat van den te dier tyd regeerenden Paus en van de Hertogin van Guise. Hy werkte insgelyks aan veele Geestelyke- en ook Historie-stukken, die door eenige Spanjaarden na de West-Indiën gevoerd wierden, om tot Autaar stukken in verscheide Kerken te dienen. Hy schilderde tot het Groot-Autaar van St. Carlo de Catinates het Beeltenis van dien Heilig, de Communie aan de zieken toereikende.

Dit heeft François Poilly geduurende zyn verblyf te Romen gegraveerd, met drierley Beeltenissen van de H. Maagd, door den Heer Mignard geschildert. Gerard Audran heeft de Coepel van Val de Grace in zes Blaaden gesneden en verscheide andere Onderwerpen, onder andere dat van de besmettelyke ziekte. Antoni Masson, Pieter van Schuppen, Jean Rouillet, Michel Lafne en verscheide andere hebben van zyn Portretten en Historie-stukken gegraveerd.

De begeerte, om Venetiën te zien, deed hem die reis onderneemen, waar van hy zeer voldaan was. Aldaar maalde hy het Portret van den Doge en verscheide voornaame Persoonen dier Stad; ook begon hy te dier plaatze een groot Tafereel voor Cavaillon, een stad in Provence, hem

hem door de Biffchop dier plaats beftelt. Het onderwerp van het zelve was het Mirakel van St. Veran, die een Draak vaft bind, welke, na het geheele Land verwoeft te hebben, naar de Fontein van Vauclufe vlugtede. Dat Tafereel volbragt hy te Avignon, alwaar hy zig vyftien Maanden by zyn Broeder ophield, die om zyne werken een der voornaamfte en in aanzien van de geheele Provintie was.

Ook begon hy te Romen het groot Tafereel tot het groot Autaar van de Kerk der Juffers van Ste. Maria d'Orleans, verbeeldende de Bezoeking van de H. Maagd, fchilderde het voorts te Avignon en voltooide het te Parys. Op zyn weederkomst quam hy door Lions en fchilderde aldaar verfcheide Portretten, onder anderen dat van den Aarts-Biffchop, waar van de Scheepenen een Copy verzogten, om in de vertrekken van het Stadhuis geplaatft te werden. Zo dra was hy niet te Parys gekomen of ondernam in het Tuyghuis een werk van belang en verkreeg een algemeene agting. Een ieder wilde om het eerfte hem te werk ftellen, als blykt uit de Plafonds van het Hotel van Herval, die weergaloos koftbaar en fraai zyn; zyn fchilderwerk in het Hotel van Epernon of Longueville, de Portretten van den Koning, de Koningin Moeder, den Kardinaal Mazaryn, den Hertog van Epernon, den heer de Souvré, den heer Tubeuf en verfcheide andere, de Coepel van Val de Grace, een fchilderwerk verbeeldende in Fresco, een Hemelfche heerlykheid of Hemelpraal, zyn alle zichtbaare bewyzen van zyn groot vernuft.

In de Kerk van St. Euftachius ziet men in het

Doophuis drie groote werken in Fresco, door hem geschildert, het een verbeeld de Besnydenis Christi, het ander zyn Doop, en het derde is een Plafond, verbeeldende een Hemelsche heerlykheid, met de pragtigste toerusting, die door het verstand begreepen kan worden.

Dit soort van schilderwerk heeft een byzondere bevalligheid, welke door zommige boven de Olyverw gesteld word. De groote uitvoerigheid, die tot het Fresco behoord, vereischt een vernuft vol leevendigheid en vaardigheid, om de stoute en eigenzinnige fraaiheeden, die 'er in moeten komen, met een vaste hand aan te tasten.

Verder moet de Schilder een grondige kennis hebben van de uitwerksels, die de enkele en natuurlyke Verwen in zyn werk kan doen, als zyn de steenen en mineraalen: zig bedienen van de natuurlyke vermengde Coleuren, welke deeze te baat kunnen komen, als Masticot, Schytgeel en andere, en tot volkomenheid van zyn werk moet hy uit het Lak en Emmaus den gloed trekken, die zy 'er aan kunnen geeven.

De Olyverw past een langzaam Schilder beter, wiens loom en traag vernuft, iets, gelijk als by den tast, doet, vermits hy verscheidemaal en op verscheide tyden zyn werk kan stryken en overstryken. In het Fresco in tegendeel, is 'er maar één gelukkig oogenblik, 't welk de Schilder moet waarneemen, om t gunt zyn vernuft hem ingeeft, vaardig uit te voeren; 'er is geen verhaal op, idere streek is gewis en idere fout blyft 'er in, daarom moet men de konst volmaakt bezitten, om stout en met groote strecken aan te tasten al het geen de beweegin-

gen en hartstogten op het kragtigste verbeeld. In Romén word dit zoort van werk uitvoeriger dan op andere plaatsen gezien. Het was genoeg, dat zig *Raphael*, *Michel Angelo*, *Julio Romano*, de *Carraccio's* en *Dominiquyn* daar op toegelegd hebben, om de verwondering der liefhebbers en kundige derwaards te trekken

Mignard door zyn groote naam de agting van den Hertog van Orleans verkreegen hebbende, had het geluk, zyn Schilder te worden en in zyn Capelle van St. Cloud een bedrukte Maagd Maria, welke een dooden Christus aanschouwd, te schilderen: het bovenste van het Tafereel, dat zig half rond vertoond, is met een verschynfel van Engelen vervult, dewelke alle door Kinderlyke gebaarden en werkingen, de smert zo natuurlyk verbeelden, dat men ze niet kan beschouwen, zonder daar over aangedaan te zyn. Dit Tafereel is door *Alexis Loir* gesneeden, zynde een groot stuk, dat voormaals verkogt wierd by *J. Mariette*, in de pylaaren van *Hercules*. Ook heeft deeze schranderere Schilder verscheide groote vertrekken, aan het Kasteel van St. Cloud behoorende, en onder andere in de Gallery die groote Historiestukken geschildert, welke hy zo overheerlyk behandelt heeft, dat zy met die van *Versailles* gelyk gestelt konnen werden.

Zyn gedrag was zo verschillende van dat der andere Menschen en hy maakte zo weinig werks van de vergankelyke eer, dat hy geen rang in de Academie wilde aanneemen, en wel voornaamentlyk staande het leeven van den heer le Brun, om eenige kleine twistreedenen voor te koomen, welke dikwils de rust en eendragt stoo-

ren, die men in een Genoodschap verlangt. Dog na de dood van dien grooten Man kon hy niet afslaan, het ampt van Opperbestierder van de Academie aan te neemen, gelyk de hoedaanigheid van 's Konings Schilder hem zulks toeweess.

Zeederd dien tyd schilderde hy te Versailles in het Cabinet van den Dauphin een Plafond, de Koninklyke Familie verbeeldende, en vervolgens wierd hy door den Koning gelast een Kruisdraging te schilderen, waar over zyn Majesteit zeer vergenoegd was; welk stuk naderhand door Gerard Audran gegraveerd wierd.

Eindelyk had hy zo veel liefhebbery tot zyn konst, dat hy kort, voor dat hy den geest gaf, nog van de Schilderkonst sprak, en vermits hy onvermoeid in het werk was, dagt hy zyne daagen niet beeter te konnen eindigen, dan met een nieuw denkbeeld uit te vinden, op welkers onderwerp hy zig uittede, zo verre zyne krachten zulks toelieten; dog een heevige ziekte, gevoegt by de ongemakken van een hoogen ouderdom, rukte dien weergaloozen Man uit deeze waereld, in de maand May des Jaars 1695 in den ouderdom van 82 Jaaren.

De dood van den heer Mignard gaf stof tot veele pretentien op de verkiezing, welke men dagt, dat zyn Majesteit op een ander zoude doen vallen; dog de Koning stremde alle die medestreevingen door een aanzienelyke jaarwedde, die hy gebod dat verdeeld zoude werden onder die geene, welke met grond na die waardigheid zouden staan, en niet vergenoegd van hun zyn Koninglyke Edelmoedigheid te bewyzen, vermeerderde hy het getal ten behoeven van

van verscheide andere, welkers bequaamheid hem met meer nadruk door den heer Mansard vertoond was, waar na de heer de la Fosse tot Opperbestierder van de Koninglyke Academie der Schilder- en Beeldhouwkunde verkooren wierd.

Ik zal teegenwoordig niet spreken van die, welke nog in weezen zyn, hoewel zy zulks verdienen. Ik zal my slegts vergenoegen met te weeten, dat hun vernuft bequaam is, tot de verheevenste zaken, en ik wensch haar een goed gevolg in de onderscheidene werken, welke zy onderneemen zullen, op dat hunnen roem zo wel als die van haare voorgangers vereeuwigt mag worden.

N A A M L Y S T

Vaneenige Buitenlandsche Schilders, welke door hunne werken veel lof behaald hebben.

Pietro della Francesca van Florence, werkte onder het Pausschap van Nicolaas den V. in de Zalen van het Vaticaan, en alzo in het vervolg het besluit genoomen wierd, aldaar nieuwe sieraaden te maaken, oordeelde men noodig, die te vergrooten; dit gaf oorzaak tot de wegneeming van twee Tafereelen van dien Schilder, dewelke met verwondering aangezien wierden, en Raphaël wierd aangesteld, om in haar plaats het mirakel van het H. Sacrament te Orvieto te schilderen. De eerstgenoemde had reeds het Praalgraf van Gregorius den IX in de groote Kerk van Arezzo afgemaalt, het welke

men uit verwondering ging bezigtigen; dog gemeenlyk schilderde hy Nagtgezigten en Gevegenten. Hy heeft tot Discipelen gehad *Lucas Signovelli* en *Lorentino Dangelo Aretino*, dewelke hem opvolgde.

Gentili da Fabriano heeft te St. Jan van Lateraanen op bevel van den Paus Martinus den V. gearbeid; hy heeft de konst met eer en lof geoefent en aan *Jacobo Belini* eenige lessen gegeven, waar meede deeze in het vervolg voordeel gedaan heeft. Eindelyk na een langduurige ziekte, die in een lammigheid veranderde, stierf hy 80 Jaaren oud zynde.

Lorenzo Costa een Ferrarees, Discipel van *Francisco Francia*, heeft een Kamer in het Paleis van St. Sebastiano voor *Francisco Gonzaga*, Marquis van Mantua, geschildert; als meede te Bologne en te Ferrare in de Kerk van St. Dominicus een Beeltenis van St. Sebastiano in deszelfs Capelle, en alle het schilderwerk van beide zyden. Hy was voorheen Discipel van *Pietro Perugyn*, van wien men te Napels een Maria Hemelvaart ziet, zynde het Autaarstuk van de groote Kerk, en te Bologne in de oude Kerk van St. Vital een Tafereel van de Geboorte Christi, met St. Rochus en St. Sebastianus. Hy heeft *Hercule da Ferrara* en *Dosse* tot Discipelen gehad.

De eerste bleef zyn Meester by zo lang hy leefde, en men beweerd, dat hy beter dan *Costa* teekende, het geen genoegzaam blykt uit de Tafereelen, welke hy in de Capelle van St. Vincent, in de Kerk van St. Petronius te Bologne geschildert heeft.

Nicolo Soggi, Discipel van *Perugyn*, ging zig te

te Arezzo neederzetten, alwaar hy veel gearbeid heeft, dog volgde de drooge manier van zyn Meester.

Francisco Turbido, bygenaamd de Moor, heeft fraaye Portretten geschildert, hy stierf in het Jaar 1521 oud 81 Jaaren.

Leonardo Corona, van Murano by Venetien, heeft in de Hoofdkerk een Tafereel van St. Rochus geschildert, en te Venetien een Maria Hemelvaart tot een Autaar-stuk in de Kerk van St. Ermacoro.

Sebastiano Massoni, heeft in dezelve Kerk een Kindermoord zeer wel verbeeld: dit is te zien in de Kerk van St. Gervasius en St. Prothasius.

Sancta Croce heeft verscheide stukken aan de Predikstoel in de Kerk van St. Franciscus, van de Vigna der Hervormde geschildert, en het leeven van St. Franciscus in veertien Tafereelen in de Eetzaal van het Collegie te Venetien.

Fausaint Peranda, heeft verscheide Tafereelen gemaakt, onder andere een laatst Avondmaal in de Kerk der Nonnen aan Ste. Justina toegewyd, in dezelve Stad.

De Ridder *Liberi* heeft te Venetien de Emausgangers geschildert in de nieuwe Eetzaal der Dominicaaner Monnikken, en het Tafereel van het groot Autaar van de Kerk van St. Jan den Evangelist; nog in de Kerk del Saluto een St. Antonius van Padua, en in de Kerk van alle Heiligen de moord van de Onnozele Kinderen.

Luco Signorelli van Cortonne, was Discipel van Pietro della Francesca, heeft in de Capelle van Paus Sixtus den V. verscheide Tafereelen ge-

schildert en daar door veel roem behaalt. Te Orvieto maalde hy een Schildery van het laatst Oordeel. Michaël Angelo vond het zelve niet onbillyk: hy schilderde het Portret van een Zoon van hem te Cortonne ongelukkig omgebragt, om deszelfs weezen altyd voor oogen te hebben, heeft tot het Jaar 1521 geleefd en is 82 Jaaren oud geworden.

Gaudence, een Milanees, had een zeer gemakkelyke behandeling van het Penfeel. Een gedeelte zyner werken worden te Milaan en te Verceil gezien.

De *Dosso's* van Ferrare, waaren twee Gebroeders, de jongste heette Battista; zy beide hebben aan veele werken met grooten roem gearbeid en in Landschappen uitgemunt. In de Vigna Aldobrandini worden 'er gezien, welke van zulk een goede smaak zyn, dat men zeggen kan, dat zy die van Titiano evennaaren. Zy wilde eenige Schilderyen in Fresco in het Paleis, 't geen Genga voor den Hertog Urbino gebouwd had, onderneemen; dog het gevolg beantwoorde de verwagting niet, welke men 'er van had.

In 's Konings Cabinet is een Geboorte Christi van *Dosso*, zynde een Tafereel van vyf d'half voet hoog en zeeven voet breed; ten huize van den Heer President Lardier was 'er nog een van gelyke grootte. De oudste der *Dosso's* stierf te Bologne met hooge Jaaren en weinig fortuin beladen. Battista heeft zedert zyn Broeders dood veele werken gelukkig uitgevoerd.

Bernazano van Milaan, was een uitmuntend Landschap-Schilder, verbeelde de Dieren meesterlyk. *Casar de Cesto*, voor wien hy geneegenheid verkreeg, schilderde de Figuren zeer wel.

San-

Sandro Boticello een Florentyn, was Leerling van *Philippo Lippi*, die een Carmeliet was geweest, en stierf in het Jaar 1515, oud zynde 78 Jaaren.

Andrea Cosimo en *Mortuo de Feltro* hebben het gebruik der Ornamenten in de Moderne Schilderyen ingevoerd en gewerkt op een manier, by de Italiaanen *Sgraffiti*, by de Franschen *Egratignéé* genaamt, zynde een soort van Donkerligt of Graauwwerk. *Andrea* heeft vier en sestig Jaaren geleefd. Wat *Mortuo* belangd, deeze by gebrek van werk dienst op Zee genoomen hebbende, bevond zig in een gevegt der Venetiaanen tegen de Turken, waar van hy het einde niet gezien heeft: want de Geschiedenis meld, dat hy 'er in gesneuveld is, slegts oud zynde 45 Jaaren.

Bartholomeo de Bagna Cavallo, schilderde ten tyde van *Raphaël*, en *Richard*, geboortig van Bresse, schilderde ook te dier tyd in het Vaticaan. De eerste is een meededinger van *Francisco Francia* geweest en hadden beide de naam van de beste Schoolen voor den tyd van de *Carrachio's* te Bologne geweest te zyn.

Bertusio heeft voor de *Retable* van den Altaar van St. Thomas in Stra Maggiore een Tafereel van dien Heilig geschildert en *Antonia Pinelli* zyn Egtgenoot, dat van den Bewaar-Engel.

De Gelukzalige *Catharina de Vigriclarice* is de Instelster van het Klooster *Corpus Domini* geweest; aldaar ziet men verscheide Miniatuurwerken van haar en een Tafereel van het Kind *Jesus*.

Plantilla Nelli, Geestelyke Dogter van St.

394 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Dominicus te Florence, heeft in de Kerk van St. Catharina fraaye Schilderyen gemaakt.

Lorenzo Lotto heeft te Venetien een Geboorte Christi geschildert in de Kerk van St. Jeronimus, en in de Capelle van het H. Sacrament zyn zes Tafereelen van *Antonio Aliense*.

Francisco Monfognori heeft te Mantua geschildert en te Verona veele Portretten gemaakt. Hy is in het Jaar 1509 gestorven, en was Discipel van Andrea Mantegna.

Granacci heeft de sieraaden tot de intrede van den Paus Leo den X. in Florence geschilderd. Daar na heeft hy onder Michel Angelo gewerkt. Hy was zeer bedreeven in Mascarades en stierf in het Jaar 1543.

De Ridder *Passignano*, een Florentyn, is Discipel van Frederico Zuccherro geweest, ten tyde hy aan de Coepel del Sancta Maria del Fiore arbeide. Hy maakte zyn fortuin in korten tyd, en dit noopte hem, om de liefhebbery der Medailjes te behartigen, waar meede hy veel voordeel behaalde en is te Florence in den ouderdom van 80 Jaaren overleeden.

Julio Licinio, bygenaamd *Pordenone Junior*, heeft gereist en te Augsburg de Voorgeevel van een Huis geschildert in het Jaar 1561, als blykt uit een geschrift door de eerste der Stad aldaar gesteld.

Leonard le Limosin heeft twee Tafereelen geschildert, die men thans nog in de Heilige Capelle te Parys ziet, op twee kleine Autaaren, welke om den ingang van het Choor staan: dezelve verbeelden den Koning Hendrik den III. en de Koningin Catharina in Emaillierzel geschildert, met Geestelyke stukken rondom dat
werk,

werk, 't geen in het Jaar 1553 gemaakt is. *Benvenuto Garofalo* heeft te Ferrare in het Klooster der Nonnen van St. Bernardinus Schilderyen in Fresco, Oly- en Waterverw gemaakt, en 'er twintig Jaaren uit liefdadigheid gearbeid, alleenlyk op de Heilige daagen. In de Kerk van St. Franciscus in dezelve stad ziet men van hem de Opstanding van Lazarus en de moord van de onnozele Kinderen.

Jeronimo da Carpi, zyn Discipel, heeft het Beeltenis van St. Jeronimus in de Kerk der Carmeliten van dezelve stad geschildert. Men ziet ook in de Kerk van St. Bernardinus te Ferrare de aanbidding der drie Koningen aan het Groot-Autaar, door *Lavinia Fontana* geschildert en een St. Jeronimus, welke het Kruis eerd.

Men ziet ook te Milaan in de Eetzaal der Jacobyner Monnikken, daar de Kerk der Genaden is, een laatst Avondmaal volmaakt wel verbeeld, met de Apostelen door *Leonard da Vinci*.

Lorenzino van Bologne, heeft in het Vaticaan onder de Pausselyke regeering van Gregorius den XIII. twee Historien in Fresco in de Pauliner Capelle in medestreeving tegen *Frederico Zuccherro* geschildert.

Frederico Barrochio is te Urbino gebooren in het Jaar 1528. Hy had een byzondere gaaf tot de Geestelyke stukken. Hoewel hy tydgenoot van Raphaël en Coreggio was, wiens manieren hy poogde na te volgen, bespeurde men egter allengs in zyne werken veel vermindering van die fraaye deelen der Teekening en 't Coloriet, waar van die groote Mannen de waare Origineelen waaren. De geduurige ongemakken, met welke hy beladen was, beletteden hem niet te wer-

werken, en gedurende zyn geheele leeven, 't geen lang en zeer veel aan beproevingen onderworpen was, heeft hy altyd getragt zyne verbeelding! nieuwe denkbeelden te verschaffen, om dezelve met fraaye dingen te vervullen. Hy had een Zuster, wiens weezenstrekken, die byzonder zagt waaren, zo wel met haar Eerbaar en Zeedig gelaat overeen quaamen, dat hy zig niet ontzag, dezelve als een Origineel aan te zien, als meede zyn Neef, welke geen tweemaal door de vrouwelyke Kunne konde aangezien worden, zonder dat die sexe met verwondering over zyne ongemeene welgemaaktheid aangedaan wierd.

Baroshio was zeeven Jaaren bezig om te Affize, het geen de vergiffenis van Affize genoemd word, te schilderen. Zyn afneeming van het Kruis, dat als zyn Meesterstuk aangezien wierd, is in de hoofdkerk te Peruza aan St. Laurens toegewyd. Zyne smerten van dag tot dag toeneemende, had hy naauwlyks een oogenblik tufchenpoosing, om zyn Geest, dewelke zo wel als zyn lichaam in lyden was, bezig te houden. Na zulk een langduurige en heftige ziekte stierf hy in het Jaar 1612, oud zynde 84 Jaaren. Men ziet verscheide stukken, die hy gegraveerd heeft, of door andere na hem gesneeden zyn; dog van die zal ik by de Graveurs nader spreken: zy waaren beide van een volmaakte goede smaak.

Francisco Vanni van Sienna, heeft Baracchio nagevolgd, niet alleen in de manier van Schilderen, maar ook in het verkiezen zynen onderwerpen. Hy is in het Jaar 1615 gestorven, oud zynde 47 Jaaren, na een godvrugtig leeven geleid te hebben. Men ziet van hem in de St. Pieters

ters Kerk een Tafereel, de dood van Simon den Tovenaar verbeeldende ; dog het fraaifte dat hy gefchildert heeft , word in de Kerken van Sienna gevonden. Zyn Coloriet was aangenaam en zyn Teekening beftipt en naauwkeurig : hy heeft Barocchio niet lang overleeft, hy wierd Ridder gemaakt, en veele zyner werken zyn gegraveert.

Pasqualini della Marca bragt in den tyd van een Jaar studie wonderbaarlyke ftukken voor den dag ; dog hy wierd vroegtydig door de dood weggerukt.

Luigi Leo Paduano heeft fraaye Portretten gefchildert, en op ftaal gegraveerd, om Medailjes te maaken. Hy wierd geagt om zyn werk, dog nog meer om zyne deugd en goede zeeden, Hy ftierf onder de Paufllyke reegering van Paulus den V. oud zynde 75 Jaaren. Zyn Zoon *Francifco* erfde niet alleen zyn manier, maar ook zyn deugd ; hy word *Paduaan* genaamd, niettegentftaande hy te Romen gebooren is ; hy ftierf in den ouderdom van 52 Jaaren, en wierd zeer gezogt om de Portretten, welke hy zeer wel met byvoegzelen fchilderde, als blykt uit dat van den Graaf van Arondel en zyn Gemalin. Zyn gewoonen verblyfplaats was Romen , waarna hy na Padua trok, om 'er te wonen en te blyven.

Luigi Cangiage heeft in de Dominicaaner Kerk te Bologne aan het Altaar van de Sacristy een fraaye Geboorte Chrifti gefchildert.

Fra. Damiano da Bergamo heeft by dezelve Dominicaanen de Historien van het oude en nieuwe Testament gefchildert.

De Tafereelen van *Horatio Gentilefchi* hadden hunne byzondere bevalligheid en waardy.

398 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Bou langer van Fransche afkomst, heeft veel in het Paleis van Modena gewerkt, alwaar hy gestorven is.

Cleante en *Velasco*, Spanjaarden van geboorte, tydgenooten van Cortona, hebben aan differente werken gearbeid; men ziet in de beneedenvertrekken in de Louvre van het maakfel van deezen laatste, en in het Cabinet van den Koning een Landschap met Beelden verzeld, van de hand van *Cleante*.

Fra. Bartholomeo da San Marcò, een Florentyn, heeft twee Tafereelen geschildert, by de Dominicaaner Monnikken der stad Lucca, het een verbeeld Ste. Magdalena en Ste. Catharina van Sienna in verrukking, en het ander de Moeder der Barmhertigheid, welke ellendige Menschen met haar mantel bedekt.

Een ander Schilder ontleent zyn naam van een Steen-uyl, waar meede hy zyne werken merkte, dewelke gemeenlyk niet meer dan een voet lang waaren. Hy heeft kleine Landschappen gemaakt, dewelke thans zeer raar zyn en tot hooge prys verkogt worden.

Dominico en *Mattheo Bourbon* van Bologne, schilderde Perspectiven en Architectuurwerk en hebben te Lions en Avignon veel gewerkt.

Salvator Rose, bygenaamd *Salvatoriel*, een Napolitaan, had een byzondere bequaamheid om Veldslagen te schilderen; zyne andere stukken waaren veel drooger behandelt dan deeze. Hy was uitmuntende in Zeehaavens, Stormen en Landschappen, en hoewel zyn manier wat eigenzinnig was, egter waaren zy 'er niet minder fraai om. Hy was ten uiterste minzaam in de verkeering, had een leevendige verbeeldingskragt,

kragt, en het scheelde weinig of de Digtkunde bekroonde alle zyne werken. Hy is ontrent het Jaar 1673 gestorven.

De Ridder *Calabrese* heeft te St. André du Val gewerkt. In de Beelden slaagde hy zeer wel en verstond het Plaatsfnyden reedelyk, waar door hy genoopt wierd een gevolg van zestig stuks klugtige Eigenvindingen te snyden, welke niet onaardig waaren. Hy is in het zelve Jaar als Salvatoriel gestorven.

Mario del Fiori, een Romein, schilderde de Bloemen volmaakt wel: deeze bynaam van *del Fiori* (*) hem toegeëigent, heeft hem tot eer gestrekt.

Mariot en *Böpsom* deszelfs Discipelen, waaren insgelyks Bloemschilders.

Baptiste Monnoye van Ryffel, welke hen opgevolgt is, heeft het voordeel gehad, hun te overtreffen door zyn naarstigheit, om zyne werken het natuurlyke by te zetten. Hy wierd na Engeland gelokt, werwaards hy zig begaf, en vond 'er zyn dood in het begin van het Jaar 1699.

Michel del Campidoglio stierf eenige Jaaren van te vooren. Hy schilderde ook Bloemen en Vruchten en liet twee Zoonen na, welke ook Schilders geweest zyn.

Labrador en *de Somme*, schilderden insgelyks zeer wel Bloemen en Vruchten, gelyk ook *Michel Angelo de la Bataille*.

Jacobus Ligorius van Verona, heeft lang voor den Groot Hertog geschilderd.

Fioravente en *de Maltbeezzer* hadden een grooten

(*) *Del Fiori* in het Italiaansch beteekent van de Bloemen.

400 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
ten naam van Tapyten, Speeltuigen en Vaat-
werk te schilderen.

San Martino da Bologna heeft veel te Fon-
tainebleau gewerkt in de Capelle van het Kas-
teel van Fleury, behoorende aan den heer Dar-
gouges.

Jeronimo Trevisi een Italiaan, is in Engeland
geweest, alwaar hy eenige Tafereelen voor den
Koning Hendrik den VIII schilderde. Hy
leide zig toe op de Civiele en Militaire Archi-
tectuur; door het ampt van Ingenieur aan alle
gevaaren bloed gesteld zynde, wierd hy ongeluk-
kig in het beleg van Bologne in Picardyen ge-
dood, oud zynde 36 Jaaren, Anno 1544.

Lorenzo Dicredi een Florentyn, is te Floren-
ce in het Jaar 1530, oud zynde 78 Jaaren gestor-
ven. Hy had tot Discipel

Gio. Antonio Sogliani van dezelve stad, welke
vier en twintig Jaaren voor hem gewerkt heeft;
ook volgde hy zyn manier van naby; hy was
zeer langwylig in zyne werken, en heeft te Ge-
nua voor den Prins Doria gearbeid en tot Dis-
cipel gehad een zekere *Benedetto*, welke in
Vrankryk geweest is.

Francia Bigio een Florentyn, Discipel van
Mariotto Albertinelli, is in het Jaar 1542 gestor-
ven, oud zynde 42 Jaaren.

Rudolphe Ghirlanday heeft altoos te Florence
gewerkt, en is 'er in het Jaar 1560 gestorven,
in den ouderdom van 75 Jaaren.

Dominico Fontana da Meli was de uitvinder
van de werktuigen tot het stellen van den Obe-
liscus te Rom en in het Jaar 1588.

Pater Mattheo Zaccolino heeft het Perspectief
in alle deszelfs reegelen het best geschildert. De
heer

heer Pouffyn had voor hem groote agting. Deze Pater stierf in het Jaar 1630.

Benedette of *Gio. Benedette Chatillon*, deed zyne eerste proeve te Genua, volgens de onderwijzingen van *Ferrari* en van *Dyk*, en vermits hy veel van de verandering hield, vond hy goed, alle de gedeeltens der waereld te doorreizen. waar in hy kostbaare blyken van zyn vernuft naliet. Hy heeft te Romem, Napels, Venetien, Parma en Mantua een groot getal Tafereelen geschildert, gelyk ook te Parys. In zyn manier was iets zonderlings, en in zyn Coloriet iets schitterend en ongemeens. Hy is te Mantua gestorven: zyn Zoon *Francisco* en zyn Broeder *Salvator* waaren zyne Discipelen en hebben een geruimen tyd zyn roem ondersteunt.

Vanude, een Romein, schilderde in Landschappen, en *Montagne* van Venetien, maalde Schipbreuken en Zeën.

Pirrho Ligorio, een Napolitaan, maakte zyn werk byzonder van de Architectuur. Hy heeft te Romem in de Bidkaamer van de *Misericordia* en andere plaatsen geschildert; was Architect van den Paus, als meede van de St. Pieters Kerk onder verscheide andere Pausen; en na de dood van *Michaël Angelo* wierd *Vignole* met hem verkoozen, om gezamentlyk het bestier van het gebouw van St. Pieter op zig te neemen. Men kan tot zyn lof zeggen, dat de grootste weetenschap, die hy verkreegen had, bestond in de kennis van de Antieke overblyffelen, daar hy zyne byzondere studie van gemaakt had, als meede in Standbeelden, Basrelieven, Medailjes, Schilderyen en Gebouwen. In de Bibliotheek van den Hertog van Savoyen

zyn verscheide volumina's vol van zyne Teekeningen. Ook heeft hy een naauwkeurig onderzoek gedaen na allerlei vaezen, welke in aloude tyden in gebruik waaren en zeer verschillende van de heedendaagse zyn. In 't algemeen heeft hy nagespooord al wat in de kennis van de Antiquiteit eenig licht kan geeven. Men bemerkt in die verscheidene vaezen de gedaante van die overgrootte Scheepen, welkers beschryving ons door de oude nagelaaten is. Hy heeft voor den Kardinaal d'Este zeer fraaye Teekeningen tot Tapyten gemaakt, waar in hy de Historie van Hypolitus en Theseus verbeeld heeft. Hy stierf in het Jaar 1673.

Simon bygenaamt *het Crucifix*, vermits hy Tafereelen, de Kruifing verbeeldende, zeer konstig schilderden: in de Kapelle van St. Stephanus Kerk, Klooster der Theatyrer Monnikken te Venetien, is 'er een dat zeer fraai is.

Georgio Vazari, geboortig van Arezzo. Hoe vermaard deeze door zyne werken mag weezen, zoude hy nooit zo bekend geworden zyn, indien hy niet ondernoomen had, het leeven der beroemdste Schilders, Beeldhouwers en Architecten te schryven. Na dat hy eenige onderregtingen van Guillaume van Marseille, te dier tyd in Romem onder den Paus Julio den II. arbeidende, ontfangen had, begaf hy zig na Florence en teekende na Michaël Angelo en Andrea del Sarto, door welkers onderwyzingen hy tot meerder volmaaktheid tragte te koomen, waar na de Kardinaal Hypolito de Medicis hem na Romem bragt. Hy was zeer vaardig in zyne werken, het geen men aan zyne groote leevendigheid van geest moet toeschryven. Hy verstond de

Architectuur zeer wel. Op zyne wederkomst van die reis wierd hy ziek en stierf te Florence in het Jaar 1574, oud zynde 63 Jaaren. Hy heeft tot zyn Graffteede een Capelle, waar van de opregting na zyne Teekeningen volbragt was.

De Ridder *Carlo Ridolphi* heeft de Historie der Venetiaanse Schilders geschreeven en te Venetien uitgegeeven in het Jaar 1648. *Jacomo Picino* heeft ten minste dertig Portretten na zyne Teekeningen gesneden, dewelke ten sie-raad van haare Historien gestrekt hebben.

Penegrino Tebaldi, geboortig van Bologna in het Jaar 1522, heeft reeds vroeg de Teeken-konst geleerd en in dezelve goede voortgang gemaakt, ook zyn 'er werken van hem, welke thans nog veel geagt worden. Hy ging na Ro-men, alwaar hy eenige Jaaren het schilderen oeffende. Door zyne bequaamheid geraakte hy te Milaan, alwaar de hoedanigheid van Architeet van de groote Kerk en eerste Ingenieur van den Staat, hem in aanmerking van zyne Weetenschappen en Deugd opgedraagen wierd. Philippus den II, hem naderhand in Spanjen ontbooden hebbende, om in het Escuriaal te arbeiden, had hy de eer, dien Vorst te vol-doen; tot erkentenis van zyne groote zorg, vlyd en yver, in het bestier van die bediening, begif-tigde hem die Prins met een somme van hon-dert duizend Kroonen en vereerde hem met de Titel van Marquis van Valsada, zynde een Landgoed in het Milanees, alwaar zyn Vader gebooren was. Te Milaan weeder gekoomen zyn-de, begon hy nieuwe onderneemingen, aan wel-ke hy zyn verstand en gedult te gelyk te kosten leide: eindelyk onder zyn groote arbeidsaam-

heid befwykende, viel hy in een fwakheid, waar aan hy in den ouderdom van 70 Jaaren stierf, in het begin van het Pauffchap van Clement den VIII.

Dominico Tebaldi heeft de Schilderkonft te Bologne geoeffent en is aldaar een goed Architect en een goed Graveur geweest; *Agostino Carrache* is een zyner Leerlingen geweest.

Dominico Feti, een Romein, heeft onder *Civoli* gewerkt; in het Cabinet des Konings van Vrankryk ziet men een Bescherm-Engel van zyn hand, met een steen van *Lapis Lazuli*, waar op Loth en zyne twee Dogters verbeeld zyn. De Marquis de Hauterive heeft een St. Franciscus gehad, 't geen voor een der fraaifte werken van dien Schilder gehouden wierd. Zyne ongereegeltheeden hebben zyn dood verhaaft, want naauwlyk had hy 35 Jaaren bereikt of besweek onder een droefgeestigheid en onverwagte ziekte, waar aan hy stierf.

Alexandro Casolan van Sienna, heeft in die Stad in de Kerk van St. Franciscus een dooden Christus geschildert, welke ten eeuwigen dagen tot zyn roem zal verftrekken. Hy stierf in het Jaar 1596, oud zynde 54 Jaaren.

Nicolao della Pomerancie heeft in Romem veel geschildert.

Antonio Pomerancie wierd in aanmerking zyner groote werken met den Titel van Ridder vereert. De Schilderyen van de Coepel der H. Kerk te Lorette zyn van hem, als meede die van eenige Capellen. *Mutiano* heeft aldaar drie Tafereelen in de Capelle van St. Elizabeth geschildert, en *André Costa* de verscheidene onderwerpen op de Kassen van de Schatkamer verbeeld.

Archangelo Salimbeni van Sienna, een der er-
varendste Mannen zyner tyd, is op zyn 47ste Jaar
gestorven; zyn Zoon is hem opgevolgt, en heeft
zyn plaats met eere bekleed.

Ventura Salimbenius van Sienna, bygenaamt *Be-
vilacqua*, ter oorzaake van de weldaaden hem
door den Kardinaal van dien naam beweezen:
onder andere bezorgde hy hem de Ridderlyke
waardigheid, uit hoofde der groote diensten,
die hy hem in zyn konst beweezen had.

Sebastiano Fulvius van Sienna, is, behalven de
volmaakte kennis, die hy in de Schilderkunde
bezat, een der beroemdste Architecten van zyn
tyd geworden. Hy stierf in het Jaar 1620, oud
zynde 52 Jaaren.

Philippe Dangelì, bygenaamt Napolitaan, heeft
te Napels, Florence en Rom en een groot ge-
tal Landschappen geschildert, welke de lief-
hebbers en konstenaars ten voorbeeld kunnen
strekken; hy heeft niet lang geleefd en is op
het einde van de zestiende eeuw gestorven.

Alexandro Veroneze, een Genues, heeft groote
werken gemaakt en onder andere in het Cabi-
net des Konings van Vrankryk een Tafereel,
verbeeldende den Zondvloed, en een ander,
waar in de Maagd Maria het Kind Jesus vast
houd, 't geen Ste. Catharina een ring aan haar
vinger steekt.

Francisco Grimaldi, een Romein, heeft te Parys
gearbeid.

Margariton, Schilder en Beeldhouwer te Arez-
zo, heeft ontrent het Jaar 1300 met veel suc-
ces gewerkt en voor den Paus Urbanus den
IV. geschildert, door wien hy om zyne werken
en vlyd met een evereedige belooning vergol-

406 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

den wierd. Na langduurige reizen, dagt hy wat rust te genieten, dog wierd in zyn hoop bedroogen en stierf in zyn 77ste Jaar.

Penni en *Lucas* Gebroeders, maakten groote Teekeningen in de reis die zy door Italiën deden, alwaar zy in de grootste agting waaren. Een van beide besloot na Engeland over te steeken; alwaar hy door den Koning bemind, aan het Schilderen gesteld en met aanzienelyke sommen begiftigt wierd.

Leo Battista Alberti heeft de Architectuur by de Schilderkunde weeten te voegen, welke hy tot een zo hoogen top bezat, dat hy o-pentlyk de Archimedes en Vitruvius van zyn tyd genoemd word. Over deeze tweederlei konsten heeft hy met veel kennis en oordeel geschreeven en is in het Jaar 1540 overleeden.

Michaël Angelo Gourgongini, geboortig van Volterre, schilderde zeer wel in Fresco en stierf in het Jaar 1676.

Boelen, was een Discipel van Snyders, welke de Gediertens zeer wel schilderde. Hy trouwde met zyn Meesters Weduwe en heeft gelyk hy in dat soort van werk met succes gearbeid.

Hendrik Gondt, Paltzgraaf, is te Utrecht gebooren. Hy begaf zig tot het reizen met een aangebooren geneigtheid voor de weetenschappen en konsten, zelfs graveerde hy zeven stukken na Adam Elsheymer. Gelyk hy zyne geboorte aan de liefde verschuldigt was, heeft dezelve ook zyne daagen buiten gedagten verkort, door toedoen van een Juffrouw, welke hem tot den huwelyken staat willende overhaalen,

ten, en denkende haar voorneemen door een Philtrum, of liefdedrank te bevorderen, hem die tot zyn bederf ingaf, alzo door dezelve zyn hoofd omloopende, hy tot de liefde onbequaam was, en by gevolg leevende dood: dit geschiede in 't Jaar 1624.

Montbeillard, geboortig uit het Franche-Comté, bezat een zonderlinge gave om Historien in 't klein te schilderen,

Dominico da Barbieri was te gelyk een goed Schilder en Wapensnyder.

Jacob Sementa heeft langen tyd te Roomen gearbeid in de Kerk der Drievuldigheid van den Berg, alwaar zyne werken voor hem spreken.

Jean Mielo schilderde Landschappen en Grotesco's, die zeer gezogt zyn.

Carel Vermander, een Vlaming, oeffende de Schilderkonst, waar van hy de grondreegelen by Dalric geleert had; van hem is onder andere de Historie van het Lyden, door de Ghein in 't koper gebragt. Cornelis van Haarlem verpligte zig, om beneevens hem een zekere somme uit te leggen tot het opregten van een Academie te Haarlem. Zig na Amsterdam begeeven hebbende, wierd hy door een ziekte aangetaft, waar van de oorzaak aan een onweetenden, onder wiens handen hy was, onbekent zynde, maakte zig deeze sterk hem te zullen geneezen; dog deed het tegendeel, zulks hy overleed, wanneer hem zyn eige lichaamsgestalte nog verschoont zoude hebben, in den ouderdom van 58 Jaaren Anno 1607.

Galle heeft meede geschildert, gelyk ook *Velut*, *Gribelin* en *Strezor*, als meede *Justus van Egmond*, die alle reedelyke fraaye stukken voortgebragt hebben.

'Er zyn ook verscheide Monnikken geweest, welke in de konst hebben uitgemunt.

Pater *du Buiffon*, geestelyken van St. Victor, heeft in zyn Pastelwerk Nanteuil geëvenaart.

Pater *de Saillans*, een Augustyner te Parys, schilderde in Miniatuur.

Frater *Ambroise Feydeau* heeft te Thoulouze gearbeid.

Guenaud insgelyks te Tours; dog deeze wierd blind.

François Courde, van de Augustyner Orde, heeft het Portret van Etienne Rabache, Hervormer van die instelling, geschildert.

Pater *Dunstan*, een Benedictyner, heeft het Portret van Tariffe, Generaal van zyn Orde, geschildert, 't welk door Moringegraveert is.

Claude François, bygenaamt *Frater Lucas*, uit hoofden van den Geestelyken staat, die hy aanvaarde, is te Amiens gebooren. Hy quam reeds vroeg te Parys, alwaar hy de eerste grondreegelen der Teeken- en Schilderkunde, onder Simon Vouet leerde. Na verloop van eenigen tyd begaf hy zig na Romen, om door de smaak der grootste Meesters tot meerder volmaaktheid te geraaken. Na zig aldaar eenige Jaaren geoeffend te hebben, keerde hy weder na Parys, alwaar hy gewisfelyk door zyne werken een grooten naam moest verkrygen. Zulks hy tot een aanzienelyke waardigheid gekoomen zoude zyn, indien de begeerte tot hoogheid zyn verstand, gelyk dat van eierzugtige Menschen, had aangemoedigt; dog de Godvrugtigheid boven alle tydelyke voordeelen de overhand neemende, vond hy dienstig den Geestelyken staat te aanvaarden,

den, om zyne Jaaren in rust door te brengen, en zig een zeekerder weg tot de eeuwige Zaligheid te baanen. Egter de gaaven hem door den hemel verleent, niet willende te leur stellen, gaf hy zig geheel tot de Schilderkonst over en de stigtelyke plaats, daar hy zig in begeeven had, liet hem voortaan niet toe, dan zodanige onderwerpen te verkiezen, door welke hy zyn Penseel Gods heerlykheid konde toewyen; zig zeer gelukkig agtende, niet gelyk anderen, zekere ligtvaardige Tafereelen te schilderen, waar in noodwendig ongeschikte voorwerpen komen, welke te gelyk voor den Schilder, en de zwakke verstanden der geene, die dezelve beschouwen, zeer gevaarlyk zyn, en welkers verschooning niet bestaan zal in het groot getal der geene, die zodanige stukken maaken.

Zynde dan in het Klooster der Recolletten te Parys getreden, heeft hy het overige zynner daagen met een onbegrypelyken iever gewerkt: om van deeze waarheid overtuigt te worden, behoeft men slegts de voornaamste plaatsfen van dat huis te doorwandelen. Van hem zyn veele werken in verscheide gestigten van zyn Orde verdeelt, en voornamentlyk te St. Germain en Laye. Messire Hardouin de Perefixe, Aartsbisschop van Parys, zyne deugd en verdiensten kennende, wilde hem tot het Priesterschap verheffen; dog hy wierd hier in door zyne neederigheid weerhouden, en het was alleen uit gehoorzaamheid, dat hy de waardigheid van Diaken aannam. Hy was minzaam teegen een ieder, liefdaadig en weldoende, zoekende niemand nadeel toe te brengen,

410 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
 gen, het zy door zyn raad, het zy door zyne
 werken. Hy wierd door de Koningin aan-
 gezogt, om iets voor haar te onderneemen; dog
 zyne zeedigheid deed hem het besluit neemen,
 de zorg daar van aan een ander over te laten.
 Hy heeft reeds vroeg de oefening van de Gees-
 telyke staat begonnen, en in dezelve een ge-
 ruimen tyd volhard hebbende, quam hy aan een
 gelukkig einde, en stierf heilig in den ouder-
 dom van 72 Jaaren Anno 1684.

Zyne geneegenheid en liefdaadigheid hebben
 veel toegebracht, om hem navolgers te verwekken,
 en hy had eenige Discipelen, welke zyn manier
 volmaakt wel troffen; onder andere den heer
de Namur een Paryfenaar, welke ontrent dien
 tyd een der voornaamste van de Academie ge-
 storven is, en den heer *Arnoul*, geboortig van
 Kameryk; ook heeft men *Galiot* van Peronne,
Desmarais van Parys, *Simpol* van Bourgogne en
 verscheide andere gezien, welke het een eer
 geagt hebben zyne voorbeelden te volgen.

N A A M L Y S T

*Van verscheide Meesters, die van het midden
 der laatste tot in 't begin deezer Eeuw
 te Romen gearbeid en door hunne wer-
 ken hun verdienden roem verkreegen
 hebben.*

Carlo Maratti, anders *Carlouche* of *Carluccio* ge-
 naamt, was geboortig uit het Markgraaf-
 schap Ancona en Discipel van Andrea Sacchi.
 die

die van Albano geleert had. In het Jaar 1644 schilderde en graveerde hy een stuk, verbeeldende de Maagd Maria, het Kind Jesus en St. Joannes; zynde een ovaal in de hoogte.

Hiacinto Brandi schilderde in de manier van Lanfranc.

Ciro Ferro had onder Pietro de Cortonna geleert en schilderde met een gewenst gevolg.

Philippo Lauro was een Discipel van Andrea Sacchi.

Perusino en *Galestruccio* hebben insgelyks wel geschildert.

Carlo Casio, door wien de Gallery der Carraccio's in 't kooper gebragt is, heeft ook verscheide andere werken gemaakt.

Le Maire, bygenaamt *le Petit*, was een Fransman en heeft veel na Poufflyn gecopieert.

Le Vieux was geboortig uit Languedoc.

Chevineau was insgelyks een Fransman.

Courtin, bygenaamt *le Bourignon*, schilderde Historien en Veldslaagen. Van hem ziet men een stuk in 't Cabinet van den Koning van Vrankryk. Courtin had een Broeder, die een Jesuit en Schilder was.

Le Morandi schilderde insgelyks Historien, als meede

Pietro del Po, die ook Landschappen schilderde.

Baccio van Genua maakte goede Portretten.

Andrea Falconi Veldslaagen en Jagten.

Francisco Grimaldi Landschappen in de manier der Caraccio's.

Silviouche Zee-Havens en Gebouwen.

Jordani, ook *Luca fa Presto* geheeten, en
Mi-

412 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Michel Spadaro arbeideden te Napels.

Gaspar Netscher, van Praag in Boheemen, begaf zig tot het Portret-Schilderen, waar in hy zeer wel slaagde. Koning Carel de II. van Engeland van hem gehoord hebbende; had hem gaarne aan zyn Hof gezien; dog hy was in geen staat aan het verzoek van dien Vorst te voldoen, vermits hy reeds van zyn twintigste Jaar door het graveel gequelt zynde, de rust hem het heilzaamste was: egter bleef het daar niet by, want de Jigt hem insgelyks aantastende en hy de smerte dier beide pynen niet langer konnende weerstaan, overleed in den Hage, in den ouderdom van 48 Jaaren Anno 1684.

Breugel, een Vlaminger, schilderde de Vruchten en Bloemen heerlyk, en heeft in de Capelle van het queekschool van St. Sulpice gearbeid.

Breugel, bygenaamt *de Fluweele*, schilderde kleine Landschappen en Strandgezigten, die ongemeen wel gezogt worden.

Savary, een Hollands Schilder, vond te Rommen het middelpunt zyner beezigheeden, die hem binnen korten een weergaloozen roem toebagten, voornamentlyk, toen hy in 't klein Beeften en bloedeloze Dieren verbeelden, 't geen hy op een byna onnavolgelyke wyze uitvoerde.

Sebastiaan Bombel heeft lange te Venetien Geportretteert, en *Cochin*, een Fransman, aldaar Landschappen geschildert.

Signani schilderde te Bologne in de Lombardynse manier.

Spirinx was in de Neederlanden bekend door zyne Landschappen.

Raimond la Fage, een Fransman, had den voorrang onder verscheide Teekenaars, die voor hem geweest zyn; hy was geboortig van l'Isle en Albigeois, een dorp in Languedoc, en bezat een natuurlyke begaaftheid tot de Teekenkunde. Zyn Vader het gestadig gekrabbel op Papier, waar meede hy zyn tyd versleet, niet konnende verdragen, handelde hem zo qualyk, dat hy zig verpligt vond, na een naburige stad (*) te vlugten, alwaar hy zig by een der geagteste Chirurgyns vervoegde, die hem alle gelegenheid, om zyne geneigtheid te voldoen, verschaftte, ten einde hem de kennis te leeren, die hy oeffende; dog de Teekenkunde voor la Fage andere fraaiheeden schikkende, deed hem veel eer het Meesterstuk der Natuur nabootzen, dan deszelfs quaalen te kennen. Hy bestudeerde de Anatomise onderwerpen en maakte zig bedreeven in de kennis der Muskelen en Beenderen; zig in staat vindende op zyn eige wieken te dryven, begaf hy zig na Parys, alwaar hy welhaast bekend wierd voor den geenen, die hy was: ook verschaften hem zyne gelukkige beginfelen de agting van een voornaam Heer, die vriendschap met hem maakte en hem na Romenzond, om zig in de eigenschappen dier konst te volmaaken.

Zo dra hy in die Hoofdstad van Italiën gekoomen was, voldeed hy zyn verlangen in het bezigtigen der vermaardste werken, en zyn oordeel de weinige studie, die hy bezat, ondersteunende, verkreeg hy wel haast kennis van de on-

na-

(*) Namentlyk na Toulouse in 't Jaar 1667.

naſpeurelykſte geheimen der konſt, zulks hem zyn groote geheugenis de verafgeleegenſte voorwerpen onder de oogen brengende, hy zonder moeite alle de denkbeelden vond, die hy in zyne onderhanden hebbende ſtukken nodig had; dus zyn vrugtbaar vernuft hem alle zoorten van onderwerpen verſcheidentlyk en zelfs op onderſcheidene manieren met zo veel gemak deed behandelen, dat hem eenige opentlyk by Hannibal Caraccio vergeleeken hebben.

In vyf a zes Jaaren, die hy te Rom en in andere ſteeden van Italiën doorbragt, heeft hy Teekeningen van een verbazenden arbeid voltooit en van een zo verwonderlyke voortbrenging, dat 'er zelfs niets in uitgewiſcht was; zo vlug was zyn hand, om zyne gedagten te gehoorzaamen. In de Vrouwen en Kinderen had hy een ſchoone houding, natuurlykheid en eelheid. Egter was dat groot vernuft, hoe wonderbaar ook in zyne voorbrengzelen, van een zo gereegelt gedrag niet, als wel betaamde.

De zugt, om weeder Vrankryk te zien, deed hem de reis derwaards onderneemen, alwaar hy zonder teegenſpraak de prys van teekenen der Academie behaalde; vervolgens keerde hy na Rom, als na een verblyfplaats, die hem natuurlyk geworden was: in die ſtad behaalde hy inſgelyks de eerſte prys der Teekening en daar door de verwondering van alle de Prinſen van Italiën; en de agting van Carlo Maratti en den Ridder Bernini verworven hebbende, wierd hy aan de aanzienlykſte Teekeningen gebruikt; dog vermits hy van geen aard was, om zig lange in één plaats op te houden, reisde hy op nieuw naar Parys en van daar naar Toulouſe
in

in 't Jaar 1682, alwaar hy zig flegts 10 maanden ophield: alomme zoude hy zyn Fortuin hebben kunnen vermeerderen, indien hy gewilt had; dog hy bezat zo geringe eergierigheid, dat nooit imands wandel reukeloozer geweest is, dan de zyne: hy reekende het zig tot grooter eer, de steekelagtigste onderwerpen te behandelen, als de heiligste zaaken te teekenen en dreef 'er een lasterlyken Koophandel in; dog die wel haast door hooger hand gestremd wierd, zynde het de dood, die zig daar teegen kantede, en welke hy niet wederstreeven konde en tot zig trok, door het gestaadig ongereegelt leeven, 't geen hy, niettegenstaande zyne zwakheeden, te Lion bleef leyden en, hem een heevige ziekte veroorzaakte, waar na hy flegts 30 Jaaren oud aldaar overleed in het Jaar 1684.

De heer *Croizat*, groot liefhebber der fraaye konsten, de stukken, door dien ervaren Man voor de geschiedenissen der Graven van Toulouze uitgevonden, in 't ligt willende geeven, verkoos *F. Etlinger* om dezelve te snyden in tien grooten Bladen in de breedte, uitgenoomen de Titelplaat, die een Historiestuk in de hoogte is, waar in la Fage verbeeld word, iets teekenende.

Ook heeft hy na denzelven Meester een groot stuk van twee Bladen in de breedte, verbeelden de de Bruiloft van Cana in Galilea, gesneeden.

Vermits het alhier te pas koomt, zal ik eenige andere werken van dien Plaatsnyder aanhaalen: men ziet van hem verscheide Prenten betreffende de Geschiedenis van den Koning Lodewyk den XIV, door den heer de Vizé na de Teekeningen van den heer Berrain ontworpen; ook twaalf kleine onderwerpen van Herscheppingen

na de heerlyke Miniatuur van den grooten *Werner*, geboortig van Bern in Zwitserland, en wiens roem hem met regt tot de waardigheid van Directeur der Academie van Brandenburg verheeven heeft; deszelfs Portret ziet men aan het hoofd van een dier stukken: die voortreffelyke Man had tot Discipel den beroemden Penning-Teekenaar *Morel*, die beide elkander een opregte en onderlinge vriendschap toedroegen.

F. Etlinger heeft insgelyks een groot getal Penningen van Cefars en andere Keizers na die van den heer de Longpré, Groot Stalmeester des Konings gesneden, die ook in 't ligt gekoomen zyn.

Dewyl wy nog te Touloufe zyn, laat ons zien, wat fraais die stad voortgebragt heeft, volgens de berigten, die de heer Pierre du Puy du Grez, Advocaat van 't Parlement aldaar, 'er van geeft in zyn Boek, tot Titel voerende *Traité sur la Peinture, &c.* in die stad gedrukt.

Tournier, een Schilder aldaar, had van Valentyne geleert en was by hem zo sterk geworden, dat hy den naam van Meester in zyn Konst verworf. Van zyne werken ziet men in de Capelle der zwarte Boetvaardigen van Touloufe; aan de zyde van het Choor van St. Stephanus een afneeming van het Kruis, en by de Dominicaanen, by de Graftombe van St. Thomas, nog een ander stuk onder de verscheide werken, die hy aldaar gemaakt heeft

Chalette, een andere Schilder dier stad, volgde de manier van Caravagio en had tot Discipel *Pader*, die een andere manier in zyn Coloriet aannam. Van zyne werken vind men in het Plafond van de Capelle en in het midden van

't Klooster van St. Germain; als meede twee fraaye stukken in de Capelle der zwarte Boetvaardigen, verbeeldende het een de algemeene Zondvloed en het ander de Zeegepraal van Joseph in de Hoofdstad van Egypten.

Nicolaas Bachelier, een uitmuntend Beeldhouwer, was (zo eenige willen) van Lucques; dog (zo andere zeggen) van Toulouse geboortig, zynde het zeker, dat hy zyn jeugt aldaar doorgebracht heeft: eenigen tyd hier na begaf hy zig na Italiën, alwaar hem zyn geluk onder de lessen van Michaël Angelo bragt, door wien hy zo by monde als met voorschriften in alle de grondreegelen, waarop die groote man arbeidde, onderweezen wierd. Door dat bondig onderrigt sterkte hy zig zodanig, dat de beroemdsten van zyn tyd hem tragteden beezig te houden en in de een of anderen stand te stellen, ten einde hem geheel en al aan haar te verbinden: dog hy zig aldaar als een Vreemdeling aanmerkende en zig zelven voor zyn Vaderland willende spaaren, was voorneemens na Toulouse te keeren, ten einde die stad met de heerlyke voortbrengfelen zyns vernufts te verryken, en zonder langer te vertoeven volvoerde hy zyn besluit en quam aldaar in 't heetste van den Oorlog, die François de eerste in Italiën voerde.

Een diergelyke omstandigheid, welke een ander niet gunstig geweest zoude zyn, had geene nadeelige uitwerking op hem, en zyn vooruitgevloge roem had hem reeds groote onderneemingen beschikt, die hem het berouw benaamen, Rome verlaaten en een gelegenheid aangetroffen te hebben, welke zyn aanwasschende Fortuin beantwoordde.

Dewyl zyn leeven in 't bovengemelde Boek breedvoerig beschreeven is, zal ik alhier als by Uittrekzel van eenige zyner voor naamste werken gewag maaken.

In de Kerk van de Dalbade heeft hy een ge sneeden Lyft gemaakt, die de Graflegging genaamt word en waar in een doode Christus op het Graf uitgestrekt legt; ook ziet men 'er verscheide Beelden in verschillenden stand, toepasfelyk tot het onderwerp, en onder andere een Magdalena de hand vanden Zaligmaker kussende en schynende boven maate ontstelt te zyn; ook heeft hy in dezelve Kerk het Groot-Autaar gemaakt, waar op men in 't midden de Maagd Maria ziet, hebbende Ste. Catharina en Ste. Barbara aan haar zyden, als meede een meenigte Basreliieven en St. Jacob neevens St. Christoffel in Niffen.

Van hem is ook de Lyft van het Autaar in de Parochie Kerk van St. Stephanus, alwaar de dood van de Maagd Maria verbeeld word en 't geen met Basrelief verfiert is; als meede een andere by de Paters der Drievuldigheid, zynde een Geboorte Christi: 't zelve was voltooit voor den dag van Maria Boodschap in Maart 1533; daarenboven heeft hy die der Minnebroeders en andere werken in dezelve Kerk gehouden, gelyk ook die van een Voorgeevel van een Huis, 't geen men het Portaal van St. Jorry noemt: men zoude dat werk voor dat van Michel Angelo aanzien, zo wel als 't geen men op de plaats van een huis naby de Boog der Carmeliten ziet, waar by verscheide Wapen steun-

steunzels, enz. koomen. In de Jaaren 1552 en 1553 hieuw hy het Altaar van de Parochiekerk van St. Nicolaas. Men vind ook fraaye stukken na zyne Teekeningen in Staal en Zilver gewerkt. Hy had een Zoon, die een uitmuntend Architect was en alleen meer dan een zyner voorgangeren aan de versieringen van Toulouse arbeidede, dewyl hy aan de Gebouwen; die na zyne Teekeningen opgerecht wierden, een nieuwe gedaante gaf.

Laaten wy tot onze eerstgemelde Schilders wederkeeren.

7. *Falque*; een Pool, heeft in Vrankryk iets gearbeid en by zyn terugkomst in zyn Vaderland zyn Vorst geschildert.

Zeeven Schilders uit de Famille der *Quenels*, maakten reedelyk fraaye stukken.

Sevin van Tournon, een Schilder in Olyverw en Miniatuur, heeft veel geïnventeert, en F. Ertinger na zyne werken gesneden.

La Fabrique schilderde Vogelen en ook zelfs Portretten zo uitvoerig en gelykende, dat zyne stukken, offchoon geen Historie tot onderwerp hebbende, egter door de grootste Vorsten van Europa, door welkers Staten hy gereist en aan welkers Hoven hy zig eenigen tyd onthouden heeft, zeer gewaardeert wierden, en van wien hy alle Eertitels verworven heeft, die een zonderling vernuft vergelden konnen. Ik zal niet melden, wat een byzonder liefhebber van Parys hem voor den kop van een lachende Filosooph betaalde, om u te zeggen, dat de Koning van Vrankryk zyne werken zo hoog schat-

tede, dat zyn Majesteit een stuk van hem in zyn Cabinet plaatste en hem daar voor rykelyker beloonde, dan hy had durven denken. In dat stuk ziet men een Beeld, dragende een Kelk.

Aleer ik van deeze Schilders afftappe, meen ik u van den beroemden Ridder *Bernini*, Architect, Schilder, Plaatsnyder en Tuigwerkkundige te moeten spreken, die onder acht Pauzen gearbeid heeft, door welke hy ook begunstigt is.

Giovanni Lorenzo, met den eernaam van Ridder *Bernini* betytelt, zag allereerst het dagligt te Napels in December 1598 en was van een Florentynse Familie: hy wierd te Romen in al de waardigheid, die zyn caracfter vorderde, opgevoed, en heeft zig aldaar langen tyd onthouden; vervolgens nieuwsgierig zynde Vrankryk te zien, ondernam hy de reize derwaarts; dog zyn zaaken lieten hem niet toe, aldaar langer dan zeeven maanden te blyven.

Hy heeft zig door zyn groot vernuft, vlugge geest en zonderlinge Godsvrugt zeer uitmuntende gemaakt. De volmaakte kennis, die hy in de Schilder- Bouw- en Graveerkunde bezat, deed alle de verstandenen zig over hem verwonderen en tot overmaat van eer wist hy by die fraaye konsten nieuwe en geheel zonderlinge uitvindingen voor de beweegende werktuigen en kragten te voegen. Paulus de V. dat vernuft in alle de deelen van deszelfs bequaamheid nagespeurt hebbende, vattede een zo verheeven denkbeeld van dien man op, dat hy durfde verzeekeren, dat hy tot een zo hooge trap zoude stygen, waar over geheel Europa verftelt zoude staan.

Gregorius de XV. verhief hem, om zyne zeldzaame verdiensten, tot Ridder van de Christ-Orde in Portugaal, welke waardigheid hy met een overeenkomstige deftigheid ophield. Urbanus de VIII. kennis van zyne groote bequaamheid hebbende, benoemde hem tot Opper-Intendant der Fabriek van St. Pieter, om hem zyne agting te betoonen. Alexander de VII., Clement de IX. en de Koningin Christina van Zweeden hebben insgelyks getoont, hoe hoog zy hem waardeerden.

Romen is hem zelfs verplicht door de verscheide Ornamenten, waar meede hy die stad heeft weeten te versieren; waarom ik u zyn voornaamste werken onder de oogen moet brengen. By het inkoomen van de Poort *del Popolo* staat men verbaast, die drie toegangen te zien, welke hy heeft weeten aan te leggen door het maaken van drie groote straaten, die een der fraaifte gezigten uitleeveren, welke men wenschen kan. De St. Pieters Kerk is geheel vervult met een meenigte verschillende werken, die de wonderbaare voortbrengzels van zyn vernuft en hand zyn: het Groot-Autaaar dier Kerk is een volmaakt stuk in zyn soort, zynde op de wyze van een Metaale Tent, geheel vergult en rustende op vier gedraaide Zuilen, meede van Metaal: de Predikstoel van St. Pieter word door de vier Kerk-Vaderen ondersteunt, die van gelijke Compositie, het zelve Metaal (*) en waare Colossen zyn, wordende door een Engelen-

Dd 3

Praal

(*) Het waaren Balken van Corinthis Metaal, genoomen uit het Pantheon, thans de Kerk van Ste. Maria van Rotorde.

Praal omgeeven: het Heiligdom van het Altaar; de vier Trappen, die na de besloote gestoeltens in de Zuilen van de groote Coepel zeer konstig gemaakt zyn; de St. Longinus; de Graffteeden van Urbanus den VIII., Alexander den VII. en de Gravin Mathilda; het Tafereel in Olyverw, verbeeldende St. Maurits; de marmere Invoegzelen met de Basrelieven langs de Boogen van het midden der Kerk; de sieraaden van de Vloer, die van de bedekte Gallery; een Basrelief op de groote Poort na buiten, verbeeldende Christus St. Pieter de Sleutels geevende; de Trap by wyze van een Perspectief gemaakt, die na de Zaa- len van het Vaticaan leid; het Standbeeld van Constantinus te paard zittende; de Zuilkring of bedekte Galleryen, die men op de plaats voor de Kerk ziet, en als een Bosch van Zuilen uitmaaken; een der Fonteynen van dezelve plaats, die zo veel water geeft, dat men dezelve gemeenlyk *Fiume in Aria* heet, en de Fontein van de plaats Navonne, zyn, gelyk ook de Kerk der Jesuiten, wonderstukken van zyn hand; de Fabriek van Ste. Theresia en Ste. Bibiana, en de Daphne in het Lusthuis van Borghese, uitmaakende een Groep van twee Figuren, verbeeldende Apollo Daphne najagende, die in een Laurierboom verandert, verdienen meede haare opmerking. Onze groote Man was slegts agtien Jaaren oud, toen hy aan dat heerlyk stuk arbeidde. Ook ziet men van hem nog een David met zyn Slinger in de hand, zynde een zeer fraai Beeld, waar van het werk verbazend en onnavolgelyk is.

Die vernufte Man, wiens roem zig door de
ge-

geheele waereld verspreit had, wierd in 't Jaar 1665 na Vrankryk ontboden, om de Teekeningen van de Louvre te maaken; en hiew 's Konings Borstbeeld in Marmer, waar over die Vorst ten hoogsten voldaan was en hem daarom met eer en goederen overlaadede: na eenige groote onderneemingen voleind te hebben, keerde hy weeder na Romem met een Brevet van een Pensioen van twee duizend Ryksdaalders en een van vier hondert voor zyn Zoon, welke hem in Vrankryk verzeld had: door dien edelmoedigen Vorst met weldaaden overluden, ondernam hy, hoewel reeds hoog in jaaren gesteege, op zyn terugkomst het Beeld te paard; nooit had hy aan een zo groot stuk marmer gearbeid, want het Voetstuk, het Paard en Beeld, 't geen zelfs meer dan levensgrootte schynt, is uit een enkel stuk en geheel alleen staande, en het marmer zo wit als sneeuw, zonder eenig mangel of vlek; het oogmerk van dat werk was, dien grooten Monarch ten top van glorie te verbeelden, na zo veele ongemakken en moeiten te boven gekoomen te zyn, waarom hy zeide, dat het Paard den top van een steilen Berg bereikte, welke hy voorgaf die der Deugd te zyn en dezelve, dien Hercules beklommen heeft; met dit onderscheid egter, dat die Held niet dan in zyn hoogen ouderdom op den kruin geraakte, en dat Lodewyk de Groote denzelven in den bloei zynen jaaren roemrugtig bereikt heeft: onder ziet men ten devies een Latyns byschrift, 't geen in twee woorden alles bevat, wat men op een zo heldhaftig onderwerp zeggen kan (*); namentlyk

Dd 4

per

(*) Dit Beeld te Paard staat thans in 't Park van Versailles

424 *Konst-Cabinet der Bourz. Schilder-
per Ardua.* Imand vond 'er iets op te zeggen,
vermits het Paard, gelyk dat van Marcus Au-
relius toomloos was; waar op de Italiaanse In-
genieur, die het na Parys gevoert had, zeer
wel antwoordde, *Quelle che da freno à tutto il
Mondo non ha bisogno di tener freno à questo Ca-
vallo*; dat is, die de geheele waereld in toom
houd, heeft geen toom nodig, om zyn Paard
te bedwingen.

De Ridder *Bernini* heeft zyne onderneemin-
gen gelukkig voltooit door een werk, zyn Gods-
vrugt passende, zynde een Christus halver Lyf
met beide handen; welk fraai stuk hy aan de
Koningin Christina nagelaaten heeft, die, wan-
neer zyn Familie het haar ter hande stelde, zeer
verplichtende zeide, dat die berugte Held der
Konsten het haar meenigmaal aangeboden,
maar zy het steeds geweigert had te ontfangen,
als kennende hem na waarde van het present
niet genoeg vergelden.

Te Romem ziet men in een der Capellen van
de Kerk der ongeschoeide Carmeliten een groote
zittende Maagd Maria, hebbende het Kind Je-
sus op haar kniën in een zo deftige en teedere
gestalte, dat zy schynt te willen spreken; waar
door de aandoeningen van eerbied en verwon-
dering op een onuitdrukkelyke wyze gaande ge-
maakt worden. Het Linnen en de andere Klee-
dy, waar meede die Beelden bedekt zyn, onder-
scheiden zig zeer duidelyk van elkander door de
ver-

failles, onder den naam van *Marcus Curtius*, een Ro-
meins Ridder, die zig voor zyn Vaderland opofferde;
waarom men de trekken van het aangezicht verandert en
van den Berg, waar op het Paard scheen te stygen, vlam-
men gemaakt heeft.

verschillende smaak, waar meede hy dezelve bearbeid heeft, en waar van de manier zo zonderling is, dat de verstandige eenparig het voor een soort van Mirakel houden, hoe die doorlugte Beeldhouwer het bollige en de ploojen van dat gewaad, 't geen door den wind schynt opgeblazen te worden en als op de lugt te dryven, heeft weeten uit te voeren, schynende dezelve door de verscheide ontrollingen als te bewegen.

Hebbende eindelyk zyn agting door duizenderhande onderneemingen verzeekert, meende hy zyn zaligheid door de gewillige opoffering zyns levens te moeten verzeekeren, wel voelende, dat hy een ouderdom bereikte, waar in hem de levenskrachten begaven, en overleed na een ziekte van eenige dagen, door zyn zwakte ontstaan, in den ouderdom van 82 Jaaren, Anno 1680, overlaaden met eer en weldaaden van alle, die zyne verdiensten gekent hadden: volgens zyne uiterste wille wierd zyn lichaam met veel plegtigheid in de Kerke van Ste. Maria Major in het Graf zyner Voorouderen bygezet, van welke Kerk zyn oudste Zoon Kanunnik was.

De Ridder Bernini, was middelmatig van groote; dog wel gemaakt, maagerder dan vet, ten uiterste leevendig, zeer grof en sterk; zyn aangezigt had eenige trekken overeenkomstig met die men in den Arend opmerkt, voornamentlyk ten aanzien zyner oogen, die zeer zwart, leevendig en doordringende waaren; zyn neus was groot en zyn voorhoofd breed, een weinig hol in het midden, en booven de oogen zagtiens ryzende: hy was kaal en uit het

weinig hair, 't geen hem overbleef, konde men zien, dat het zelve in zyn jeugd bruin geweest was; alle die verschillende byzonderheden zyns aangezichts maakte geen fraay wezen uit, offchoon hem egter weinig mangelde, om de naam van volmaakt te draagen; zyn verhaalen waaren verrukkent en hy wist zyn woorden met zekere wonderbaare bevalligheid te verzellen, die alle zyne gedagten en gebaarden veel luister toebragten.

Betreffende zyn manier om het marmer te bearbeiten, kan men verzeekeren, dat die zeldzaame Man een geheel zonderlinge smaak in dat soort van Beeldhouwen bezat, byna gelyk aan die van Correggio in het schilderen, hebbende deeze dezelve deftigheid aan zyn werk gegeven; dog minder bestiptheid in agt genoomen als Bernini, die tot de volmaaktheid gekoomen is langs een geheel verschillenden weg, als die der Ouden, hebbende met meer zorgen, dan zy, de verscheide uitwerkzelen der natuur nagespeurt, en niemand voor hem het marmer met meer behendigheid en gemak behandelt, nog het zelve zo veel lugtigheid en doorschynendheid gegeven; zulks men zeggen konde, dat de hardste en ongevoeligste stoffen hem gehoorzaamden; dat hy de konst gevonden had, om de hardheid zelfs te vermurven, en van de smaak der Ouden niet geweeken is, dan om zyne Beelden meer leeven en beweging, meer teederheid en natuurlykheid te geeven.

Baccio Bandanelli, een Florentyn, van wien ik onder de Plaatsnyders spreek zal, was ook een der grootste Beeldhouwers van zyn tyd. Te Bologne en Florence vind men van hem

ver-

verscheide Standbeelden van verschillende Metaalen : onder andere heeft hy een gevilde St. Hieronimus gehouwen, om zyne ervarendheid in de Ontleedkunde te toonen : daarenboven ziet men nog van hem in de Kerk van Ste. Maria del Fiore aan het Hoog-Altar drie marmere Beelden, waar van het werk niet genoeg gewardeert kan worden, gelyk ook dat der andere Standbeelden van dezelve stoffe, opgeregt ter gedagtenis der Medicis, der Pausen en Groot-Hertogen, die men in het oud Paleis vind. Hy overleed te Florence in 't Jaar 1559 in den ouderdom van 72 Jaaren en wierd aldaar in de Kerk van de Annunciade der Paters Serviten begraaven.

Een zekere *Lombart*, een uitmuntend Beeldhouwer, heeft te Bologne veel gearbeid en onder andere verbeeld het verscheiden van de Maagd Maria in 't byweezen der Apostelen, alle Beelden van gebakke steenen, meer als leevensgrootte, en in de Kerk der Olivetaanen een heerlyk Crucifix.

Donatelle heeft te Florence door zyne werken uitgeblonken en is in de 80 Jaaren oud gestorven.

Jean Tòdesque heeft verscheide marmere Standbeelden te Bologne gehouwen, behalven nog die der H. van de Orde, by de Dominicaanen te zien.

François Quesnoy, een Vlaming, voerde te Rom en verscheide groote werken uit ; onder andere een Basrelief van marmer, verbeeldende een Engelen-Choor, te Napels in de Kerk der Apostelen by de Theatynen. Zyn bequaamheid stak in de Beelden der Kinderen ongemeen uit,

uit, vermits hy aan dezelve alles geeven konde, wat men buiten de spraak verlangen kan; ook doet men hem in dat opzigt het verschuldigt regt; dog nadien zyn levensgedrag zo schandig geweest is, dat het door geen water heeft kunnen afgewischt worden, maar men ten dien einde het daar teegen strydigste Element heeft moeten gebruiken, was zyn uitgang zo verfoeyelyk, dat men daar aan niet dan met afgryzen kan gedenken.

Laaten wy tot de Franse Meesters wederkeeren en zeggen, dat *Geret*, een Fransman van geboorte, een zeer uitmuntend Beeldhouwer in de Crucifixen was, welke zo zeer gezogt worden, voornamentlyk die beneeden de twee voeten zyn, dat men 'er sommen gelds voor betaalt, welke toonen, hoe groot de begeerte na dezelve was: het aanmerkelykste in hem is, dat zyn smaak zig tot geene andere Beelden uitstreckte. Hy woonde te Parys en indien hy geen ongemeen groot Fortuin gemaakt heeft, is daar van de reede, dat hy zulks niet beoogde.

Simon Faillot, gesprooten uit een deftige Familie der Stad St. Oyan de Jou in 't Bisdom van Lions in het Fransche Comté, was omtrent vierentwintig Jaaren oud, toen hy in 't Jaar 1657 te Parys quam en zyn jongste Broeder meedebragt. Beide oeffenden zy de Beeldhouwkunde en maakten zig welhaast bekend door hunne fraaye werken, die de grootste Cabinetten van Europa versieren. Betreffende de Crucifixen van Elpenbeen door *Simon Faillot* gemaakt, van wien ik spreek, in dezelve vind men al 't geen tot het verstand en de Godsvrugt vereischt kan worden; zulks men zeggen kan, dat

dat gelyk hy de eene daar door onderwerpen tot studie verschafte, de andere 'er geen geringer onderwerpen tot ftigtelyke betragtingen in vonden. Die vernufte Man, welke zyn konft alleen beminde, ftierf ongehuwt te Parys den 23. September 1681 in den ouderdom van 48 Jaaren.

Hubert faillot, zyn Broeder, ordinaris Geographift (gewoon Aardrykskundige) des Konings, muntede niet minder in die kundigheid dan zyn Broeder in de Beeldhouwkunde uit, door den fchoonen Atlas, dien hy in 't ligt gegeven en aan den Koning opgedraagen heeft, waar van de kaarten zeer naauwkeurig en fraai gefneeden zyn. *Hubert* bezat een der groote Crucifixen van zyn Broeder *Simon*, 't geen de agting van een Koning verdiende.

De Ridder *Alexandro l'Algado* van Bologne geraakte tot een zo hoogen top van bequaamheid, dat zyn roem door de geheele waereld verspreid is en altoos zyn zal door het Beeldhouwwerk, 't geen hy ons heeft nagelaaten. Dewyl de byzondere levensgevallen tot het voornaamfte oogmerk, 't geen ik my voorgestelt heb, niet strekken, zal ik alleen van eenige zynner grootfte werken en van de plaatfen, waar dezelve te zien zyn, gewag maaken.

Om dan met zyn Vaderland te beginnen; vind men te Bologne van hem een metaal Beeld van St. Michiel; in de Eetzaal der Olivetaanen een Groep; in 't Paleis het metaale Borftbeeld van Innocentius den X.; aan het Hoog-Autaar van St. Paulus der Barnabiten twee Coloffen van Marmer, verbeeldende de Onthoofding van dien H. en op het voorftuk van het Autaar dezelve Historie in marmer

Bas.

Basrelief: ook ziet men van hem in de Kerk van St. Maximin in Provence, alwaar het Graf van Magdalena is, een marmer Basrelief, verbeeldende die Santin in haare boetvaardigheid.

Zyn naam is nog steeds beroemd door zyn Crucifix, 't geen men by uitzondering het Crucifix van l'Algado noemt, vermits het een zyner allervolmaakste werken is en waar van men zo veele Copyen ziet, als het de bequaame Beeldhouwers zig een eer gereekent hebben te maaken, om het Origineel te vermeenigvuldigen.

Van hem ziet men in de Kerk van St. Pieter te Romen een marmer Basrelief, verbeeldende op een wonderbaare wyze de verbaastheid en schrik van het geheele Leeger van Attila op de verschyning van St. Petrus en St. Paulus; als meede in dezelve Kerk de Graf-tombe van een Paus, die men zeggen kan, dat hy voor zig zelve opgereggt heeft; vermits 'er zyn naam altoos in leeven zal. Die schrandere Man had verscheide Discipelen, onder andere *Hercules Ferrette*, dien hy Erfgenaam van alle zyne studien liet, en *Brunelli*, van wien verscheide groote werken door geheel Italiën gezien worden, daar onder vier fraaye Standbeelden by de Religieusen van St. Catherina, en digt by dat Klooster het Standbeeld van St. Petronius, door hem te Bologne gehouwen.

Pierre Puget van Marseille, een zeer schrandere Beeldhouwer, Schilder en Architect, wierd met weergalooze geneigtheeden voor de Konsten en Weetenschappen gebooren en bezat dezelve by vervolg in een zo hoogen graad, dat aan zyn Beeldhouwwerk alleen de naam van
An-

Antiek ontbreekt, om deszelfs volmaaktheid te kroonen. Hy leerde daar van de grondreegelen by een zeer middelbaar Meeſter, die dezelve mogelyk zelfs niet verſtond: dog een verſtand als het zyne was bequaam een begin van volmaaktheid te trekken, uit 't geen andere behooren te ſchuwen: hy was geen zes maanden by zyn Meeſter of vond zig bequaam, den geenen te leeren, van wien hy onderwys verlangde, en wel verre van zig te houden voor dien hy was, agtede hy het reizen voor zig des te noodzaakelyker, vermits hem de roem van Pietro de Cortonna en zyne werken een pryffelyk verlangen inboezemde, om dezelve te zien, ten einde 'er nut uit te trekken en op de grondſlagen van dien grooten Man te bouwen; dog vermits hem tot een zo groote onderneeming geld ontbrak, nam hy voor, over Florence te reizen, om by zyn doortogt aldaar te arbeiden, zig door het bezigtigen der werken dier groote Stad ſterker te maaken, en daar door gelegenheid te verkrygen, verder te konnen gaan.

Aldaar gekoomen zynde met een goede wil om te arbeiden, wierd hy door geen der Meesters aangenoomen, vermits men 'er gemeenlyk de Inboorlingen voor andere ſtelt, en wiſt niet by wien zig te vervoegen; dog de hemel, die nooit meer zorgé voor de zyne draagt, dan wanneer haar alles ſchynt te mangelen, beſchikte hem een oud Man, welke men in dat Land *Intaillator* noemt, die wel zelfs geen werk had; dog hem den Beeldhouwer van den Groothertog aanbood, welke zyne handen toen ongemeen vol had, hem in zyn gunſt beval en ten zynen favoure overreedde, verzoekende dog agt te wil-

willen slaan op de goede wil, welke de Jongeling scheen te hebben. Men gaf hem aanstonds tot een proef een kleine Cardoes te voltoojen, 't geen in hout was, meenende men, dat hy weinig uitrigten konde, 't welk hem des te verdrietiger viel, vermits hy andere aan Beeldhouwwerk voor Banken en Tafels voor den Groothertog zag arbeiden; waarom hy van zyn Meester by gunst verzogt, zodanig een stuk als de andere te mogen maaken, zeggende te gelooven, dat hy het zelve zoude kunnen volvoeren, 't geen hy deed en latende het daar by niet beruften, verzogt hy voor de overige, die nog te doen stonden, verscheide onderwerpen te mogen uitvinden, ten einde hem zulks van een aangener uitwerking zoude zyn. De Meester, verfelt van zodanig een vernuft, het welk het zyne overtrof, begon hem boven de andere te stellen, aan zyn Tafel te neemen ('t geen in Italiën zelden geschied) en allerlei verbintenissen tot zyn voordeel uit te denken; waar door hy hem aan zig verbinden konde: daarenboven droegen hem die, welke in dezelve plaats arbeideden zo veel agting toe, als zy in 't eerst onverschilligheid jeegens hem hadden betuigt. Niettegenstaande alle de beleefdheeden, die men hem bewees, verwekte in hem de lust om Romen te zien, een zeeker bedwang, 't geen meer en meer toenam, offchoon hy de vriendelyke behandeling van zyn Meester tragtede te beantwoorden, die met hem als zyns gelyken omging, en na hem doorden Architect zelfs van den Groothertog een aanzienelyke Jaarwedde, uit naam van dien Prins te vergeefs te hebben laten aanbieden, hem niet langer willende dwingen

gen de reis na Romen toestond, houdende hem slegts by zyn wederkomst aan zig verbonden en een Brief van aanpryding aan een vriend van Pietro de Cortonna meede gaf: ook schreef hy heimelyk aan den zelve vriend, dat hy hem ten uitersten verpligten zoude, indien hy zyn Discipel by deszelfs aankomst ontving en behandelde, als of hy het zelfs was, maakende daar beneevens een groote ophef van de verdiensten van den geenen, dien hy hem aanbeval.

Het quam den heer *Puget* verbaasd voort, in een stad, waar in hy geheel onbekent was, door een perzoon opgewagt te worden, die hem zyn Huis en al wat van hem afhing aanbod: hy maakte daar van geen quaad gebruik en ging, na weinig dagen geruft te hebben, Pietro de Cortonna zien, van wien hy zo zeer verlangde in de grondreegelen der Schilderkunde onderweezen te worden. Die groote Schilder, anderzints niet te spraakzaam wat agterhoudend jeegens zyne Discipelen, gedroeg zig op een strydige wyze jeegens hem: reeds ten zyne faveure vooringenomen zo door den bovengemelden vriend, als door 't geen hy hem zag uitvoeren, zag hy duidelyk, dat zodanig een vernuft te gelyk konde beginnen en Meeſter zyn en niet allengs by trappen tot de volmaaktheid zoude koomen; waarom hy goetvond hem niets voor te schilderen, om *Puget* het schilderen door de ondervinding der konst zelfs te doen leeren, dewyl hy hem bequaam genoeg vond, uit zig zelve 'de smaak te verkrygen, welke hy zocht; en die groote Meeſter zag wel haast zonder jaloeſy, dat die Beeldhouwer zyne stukken zo stout nabootste, dat men dezelve voor

II. Deel. E e geen

geen Copyen konde aanzien. Eenigen tyd hier na begaf zig Pietro de Cortonna na Florence, om een werk van groote aangelegenheid te onderneemen, 't geen de heer *Puget*, na eenige maanden afwezens van Pietro de Cortonna, deed besluiten, ook derwaards te keeren, om den geenen weeder te zien, van wien hy de Schilderkunde geleert had, zyn belofte jeegens den Meester te volbrengen, die hem zo veel vriendschap beweezen had, en 'er met een openbaare blyken te laten van de konst, die hy oeffende. Pietro de Cortonna, dien hy meer en meer van waarde wierd, deed al wat mogelyk was, om hem by zig te houden; dog een zo hoogvliegend vernuft op eene plaats niet konnende blyven, zonder op een andere verlangt te worden, verwon hem de Republiek Genua door zeer voordeelige beloften. Aldaar aangekoomen zynde en zig eenige dagen rust gegeven hebbende, om de weederzydse pligtspleegingen te ontfangen en af te leggen, lag hy zig op verscheide onderwerpen toe, die zyn naam door zyne werken moesten onsterffelyk maaken. Hy voerde aldaar veel uit, om al het welk niet aan te haalen ik alleen zeggen zal, dat men van hem in de Kerk van Carignan twee Standbeelden van wit marmer ziet, zynde het een St. Sebastiaan en het ander de Bisschop Alexander Soli, wiens Familie die Kerk heeft doen stigten: die beide Beelden besluiten in hun verschillenden aart al wat men in konst en fraayheid kan wenschen, 't geen den heer Coypel by deszelfs aanweezen aldaar met veel nadruk deed vragen, van wien dog die stukken mogten zyn, welkers afbeelding alleen belette, dat men dezel.

zelve voor antiek hield. Nog ziet men in een andere Kerk een Maagd Maria van marmere, zynde een wonderbaar stuk zo uit hoofde van deszelfs schoonheid als volle uitdrukking.

Lodewyk de XIV, door den heer Colbert kennis verkreegen hebbende van de bequaamheid en den dienst, welken hem die schrandere Man doen konde, verlangde hem in zyn Koningryk terug te zien, weshalven hy hem het bestier en Opperbewind over al 't gunt de Fabriek en de versiering der Scheepen betref, met een Jaarwedde van drieduizend ses honderd Franse Livres deed aanbieden. Niets konde hem in een vreemt land te rug houden, nadien hy in zyn Vaderland konde koomen, om zyn Koning te dienen; dierhalven begaf hy zig zonder tydverzuim na Toulon, alwaar alle Konstenaars zig gelukkig agteden een Man te moeten gehoorzaamen, wiens gerugt met de waarheid bevestigd wierd. Onbeschryffelyk is het, hoe zeer zyn vertrek de voornaamsten der Republiek Genua smertede, en wat vriendschap zy steeds met hem onderhouden hebben.

Men kan tot zyn eer zeggen, dat de Scheepen, ten zynen tyde gebouwt, aan zyn smaak en behandeling de goede Fabriek en pragtige sieraaden zo van Schilder- als Beeldhouwwerk, waar meede hy dezelve wist te verryken, verschuldigt waaren. Hy verbeelde dezelve in gewasse Teekeningen wonderbaar uitvoerig en maakte zo natuurlyke Modellen, dat zyne Overheeden 'er verbaast van stonden. Het hooge Ampt, 't geen hy bekleedde, verleende hem een treffelyk Huwelyk.

Dog laten wy een weinig van zyne Schilder-

derkunde spreken. Hy heeft voor een groot getal Kerken van Toulon Autaar-stukken gemaakt, als meede in die nabuurschap te la Vallette en in de Congregatie der Jesuiten; gelyk ook eenige te Aix in Provence; maar onder andere ziet men van hem in de Hoofdkerk van Marseille een groot Autaar-stuk, verbeeldende een Christus door Engelen verzelt, 't geen zo goed als van Guido gehouden word, en in dezelfde Kerk by de Doopvonten twee stukken, zynde het een de Doop van Constantinus en het ander die van Clovis.

Zyn verstandige manier, om het marmer te bearbeiten, gevoegt by zyn roem, die konst in alle deszelfs deelen te bezitten, verschafte hem een aanzienlyk getal werken: onder verscheide Beelden, die men na diverse oorden van het Koningryk gevoert heeft, zien wy met verwondering twee groote marmere Groepen in het Parc van Versailles, verbeeldende het eene de wyze, waar op Perseus in de gedaante van een Krygsman Andromeda verlost heeft van de dood, waar meede zy door het Monster bedrygt wierd, 't geen zo veele bekoorlykheeden in die beminnyke Perzoon vergadert, vernielen zoude; en het ander den berugten Milo Crotoniensis in zyn overmaat van pynen, die hem te smertelyker en gevoeliger zyn, vermits zyne vingeren in een gesloote spleet van den stam van een Boom vastgeklemt zynde, hy niet vlugten kan, om zig van een Leeuw te ontdoen, die zyn vleesch met de klauwen van een reet en hem te gelyk zyn tanden doet gevoelen, zonder dat hy zig op eenige wyze verweeren kan: in deeze Groep kan men zien hoe
door-

doordringend het vernuft van dien schranderen Beeldhouwer geweest is, om zelfs tot in de toonen der voeten de kragt te verbeelden en het bedwang, 't geen zy leyden, beneevens haare vergeeffe pogingen uit te drukken; maar zo alle de deelen van het lichaam zamenstreeven, om ons hun pyn te kennen te geeven wat heeft hy niet gedaan, om in de houding van het Hoofd alle de hartstogten, die 'er in plaats moeten hebben, te doen zamenloopen; is de smerte, vrees en schrik, 'er alles niet wonderlyk in uitgedrukt? Bewaart men niet in 't Paleis van de Louvre een marmer Basrelief van tien voeten hoog, waar in hy den hondfchen Philofooph Diogenes in zyn Ton zo wel verbeelt heeft, een teeken geevende aan Alexander, die hem zyn gunst aanbod, dat hy van voor hem weggaan en hem het ligt en de warmte der Zon niet beneemen zoude, die hy nodig had en de Koning hem niet geeven kon? Zie te Sceaux zyn Hercules Gaulus, zynde een groot Beeld in marmer, fchynende half gekromt op zyn Beukelaar te rusten, waar op men de Franfe lelien ziet.

Zyn laafte werk was een andere groote marmer Basrelief, waar in hy de zielsberoerte van St. Carel in den gebede, smeekende, dat de Heemel de plaag, waar meede Milaan bezogt was, van die stad wilde afwende: alles is 'er treurig in, alles verwekt meedelyden en te gelyk schrik. Dat stuk (het laafte pand van zyn vernuft) 't geen hy voor den heer de la Chambre, toen Pastor van St. Bartholomeus Kerk van Parys, maakte, is overgegaan in handen van den Zoon van dien

438 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
heer, meede Schilder en Beeldhouwer te Mar-
seille.

Die groote Man eindelyk, dien de Dood ge-
spaart zoude hebben, indien zy de konst achte-
de, een des te hooger ouderdom hebbende
bereikt, vermits hy de ogenblikken daar van
met te meer yver besteed had, om roem te ver-
werven, wierd, van arbeid afgeslooft, door de ge-
breeken des ouderdoms aangetaft, en zyn lichaam
de vlugheid van zyn geest niet langer konnende
byhouden, moest het opgeeven in 't Jaar 1693
en omtrent het 74ste zyns ouderdoms. Dat
sterfval viel voor te Toulon, alwaar hy een goed
deel van zyn leeven met eer had doorgebracht.

Nog ziet men te Versailles verscheide mar-
mere werken van andere Beeldhouwers.

Le Fevre, van Antwerpen, heeft aldaar een
marmer Beeld gemaakt, zynde de Getrouwheid.

Bistel een Satyr of Boxvoet, houdende in
de eene hand Druiven en in de andere een
Fluitje:

André een marmer Beeld, zynde een Koning
der Parthen:

Houzeau, van Bar-le-Duc, het Beeld van mar-
mer aldaar, verbeeldende een grillige en op-
stuwende geartheid, en een Saturnus van de-
zelfde stof uitlopende in een kooker:

Michel la Perdrix van Parys, het Beeltenis
der Droefgeestigheid; en

Fremery, de Rotator of slaaf Milichus genaamt,
in marmér na het Antiek.

Jean Drouilly, geboortig van Vernon, was
een goed Beeldhouwer van het Gilde der Mee-
sters,

sters, waar van hy de bedieningen reeds vroeg bekleede. Zyn bequaamheid in de werken en Beelden van marmer en steen, die ten sieraad van Kerken en andere groote Gebouwen strekken, maakt hem kenbaar in 't geen men van hem in verscheide Religieusen gestigten van St. Denis en op eenige andere plaatzen ziet, alwaar hy Graffschriften gehouwen en verscheide andere werken gemaakt heeft. Hy genoot de eer voor den Koning te arbeiden aan een marbere Figuur, verbeeldende het Helden-Digt en aan een groote Vaas, welke stukken onder andere meede ten sieraad van Versailles verstreken. Eindelyk wierd hy in de kragt zynner Jaaren, kloek en gezond zynde, door een heevige koorts aangetaft, die hem in weinig tyds deed bevroeden, wat besluit hy te nemen had en hem ten zynen kosten zelfs leerde, dat nog Jaaren nog gezondheid jeegens de dood bestand zyn, als ons onze Schepper aan haar overleevert. Hy overleed dan in 't Jaar 1698.

Jean Baptiste Guillermin, geboortig van Lion, was een Beeldhouwer en quam te Parys, alwaar hy zig needer zettede en een goeden naam verkreeg, door zyn klein werk in Yvoir en Cocshout, waar in hy veel voor verscheide Religieuse gestigten gearbeid heeft, onder andere voor de Carmeliten van de voorstad St. Germain, in welk werk ook verscheide voorname Perzoonen van Vrankryk liefhebbery hadden. 't Is hem ook gelukt, kleine Crucifixen te maaken, als meede groote, 't geen blykt uit een van vyf voeten hoog, te vinden in 't Choor der Dames van de Koninglyke Abdy van Val de Grace.

Na de bedieningen van het Gilde waargenoomen en verscheide Jaaren de waardigheid van *Ancien* bekleed te hebben, wierd hy door een beroerte aangevallen, waar teegen hy zig wel verweerde; dog waar van hem de gevolgen een zwakken ouderdom deden overkoomen, die hem het droevig lot aller stervelingen noodzaakte te ondergaan in November 1699, hebbende 56 Jaaren bereikt.

B E S C H R Y V I N G

D E R

S C H I L D E R Y E N ,

H E T

B E E L D H O U W - W E R K

E N

P R E N T E N .

In de maand September 1699 in de groote Gallery van de Louvre ten toon gestelt.

I k zoude hier eindigen en niet wederom beginnen van de Frans en te spreken, indien een Gallery van Schilderyen, Beeldwerk en Prenten my niet gelegenheid gaf de afwezenden kennis te geeven, van 't gunt zy niet gezien hebben en 't geen geheel Parys met de Vreem-

Vreemdelingen , die zig toen aldaar bevonden , in meenigte zyn koomen bezigtigen.

Gelyk het voormaals een loffelyke gewoonte geweest was , dat de Heeren van de Koninglyke Academie der Schilder- en Bouwkunde jaarlyks niet alleen de werken der jonge lieden , na kennis en bequaamheid dingende , ten toon stelden , om de pryzen uit te deelen , die zy oordeelden hun met regt te moeten toewyzen , ten einde hun door die vergelding aan te spooren ; maar dat zy ook , om hun het voorbeeld niet slegts met woorden , maar met de daad te toonen , hunne eige werken in een groote Kamer of Gallery ten toon stelden , ten einde elkander onderling tot nayver aan te spooren en te gelyk open Tafel van verwondering voor het gemeen te houden ; heeft de heer *Mansart* , Opper-Intendant en Bewindhebber Generaal van 's Konings Gebouwen en Beschermer dier Koninglyke Academie , niet te vreedden , den wensch van alle zyn Majesteits Onderdaanen , dat Jaar door de opregting van het Beeld te paard van Lodewyk den Grooten op de plaats na dien doorluchten naam genoemd , gelukkig volbragt te zien , haar als by overmaat het openbaar gezicht dier Gallery vol konst willende verleenen , den Koning ten dien einde voorgedraagen , dat alle die het roemrugte lichaam der Koninglyke Academie uitmaakten , wel zouden wenschen , de oude en zeedert eenige jaaren in onbruik geraakte gewoonte , om hunne werken aan de berisping van 't gemeen ten toon te stellen , vernieuwt te zien , om aan zig zelve reeden van yverzigt en andere van verwondering te geven : waar op zyn Majesteit hun verlangen niet

slegts goedkeurde; maar zelfs, op dat zulks met te meer luister verrigt zoude worden, wilde, dat die ten toonstelling niet alleen in de groote Gallery van zyn Paleis van de Louvre geschiede, maar dat men ook uit de Meubelkamer van de Kroon alle de nodige Tapyten leeverde tot sieraad dier zeer ruime Gallery en om daar teegen de stukken te hangen of te plaatzen, waar mede men dezelve voorzien wilde; maar dewyl de lengte dier Gallery zo groot is, dat men dezelve niet gemakkelyk dan by verscheide herhalingen bevatten kan, zynde 227 roeden lang, vonden zy goed, niet dan 115 te betrekken, de uiteindens der overige tusschenwytte door twee beschotten afschietende.

Nadien in den tyd dier ten toonstelling aan 't gemeen een zekere Lyft der Schilderyen en andere werken is uitgedeelt, vinde ik my verplicht, dezelve in de schikking en veelheid der stukken te volgen; maar zal ook te gelyk de groote der voornaamste werken 'er byvoegen, in zo verre zulks aan het gezigt en zonder ander hulpmiddel voorkomt, 't geen zo my dunkt des te noodzakelyker is, vermits het de afwezenden ongemeen ten nutte strekt in het oordeelen over de hoedanigheid van het werk, 't geen zy slegts met de oogen van hun verstand kunnen bezien; daarenboven heb ik gemeent, dat het een openbaare daad te kort gedaan zoude zyn, indien men slegts daar van het geheugen in een Blaauw-Boekje bewaarde, vermits dezelve wel waardig was geplaatst te worden in een werk van meer gewigt, en 't geen dezelve in alle Bibliotheken van den Aardbodem zoude kunnen leevend houden.

Om dan te beginnen zal ik zeggen, dat teegens het beschoot aan het einde, by het inkoomen aan de linkerhand een groot Verheemelte geplaatst was van groen Fluweel met groote Goude en Zilveren Boordzels en Franjes, en onder een Voetbank, gedekt met een Vloertapyt, waar op twee Portretten, het een van den Koning en het ander van den Dauphin, beide van den heer *Person*, stonden.

Dat van den Koning verbeelde zyn Majesteit in 't groot byna ten voeten uit, en dat van den Dauphin een Borstbeeld en was van middelbaare groote.

'Er was eenige dagen te zien een Portret van den Koning in een Medailje van gecouleurte wasch, waar meede het Borstbeeld bekleet scheen, zynde alles versiert met een zeer kostbaare Lyft en voor met een Cristal, om dat werk te bewaaren en het nog aangenaamer voor het oog te maaken: dog vermits het die groote plaats niet genoeg vervulde, vond men goed, de bovengemelde Portretten in de plaats te stellen. 't Zelve was van den heer *Benoist*.

Ik zal eens voor al zeggen, dat de Lyften dier Schilderyen in 't algemeen bestonden uit Lofwerk zo bequaam, om de sieraaden, waar meede dezelve verrykt waaren, te ontfangen, dat men geen grooter vereeniging konde wenschen, en dat het gezigt nog het verstand in dat soort van werk geen grooter konden verrogen, zonder iets onmogelyk te vorderen: betreffende de wyze, op welke dezelve gestoffeert waaren, bestond haar fraaiheid niet enkel in het schoone Goud, dat teegens het gezigt schitterde; maar ook in die luister zagtelyk afgebroo-

brooken door een zekere glans van het Bruineerzel op de uiteindens, die het ongebruineerde nog meer deed voorkoomen en een nieuwe luister trok uit die gronden, gedekt met een eel hoog rood en waar van de aangenaame naad diende, om te gelyk het werk te bewaaren en het alles by te zetten, 't geen het gezigt vleid: maar het geheel zoude geen uitwerking gedaan hebben, zo de Beeldhouwer, eergierig van zyn werk, den nodigen tyd gespaart had, om door zyne navorschingen te doen herleeven, 't geen het wit eenigermate door deszelfs leggingen deed sterven.

Vervolgens hingen aan beide zyden der Gallery de Tapyten van de handelingen der Apostelen na de Teekeningen van Raphaël gewerkt en van een wonderbaare schoonheid: de eerbied, welke men dien grooten Meester toedraagt, doet zig tot in de Copyen waardeeren; daarom was het, dat geene Schilderyen 'er voor hingen, maar wel eenig Beeldhouw-werk 'er op een kleinen afstand voor geplaatst was.

Aan het tweede Penant ter regter zyde en na de kant van 't Caroufel zag men de Portretten van den Koning, de overleede Koningin, en van den Dauphin, zynde dat des Konings van Metaal en de beide andere van wit marmer op hunne Schabelen van gelyke stoffe, levensgrootte gemaakt door den heer *Coyzevox*.

Aan het derde Penant een Vrouwe Borstbeeld van wit marmer door denzelfven.

Aan het vierde Penant een wit marmer Beeld omtrent anderhalf voet hoog, verbeeldende een staande Saturnus een Kind verslindende, gemaakt door den heer *Hurtrel*.

Aan de beide zyden stonden twee Borstbeelden

den van wit marmer, zynde jonge koppen, gemaakt door den heer *Flamen*.

Aan het vyfde Penant zag men een Borstbeeld van Alexander meer als levensgrootte: zynde het Hoofd van Porphyrfteen en in zyn tyd gemaakt, en het Borstbeeld van zeer kostbaar marmer, waar over een Kleed van verguld Metaal, zynde gemaa- len Goud en het Schabel verrykt met sieraaden, ins- gelyks van vergult Metaal. Dat Borstbeeld en de Schabel waaren van den heer *Girardon*.

Aan beide zyden van dat Borstbeeld stonden twee Metaale Vaezen van twee voeten hoog, zyn- de op het een de Zeegepraal van Venus en op het ander die van Galathea verbeelt: dezelve waaren geplaatst op twee Schabellen van wit marmer en hebben tot modellen gedient voor de grootte Vae- zen, die in 't Parc van Versailles gevonden wor- den, gemaakt door den heer *Girardon*.

In de schuinte van de volgende Kruisraam stond het Borstbeeld van den heer de Louvois, Minister van Staat, gemaakt door den heer *Gi- rardon*.

In de schuintens der Penanten een, twee en drie; waaren in rang geschikt de Portretten van den eer- sten en tweeden Ambassadeur van Siam en van den Cancelier dier Ambassadeurs, geschildert door den heer *Benoist* op doeken van 25 of 30 duimen groot.

Na de kant der Rivier aan de linkerzyde van het verheemelte zag men de Portretten van den Am- bassadeur, den Cancelier en den Zoon van den Cancelier van Moscovien in de Kruisraamen een, twee en drie in orde geschikt, geschildert door den heer *Benoist*; ook zag men 'er een Carthuizer voor denzelven afgemaakt.

Aan het vierde Penant waaren twee Groepen van
den

den heer *Renaudin*, verbeeldende de eene Eneas, zyn Vader Anchises wegdragende, en de andere de Waarheid door den Tyd ontdekt: dezelve waaren de modellen der marmere Groepen, die hy voor het Kasteel van Versailles gemaakt heeft.

Te midden van het Penant zag men een leggende Vrouw door den heer *Vighier* gemaakt en langs het Tapyt een marmere Groep van den heer *Renaudin*, verbeeldende een Kind Jesus met St. Johannes den Dooper.

In de Kruisraam van het vyfde Penant was een groote Medailje van wit marmer, verbeeldende den heer Eduard Colbert, Marquis van Villacerf, geweze Opper-Intendant der Koninglyke Gebouwen, overleeden in October 1699 in den ouderdom van 70 Jaaren. Die Medailje was verrykt met een vergulde en gesneede Lyft, op een Schabel meede van wit marmer geplaatst, en door den heer *Girardon* gemaakt.

Langs het vyfde Penant zag men een Metaale Groep, verbeeldende Joseph, Moses en Johannes den Dooper op een plint van gevlakt werk geplaatst, welk stuk de vereeniging van het Oud en Nieuw Testament voor de komst van den Zaligmaaker verbeelt. Het Christus-Beeld is van *François Flamand*, de Moses van *Michaël Angelo* en de Johannes van den heer *Girardon*.

Regt 'er tegen over en in het midden van de Gallery stond het Standbeeld des Konings te Paard, van Metaal, hoog drie voeten twee duimen, op een voetstuk ondersteunt door vier Thermen met verscheide Zeegeteekenen. Dit stuk is op dezelve plaats; en naby dat Standbeeld stond een Metaale Groep van drie voeten drie duimen hoog, verbeeldende de schaking van Proserpina, en gedient hebben-

bende tot een model van de groote marmere Groep, die te Versailles in de Colonnade geplaatst is; gemaakt door den heer *Girardon*.

Om de orde in de beschryving der Schilderyen in agt te neemen, zullen wy beginnen met de Voorgeevel na de kant van het Caroufel by het zesde Penant, 't geen met Schilderyen van den heer *Coipel*, den Vader, versiert was; namentlyk:

Zyn Portret en Familie in het zelve stuk, zynde een ovaal, *Historieswyze*.

Andere Tafereelen ter groote van groote Teekeningen tot Deuren, verbeeldende het leeven van Hercules, als Hercules na zyne overwinningsen voor Jupiter offerende of zyn vergoding; Hercules verwytende Juno de ongevallen, die zy hem door haar Jaloezy veroorzaakt heeft, Hercules Achelous temmende, de Centaurus door Hercules dodelyk gewond, vermits hy hem Dejanira ontvoerde: die stukken van Hercules zyn voer Trianon geschildert.

Een Christus door den Engel in den Hof van Gethsemané vertroost: aan de zyden hingen vier zeer langwerpige kleine Tafereelen, die voor den Koning in 't groot gebragt en te Versailles te zien zyn, verbeeldende het een Solon zyne wetten teegens de tegenwerpingen der Atheeners verdedigende; het ander Alexander Severus in een dieren tyd Koorn aan het Volk van Romē doende uitdeelen; het derde Ptolomeus Philadelphus de Jooden in Vryheid stellende in erkenning der overzetting van de Hebreeuse text door de Zeeventigen, en het laatste, Trajanus, alle de zig toen in Romē bevindende Natien gehoor verleende.

Het zeevende Penant, 'er teëgen over staande, was insgelyks met Schilderyen van denzelven heer *Coipel* verrykt; dog wy vinden goed van de zelve maar één Artikel te maaken en te zeggen, dat men 'er vond een Christus met de Maagd Maria, den Zaligmaaker aanziede en meer dan halverlyf, met Cherubynen, een groot stuk in de hoogte; een groot Crucifix met Engelen; zyn klein May-stuk voor de Kerk van O. L. V.; Hagar met haar Kind in de Woestyne door den Engel getroost wordende; Dejanira door Licas aan Hercules het Hembd zendende, door het Bloed van den Centaurus Nefse vergiftigt; en Zephirus met Flora in 't klein, zeer bevallig gemaakt.

Teegen het zeevende Penant had men acht Schilderyen van den heer *Montagne* ghangen; te weten het Portret van den heer *Geoffroy*, oud Scheepen, St. Paulus met Silas in den kerker, zynde zyn klein May-stuk voor de Kerk van O. L. V.; een Heemelveart van Maria, zynde een groot stuk in de hoogte; een klein rond, verbeeldende de roeping van St. Jacob en St. Joannes, zyn Broeder; een St. Lucas; een Plafond waar in Juno Hercules zoogende; twee Tafereelen van den heer *Vernaufal*: namentlyk, een Samaritaanse Vrouw, een H. Familie, en de verloochening van Petrus, de drie laaften op doeken van 25 a 30 duimen.

Teegens de beide Penanten gemerkt acht, teegen elkander overstaande, hingen alle de Tafereelen van den heer *Boulogne*, den oudsten; te weten teegens dat na de kant van het Caroufel,

Een groot stuk in de breedte, zynde het Portret van de Hertogin van Aumont met de Dochter

van

van de Hertogin van Humieres; een ander groot stuk in de breette, verbeeldende Jephtha na zyne overwinning zyn Vader te gemoet loopende; een groot stuk, waarin Ste. Cecilia zittende, meer als halverlyf, in welk stuk hy zyn manier verandert heeft, om te toonen, wat talent hy bezat; in het nabootzen van het moderne, gelyk ook in vier andere kleine Tafereelen, welke waaren een jong Meisje, 't geen een ontvlogen Vogel tragtede te vangen; een Hoofd-wagt, of Soldaten met zo veel aandoe-ning speelende, dat hun spel niet zonder verschil schynt te zyn; de goed geluk-zegster, in welk stuk men ook een jong-gebooren Kind zag; 't geen door een hond gelekt wierd, niet-teegenstaande de Jaloey van een Kat, die op een Tafel stond en hem een dagenraad schein te beloven; in een ander zag men twee jonge Dochters halverlyf, waar van de eene een vloot, die zy op het Hembd van de andere zag; tragtede te vangen; nog vond men 'er een Galathea in een Zee-wagen op het water te midden van verscheide Zee-Goden.

Teegen het achtste Penant na de kant van de Rivier zag men ook van hem de offerhande van Iphigenia, zynde een groot stuk; een Maagd Maria; een Zeegepraal van Neptunus, en de opvoeding van Jupiter door de Corybantes, een stuk van middelbaare groote.

Teegens het neegende Penant hingen acht Tafereelen van den heer *Corneille*, namentlyk een Ste. Genoveva; Aspasia, een vernufte Vrouw, by Pericles teegens de schrandersten van Athenen twistende; Apollo op den Boezem van Thetis leggende; St. Franciscus in verbaastheid ver-

voert; St. Petrus fcheepje; Venus op het Water; een Christus in den Hof van Gethfemané, en een stuk, waar in twee slapende Vrouwen; ook zag men 'er het Portret van den heer de Liancourt ten voeten uit, zynde een groot stuk van den heer *de Largilliere*

Aan het tiende Penant vertoonde zig een zeer groot stuk van den heer *de Largilliere*, verbeeldende de huldgingen van geheel Parys gedaan aan de Hertogin van Bourgogne, door den heer du Bois, S. du Bosc enz. Provoost der Kooplieden, de Scheepenen en andere beampten dier Hoofdstad van Vrankryk, die alle zo natuurlyk verbeelt waaren, dat men hun een voor een kennen konde. Dit Tafereel stond op 't Stadhuis gebragt en aldaar geplaatst te worden tegen over dat van dienzelfen Schilder eenige jaaren te vooren geschildert ter gelegenheid der Eer, die de Koning de gemelde Hoofdstad gedaan had, door op het Stadhuis te spyzen en zig te laten bedienen door alle de beampten, welke te dier tyd in eenige bedieningen waaren: ook is het uit hoofde van dat geval, dat het vernuft van den heer le Clerc ons een Prent heeft voortgebragt, die door alle liefhebbers zeer gezocht word.

Aan beide zyden van dat groot stuk hingen twee Bloem-stukken van den heer *de Fontenay*, en twee kleine Landschappen vanden heer *Forest*.

Teegen het elfde Penant by de Deur, waar door men inquam, waaren geplaatst een Tafereel, verbeeldende gedood wild, geschildert door den heer *des Portes*;

Clelia, een Romeinse Dame, den Tiber overgaande, van den heer *Paillet*;

Een Landschap van den heer *Verselin*;
 Eenige stukken met Bloemen en Vruchten van
 de Heeren *Huillet* en *Bodeffon*; en

Het Portret van den Abt de *Lionne*, zittende
 verbeelt, genoegzaam ten voeten uit, omtrent
 vier voeten hoog en drie voeten breed, geschildert
 door den heer *Jouvenet*.

Teegens het twaalfde Penant hingen neegen
 stukken van den heer *Blanchard*; namentlyk,
 een St. Hieronimus; een St. Joannes; een H.
 Familie; een Magdalena; een afneeming van
 het Kruis; een ander St. Hieronimus; twee an-
 dere H. Familien, en een kleine Magdalena.

Aan het dertiende Penant zag men vier Tafereelen
 van den heer *Paillet*; te weteen, een
 groot stuk verbeeldende Esther voor Hasuerus
 in onmagt leggende; twee onderwerpen van
Renaud en *Armide*; een H. Familie in een Boog,
 waar na de verbeelding in de Kerke van O. L.
 V. in 't groot uitgevoerd is.

Aan het veertiende Penant waaren vier ande-
 re stukken van den heer *Paillet*; namentlyk, een
 groot Tafereel, verbeeldende de Zeeflag van
Artemisia, ftrydende op de Scheepen van *Xerxes*;
 een Geboorte Christi; de plegtigheid van
 den Trouw, en een Engel de Hoofden van *Cecilia*
 en haar Man *Valerius* met Bloemen kroonende.

Ook zag men 'er twee Tafereelen van den
 heer *Boulogne*, den jongen, te weteen een *Martha*
 en *Magdalena* aan de voeten van onzen Zalig-
 maaker, zynde een stuk in de breette, en een
 Crucifix.

Aan de Penanten gemerkt vyftien teegen el-
 kander overstaande, zag men vier Tafereelen

van den heer *Jouvenet*, namentlyk, aan het Penant na de zyde van het Caroufel een groot stuk in de breedte, verbeeldende onzen Zaligmaaker de kopers en verkoopers uit den Tempel dryvende; een afneeming van het Kruis, zynde een groot stuk in de hoogte, en het onderwerp van zyn Tafereel aan het groot Altaar der Capucynen van Lodewyk den grooten; een Venus en Vulcanus, zynde een middelbaar stuk in de hoogte, gelyk ook een aanbidding der Koningen; daarenboven waaren 'er insgelyks twee groote Tafereelen, zynde de Portretten van den heer Rotier, Graveur Generaal der Munten van Vrankryk, en van deszelfs Gemalin, beide door den heer *de Largilliere*.

Aan het ander Penant wierden vier andere stukken van den heer *Jouvenet* gezien; als een groot Tafereel in de breedte, verbeeldende Magdalena aan de voeten van den Heiland in het huis van den Phariseër; de Offerhande van Iphigenia; het Huwelyk van de Maagd Maria, en Martha en Magdalena aan de voeten van den Zaligmaaker.

Aan het zestiende Penant vond men twee groote Tafereelen in de breedte van den heer *Coipel*, den Zoon, verbeeldende het een de dood van den gekruisten Christus met de schrikelyke uitwerkzelen by die gelegenheid ontstaan. Indien men dat droevig schoufpiel niet heeft kunnen zien, zonder de waare aanmerkingen te maaken, gelyk men verplicht is; ging ook de schrik, die de opstanding van dat Lighaam in de Soldaaten en andere van die meenigte te weeg bragt, niet minder over tot hen, welke zagen, op wat wyze die Schilder

de verschillende uitwerkzelen daar van heeft weten te verbeelden, en het scheelde weinig of de aanschouwers tragteden zo wel te vlugten, als die 'er in verbeelt waaren.

Het ander Tafereel is byna van dezelve groote en meede in de breette, verbeeldende Jephtha, geoffert zullende worden; nooit zag men een treuriger afscheidneeming, en de verscheide uitwerkzelen van meedelyden en Bloedverwandschap konden niet fraayer uitgedrukt worden.

Hier boven hingen drie Portretten door den Heer *de Largilliere* geschildert; namentlyk, dat van den Heer Lambert, van Mevrouw Lambert en den Heer Lambert haar Zoon, President der Enquetés, zynde drie groote stukken en de Beelden zittende.

Teegen het zeeventiende Penant hingen drie Tafereelen van den Heer *Coipel*, den Zoon, te weten Salomons Oordeel; de Zoon van Tobias de oogen zyns Vaders met de Galle der Visch bestrykende, en Moses in den Nyl gevonden; alle stukken van middelbaare grootte.

Nog drie Portretten door den Heer *de Troy* geschildert; als de Juffrouwen Loison, gezusters, zynde twee groote Tafereelen, in het midden van welke een ander groot stuk gezien wierd, verbeeldende de Juffrouw Moreau met haar Broeder.

Aan het achtiende Penant waaren twee Schilderyen van den Heer *Coipel*, den Zoon, geplaatst; namentlyk een groot, verbeeldende Athalia erkent voor Joas en op den Throon gezet wordende: de woede en wanhoop ter eenre en de vreugde ter andere zyde konde niet fraayer

afgemaakt worden; en het tweede een Oordeel van Salomon, zynde een stuk van middelbaare groote.

Hier boven hingen drie groote Portretten van den Heer *de Troy*; te weeten de Heer Godin, Mevrouw Godin en de Heer Verrier in het midden.

In de Kruisraamen der achtiende en neegentiende Penanten zag men eenige Portretten van den Heer *Garnier l'Allemand* en een Mofes in den Nyl gevonden van den Heer *Vignon*, den oudsten.

Teegen het neegentiende Penant vertoonde zig zes Portretten van den Heer *de Troy*, waar onder een groot Landschap van den Heer *Herault*, beneevens de Portretten van den Heer President Rose, Secretaris van het Cabinet des Konings en van de Marquise *de Hauteville* in 't midden: en boven die van den Marquis de Boudé, den Grave de Gassion ter linker zyde en den Heer Patouillet in het midden.

Aan het twintigste Penant zag men zeeven Tafereelen van den Heer *de la Fosse*; als Abigaël aan de voeten van David, zynde een groot stuk in de breette; de afscheidneeming van Hector en Andromachus; het Huwelyk van de Maagd Maria; dat van Adam en Eva in den Hof van Eden; Poliphemus, werpende Acis zyn Meedeminnaar van een Rots; Loth met zyne Dogters en de geboorte van Minerva uit het brein van Jupiter, Plafondswyze, in welke stukken men ontdekte, wat de Verwen en de behandeling van het Penceel van een schrander Schilder vermag.

Voor het eenentwintigste Penant stonden op
twee

twee Schabellen zo veele Beelden van den Heer *Raon*; te weeten een Apollo en de waakzaamheid, in pleister, zynde Modellen van die hy voor Versailles gegooten heeft.

Te midden der Gallery regt teegen over het eenentwintigste Penant stond een marmere Groep, verbeeldende Adam en Eva leevensgrootte, door den Heer *Renaudin* gehouwen.

In het terugkeeren langs de Gevel van de kant der Rivier vond men teegen het twintigste Penant, onder andere drie Tafereelen van den Heer *Hallé*; namentlyk Noach, na den Zondvloed den Heere offerende; Vulcanus overvallende Mars en Venus, en een anderen Noach op een verschillende wyze behandelt: voorts twee stukken van den Heer *Morier*, verscheidentlyk behandelt en verbeeldende den Zaligmaaker met zyne Apostelen, doende de Kinderkens tot hem koomen: nog twee Vrouwen-Portretten van den Heer *de Troy*, zynde het een Mevrouw Gabriël en het ander Mevrouw Guijot.

Aan het neegentiende Penant hingen neegen Schilderyen van den Heer *de Troy*; namentlyk een groot stuk, verbeeldende de Hertogin van Elbeuf en de Princesen haare Dogters; Mevrouw le Gendre; Mevrouw Crozat; Mejuffrouw Masson; de Pater Bertin, Minnebroeder; de Heer Doujat in een Ovaal; de Heer Arlaud, Schilder, in Miniatuur; de Heer Theobaldo, speelende op de Viool, en een ander klein stuk, verbeeldende Mezetin.

Teegen het achttiende Penant vertoonden zig vier Tafereelen van den Heer *Person*; te weeten Tobias het gezigt weder verkrygende, na

dat zyne oogen met de Gal der Visch bestreeken waaren; de Dronkenschap van Loth en zyne Dogters; de Aanbidding der drie Koningen, en een St. Willem, Hertog van Aquitania; voorts een groot Landschap van den Heer *Forest*, en een ander van den Heer *Herault*.

Teegen het zeeventiende Penant wierden vier stukken van den Heer *Coipel*, den Zoon, gezien; namentlyk, Zephirus en Flora; Venus de Wapenen aan Eneas geevende; een Venus-Gordel, en het Portret van den Heer *Coipel* zittende te schilderen, in een klein stukje in de hoogte, en boven het Portret van den Heer *de la Mare-Richart*, door hem zelve geschildert.

Twee Tafereelen van den Heer *Friquet* van *Vauroze*, zynde omtrent drie voeten breed en twee en een half voeten hoog, verbeeldende het een de Dochteren van Jethro door Moses beschermt, en het ander Martha en Magdalena voor de Voeten van den Heiland.

Teegen het zestiende Penant hingen zeeven Schilderyen van den Heer *Colombel* van middelbaare groote; als Magdalena aan de Voeten van den Zaligmaker in het Huis van den Pharisceër; *Pfichea* en de Minne-God; *Atalanta* en *Hippomenes*; het *noli me tangere*; een *Diana* van de Jagt terug gekoomen; Christus de kooopers en verkoopers uit den Tempel dryvende; en Christus den blinden geneezende.

Van het vyftiende Penant heb ik in het *Articul* van den Heer *Jouvenet* gesproken.

Aan het veertiende Penant vertoonde zig elf Tafereelen van den Heer *Boulogne*, den Jongen, zynde van middelbaare groote en meerendeels
niet

niet boven de vier voeten breed en drie voeten hoog; verbeeldende Joseph aan de Ismaëlitien verkogt; het Portret van den Heer Gabriël, Thesaurier der Gebouwen; Galathea op het Water; de schaking van Proserpina; Zephirus en Flora; Pſichea en de Minne-God; de Aarde met de aardse Godheeden; Juno Eolus gebiedende, de Winden los te laten, om de Vloot van Eneas te verspreiden; het Oordeel van Paris; de Aanbidding van 't Gulde Kalf, en Salomons eerste Regt.

Teegen het dertiende Penant hingen zestien Tafereelen van den Heer *Parrosel*, verbeeldende Landschappen, Belegeringen van Steeden, togten van Leeĳers en Hoofd-wagten, alwaar Soldaten zitten te speelen; ook een Christus en een Maagd Maria, en.

Aan het twaalfde Penant zag men een groote Samaritaanse Vrouw van de Heer *Friquet* van Vauroze; voorts

Twee Portretten van de Heeren *l'Allemand* en *Verselin*, als meede

Drie Tafereelen van den Heer *Guillebaut*; te weeten, de schaking der Sabyne Vrouwen; de aanbidding van het Kalf, en Rebecca de giften van weegen Abraham ontvangende.

Aan het elfde Penant vertoonde zig het Portret van den Heer de Monbron, Gouverneur van Camerik, ten voeten uit en byna levensgrootte geschildert door den Heer *de Largilliere*.

Dat van den Heer *des Portes*, zynde een groot Historie-stuk en door hem zelve geschildert, hebbende zig verbeeld zittende met gedood wild aan zyne voeten; maar hoewel 'er genoeg was, om hem en zyne Vrienden

458 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
te onthaalen, scheen hy nog meer te verlang-
gen.

Aan de andere zyde hing een groot stuk van
den Heer *de Fontenay*, verbeeldende Bloemen,
Vrugten en Vaezen met een Moor: voorts

Drie andere Tafereelen van middelbaare groo-
te, waar in dezelve Schilder getoont heeft,
hoe hy de Bloemen en Vrugten wist te behan-
delen; nog

Twée kleine Landschappen, waar in verschei-
de Land- en Zee-Gediertens, alle door den Heer
des Portes.

Aan het tiende Penant wierden gezien vyf
Schilderyen van den Heer *de Largilliere*; na-
mentlyk, een St. Petrus, zynde een vierkant
stuk van gemeene groote; het Portret van den
Heer Aubry, Reekenmeester; dat van de Juf-
frouw Ifolis; dat van den Heer de la Touanne,
Thesaurier der buitengewoone inkomsten voor
den dienst van den Oorlog, en dat van den
Heer de la Rouë: voorts

Vier groote Tafereelen van den Heer *Alexan-*
der ter hoogte van 20 duimen of iets minder; als
een oude Vrouw, die een jonge Dochter op de
Viool speelende, een Briefje toereikte; de ge-
boorte van Venus, die van Bacchus, en Bac-
chus met Ariadne.

Teegen het neegende Penant vertoonde zig
vyf Portretten in Olyverw door Juffrouw *Che-*
ron geschildert, van gemeene groote, als in
de bovenste rye haar Portret, beneevens dat van
haare Zuster en van Juffrouw Belo; in de mid-
delste rye die van den Heer Morel, een der
Musicanten des Konings en van de verstandige
Mevrouw Dacier: voorts

Vier

Vier Landschappen van den Heer *Armand* en een van den Heer *Beville*;

Drie Kinderen op de Wolken van den Heer *l'Allemand*,

Een Vrouw op een Bom spelende van den Heer *Alexandre*;

In de onderste rye drie Bloemstukken van den Heer *Huillot*; en eindelyk

Een Bloemstuk en een Vrouw in Pastel van den Heer *Garnier*.

Van het achtste Penant is onder de stukken van den Heer *Boulogne*, den oudsten, gesproken.

Aan het zeevende Penant zag men neegen Tafereelen van den Heer *Bouis*, verbeeldende den Heer la Forge, Generaal der Maturyner Monnikken; den Heer *Despreaux Boileau*, berugt Dichter; den Heer de *Pourroy*, Raadsheer van Grenoble; den Heer *Ferme l'Huis*; den Heer *Bernard*; Mevrouw *Penon* en hare Dochter in een stuk; Dom *Iissu*, een Cartuizer; den Heer *la Barre*, Ordinaris lid van de Academie der Musiek, en den Heer de *Troy*, den Zoon.

Van het zesde Penant is in het Artikel van den Heer *Coipel*, den Vader, gewag gemaakt.

In de schuinste van het Venster tusschen de neegende en achtste Penanten vertoonde zig vyf Prenten, door den Heer *Pica t* gesneden, daar onder een St. *Andreas*; voorts een, verbeeldende het May-stuk, door den Heer *le Brun* voor de Kerk van O. L. V. geschildert; St. *Paulus*, bewerkende het verbranden der Heidense Boeken; het May stuk, door den Heer *le Sueur* meede voor de Kerk van O. L.

Vrouw

Vrouw geschildert, en eenige andere stukken van Corregio na de Tafereelen van 's Konings Cabinet gesneeden.

Daarenboven ook een Opstanding Christi van den Heer *Vignon*, den oudsten.

In de Geevel aan de zyde van 't Water in de Kruisraam tusschen de tiende en neegende Penanten waaren zes Prenten door den Heer *Edelinck* gesneeden; onder andere een Magdalena, een St. Carel en St. Lodewyk van den Heer *le Brun*, als meede het Portret van den Heer *Mansart*, door hem gesneeden voor de Thefis, die de Zoon van den Heer Lambert gedefendeert heeft; dat Portret is door den Heer *Vivien* in Pastel geschildert.

Op dit pas moet ik nog een uitstap doen, om u te toonen, tot hoe verre de Heer *Vivien* zyn bequaamheid, om in Pastel te schilderen, in zyn groote onderwerpen van Historiese Portretten gebragt heeft, waar in hy ons gemeenlyk die zelve bevalligheid, kragt, natuurlykheid en eelheid voor oogen stelt, welke wy in de stukken, met Olyverw door onze groote Meesters geschildert, vinden: en Vrankryk zoude zig konnen beroemen in hem een van Dyk in 't Pastel te hebben. Maar waar uit meent gy, dat hy zyne gronden getrokken heeft? Uit de stukken in Olyverw; zyn May-stuk van 't Jaar 1698 en een ander Tafereel van omtrent twaalf voeten breed en tien hoog, verbeeldende de Familie van den Heer de Rhode, strekken ons tot overtuigende bewyzen. Dog om alleen van zyn Pastel te spreken; de Portretten door hem voor den Keurvorst van Beyeren te Brussel gemaakt, hebben hem alle mogelyke eer toegebragt.

bragt. Die Vorst deed, om zyn Portret te bewaaren, het zelve met een Glas van achten veertig duimen hoog dekken en wilde, dat die Schilder zig zelve schilderde, om zyn Portret naar den Groot Hertog van Toscanen te zenden, ten einde zyn Gallery, waar in die der beroemde Mannen plaats hebben, te versieren. De Portretten der eerste lieden van het Hof, van den Heer Mansart en verscheide andere zyn gunstige bewyzen van 't geen ik bybreng.

In de Kruisraam tusschen de tiende en elfde Penanten zag men vier Prenten, waar van de twee bovensten onderwerpen van Theses waren, door den Heer *Vallet* gesneden en de twee ondersten van den Heer *Maffon*; namentlyk, het Portret van den Grave van Harcourt, *le Cadet la Perle* genaamt, zynde staande en genoegzaam ten voeten uit verbeeld, en de breeking des Broods by het Avondmaal te Emaus, 't geen hy na Titiano gesneden heeft, zynde een groote Prent in de breedte.

In de Kruisraam tusschen de elfde en twaalfde Penanten vertoonde zig zes Prenten door den Heer *Vallet* gegraveert, en

In de Kruisraam tusschen de tiende en elfde Penanten na de kant van het Caroufel nog vier Prenten van denzelven Plaatsnyder.

In de Kruisraam tusschen de tiende en neegende Penanten na de kant van het Caroufel zag men de vier Elementen van *Albano*, door den Heer *Baudet* gesneden en den Koning opgedraagen.

Ten einde van alle de Schilderyen en na den grond van de Gallery vertoonde zig aan beiden zyden de Historie van Scipio, in Tapyten gewerkt

werkt na *Julio Romano*; teegen dat Behangzel hing geen een stuk, om niet van deszelfs gewoone schoonheid te bedekken.

Aan het einde en teegen het beschoot, 't geen de uitgestrektheid der gemelde Gallery besloot, was een groot vierkant stuk, verbeeldende den Heer Mansart, Opper-Intendant en Bewindhebber der Koninglyke Gebouwen, door den Heer *de Troy* geschildert.

Dit alles was door den Heer *Herault* op de steeds aangehaalde wyze geschikt.

Ik zal alhier uit Liefhebberij de fraaye Tafereelen doen volgen, die de groote Zaaln der Paters Jesuiten van het Professen-Huis van Parys, versieren.

Drie groote stukken, door *Andrea del Sarto* geschildert, verbeeldende het een de ontmoeting van Jacob en Esau, waar in de schikking zeer fraai is; het ander het Manna reegenen in de Woestyne, en het derde Moses op den Steenrots slaande. Dezelve waaren gemaakt voor de Capel van den berugten Jacques de Beaune in zyn Huis van Tours, van waar men dezelve voor eenige Jaaren nam en na Parys bragt, om aan den Koning verkogt te worden: dog te groot voor het Cabinet of de Gallery van zyn Majesteit bevonden zynde, wierd de Pater de la Chaise dezelve magtig en is de groote Zaal door hem daar meede versiert.

Een afscheidneeming van St. Petrus en St. Paulus na de Gerechtsplaats gaande, door *Dominico Passignaro*; dat stuk is heerlyk en des te kostbaarder, vermits men weinige van dien
Schil-

Schlder vind: 't zelve wierd door den Kardinaal de Janfon aan den Pater de la Chaife present gedaan. In de St. Pieter Kerk te Romen vind men twee stukken van *Passignano*, verbeeldende het een de Kruisfiging van St. Petrus en het ander St. Thomas den Apostel.

Een doode Christus, zynde een groot stuk boogsgewyze, door *Quintinius Metius*, waar van ik de omschryving in dit Deel op Bladzyden 11 en 12 gegeven heb.

Een geboorte Christi door Luigi Caraccio, waar van in 't eerste Deel op Bladzyden 437 en 438 gesproken is.

Een opwekking van Lazarus, zynde een stuk van middelbaare groote, door *Fra. Sebastiano del Piombo* en 't geen hem tot een model verstrekt heeft voor een groot Tafereel, door hem in Italiën geschildert.

Een Gebed in den Hof van Gethsemané, door *Albert Durer*.

In de hooge Zaal te midden in het Huis onder andere fraaye stukken een Hoofd van Christus met Doornen gekroont, zynde een der schoonste stukken van *Titiano*.

Een St. Joannes den Dooper in de Woestyne predikende, van omtrent zes voeten breed en vier a vyf voeten hoog, zynde een der deftigste en allerduidelyksten van *Albano*, door den Prinse Viani; Romein en Ridder der Koninglyke Ordens, aan Pater de la Chaife vereert.

Een Ste. Praxeda, het Bloed der Martelaaren verzamelende; dat stuk schynt uit het School der *Carraccio's*.

Dertien fraaye koppen, verbeeldende Christus en de twaalf Apostelen, door een Vlaams Schilder.

Een

Een groot stuk van den Heer *le Brun*, verbeeldende Tomiris het Hoofd van Cyrus in Bloed dompelende: in het leeven van dien Schilder heb ik op Bladzyde 369 van dit Deel een omschryving van dat stuk gegeven.

De Koning te Paard, zynde een stuk van vyf voeten hoog, door *van der Meulen*, en het grootste Beeld, 't geen die Schilder verbeeld heeft; zyn Majesteit is deftig geplaatst op een ros, volmaakt schoon, vurig en leevendig Paard: dat stuk is door den gemelden Schilder aan Pater de la Chaise present gedaan.

In 't Vertrek van dien Pater een marmer Basrelief by wyze van een ronde Medaille, verbeeldende een Maagd Maria ter halver Lyf, zittende en houdende het Kind Jesus, door *Albert Durer*.

Het Hoofd van Christus met Doornen gekroont, geschildert door den Heer *le Brun*.

En eindelyk teegen de schoorsteen van dat Vertrek een groote Teekening van een Thesis geheel in 't graauw, geteekent, gewasschen en met wit gehoogt door den berugten *Tempesta*, die dat stuk in 't koper moest brengen, indien de dood van den Kardinaal Ubaldo, aan wien men het opdroeg, in dientusschen tyd niet voorgevallen was: 't zelve verbeeld de omstandigheid der oorsprong van het Wapen der Ubaldo's. Zie hier die omstandigheid in weinig woorden.

De Keizer Rudolphus met alle zyne Hovelingen op de Harten-Jagt zynde, hield Ubaldo, een der Voorouders van die Familie, met een stuk houts een Hart teegen, 't geen de Keizer nazettede, en gaf dien Vorst daar door gelee-
gen-

genheid de eer van de Jagt te behaalen en den doodsteek aan dat Dier te geeven. Die Prins verleende hem, om een zo stoute en zonderlinge daad voor altoos roemrugtig te maaken, dat stuk Houts tot een Wapen, 't geen zyne nakoomelingen des te meer vereert, als het in een anderen zin tot last zoude verstreken. Het onderste van de Thesis bestaat uit een ander onderwerp van verwondering, verbeeldende twee steilen, konstig uitgevonden en beladen met allerley soort van Wild, vlugtende voor Honden van verscheide soorten, die het vervolgen: deeze Jagt strekt ten sieraad van de rondte der steilen, in plaats dat zulks gemeenlyk uit Bladeren en geboomte bestaat.

Zie daar alles, 't geen ik tot voldoening van het gemeen doen kan, door het een denkbeeld te geeven van 't gunt men niet gewoonlyk ziet en om ten getuigen te verstreken van al wat den roem onzer schrandere Konstenaaren luister kan byzetten.

Laaten wy nu van de Graveerkunde spreken en van die dezelve geoeffent hebben, door de verscheide agtereenvolgende werken, die in 't licht gekoomen zyn, aan te haalen. Om waar toe te koomen ik geen ander doelwit hebbe, dan de Prentkonst in den grond te doen kennen, zo wel als de beroemste Plaatsnyders, die tot nog toe te voorschyn gekoomen zyn. In het eerste Deel gaf ik bereids een denkbeeld van de Plaatsnykunde in 't algemeen, spreekende van 't geen in een Plaatsnyder vereischt word en de volmaaktheeden, die zyn Graveer-zyser moeten verzellen, enz. alles gegrond op de zeekerste en weezendlykste voorschriften uit de bevinding der

kundigste Plaatsnyders getrokken. Dog om de verhandeling deezer stoffen, die veelligt eenige verdrietig mogten schynen, door een reeks van verscheide werken, welke ik zal poogen te noemen, eenigermaate aangenaam te maaken, is myn toeleg, de gezegde verhandeling, daar het pas geeft, te doormengen met de Leevensbeschryving der beroemste Plaatsnyders en het opnoemen van 't geen zy voortgebracht en de Liefhebbers verzamelt hebben, beneevens veel andere mengelstoffen.

V E R H A N D E L I N G

V A N D E

P L A A T S N Y K U N D E

Waar in agtereenvolgende van het leeven en de Werken der beroemste Plaatsnyders gesproken word.

Het Woord *Estampe* (*) in 't Frans, is afkomstig van het Italiaans *Stampare*, 't geen Prenten of drukken beteekent. Hebbende tegenwoordig van den oorsprong der Plaatsnykunde te spreken, zult gy het niet wanvoeglyk vinden, dat ik, zonder veel van myn voorgenoome doelwit te weiken, u een weinig over de Graveerkunde op Bergstoffen en eedele Gesteentens onderhoude. Gy weet, dat zulks reeds by de Ouden in gebruik

(*) Prent.

bruik was ; dog een geruimen tyd te niet ge-
gaan en eerst weeder onder den Paus Martinus
den V. herbooren is. Onder verscheide, die zig
daar meede bezig hielden, was

Giovanni da Castel, welke voor Alphonfus,
Hertog van Ferrare, Clemens den VII. en
Keizer Carel den V. verscheide stukken op zeer
kleine Steenen sneed, die niet in een enkel Por-
tret bestonden, maar in onderwerpen van His-
torien na Michel Angelo en andere groote Man-
nen; als de schaking der Sabyne Maagden enz.
Hy overleed te Faënza in 't Jaar 1555, in den
ouderdom van 60 Jaaren.

Mattheo dal Nasaro quam in Vrankryk en ver-
toonde zyne werken aan François den I, die
hem in zyn dienst behield en voor wien hy zelfs
Teekeningen tot Tapyten, die de Koning in
Vlaanderen deed maaken en waarover hy het
bestier had, ontwierp: hy keerde vervolgens
na Florence, en de Koning na den slag van
Pavia in Vrankryk terug gekoomen zynde,
ontbood hem om Munt-Meester te zyn. Hy
overleed in 't Jaar 1547.

Valerio Vincentino maakte voor den Paus Cle-
mens den VII. een Koffertje van Berg-Cristal,
waarop hy het geheele Lyden Christi sneed.
Die Paus deed het aan den gemelden Koning pre-
sent, toen hy in Vrankryk quam wegens het
Huwelyk van zyne Nichte Catharina de Me-
dicis met den Hertog van Orleans, die nader-
hand Koning wierd en zig Hendrik den II
van dien naam heetede. Vincentino maakte ook
een groot getal andere werken en overleed in
't Jaar 1546 in het 68ste zyns ouderdoms: hy
liet een Dochter en haar een meenigte Tee-

keningen en Oudheeden na : zy graveerde ook volmaakt wel.

Luigi Anichini was ten eenemaal verwonderlyk in 't gunt hy sneed. Onder andere maakte hy een Medailje voor den Paus Paulus den III. waar op hyaan de eene zyde zyn Portret en aan de andere kant Alexander den grooten leggende aan de voeten van den Opper-Priester te Jerufalem verbeelde; welk stuk Michaël Angelo ziende, zig uitliet, dat die konst tot den top van volmaaktheid gesteege was : ook graveerde hy een Medailje voor Hendrik den II.

De Oorsprong der Prenten kooft van *Maso Finiguerra*, een Florentyn, die in 't Jaar 1460 in Zilverfmidswerk arbeidede. Hy was gewoon een aarde afdrukzel te maaken van al 't gunt hy op Zilver, om te emailleeren, sneed, en dewyl hy in die aarde Vorm gesmolte zwavel goot, vertoonden zyn laatste afdrukzels, met Oly en Zwartzel gewreeven, het zelve dat op Zilver gegraveert was : zo dra hy zulks zag, vond hy middel die verbeeldingen op het Papier te brengen, door het vogtig te maaken en 'er met een gladde Rol over te stryken, waar door dezelve als met de Pen geteekent scheenen. *Maso* zyn geheim kenbaar doende worden, wist hem *Baccio Bandanelli*, die een Zilverfmid was, niet alleen wel na te volgen; maar bragt zelfs iets fraayer voor den dag; zig in 't geen hy sneed van de Teekeningen van Sandro Boticelli bedienende. Dit alles was nog van geen groote aangelegenheid; maar *Andrea Mantegna* daar van kennis bekoomen hebbende begon verscheide zyner werken te laten graveeren en zettede het gebruik dier konst sterk

voort:

voort: ook was 'er een zeekeren *Martin*, Schilder van Antwerpen, die zyne eige werken begon te graveeren, waar van hy verscheide prenten na Italien zond, die met een M en een C gemerkt waaren. Ik zal niet spreken van een zeekeren *Ghirardo* van Florence, welke dezelve namaakte.

Albert Durer was een goed Teekenaar en begaf zig tot het Plaatsnyden en Etzen: zyne Prenten van het Jaar 1503 wierden zeer gezogt. Ik zal thans alleen van hem spreken, in zo verre zig de verbintenis, die hy met anderen maakte, uitstrekt, terwyl ik nog uitstel by vervolg breedvoeriger van hem gewag te maaken. Na dan zes en dertig stukken van het Lyden Christi in hout gesneeden te hebben, quam hy met *Marc Antonio Bolognese*, van de Familie der *Raimondi's*, overeen, op wat wyze dezelve te verkoopen: deeze had by hem gewoont, om zig te volmaaken en was vervolgens na Bologne gekeert. Hy begaf zig dan met dezelve na Venetien, alwaar verscheide luiden dezelvev tragteden na te maaken; dog hy beroemder zynde en dien wy meede *Marc Antonio di Francia* noemen, vermits hy Discipel van *Francisco Francia* van Bologne was, zig aldaar met het graveeren van Zilveren Plaatjes ophoudende, die de Vrouwen van Bologne op haare Cinturen droegen, de gemelde stukken in zyn magt hebbende begon ze zelfs na te maaken en zo sterk in 't koper te graveeren als *Albert Durer* in hout gedaan had; dus hy daar in zo wel slaagde, dat hy het zelve merk, waar meede de Origineelen geteekent waaren, 'er op zettende een ieder bedroogen wierd en dezelve voor die van *Albert Durer* kocht: eenige daar van in Vlaanderen overgebracht zynde,

was Albert Durer daar over zo zeer gestoort, dat hy zig zonder tydverzuim na Venetien begaf, om zyne klagten by den Senaat in te leveren; dog al 't geen hy verwerven konde, was, dat Marc Antonio Franci den naam van Albert niet meer op de stukken, die hy graveerde, gebruiken zoude.

Hier op vertrokken zy beide uit Venetien; Marc Antonio reisde na Romen, alwaar hy zig geheel aan het Teekenen overgaf, en Albert keerde weeder na Vlaanderen en vond aldaar *Lucas* van Leyden, die met zeer goed gevolg arbeidede; want, offchoon hy geen zo bequaam Teekenaar als Albert was, verstond hy de behandeling van het Graveeryzer beeter en werkte met meer eelheid: zyne eerste werken quamen in 't Jaar 1589 te voorschyn en de stukken, welke hy voorts gemaakt heeft, beloopden een groote meeningte.

Marc Antonio (dien wy niet meer de bynamen van *Bolognese*, *Franci* of *Raimondi* geeven zullen, nadien zulks het zelve is) sneed na *Raphaël* de *Kinder-Moord*, het *Avondmaal*, de *Neptunus*, rondom wien men de *Historie* van *Eneas* ziet; ook graveerde zyn *Vrouw* reedelyk wel. *Marc Antonio* leefde in 't Jaar 1500: hy was een bestipt navolger van zyn *Origineele* stukken, maar niet vlug in 't behandelen van 't *Graveeryzer*, nog had geen fraaiheid in het *ordonneeren* en *schikken* zynen *insnydzels*; alles heeft 'er dezelve kragt in, 't geen in een stuk niets voor doet koomen nog afweiken. *Raphaël* egter zyn geneigtheid ziende, deed hem een *Teekening* van zyn hand in 't *Koper* brengen, verbeeldende een *Lucretia*: dit eerste stuk behaagde

de Raphaël zodanig, dat hy besloot, hem eenige zyner anderen te doen graveeren: vervolgens maakte hy een Oordeel van Paris, waarover een ieder verbaast stond.

Raphaël had in zyn dienst een Jongman, Baviere geheeten, die zyne Verwen wreef; deezendeed hy de Prenten van Marc Antonio drukken en hield hun beide steeds in 't werk aan het in 't ligt brengen van verscheide zyner werken

Ik zal alhier niet optellen al 't geen hy na Raphaël gesneeden heeft, vermits men dezelve in de breedvoerige Catalogus der stukken, na dien Meester gegraveert, aan het einde van dit Deel met genoeg zien zal: ondertusschen zal ik vooraf zeggen, dat op de Prenten, na Raphaël in 't Kooper gebragt, een S en R gevonden word, om Raphaël Sanctio te beteekenen, en op die van Marc Antonio een M en F. Raphaël zond verscheide van dezelve na Albert Durer, die zulks zeer waardeerde en hem daarentegen alle, die hy gesneeden had, zond, beneevens zyn Portret, 't geen hy zelfs geschildert had.

Marc Antonio sneed na de dood van Raphaël, die in 't Jaar 1520 voorviel, twee groote Veldslagen en andere stukken voor Julio Romano, die uit eerbied voor zyn Meester geduurende zyn leeven niets in 't ligt had willen brengen.

Ook graveerde Marc Antonio twintig Prenten na de Teekeningen van Julio Romano, en Aretino maakte op ieder een Klinkdicht, zo ligtvaardig, als de daarin verbeelde Figuren waaren: waar door zig Julio Romano een gestreng straf op den hals gehaalt zoude hebben,

indien hy in Rome geweest was, toen de Paus Clemens de VII 'er kennis van bequam, die de handen op alles deed leggen, wat hy bekoomen kon en Marc Antonio by de kop liet vatten, welke het leeven verlooren zoude hebben, indien hy niet uit de gevangenis ontsnapt was; na Florence geweeken zynde, spraaken de Kardinaal de Medicis en Baccio Bandanelli voor hem; hier by quam nog, dat hy geduurende zyn aanweezen de St. Lourens nade Teekening van Bandanelli voltooidde te snyden en weetende, dat deeze zig zomtyds by den Paus Clemens den VII beklaagde, dat hy zyne Teekening bedorf of niet wel uitvoerde, de Prent, die hy nu gemaakt had, en te gelyk de Teekening dien Paus ter hande stelde, welke groote kennis van de konst bezittende, welhaast ontwaar wierd, dat de Plaatsnyder, wel verre van iets in de Teekening van Bandanelli verandert te hebben, zelfs verscheide feilen verbeetert had; zulks Marc Antonio door de fraaiheid van die Prent de goede gunst van den Paus weeder bequam, by wien hy uit hoofde van zyne gegraveerde stukken alle agting verlooren had.

Wanneer Rome eenigen tyd 'er na door het Leeger des Keizers in den Jaare 1527 ingenoomen wierd, verloor Marc Antonio al 't geen hy bezat en 'er als een vlugteling uitgeweeken zynde, is hy aldaar nooit weeder terug gekoomen. Ook weet men niet, dat hy zedert veel gesneden heeft. Alleen liep het gerugt, dat hy een en het zelve stuk voor twee verscheide Kooplieden gegraveert hebbende, een van hun hem zyne geringe trouw met een langzaam werkend vergif vergolden had, waar aan hy overleeden

leeden was omtrent 't Jaar 1530; aan welk zeggen men ligtelyk geloof kan slaan.

Die het best onder Marc Antonio geslaagt hebben, waaren *Silvester van Ravenna* of *Ravignano*, *Agostino Venetiano* en *Julio Bonazone*. 't Gunt zy na Raphaël gesneeden hebben, zal men hier na in de gemelde Catalogus kunnen vinden. De eerste merkte zyne Platen met een R en S; ook vind men eenige Prenten van hem met een M en R geteekent. De tweede zettede een A en V. Behalven de Prenten, die zy na Raphaël sneeden, graveerden zy ook veele voor Julio Romano. Na de dood van Raphaël hield de Beeldhouwer Baccio Bandanelli, Agostino by zig en deed hem verscheide zynere Teekeningen in 't Kooper brengen.

Men vind zeeven hondert veertig Prenten na de Tafereelen of Teekeningen van Raphaël en een andere groote meepigte na de schetzen van Luca Penni.

Hugo da Carpi was insgelyks berugt door zyn graveeren in hout, en vond het middel met wit te hoogen, gelyk in de Teekeningen in 't graauw geschied. Hy schilderde een stuk met den top van zyn Vinger, zonder zig van 't Penceel te bedienen, welk Tafereel men te Romen op het Autaar van St. Regardus ziet. Michaël Angelo zig genoodzaakt vindende zyn gevoelen van dat stuk te uitten, zeide alleen, dat Carpi zig veel liever van 't Penceel bedient mogt hebben.

Balthazar Peruzzi, een uitmuntend Schilder van Siena, volgde de manier van Carpi in de Prenten, die hy uitvoerde.

Antonio di Trento die kundigheid geleert hebbende, sneed een groot stuk, verbeeldende de onthalzing van St. Petrus en St. Paulus; ook een ander groot stuk, waar in de Sybil Tiburtina aan den Keizer Octavius het Kindeke Jesus vertoont in de schoot van Maria geboren. Nog zyn na zyn dood verscheide zyner stukken door Giovanni Nicola Vincentino gedrukt.

Francisco Parmesano heeft insgelyks verscheide Plaatn van een beeter smaak als Hugo da Carpi gesneden: in eenige Prenten ziet men, dat hy zig van het Graveeryzer en het sterkwater bedient heeft; onder andere vind men van hem een Geboorte Christi en een dood van onzen Zaligmaaker door de Maria's beschreit wordende.

De manier van etzen, die toen uitgevonden wierd, was zeer voordeelig en nut, offchoon dezelve nog niet zo net was dan heedendaags, vermits zy het met het Graveer-zyzer niet nader ophaalden, 't geen het werk zo veel konst als geeft byzet.

Jeronimus Cock een Vlamingen en *Battista* van Venetien of *Battista Franco* en verscheide andere wierden indien tyd bekend: ook deed Baviere, van wien ik reeds gesproken heb, verscheide werken na Boffo en Perrin del Vago door *Jacomo Caraglio* van Bologne graveeren, die de manier van Marc Antonio, zo veel hy konde, navolgde: onder andere sneed hy een ontleedkundig Beeld, 't geen een Doodshoofd in de hand hield, zittende op een slang en een zingenden Aap; als meede zes Plaatn, de daaden van Hercules verbeeldende. Ten tyde
van

van de plondering van Romen graveerde hy voor Rosso de schaking der Sabyne Maagden, dog 't geen niet voltooit wierd; vervolgens werkte hy voor Francisco van Parma en Titiano; maar de kundigheid van in Cristal en andere eedele Gesteentens te snyden gevonden hebbende, gaf hy zig daar toe geheel over.

Verscheide meenen, dat de Oorsprong, of om beeter te zeggen, de hernieuwing der Graveerkunde in 't Jaar 1490 voorviel, en dat die dezelve geoeffent hebben, zyn

Israël Martinus Schon, *Tudescæ* en eenige anderen, door de liefhebbers de Meesters met de Kandelelaar geheeten, en andere. Hunne Prenten hebben den naam van stukken met quaad Zwartzel of Schryf-Inkt, vermits zy de bequaamheid nog niet bezaaten, goede Druk-Inkt te maaken: hier van zal ik by vervolg breedvoeriger spreken.

Omtrent dien tyd had men *Martin Ruotta Sebenzani* en *Cornelis Cort*, beide uitmuntende Plaatsnyders. Ruotta heeft in 't klein twee verscheide laatste Oordeelen gesneeden, waar van het een dat van Michaël Angelo was, en het ander dat hy in 't Jaar 1578 den Keizer Rudolphus opdroeg: ook heeft hy verscheide Portretten gegraveert, onder andere dat van dien Keizer met verscheide andere Prenten na Titiano.

Ook leefde toen *Aneas Vicus* van Parma, die na verscheide Meesters gesneeden heeft; onder andere Ornamenten in Grottesco na Francisco van Parma: ook heeft hy veele Portretten, onderwerpen voor Medailjes en Graftomben, als meede de Læda van Michaël Angelo,

lo, een Maria Boodschap van Titiano en zyn Historie van Judith; nog de Portretten van Bandinelli; den Groot-Hertog van Toscanen en andere groote Prinzen van Europa gegraveert.

Vervolgens bragt hy het Tafereel van Salviati, de Bekeering van Paulus verbeeldende, in 't koper en begaf zig tot het snyden van de Antieke Medailles der Keizers en Keizerinnen. De Hertog van Ferrare hield hem in zyn dienst. Hy maakte een Geslagtboom van alle de Portretten der Keizers en hun Geslagt-Tafel in twee Blaaden: ook vyftig stuks, verbeeldende de Kleedingen van verscheidene Natien, als Fransen, Spanjaarden, Italiaanen, Engelsen enz., als meede een Geslagt-Tafel van den Marquis en den Hertog van Ferrare, by wien hy overleeden is.

Cornelis Cort wierd in 't Jaar 1536 te Hoorn in Noord-Holland gebooren en heeft zig langen tyd in Italiën opgehouden, alwaar hy de berugste plaatzen doorliep, en niet vergat, zig na Venetien te begeeven, alwaar Titiano hem met de uiterste beleefdheid by hem in huis nam, gelyk hy van zyn kant niet affloeg zyn aanbieding, om alle zyne Tafereelen en Teekeningen in 't koper te brengen, waar van men de Prenten nog ziet. Ook heeft hy in 't Jaar 1565 verscheide groote Historische Landschappen met Beelden van Heiligen, door Jeronimo Mutiano geïnventeert, gesneden, en twee Jaaren 'er na eenige onderwerpen van Historien na *Julio Clovio* uit Croatien. Na lange te Rommen, werwaards hy gekeert was, gearbeid te hebben, overleed hy aldaar in 't Jaar 1578 en het 42ste zyns ouderdoms. Hy heeft honderd een en vyftig stukken zo van zyn eigen Teekening als na *Raphaël*, *Frans Floris*, *Polidoor*, *Frederico Barocchio*,

chio, Titiano, Bartholomeus Spranger, Marcello Venusto, Mutiano en veele andere gegraveert. Dat getal is niet zonder zeekerheid opgegeeven, vermits de Abt de Villeloin dezelve alle byeen verzamelt heeft.

Cherubin Albert heeft verscheide Tafereelen te Romē geschildert en veel gegraveert; ook zeer konstig na de Werken van *Polidoor* en *Fredrico Zucchero*, als meede veele Platen na *Rosso*, een Florentyn, in 't Jaar 1575, gelyk blykt uit de Prenten, waar op het Jaartal staat, gelyk ook op die na *Michaël Angelo* gesneeden zyn. Hy overleed in 't Jaar 1615 en het 63ste zyns ouderdoms. Van hem zyn honderd zes en tagtig schoone Prenten zo van zyn uitvinding als na *Raphaël, Michel Angelo, Andrea del Sarto, Frederico* en *Thadeo Zucchero, Rosso, Franciscus Vanius, Polidoor Carravagio* en andere.

Dominico Bariere heeft te Romē na Dominicyn gegraveert en verscheide Perspectieven, Tuynen en Fonteynen te Romē in 't Jaar 1647 geïnventeert, geteekent en gesneeden, als meede verscheide onderwerpen van Historien en Zee-Gezigten. Hy was van de smaak van la Belle, gelyk ook *Goyraud*, die een groot gezigt van Romē gemaakt heeft.

Gaspard du Ghet, Schilder en Schoonbroeder van den Heer *Poussyn*, heeft te Romē fraaye Landschappen geïnventeert en gesneeden; hy overleed in 't Jaar 1666.

Nicolaas de la Fleur, een Lotteringer, heeft te Romē een Boek met Bloemen gesneeden, groot twaalf Blaaden en de Titelpaat, waar op zyn Portret met Bloemen omgeeven.

Petrus Santus Bartholus, of *Pietro Santo*, heeft de

Daa-

Daaden van Leo den X, in veertien stukken ende Titelplaat na *Raphaël* graveert, die dezelve in 't Vaticaan geschildert had: ook ziet men van hem de Oudheeden van Romem, en acht en zeeventig Plaaten Basreliieven en de Titelplaat, waar op het Portret van den Kardinaal Flavius Chisi; vier groote Beelden ten voeten uit, gemerkt a. b. c. d. en acht Borstbeelden met de volgende Letters geteekent: nog acht en neegentig stuks andere Figuren en Borstbeelden.

Bernardinus Capitellius heeft insgelyks Antieke Friesen byna gelyk *Pietro Santo* gesneeden, als meede Renloopen en Intreeden.

Melchior Girardini, Schilder van den Kardinaal Ant. Barberini, heeft verscheide eigenziinnige inventien graveert.

Du Perac van Parys, heeft in 't Jaar 1500 verscheide vertooningen en eenige Romeinse Tuynen in de manier van *Tempesta* na *Titiano* gesneeden.

Raphaël Schiaminose, heeft verscheide stukken uitgevonden en geïnventeert, onder andere de twaalf Keizers, zeer groote koppen in 't Jaar 1606; men zoude dezelve van de hand van *Tempesta* houden.

Philippe Thomassin heeft te Romem verscheide stigtelyke onderwerpen na verscheide Meesters graveert, onder andere de Gedaantverandering van Christus, zynde een Tafereel in de Kerk van St. Pieter in Montorio, door *Raphaël* geschildert, gelyk ook eenige onderwerpen na *Frederico Barocchio*.

Nicolaas Chaperon van Chateaudun, Discipel van den Heer *Vouet*, heeft zig een geruimen tyd te Romem onthouden en aldaar de Loges van *Raphaël* in twee en vyftig stukken gesneeden, en was beeter Plaatsnyder als Schilder. Re.

Remigio Cantagallina heeft verscheide vertoningen van Ballets gegraveert: ook heeft *Callot* onder deezen geleert.

Francisco il Valesio was Schilder en heeft eenige Portretten gegraveert.

Valerianus Regnartius heeft na *Ant. Pomerancie*, *J. Ant. Lelius*, *Aug. Ciampellus Florent.* en *J. Nicol. Cressius* gesneden.

Bartholomeus Coriolanus graveerde in 't Jaar 1637 te Romen in hout, onder andere een *St. Jeronimus* halver Lyf in 't graauw na *Guido*, als meede in Italiën verscheide Titels van Boeken, Zinnebeeldige en Historise onderwerpen en Thefes na *Franc. Vanius*, *C. Felini*, *Guerchini*, enz.

Pierre Woeiriot, een *Lotheringer*, heeft onder andere een en vyftig stukken, zynde kleine Antieke onderwerpen en de Titelplaat gesneden.

Nicolaas de la Casa, een *Lotheringer*, was meede een *Plaatsnyder*.

Agostino Metelli, Schilder geboortig van *Bologne*, heeft een Boek van Ornamenten van de Architectuur gegraveert, bevattende acht en veertig Platen, waar onder een met twee merkteekenen: ook heeft hy een meenigte *Cardoefen* geïnventeert en gesneden; hy begaf zig tot reizen en is in 't Jaar 1660 in Spanjen overleeden.

J. Battista de Cavallieris heeft zeedert het Jaar 1559 tot 1574 veel gegraveert.

Agostino Venetiano van *Masis* heeft verscheide Portretten in 1534, 1535 en 1536 gesneden. Ook vind men verscheide andere Prenten van hem, onder andere de zeeven Daaden van *Hercules* en een meenigte *Vaezen*: op eenige zyner Prenten ziet men 1514; hy zettede altoos de Jaartallen.

Falda, een Milanees, heeft verscheide gezigten van Kerken en Paleizen gesneden.

Van Ostade, een Hollands Schilder, heeft veel gegraveert en is, na *Brouwer*, de eerste in de *Grotesco's*.

Goutb, de Wilde, Lievens, Visscher en *Waterlo*, Hollandse Plaatsnyders, hebben verscheide onderwerpen gegraveert.

Etienne de Losne had een zeer eel Graveer-zyser, heeft wel in 't klein geslaagt en veele stukken na verscheide Meesters gesneden.

George l'Allemand graveerde verscheide Figuren in hout, die Busink in 't ligt gaf.

Theodorus van Thulden, Schilder en Plaatsnyder, heeft de Daaden van *Ulysses*, door *Rosso* te *Fontainebleau* geschildert, in 't koper gebragt.

Petrus de Jode, een uirtuntend Vlaamsch Teekenaar, heeft het Oordeel van *Jean Cousin* gesneden.

Etienne du Perac van *Parys*, van wien ik reeds gesproken heb, verstond de Beeldhouwkunde en teekende de *St. Pieters Kerk* en andere Oudheden van *Romen*, die hy naderhand in 't koper bragt.

Te *Lion* bevond zig een Plaatsnyder, in de wandeling *le Petit Bernard* geheeten, die zeer wel in hout gesneden heeft, voornamentlyk 't gunt men van hem van het Oude en nieuwe Testament ziet. Zyn naam was *le Petit Albert* en hy quam uit *Vlaanderen*, zyn Vaderland, na *Lion*, alwaar hy zig neerzette en door zyne werken veel roem behaalde. Hy had Broeders, dog die zig niet bekent gemaakt hebben.

Etienne de Rivierre, Crache, George, Volant, Maupin, Duval, Graffart, la Roulliere en *Jean Pa.*

Papillon hebben insgelyks in hout gesneeden.

Wy hebben ook te Rouen een zeekeren *le Sueur*, die meede in hout arbeid; dog zyn Zoon *Vincent le Sueur* maakt zig te Parys beroemder door de eele manier, die hy aan zyn Graveerwerk in hout weet te geeven en door de bestiptheid, waar meede hy de Teekeningen volgt, welke hem ter hand gestelt worden; en zelfs zoude ik kunnen zeggen, dat gelyk *Callot* zyn *Eduard Ecman* had, die hem in zyn Graveerwerk in hout zo wel heeft nagevolgt, deeze het Graveer-zyser van *Callot* in dat van den heer *le Clerc* aanmerkt, 't geen hy met alle mogelyke naarstigheit navolgt.

Vr. Maar zeg my, bid ik u, hoe het etzen geschied; vermits gy zulks te vooren zo zeer gepreezen hebt, ik heb al gedreigt het u eerder te vraagen. Gy kond daar na wel weeder uw verhaal hervatten.

Antw. Vermits het voornaamste van het etzen bestaat in het maaken van de Vernis, die men op de Plaat leggen moet, zal ik zulks uitleggen. Nadien van deszelfs Vernis de netheid afhangt, waar meede men 'er op teekenen kan en in deszelfs hardheid de teegenstand bestaat, dien het sterkwater aantreft, 't geen gevolgelyk niet byt dan in 't geen het bloot vind, door de Teekening, die 'er in geschraapt is; zal ik beginnen met u meede te deelen een Recept van een Vernis, 't geen ik uit een waardig handschrift getrokken hebbe, om u voorts te zeggen, op wat wyze men dezelve op de Plaat hegt, 'er op teekent en 'er het sterkwater opgiet.

Om een zeer goede Vernis te maaken om te etzen.

Neemt twee en een half Once Grieks Pek wel gezuivert en zo veel pynboomen Hars, meede wel gezuivert; smelt deeze beide stoffen in een aarde kroes; doet 'er vervolgens twee Oncen Noot-Oly by en laat dit alles zo lang op het vuur staan, tot dat het wel vermengt is. Het Pek en de Hars kan men zuiveren, door dezelve te laten smelten en vervolgens, terwyl ze nog heet zyn, door een fyne linnen doek te laten loopen, het linnen met twee kleine plankjes drukkende en 't geen 'er uitloopt in water ontfangende. Men moet dezelve ieder afzonderlyk zuiveren en het gewigt der Drogeryen neemen, na dat dezelve geheel gezuivert zyn. Het zoude beeter en gemakkelyker weezen, dezelve door een Apothekar of Drogist te laten zuiveren.

Op de vermenging komt het meest aan; want zo de Vernis te lang gekookt heeft, berst zy, en zo men dezelve te weinig kookt, wil zy niet droogen. Een Apothekar of Drogist, die de slag van het vermengen heeft, zoude 'er het best van kunnen oordeelen: alleen kan ik in 't algemeen zeggen, dat betreffende de volle vermenging van de Vernis, men dezelve, onmiddelyk na de beide stoffen gesmolten zyn, niet boven een quartier uurs op het vuur moet laten, dezelve gestaadig met een spatel roerende.

Men legt de gemelde Vernis op 't koper, wanneer het geheel gepolyft en de Plaat wel ge-

gewarmt is, en strykt de Vernis met de Veer van een kleine Duive- of andere Pen over de Plaat, tot dat de laag meer of min dik als een blad papier is; ook moet men dezelve zeer effe en gelyk leggen, 't geen gemakkelyk geschiet, zo 't koper warm genoeg is, en indien het geen warmte genoeg heeft, kan men het weeder op het konfoor leggen, en 'er onderwyl de Vernis overstryken: maar men moet zorg draagen, het vuur niet te heet te stooken, uit vreeze, dat de Vernis droog zynde, bersten mogt.

De Vernis heeft lang werk te droogen; ook bereid men de Platen op zyn gemak en langzaamerhand: in de Winter kan men dezelve op een warme plaats houden, als op een Oven, mits men zorge drage, dat geen stof op de Platen valt; ook moet men dezelve niet schuins of op haar kant zetten, maar vlak neer leggen, anderzints zoude de Vernis na beneden zakken. Men maakt de Platen Zwart met den damp van een Kaars van Hars, 't geen geschieden kan, terwyl men 'er de Vernis oplegt, of eenige daagen 'er na, wanneer de Vernis begint te droogen en wat gestolt is, welke manier ook beeter schynt; de andere egter maakt, dat de Vernis eerder opgedroogt, maar daardoor kan dezelve ook te ligter bersten.

Wanneer de Vernis droog is, blinkt zy als gepolyft marmer en houd zo vast, dat men dezelve naauwelyks met de Nagel kan aflagten, en egter kan men 'er zeer gemakkelyk op werken, zonder vrees van haar te ontblooten, zelfs met kryt, mits 'er geen steentjes in zyn, of met zeer fyn en week rood kryt en nog beeter met

484 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
ander Teeken-kryt. Zo men by ongeluk iets ontbloomt, dat niet drukken moet, moet men, alvorens het sterkwater 'er op te gieten, alle de feilen met een weinig gesmolte smeer dekken en met een Penceel een weinig Terpentyn stryken over 't geen men niet hebben willen dat drukt.

Men werkt op de Vernis met Naalden, die alleen daar toe gesleept zyn, en men moet zig niet slegts vergenoegen met de Vernis te ontblooten, maar de Naald moet min of meer in 't Kooper dringen; anderzints zoude de Etzing niet net zyn. Ten dien einde moet het Kooper ook zo wel gepolyft weezen, als mogelyk is, anderzints zoude de Naald niet overal eeven diep gaan; maar zo zulks vereischt word, kan men het Graveer-zyer over eenige plaatzen laten loopen, daar het sterkwater niet genoeg ingebeeten heeft.

De Plaat met de Naald ten vollen geteekent zynde, legt men geheel in 't rond een boord van omtrent een duim hoog: dit geschied gemeenlyk met wit Wasch, gemengt met een vierde deel Terpentyn, om het handelbaarder te maaken, zig zelfs van vuur bedienende, om het des te beeter in de rondte vast te doen hechten: vervolgens giet men sterkwater op de Plaat overal van een gelyke hoogte, namentlyk van omtrent een duim: men moet de Plaat waterpas leggen, want het water altoos regtlyk werkt, en de werking op een Zolder of in de open lugt laten geschieden, maar vooral beletten, dat 'er weinig of geen wind bykoomt.

Gemeenlyk is het sterkwater, dat men maakt vind, te viinnig en breed de Etzing uit;
waar-

waarom men 'er een derde gemeen water onder giet, om zyn woede te maatigen; en dan heeft het drie en een half of vier uren noodig, om zyn werking te doen: men kan weten of het genoeg gebeeten heeft, wanneer zig deszelfs werking overal vertoont, en het K'oper, 't geen het uitbyt, op het water een volkoomme afbeelding maakt van 't gunt men geteekent heeft, 't geen nooit mist, wanneer de wind zulks niet belet.

De Plaat geëft en het sterkwater 'er afgooten zynde, is het noodzakelyk de Plaat met gemeen water wel aftewasschen, om te beletten, dat eenig overblyfzel van het sterkwater dieper ineet; dat gedaan zynde, moet men de Plaat heet genoeg maaken, om de Vernis met wryflappen of stukjes laaken weg te neemen; want zo men de Plaat niet heet genoeg maakt, zoude de Vernis dezelve vullen.

Betreffende de Etz-Naalden, dezelve zyn gesleepen of aangezet, en om daar meede een rechte lyn na den Reegel te trekken, zet men het gesleepene van de Naalde over zyn breette, houdende het puntigst en uitgerond einde na omhoog, en zettende het ander op de Plaat; maar om te arceeren houd men de Naald wat schuins en niet vlak op zyn kant: betreffende het verschiet, 't zelve word door eenige gemaakt, wanneer de Plaat half geëft is; maar het valt niet ligt tweemaal van sterkwater te veranderen: waarom men alles gemeenlyk te gelyk etft; dog men teekent het verschiet met fyner Naalden, en dan is 'er weinig aan gelegen, of de Etzing diep of niet diep is.

NB. Wanneer men de Vernis over de Plaat legt,

legt, zal men, om dezelve tot de nodige droogte te krygen, onder de Plaat water leggen, om te verkoelen, op dat de Vernis in dien staat blyft als men dezelve gelegd heeft.

Indien men sterkwater wil maaken, neemt men in plaats van een Kan water een Kan sterke Azyn, vier Oncen Vitriool, zes of zeeven Oncen Armoniac-zout of zes van gemeen Zout, stampd dit wel te zaamen, uitgenoomen het gemeen Zout, laat het dan alles in een loode kroes kooken en het zal goed zyn.

Laaten wy nu tot onze Plaatsnyders weder keeren en zeggen, dat *Villamena* een groote gelykheid van Arceeringen, vlugheid en nette behandeling van zyn Graveer-zyser gehad heeft, die zeer aangenaam schynt en van een goede Teekening: onder zyne fraaye werken vind men een stuk door Paulo Veroneze geïnventeert en verbeeldende Christus in den Tempel: ook heeft hy eenige stukken in de manier van Melan gemaakt.

Guido heeft meede eenige werken en onder anderen een Aalmoes van St. Rochus van Annibal Carraccio geëft.

De Gallerye van Annibal Carraccio is in acht en veertig stukken door *Carlo Casio* gesneden, welke ook verscheide andere werken gemaakt heeft. Voorts heeft *François Tortebat* zes groote stukken na Annibal Carraccio gemaakt.

Sixto Badalocchio, die onder Annibal Carraccio teekende, heeft meede eenige stukken na Corregio geëft, beneevens het Standbeeld van de Laocoon te Belvedere. Met *Lanfranc* heeft hy na de stukken van Raphaël in de vertrekken van het Vaticaan de geschiedenissen van het Oude

de Testament gesneeden, die zy aan Annibal Carraccio opdroegen.

Jacomo Antonio Stephanonius heeft eenige stukken na de drie Carraccio's gesneeden.

Zelfs heeft *Annibal Caraccio* verscheide Prenten geëst.

Agostino Carraccio was in het Plaatsnyden zeer bedreeven en had een goede behandeling van 't Arceeren: zyn manier zweemde na die van *Cornelis Cort*, dog alzints teederder en aangenaamer, 't geen onder anderen blykt uit zyn Eneas van de vinding van *Barocchio*: ook maakte hy een kleine afneeming van 't Kruis na Annibal Carraccio, op een zo gespikkelde en geberste Plaat, dat het ronde van de Plaat, 't geen alleen den Hemel of Lucht verbeeldt en een gedeelte onder van het Kruis zo zandig en grommelig zyn, dat het ligtelyk te zien is. Daarenboven heeft hy eenige stukken na Paulo Veroneze en de Kruissiging van *Tintoret* gegraveert.

Frederico Barocchio, een uitmuntend Schilder van Urbino, heeft getoont, dat hy algemeen was, toen hy de fraaye Maria Boodschap en de *Franciscus* graveerde, welke wy thans nog zien.

Batista Fontana van Verona heeft in den Jaare 1573 een doode Christus gegraveert; ook heeft hy de Marteldood van St. Pieter in bosco gesneeden, welk onderwerp klynder dan dat van *Cornelis Cort* is.

Ook heeft men nog *Julio* en *Dominico Fontana* van Verona gehad. Deeze laatste heeft het nodige werktuig tot de opregting van den Obeliscus, ten tyde van den Paus Sixtus den V. uitgevonden.

Gio. Battista Mantuano, Leerling van Julio Romano, was een Plaatsnyder en heeft eenige stukken, door *Georgio Ghisi Mantuano* gesneden, geteekent, gelyk ook veele andere onderwerpen; namentlyk, de zes groote gewelven van *Michaël Angelo* en verscheide andere werken na *Julio Romano*, *Francisco de Bologne*; *Perryn del Vago*, bygenaamt *Pirinus*, *Lucas Penni* en *Raphaël*. Deeze Plaatsnyder merkte zyne stukken B. I. M.

Betreffende *Gio. Battista Mantuano*, deeze heeft ook verscheide stukken na *Julio Romano* gesneden.

Diana, Dochter van *Gio. Battista Mantuano*, heeft na haar Vader en *Raphaël* gesneden; ook heeft zy in den Jaare 1577 na *Corregio* een zittende Maagd gegraveert en na *Fredrico Zuchero* en *Julio Romano* verscheiden stukken, onder anderen een groot Gastmaal of *Bacchenaal* met privilegie van den Paus *Gregorius den XIII*, 't geen zy zelfs in den Jaare 1575 aan den heer *Claudius de Gonzaga* opdroeg: het Antieke Basrelief na *Julio Romano* en de Offering van *Iphigenia* na *Julius Clovius* van *Crœtien*, droeg zy in 't zelve Jaar aan den heer *Scipio de Gonzaga* op.

Andreo Mantuano, muntede door zyne hout-sneede uit. Hy heeft de verheerlyking van onzen Zaligmaaker na *Titiano* gesneden; als mede de fraaye Prenten in 't graauw na *Gio. Bologna* en *Dominico Beccafumi*, genaamt *Mecherin* van *Siena*, die in de kostbaare Vloer van de Domkerke van *Siena* gehouwen zyn. Zyne Zeegepraal der Romeinen in verscheide bladen van *Andreo Mantegna* is insgelyks een zeer schoon stuk.

Adam

Adam Mantuano heeft neegen stukken van verscheide Beelden na *Michaël Angelo* en eenige andere ten getale van 114 stuks na *Raphaël* en *Julio Romano* gegraveert; ook ziet men onder de stukken, door de *Mantuano's* gemaakt, eenige geëfste.

Julio Bonazone heeft niet alleen geschildert maar ook verscheide Historise onderwerpen geteekent en gesneeden: verscheide stukken van hem zyn te ligtvaardig. Hy heeft in kleine stukjes en *Cardoesen* een en twintig onderwerpen van de liefdensgevallen der Goden en Godinnen geïnventeert en gesneeden, met een ander vervolg van negentien stuks, een weinig grooter. Ook heeft hy gegraveert na *Titiano*, *San Martino di Bologna*, *Raphael*, *Michel Angelo*, *Franc. Parmesaan*, *Jacomo Florentyn*, *Polidoor*, enz.

Andrea en *Benedetto Mantegna*, beide van *Mantua*, de eerste was Ridder, en heeft een Offerhande geschildert en dezelve ook gegraveerd. Voorts vind men ook een stuk in de hoogte, verbeeldende twee Beelden ten voeten uit, waar van het eene zyn hand op den schouder van het ander legt. Dit heeft hy neegen Jaaren oud zynde gesneeden.

Petrus Stephanonius heeft verscheide stukken geïnventeerd en gegraveerd; onder andere een Boek met Grondbeginzelen tot Teekeningen, bestaande in veertig stuks, waar van eenige na de *Carraccio's* zyn.

Ook is 'er een *Jacobus Stephanonius* geweest, die in het Jaar 1632 een H. Familie na *Hannibal Carraccio* gegraveerd en waar van *Bloemaard* ook een gesneeden heeft.

Baccio Bandinelli; deeze zyn eige Portret is
 Hh 5 door

door hem zelfs en door *Nicolo del Casa* gefneeden. Zyn Academie der Schilders is door *Eneas Vicus* gegraveerd; zyn Martelaarschap van St. Laurentius, door *Marco Antonio*; zyne onnozele Kinderen door *Silvestro de Ravenna*, enz.

Cherubino Alberti, broeder van *Juan B. Alberti*, die Perspectieven maakte, gaf zig over tot het schilderen en graveeren. Hy heeft Prenten in het ligt gegeven, welke niet minder fraay dan noodzaakelyk zyn. In het laatst gaf hy zig geheel over aan de Schilderkonst en hielp zyn Broeder *Juan* de Clementiner Zaal in het Vaticaen schilderen.

Gio Battista de Cavalerus; van hem waarendrie honderd zeeven en zeeventig stuks Prenten, de meeste van een geheel vel; onder andere zyn afneeming van het Kruis van *Daniel de Volterre*; zyn Kruysfiging van St. Petrus en de Bekeering van St. Paulus in de Pauliner Capelle door *Raphael*; de verryzenis van *Livius Agrestus*; de vermenigvuldiging der brooden door Christus in de Woestyn, na *Raphael*; zyn scheepje van Petrus na het Tafereel van *Giotto Fiorentino*; eenige andere stukken na *Raphaël* en het groot Schip van de Kerk door *Ascanius Palumbus*, gemaakt in het Jaar 1559. Hy heeft veel gegraveert tot Anno 1574.

Raphaël Guido da Toscane heeft verscheide Plaatzen na de Teekeningen van *Joseph Casar d'Arpino* gegraveert, en zulks met veel vloeientheid uitgevoerd.

Antonio Corregio, de Prins der Schilders van zyn tyd, heeft zelfs een gedeelte zyner werken gegraveerd, het ander gedeelte is gesneeden door *Agostino Carraccio*, *Francisco Merlini*, *Christoph-*

no Bertelli, Francisco Briccio, Q. Boel, J. Troyen, en Theod. van Kessel. 'Er waaren zeeventig stuks.

Coriolanus heeft twee en tagtig stuks gegraveerd, zynde Zinnebeelden, waar by Italiaanſche Vaarfen koomen. Dit is in een Boek tot Titel voerende *Pauli Maccii Emblemata*.

Gio Maggi, een Romeinſch Schilder en ook Etzer, wilde de ſtad Romen op een ongemeene groote manier met dezelfs Plan, Markten of Pleinen, Straaten, enz. in 't koper brengen; dog het geld hem tot die onderneeming ontbrekende, was hy niet magtig dezelve ter uitvoer te brengen. Dit is zeedert door *Paul Maupin* in hout geſneeden.

Leonardo en *Iſabella Paroſoli*, hebben ook in hout-ſneé uitgemunt en verſcheide werken geſneeden tot de getyde Boeken van de Maagd Maria, na de Teekeningen van *Antonio Tempeſta* en andere ſtukken van Veldgewaſch en Artzeny-Kruiden.

Antonio Laffreri en *Thomas Barlacchi*, waaren ſlegts Drukkers en Prenthandelaars; dog haare gedagtenis is lofwaardig, vermits zy veele fraaye dingen na goede Teekeningen hebben doen graveeren.

Battiſta een Schilder, *Vincentino* en *Battiſta del Moro*, Veroneeſe Schilders, hebben vyftig fraaye Landſchappen geëtſt: deeze laaſte was een Discipel van *Tuiano* en zou een der beroemſte zyner Eeuw geworden zyn, indien hy niet jong geſtorven was, en zelfs voor zyn dertigſte Jaar.

Jeronimus Koek graveerde in Vlaanderen de zeeven vrye Konſten en te Romen verſcheide
Prent-

492 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-
Prenten na de Teekeningen van Sebastiano del
Piomeo en van Francisco Salviati.*

Battista Franco, een zeer bequaam Schilder te Venetien, heeft een meenigte zyner werken gegraveerd. Hy stierf in het Jaar 1561.

Gio. Jacq. Caraglio, Veronees, heeft te Rom en de graveerkonst steeds blyven oeffenen. Hy graveerde voor *Rosso*, een Milanees Schilder, verscheide Platen na zyne Teekeningen, onder andere een drooge Anatomie; naderhand sneed hy 'er andere na *Perryn del Vago*, Parmesaan, en na *Titiano* een geboorte Christi. Hy heeft in het graveeren op Cristal of Gesteentens wel geslaagd, en uit dien hoofde wierd hy door den Koning van Poolen ontbouden, om by hem te arbeiden, alwaar hy ook ryk geworden is.

Aeneas Vicus, een Parmesaan, was ook een Plaatsnyder, volgde de Teekeningen van *Rosso*, *Michel Angelo*, *Titiano*, *Salviati* en *Bandinelli*, en graveerde verscheide Portretten van groote Vorsten: dat van Keizer Karel den V. is een der aanmerkelykste van dezelve.

Nicolaas Beatrix, een Lottheringer, oeffende zig in de Plaatsnykunde te Rom en graveerde na *Mutiano* de geschiedenis van de Dogter der Verreezene Weduwe, en de Boodschap van Maria door *Michel Angelo*. Het was na *Giatto*, dat hy het Scheepje van St. Pieter en andere zeer fraaye Prenten maakte.

Antonio Labbacco heeft een Boek van Antieke gebouwen gegraveerd, en dat na de maaten, welke hy 'er van genoomen had.

Franc. Bastiano, een Venetiaan, heeft de Maria Visitatie in 't ligt gegeven, als meede het Tafereel van de Kerk della Pazze, en dat van

Fran-

Francisco Salviati, het welk hy geschildert heeft op de plaats della *Misericordie* of der Barmhertigheid.

Battista Bonacina, van Milaan, heeft na een meenigte Italiaansche Meesters gegraveerd.

De stukken van den Ridder *Bernini* zyn door differente Meesters gegraveerd, daar onder zes en veertig door *Claude Lorrain*.

Van den Ridder *Borghese Guidot* zyn eenige stukken door *Matthias* en *Theodoor Cruger* gesneden.

Horatio Bruni, van Siena, heeft na *Andrea da Ancone* en *Rutilio Mannini* gegraveert, en

Christian Sas na *Ant. Pomerange*, gelyk meede gedaan hebben *Philippi Thomassin*, *Joan Troschel*, *Cl. Mellan*, *Valerianus Regnartius*, *Mattheus* en *Joseph Frederik Greutter*, enz.

Raphaël Guidi heeft na *Joseph Arpinas* gegraveerd, als meede na *Gio. Ant. de Paroli* en *Anastasio de Fontobuoni*.

Van *Andrea de Ancona* zyn vyftien stukken, van welke eenige gegraveerd zyn door *Franc. Villamena* en *Hironimo David*.

Van *Jacomo Laurus* vind men achttien Prenten.

Andreas Baccius heeft een Zinnebeeldige Figuur gemaakt, van al 't geene in de waereld is.

Conrad Dissipode en *David Wolkesteyn* hebben het uurwerk van Straatsburg geteekent, het welk door *Tobias Stimmer* geschildert is en de beweeging door *Isaac Habrecht* daar aan gegeven, wiens Portret 'er by is.

Theodoor Galle en *Jan Stradanus* hebben twintig stuks gemaakt tot een Boek, behelzende de uitvinding der konsten.

494 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Salomon de Caus, Ingenieur en Architect van zyn Keurvorstelyke doorlugtigheid van de Paltz, heeft te Frankfort in het Jaar 1615 drie Boeken doen drukken over de oorzaaken van de beweeglyke kragt. Dit werk is zeer zeldzaam, konstig en met veele Figuren verrykt.

Isaac de Caus, Ingenieur en Architect, wierd zeer vermaard door zyn Boek van de uitvinding der water-werktuigen, gedrukt te Londen in het Jaar 1644.

Jacques Besson, geboortig in het Dauphiné, maakte zig kenbaar door zyn Schouwburg der Wiskonstige Werktuigen, te Lions in het Jaar 1578 gedrukt, en was een Wiskonstenaar.

Pompéus, een Ingenieur, heeft een groote roem behaald door zyn hand-moolen in 't Jaar 1606. Ook ziet men

Een Boek in de Hoogduitsche Taal van acht en veertig Bladen, verbeeldende verscheide Duit-sche gevegten, opgedraagen aanden Keizer Karel den V, door *Simon Hutters*.

Een Hoogduitsch Boek van twee en zestig stuks door *Joachim Meyer* van Straatsburg, verbeeldende verscheide gevegten met den deegen, gedrukt in 't Jaar 1570.

Een Boek in 't Hoogduitsch van hondert vier en twintig stuks door *Welser Rehlinger*, voerende tot Titel *Patriciarum &c.* Dat is te zeggen, van de voornaamste Familien van Augsburg, waar in mannen met haar volle wapenrusting te Paard verbeeld zyn, ieder Ridder door zyn Waapenschild onderscheiden. Dat Boek is zeer raar.

Nog een ander Boek veel zeldzaamer, genaamt *Libro de Marcho di Bernardi Granti*, in *Venetia di l'Anni 1588* en behelst neegentig stuks.

Een

Een Boek te Venetien gedrukt by *Giacomo Franco*, behelzende neegentien stuks Venetiaansche Kleedingen, met de openbaare Feesten en plegtigheeden dier stad.

Titus Livius en *Florus* in het Hoogduitsch met figuren gedrukt te Straatsburg door *Theodosius Richele* in het Jaar 1571. De figuren in hout-snee zyn uitsteekent ten getaale van hondert en zestien en eenige derzelve gemerkt *Vischem*.

De *Hesperides*: dat Boek voert tot Titel *Hesperides, sive de malorum aureorum cultura*, gedrukt te Romen in het Jaar 1646 en vervat verscheide figuren van *Frederik Greutter* na *Pietro Cortonne*, en van *Cornelis Bloemaert* na *Albano*, *François Perier* en *Paul Ubaldin*; ook zyn 'er van *Camillus Cungius* na *Philippus Gagliard*, en van *Claude Goyrand* na *Nicolas Poussyn*, *Andrea Sacchi*, een Romein, *Guido Rheni* en *Francisco Romanelli*. Het zelve beslaat in het geheel neegentig stuks.

Twee Boeken van *Francisco Petrarcho*, van Remedien en raadgeevingen, in het Hoogduitsch vertaalt met figuren, gedrukt te Frankfort op den Main, by de Erven van *Christiaan Genolff* in 't Jaar 1572, hier van zyn honderd zeeven en zeeventig stuks.

Een Boek met Zinspreuken, ten Titel voerende *Theatrum Temporaneum*. Dit zyn Zinspreuken op de Daaden van den Kardinaal *Cæsar du Mont*, Aarts-Bisschop van Milaan.

De Droom van *Polyphilus* door *Jacobus Ker-ver* in het Jaar 1561. Dit behelst hondert en agt en twintig figuren in hout-sneê, na de Teekening van *Raphaël Urbino*.

In

In het Boek in Folio van de *Castrametatio* of Krygs-tugt der Aloude Romeinen, als meede van haaren Godsdienst te Lions gedrukt by Guill. Roville in het Jaar 1555 en 1556 zyn twee hondert Figuren in hout-sneê zeer wel geteekent.

Joannes Jacobus Luckius Argentoratensis, is bekend door zyn Boek van Medailjes, ten Titel voerende: *Sylloge Numismatum* van het Jaar 1500, tot 1600. Dat Boek is te Straatsburg gedrukt in het Jaar 1620, en vervat meer dan hondert Figuren in Koopere Platen door *F. B.* gegraveert, gedrukt by Pieter Aubry.

Aedes Barberini, dat is de beschryving der Paleizen van de Barberini's te Romem in het Jaar 1642. inhoudende zestien Figuren. Dit word zeer raar.

Fulvius Ursinus, met de byvoegselen van Ant. Augustinus, Bisschop van Lerida, en der Romeinsche Familien door Charles Patin. Doctor in de Medicynen te Parys. Dat Boek is in het Latyn te Parys gedrukt in het Jaar 1663, en met fraaye Figuren versierd, te weeten met Portretten en Gedenkenpenningen, waar by het Portret van den Koning door *van Schuppen* gesneeden na *N. Mignard*, en het Portret van Charles Patin door *le Fevre*, na de eerste bladzyde, zynde de Teekening van *François Chauveau*, welke ook de afbeeldingen van de Medailjes ten getale van twee hondert en drie en veertig stuks geteekent heeft.

De natuurlyke Historie van Braziliën, waar in verbeeld zyn verscheide raare Plant-gewas-schen en Dieren van die Landstreeken. Dat Boek is te Leyden en te Amsterdam in het Jaar 1648 gedrukt. Rei-

Reizen naar Oost-Indien. Dat Boek is te Amsterdam gedrukt in het Jaar 1598; en met een en vyftig Figuren versierd.

De Plaizier-Tuin van André Mollet, opzigtter der Tuinen van de Koningin van Zweden. Dat Boek is te Stokholm gedrukt in het Jaar 1651 en verrykt met dertig Figuren, verbeeldende Tuinen en Bloemperken.

Le Virgile du Louvre, versierd met Engelsche Figuren, na de Teekeningen van *Fr. Cleyn* en *W. Hollar*, door den zelve *Hollar* en *Pierre Lombard* gesneden, hier van zyn hondert en vier stuks.

Een andere Virgilius op groot Papier, *le Temple des Muses & Philostrates*, gedrukt by *Abel Langelier*. In drie Boeken zyn meer dan hondert en dertig afbeeldingen van verscheide Meesters.

Theodorus de Bry heeft verscheide stukken gegraveert tot een Boek gedrukt te Oppenheim in het Jaar 1614, handelende van de Wreedheden der Spanjaarden in de West-Indien: de Titel is *Narratio Regionum &c.*

Les Fables d'Esop Phrigien, morelisées. Dat Boek behelst hondert neegen en zestig stuks. Ook ziet men de Fabelen van Esopus in het Grieks met Figuren in hout sneê na de Teekeningen van *Titiano*.

Het Pontificaal van *Clement den VIII*, gedrukt te Romen in het Jaar 1595, verrykt met hondert een en vyftig Figuren, geteekent en gegraveerd door *Francisco Villamena* en *Camillo Grafico*.

Harmannus Schedel is de naam van den Schryver van de Cronyken der Cronyken, of de Zee

498 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
der Geschiedenissen. Dit is een groot Volu-
men, waar in een meenigte Figuren zyn in
hout sneê en gedrukt in het Jaar 1493.

Antonio Pluvinel, Onder-Gouverneur van Lo-
dewyk den XIII, heeft een Boek gemaakt, voe-
rende tot Titel: *Instruction du Roi en l'exercice*
de monter a Cheval, met Figuren versierd, na
de Teekeningen van *Crispyn de Pas*, te Parys ge-
drukt in het Jaar 1626, waar van een en zeltig
stuks zyn.

Statuten der Ridder Orde van Maltha van
den Groot-Meester Verdale, door Paus Sixtus
den V. tot het Kardinaalschap verheeven. Dat
Boek behelst neegen en dertig Figuren van
Philippe Thomassin.

Ludovico Dolle is bekend door zyn Boek ge-
naamd *d'Improse nobile & ingeniose di diversi Prin-*
cipi, gedrukt te Venetien by Girolamo Porro
in het Jaar 1568, inhoudende drie en zeeventig
Figuren.

Joannes Paulus Galuccius, is bekend door zyn
Boek genaamd *Theatrum Mundi & Temporis*.
Dat Boek inhoudende dertig Anatomische Fi-
guuren is te Venetien gedrukt in het Jaar
1589.

Tables Philosophiques van Louis Lescelaches, ge-
graveert door *Fr. Chauveau* en *P. Richer*, in-
houdende elf stuks.

Achille Madezo Bolognese is bekend door zyn
Italiaansch Boek over de Schermkonst, gedrukt
te Modena in het Jaar 1536 in het zelve zyn
vyf en tachtig Figuren in hout-sneê.

Gabriël Simeon Florentyn, tot zyn Boek der Al-
oude doorlugtige waarneemingen, gedrukt te
Lions

Lions in het Jaar 1558, met Figuren in hout sneê ten getale van hondert en drie.

La Delie. Dat Boek is te Parys gedrukt in het Jaar 1564, met zeer fraaye kleine Figuren in hout ten getale van een en vyftig.

Het Boek der Oudheeden van Parys door Gilis Corrozet, gedrukt in het Jaar 1588, inhoudende vyftig stuks.

Romeinsche Oudheeden 't zelve is een Boek in het Italiaanfch door *Bernardo Camuccio da San Gimignano* en behelst neegen en dertig stuks.

Een ander in het Spaanfch, met zeeven en zestig.

Een dito in het Spaanfch, vervat zes en neegentig.

Een ander in het Fransch te Romen gedrukt, behelst acht stukken.

H. Goud, Paltzgraaf en Ridder, heeft na *Elsheimer* gegraveert, en van zyn eige inventie zyn'er verscheide stukken Nagtgezigten.

De Vonnissen geïnventeerd door *J. Uitewaal* en gegraveerd door *Zwaanenburg*, zyn in dertien groote stukken.

De afbeeldingen der Munten, gesneeden door *Jacobus de Bye*. Dat Boek is gedrukt in het Jaar 1617 en behelst zeeventig stuks.

Livre de Portraiture, of Portret Boek van *Jacques Palm*, te Venetien gedrukt by *Marc Sadelier*, in het Jaar 1606, dit is van zestien stuks.

Een ander Boek van Portretten van *Jean Gelee*, by *Visscher*, is van vier en twintig stuks.

Een ander dito van *Gio Ortardi*, een Romein, is van zeeven en veertig stuks, in het Jaar 1609 gedrukt.

500 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Nog een dito van *Gio Valesio di Andrea Vacario Romano*, zynde van vier en twintig stuks.

Een ander dito van *Francisco Custi*, in het Jaar 1633, van zestien stuks.

Een Boek met Portretten van *Luigi Ferdinand*, na *Francisco Bologne*.

Een Boek met Portretten, door *Jean Cousin*, gedrukt by *Guillaume le Bé* 1642.

Een dito van *Guerchin*.

Een van *Pesne* na den heer *Poussyn*.

Een Wapen Bock van verscheide Meesters, welke meerendeels haare naamen niet gezet hebben, eenige in hout-sneê en andere op koopere Plaat.

Het Boek van *Marc de Vulson de la Colombiere* over de gemelde weetenschap, is te Parys gedrukt, by *Melchior Tavernier* met Figuren van *Abraham Bosse*, *Gregoire Huret*, *Franc. Chaveau*, *Nic. Cochin* en andere.

Men ziet Italiaansche Theses van verscheide Meesters, welke gegraveert zyn door *Valerianus Regnartius*, na *Gio Nicolo Cressius*, *Gio Paulo Blancus da Milano*, *Andrea Vicentino*, Anno 1593. *Lucas Ciamberlanus* na *Angelo Barlesio da Caldarone*, *Raphaël Guidi* na *Anasthasio Fontabuono*, *Andrea d'Ancone*, *Ambrosio Brambilla*, Rome 1582, van *Joan Frederik Greutter*, na *Andrea d'Ancone*, van *Charles Andran*, na *Alexander Vajanus*, en een meenigte andere.

Ook zyn'er veelderlei Schriften gegraveert, door *D. Hopfer*, *Jan Sadeler* en *Hironimus Wirix*, na *Melchior Medelic*, in het Jaar 1608, als meede van verscheide Schryfmeesters van Haarlem. Insgelyks van *Jacques Raveneau*, Schryfmeester, in het Jaar 1644 gesneeden door *Simon*

Savery, Guillaume le Gagneur Angerin, van *Philippe Limosin*, van Parys met zyn Portret door *Fr. Chauveau* in het Jaar 1646. Petre, geswooren Schryfmeester te Parys. Zyn Boek is gesneeden door *R. Cordier d'Abbeville* in het Jaar 1647. *Louis Bardebor*, zyn Boek is gesneeden door den zelve *Cordier d'Abbeville*; *Robert Vignon*, zyn Boek is gesneeden door *Simon Fissus*; *Joan Lalbrak* heeft een stuk gesneeden na *Philip Limosin*, Schryfmeester.

Laaten wy tot andere onderwerpen overgaan, en doorloopen de Steeden en Landkaarten. De eerste groote Kaarten van Vrankryk zyn die van *Gerard Mercator*, (Cosmographus) Wae-reldbeschryver van den Hertog van Kleef en Gulik, gedrukt te Doesburg in het Land van Kleef, ten getale van twaalf stuks.

Steeden en Landkaarten, door verscheide Meesters.

Van *Cornelis Dankerts* van Amsterdam, *Nicolaas Sanson*, *Hendrik Hondius*, *Everard Simons*, *Hamer Suelst*, *Duval*, *Jean Sanson*, *Jean Boisseau*, *Melchior Tavernier*, *Gaspard Baudouin*, *Cloppenburgius*, *Nicolaas* en *Joan Visscher*, beide van Amsterdam, *Jsaac Massa* en *Abraham Groos*.

Van *Nicolaas Sanson* zyn Kaarten van het Roomsche-ryk ender Britse Eylanden, van Vrankryk, Spanjen en Italiën, verdeeld in Provintien en Gouvernemenen, met het oude Itinerarium of Reisbeschryving.

De Steeden en Kasteelen van Vrankryk ziet men gesneeden door *C. Chatillon*, *J. Boisseau*, *Melchior*

502 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-
Tavernier, Matthieu Merian, Israël Silvestre en I.
Poinart enz.*

Groote Steeden in Perspectief.

De Stad Romen ziet men door verscheide Meesters gegraveert: namentlyk *Etienne du Perac* in het Jaar 1554, voor *Laurens de la Vacherie* te Romen.

De Stad Romen door *Gio Battisto de Rossi* in 't Jaar 1640.

Idem van *Francisco de Paoli*.

Idem van *Ant. Tempesta*.

Het zelve van *Israël Silvestre* en van *J. Boisfeau*.

Verscheide Plaatsen, Kerken en andere byzonderheeden van Romen na *Bramante*, *Antonio San Gallo*, een Florentyner, *Michel Angelo*, *Girolamo da Vignola*, *Pietro Ferrario*, beide Schilders en Architecten, *Nicolaas van Aalst* voor de Kerken van Romen in het Jaar 1600, *Jacques de la Porte*, uitvinder van de Vloer der *Gregoriaanse Capelle* in het Jaar 1588, met het binnenste van de Capelle.

Parys en eenige andere Steeden in het groot.

Parys in hout-sneê ten tyden van *Lodewyk den XII*.

De Stad Lions door *Saint Maupin*, in het Jaar 1625.

Reims door *Hugues Picard*, na *Hugues Cellier*.

Rochelle van *Du Carlo*, 's Konings Ingenieur en Waereldbeschryver door *Melchior Tavernier* in 't Jaar 1628.

De Stad Rouën door *Jean Gombaud*, 's Konings Ingenieur.

De

De Kerk der Jesuiten in de straat van St. Antonius door *Edme Moreau*, in het Jaar 1647.

De Jesuiten Kerk te Antwerpen door *Petrus Huysens* van Brugge een Jesuit: de Prent is geteekent en gegraveerd door *J. de la Barre*, een Glaschilder.

De Stad London door *Jooft Hondius* te Amsterdam in het Jaar 1620.

Cracouw door *Mattheus Merian* 1627.

Antwerpen door *J. Baptist de Vries* te Amsterdam.

Neuremberg door *Petrus Kerins* 1619.

Eenige andere groote Steeden, alle in zeer groot Formaat van verscheide Blaaden.

Florence door *Stephanonie*.

Marocco door *Adriaan Matthan*.

Praag door *Gilles Sadeler*.

Gent door *H. Hondius*.

Napels door *Alexandro Baratta*.

Genua door *Giovanni Orlandi* in het Jaar 1637.

Bologne door *Floriano del Buono Bolognese* in 't Jaar 1636.

Keulen door *Hendrik Hondius*.

Hamburg door *Arnold Peterfen*.

Verzaameling der voornaamste Steeden des Waerelds. Dat Boek voerd' tot Titel *Le Vere imagini & descriptione delle piu nobili Citta del Mundo*; te Venetien by *Donati Bertelli* Anno 1569.

Die verzaameling is door *Guil. Ballino* gegraveerd, inhoudende een en zeeventig stuks.

Amsterdam. Dat Boek is een verzaameling van Beelden en Sieraaden van het Stadhuis te Am-

sterdam, meest in marmer gehouwen door *Artus Quellinus*, gedrukt in het Jaar 1595. hier van zyn acht en veertig stuks.

De Stad Cremona met de Conterfeitsels der Hertogen en Hertoginnen van Milaan, geteekent door den Ridder *Antonio Campo*, een Cremoneezer, en gesneden door *Agostino Carraccio*: zynde hier van twee en veertig stuks.

Beschryving van alle de Nederlanden door *Luigi Guiccardini*, Florentyns Edelman, met Geographise Kaarten van dat Land, en verscheidene gezigten van Steeden, natuurlyk afgeteekent. Dat Boek is te Antwerpen gedrukt by Christoffel Plantyn in het Jaar 1582.

Het Boek van kleine Geographise Kaarten gedrukt te Amsterdam by Cornelis en Nicolaas Visscher in het Jaar 1602: hier van zyn hondert zeeven en zeeventig stuks.

Hier op zullen wy laten volgen de Zinspreuken, Zinnebeelden en Waapenschilden met Zinspreuken, door *Didacus Sacedra Faxardus Eques*, in zyn Boek in Folio, gedrukt te Brussel in het Jaar 1644, inhoudende hondert onderwerpen van *J. Dancot*, na *Erasmus Quellinus*.

Onderwerpen van Spreekwoorden en Snaakeryen, in een Boek vergadert door *Jacques Lagriet*, zynde twee hondert en neegen stuks.

De Emblemata's of Zinnebeelden van *Horatius* door *Otho Venius*, gedrukt te Antwerpen en bestaan in hondert en dertien stuks.

De Zinnebeelden van de Goddelyke, en ook de ydele Liefde: de eerste inhoudende hondert en vier en twintig stuks en de andere zestig.

Het Boek van Dom *Hermendo de Acueva*, tot
Ti.

Titel voerende *El Cavallero determinada &c.*, gedrukt te Antwerpen met Figuren in 't Jaar 1591, hier van zyn twee en twintig stukken.

Juan de Yciar: van deeze is het Boek genaamd *Arte Subtilissima*, en tot Schriften gedrukt te Saragossa in 't Jaar 1550. Dat Boek is zeer raar en behelst zes en tagtig Figuren.

De Zinnebeelden van *Alciates*, in houte Plaat, gedrukt te Lions in het Jaar 1564.

De Zinnebeelden van *J. Velde* met Nèederduitsche vaersên, bestaande in drie en zestig Figuren.

Een Boek met Zinnebeelden en Christelyke Zinspreuken van *Georgette de Montenay*, gedrukt te Lions in het Jaar 1571, waar van twee hondert en zeven stuks zyn.

De Zinnebeelden van *Florentius Schoonhovius*, Regtsgeleerden te Dantzik, zynde een Latynsch Boek, gedrukt in het Jaar 1618, bestaande in zes en zeventig stuks.

Item van *Jean Mercier*, een Regtsgeleerde, met Latynsche vaersên. De onderwerpen zyn gesneden ten getale van twee en vyftig stuks door de *Queys*.

De Zinnebeelden van 's Waerelds beloop, uit het Hoogduitsch door Andries Frederick vertaalt en gedrukt te Frankfort by Abraham Paccard in het Jaar 1617, ten getale van acht en tachtig.

Heldhaftige Zinspreuken van *Claude Paradin*, Kanonnik van Beaujeu, gedrukt te Lions in het Jaar 1557, in houte Plaat.

Paris Leschieri; van hem is het Boek ten Titel voerende: *Idea di un Principe*, gedrukt te Ve-

506 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
netien in het Jaar 1648; waar van hondert drie
en twintig Figuren zyn.

Feronimo Ruscelli; van deeze is een Boek met
Zinspreuken, welke geïntituleert is *Impresse Il-*
lustres, met een ander Tractaat, gedrukt te Ve-
netien by *Francisco di Franchesci Senese* in het Jaar
1584, waar in hondert en zeeven en twintig
Figuren van *Giacomo Franco*.

Gabrielis Rollenbagii Selectorum Emblematum Cen-
turia, gedrukt te Utrecht Anno 1613; de hon-
dert Figuren van 't zelve zyn gesneden door
Crispyn de Pas.

De Gebroeders *Melchior* en *Mattheus*; van
hen is het Boek met Zinnebeelden tot het Cæ-
notaphium van den Keizer Ferdinand den III. in
het Jaar 1657, bestaande in neegen en veertig
Figuren.

Zinnebeelden der Liefde is een klein Boekje,
tot Titel hebbende *Emblemata Amatoria Georgii*
Camerarii, gedrukt te Venetien in het Jaar 1617
met Latynsche Vaersen agter ieder Figuur, ten
getale van zeeven en zeeventig.

Wapenschilden der doorlugtigste Huizen van
Duitschland. In twee banden door *Johan Sib-*
machon van Neurenburg, gedrukt in het Jaar
1605 en 1609. Het eerste Boek behelst twee
hondert zes en twintig stukken en het tweede
hondert zeeven en vyftig.

Een klein Wapenboek in Octavo, waarin nee-
gen en zeeventig stuks.

Gedenkpenningen van Keizers, in 't graauw,
met de Geschiedenissen van hun leeven in het
Frans, Anno 1557, hier van zyn hondert en
vier en dertig stuks.

Een ander Boek voerende tot Titel C. *Julius*
Cæ-

Cæsar, sive Historia Imperatorum &c., gedrukt te Brussel, Anno 1563. Dit vervat zes en veertig stuks in kopere Plaatē.

Laaten wy nu eens de werken van eenige Neederlandsche en andere Meesters doorloopen.

Jacobus Dach, een Hoogduitsch Schilder; deeze zyn Portret was door zyn Discipel *Petrus Isach* geteekend. Zyne werken bestonden in vier en veertig stuks, gesneden door *J. Saenredam*, *Lucas Kilian*, *Gillis*, *Joan* en *Raphaël Sadeler*.

Joseph Heyntsz, Schilder; van deeze zyn dertien stukken gegraveerd door *Lucas Kilian* en *Gillis Sadeler*.

Joost van Wingen. De werken na deezen Schilder bestaan in acht en twintig stuks door *Christoph de Pas*, *Raphaël* en *Jan Sadeler* gegraveerd.

Pierre Candide. De werken na deeze graveert zyn twee en dertig stuks door *Lucas Kilian* en de *Sadeler*s.

Frederik Zufris. Van deeze zyn twaalf stukken door de *Sadeler*s en *Dominicus Custos* graveert.

Jan Muller. De werken van deezen Meester, by den Heer Abt des Marolles, bestonden in vier en vyftig stuks van eigen uitvinding graveert, als meede na *Michel Miereveld*, *P. Rubbens*, *Pieter Isach*, Schilder des Konings van Denmarcken, *Cornelis van Haarlem*, *Theodoor Bernard*, *Bartholomeus Spranger*, *Jan Speckert*, *V. Mandere*, *Adriaan de Vries* uit 's Hage, en *Lucas van Leyden*.

Bartholomeus Spranger. De werken van deezen Schilder behelsden vier en veertig stuks, gesne-

sneeden door *J. Muller, Gillis, Jan en Raphaël Sadeler, Lucas Kilian, Peter de Jode, Zacharias d'Olende, Jacobus de Gheyn, Cornelis Cort, Hendrik Goltzius, Jacques Mathan* enz.

Theodorus Kruger heeft het volgende gegraveert: het Leeven van St. Jan door *Andrea del Sarto*; het Avondmaal onzes Heere van den zelve; eenige Theses na *Jan Lanfranc*, den Ridder *Borgheze* en *Andre d'Ancone* enz.

Jan Sasnredam. Van hem waaren hondert twee en dertig stukken, waar van eenige door hem uit eigen vinding gesneeden: hy heeft de Aanbidding der drie Koningen in drie groote Blaaden na *Carel van Mander* gegraveert; het Portret van *Karel van Mander* na *H. Goltzius*, en dat van *Abraham Bloemaert*.

Lucas Vosterman. Van hem is zyn Portret door *Jan Livens* geteekent en door *Franc. van den Wyngaerden* gesneeden; hy heeft gegraveert na *Adriaan de Vries, Phil. de Champagne, Daniel du Moutier, P. Rubbens, Jacques Tintoret, Gerard Zeghers, Raphaël d'Urbino, Abraham Diepenbeek, Hann. Carrache, André del Sarto, Guido Rheni, Horatio Gentili* enz.

Frans Floor of *Franciscus Florus*, een Neederlandsch Schilder, heeft zelfs gegraveert, en na hem hebben de volgende gesneeden; naamentlyk *Ant. Wirix, Cornelis Buz, Philippus Galle, Jacobus Spintbusius, Cornelis Cort* enz.

Ant. Blockland, deeze Schilder heeft tot Graveurs gehad *Philippus Galle, Hendrik Goltzius* enz.

Petrus de Jode Graveur en Teekenaar, Discipel van *Goltzius*, heeft langen tyd te *Romen* gesneeden en stierf in het Jaar 1634. Van hem

en zyn Zoon waaren drie hondert en drie en zeeventig stuks. Zy hebben 'er veele van eige inventie gefneeden, behalven ook veel na *Ti-tiano*, *Alexander Casolan da Sienna*, *Robert Nola-nus* genaamd *Collyns*, zynde een Beeldhouwer, *Artemisia Gentilesca*, Napolitaans Schilder, *P. van Mol*, *Ant. van Dyk*, *Jacques Nelfs*, *P. Rub-bens*, *Adriaan Souter* enz.

Jean Battiste Barbe heeft gegraveert na *Theo-dre van Lo*, *Cornelis Galle*, *Francisque Franc*, *Joan B. Puggius*, *Patricius Genevensis* enz.

Van *Adam Elsheimer* Schilder, zyn zeeven en twintig stuks gegraveert door *Magd. Pas*, *Pie-ter Soutman*, van Frankfort, *Simon Frisus* enz.

Van *Joan Rottenhamer*, Schilder, zestien stuks, gefneeden door *Gillis*, *Raphaël* en *Justus Sade-ler*, *Wolfgang*, *Kilian* en *Andries van der Borcht*.

Van *Matthias Kager*, Beyerfch Schilder, drie stukken gefneeden door *Raphaël Sadeler*, *J. Rei-chel* uit Beyeren en *Lucas Kiliän*.

Jonas Suyderhaef heeft verscheide Portretten na eige Teekening gefneeden, als meede na *P. du Bordieu*, *J. Verspronck*, *Frans Hals*, *Bou-drigien*, *Rembrand*, *J. de Vos*, *Michiel Miereveld*, *J. van Schorten*, *Nicol. van Negeren*, *A. van Ofsade*, enz.

Van *J. van de Velde* Plaatsnyder, zyn veertig stuks van zyn eige inventie, en na *Molyn*, *Zin-nebeeldige Landschappen*, ook zyn van hem Portretten, welke hy gefneeden heeft na *A-driaan Soutters*, *Isach*, *Isays* enz.

Van *Cornelis Visscher*, Plaatsnyder, waaren drie en zeeventig stuks, waar van hy verscheide geïn-venteert, en andere, die hy onder bestier van *Adriaan Brouwer* en van *Ofsade* enz. gefnee-den heeft.

Na

Na hem heeft *Jan Visscher* ook eenige stukken gegraveert, als meede na *Berghem. P. Berghem* en *Nic. Visscher* hebben dezelve werken uitgegeeven.

Danker Dankers heeft gegraveert na *Pieter Nölpe*, *Gerard Seghers* en *Peter de Jode Junior*.

Van *A. van Ofstade*, Neederlandsch Schilder en Graveur, waaren zes en dertig stuks, en verscheide na hem gegraveert.

Abraham en *Cornelis Bloemaert*, Vader en Zoon, Neederlandsche Schilders, hebben veele werken gemaakt, welke zy zelfs gesneeden hebben, en die na hen gegraveert zyn, ook hebben zy na andere vermaarde Schilders gesneeden.

Daarenboven is 'er geweest *Fredrik Bloemaert*, Abrahams Zoon. De Catalogus van haare werken is hier vooren aangehaalt.

Lucas en *Wolfgang Kilian* Plaatsnyders, hebben drie hondert vier en twintig stuks gegraveert, ten deelen eige vinding en ten deelen na de Teekeningen van *Jan Rottenbamer*, *Jean Reychel*, uit *Beyeren* en *Matthias Kager* uit het zelve Keurvorstendom, *Hubert Gerard*, Neederlandsch Beeldhouwer, *Dominicus Custos*, *Jacques Palma*, *Francisco Bassan*, *Joseph Heintz*, *Nicolas van Hoey*, *Raphaël Custos*, *Guill. Hokennauwer*, *Barth. Hopfer*, enz.

Jacobus en *Theodorus Mattham* van *Haarlem*, Plaatsnyders; de werken van deeze Meesters bestaan in twee hondert en vyf gegraveerde stukken van eige inventie en na andere; ook hebben anderen na hen gegraveert, gelyk *G. G. A. W.* van wien groote Koppen van *St. Petrus* en *Paulus* zyn.

J. Mattham heeft werken gemaakt na Goltzius, Joseph Arpinas, Carel van Mander, Jan Havemans, Jacobus Tintoret, Frans Hals, Paulus Moreelzen, enz.

Marten de Vos. Na deeze hebben de drie Sadeler's veel gegraveert, als meede Adriaan en Jan Collaert, J. B. Barbé, Cornelis en Theodorus Galle, Jacobus de Bye, Crispyn de Pas, Jeronimus, Ant. en Jan Wirix. Zyne voornaamste werken bestaan in het Leeven van Christus, dat van de Maagd Maria, de Geschiedenissen van het Boek der Schepping, de Kluisenaars en een groot getal andere stukken.

Van Cornelis, Theodorus, Philippus en Cornelis Galle Junior, zyn vier honder neegen en veertig stuks door hen gegraveert, van welke verscheide na haare eige Teekeningen zyn, en andere na J. B. Paggins, Patricio van Genua, Anselmus van Hallt, Ventura Salimben, Erasmus Quellinus, Egbert van Panderen, Joost de Momper, Julio Romano, Luca Penni, enz.

Pieter Breugel, Neederlandsch Schilder. Zyn Portret is gegraveert door Gillis Sadeler na Bartholomeo Spranger. Na hem hebben gegraveert P. Perret, Jeronimus Koek, Jeronimus Bosch, Schilder, Hans Bol, Hendrik Hondius, enz. van Breugel en Jeronimus Bosch, zyn 'er tot hondert en zestien stuks.

Cornelis Schut, Schilder van Antwerpen, heeft verscheide stukken van zyn eige uitvinding geëft, en andere stukken van hem zyn gegraveert door Lucas Vosterman, Jan Popels, Paul Ponce, Jean Witducks en R. Eynbouck.

Marten Heemskerk Neederlandsch Schilder, heeft veel uit eigen vernuft gegraveert; namentlyk

512 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
mentlyk, verscheide Geschiedenissen uit de Heilige Schrift, en andere Zinnebeeldige stukken. Men ziet vier hondert neegen en veertig stuks door hem gegraveert en na zyne Teekeningen door *Philip Galle*, *Gerard de Jode*, *Muller*, *Cornelis Cort*, *Jeron. Koek*, enz.

Nicolaas Bruyn. Deeze zyn klein werk bestaat uit hondert drie en twintig stuks, ten deelen eige inventie en ten deele na *Marten de Vos*. Hy heeft de *St. Cecilia* in het klein gesneeden, gelijk ook het *Lyden Christi* na *Goltzius*.

Antony Waterloo heeft Landschappen gesneeden, ten getale van hondert drie en vyftig stuks.

Visschen en andere Gediertens.

De Historie of beschryving der Visschen met derzelve afbeeldingen door *Guillaume Rondelet*, gedrukt te *Lion* in het Jaar 1558.

De Beschryving der Vogelen van *Pierre Belon* van *Mans*, gedrukt te *Parys* in het Jaar 1655.

De Beschryving der Gediertens en Vogelen, gedrukt te *Zurich* in het Jaar 1560, by *Christoffel Froschouer*.

Een Boek van gekurven en andere Dieren, gedrukt te *Straatsburg* in het Jaar 1546.

Een Boek inhoudende zestig afbeeldingen van Gediertens, gedrukt te *Zurich* in het Jaar 1553.

Een Jagtboek, ten Titel voerende *Venatus & Aucupium icones* enz., gedrukt te *Frankfort*, Anno 1582, waar in neegen en dertig stuks.

Een Boek voerende tot Titel *de Monstrorum*
Na-

Natura Libri duo, gedrukt te Padua in het Jaar 1634. met de Prentverbeeldingen na de Teekeningen van *J. B. Besson* en graveert door *M. D.* ten getale van vyf en vyftig stuks.

Lykstatien.

Cornelis Galle heeft graveert na *Jacques Francard*, Architect des Konings van Spanjen, de Lykstatie van den Aartshertog Albert te Brusfel in het Jaar 1623.

Ook die van Keizer Karel den V.

François Hoogenberge en *Simon Nouellan*, hebben de Lykstatie van Frederik, Koning van Denmarken, graveert.

Lykstatie van den Paus Sixtus den V., gedrukt te Romen ter Drukkery van het Vaticaan, in de Italiaansche Taal in het Jaar 1591, verrykt met Figuren van *Jean Lanfranc*, graveert door *Villamena* en *Theodorus Cruger*.

De Lykstatie van den Heere van Brederode door *van Vianen* is van het Jaar 1615.

Geestelyke Stukken.

Het Boek van het Lyden Christi van *Rigman Phelesius*, gedrukt te Straatsburg by Jan Knobfouch, is zeer raar, en behelst vyf en twintig stuks.

Epistelen en Evangelien in het Italiaansch met houte Plaat. Dit Boek is in Folio gedrukt te Venetien in het Jaar 1570. Daar zyn honderd en veertig Figuren in, zeer raar.

De Leere der Zeeden door den heer le Roi, van Gomberville. Dat Boek is verrykt met

514. *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

honderd en tien Figuren van *Pierre Daret* na *Ottbo Venius*, gedrukt te Parys in het Jaar 1646.

De Heremiten en Hermitinnen van de *Sadelera*.

De Heiligen van Beyeren door dezelve.

Natalis in Evangelia, in Folio - De Figuren zyn van *Wirix*.

Joannes David, Priester der Societeit Jesu, tot zyn Boek met naame *Veridicus Christianus*, gedrukt te Antwerpen in het Jaar 1601, inhoudende honderd kopere Platen.

Henricus Oræus Affchein, is bekend door zyn Boek, voerende ten Titel *Viridarium Hieroglyphico-morale*. Waar in acht en tachtig Hieroglifische Figuren, gedrukt te Frankfort in het jaar 1619.

Het Lyden Christi in Latynsche vaersen beschreeven, met houte Platen van *J. Aman*. Dit Boek is gedrukt te Amsterdam in het Jaar 1623, inhoudende vier en zestig stuks.

'Er zyn twee Bybels in Octavo van verschillende drukken, in het een zyn vier en zestig stuks en in het ander vier hondert en twaalf, alle in hout sneê.

Ook zyn 'er verscheide andere Boeken van den Bybel met afbeeldingen in hout-sneê en op koper.

Horatius Borgianus heeft stukken van zyne Teekeningen gesneden en het Boek Genesis na *Raphaei* gegraveert.

Van *Andreas Boscholus*, Florentynsch Schilder, is een Passie in veertien stuks gegraveert door *Peter de Jode*.

Jan Speccard, Schilder, heeft zeeven stukken van de Maagd Maria gemaakt, waar van zes door

door *Gillis Sadeler* en de zeevende door *Pieter Perrot* gegraveert.

Christophorus Swart, Schilder van Munchen, heeft neegen stukken gemaakt, dewelke de eindens van het Lyden zyn, door *J. Sadeler* gesneeden.

Jacobus Lanco, een Pool, heeft het leeven van *St. Jacobus* in zestien stukken gesneeden.

Cherubino Alberti heeft een groote Tabernakel na de Teekening van *Rosso* gesneeden en een stuk op den Blixem na *Andrea del Sarto*.

Het groot stuk van het Avondmaal van *Andrea del Sarto* is door *Theodorus Cruger* gegraveert.

De groote Paulus Bekeering van *Francisco Salviati*, door *Franc Floor* geteekent en door *Æneas Vicus* gegraveert.

De werken der Barmhertigheid van *St. Cecilia*; een groot stuk van *Dominikyn*, gegraveert door *R. a Persyn*.

Een H. Maagd Maria tusschen Heiligen van *St. Dominicus Orde*, van *Michel Angelo da Caravaggio*, gegraveert door *Lucas Vosterman*.

Boeken en gevolgen van Architectuurwerk.

De tien Boeken van *Vitruvius* over de Bouwkunde, uit het Latyn in het Italiaansch vertaalt, met aantekeningen en Figuren van *Cesar Cesarino*, inwoonder van Milaan, opgedraagen aan den Koning *François den I.*, en gedrukt in het Jaar 1515.

Marcus Vitruvius Pollio, een oud Romeinsch Schryver, in het Fransch vertaald en aan den Koning *Hendrik den II.* opgedraagen, te Parys gedrukt in het Jaar 1572, en verrykt met veele Prentverbeeldingen in hout-sneê.

Alexander Francine, Ingenieur van den Koning van Vrankryk, heeft een Boek over de Architectuur uitgegeeven, gedrukt by Melchior Tavernier in het Jaar 1631 en gegraveert door *A. Bosse* in vyf en veertig stuks.

Een Boek over de Architectuur volgens *Vitruvius*, waar van de Figuren gegraveert zyn door *Jean Mauclerc*, Heere van Lignerou, en in het licht gebragt door *Pierre Daret*, 's Konings Graveur, by hem gedrukt te Parys in het Jaar 1648.

Vignola, of de Reegels vande vyf Ordens der Bouwkunde, zynde een nieuwe overzetting, by *Pierre Mariette* in het Jaar 1633, behelzende verscheide Prentverbeeldingen.

De manier van wel te Bouwen enz. door *le Muet*, Architect, gedrukt te Parys by *François Langlois*, inhoudende verscheide Prentverbeeldingen.

Perspective Pratique, door een Paryse Jesuit, gedrukt in drie Deelen, by Melchior Tavernier en *François Langlois* in het Jaar 1642, inhoudende meer dan drie honderd kopere Plaatén.

Mathurin Joffe van la Fleche, is bekend door zyn *Perspective positive* van *Viator*, in 't Latyn en Fransch gedrukt te la Fleche in het Jaar 1635 met vyf en vyftig Figuren; als meede

Charles Rouelles, Kanonnik van Noyon, door zyn Boek geintituleert, *Geometri Pratique*, gedrukt te Parys in het Jaar 1609, met Prentverbeeldingen in hout-sneê.

Poliphilus Zancarli, heeft twaalf stukken Antiek Lofwerk tot Friesen gesneden.

Eduard en *Robert Peacke* hebben Ornamenten tot Friesen gegraveert, Anno 1640.

Pierre Leveillé van Orleans, heeft te Romen Antieke stukken gesneden.

Crispyn de Pas heeft een Boek voor Schrynwerkers gemaakt, te Amsterdam, Anno 1642.

Bernardino Radi Cortoneze heeft een Boek van Teekeningen tot Graffschriften gesneden.

Jean Barbé is bekend om zyn verhandeling van de Architectuur voor Autaaren en Schoorsteen-
nen, gegraveert door *Abraham Bosse*, in het Jaar 1633.

De Boeken der Architectuur betreffende, zyn in het ligt gegeven door *Serlio* die de veele buitenmaatige werken niet konde verdraagen, welke door eenige slegte Graveurs uitgegeeven wierden.

Antonio Labacco bragt ook ter Pers alle de Antieke Cornissen met hunne Capitteelen: *Vignole* gaf ook zyn werk uit, waar door al 't geen de andere verwacht hadden te regt gebragt wierd: dit Boek van de vyf Ordens der Bouwkunde wierd te Romen in het Jaar 1602 gedrukt.

Antoine Pierrets heeft een Boek uitgegeeven over de Architectuur, betreffende de Deuren en Schoorsteen-
nen, te Parys gedrukt in het Jaar 1647.

Jan Cottelle, 's Konings Schilder, heeft een Boek uitgegeeven, behelzende verscheide Ornamenten tot Plafonds en andere Plaatsen. In het begin staat het Portret van Mevrouw de Princesse van Guemené. Dit stuk is gegraveert door *François Poilly*.

Jacobus van Kampen, Heere van Randebroek, wierd een weergaloos Architect genaamd, wegens zyn Boek van de prachtige Gebouwen, welke

518 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
ke te Amsterdam gevonden wierden, door Dan-
kers in het Jaar 1661 uitgegeeven.

Twee Boeken van de Architectuur, het een in
hout-sneê en het ander in 't koper: het eerste
behelst acht en vyftig Prentverbeeldingen, het
tweede tot Titel voerende het roer van *Ambroise Bachet*, Capitein en 's Konings Ingenieur,
enz., dient tot de Krygsbouwkunde, gedrukt te
Melun in het Jaar 1598. het vervat meer dan
hondert Figuren.

Andrea Palladio in het Fransch overgezet,
waar agter een verhandeling der vyf Bouwordens,
enz. Dat Boek is by Edme Martyn gedrukt in
het Jaar 1650 en behelst verscheide Figuren
in hout-sneê.

Het zelve vertaald door den heer *le Muet*,
geteekent en in koper gesneeden by *François*
Langlois te Parys, behelst vyf en zeeventig stuks.

Van *Dominico Fontana*, Architect van den Paus,
is een Boek van de overvoering van het Obelis-
cus van het Vaticaan, onder de Pauffelyke Regee-
ring van Sixtus den V., gedrukt te Romem in
het Jaar 1590 en gegraveert door *Natalis Boni-*
facio da Sibenico. Dit Boek vervat neegentien
stukken.

Jacques Androuët du Cerceau, heeft een Boek
gedrukt te Parys in het Jaar 1576, van alle de
fraaiste Gebouwen van Vrankryk, waar by hy
nog andere voegde. Dat Boek behelst hon-
derd drie en neegentig stuks, ook heeft hy
Ruïnen van Romem, Harnasschen en Zeegetee-
kenen gesneeden.

Jean Marot, Architect, Teekenaar en Gra-
veur, heeft aanmerkelyke werken over de
Architectuur gemaakt, zoo van zyn eige
Tee-

Teekeningen als van die der Heeren *Mercier*, *Franc. Mansard*, *Metezeau*, *le Vau*, *la Vallée*, Architect en Bestierder der Gebouwen van de Koningin van Zweeden, van den Abt van *Saint Martyn*, de Heeren *le Pautre* en *Gamare*, den Pater *Deyant*, Jesuit, den Heer *Bruyant*, enz. Hy en zyn Zoon zyn in de fraaiste Hui-zen van Vrankryk Architecten geweest. In het eerste Deel heb ik een Catalogus van het geen door hen gegraveert is, gegeven.

De Justiniaanse Gallery. Dat Boek behelst drie hondert een en twintig stukken, gesneeden en geteekent door *Franc. de Quesnoy* van Brussel, *Theodorus Mathan*, *Claude Mellan*, *Anna Maria Vajan*, *Judocus de Pape*, *B. de Ballin*, *R. a Persyn*. *Cornelis Bloemaert*, *Joachim Sandrart*, *Trisidius Guidus*, *M. Natalis*, *J. Battista Ruge-rius Bononiensis*, *J. Conin*. *Il Valesio*, *Charles Audran*, *Jan Lanfranc*, *Frederic Greutter*, *Franc. Perrier*, en andere zonder naam.

De Ruïnen van Rome in drie en dertig stukken gegraveert in het Jaar 1579 door *Gio. Battista de Cavalieri*, na de Teekeningen van *Joan Ant. Dosius*.

Andere Boeken over het zelve onderwerp door *Cornelis Dankerts* en *Jeronimus Koeck*.

Een ander van *Vincenzo Scamozzi*.

Een van *Battista Pitonus da Vincenza*.

Een van *Hendrik van Cleef* by *P. Galle*.

Een ander van *Etienne du Peirac*, gedrukt te Rome by *Gio. Battista de Rossi*, Anno 1639.

Een ander van *Gillis Sadeler*, in 't Jaar 1660.

Antieke Standbeelden en Basrelieven, waar onder eenige van *Polidoor* gegraveert door *Che-rubino Alberti*, *Claude Mellan*, de *Sadeler*s en *Jan*

520 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
Saenredam: ook is 'er een Boek van *Franc. Pe-*
rier.

Een ander Boek van Standbeelden, gedrukt
te Romen by *Gio. Battista de Rubeis*.

Item een van het Jaar 1585.

Item een van 1641.

Een ander Boek getrokken uit de Biblioteek
van *Fulvius Ursinus* te Romen, by *Pietro Ste-*
phanoni, Anno 1570.

Een ander Boek der Doorlughtige Mannen te
Romen, Anno 1569.

Een Boek betyteld, *Speculum Romanae Magni-*
ficientiae. Dit zyn meest alle Gedenkteekenen
van het aloude Romen, bestaande in hondert
en achtien Prentverbeeldingen. Alles gedrukt
by *Antoni Laffreri* te Romen, Anno 1565.

De Colom van Trajanus; is een Boek in Fo-
lio, betytelt *Historia Utriusque Belli Daciae a*
Trajano Caesare Gestis, &c. Romae ex Typographia fa-
cobi Mascardi 1616. In dat Boek zyn met de by-
voegzelen hondert zes en zestig stuks.

Wenceslaus Hollar heeft een stuk gegraveert,
zynde de Beurs te London.

Michel Colyn, de Beurs te Amsterdam.

Rama Soteranea van *Antonio Bosius*, een Ro-
mein, gedrukt te Romen by *Guiljelmo Faccietti*
in het Jaar 1632, inhoudende twee hondert en
neegen kopere Figuren.

Laaten we eenige Meesters doorloopen en
zien de hoeveelheid der Prenten, welke de
Heer Abt *de Marolles* gezegd heeft te bezit-
ten. Eerstelyk

Van *Albert Durer* in hout-sneede, twee hon-
derd

derd twee en twintig stuks. Van den zelve in het koper honderd en vier origineele stukken en verscheide andere gecopieerde.

Van de werken van *Lucas van Leyden* in koper en hout-sneê met zyn Portretten en Copyen twee honderd vier en twintig stuks.

Van de Meesters met de Kandelaar en andere twee honderd vyf en twintig stuks, waar onder twee Portretten zeer raar.

Van *Julio Bonafone* honderd vier en veertig stuks met zyne Portretten.

Van *Camillo Pracaccino* zes stukken.

Van *Pompejo Aquilena* zeeven stukken.

Van *Ventura Salimbeni* en *Vespasiano Strada*, twee en twintig stuks.

Van de *Bassan's* vier en vyftig stuks.

Van *Andrea Boscio* Florentyn, neegentien stuks.

Van *Leonard da Vinci* twee en dertig stuks.

Van *Georgio Mantuano* en van *Diana Mantuana* honderd en dertien, daar in begrepen het groot Oordeel van *Michaël Angelo* en het Antiek Bacchanaal.

Van *Bernardo Passerotti* een Romein, welke Anno 1582 leefde, zeeven stuks, onder andere de Bruiloft van *Isaac* en *Rebecca* na *Perruzyn*.

Van *Nicolas Bearrice* een Lottheringer, vyftig stukken, hy heeft 'er aanmerkelyke na *Raphaël* gegraveert.

Van *Paul Veroneze* twintig stuks.

Van *Giacomo Tintoret* twintig stuks.

Van *Andrea del Sarto* acht en dertig stuks.

Van *Francisco Parmesano*, deeze zyne werken bestonden in honderd vyf en neegentig stuks en het Portret van den Autaar.

522 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Van *Cornelis Cort* van Haarlem, honderd vier en dertig stuks, zyne werken van *Tempesta* bestonden in duizend twee honderd en zes en tachtig stuks.

Van *Giacomo Parma* vier en tachtig stuks.

Van *Guido Rbeni* honderd zes en twintig stuks.

Van *Jacques Callot* duizend twee honderd stuks, daar in begreepen verscheide van zyne Teekeningen met de Pen.

Van *Wirix* waaren neegen en zestig Portretten.

De Portretten van *Lucas van Leyden*, *Rembrand*, met zeeven stuks van *Gouth*, maakten te zaamen veertig stuks uit.

Van *Stephano de la Belle*, Florentyner, honderd acht stuks.

Van de groote werken van *Nicolaas de Bruyn*, zes en tagtig stuks.

Van *Claude Mellan* drie honderd twee en veertig stuks.

Van *Abraham Joffe* vyf honderd acht en neegentig stuks.

Van *Wenceslaus Hollar* neegen honderd neegen en vyftig stuks.

Van *Nanteuil* honderd twee en neegentig stuks.

Van *Cornelis*, *Philippus* en *Theodorus Galle* zes honderd zeeventien stuks.

Van *Michel Lafne* vier honderd acht en veertig stuks.

Van *Pietro di Cortona* vyftig stuks.

Van *Israël Silvestre* vier honderd drie en neegentig stuks.

Van *François Chauveau* zes honderd vyf en dertig stuks.

Van *Jean le Pautre*. vyf honderd en neegentig stuks.

Van

Van *Antony van Dyk* twee honderd drie en vyftig ftuks.

Van *Jacob Jordaans* twee en twintig ftuks.

Van *Erasmus Quellinus* zeeven en zeeventig ftuks.

Van *Abraham Diepenbeek* zeeven en zeeventig ftuks.

De werken van *Adam de Schelde* en van *Boëtius a Bolfwert*, bestonden in twee honderd zeeventig ftuks.

Die van *Lucas Vosterman* in vier en veertig ftuks.

Die van *Paulus Pontius* in neegentig ftuks.

Die van *Pierre Balliu* in twee en dertig ftuks.

Van *Gabriël Adam* en *Nicolaas Perelle* vyf honderd acht en dertig ftukken Landschappen.

Van *Jeronimus, Joann's* en *Antonius Wirix* zeeven honderd een en veertig ftuks.

Van *Jan Strado* een Vlaaminger, Academift van Florence, drie honderd acht en tachtig ftuks.

Van *Marten Heemskerk* vyf hondert en tachtig ftuks.

Van *Jan* en *Theodorus Mathan* twee honderd en dertien ftuks.

Van *David Teniers, Brouwer, Quast, Cornelis Poelenburg* en andere vier honderd zes en neegentig ftuks Snaakeryen.

Van *Crispyn, Crispianus, Guill. Magdalena* en *Barbara Pas*, waaren acht honderd vyf en neegentig ftuks.

Van *Michel Dorigny* honderd en vyf ftuks.

Van *Jacques Androuet du Cerceau* zes honderd en dertien ftuks.

Van *Thomas de Leu* en *Leonard Gautier* zes honderd neegen en dertig ftuks.

Van

Van *Pierre Daret* twee honderd en zefstien stuks.

Van *Jan van de Velde* twee honderd zes en neegentig stuks.

Van de Oude Meesters, of Meesters met merken in zeven Volumina's vier duizend neegen honderd een en dertig stuks.

Ook was 'er de Blixem van *André del Sarto*, door *Cherubino Alberti* gegraveert.

De Academie der Schilders door *Pet. Franc. Albert.*

De groote Geslagtboom van de St. Franciscus Orde door *Pieter de Jode* in zefstien groote Blaaden.

Een groote Geslagtboom van dezelve Orde door *Gabriel Faber*, een Franschman en Procurator derzelve Orde, in het Jaar 1633.

Laaten wy nog eenige Werken onzer Doorlugte Schilders overzien; namentlyk die, welkers Graveurs wy niet genoeg hebben aangetoont.

Van *Julio Romano* waaren twee honderd en zefstien stuks door hem zelve geteekent en gesneeden, als meede door *Leo Daven*, *Georgio*, *Diana*, en *Adam Mantuano*, *Arezzo Donato Berrilli*, *Michael Luccensis*, *Julio Bonazone*, *Pietro Santo*, *Battista Franco*, *George Pens*, *Beatricius Lotharingus*, *Fr. Boulier*, *W. Hollar*, *Phil. Galle*, *Jan Troyen*, enz.

Balthazar Peruzzi, een uitmuntend Schilder van Sienna, heeft gegraveert een Prent van Hercules, die de Gierigheid van de Zang-Godinnen en den Berg Parnassus verjaagd.

Dominico Beccafumi heeft verscheide zeer fraaye Prenten gesneeden.

Van *Frederico Barrochio* van Urbino, waaren twee en dertig aanzienelyke stukken, alle door hem gegraveert of door *Philippe Thomassin*, *Theodor Galle*, *Statius Flamen*, *Laurentius Vacarius*, *Raphaël Guidi*, *Cornelis Cort*, *Ag. Carraccio*, *Battista di Parma*, enz.

'Er waaren stukken graauw werk na verscheide groote Meesters zo oude als latere, met drie Coleuren, door middel van drie Platen geteekent en gegraveert door *Andrea Adriani da Mantua*, *Nicolaas Rossiiianus*, den Ridder *Bartholomeo Coriolano*, *Hugo da Carpi*, *Dominico Falcine* en verscheide andere zonder naam. Van dit soort van stukken waaren 'er vyf honderd van ongemeene fraaiheid, onder andere een Vlucht na Egypten, alwaar de Maagd Maria over een brug ryd, op den Ezel zittende, welke door Joseph by den toom geleid word.

Van *Giacomo Tintoret* vyf honderd en vyftig stuks geteekent en gesneeden door *Victorius Classicus*, Beeldhouwer en Architect, *Ag. Carraccio*, *Louis Pozzororat* een Neederlander, *Fr. Chaveau*, *J. Troyen*, *L. Vosterman*, van Hoy, *Offenbeek*, *Cl. Mellan*, de *Sadellers*, *Lucas Kilian*, enz.

Van *Paus Veronese* acht en vyftig stuks gegraveerd door hem zelve en door *Ag. Carraccio*, *Q. Boel*, *Pierre Brebette*, *W. Hollar*, *Matthéo Piccioni*, *Carlo Sacchi*, *Jacoma Picino*, *Battista Fontana*, enz.

Van *Francisco Salviati* achttien stuks door *Diana Mantuana*, *J. Mathan*, *Aeneas Vicin* van Parma, enz.

526 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

De werken van *Francisco Primatrice da Bologna*, bestonden in vier honderd zes en tachtig stuks door verscheide Graveurs, als *Leon Daven*, *Georgio Mantuano*, *Dominico Florentino*, *Diana Mantuana*, *Julio Bonafone*, enz.

Van *Lambert Lombard* zeeven en twintig stuks.

Van *Lucas Penni* acht en twintig fraaye stukken gegraveert door *Martyn Rota*, *René Boiven*, *Georgio Ghisi de Mantua*, *Philippe Galle*, enz.

De werken van *Cornelis Busch* of *Bosch* waaren neegen en neegentig in 't getal, zo van zyn eige uitvinding als na *Michaël Angelo*, *Frans Florus* en *Titiano*.

Van *Gio. Francisco Valegio*, bygenaamt *Il Valesio*, een en zestig stuks zo van hem zelfs als na *Pietro Faccini*, enz.

Van *Cæsar Bassanus* drie stukken na *J. Battista Lampus*, *Joa. Ant. Lælius* en *Jacobus Lodus*. 'Er zyn in 't geheel neegen stukken van zyn werk, eenige derzelve zyn gegraveerd door *Frederik Greutter*, *Camillus Cungijs* en *Michel Netalis*.

Van *Augustinus Parisinus* vyf stukken, welke hy gesneeden heeft na *Herculus Ferrariensis Florimachus*.

De werken van *Titiano* waaren van vyf honderd vier en dertig stuks, eenige zeer raar, van onderscheidene Graveurs, onder andere van *Battista Fontane*, *Leon Daven*, *Martin Rotta*, *Cornelis Cort*, *Agost. Carraccio*, *Jonas Zuyderboef*, *Theodorus van Kessel*, *Lucas Vosterman*, *Raphaël* en *Gillis Sadeler*, *Joachim Sandrart*, *Hendrik Dankerts* uit 's Hage, *R. de Voorst*, *Joan Theodorus de Bry*, *Julio Bonafone*, *Corn. Bloemaert*, *J. Popels*, enz.

Van

Van *Francisco Vanius* van Sienna veertig stuks gesneden door *Cornelis Galle*, *Jan, Raphaël* en *Justus Sadeler*, *Phil. Thomassin*, *Fr. Villamena*, *Pieter de Jode*, *Pietro de Cavaleriis*, *Lucas Kilian* en andere, als meede zyn afbeelding van de Stad Sienna, gesneden door *Bernardini Capitelli*.

Salvator Rosa, een Romeinsch Schilder, heeft zelfs vier en zeeventig stuks geëft, welke hy zynen vriend *Carlo de Rubeis* opgedraagen heeft.

Van *Polidoor Caravagio* waaren honderd en zestien stukken door hem zelfs gegraveert, als meede door *Cherubin Albert*, *J. Saenredam*, *Julio Bonafone*, *P. Lisibetius*, *Marrinus*, *Cornelis Cort*, *Jo. Battista Galestruzzi*, *Jacomo Marchacci*, enz.

Van *Joseph Pin* of den Ridder *Joseph Arpinas*, waaren twintig stuks. Zyn Portret is door *Jacques Mathan* gesneden, als meede door den Ridder *Ottavio Leonce*, een Romeinsch Schilder; en verscheide hebben na hem gegraveerd, namentlyk *Jacques Mathan*, *Gilles Sadeler*, van *Pandre*, *Raphaël Guidi*, *Jan Frederik Greutter*, *Francisco Villamena*, enz.

Van *Lucas Ciambertlanus da Urbino*, zyn zeeven en dertig stuks door hem zelfs geteekent en geïnvanteert als meede na *Raphaël*, *Antonio Pomorange*, *Jacomo Palma*, *Polidoor Caravagio*, *Frederic Zuccherro*, *Guido Rbeni*, *Cherubin Albert*, enz.

Van *Enegs Vicus* van Parma, waaren twee honderd neegen en tachtig stukken, welke hy gegraveert heeft, ten deelen na zyn eigen teekening en ten deelen na die van *Raphaël*, *Michel Angelo*, *Francisco Parmesano*, *Julio Corvatinus*, *Bandinelli*, *Salviati*, enz.

De werken van *Paulo Farinato da Verena*, belie-

528 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
liepen op een en zeeventig stukken door hem
gegraveert, als meede door *Abraham Bosse, Hi-*
ronimus David, Ferdinand, Jacobus Valegius da
Verona, Gilles Rousselet, enz.

De werken van *Bernardino Capiteli da Sienna*,
waaren ten getale van honderd en twaalf stuks,
zo van eige inventie als na *J. Battista Mercator*
Biturgiensis, Francisco Leoncini de san Gemignano,
Hacinto Geminiani da Pistoja, Rutilus Manellus,
Melchior Girardini, Eques Ventura Salembenius,
Alexander Casolandus, Piſtor Senensis, enz.

Van *Dominikyn* van Bologne, een en twintig
stuks, graveert door *Charles Audran, Steeven*
Colbenschals, den Ridder Francisco Raspantino, Pe-
tro del Po, Pietro Francisco Mola, Dominico Cer-
rini, Perrugino Piſtor, Remigius Wibert, Pieter
Scalberge, enz.

Van *Castiglione Genovese* waaren zeeven en veer-
tig stuks geëft.

Van *Guido Rbeni* twee honderd zeeven en tach-
tig stuks, meestendeel door zyn hand graveert
en de andere door *Floriano d'Albucno, R. a Persyn,*
Peter de Balliu, Remigius Wibert, Gilles Rousselet,
Sebastien Vouillement, R. Lochon, J. Bernard, P.
Lombard, Cornelis Bloemaert, Benedetto Curti,
enz.

De werken van *Raphaël Schiaminose* bestaan
uit honderd en dertig stuks, onder andere de
Keizeren in het Jaar 1606. Dit zyn zeer groo-
te koppen.

Die van *Guerchini* of *Gio. Franc. Barberius Cen-*
tensis belopen op honderd acht en veertig
stuks.

Door den Schilder *Roffo* zyn verscheide stuk-
ken van zyn eige Teekeningen graveert en
het

het ander is gefneeden door *Renatus Boyvinus Andegavenfis*, *Paolo Gratiani*, *Leon Daven* en andere zonder naam.

Joseph da Rivera, bygenaamd *Spanjolet*, Schilder van Napels, heeft het grootste gedeelte zyner werken zelfs gegraveert, bestaande slegts in zes en twintig stuks; het andere gedeelte is gefneeden door *Lucas Vosterman*, *J. Troyen*, *Horatius Borgianus*, *Franciscus Burannus Reggionfis*.

Van *Odoardo Fialetti*, Bolonees Schilder, waaren twee honderd en twintig stuks.

Van *Polyphilis Giancarli* waaren een en dertig stuks.

De werken van *Agostino Metelli* bestonden in vyf en tachtig stuks.

Van *Jacinto Gemignani da Pistoja* waaren twaalf stuks.

Van *Don Julio Clovio* van Croatien, twaalf stukken gegraveert door *Philippe Thomassin*, *Diana Mantuana*, *Cornelis Cort*, enz.

Raphaël Mota de Reggio, Schilder; zyne stukken ten getale van twaalf zyn gegraveert door *Diana de Mantua* en *Agostino Carraccio*.

Ventura Salembeni, Schilder van Sienna. Zyne werken beliepen op vier en twintig stuks, behalven zyn Portret, gegraveert door *Bernardini Capitelli*; het ander is gegraveert door *Cornelis Galle*, *Fr. Villamena*, *Ph. Thomassin* en door hem zelfs.

Van *Horatius Samachinus* waaren vier en twintig stuks, zeer raar.

Van *Laurentius Samachinus Bononiensis* vier stukken gefneeden door *Cornelis Cort* en *Agostino Carraccio*.

Van *Martin Rota Sibinicensis*, uitmuntend Graveur, waaren vyf en veertig stuks eige uitvinding, en na *Titiano*, *Michael Angelo*, *Luca Penni* en *Raphaël Urbino*.

De Ridder *Jacques Belange*, Schilder, heeft zeeven en veertig stuks gegraveert.

Jeremie Falk, een Pool, heeft na zyn eige Teekening gegraveert, als meede na *Justus van Eymond*, *Jacques Stella*, van *Mole*, *Martens German* een Landmeeter, *Sebastien Bourdon* en andere. 'Er waaren drie en neegentig stuks.

Camille Grassico van Frioul, heeft ook eenige Geestelyke stukken in 't koper gebragt. Hy was zeer vernuftig en maakte Fonteynen van koper om het water na om hoog te doen springen, waar in hy wonder wel slaagde en heeft dusdanige voor verscheide Vorsten gemaakt.

Jacobus en *Theodorus van Merlen* hebben eenige dingen na *Marten de Vos* en *Pelegrino* gesneden.

De werken van *Pieter Soutman* bestaan meereendeels in groote Portretten, welke door hem na zyn eige Teekening geëft zyn. Hy heeft in het groot de doorlugtige Personagien der Nederlanden gegraveert in het jaar 1550. Ook heeft hy Conterfeitzels van de Hertogen van Bourgundien gesneden na *Jan van Eyk*. *P. van Sompel* heeft na hem gegraveert, als ook *Jan Snyderhoef*, *J. Lodewyk* en *Cornelis Vischer*.

Om tot een andere stof over te gaan en een nutte afwyding te maaken, laten wy nu een vervolg van Prentboeken beschouwen

wen en beginnen met die, welke over de Schilderkunde gehandelt hebben.

Onder andere is 'er een Boek over de Schilderkonst door *Leonard da Vinci*, uit het Italiaansch in het Fransch vertaalt en uitgegeeven met het Leeven van dien Auteur, door *Raphaël du Fresne*, met de verhandeling van het Standbeeld van *Jean B. Albert* en deszelfs Leeven, gedrukt te Parys in het Jaar 1651.

Kort begrip van het leeven van *Raphaël Sanzio d'Urbino*, waar in gehandelt word van de Prentkonst van *Marc Antonio* en andere, uit het Italiaansch in het Fransch vertaalt door *Pierre Daret*, 's Konings Graveur, te Parys by den Auteur in het Jaar 1651.

Alberti Dureri Clarissimi Pictoris, &c. betreffende de Proportien of evenreedigheeden, gedrukt te Neurenburg voor de Weduwe Albert, in het Jaar 1534. Dat Boek bevat honderd en twintig Platen in hout-snee.

Alberti Dureri Institutionum Geometricarum Libri Quatuor. Dat is gedrukt te Arnhem in Gelderland by Jan Jansson, in het Jaar 1606. En vervat verscheide houten Platen.

Georgio Vasari, Geschiedenis der Schilders, in 't Italiaans in drie Voluminas, gedrukt te Bolonje in het Jaar 1647, behelzende meer dan honderd Portretten in hout-snee.

Gio Baglione Romano heeft ook het leeven der Schilders beschreeven, gedrukt te Romem by Manerlo Manel in het Jaar 1649.

Carlo Ridolphi de leevensbeschryving van de Venetiaansche Schilders, gedrukt te Venetien in het Jaar 1648, en verrykt met meer dan

532 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
dertig Portretten na de Teekeningen van den
Ridder *Ridolphi* en gegraveert door *Jacobus*
Picinus.

Gio Paulo Lomazzo, een Milanees, was een
Schilder. Hy heeft in de Italiaansche taal over
de Schilderkonst geschreeven, en op zyn der-
tigste Jaar zyn gezigt verlooren hebbende, dic-
teerde hy het overige.

Franciscus Junius, een Hollander, heeft in het
Latyn een groot Boek in Folio over deeze konst
geschreeven.

Pomponius Gauricus, een Napolitaan, stierf te
Tolose, onder de Pausselyke Regeering van
Paulus den III. Hy heeft over de Beeldhouwe-
ry en Gietkunde geschreeven en had verschei-
de andere Tractaaten beloofd; dog die door zyn
dood agter gebleeven zyn.

Pieter Koek, geboortig van Aalst, Schilder,
heeft over de Bouw-, Meet- en Doorzigtkunde ge-
schreeven en de werken van *Sebastiano Serlio*
vertaalt. Ook heeft hy eenige houten Platen
gesneden.

Leo Battista Albert, een Florentynsch Edelman,
leefde onder de Pausen Eugenius den IV en Nico-
laus den V ontrent het Jaar 1440 en 1450. Hy was
een geletterd Man, een groot Bouwkundige en
Wiskonstenaar, en heeft in het Latyn drie kleine
Vertoogen of Boekjes over de Schilderkunde
geschreeven. Het eerste is over de Optica, het
tweede over de Schilderkonst zelfs, en het derde
over de pligt van een Schilder. Ook heeft hy
'er een over de Bouwkunde gemaakt.

Verscheide andere Italiaanen hebben levens-
beschryvingen der Schilders uitgegeeven, onder
andere *Ridolfi*, *Carlo Dari*, *Soprani*, de Graaf

Mal-

Malvasio, Kanonnik der Hoofdkerk te Bologne, *Pietro Bellori*, enz.

Sandrart heeft 'er een groot Boek in Folio over geschreeven.

Frederico Zucchero heeft Boeken over de Schilderkunde gemaakt, welke hy te Venetien heeft doen drukken.

Carol van Mander en *Cornelis de Bie* onder de Neederlanders hebben ieder een Volumen over het zelve onderwerp geschreeven. (*)

Onder de Franschen heeft *Felebien* vyf Boeken in Octavo geschreeven, welke in twee banden verdeelt zyn, en een afzonderlyk over de Bouwkunde.

Charles Alphonse du Fresnoy heeft over dezelve stof een Latynsch Gedigt gemaakt, 't geen door *de Piles* in het Fransch vertaald is.

Zeedert hebben de Heeren *Monier* en gemelde *de Piles* ieder een Boek in Duodecimo geschreeven. (†)

Laaten wy ook iets van de Bloemen en Plantgewasschen beschouwen.

Theatrum Florale te Parys by P. Firens in 't Jaar 1633, inhoudende honderd zeeventien Prentverbeeldingen van Bloemen.

Een klein Boekje, handelende over de Bloemen,
Ll 3

(*) Dezelve zy thans zeer raar.

(†) Men zoude hier ook kunnen noemen de Academische Conferentien door den heer *Tesselin*, Professor en Geheimschryver van de Academie der Schilderkonst te Parys by een verzameld.

534 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

men, gedrukt in 't Jaar 1601 en verrykt met vier en twintig Plaatē. *Petrus Valerius Sc.*

Een Boek over de Bloemen, geïntituleert *le Jardin de Louis XIII*, vervattende vyf en neegentig Plaatē, gesneeden door *Pierre Valet*, 's Kōnings Borduurwerker, in het Jaar 1623 met de Portretten van *Pierre Valet* en van *Jean Robin*, een groot Bloemist.

Een ander klein Boekje van twaalf stuks door *Nicolaas Guillaume de la Fleur*, een Lottheringer, te Romē gemaakt in het Jaar 1639. Deszelfs Portret is op de Titelplaat.

Een Bloemen-Boek, inhoudende honderd vier en veertig stuks, tot Titel voerende *Florilegium Renovatum*, enz. *Mattheus Merian del. & Sc. Francofurti*, Anno 1643.

Een ander dito van twee en vyftig stuks, zynde Studien van *Georges Hoefnagel* te Frankfort. Zyn Zoon *Jacobus* heeft het zelve in den ouderdom van zeeventien Jaaren gegraveert te Frankfort in het Jaar 1592.

Een ander Boek van Bloemen en Gevogelte van zes en twintig stuks, gesneeden te Romē door *Nicolaas Robert*, een Franschman, in het Jaar 1640, enz.

Bloemen Boek van *Emanuel Swertius*, een Neederlander, gedrukt te Frankfort op den Meyn. Dit vervat honderd en tien stuks.

Een Boek van Plantgewasschen gedrukt te Antwerpen in het Jaar 1583, verrykt met verscheide Prentverbeeldingen van Planten.

Een ander dito tot titel voerende *Diversarum Gentium Armatura, &c.*, te Amsterdam by *Nicolaus* en *Joannes Visscher*, inhoudende zeeven en zeeventig stuks.

Een

Een Boek ten titel voerende, verscheide Kleedingen na de Mode, enz. geïnventeerd door *Saint Igny* en gegraveert door *Briot*; dit is van vyftien stuks

Een Boek in het Hoogduitsch van twee en zestig stuks, verbeeldende Turkse Kleedingen na de Teekeningen van *Nicolai*, Anno 1576.

Een ander Boek van honderd vyf en twintig stuks, verbeeldende de Kleedingen van Diverse Natien.

Van *Odoardo Fialetti*, ziet men een Boek genaamd *de gli abiti delle Regioni, con le Armi, &c.* gedrukt te Venetien in het Jaar 1626. behelzende zeeven en twintig Prentverbeeldingen.

Van *Jan de Gheyn*, een Luykenaar, een Boek van Kleedingen, Zeeden en Plegtigheeden der Volkeren, door hem zelfs gesneden en gedrukt te Luyk in het Jaar 1601.

Een Boek van veertig stuks, tot titel hebbende *Varie Acconciature di teste*, dat is te zeggen, van de Kleedagien der Italiaansche Dames, door *Giovan Guerra*.

Boek der Volkeren, gesneden door *Abraham Bruyn* in het Jaar 1577.

Diana Mantuane heeft een groot Boek gemaakt van de Kleedingen der Volkeren

Laaten wy ook iets zeggen van de verleedene Plegtigheeden, welke in Prent gaan.

Een Boek tot titel voerende de Zeegepraal van Antwerpen, ter inhaaling van den Prins *Philippus* van Spanjen, Zoon van Keizer *Karel den V* in het Jaar 1549. Dat Boek is uit het Latyn van *Jornelis Graphens* vertaalt en behelst vier en twintig houten Platen, zeer wel geteekent en gesneden.

De Intreede van Messire François, Zoon van Vrankryk, Hertog van Braband, enz. in zyne Stad Antwerpen, by Christoffel Plantyn en vervat twee en twintig Plaatē.

De Reis van Hendrik den IV. na Metz en de Vreugdebedryven aldaar, enz. door *Abraham Faber* in het Jaar 1610. 'Er zyn neegentien Figuren, geteekent en gesneeden door *Alexander Vallée*.

Pragtige inhaaling ter gelegenheid van de welkomst en Bruiloft van de Princesse Christina van Lottheringen, Groot Hertogin van Toscanen. Dat Boek is in het Italiaansch, gedrukt te Florence in het Jaar 1549, in het zelve zyn een en zestig Prentverbeeldingen door verscheide Meesters, als onder andere van *Raphaël Gualderotti*, *Giovan. Maria Batteri*, *Francisco Matti*, *Lorenzo Sciorini*, *Francisco Terza*, *Bernardino Poggetti*, *Michel Agnolo*, en *Ciampanelli Pittore*.

De Zeegepraalen van Lodewyk den Regtvaerdigen, zynde een Boek in Folio, Latyn en Fransch in Vaersen en Profa, versierd met een groot getal Portretten, Figuren en Zinspreuken in koopere Plaatē; als. meede de Plans der Steeden, Belegeringen en Veldslagen. Dat Boek is gedrukt te Parys in de Koninglyke Drukkery door *Antoine Etienne* in het Jaar 1649. In 't zelve zyn honderd neegen en veertig stuks geïnventeert door *Jean Valdor*, een Luykenaar, 's Konings Calchographius of Etzer, welke 'er verscheide stukken van gegraveert heeft, en door verscheide Meesters laten snyden, die hunne naamen niet gemerkt hebben.

Twee Boeken van Steekspellen, het een in Vaersen en het ander in Profa in de Hoogduit-
sche

sche taal, beiden zeer raar, behelzende twee honderd Platen in hout-sneê wel geteekent; het eerste Boek heeft tot titel: de Daaden en Bedryven van den Avontuurlyken Held en Ridder Teurbanks.

Onuphrus Panuinus van Verona is bekend door zyn Boek van de spellen in de Loopbaan en van Zeegenpraalen, by *J. Battista Ciottus*, van Siena, in het Jaar 1600, het vervat dertig stuks.

Intrede van den Koning Hendrik den III., in Mantua, gedrukt te Parys in het Jaar 1586 met elf Figuren.

Een Boek van de Intrede van Lodewyk den XIV. in Parys, met de Koningin den 26. Augusti 1660, te Parys gedrukt in 't Jaar 1662, en is verrykt met Figuren ten getale van twee en twintig van *Franc. Chauveau*, *Jan Marot*, *le Pautre* en *Nicolas Cochin*.

Steeden, Belegeringen, Gevegten en Vestingen, geteekend door *Beaulieu*, 's Konings Ingenieur en Aardryksbeschryver, gesneden door *Nicolas Cochin* in twee Voluminas, maakende in het geheel vyf en tachtig stuks.

Een Hoogduitsch Boek met Figuren over de Plegtigheden, welke by de verkiezing van den Keizer Leopoldus waargenoomen zyn, gesneden door *Gaspard Merian*.

Een Boek tot titel voerende *Fasti Magistratum & Triumphatorum &c.* gedrukt te Brugge in het Jaar 1566, en vervat twee honderd vier en dertig stuks.

De Abt de Marolles bezat onder andere zeldzaame en konstige stukken, ook de volgende.

De plegtige Ommegang van de Ligue of 't Eedgenoodschap.

538 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

De Romeinsche Zeegepraal in twaalf stukken,
door *Gerard de Fode*.

De groote Heer na Meccareizende, door *Tempesta*.

De Intreede van Carel den V. met Paus Clemens den VII. in Bolonje, door *Hendrik Hondius*.

De Intreede van den Hertog van Savoyen te Turin, door *Francisco Bertelli*.

De Intreede van Hendrik den III. te Venetien, door *Andrea Vincentino*.

De Plegtigheid in het Wyen van 't *Agnus Dei*, door *Barthomeo Fialelli*.

Een pragtige Cavalcade van Keizer Carel den V. in het Jaar 1530, met verscheide zeer raare stukken, door *Lucas Vosterman* en *Mattheus Greutter*.

Openbaare Intreede te Romem gedaan, een zeer raar stuk, door *Franco Tramazino*.

Een ander dito van twaalf stuks met de Titel, waar op staat *Opus Jacobi*, nog raarder.

De Inquisitie van Spanjen, door *Antonio Tempesta*.

Een stuk, verbeeldende de Paryse Moord jegens de Hugenooten op St. Bartholomeus dag.

De Prentverbeeldingen der Intreede van den Kardinaal Infant, zynde neegen en veertig stuks.

De Krooning der Koningin van Zweeden. *Corn. Visscher Sc.*

Laaten wy tot de beschouwing van onze Graveurs wederkeeren.

Camillus Cungius, heeft stukken gegraveert na
Avan-

Avancinus Micus, Caspar Calius, Julius Bentius, Andrea d'Ancona, &c.

Van *Innocentius Martini*, Schilder, zyn drie stukken gesneeden door *Mattheus Greutter* en *Hendrik van Schorel*.

Joannes Paulus Blancus heeft twee stukken na *Dominico Frazella de Sarzanne* gesneeden.

Van *Pieter Scalberge* worden drie en veertig stukken gezien, zo van hem zelfs als na *Raphaël, Joseph Arpinas, Jacomo Bassan* en *Dominikyn*.

Van *P. Piazza a Castro* ziet men drie stukken, door *Raph. Sadeler* gegraveert.

De Beeste-jagten van *Stradon* zyn gegraveert door *Jan Collaert, Charles Mallery, Cornelis, Theodorus* en *Philippus Galle*.

Gilbertus Venius van Leyden, heeft een groot stuk gegraveert na *Balthazar Peruzzi da Sienna*, als meede het Portret van *Hendrik den IV.*, in het Jaar 1610. Ook heeft hy na *Otto Venius, Egbert van Panderen* en andere gegraveert.

Otto Venius heeft behalven de Zinnebeelden van *Horatius* ook die der *Goddelyke en Ydele Liefde* gesneeden, als meede verscheide stukken na *Georgio van de Velde*.

De handeling der Wapenen van *Nassau*, ingevolge de beveelen van den *Prins Maurits*, door *Adam van Brecht*, in 's Hage Anno 1618; hier van zyn acht en veertig stuks.

Beschouwen wy eens die geene, welke de roemrugte Mannen hebben doen herleeven, door hunne Portretten, waar van zy een gevolg gegeven hebben.

Jacques Philippe Thomassin van *Padua*, Bis-
schop

540 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

schop van Ancona, heeft uitgemunt door zyn Boek van de lof der Doorlugte Mannen, gedrukt te Padua Anno 1644, behelzende vyf en veertig Portretten.

Het Boek ten titel voerende *Portraits de Thevet*, van Doorlugte Vorsten en andere Personagen in Folio, met drie honderd een en zeeventig stukken.

Het Boek met naame *Augustiss. Sereniss. Regum &c. a Jacobo Scherenchio de Moringen Oeniponti*, gedrukt te Inspruk in het Jaar 1601 behelst twee honderd acht en zestig houten Plaatens, zynde Keizers en andere doorlugte Vorsten.

Portret-Boek van de Foekers van Augsburg geteekent en gesneeden door *Dominicus Custos* in het Jaar 1593. 'Er zyn honderd en dertig stuks.

Een ander Boek van Doorlugte Personaadjes na de marmere Beelden en Antieke Gedenkenningen door *Theodorus Galle*, te Romem by *Fulvius Ursinus* geteekent en te Antwerpen gegraveert. Dat voert tot Titel *Illustrium Imagines ex antiquis marmoribus, munismatibus, &c.* Anno 1606, verrykt met honderd een en vyftig genommerde stukken: vervolgens is 'er eene vermeerdering van zeeventien andere Portretten met Letters geteekent en met R eindigende, insgelyk door *Theodorus Galle* gesneeden te Antwerpen in het Jaar 1606.

Een ander Portret-Boek genaamd *Illustrium Virorum ut extant in Urbe expressi Vultus Roma Anno 1596. Formis Antonii Laffreri.*

Een ander Boek met naame: *Effigies 24 Romanorum Imperatorum a Caio Julio Casare ad Helio gabalam; Marinus Cartarus fecit Roma Anno 1578.*

Een

Een Boek met houte Platen, ten titel voerende: *Imperatorum Romanorum Orientalium & Occidentalium Imagines ex Antiquis numismatis & ex Thesauro Jacobi Strada, Tiguri ex Officina Andree Gesneri*, Anno 1559 in Folio, verrykt met honderd zeeven en zeeventig Portretten.

Een Boek van de Portretten der Graven van Holland, ten titel voerende: *Principes Hollandiae &c.* De Beeltenissen zyn door *Pieter Soutman* gegraveert. in het Jaar 1650. Er zyn veertig Platen na *J. van Eyk*, *Rogier van Brugge*, *Lucas van Leyden*, *J. Mostaert*, *de Moor* en *P. Rubbens*.

Elias du Bois heeft het Portret van den heer de Sully gesneeden, Anno 1614.

Jeronimus David heeft een stuk gegraveert na *Robert Picon* van Tours, zynde het Mirakel van St. Franciscus de Paula de Zee over trekken- de, en vervolgens de Doorlugte leeden zyner Orde, ten getale van honderd en vyf.

Twee Boeken Portretten van *Moncordet* ten getale van dertien honderd een en neegentig.

François Bignon heeft Portretten der Plenipotentiarissen te Munster ten getale van drie en dertig gesneeden.

P. Holstyn heeft dezelve Portretten ten getale van zes en twintig gegraveert.

Hendrik Hondius heeft insgelyks die van de Vrede te Vervins in het Jaar 1608 gesneeden, ten getale van zeeven en dertig.

De Portretten der Doorlugte Mannen van de Gallery van het Paleis van den Koning van Vrankryk, zyn vyf en twintig in getale, geteekend en gesneeden door *Heinse* en *Bignon*, na de Ori-

542 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Origineele stukken van *Vouët* en andere Schilders van dien tyd.

Een Boek met Portretten der Vorsten van het Huis van Oostenryk geschildert door *Fr. Terzo de Bergamo* en gesneden door *Gaspard ab Avibus Citadilenzis* te Venetien. 'Er zyn zes en zestig stukken van

Een Boek met Portretten der Hertogen van Ferrare van het Geslagt van Este, met derzelve Lofreeden in het Italiaansch, gedrukt te Ferrare by *Catarin Doino*, in het Jaar 1641 door *Signor Antonio Cariota*, verrykt met honderd en dertig stukken.

De Hertogen van Friesland van *Martinus Hamconius*; in het Latyn gedrukt in het Jaar 1620, met twee en vyftig staande Beeltenissen.

De Keizerinnen in het Italiaansch met de Plaatn van *Eneas Vicus* ten getale van honderd en dertien, en een ander in het Fransch met de Prenten na de eerstgenoemde gecopieerd, ten getale van twee en vyftig, gedrukt te Parys by *Nicolaas de Sercy* in het Jaar 1646.

'Er waaren neegentig stukken door *Guill. Jacques* van Delft gegraveert, zynde meest alle Portretten na *Ant. van de Venne* van Middelburg, *Michel Jan Miereveld*, *Daniel Mytens*, *R. van Voorst*, *Hendrik Meerman*, *C. van der Voort*, *Jan de Rucestin*, *Pieter Moreelz*, enz.

Ook zyn 'er Portretten in Engeland, geteekent en gegraveert door *Thomas Johnson*, *François van Benssam*, *R. Elstrak*, *Fr. de Laran*, *Crispyn Queborn*, *Cornelis Dankers*, *Geric Mountin*, *Thomas Goel*, *William Peake*, *George Humble*, *R. Gayvoot*, *J. Barru*, *Robert Boissard*, *Sebast. Farck*,

Wil.

William Faytorne, Will. Geldorp, Cornelis van Daalen, &c.

Portretten van Duitschland van verscheide Meesters geteekent en gesneeden door *Crispyn de Pas, Petr. Iffelburg, Petr. Soutman, Dominico Zoroti, Nicolo Nelli*, enz.

Portretten van verscheide Italiaansche, Hoogen Neederduitsche Meesters geteekent en graveert door *Nicolaus Beatricius, Sericius, Caesar Bassanus, Paulus Maupinus, Jo. Battista Bonacina, Joa. Florimus, George Pents*, enz.

Portretten van Paussen en Kardinaalen door verscheide Meesters geteekent en gesneeden; als door *Elie du Bois, Michel l'Asne, Francisco Villamena, Donatus Bertellus, C. Andran, Joseph Testanna Genuensis, Joa. Maria Maranai, Joa. Battista Bonacina, Mellan*, enz.

Portretten van Geleerde Personnagien, gesneeden door *Philippus Galle, H. H. Anglo Britannus, Crispyn de Pas* enz.

Portretten in hout-sneê van verscheide Meesters gegraveert door *Albert Durer, Aeneas Vicus, Goltzius, Lucas Cramis*, na *Titiano*. Ook zyn 'er Koningen van Vrankryk, Napels, Engeland, en de Doorlugte Personnagien van het Huis van Oostenryk, enz.

Portretten der Koningen van Vrankryk zeedert Pharamond tot Hendrik den III. Dat Boek voert tot titel *Chronica breve* door *Bernardo Gunti*, te Venetien in het Jaar 130. 't Zelve is opgedraagen aan Messire André Hurald, Afgezand des Konings van Vrankryk te Venetien

Historische Lofredenen der Fransche Kardinaalen door den Jesuit *Alby*, gedrukt te Parys

544 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
in het Jaar 1644, met de Portretten dier Kar-
dinaalen, ten getale van meer als dertig.

De Geschiedenis van den Huize Ursini door
Francisco Sansovino, waar in zeltien Portretten
van Doorlugte Persoonen van dat-Huis zyn. Dat
Boek is te Venetien gedrukt in het Jaar 1565.

Portretten van *Paduano*; hier van zyn 'er een
en dertig die zeer fraai zyn.

Portretten van Aarts-Ketters, ten getale van
zeeventien, in een Boek in Octavo, gedrukt te
Leyden in het Jaar 1608.

Insignium aliquod Virorum Icones seu Cadmusi Ico-
nes, een Boek gedrukt te Lion in het Jaar 1553,
het behelst honderd en vyftig stuks.

De Portretten van honderd Capiteinen met
derzelve Lofreeden en in het Italiaansch, gedrukt
te Romem by *Pompilio Totti* in het Jaar 1635,
daar zyn honderd Portretten met de Historische
Titelplaat.

Cornelius Curtus, van St. Augustinus Orde, is
bekend door zyn Boek der Doorlugte Mannen
van gemelde Orde, waar van de Portretten ge-
graveert zyn door *Cornelis Galle*, ten getale van
een en dertig.

Een en veertig Portretten geteekent en ge-
sneeden door *Cornelis Galle*. Dit zyn de voor-
naamste Instellers der Geestelyke Ordens, ver-
beeld in 't Choor der Abdye van St. Lambert de
Liefte in Henegouwen en worden gevonden
in een Boek geschreeven door E. Binet Je-
suis, gedrukt te Antwerpen in het Jaar
1634.

Portretten der Doorlugte Kardinaalen van
den Huize Colonna, gesneeden door *Theodorus*
Galle.

Por-

Portretten van Neederlandsche Schilders, gedrukt te Antwerpen by *Theodorus Galle* ten getale van vier en tachtig stuks.

Melchior Tavernier heeft ook eenige Portretten en andere stukken van zyn inventie gegraveert.

Balthazar Moncornet heeft geduurende zyn tyd een zeer groote meenigte Portretten uitgelevert.

Jean en *Jacques Picard* hebben eenige Portretten gegraveert als ook *Jean Fresne*, die 'er acht en veertig na verscheidene Meesters gesneden heeft.

Jacques Humbelot heeft meede iets gegraveert, en *Jean Gagniers* zeeven en twintig stuks gecopieerd.

Dog om niets te vergeeten en de Graveurs door hunne werken op allerlei wyzen kenbaar te maaken, laten wy de voornaamste Schilders doorloopen en de naame melden van die, welke na hen gegraveert hebben en daarom beginnen met

Simon Vouet, 's Konings Schilder; zyne werken zyn meerendeels gesneden door *Michel Dorigni* en *François Tortebat*, beide zyne Schoonzoonen, welke ook voornaame Schilders waren. Zyn Portret is gegraveert door *van Dyk*, *Franc. Perrier* en door den Ridder *Ostasio Leonce*, een Romeinsch Schilder.

De volgende hebben ook na hem gegraveert; namentlyk *Michel Lafne*, *Peter de Fode*, *Frederik Greutter*, *Pierre Daret*, *Jean Boulanger*, *Jean Couvay*, *Regnesson*, *François Ragot*, *Charles Da-*

546 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-
vid, Karle Audran, J. Trofchel en Claude Mel-
lan, die ook het Portret van Virgiata de Vezzo
de Violetti, Schildereffe en gemalin van den
Heer Vouet gegraveert heeft.*

Ook zyn 'er eenige stukken van *Aubin Vouet*
gesneden door *Michel Lasne*: dezelve beliepen
in het geheel op honderd acht en zestig stuks.

Philippe de Champagne heeft tot Graveurs gehad
*Michel Lasne, Jean Morin, Gilles Rousselet, Ro-
bert Nanteuil, Pierre Daret, Gregoire Huret, Ch.
David, Nicolas Poilly, Pierre Lombard, Nic. Pi-
tau, J. Boulanger, en andere.*

*Laurens de la Hire, een Fransch Schilder, heeft
verscheide van zyne stukken geteekent en ge-
graveert. Andere hebben ook na hem gegrave-
veert, daar onder François Chauveau, zyn Dis-
cipel.*

*Jacques Blanchard, Schilder van Parys, heeft
verscheide zynere eige stukken gegraveert. An-
dere hebben ook zyne werken nagesneden, als
Pierre Daret, Jean Couvay, Gilles Rousselet, Fr. Poilly
en andere; in het geheel zeeven en veertig stuks.*

*Claude Vignon, Schilder van Tours, heeft ee-
nige stukken geëft en andere hebben op ver-
scheiden wyze na hem gewerkt; namentlyk, Pier-
re Daret, Pierre Firens, Karle Audran, Gilles
Rousselet, Pierre Lombard, Pierre le Maitre, Dis-
cipel van Vignon, Abraham Bosse, enz.*

*Nicolas Prevost, Schilder en Discipel van Cl.
Vignon, heeft zes kleine stukken geëft.*

Na *Eustachius le Sueur, Schilder van Parys,*
hebben gegraveert *Pierre Daret, Michel Dorig-
ny, François Chauveau, Jean Couvay, en ver-
scheiden andere.*

*Sebastien Bourdon, een Fransch Schilder, heeft
zelfs*

zelfs van zyne eige stukken gegraveert, en andere zyn gesneden door *Gilles Rousselet*, *Michaël Natalis*, *P. Lisibetius*, *Th. van Kessel*, *Gregoire Huret*, enz.

Simon François, Schilder van Tours, heeft zeeven stukken van zyne uitvindingen laten graveeren, door *Jean Conway* en *Nicolaas Pitau*.

Charles Errard van Nantes, heeft in de Galleryen van de Louvre bestiert de werken, die 'er van zyne Teekeningen zyn, en volgens de Inventie van *Guido Rbeni* en *Hannibal Carraccio*, gesneden door *Fr. Poilly*, *Gilles Rousselet*, *Karte Audran*, *Pierre Daret*, *René Lochon*, *G. Fournier* en *Michel Mosyn*. Hier van zyn acht en vyftig onderscheiden stukken.

Ferdinadelli, die de vermaarde Schilder *Ferdinand* van Mechelen was, als meede *Lodewyk* en *Pieter*, zyne Zoonen, hebben verscheide Portretten gemaakt, welke gegraveert zyn door *Jean Lenfant*, *Grignon*, *J. Fresne*, *Michel van Lochon*, *Ch. David*, enz.

Louis Ferdinand heeft ook Portretten na van *Dyk* gesneden, gelyk ook dat van *Nicolaas Poussyn*. Van hem zyn twee Boeken van geëtste Portretten, en iets na *L. Boulogne* en *L. Testelin*.

Louis Testelin heeft eenige stukken zelfs gesneden, en na hem hebben gegraveert *Michel Mosyn*, *Gilles Rousselet* en *Louis Ferdinand*.

Nicolaas Loir heeft voornaame stukken gemaakt; welke gegraveert zyn door *Jean Boulanger*, *Gilles Rousselet* en *René Lochon*: ook heeft hy zelfs na zyne Tafereelen geëfst.

Michel Corneille, een Fransch Schilder, heeft eenige Teekeningen na *Nicolaas Loir* geëfst, en

548 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

na zyne werken hebben *François* en *Nicolaas Poilly* en *Michel Dorigny* gegraveert.

Pierre Brebiette, 's Konings Schilder, Teeke- naar en Etzer, van Mante sur Seine, heeft veel getee kent en eenige stukken gesneeden na *Paul Veronese*, *P. Quesnels*, *George l'Allemand*, *André del Sarte* en *Claude Vignon*: ook hebben na hem gegraveert *Cornelis Bloemaert*, *Charles* en *Jerome David*, *Theodore Mathan*, enz.

Charles le Brun, Schilder van Lodewyk den XIV., heeft zelfs eenige stukken gegraveert. Ik zal my vergenoegen, U na de Catalogus van die stukken te wyzen, zonder alhier de naamen der Graveurs van zyne werken te melden.

Pierre Mignard, van de Stad Troye, byge- naamd *den Romein*, is den heer *le Brun* opgevolgd in de waardigheid van 's Konings eerste Schilder. Zyne stukken zyn gesneeden door veele van dezelfde Graveurs van den heer *le Brun*. Hy heeft te Romen ook zelfs gegraveert.

Nicolaas Mignard, bygenaamd van *Avignon*, heeft vyf of zes stukken na *Hannibal Carraccio* geëst.

Jacques Sarrazin, Schilder en Beeldhouwer, heeft zestien stukken gemaakt, die gegraveert zyn door *Pieter Daret* en *Michel Dorigny*.

Na *Jacques Bunel*, van Tours, Schilder van Hendrik den IV., ziet men drie Prentver- beeldingen, de een geëst door *Hannibal Ot- delon*, de tweede door *Peter de Jode*, zynde het Portret van Frangueville, 's Konings Archi- tect en Beeldhouwer, en het Portret van Hen- drik den IV., zynde een Borstbeeld in een Ni- door *Thomas de Leu*.

Robert Picou van Tours, Neef van de Ge- malin van *Bunel*, heeft eenige van zyn eige stuk

stukken geëft, als meede eenige andere na *Bassan-Martin Freminet* was een Parysche Schilder; van zyne Teekeningen zyn flegts zeeven Prenten gefneeden door *Philippe Thomassin* en *Crispyn de Pas*.

Touffaint du Breuil, een Fransch Schilder onder de Regeering van Hendrik den IV.; na hem zyn 'er eenige stukken gegraveert door *P. Fatoure* en *Gabriël le Feune*, deszelfs Discipel.

Isaye Fournier word dikwerf *Fornaceries* genaamd. Hy was Schilder van Hendrik den IV., wiens Beeltenis hy gefchildert en ook eenige eige stukken gegraveert heeft.

Van *François Pourbus* zyn drie stukken door *J. Sadler* gefneeden.

Jean Boucher, Schilder van Bourges, heeft vyf stukken zelfs geëft.

Pierre Biard, Beeldhouwer in steen, heeft twaalf stukken na eige uitvinding geëft.

Van *Antoni Caron*, een Fransch Schilder, geboortig uit de Stad Beauvais, zyn eenige stukken en eenige Portretten, die gegraveert zyn door *Thomas de Leu*.

Nicolaas de la Faye, Schilder in Borduurwerk met de naald, geboortig van de Stad Arles in Provence, heeft zes stukken geëft, en na hem is 'er een door *J. Lenfant* gegraveert.

De Prins *Robert* van de Palts, heeft ook twee stukjes geëft, zynde Landschappen.

De Abt *de Pons Chateau*, heeft ook twee kleine stukjes gegraveert.

Messire *Philibert Jean de Filbet de la Curée*, Ridder enz. heeft na eige inventie een Afbeelding van 's Menschen leeven in het koper gefneeden.

Frater *Louis Barbafan*, der Premonstrenfer Orde, heeft gegraveert het Plan en Perspectief van de Abdy der Premonstrensen na de Teekening van Frater *François Bayette* van de zelve Orde.

George l'Allemand, Franschman, heeft te Nancy verscheide stukken geteekent, welke door *Louis Businck* in 't graauw uitgegeeven zyn.

Leonard Gualtier heeft uit eigener vernuft gegraveert verscheide Beginfelen of Titels van Boeken en verbeeldingen tot Theses, voor Pater Martyn Meurisse, een Franciscaaner Monnik en naderhand Bisschop: ook heeft hy gegraveert na de Teekeningen van *Daniel Rabel*, *Antoine Caron* en andere ten getale van acht honderd stuks.

Karle Audran, (dus is zyn naam geschreeven, om hem te onderscheiden van zyn Broeder of volle Neef *Charles Audran*, woonende te Lion), heeft verscheide stukken van eigen uitvinding gemaakt en ook gewerkt na *Hannibal Carrache*, *Guido Rbeni*, *Titiano*, *Dominikyn*, *Fr. l'Albane*, *Perryn del Vago*, *Il Valezio*, *Eustache le Sueur*, *Simon Vouet*, *Antonio Pomerange*, *Andrea Sachi*, *Cirrus Ferrus*, enz. Zyne werken bestonden in honderd en dertig stuks.

Michel Mofyn heeft na verscheide Meesters gegraveert, onder andere na *Gio Benedetto Castiglione*, *Charles Errard*, enz.

Gabriël le Brun van Parys heeft gegraveert na *Charles le Brun*, zyn Broeder, als mede na *Noiret*, *Louis Bobrun*, *Louis Testelin*, *Ferdinando* en *Agostino Carraccio*, *Tintoret* en voorts eenige stukken zyner inventie.

Edme Morcau van Rheims heeft na eigen uit-

uitvinding gegraveert, als meede na *Saint Igny* en andere welkers naamen hy niet gemerkt heeft.

Claude Goyrand heeft gegraveert na *Augustyn Quesnel*, *Philippus Gagliardus* en *Henri Mauperche*.

Jean Couway van Parys, heeft verscheide stukken van eige inventie gegraveert, als meede na *Raphaël*, *Nic. Poussyn*, *Hannib. Carraccio*, *Guido Rheni*, *Guerchini* en verscheide andere. Van hem waaren 'er honderd en zeeventig stuks.

Charles en *Jerome David* van Parys, waaren gebroeders en Graveurs. Zy hebben verscheide stukken van eigen vernuft gesneden, als meede na *Jacques Blanchard*, van *Mol* en veele andere.

Sebastien Vouillemont van Bar sur Aube, Discipel van *Daniël Rabel*, heeft iets van eige inventie gesneden; dog veel meer na de Teekeningen zyns Meesters en eenige stukken na *Raphaël*, *Guido Rheni* en veele andere, van hem waaren d'er honderd zes en twintig stuks.

Nicolaas Cochin, Teekenaar, Schilder en Etzer, was van Troye in Champagne en heeft eigener uitvinding gesneden, gelyk meede andere dingen na de Teekeningen van *Fr. Chauveau*, *Albert Durer*, *Rembrand*, *Jacques Callot*, *Henry Payne*, enz.

François Colignon heeft eigen inventien gesneden, als meede na *la Belle*, den Ridder *Ragnaldo*, *Paulus Naldinus Romanus* en andere.

Jean Grignon heeft na *François Chauveau* gegraveert, ook twee stukken na *Hannibal Carraccio* en één na *Poussyn*.

François Langot van Melun, heeft gesneden

552 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
na *Jacques Jordaans, Cornelis Bloemaert, Gregoi-*
re Huret, Rubbens en andere.

René Lochon heeft een en vyftig stuks gegraveert na *Guido Rheni, Chauveau, Nic. Pouffyn* en *Phil. de Champagne*.

Visscher heeft de Overwinningen der Begeerlykheid gegraveert.

Eduard Ecman, Plaatsnyder in hout, heeft honderd en vyf stukken gesneeden na *L. Businck* en *J. Callot*.

Van *René Boivin* van Anjon, waaren 'er drie en twintig stuks.

OMSTANDIG ONDERZOEK DER G R A V E U R S

En Vertoog over derzelver Werken.

Albert Durer, Schilder en Graveur, is te Nuremberg gebooren in het Jaar 1471, op gelyken dag als *Raphaël*. Zyn Vader was een Zilver- of Goudsmid en liet hem de Teekenkunde leeren, willende hem in die konst zo bedreeven maaken als hy zelfs was. Deeze Jongeling kennis gemaakt hebbende met *Hupse Maerten*, Schilder en Plaatsnyder, andere zeggen met *Michel Wolgemus* een bequaam Schilder te Neurenburg of met *Marten Schon*, welke te dier tyd gestorven is, leerde hy een gedeelte zyner weetenschap, en vermits hy nog weinig Oeffening had, tragte de hy tot meerder volmaaktheid te koomen, alvoorens eenig werk te onderneemen: ten dien
ein-

einde leerde hy de Reeken-, Meet-, Gezigt- en Bouwkunde, zo dat hy zyne weetenschap niet openbaar vertoonde, alvorens die Jaaren bereikt te hebben, in welke de ondervinding zyne geneigtheid versterkt had. Dit geschiede op zyn zeeven en twingtigste Jaar. Ook bemerkt men in zyne werken niets dan dat Meesterlyk zy. In zyn eerste Graveerstuk, verbeelde hy de drie Bevalligheeden, draagende op haar hoofd een Waereldskloot, waar op het Jaartal 1497 stond, zynde dit stuk als toen graveert.

Vervolgens sneed hy Paarden, een Wildeman, de Portretten van den Hertog van Saxen, dat van Melancthon, met verscheide andere stukken zo in koper als hout: eenige stukken van het Lyden Christi, welke Prenten *Marc Antonio* bestond te Copieeren en als Origineelen uit te geeven. Dit noopte *Durer* na Venetien te gaan, ten einde aan den Senaat daar over te klagen, welke hem eeniger maate genoegeen wilstende geeven, aan alle Graveurs verbod op zyn naam te werken.

Wat de Schilderkonst betreft, men kan niet zien dat hy 'er zig veel op toegelegd heeft, hoewel men fraaye stukken van hem vind, die in 's Keizers Paleis en by eenige Souvereine Vorsten thans nog gezien worden. In het Jaar 1506 schilderde hy een Aanbidding der Wyzen, 't geen een der beste stukken van zyn Penceel geacht word. Zyn Adam en Eva, welke in het Paleis van Praag gezien worden en 1508 gemerkt zyn, en zyn Kruisdraging, die door de Regeering van Neurenburg den Keizer aangeboden wierd, konnen Meesterstukken van dien

554 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
konstige Man genaamd worden. Hy maalde
zyn eige Portret met een Vaan in de hand, waar
op zyn naam staat. Het onderwerp van dat stuk
was de Marteldood van tien duizend Heili-
gen (*); en in een ander stuk van gelyke groote,
waar in hy de Paus, den Keizer en verscheide
Kardinaalen verbeelde, is hy ook zelfs geschild-
dert, een Rol houdende, waar op in letters
staat, *Albertus Durer, Noricus faciebat Anno de Vir-*
ginis Partu 1511. Vermits hy op zyne Taferee-
len zo wel als op zyne Plaatzen het Jaartal zet-
tede, heeft *Sandart*, welke zyne werken naauw-
keurig onderzocht heeft, aangemerkt, dat hy
voor zyn drie en dertigste Jaar geen Tafereel
heeft geschildert, wanneer hy 'er één 1504 ge-
merkt heeft.

Het grootste gedeelte zyner Schilderyen waa-
ren te Praag in 's Keizers Cabinet, en de Nu-
renbergers hebben in de Raadzaal de Portret-
ten, welke hy van Carolus Magnus en eenige
andere Keizeren geschildert heeft, zeer zorg-
vuldig bewaart. Dertig Jaaren oud zynde
schilderde hy zyn eige Portret in een ovaal,
dat naderhand door *Lucas* van Leiden gegraveert
is ten tyden *Albert* hem in Holland was
komen bezoeken, zig om zyn groote naam der-
waars hebbende begeeven: ook maalde hy zyn
eige Portret op een daar toe bereide Doek, zonde-
der eenige Verw of Penceelstreeken, slegts
met wit en swart gehoogt; en zond het aan *Ra-*
phaël

(*). Dat Tafereel wierd op bevel van Keizer Leopold
geteekent, en in vier stukken van groote Blaaden door
van Steen gesneden, na de Teekening van *Nicolaas van*
Haye.

phaël ten teeken van de vriendschap, die hy hem toedroeg. *Raphaël* was over het zelve ten uiterste vergenoegt en het is in 't vervolg onder de Rariteiten van het Paleis te Mantua geplaatst; en deeze Doorlugte Schilder zond hem ook zyn Conterfeitsel, ten teeken van wederzydfe vriendschap.

Behalven de Tafereelen en Prentkonst, welke men van hem ziet, heeft hy aan het gemeen gelaaten verscheide Boeken handelende over de Proportien van 's Menschen Lichaam, over de Perspectief, de Civiele en Militaire Architectuur. Ook heeft hy in het Jaar 1524 het Leeven van zynen Vader beschreeven.

Vermits die Proportien genomen waaren na lichaamen, welke of te schraal of te vedlyvig zyn, en ten andere de Teekening zodanig na de Gotische trant is, dat die niet alleen een quaade smaak van de proportie kan veroorzaaken, maar ook zelfs in de Teekening, hebbe ik gemeent te moeten zeggen, dat 'er een Nieuw Boek over de Proportien is, verrykt met dertig Platen van onderscheidene Beelden, welkers maate na de fraaiste Antieke te Romen genomen zyn. Dat Boek is in Folio en voert tot Titel: de Porportien van 's Menschen lichaam, gemeeten na de fraaiste Antieke Beelden. Het pleeg verkogt te werden te Parys by *Gerard Audran*, 's Konings Graveur, in de straat van St. Jacques in de twee Gulde Pilaaren; het is van het Jaar 1683.

Durer was by de Keizeren Maximiliaan den I. en Carel den V. zeer gezien. De eerste hem op een tyd gelaft hebbende in zyne teegenwoordigheid te schilderen een stuk in het groot

tegen een muur en niets by de hand vindende, om boven zyn Teekening te klimmen, zo gebood de Keizer aan een zyner Hovelingen, den Schilder tot een Ladder of Schraag ten dienste te staan, 't geen deezen volgens 's Vorsten begeerten niet hebbende willen doen, wierd de Keizer over deeze weigering gebelgt en verklaarde *Albert Durer* op staande voet edel, en gaf hem tot een Wapen drie Zilveren Schilden op een blaauw Veld, waar van twee boven en een onder aan de punt of spits, 't geen nog heeden de Schilders en Beeldhouwers tot eer verstrekt.

Hy was een der hoffelykste Mannen van zyn tyd door de lieffelykheid zyner ommeegang en zyn geestigheid; hy was vrolyk, aangenaam en weldoende van aard: om zyn kennis in de Civiele zaaken wierd hy tot een der Leeden van den Raad verkooren. Dog, die Man, welke na allen uiterlyken schyn het geruste leeven des waerelds moest leiden, had in zyn Huisvrouw een huis-serpent, door wie hy tot in 't hart getroffen wierd, door haar vuil gesnap en onverdraagelyken aard, zodanig, dat, gelyk een dood lichaam aan een leevendig gehegt zynde, in staat is de kragtigste gestelheid te bederven, zonder het zyne te verbeteren, dus dit schadelyk Schepsel op zyne blygeestigen aard de overhand neemende, hem van hardzeer deed sterven in de Lentemaand des Jaars 1528 te Neurenburg, zynde zeeven en vyftig jaaren oud.

Zyne gedagtenis was by de Geleerde en wyze lieden zodanig in waarde, dat men goed vond, hem een marmer Gedenkteeken op te regten, op het welk zyn Graffschrift, behelzende de voornaamste daaden zyns leevens gehouwen was. Die

Die konstige Man etste en graveerde in koper en hout. In de Meubelkamer van den Koning zyn nog Tapyten na zyne Teekeningen, welkers eene het Lyden Christi verbeeld en een andere de Geschiedenis van St. Joannes: op een ander behangzel heeft hy de onderscheidene Kenteekenen des Menschelyken levens afgebeeld.

Dog vermits hy nooit voor oogen had alle de verschillende denkbeelden, waar door gemeenlyk in de uitvoering der werken het verstand als bezielde word, heeft hy geen volkome kennis gehad van 't geen noodzaakelyk is tot de fraaiheid der Ordonnantie, volgens het onderscheid der onderwerpen. Hy heeft de verkiezing der fraaye partyen niet weten te maaken, om tot de edelheid der uitdrukkingen te geraaken, en hoewel hy in het Perspectief bedreeven was, heeft hy egter deszelfs gebruik op veele plaatsen grootelyks verzuimd, vermits hy de verzwakking der Coleuren, Dagligten en Schaduwen niet volkomen kende, en slegts bedoelde alle de partyen van een Tafereel wel en uitvoering te teekenen.

Volgens het zeggen der Oordeelkundigen, kan hy misgetast hebben in zyn verhandeling der Proportien: want alhoewel hy de maate wezendlyk na het natuurlyke nam, verkoos hy egter het fraaye natuurlyke niet.

Laaten wy te deezer gelegenheid iets van de Antieke maaten zeggen, om U een denkbeeld te geeven van dat Boek, waar van ik U gesproken heb, ten einde uwe nieuwsgierigheid aan te spooren, om de betogingen, welke in het zelve verbeeld zyn, te beschouwen.

De eenigste maat in alle Antieke stukken zo van Mans als Vrouwen, is van acht Hoofden of tienmaal de lengte van het Aanzigt. Het hoofd is viermaal de lengte van de Neus en het Aangezigt driemaal. De breedtens alleen zyn verschillende in de dikte of dunte, om de Beelden vlugger of gedrongener te maaken.

Een Mans of Vrouwe hoogte word in tien Aanzigten verdeeld: het eerste is van de Kruin des hoofd tot onder de Neus; het tweede van de Neus tot aan het Sleutel-Been; het derde is van het Sleutel-Been tot de holligheid van de Maag; het vierde van die holligheid tot aan den Navel, van waar tot aan de onderbuik of Schamelheid, het vyfde gerekent word, en alwaar men halver Lyf reekent; van daar tot boven de Knie zyn twee lengtens van het Aangezigt en van daar tot onder aan de Voetzool drie.

De Hand heeft de lengte van een Aanzigt, van het gewrigt van de Hand tot aan het gewrigt van de Schouder driemaal de lengte van het Aanzigt; van de eene Schouder tot aan de andere tweemaal de lengte van het Aanzigt; zodanig, dat van het uiterste van een uitgestrekte Hand, dezelve maat gevonden word als van de Voetzool tot aan de kruin van het Hoofd.

Lucas, geboortig van Leyden, Schilder en Graveur, door de Italiaanen *Lucas* van Holland genoemd, wierd in het Jaar 1494 gebooren. *Hugo Jacob* zyn Vader, een der gemeenste Schilders van dien tyd, gaf hem voor eerst eenige onderregtingen en bestelde hem by *Cornelis Engelbert*, welke toen in aanzien was. Naauwlyks had hy neegen Jaaren bereikt of hy begon reeds zeer
net-

netjes te Graveeren , en gaf Prenten uit door hem zelfs in het Kooper gefneeden; welke vry wel geagt wierden, hoewel hy de konst flegts van een Zilverfmid en een Harnaschmaaker geleerd had; dog vermits hy ten uiterfte vlytig was , bragt hy het dus verre, dat hy maar twaalf Jaaren oud zynde een beeltenis van St. Huybert voor een Burgermeester graveerde , welke hem zyn agting en gunft willende betoonen, hem zo veel Piftoolen vereerde als hy Jaaren had. Hy maakte ook een ander werk, dat nog veel aanmerkelyker was dan het eerfte, waar in hy verbeeld had Mahomet, die door den Wyn bevangen een Monnik van zyn Secte met een Dolk doorsteekt. Hy heeft in den ouderdom van veertien Jaaren zyn eige Portret gefchildert, het welk gegraveert is door *And. Stokkius*. Op zyn vyftiende Jaar maalde hy de bekeering van St. Paulus en een *Ecce Homo*, welke niet minder geagt wierden dan de werken van Albert Durer. Weinig tyd daar na Graveerde hy te Leyden neegenderhande ftukken van het Lyden Christi tot onderwerpen op Glaazen; hy verbeelde de Plaagen van St. Antonius; Adam en Eva uit het Paradys verdreeven werdende, enz.

Zig door de Fortuin begunftigt en in aanzien bevindende, trouwde hy , en dit was de oorzaak dat hy geen langduurige Reizen ondernam ; zyne nieuwsgierigheid alleen bepaalende in eenige Neederlandsche fteeden , alwaar hy werken aannam. Dat Huwelyk, waar door hy met de Familie van *Bofthuizen* vermaagschapt wierd, hem de middelen verfchaft hebbende, om ordentlyk te beftaan, voegde hy by dat geluk zyn aanhoudenden arbeid, om des te beeter te kon-

konnen in stand blyven. De kleine vermaakelykheeden, welke hy nu en dan met zyne vrienden nam, strekten alleen om zyn vernuft meer leevendigheit by te zetten, waar door hy in zyn werk ook des te meer blygeestigheid vertoonde, als blykt uit het stuk, waar in hy Saul verbeeld heeft, na David, die op de Harp speelde een Spies werpende; in een ander stuk heeft hy op een geestige wyze verbeeld, hoe een Vrouw een Boer zyn beurs ontfutselt, terwyl hem een tand getrokken word.

Zyn Graveer-zyer heeft uitgemund in het Portret van den Keizer Maximilianus, het welk hy gegraveert heeft ten tyden die Vorst zyn Intrede in Leyden deed: Lucas ondernam vervolgens eenige stukken van Albert Durer na te bootzen, welke verbaast was zulk een grooten tegenstreever te zien, zo dat hy door de begeerte van zig by hem te vervoegen genoopt wierd naar Holland te gaan, alwaar zy vrienden wierden en elkander wederzyds panden van agting gaaven, door het schenken van hunne Portretten aan elkander.

Onder de Portretten van *Lucas* van Leyden word de blinde van Jericho zeer geagt, het welk door *Goltzius* tot hooge Prys gekogt wierd. Dit schynt in het Jaar 1531 geschildert te zyn, vermits 'er dat Jaartal op staat. Ook was het met twee deuren of luiken bedekt, waar op Lucas een Mans en Vrouwe Beeltenis en haar Familie wapens schilderde. Hy heeft meede een Venus gemaakt, den kleinen Cupido by zyn hand houdende; dat Venus Beeld wierd met zo veel verwondering beschouwd, als dat van eenen anderen Apelles, en in het Jaar 1648

in

in het Paleis van Mazaryn geplaatst. Hy heeft in het Stadhuis te Leyden het laatste Oordeel geschilderd en op de twee Deuren St. Petrus en Paulus. Verscheide Souvereinen hebben dat stuk hoog geagt. De Keizer Rudolfus had een Tafereel van hem, verbeeldende een Maagd Maria ten halver Lyf met het Kind Jesus, een wyngaardsrank in zyn hand houdende. Dat stuk is L gemerkt en met Nommer 22, als zynde op zyn twee en twintigste Jaar geschildert. Van zyn Schilderyen is een onnoemlyk getal en zelfs ook op glas, waar op hy eenige Geschiedenissen verbeeld heeft, welke in Duitschland en in de Neederlanden verspreid zyn; onder andere de geschiedenis van het Gulde Kalf by een Burgermeester te Amsterdam; de Historie van Rebecca te Leyden en de gevallen van Josephs gevangenissen te Delft.

Lucas van Leiden eenig gelt by een gegaard hebbende, dagt een gedeelte 'er van te mogen besteeden tot vermaak eeniger reizen, welke hy in de Neederlanden ondernam. Alomme waar hy doortrok maakte hy vriendschap met de bedreevenste, en zelfs onthaalde hy haar deftig. Te Middelburg geland zynde was zyn eerste stap na Jean de Maubeuge, een der beroemdste Schilders dier Stad; zy bezogten elkander eenigen tyd, en altoos met inzicht om een gemeenschap door veelvuldige maaltyden te onderhouden, het welk haar gelegenheid verschafte tot alle vermaaken, die zy begeerden; dog alzo zy in aanzien en rykdom malkander byna gelyk waaren en in haare redenwissingen, beurtelings uit eergierigheid in groote zaaken en weetenschappen elkander wilden ver-

by streeven, veroorzaakte zulks een onderlingen jaloersheid, zo verre, dat Lucas zig verbeelde, dat men hem vergeeven had, en na zyn huis weder gekeert zynde mymerende en kwy-nende, nam hy voor tot het gebruiken van melk over te gaan, en bleef geduurende zes Jaaren in die ongelukkige toestand met een verkeerde indruk, waar by geen waarschynlykheid was, dan een losse gissing. Geduurende dien tyd liet hy egter niet na zig bezig te houden, om zyne kwyning wat te verzetten, en dit met te meer gemak, vermits hy alle noodwendigheeden tot zyn gerief had. In de tusschenpoosen dat hy eenige verquikking gevoelde, schilderde hy met zo veel kragt als by zyn volkome gezondheid; dog zyne ziekte van dag tot dag toeneemende, wan-hoopte hy, iets meer te kunnen doen; eg-ter schilderde hy eeven voor zyn sterfdag een Pallas, welke men onder zyn hoofden-eind vond. Hy stierf in het Jaar 1533, oud zynde 39 Jaaren.

Men ziet in de Meubelkamer van den Koning van Vrankryk de Tapyten van de twaalf Maanden des Jaars, en een ander behangsel, verbeeldende de zeeven Leevenstyden; alle na zyne Tee-keningen gewerkt.

Cornelis Engelbert, zyn Meester, heeft de eerste het geheim om de Verwen met oly te wryven in 't werk gestelt, zestig Jaaren na dat Jan van Eyk zulks uitgevonden had. De Regeering van Leyden is bezorgd geweest, in de binnenlandse Oorlogen eenige zyner Tafereelen te bewaaren, en onder andere een stuk van de Apocalip-sis, door het welk genoegzaam te zien was, dat hy wel de Meester van Lucas geweest kon zyn.

Joannes Holbenius of Holbein, Schilder en Graveur, is te Bazel gebooren in het Jaar 1498, alwaar zyn Vader Jan Holbein, een reedelyk bequaam Schilder, zig te neder gezet had: het is te denken, dat hy geen ander Meester gehad heeft. De Natuur had hem met zulk een bequaam vernuft tot het schilderen begaast, dat zyn manier zo ongemeen als uitmuntende was, en dat zonder ooit Romen gezien of eenige andere uitheemsche hulpmiddelen bekomen te hebben.

Hy was in groot aanzien, zelfs ten tyde van Albert Durer en Lucas van Leyden. Die van Bazel hebben 'er op hun Stadhuis een openbaar bewys van, door zyne eerste Tafereelen, waar in hy in acht Compartimenten, bevattende zo veele onderwerpen van het Lyden Christi schilderde, en ook op de Vismarkt een Boeren- en een Doodendans. Dit wierd door hem zelfs in hout-sneê uitgegeeven, en door den groote Erasmus zo fraai bevonden, dat deeze te dier tyd in gemelde stad zynde, om 'er eenige zynere werken te laten drukken, vriendschap met hem maakte, en verzogt zyn Portret te maalen. Erasmus maakte zyne verdiensten alomme bekend en raade hem, zig na Hendrik den VIII., Koning van Engeland, die de konsten beminde, te begeeven, eensdeels om zyn fortuin te maaken en anderdeels om van zyn onbeschoft wyf ontslaagen te zyn. Hy vertrok zeer blymoedig, met zig neemende het Portret van Erasmus, en deszelfs brieven aan Thomas Morus geadresseert, wiens naam onder de Doorlugte Mannen genoegzaam bekend is.

Deeze Staatsdienaar ontving hem met blydschap en hield hem drie Jaaren by zig, met inzig, om zyn Portret, dat van zyn Gemalin,

zyne Kinderen , en gemeenzaamste vrienden door hem geschilderd te hebben. Thomas Morus geleegenheid , zoekende Holbein aan de Koning voor te dragen , nam , om zyn voorneemen een gewenschten uitslag te doen hebben , een zeekeren dag waar , dat de Koning hem met zyn bezoek stond te vereeren. Hy plaatste alle deeze Portretten in de Eetzaal , op dat de Koning door het gezigt dier verscheidene werken des te ligter verrascht mogt worden , welke dezelve beschouwd en na genoegen bevonden hebbende , betoonde als geemelyk te zyn , diergelyken een Konstenaar niet magtig te weezen. Morus nam dat oogenblik waar , om hem niet alleen die werken maar ook hunnen maker aan te bieden , welk door den Koning op een byzondere manier ontfangen en mild begiftigt wierd , en om hem in zyn dienst te behouden , stelde hy hem een zeer voordeelige jaarwedde voor , welke hy beleefdelyk aannam ; vermits hy in Fresco , Olyverw en Miniatuur even fraai schilderde , stelde hy alle zyne poogingen in 't werk , om de liefhebbery van dien Vorst te voldoen. In een zeeker voorval , dat Holbein met een Heer van zeer grooten rang woorden kreeg , wist de Koning hem te beveiligen voor de onvermydelyken smaad , waar meede hy gedreigd wierd , willende dus toonen , hoe zeer hy zig aan deeze Schilder liet geleege leggen.

Holbein schilderde een meenigte Portretten , dog die des Konings levensgroote wierd als zyn Meesterstuk aangezien. Hy maalde ook die van de Prins Eduard en de Princeffen Maria en Elifabeth , te dier tyd nog zeer jong zyn-
de:

de: men vind dezelve in het Paleis te White-hal met dat van haaren Vader.

Hy schilderde voor het Gilde der Chirur-gyns een Tafereel, verbeeldende Hendrik den VIII. zittende en aan dit genoodschap voorreg-ten verleene. In de Zaal der Gastmaalen te Londen ziet men twee Tafereelen van hem, welke hy in Waterverw geschildert had en waar van het een de Zeegenpraal des Rykdoms, en het ander die der Armoede verbeeldt. Hy maalde in het Paleis van Pembroke het Por-tret van een Engelsche Gravin in een Kleeding van swart Satyn. Vermits hy in alles slaagde, zyn de werken van dien Schilder by de kenners en liefhebbers gezogt en geagt, welke die tot hooge pryzen betaald hebben.

Alzo *Holbein* zig op de Portretten toegelegd had, heeft hy 'er een meenigte doen graveeren. Hy noemde het Portret van Thomas Morus en zyne Familie zyn stuk van Eer. Hy schilderde het zyne tweemaal in een klein rond, waar van het een het Origineel is van dat, waar onder men zyn Lofreeden ziet. Hy heeft veele Teekeningen gemaakt voor Beeldhouwers en Zilverfmid's, en de Platen van de Bybelse Fi-guuren in hout sneé uitgegeeven. Hy werkte altoos met zyn linkerhand, hebbende hy dit gemeen gehad met Turpilius, dien Antieke Schilder en Romeinsch Ridder. Terwyl hy in het kragtigste van zyn arbeid was en zig in een hoogen top van geluk bevond, begon te Londen een besmettelyke ziekte te regneeren, waar van hy het Slagtoffer wierd en in het Jaar 1554 stierf, oud zynde 56 Jaaren.

Christoffel Amberger van Augsburg, was een

566 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
zyner Discipelen en heeft veel in Fresco ge-
schildert.

Tobias Stimmer van Schafhuizen, wierd door zyn vlyd en oeffeningen een geagt Schilder: zyn werken in Fresco op de gevels eeniger huizen te Frankfort en in zyne geboorteplaats zyn 'er blyken van. Ook heeft hy een meenigte Tafereelen te Straatsburg en voor den Marquis van Bade geschildert, en veel in hout gesneden; onder andere wierden de Bybelsche Geschiedenissen, welke in het Jaar 1586 te voorichyn quamen, zeer geacht. Sandrart bekent zelfs, dat dit Boek een Schat van Weeten-schap voor de Schilders was; Bernard Jobius, Drukker te Straatsburg, heeft veele zynere Prenten uitgegeeven. *Stimmer* is jong gestorven, hy had twee Broeders, de eene schilderde op glas, en de ander sneed wonderbaarlyk wel in hout.

Hendrik Aldegraaf, Schilder en Graveur, is in Westphaalen naby Munster gebooren en Leerling van Albert Durer geweest; hy heeft verscheide Geestelyke onderwerpen geschildert in de Kerk van Soest, alwaar hy zig needer zettede, onder andere een geboorte Christi; en te Neurenburg andere geestelyke stukken, in verscheide Kerken verspreid en met die van *Albert Durer* vermengd. Hy heeft de stukken van zyn beste tyd in koper gesneden, onder andere het Portret van den Aartsketter Jan van Leyden, een Weederdooper, die in een opstand van Snyder tot Koning van Munster verkooren wierd. Men heeft veel agting voor de Hercules daaden van Aldegraaf, als meede voor zyne Geschiedenis van Sufanna. Zyn grootste naam was in het Jaar 1551.

Hen-

Hendrik Goltzius, Schilder en Graveur, is in het Jaar 1558 te Mulbracht gebooren, een klein vlekje in het Land van Gulik. Zyn Vader *Jan Goltzius* was een Glaschilder. *Hendrik* nog jong zynde viel in 't water, waar uit hy gered wierd; eenige tyd 'er na, viel hy in het vuur, en vermits dat Element aankleeft en zig aan de partyen, die het te dicht naderen, schielyk doet gevoelen, wierd zyn hand door het zelve zodaanig geschroeit, dat hy al zyn leeven verminkt bleef; niet tegenstaande dit ongeval, heeft hy in het graveeren zeer wel geslaagt.

Theodorus Corenhert heeft *Goltzius* de Graveerkunde geleert. Zyne eerste werken waaren voor zyn Meester, voor *Philippus Galle* en vervolgens voor zig zelfs. Hy was drie en dertig Jaaren oud toen hy trouwde, en in den nagt van zyn Bruiloft wierd hy door een koorts aangetaft waar uit zyne vrienden een langdurige ziekte, waar meede hy gedreigt wierd, te gemoed ziende, hem raadeden te gaan reizen; derhalven trok hy naar Amsterdam met een zyner beste vrienden, die hy zyn Meester noemde, om niet bekend te worden. Hy hield veel gesprekken met *Jan Sadeler* over zyn *Hercules*, doorwandelde Duitschland te voet op een harde winter, en in Italiën gekomen zynde deed hy zig *Hendrik Bracht* heeten: op deeze onbekende naam doortrok hy Venetiën, Bologne en Florence, en Copieerde al het zeldzaamste dat 'er was; dog zyn grootste arbeid was te Romen, alwaar hy zig niet ontzagt, om zig te oefenen, op de allerverdagtste plaatsen te werken, en hield zig in dezelve op met zo veel vermaak, als waare hy in de Lusthuizen van *Tivoli* ge-

weeft. Hy heeft verscheide Antieke Geschiedenissen gegraveert, zeer naauwkeurig verbeeld door *Polidoor de Carravagio*, *Pelegrino da Modena* en andere. Hy wandelde voorts na Napels, alwaar hy het Antiek stuk van Hercules teekende, het welk in het Paleis des Onderkonings gezien werd, met de byzonderheeden dier Stad, de naastgeleegene plaatsen en de Grotten van Pouffol. Vervolgens begaf hy zig over Zee weder na Romén, beladen met alle de Antiquiteiten, welke hy gecopieerd had en keerde, zo gezond als ooit te vooren schynende, weder na huis, alwaar hy aangekomen zynde, op nieuw instorte, zo verre, dat hy genoodzaakt wierd Geite Melk en Vrouwe Zog te gebruiken; egter wierd hy tot voorige gezondheid herstelt, en hervatte zyne eerste voorneemen met zo veel lust als voorheen.

Met zyn verminkte hand heeft hy de beroemdste Graveurs van Europa zodanig gevolgt, dat hy stukken gegraveert heeft, welke hy voor die van Albert Durer en Lucas van Leyden deed doorgaan. Hy maakte ook verscheide andere stukken uit eigen vernuft, die hy den Hertog van Beyerén opdroeg, waar voor hy door dien Vorst met een goude Keeten en zyn Medailje begiftigd wierd. Hy heeft met de Pen op Pergament een Bachus, benevens Venus, Ceres en Cupido geteekent: 't zelve is te Romén en word zeer geagt. In 's Keizers Cabinet ziet men eenige Teekeningen van hem. Hy heeft den Koning van Spanjen zyn Teekening, verbeeldende de afneeming van het Kruis, toegezonden.

Hy bragt op een gedrukte linnen Doek het
geen

geen door hem op Pergament geteekent was, na dat hy alvorens tot een proef een naakte Vrouw by een Satyr verbeeld had: dat stuk wierd den Keizer Rudolphus gezonden. Op gelyke wyze verbeelde hy een Venus met Cupido: dat stuk was voormaals te Amsterdam met andere groote stukken, met de Pen en Cryon geteekent, welke in groote agting zyn.

Vervolgens wilde hy beziën, of het hem met het Penceel zo wel gelukken zou, zo dat hy 42 Jaaren oud zynde op koper een Christus aan het Kruis met de Maagd Maria, St Joannes en Magdalena schilderde en hier na een slaapende Danaë met een Mercurius by haar, welke die gelegenheid afluert, om Jupiter dezelve te doen waarneemen. Ook heeft hy op glas geschildert, dog 't geen te niet gegaan is uit hoofde der brosheid van die stoffe. Behalven de Tafereelen, die hy gemaakt heeft, graveerde hy ook de beste stukken van *Heemskerk*, *Floris*, *Blockland* en *Spranger*, als meede verscheide stukken na *Raphael*, *Polidoor*, en andere uitmuntende Meesters. Eindelijk na zo veel gearbeid te hebben, stierf hy te Haarlem in het Jaar 1617, zynde neegen en vyftig Jaaren oud.

Hy was getrouwt met de Moeder van *Jacques Mathan*, die zyn Discipel geweest is en in het vervolg onder andere zyns Meesters Portret graveerde. Hy heeft ook tot Graveurs gehad *Pieter de Jode* en *de Ghein*, welke zo vele stukken gesneden hebben.

Zyne Voorouders hadden meerendeels de konsten geoeffend, en hy was vermaagdschap aan *Hubert Goltzius*, beroemd wegens de Antiquiteiten, waar van hy de kennis zo volkomen

bezat. Deeze was geboortig van Venlo, en had de Schilderkonst by *Lambert Lombart* geleerd. Hy hield zig bezig om verscheide Boeken der gedenkenpenningen van de Keizeren en andere te graveeren, waar op hy Latynsche vertoogen maakte. Vermits hy geleerd was, wierd hy Historie-Schryver en Schilder van Philippus den II. en stierf van hartzeer over eenige huishoudelyke zaaken te Brussel in het Jaar 1583.

Ten gevalle der liefhebbers van de Prentkonst moet ik hier een afweiding maaken, welke hen niet onaangenaam zal zyn.

Martyn, een Neederlandsch Schilder, welke *Albert Durer* voorgestaan is, heeft een groote naam gehad, en veele stukken na zyne eige Teekeningen gegraveert, dewelke hy M. C. merkten. De vyf eerste waren de vyf dwaase Maagden met haare uitgeblufchte en de vyf wyze met haare brandende lampen; een Christus aan het Kruis met St. Joannes en de Maagd Maria; de vier Evangelisten in 't klein; een Christus met de twaalf Apostelen; Ste. Veronica met zes Heiligen van gelyke groote en verscheide Wapenschilden van Hoogduitsche Grooten; een St. Joris een Draak vellende; een Christus voor Pilatus staande, welke zyne handen wascht; een zieltoogende Maria, waarby de Apostelen zyn; dat stuk was na zyn tyd zeer goed; een St. Antonius door de Duivelen geslagen en in de Lugt gevoert wordende: ook heeft hy nog veele andere stukken gegraveert.

Albert Durer gaf Anno 1503 en volgende
Jaa-

Jaaren veel beeter stukken in het ligt; onder andere een kleine Maagd Maria; den verloren Zoon; een St. Sebastiaan met zyne armen om hoog gebonden; een andere zittende Maagd Maria, het Kindeke Jesus houdende; een Zee-Nimf door een Zeegedrogt gedraagen werdende en andere Nimphen, die zig baaden, en van dezelve groote; een Vrouw, welke een andere, die zig onder de beschutting van een Satyr gestelt heeft, stokslaagen dreigt te geeven, enz. Een slaapende Boer; een Venus die hem zoekt te verleiden en een Duivel hem in de Ooren blaazende. In het Jaar 1510 gaf hy twee Prenten in hout-sneê uit: de eene was de onthalzing van St. Joannes, en de andere zyn hoofd Herodes aangeboden werdende. Hy graveerde ook een St. Christoffel; St. Sixtus Paus; St. Steeven en St. Laurens; een St. Gregorius met een Diaken en onder Diaken verzeld, en in het zelve Jaar een gedeelte van het Lyden Christi.

In het Jaar 1511 heeft hy in hout-sneê het leeven van de Maagd Maria in twintig Prenten uitgegeeven, en twintig stukken van de Openbaaring Joannes. Ook is 'er een naakte Christus met het Lyden, of de Geheimenissen rondom. Vervolgens ging hy weeder in 't koper snyden, en verbeelden een stuk de Zwaarmoe-digheid genaamd, met drierlei Maagden Maria, en in 't vervolg zes en dertig stukken van het Lyden Christi in hout-sneê.

Lucas van Leyden, die te dier tyd te voorschyn quam, was zyn meedenstreever en graveerde in 1509 en volgende Jaaren twee Prenten in rondtens. In het eene een Kruisdraging Christi en in het ander zyn Kruisliging. Ver-
vol.

volgens een St. Petrus de Martelaar met zyne Beulen; een Samsom en een David te Paard; een andere jongen David en een zittende Paulus: ook graveerde hy in 't groot *Virgilius Spenzo Latta dalla Fenestra*.

Durer graveerde om stryd tegen *Lucas* van Leyden den Jroom van den Ridder, met de dood en de Duivel achter hem, en in het Jaar 1512 gaf hy het kleine Lyden Christi ten getale van zestien stuks uit.

Vervolgens graveerde *Lucas* uit nayver teegen *Durer* twaalf stukken van het Lyden Christi; een St. Joris, dewelke een weenende Dochter vertrooft; Salomon de Afgoden aanbeddende; een Doopsel Christi, Pirusus en Thisbé en de Koningin Esther.

Albert begon weder om stryd en graveerde een naakt Bield op de Wolken; een andere met Vleugels, een Kop in de hand houdende: 't zelve word Pandora genaamd; een grooten St. Eustachius onder verscheide Kinderen, waar van eenige een Schild met een haan boven den helm houden; een schryvende St. Jeronimus en een Leeuw, die by hem slaapt. Hy heeft een Christus met de Apostelen in het klein begonnen. In het Jaar 1523 schilderde hy verscheide Portretten, als Erasmus van Rotterdam; den Kardinaal Albert, Keur-Vorst van Brandenburg, als ook het zyne.

Lucas graveerde vervolgens in het koper de Historie van Joseph; de vier Evangelisten; de drie Engelen, welke aan Abraham verschynen; Susanna in het Bad; een biddende David; de Zeegepraal van Mardocheus te Paard; Loth met beide zyne Dochters; twee groote stukken van Adam en Eva, wien God de vrugten des levens ver-

verbied te eten; en Caïn zynen Broeder vermoordende. Deeze twee stukken quamen in het ligt Anno 1529. Het geen *Lucas* een groote naam toebragt, was een Kruisfiging, en Pilatus, welke onzen Zaligmaaker aan het Volk vertoont; dit zyn twee groote stukken. Vorders is 'er nog een Paulus Bekeering en hoe hy na Damasco overgebragd werd. Hy heeft ook veele kleine stukken gesneeden, verscheiden Maagden Maria; de twaalf Apostelen en Christus; veele Heiligen; Wapenschilden en Helmen; ook een Boer, welke een Tand laat trekken en een Vrouw, die hem zyn beurs ontfuffelt. Eindelyk kan men zeggen, dat zyn raarste stuk dat geene is, 't welk de Guit genaamd word.

Pietro Testa, geboortig van Lucca, was Schilder en Graveur. Hy trok het gewaad van Pelgrim aan, om na Romen te gaan, alwaar hy gekoomen zynde, by gebrek van onderstand tot de uiterste ellende vervallen zoude zyn, indien Sandrart hem niet uit meedelyden aan andere bevoelen had, om hem aan 't werk te helpen. Hoewel hy zeer bequaam was en zelf de Antieke grondig verftond en op zyn duim kende, heeft hy nogtans geen geluk gehad. De reeden hier van was denkelyk, dat zyn geaardheid oploopende en ongebonden was en zyne Tafereelen, ten aanzien der Coleuren, van een onaangenaame finaak waaren, wanneer men het gezigt 'er te lang op vestigde. Zyne Teekeningen worden geagt, als meede 't gunt hy geëst heeft, 't welk ontrent op vyf en veertig stuks beloopt. Eenige hebben na hem gegraveert, onder andere *Casar Testa*.

Hy bleef langen tyd te Romen, en zelfs wat te lang voor hem, dewyl hy door zyn ongelukkig Nood-

Noodlot op den oever des Tibers (*) geleid zynde, zig genoopt vond, op dien oever te gaan zitten, om op zyn gemak en zonder beletzel, een fraai gezigt, dat hem verlokte, te beschouwen, 't geen hy aan andere in de Teekening, die hy 'er van zocht te maaken, wilde meede deelen: dog zyn hoed door een rukwind afgewaait zynde en dezelve willende behouden, verloor hy zig zelfs en viel agter over in die stroom, tegen welke hy niet bestant zynde, dus ongelukkig aan zyn einde quam in het Jaar 1651, zynde maar veertig Jaaren oud.

Michel Miereveld, Schilder en Graveur, is te Delft gebooren: zyn Vader was een Zilverfmid. Op zyn achtste Jaar kon hy beeter schryven, dan alle de Meesters van de Stad. Zyn Vader deed hem de handeling van de Teekenpen en van 't graveeryzer by *Wierix* leeren. Twaalf Jaaren oud zynde maakte hy de Geschiedenis van de Samariitaansche Vrouw, en kort daar na een Judith, het hoofd van Holophernes houdende, en dat zonder eenige Teekeningen desweegens nagezien te hebben, als die hy zelfs gemaakt had. *Blockland* leerde hem de grondbeginzelen der Schilderkonst: alle zyn studie leide hy op het schilderen van Portretten, van welke veele te Delft, Amsterdam en 's Hage gezien worden. Die van Prins Mauritz van Nassau, van de Princes Douariere van Oranje, en de Prins Fredrik Hendrik haare Zoon, houd men voor de beste.

Miereveld heeft zomwylen zyn vermaak genoomen in het schilderen van allerhande Vleesch en Wild.

(*) Het is bekend dat deeze Rivier midden door Romen stroomt.

Wild. Onder andere verbeelde hy op een zeeke-
re plaats te Delft een Keuken met al deszelfs ge-
reedschap zeer natuurlyk. Zyn groote naam was
dus verre verbreid, dat de Aartshertog Albertus
hem aanzienelyke aanbiedingen deed, om hem te
Bruffel te lokken; dog Miereveld den Hervorm-
den Godsdienst toegedaan zynde, wilde na dee-
ze voorstelling niet luisteren en stierf in zyne gevoe-
lens na 'er lang in geleest te hebben.

Rembrand van Rbyn (*), Schilder en Graveur, was
een Molenaars Zoon, wiens geboorte doet zien,
dat het vernuft niet altoos door de opvoeding ge-
fcherpt word, hoewel dezelve 'er veel toe
doet. Het is waar, dat Lesmans hem de eer-
ste beginfelen der Schilderkonst leerde, dog
eerlang deed hy zig aanmerken als een man
in alles bedreeven. Zyne Tafereelen zyn op een
byzondere manier geschildert; want dikwils maak-
te hy slegts groote Penceelstreeken, en leide zyn
Coleuren by een, zonder dezelve in malkander te
verdryven of te verzagten, zeggende, dat hy een
Schilder was en geen Verwer, om de Verwen als
water te vermengen. Egter zyn de Portretten
die hy geschildert heeft, opregte Portretten.

Hy was zeer keurig in Teekeningen en Prent-
konst, en om zyne fraaye manier zyn deszelfs
werken in het vervolg ook zeer gezogt geweest.
In zyn manier van Erzen is een kragtige verbeel-
ding en geest: zy zweemt na swarte konst; dog
het is een trant, die hem alleen eigen is. Het
getal der Platen, welke hy gegraveert heeft,
is

(*). Deze bynaam wyft aan zyne geboorte plaats, gelee-
gen aan de arm van den Rbyn, welke door Leyden
loopt.

is zeer aanzienlyk; dog van een en het zelve onderwerp zyn 'er vier of vyf proeven meer of min voltooit. Hy heeft ze alle tusschen het Jaar 1628 en 1659 gesneden: uit vier of vyf Prenten word vermoed, dat hy in het Jaar 1635 en 36 te Venetien zyn verblyf hield. Hy heeft 'er een meenigte Proeven van op Chinees papier of zyde laten drukken, 'tgeen een soort van halve tint te weeg brengt, welke 'er fraaiheid aan geeft.

Hy quam zig weeder in Holland needer zetten, alwaar hy een Vrouw trouwde, die van geen grooter geboorte dan de zyne was, en hy toonde door zyne levenswyze, dat hy zyn afkomst niet wilde verbergen, dewyl hy geen vermaak schepte dan in de verkeeringen met Luiden van zyn soort, met wie hy ongedwongen omging, en dit schatte hy hooger, dan de eer van met Menschen te verkeerem, welkers groote geboorte of achtbaarheid hem tot een last gestrekt zoude hebben.

Men ziet een meenigte heerlyke Prenten van hem, onder andere tien Landschappen, door hem in 't Jaar 1645 gegraveert; verscheide Historien; veel naaktheeden, en zeer fraaye Portretten zonder naam of opschrift, onder welke die van zyn Vrouw en de zyne gezien werden. Eindelijk na veel werken uitgevoerd te hebben stierf hy te Amsterdam in het Jaar 1668, oud zynde twee en zestig Jaaren.

J. G. van Vlied heeft veel na de manier van *Rembrand* gewerkt, en zes stukken van het Lyden Christi gegraveert, als ook andere verschillende dingen ten getale van zestig stuks, waar van eenige na *Lievens*.

Laaten wy van Vertoog veranderen en eens beschouwen de voornaamste Prenten ten aanzien der Portretten.

Deeze bestaan in zodanige, welke door de Schilders zelfs op onderscheidene tyden gegraveert zyn, of na *Raphael*, *Titiano*, de *Carraccio's*, *Rubbens*, van *Dyk*; of van *Albert Durer* en *Lucas van Leyden*, gegraveert door *Gilles Sadeler*, *Hendrik Goltzius*, *Michiel Miereveld*, *Snyderhoef*, *Visscher*, *Rembrand*, *Lucas Kilian*, *Crispyn de Pas* en verscheide andere, welke gesneden hebben na *Rubens* en van *Dyk*: van *Robert Nanteuil*, *Claude Mellan* en een meenigte andere, welkers naamen ik voorby ga, vermits zy van dezelve kragt niet zyn, en ten anderen, dat men geen goed Schilder of Graveur kan noemen, van wien 'er geen fraai Portret zoude zyn.

Dewyl wy deeze stof begonnen hebben, agte ik, dat dezelve zeer nut zal zyn, om niets te vergeeten, en om tot kennis te komen van alle, die een groote naam gehad hebben, zo in de Geestelyke stukken, als *Snaakeryen*, *Landschappen* enz.

Ik zal dan deeze gelegenheid waarneemen, den heer de *Marolles* tot myn waarborg hebbende, om u te zeggen, dat onder de Meesters welke onderwerpen van Ballets en Toneelspeelen gesneden hebben, behalven die van wien reeds gemeld is, welkers voornaamste zyn *Tempesta*, *Callot* en *de la Bella*, men nog reekenen kan *Canta Gallina*, Meester van *Callot*, *Valerio Spada*, *Jacomo Torello*, *Remigio*, *David Bagli*, *Adriaan Hubert*, *François Colignon*, enz.

Tot de Tornoyfpeelen, Blyfpeelen en Pragtigheeden kunnen ook de volgende gerekent worden; *Lucas Cranis, Bernardo Capittelli, Jacob de Veer, Battiste Franckals, Mattheus Kessel, Robert Boiffard en Gio Battista de Cavaleriis.*

Tot Cavalcades; *Willem Liefving, Cristophano Borteno de Remini, Claude Bezoard, Cornelius Kittenstenius, Marcus Fiducius, George Volant, Marius Cartabius, J. Zenoni, Nicolo Nelli, enz.*

Tot Italiaanfche en andere Thefes; *Christoph. Blancus uit Lottheringen, Theodoor Jan van Berlen, C. B. Anglus, Innocentius Martini, de Ridder Burghese, Claude Dirvet, Franciscus Septius, André d'Ancone, Simon Bartholus, enz.*

Tot afbeeldingen van de Maagd Maria; *G. la Dame, Horatio Turriani, Adriaan Collaert, Jacobus Laurus een Romein, Ant. Laffveri, Ant. Salamanque, Adam Mantuanus, Pieter Janssenz, Claude de Savery, enz.*

Tot Lykftatien, Catafalque, Grafffchriften en andere onderwerpen; *Gio. Battista Falda een Milanees, Pietro Gentil Pamphili, Hieronimus Reynaldus, Antonio Gerardi, Hendrik de Keyzer, Caesar Fontana, Judocus Hondius, Fredrik Brentel, Henricus Hondius, Alezzandro Ronce, Pierre du Bois, Antonius Salarts, Jacobus Picinus Venetus, (Deeze heeft ook een vervolg van Portretten van Schilders gemaakt) J. Blanchet, Diego Lopez, Jan van Straden, enz.*

Tot Scheepen en Zeeftukken; *R. Zeeman, de la Bella, Dominico Zenoi, Cornelis Swanenburg, P. Lhuillier, enz.*

Tot Beelteniffen te Paard; *Gilles Sadeler, Rombouts, van den Hoeye, Thomas Picquet, Crispyn de Pas, Abraham Hosgenberg, Jean Grands-Homme,*

An-

Antony van der Does, Joachim Sandrart, enz.

Tot Vaazen; *Horatius Scopa* een Napolitaan 1612, *Julio Bonafone*, *Eneas Vicus* van Parma 1543, *Agostino Venetiano*, *Marco Antonio Rosso Fiorentino*, *Jean le Pautre*, *François van den Wingaerde*, *Daniel Bontemye*, *Hendrik van der Borcht*, *B. Visscher*, *Jan Theodoor de Brye*, *Jacobus Kempenier*, *Johan Dunstall*, *Willem Delff*, *Jan Royer*, enz.

Tot Ornamenten en Grotesco of Moresco; *Agostino Veneziano*, *Cesar Dom Pet. Ant. Priscus*, *Petr. l'Eveille*, *Agostino Metelli*, *J. Gozandinus*, *Lud. Scalzi*, *Odoart Fialotti*, *Marco Angelo*, *Theodorus van Neurenberg*, *Rene Guerincau*, *Fr. Bignon*, *Jan Faller*, *Fr. Danck*, enz.

Tot Frisen, Ornamenten van Architectuur, Militaire Exercitien en Moorden; *Pamphilo Zancarli*, *Adrian Mathan*, *Theodorus Philip*, *Antonio Labacco*, *Cornelio Buzi*, *Fer. Opfer*, *René Boivin* van Anjou, *Bramante*, *Fr. van den Steen*, *Cornelis Hoggeest*, *Dominique Barriere*, *Franc. Huys*, *Francisco Valetto*, *Theodorus du Bry*, *Crispyn de Pas* en verscheide andere.

Jacobus de Ghein en *Simon Savery* hebben 10 stukken van Soldatesque gesneden.

Tot Zilversmids- en ingeleid-werk hebben *Laurens* en *Gideon Legaré* kleine stukjes gesneden; als meede *Carteron*, *la Barre*, *l'Eveille*, *H. Janssen*, *Nic. Deruze*, *Isaac Brun*, *Henri le Roy*, *Hans Collart*, *Pierre Nilon*, *Georges Herman*, *Philippe Milot*, *Stephanus Stephani Filius*, *Jean Toutin* van Chateaudun, *Mathurin Person* en andere.

Voor Zwaardveegers, Arquebusiers en Sloo-temaakers, heeft *Marcoul*, Arquebusier, verscheide stukken gesneden; als meede *Guillaume se*

Lorrain, Mathurin Berthon, Theodore de Bry, Mathuryn Jousse en andere.

Voor de Ingenieurs is iets gegraveert door *Renaudin de Sedan*; als meede door de *Decanis* van Dieppe, *Petit* van Bourbonnois, *Hanzelet* uit Lottheringen, *Jacques Besson* uit 't Dauphiné. Deezen heeft Machines en Fonteynen gegraveert, als ook *J. Barbet, Antoine Pierret, Girolamo Porrigiani, Florentino Gio. Battiste Negro, Nicolaas de Son, Simon Maupin, Jean Louderzel*, enz.

Tot Cardioesen, Rollen, Linten, Zilversmids- en Borduurwerk; *Jean* en *Jacques Lutma, Michel Mozin, Hans Liefring, Isaac Flore, Pieter Weveriot*, enz.

Tot Antieken Ruinen; *Hieronimus Koek, Hendrik van Cleef*, enz.

Tot Borduur- en Kantwerken en Compartimenten; *J. Berey, Michel Dentisler, Jan Halveren, Balthazar Silvini, van der Dieterlin* enz.

Tot Tuinsieraaden, enz. zyn 'er verscheide stukken gegraveert door *la Barandie*, als meede door de vier *Molets* en *Laurets*.

Het Boek door *Jacques Bosseau*, Heer van la Baraudie, geschreeven is te Parys gedrukt by *Michel van Lochon* in 't Jaar 1638; zyn Portret is 'er in gegraveert door *Gregoire Huret*, na de Teekening van *A. de Wys*. Van hem zyn ook 50 andere stukken tot Bloemperken van den heer *le Notre* en van den heer *de la Quintinie*; de voornaamste zyn tot de fraaye schikking dier werken, als blykt door de ordonnantie van de eerstgenoemde tot fraaiheid en sieraad van 's Konings Tuinen.

Veele stukken betreffende de vrye konsten

en de Mechanique of werktuigkunde, zyn gegraveert door *Philippus Daquin*, *J. Blancius*, *Andr. Baccius*, *Jean Renaud*, *Jean Corneille*, *Voude-mans*, *Carlo Urbini*, *Nicolas Sanson*, *Melchior Tavernier*, *Jo. Heggenbergius*, *Isaac Harbrech*, *David de Valchestein*, enz.

De Metamorphosis of Herscheppingen van *Ovidius* en andere zyn gegraveert door *Antonio Tempesta* in 150 stuks, *Hendrik Golzius*, *Fr. de Ghein*, *Salomon Savery* in 17 stukken, *Crispyn de Pas*, *Willem Baur* in 150 stuks, *Fr. Chauveau*, enz.

Tot Gediertens; *Antonio Tempesta*, *Lucas Cranis*, *Eneas Vicus*, *Albert Durer*, *de la Belle*, *Theodorus* en *Joannes Israël de Bry*, *Adriaan Collaert*, *Albert Flamen*, *Nic. de Bruyn*, *Phil. Galle*, *Hans Liefrink*, *Jacques Callot*, enz.

Tot Fonteynen; *Cornelis Cort* na *Frank Floor*, *Daniel Rabel*, *André Molles*, *Marco Kartarino* in *Romen* 1575.

Landschappen van verscheide Meesters; nazamentlyk van *Titiano*, *Ercole Bazacarune* van *Pisa*, *Christophano Cesare Antonii*, *Matthieu Merian* van *Bazely*, *Paulus Bril*, *Hendrik Hondius*, enz.

Om de geest eenigzints te ontspannen en met te meer lust tot dat groot getal Graveurs weder te keeren, moet ik u uit Liefhebbery een deel stukken op verscheide wyzen behandelt bybrengen, welke de heer de *Marolles*, *Abt van Villeroi* verklaart, heeft te bezitten.

Hy had onder andere zeeventien duizend en drie honderd Portretten; drie duizend, honderd en vyftig Beeltenissen van de *Maagd Maria*, zo met het *Kind Jesus* als alleen, of met straalen omringd. Van *Raphael* waaren 'er twee en tachtig

tig; van *Michel Angelo* tien; van de *Carraccio's* drie en zeeventig; in 't graauw neegen en dertig, van *Rubbens* acht en twintig; van *Julio Bonafone* vier en dertig; van *Francisco Parmesano* zeeven en tachtig; van *Vanins* vier en twintig; van *Marco Antonio* zeeven en veertig; van *Goltzius* tien; van *A. van Dyk* vyftien; van *Lucas* van *Leyden* neegen; van *Albert Durer* drie en twintig; van *Corregio* acht; van *Guido Rheni* neegen en tachtig; van *Cherubin Albert* zeeventien en van *Raphaël Sciaminosa* vyf.

Behalven dit waaren by hem nog te vinden het Leeven Christi een en dertig maal; dat van de Maagd Maria tienmaal; de Propheeten tienmaal; de Sibillen twaalfmaal; de Apostelen honderd en neegentienmaal; de Evangelisten acht en zestig maal; de Leeraaren der Roomse Kerk vier en twintigmaal; de Beeltenissen van Christus en de Maagd Maria malkander aanzierende honderd en eenmaal, de Maria Boodschap twee honderd en driemaal; de Geboorte Christi twee honderd vier en neegentigmaal; de Besnydenis twintigmaal; de Aanbidding der Koningen honderd een en vyftigmaal; de Vlucht na Egypten honderd neegen en twintigmaal; de Moord der onnoozele Kinderen drie en zestigmaal; de Doop Christi zes en veertigmaal; de geschiedenis van het Lyden Christi acht en neegentigmaal; het *Ecce Homo* honderd drie en twintigmaal; de Crucifixen vier honderd endertigmaal; de Verryzenis honderd en neegentienmaal; de Maria Hemelvaart acht en neegentigmaal, en de Apocalipfis dertienmaal.

Wat aanbelangd de Beeltenissen van Heiligen, had hy onder andere St. Michaël zeeven en tagtig-

tig-

tigmaal; St. Joannes Battista honderd acht en zeeventigmaal; St. Petrus en Paulus by elkan- der twee en dertigmaal; St. Petrus zes en zes- tigmaal; St. Paulus eèn en vyftigmaal; St. Se- bastianus honderd en dertienmaal; St. Jeroni- mus twee honderd zes en twintigmaal; St. Fran- ciscus twee honderd vier en twintigmaal; Ste. Maria Magdalena twee honderd en vyfmaal, Ste. Catharina honderd drie en dertigmaal, Ste. Cicilia veertigmaal en Ste. Barbara twee en vyftig- maal.

Hy had de vier Getyden van het Jaar veer- tienmaal; de vier Elementen of Hoofdstoffen vyftienmaal; de vier Waereldsdeelen zestien- maal, en daarenboven zestig der voornaamste Teekeningen van de hand der grootste Meesters.

Is het hier uit niet ligt te besluiten, dat de ver- meerdering der Graveurs zig verre uitstrekt; dog op dat dit u niet als verdigt voorkoome, zal ik u niet alleen het getal der stukken, welke hy bezat noemen, maar ook de Graveurs, ten minste de voornaamste, welke die gegraveert hebben.

Raphaël verdient wel, dat wy een begin met hem maaken. Van deeze bezat hy zeeven hon- derd en veertig stuks, geteekent en gesneeden zo door hem zelfs als door *Marco Antonio* en an- dere Graveurs, welkers omstandige beschryving te vinden is, in zyn Catalogus op het einde van dit Deel.

Wat de werken van *Michel Angelo Buonorotta* betreft, dezelve beliepen op drie honderd en twintig stukken, welke onder andere gegraveert zyn door *Gio Battista Mantuano* een Milanees, *Adam van Mantua*, *Julio Bonafone*, *Marco An- tonio*, *Agostino Venetiano*, *Etienne du Perac* en *Jac-*

584 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
ques Mercier beide Franschen , *Gio Battista de Ca-*
valeriis, *Mattheus Greutter*, *Georgio Mantuano*,
Cherubin Albert, *Deonifius Cueremberg*, *Antonio*
Tempesta, *Pierre Biart*, *Philippus Sircens*, *Martin*
Rota, *Lucas Bertellus*, *Domenico Fiorentino*, *Q.*
Boel, *Michaël Luccensis* en verscheide andere.

Van *Marco Antonio da Bologne* had hy vyf hon-
derd zeeventig stuks. Deeze uitmuntende Gra-
veur heeft overheerlyke dingen gesneeden na
Raphaël, *Michaël Angelo*, *Andrea Mantegna* en
Albert Durer. Hy is een der voornaamste Gra-
veurs en onder die, welkers stukken het meest
gezogt worden. Van hem is hier vooren bree-
der gemelt.

Van *Agostino Venetiano* waaren 'er honderd vier en
vyftig stukken: hy is de tweede der Graveurs van
de werken van *Raphaël*, en heeft ook verscheide
dingen van eige vernuft gemaakt, welke wel gewilt
zyn. Hy graveerde voor *Baccio Bandinelli* de
Ontleedkundige stukken, welke men in druk
ziet, als ook een *Cleopatra* en een *Christus* door
drie Engelen ondersteund; dit stuk is na de
Teekening van *Andrea del Sarto*. Hy heeft
verscheide andere onderwerpen gegraveert, als
onder andere de zeeven daaden van *Hercules* en
een meenigte *Vaazen*, waar onder 'er van het
Jaar 1514 gemerkt zyn, hy zettede meestentyd
het Jaartal op zyne Prenten.

Silvester da Ravenna en *Beatricius Lotharingius*,
hebben gegraveert na *Raphaël*, *Michel Angelo*,
Andrea Mantegna, enz.

De werken van *Silvester de Ravenne* bestonden
in vier en zeeventig, en die van *Beatricius* in
honderd en twaalf stukken, daar in begreepen de
Pfiché van *Raphaël*.

De werken van *Andrea Mantegna* bestonden uit honderd en vier stukken, en die van *Benedetto Mantegna* in vier en zeeventig, alle zeer raar: eenige derzelve zyn door *Marco Antonio* gesneden.

Die van *Lambertus Suavius* van Luyk, waaren acht en veertig in 't getal, onder andere de Beeltenissen der twaalf Apostelen staande en de Standbeelden der Sybillen: de Opstanding van Lazarus is een der voornaamste; ook word'er by gevonden een stuk van *Bronsin*, zynde de doortogt der Roode Zee.

Pietro de Cortonna heeft verscheide stukken geteekent of geschildert, welke gegraveert zyn door *Cornelis Bloemaert*, *Michel Natalis*, *Charles Audran*, *Guill. Chateau*, *Gilles Rousselet*, *Gio. Battista Bonacina*, *Dominique Barriere*, *Claude Melan*, enz.

De werken van *Hendrik Goltzius*, Beeldhouwer, Schilder en Graveur, beliepen vier honderd zes en dertig stukken, zo door hem zelfs als door andere na hem gegraveert. Zyn Portret is door *Jacques Mathan*, zyn Schoonzoon, gesneden, als meede eenige andere zyner stukken. Wat *Goltzius* betreft, die heeft verscheide stukken gegraveert na *Bart. Sprangher*, *Raphaël*, *Jacomo Palma*, *C. Corneli*, *Jean Stradan*, *Theodore Bernard* en *Rosso*.

Die na zyne werken gegraveert hebben, zyn *Jacobus*, *Julius* en *Conradus Goltzius*, *Nicolaas* en *Claudius Clock*, *Adriaan Collaert*, *J. Saenredam*, *J. Muller*, *Pieter Brebbel*, *Nic. Bruyn*, *C. Vischer*, enz.

In de stukken, door *Goltzius* gegraveert, 't zy uit eige inventie of na andere Meesters, ziet

men de twaalf Apostelen; de Propheeten en Prophetessen van het oud Testament; de zeeven Hoofdsonden; de zeeven Deugden; de neegen Zang-Godinnen en zyn Herscheppingen in twee en vyftig stukken. Zyne Portretten zyn na de trant van *Wieriks*.

Jacques Mathan was van Haarlem en leerde by *Hendrik Goltzius*, die met zyn Moeder getrouwd was. Hy heeft veel na hem gesneeden, als meede na *Salviati Florentino*, *Lucas* van Leyden en andere goede Meesters, en graveerde in de manier van de *Sadelers*.

Theodoor Mathan heeft ook na verscheide braave Meesters gegraveert, by *Hendrik Goltzius* geleert en na *Carel van Mander* verscheide kleine stukjes gesneeden, als onder andere de twaalf Geslagten Israëls; eenige Platen van het Lyden Christi in veertien stukken en de Titelplaat; de twaalf Apostelen en een Christus met St. Paulus; ook heeft hy na *Bartholomeus Sprangher* en andere gegraveert, en verscheide stukken geteekent, welke door hem gesneeden zyn, onder andere de onderscheidene Exercitien of Wapenoeffeningen van Voetvolk en Ruitery. Van hem waaren honderd zeeventig stuks.

Jan Saenredam heeft na *Lucas* van Leyden gegraveert en verscheide onderwerpen na *Hendrik Goltzius*, onder andere de Fries van *Polidoor*, welke hy na zyne Teekeningen in zeeven stukken graveerde. Anno 1594.

Van *Albert Durer* worden honderd twee en zefzig stukken gezien, als men de Zeegenpraalen der Keizeren Maximiliaan en Carel den V, maar voor twee stukken reekend. Hy heeft onder andere twaalf Portretten van verscheide Mee-

Mee-

Meesters gesneden, drie stukken op Tin gegraveert, zes stukken geëst en zyn klein Crucifix op de knop van den deegen des Keizers Maximiliaan. Van hem is in hout-sneê het leven van de Maagd Maria in twintig groote stukken, waar onder de Titel begreepen is, en het Lyden Christi in zeeven en dertig stukken.

Na zyne Teekeningen worden 'er acht en veertig stukken gezien, als meede honderd zeeven en zestig stukken keurlyke Copyen na hem gegraveert door *Jan Wierix*, *Andreas Andreasse* van Mantua, *Lucas Kilian*, *W. Hollar*, *Theodorus de Bry*, *Martin Rosa*, *Gilles Sadeler*, *Crispyn de Pas* en *Theodorus Cruger* van Neurenberg.

Lucas van Leyden heeft zes stukken van Josephs Geschiedenis gesneden; achtien stuks van de Passie; de twaalf Apostelen en verscheide andere onderwerpen; waar onder een van het Jaar 1509, verbeeldende den Duivel onder een vrouwelyke gedaante een Kluisenaar verzoekende. Hy heeft neegen stukken van de Passie in 't rond met rand of Lystwerk gesneden, en veele andere in hout-sneê. Van hem is ook het stuk de Guyt genaamd, hebbende in zyn soort geen weerga. De stukken in hout-sneê, als de Koningen van Israël in 't graauw, zyn ook zeer raar; ook ziet mende vier stukken van een Terroy of Steekspel; de Doorlugte Vrouwen van het Oud Testament, en het Uithangbord van een Bierhuis; van hem worden gevonden drie honderd vier en zestig Origineele stukken in koper van zyn eige hand, acht en dertig in hout-sneê, en dertig andere over allerlei onderwerpen, welke na hem gesneden zyn door *Jan Saenredam*, *R. Baudoux*, *J. Muller*, *Crispyn de Pas*,
Hen.

588 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

Hendrik Goltzius, Jacques Mathan, Pieter Soutmans en Nicolaas de Bruyn.

Mattheus Merian van Bazel, was een Teekeenaar, Schilder en goed Graveur. Hy heeft in het Jaar 1624 Landschappen van gemeene groote geïnventeert en gesneeden, en eenige stukken in de manier van *Boëtius a Bolswert* gegraveert: ook groote stukken verbeeldende Veldslagen, Landschappen, Kaarten en Steeden, als meede eenige Landschappen van *Paulus Bril*; nog een verzaameling van Geographise Kaarten gemaakt, van Steeden van Duitschland en andere gewesten; hier van zyn vyf honderd stukken.

Joseph a Ribera een Spanjaart, bygenaamt *Spanjolet*, heeft verscheide stukken gemaakt en gesneeden, als meede eenige Portretten, onder andere dat van Don Juan te Paard, 't welk hy geëft heeft in het Jaar 1648.

Lucas Kilian Augustanus heeft na *Jan Abbae* gegraveert, en in het Jaar 1608 het Portret van *Albert Durer*, die zig zelfs uitgeschildert had. Hy heeft na *Francisco Bassan* en andere gegraveert.

Wolfgang Kilian heeft te Venetien na *Tintoret* gegraveert het Wonderwerk van de vyf Brooden, en een Graflegging Christi. Beide de *Kilianus* hebben vry fraaye Portretten gemaakt na de smaak van *van Dyk* en de *Sadelers*, als meede *Pieter Iselburg*.

Abraham Diepenbeek heeft in het schilderen en graveeren van verscheide Geestelyke stukken wel geslaagt.

Hendrik van der Borch, te Frankendaal in de Paltz gebooren, was een Schilder: ter oorzaake van de oorlogentrok hy na Frankfort, alwaar de

Graaf

Graaf van Arondel, die in 't Jaar 1636 een reis na den Keizer deed, hem meedenam en na Italien zond, daar hy voor dien Graaf de konst opzaamde. Hy keerde met hem na Engeland, bleef 'er tot den tyd van het overlyden des gemelden Grave en trad vervolgens in dienst van den Prins van Walles. Hy heeft eenige stukken na *Julio Romano* gegraveert.

Pieter van der Borcht, heeft een Herschepping in het klein gegraveert, waar van honderd acht en zeeventig stukken, behalven de Titelplaat, zyn te Antwerpen by *Theodorus Galle* gedrukt in het Jaar 1622.

Feronimus, Antonius en *Joannes Wierix*, hebben veele Geestelyke stukken gegraveert, als meede *Charles de Mallery* en *Jean Barbé*.

Feronimus Wierix heeft na *Martyn de Vos, Jan Stradan* en andere gegraveert.

Joannes Wierix, heeft geschiedenissen van het Oud verbond gegraveert: in zyn Jongen tyd was zyn grootste lust, om de werken van *Albert Durer* te copieeren, onder andere zyn Adam en Eva in het Jaar 1566, gelyk boven aange-merkt is; zynde hy te dier tyd zestien Jaeren oud, ook een Christi geboorte, alwaar Joseph water put.

Charles de Mallery, was van Antwerpen en heeft een meenigte Titelplaten, Historische en Geestelyke stukken alle in 't klein gegraveert na *Martyn de Vos, Jean Stradan, Daniel du Moutier, Rabel, Adriaan Collaert*, enz. Hy heeft niet gemerkt na wien hy graveerde.

Joan Theodorus de Bry, was geboortig en een inwoonder van Luyk, en heeft ook te Frankfort gewoond, alwaar hy de Portretten der Turk-

Turkse Keizeren en Persiaansche Vorsten graveerde in het Jaar 1596 met een Historische Titelpaat; als meede zes en veertig andere Portretten in 't rond, met Grotesco sieraaden en Gediertens; in het Jaar 1597 was hy neegen en zestig Jaaren oud, als blykt by een Portret. Hy heeft een meenigte kleine stukken gemaakt, bestaande in verscheidene Friesen en andere stukken van zyn inventie, en veel na *Jacobus Kempener*, *Titiano*, *Michel Blondus* van Amsterdam, *Crispyn de Pas*, *Jan Stetter* en *Daniel Zwanenburg* Anno 1615.

Jan de Bye heeft de Portretten der Fransche Koningen, Koninginnen en Dauphinen gegraveert, dienende tot de Historien of gedenkschriften van Mezeray.

Etienne de Losne van Orleans, heeft verscheidene kleine ernstige en waereldsche stukjes geinventeerd en gesneden: van hem worden drie honderd en agtien stukken in 't klein gezien.

Jacques Grandhomme van Heidelberg, heeft eenige Historiestukken gesneden.

Reinier Zeeman, heeft verscheide Zeegezigten en Gevegten geinventeerd en gesneden.

Dominicus Custodis, een Graveur van Antwerpen, heeft Portretten na de trant van *van Dyk* gesneden.

Villamena heeft stukken gegraveert, welke veel na die van *Mellan* gelyken.

Richard Collyns van Antwerpen, heeft eenige fraaye Conterfeitsels gegraveert.

Valdor heeft eenige Landschappen in de manier van *Hollar* gesneden, en veel van eigen uitvinding gegraveert, als meede na *Michel Pontianus*, enz.

Andries Both heeft verscheide onderwerpen geinventeert, onder andere de vyf Zinnen, welke door zynen Broeder *Jan Both* gesneden zyn.

Pieter Nolpe heeft Snaakeryen geinventeert en gesneden.

Nicolaas de Bruyn, heeft groote Landschappen Historischwyze geinventeert en gesneden, als meede groote stukken, waar van eenige het Lyden Christi ten onderwerp hebben: van zyne stukken zyn 'er zeeven 1603 en andere Jaartallen gemerkt, een der fraaiste verbeeld de Gulde Eeuw in het groot na *Bloemaert*.

Franciscus Vanius heeft stukken geinventeert, welke na *Tempesta* zweemen.

Van *Franciscus Jeronimus Breugel*, zyn tien Scheepsgezigten.

Hendricus Hondius van 's Gravenhage, heeft in het Jaar 1639 eenige groote Landschappen gesneden, vervolgens ook de twaalf Maanden des Jaars en verscheide Snaakeryen na *Breugel*. Hy heeft verscheide Portretten en andere onderwerpen van hem gesneden, als meede na *Michiel Jan Miereveld*, *Isaac Mytens* en *Jan Dame*. Andere daar en teegen hebben weederom na hem gegraveert.

Lucas van Uden heeft in 't klein gegraveert; ook verscheide Landschappen na *Titiano*; gelyk meede *Etienne du Perac* gedaan heeft.

Albert Flamen, een Schilder, heeft Landschappen, Visschen en Gevogelte na het Leeven geschildert.

Arnold en *Pieter de Jode* hebben Landschappen van *Fouquerre* gesneden. De laatste was van Antwerpen, heeft langen tyd te Romem gewoont, tot Meester gehad *Hendrik Goltzius*, en
is

592 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
is den 9 Augusti 1634 overleeden.

Ook is 'er *Pieter de Jode*, Vader en Zoon geweest, welke voor verscheide Schilders gegraveert hebben.

Charles en *David* heeft Landschappen na *Paulus* en *Mattheus Bril* gegraveert; Beestejagten, en stukken van het oud Testament na *Albert Durer*, en eenige Apostelen na *Tempesta*.

Jeronimus David heeft eenige stukken na *Vignon* gesneden, en zes en dertig verschillende Koppen van Philosophen, twee Koningen in de manier van *Hulliet*, ook eenige Hovelingen te Paard.

Ten tyden van Keizer Rudolphus waaren de *Sadeler*s in Duitschland, namentlyk, *Gilles*, *Joannes* en *Raphaël Sadeler*; *Justus* en *Raphaël Junior* alle goede Graveurs.

Joannes en *Raphaël* hebben veel gegraveert na *Martyn de Vos*, *Bassan*, *Tintoret*, *Paul Franchesch*i, en andere; dog *Gilles* heeft voornamentlyk door zyne Portretten uitgemunt en twee of drie groote stukken op dubbelde Blaaden, welkers eene de Afneeming van het Kruis is, van *Barocchios* inventie; een Geesseling na de Teekening van *Joseph Arpinas*, en een meenigte andere stukken met veel konst en oordeel gegraveert; hy had by *Joannes* en *Raphaël* zyne Oomen geleerd, welke hy in de konst overtroffen heeft, en is vervolgens van drie Duitsehe Keizeren na elkander Graveur geweest, namentlyk van Rudolphus, Matthias en Ferdinand den II. Hy was woonagtig te Praag, alwaar hy in 't Jaar 1629 overleeden is.

Joannes Sadeler is te Brussel gebooren in het Jaar 1550, en Damasquineur in Staal geweest.

Hy

Hy begaf zig na Frankfort met 'er woon in het Jaar 1588, van daar na Munchen in Beyeren, alwaar den Hertog hem een goude Ketting met een Medailje vereerde, en in 't Jaar 1595 ging hy zig te Venetien neder zetten, en daar is hy aan een heete koorts gestorven in 't Jaar 1600.

Wat *Raphaël* betreft, deeze is te Brussel in het Jaar 1555 gebooren, en meede Damasquineur geweest. Hy heeft te Munchen gewoont, als ook te Venetien, alwaar hy eenigen tyd geschildert heeft en gestorven is.

Firens heeft de Hermiten der *Sadeler*s gecopieerd.

De *Sadeler*s hebben in het algemeen na verscheide Nederlandsche en Italiaansche Meesters gegraveerd, verscheide vervolgen van gewyde en ongewyde Geschiedenissen, Historische onderwerpen, Beeltenissen van Heiligen en andere, alles in groote meenigte.

Joannes en *Raphaël*, Senior en Junior, hebben veele Historische- en Geestelyken stukken gegraveert.

Gilles Sadeler werkte in het Jaar 1506. Hy heeft veele Portretten, groote Historische stukken gegraveert, als meede twee honderd en achtien onderscheidene onderwerpen van Landschappen na verscheide Meesters; namentlyk na *Roeland Savry* of *Savery*, *Paulus* en *Matthias Bril*, *J. Maggius* een Romein, *Jan Breugel*, *A. Tempesta*, *Isaac Major*, *Hans Bol*, *Gilles Mostaerd*, *Lodovico Pozzo Travisano*, *Adriaan Collaert*, *Jacomo Palme*, *Jacoma Tintoret*, *Joseph Heintz*, *Wolfgangus Jacobus Comes a Schwarzenbergh*, *Raphaël*, *Paul Francischi*, *Polidoor*, enz.

Het zal niet ondienstig zyn alhier tot roem van *Gilles Sadeler* aan te merken, dat hy ontrent honderd en zestig Portretten gegraveert heeft, de heerlykste die 'er gezien worden, van dewelke de helft zeer zeldzaam te vinden is, zynde voor eenige van dien tot tien en vyftien Pistoolen betaalt; onder andere *Cristoffel Popel*, *Schulenburg* en *A. Vainkenfel*, bygenaamd het Portret met honden.

De Portretten der twaalf Keizeren na *Titiano*, welke onder de gemelde Portretten gerekent worden, zyn wonderbaarlyk fraai en wel uitgevoerd, wanneer het merk van *Marco Sadeler* 'er op gevonden word; het is iets zonderlings, dat uit hoofde van het zelve merk andere stukken middelmatig zyn.

Wat *Raphaël Sadeler* belangd; deezen heeft gegraveert na *Pet. Candide*, *tooft van Winghe*, *Ambrosius Ficinus* van Milaan, *Jan Stradan*, *Martyn de Vos*, *Gilles Coignet*, *Jean Dach*, *Jacomo Bassan*, *Matthias Kager*, *Frederico Zuccherro*, *Jan Roibenbamer*, *Franc. Vanius*, *Titiano*, *Hippoïtus Scarcellini*, enz.

Joannes Sadeler heeft ook gegraveerd voor *Frederico Zustris*, *Christoffel Schwartz*, *Antonio Maria Vanius* van Cremona, *Theodoor Bernard* van Amsterdam, *Jan Strada*, enz.

Ik zoude alvoorens dit Boek te eindigen nog iets van de *Sadeler*s kunnen zeggen.

Herman Muller heeft een groote stoutheid, vastigheid en vloeyendheid in zyn Graveer-zyer getoont en veel onder *Heemskerk* gewerkt.

Jan Muller heeft in het Jaar 1602 onderwerpen

pen van Fonteynen gefneeden, geïnventeerd door *Adriaan de Vries*, Beeldhouwer van zyn Keizerlyke Majesteit, zweemende veel na *Bloemaert* en *Albano*; onder andere een Hercules den Draak temmende. Verscheide andere zyner Graveurs hebben veel van *Goltzius* en de *Sadelaers*, 't geen ook in de werken van den uitmuntenden *Saenredam* te zien is.

Zwanenburg: in het beschouwen zyner werken word men opgetoogen door de eelheid en fraaye leiding der Arceeringen, voornamentlyk in eenige Prenten na de Teekeningen van *Bloemaert*, *Rubbens* en andere.

Paulus Bril heeft geëft.

Theodorus van Thulde, Neederlansch Schilder en Graveur, heeft te Parys by de Mathuriner Monnikken geschildert de Tafereelen verbeeldende het Leeven van den Z. Joannes de Matha, hunnen Instelder. Hy was een Discipel van *Rubbens*, en heeft de Daaden van Uliesses op acht en vyftig Plaatē gegraveert na de Tafereelen in het Koninglyk Luthuis te Fontainebleau, door den heer *Nicolo* geschildert, volgens de Teekeningen van *Saint Martyn* van Bolonje, anders de *Primatrice* genaamt.

Theodorus Corenbert is te Amsterdam in het Jaar 1522 gebooren, en was een goed Graveur. Hy heeft veel vóór *Marten Heemskerk* gegraveert, was een reedelyk goed Poëet en is te Gouda in het Jaar 1590 gestorven in den ouderdom van acht en zestig Jaaren.

Henricus Hondius van een aanzienelyk geslagt, wierd te Dufel in Braband gebooren in het Jaar 1573. Hy was een goed Teekenaar en Graveur en had by *Jan Wierix* geleerd. Hy oef-

fende zig in Zilversmids werk en andere weetenfchappen, het geen uit zyn werken blykt. Hy heeft in 's Gravenhage gewoont, alwaar hy verfcheide Landkaarten uitgaf, welke veel grooter van formaat en in getal waaren, dan die van Mercator, welke de eerfte was, die deeze konft aan het gemeen meedeede; dog in het geen *Hondius* gemaakt had, vond men niets, dat bevoorens niet door Mercator gedaan was.

Van een andere *Henricus Hondius*, dewelke in het Jaar 1639 leefde, is hier vooren gemeld.

Willem van Nieuwland, geboortig van Antwerpen in het Jaar 1584: deeze heeft een weinig van alles gemaakt, dog voornamentlyk kleine Beelden, Landschappen en vervallen Gebouwen, die hy geëtt heeft. Hy had te Amsterdam by *Jacques Savery* geleerd en was meede een Poëet; in het Jaar 1599 ging hy na Rom en bleef drie Jaaren by *Paulus Bril*, en in 't Jaar 1603 wedergekeerd zynde, woonde hy een geruimen tyd te Antwerpen en keerde weder na Amsterdam, alwaar hy in 't Jaar 1635 ftierf, oud zynde een en vyftig Jaaren.

Jan van Bronkhorst is gebooren te Utrecht in het Jaar 1602, en heeft by een gemeen Glasfchilder geleert. Hy was voor de Historien en heeft verfcheide ftukken van *Cornelis Poelenburg* geëtt.

Wencesaus Hollar van Edele afkomst, wierd te Praag gebooren in 't Jaar 1607, zyn geneigtheid tot het Teekenen behaagde zyn Vader niet, dog dit verhinderde hem geenzints zyn werk 'er van te maaken en zelfs met veel succes. Na dat hy in eenige Steeden van Duitschland gewoont had, vertrok hy van Keulen, om met de Graaf Arondel na Weenen te gaan. Van daar begaf hy

hy zig na Engeland en trad in dienst van den Hertog van Jork; dog de toestand der Binnenslandsche Oorloogen bewoogen hem na Antwerpen over te steeken.

Hy is onder die, van welke wy de meeste stukken zien, 't zy van eige inventie, als op allerlei onderwerpen na de beroemdste Meesters gesneeden. Hy heeft heerlyke Landschappen gegraveert, waar van verscheide na *P. en J. Breugel*, *J. Wildens* en *A. Elsheymer*. Hy is zelfs van manier verandert in die stukken, welke hy na *J. van Artois* gesneeden heeft, zynde deeze in de manier van *Morin*.

Het gemeen is hem alle de schoone stukken verschuldigt, welke hy zo in Antwerpen als in Engeland gegraveert heeft na de Origineele, die de Familie van Arondei te beurt gevallen zyn, 't zy gedeeltelyk in Historische Schilderyen of Portretten, zedert het Jaar 1632 tot 1650. Hy heeft 'er verscheide na *van Dyk* gegraveert, en in het laatstgenoemde Jaar het Portret van Daniël Barber, een verstandig Man, welke door *Titiano* geschildert was geweest, en verscheide andere, die van de Familie van Jan en Jacobus van Veerle afstamden.

In het Jaar 1644 heeft hy een en zestig stuks gegraveert, de Titel 'er in begreepen; dit zyn kleine stukjes Vrouwe Beeltenissen ten voeten uit, na de mode van allerlei Volkerengekleed, en zes en twintig andere stukken, zynde Kleedingen van Engelsche Vrouwen. Ook heeft hy verscheide stukken in het rond gemaakt, zynde Vrouwe Borstbeelden en verscheide andere onderwerpen van Beeltenissen, eigenninnige uitvindingen en andere Prenten geëetst: ook

zyn 'er verscheide kleine Koppen en Borstbeelden halver Lyf. De Titel van deeze verzaameling is in vreemde Taal, met Grinskoppen, welke hy gegraveert heeft, zo van eige uitvinding als na *Leonard da Vinci, Palma, Albert Durer* en *Holbein*.

Hoewel hy van de Hervormde Godsdienst was, heeft hy egter geen zwaarigheid gemaakt vier en twintig stuks in het klein over het Lyden Christi te gravéeren; het geen op dat werk te zeggen valt, is, dat hy Christus verbeeld mishandeld wordende door Perfoonen, welke van het Character van Beulen niet zyn, en het schynt of hy in deeze gelegenheid de geheimenissen der R. Godsdienst heeft willen bespotten.

Ook heeft hy groote Gezigten van Steeden gegraveert; als meede verbeeldingen van openbaare Plegtigheeden, Jagstukken of Gediertens na *Albert Durer* en verscheide andere.

J. Valdor heeft eenige Landschappen in zyn manier gesneden.

Antonio Tempesta, Schilder en Graveur was een Florentyn van geboorte: na dat hy de grondbeginzelen der Schilderkonst onder *Stradan*, een Nederlantsch Schilder, geleerd had, die toen de Veldslagen schilderden, welke in het oude Paleis van den Groot-Hertog gezien worden, ging hy na Rom en schilderde in de Logies van het Vaticaan, onder het Pauschap van *Gregorius den XIII*. Zyn vernuft en smaak bekend geworden zynde, maakte hy een groot getal werken te Rom. Hy was bedreeven in de Cavalcades, Beestenjagten, Veldslagen en Gediertens.

In zyne Schilderyen moet men de Coleuren of
Co-

Coloriet niet aanzien, maar alleenlyk de uitdrukkingen of kragtige verbeeldingen. Hy was vrugtbbaar in fraaye uitvindingen, en vaerdig in dezelve te volvoeren. Zyne Teekeningen waaren niet zeer uitvoerig, vermits hy zig vergenoegde daar geest en vernuft in te toonen. Het is in de inventie en de schikking der onderwerpen, dat men de leevendigheid van geest in *Tempesta* bemerkt, als meede zyne groote uitvoerigheid in deszelfs Graveersel: ook heeft hy na de Teekeningen van verscheide Meesters gewerkt en dat op veelderlei onderwerpen, als by voorbeeld, de Geschiedenis der Kinderen van Lara, na *Otto Venius*, het geen in veertig Prenten gezien werd. Het getal der Prentverbeeldingen, welke hy gegraveert heeft, is zo groot, dat hem daar in weinig Plaatsnyders overtreffen, vermits men reekent, dat hy 'er by de achtiën honderd gegraveert heeft; dog dezelve zyn zo uitvoerig niet als die van *Callot*, om dat 'er de zuiverheid en netheid van het graveersel aan ontbreekt; niettemin zyn ze uitmuntende wegens de inventie, schikking en uitdrukking of verbeelding. Ik geef 'er geen meer uitlegging van, nadien ik 'er reeds hier vooren van gemeld en een Catalogus zyner werkengegeeven heb.

Hy was te Roomen ten tyden van *Villamena* en stierf in het Jaar 1630 in den ouderdom van vyf en zeeventig Jaaren.

Joachim Sandrart wierd te Frankfort gebooren in de Maand May des Jaars 1606. Hy begaf zig tot de Graveerkunde; dog wierd 'er door *Jan Sadeler* van afgetrokken, op wiens raad hy zig na Utrecht begaf en by *Gerard Honthorst* ver-

600 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

voegde, welke hem na Engeland overbragt, van waar hy in het Jaar 1617 te rug quam; een Jaar, waar van hy gewag maakt, aangezien de ongelukkige omkeeringen der zaaken van den Hertog van Buckingham; ook zegt hy de twaalf Keizeren van *Titiano* gezien te hebben, alvorens zy vernielt wierden. Hy nam zyn vlugt na Venetien, alwaar hy *Titiano* en *Paul Veronese* copieerde. Na een kort verblyf ging hy na Roomen, alwaar hy eensklaps zodanig in aanzien geraakte, dat de Koning van Spanjen twaalf Teekeningen van groote Meesters begeerende, de zyne meede onder het getal gerekent wierd, ten blyke dat hy gestelt wierd neffens *Guido Rbeni*, *Guercini del Cento*, *Joseph Arpinas*, *Massini*, *Gentileschi*, *Pietro de Cortone*, *Valentini*, *Andrea Sacchi*, *Lanfranc*, *Dominikyn* en *Poussyn*.

De Marquis Giustiniani verlokte hem door zyne beleefde manieren en vertrouwde hem de volkome bestiering van het Graveeren der Standbeelden zyner Gallery. Zyn aangewende vlyd beantwoord den verwagten uitslag, en het was voor alle de Konstbeminnaars en vermogende liefhebbers te wenschen, dat zy alle, op wien zy haar vertrouwen geheel stellen, dezelve met zo veel heusheid beantwoorden, en dat dit geen spel wierd, waarby de doortrapste den andere bedriegt. Eindelyk na een lang verblyf in Roomen, quam hem in den zin te reizen; hy begaf zig dan na Napels. voorts na Sicilien, en stak eindelyk over na Maltha, van waar de geheugenis zyns Vaderland hem weder door Lombardyen zonder eenig vertoef deed wederkeeren, om zig terstond na Frankfort te begeeven;

ven; en aldaar voor 't geen hy was, zig bekend gemaakt hebbende, ontbrak het hem aan geen aanmerkelyke onderneemingen, nog aan een meede portuur, volgens zyn verdienften en bequaam, om zyn fortuin te ondersteunen. Hy verkoos dan een Vrouw, na zyn begeerte, en ging zig te Augsburg neederzetten, alwaar hy de twaalf Maanden des Jaars schilderde, welke in Holland gegraveert zyn met twaalf Latynsche vaersen. Hy heeft veele Portretten gemaakt, welke als zo veele groote Tafereelen, en welkers Historische byvoegzelen en sieraaden niet minder dan de gelykenis van het Portret zyn. Hier quam hem een ongeval over, 't geen bestont in het verliezen van haar, welke hy tot zyne Huisvrouw verkooren had. Na dit verlies het verblyf te Augsburg hem ondraageelyk werdende, verplaatste hy zyn wooning na Neurenberg, alwaar hy om de herdenking van zyn smert ten eenemaal te verdryven, een Academie opregtede, en nu rust genietende, vatte hy de Pen op en schreef verscheide Boeken over zyn beroep. Hy heeft 'er tot zyn zeeven en zeeventigste jaar gewerkt, zo na *Vazari* en *Ridolfi* voor de Italiaanen, als na *Carrel van Mander* voor de Nederlanders en het overige na Gedenkschriften.

Willem Baur is te Straatsburg gebooren en Discipel geweest van *Frederik Brendel*, die te dier tyd aldaar woonagtig en door zyne werken in Miniatuur beroemd geworden was. Hy maakte zig genoegzaam sterk in de konst, en begaf zig vervolgens na Romen, van waar hy geen andere manier dan de zyne meede bragt; egter bemerkte men, dat hy vaster in de Landschap-

602 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
pen en in de smaak van het Architectuur-schil-
deren geworden was.

Hy had zulk een groote naam van Minia-
tuurwerk op Pergament, dat de Keizer hem
bèhield, om de verscheide stukken te schilde-
ren, welke ten sieraad zyns Cabinet strekten,
en de oogen, die dezelve beschouwden, ver-
lokten. Hy heeft zyn vermaak genomen, om
'er stukken van te graveeren, onder andere het
groot vervolg van een Metamorphosis: het
zelve ziet men van hem, als meede van een
ander, die na hem gegraveert heeft, welkers
omstandige beschryving ik in het eerste Deel
gegeeven heb. Hy had reeds een bedaagden
ouderdom bereikt, wanneer hy eerst voornam
zig in den Huwelyken-staat te begeeven, het
welk de lieden van die Jaaren gemeenlyk werk
verschaft, dat met haare lichaamsgestelheid
niet overeenkoomt, dus de Dood, het Ampt
van Opper-Regter bekleedende, opkwam en het
Huwelyk vernietigde, 't geen kort na deszelfs
voltrekking geschiede, zynde in het Jaar 1640.

Crispyn de Pas was van Zeeland en heeft
Steekspellen, een meenigte onderwerpen tot
Romans en verscheide Zinnebeelden gemaakt;
zyne werken zyn in groot getal: verscheide
van denzelven naam hebben onder hem gewerkt:
namentlyk *Crispyn de Pas Junior*, *Simon Guil-*
laume, *Crispin*, *Barbara* en *Magdalena de Pas*.
Hy heeft verscheide Portretten na verscheide
Meesters gegraveert: zyne werken bestonden in
acht honderd een en zestig stukken, zo van
hem zelfs en zyne Maagschap, als na *Geldor-*
pius, *Goltsius*, *F. R. Pourbus*, *Maubeuge*, *Mar-*
tyn de Vos, *Paulus Morcelse*, enz.

Jean

Jean Picard heeft na de Teekeningen van *Crispyn de Pas* Portretten en Prentverbeeldingen van Graffteeden gesneeden.

Leonard Gautier heeft meede zyn manier gevolgt en verscheide Titelplaten tot Boeken gesneeden, als meede de *Psichée* van *Apuleus* in dertig stukken, de Titelplaat 'er in begreepen.

Johan Sandrart een Hoogduitsche, heeft onderwerpen tot Lykstatien gesneeden, men ziet 'er, welke hy in het Jaar 1646 gegraveert heeft.

Faytorne, een Engelschman, heeft Geestelyke en andere stukken gesneeden na *Etridio*, *Antoni van Dyk*, *William Dobsom*, enz.

François Ragot heeft veertig stukken gesneeden, dewelke Copyen na *Rubbens* genaamd worden, en welkers fraaye proeven haare verdienste hebben. Hy volgde de manier van *Rubbens* zeer wel na: ook heeft hy eenige stukken na *van Dyk* gegraveert.

'Er zyn verscheide Graveurs geweest, welke denzelven naam droegen, als *Jeronimus*, *Joannes* en *Antonius Wierix* in Geestelyke en andere stukken.

Pieter en *Jan Breugel* in Landschappen en Snaakeryen.

Joseph, *Mattheus* en *Joannes Fredericus Greuter* in veelderlei onderwerpen. Zy waaren Hoogduitschers. *Matheus* heeft verscheide Theses en Historische stukken gesneeden en *Jan Fredrik* veel gegraveert na *A. Pomerancie*, *Jean Lanfranc* en *Andrea d'Ancona*. Verscheide zynere stukken zyn in de manier van *Cherubyn Albert*.

Guillelmus, *Henricus* en *Jodocus Hondius* hebben veelderhande stukken gesneeden.

Adam

634 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

Adam Schelde en *Boetius van Bolswert* sneeden Geestelyke stukken, Historien, Portretten, zo voor *Rubbens*, *van Dyk*, als voor *Crispyn de Pas* en andere Schilders.

Theodorus en *Jan Israël de Bry* hebben verscheide onderwerpen gesneeden.

Jean en *Theodoor Mathan* hebben onderscheidene stukken gegraveert.

J. Baptiste Barbé is voor Geestelyke stukken geweest.

Na *Hendrik Goltzius* hebben gegraveert *Jacobus*, *Julius* en *Coenraad Goltzius*.

Antonio Waterloo, *H. Nairwikex*, *Sebastiaan Frankx*, *Albert Flamer*, *Reynier Zeeman* in *Zeën*, *Pieter Nolpe*, *Nieuwland*, *Bartholomeus Kilian*, *Joost de Momper* en *Paul Morelse* hebben veele stukken voor verscheide Meesters gesneeden.

Laaten wy eens doorzien en doorloopen eenige vervolgen van Prentkonst onder de Franschen, en beginnen met te zeggen, dat 'er een Boek is in Folio, voerende tot Titel de Gallery der Heldhafte Vrouwen. De Titelplaat is Historischwyze en verbeeld *Anna van Oostenryk*, Regeerende Koningin van *Vrankryk*, enz.: *Pietro Beretini de Cortonne* inv. *Karle Audran* Sc.

De andere Platen beloopende neegentien stuks, verbeelden op ieder één der Heldhafte Vrouwen, zynde Beeltenissen ten voeten uit en een geschiedenis van haar Leeven in 't verschieet.

Een Thesis aan den Koning opgedraagen door *Louis de la Tour d'Auvergne*, Prins van *Turenne*, by de Jesuiten verdedigt in het Jaar 1679: dit word in een Boek van zeventien stukken by een verzameld. *Sevin del. Cossin* Sculps.

Nicolaas Cochin heeft ons onder andere gegeven

ven honderd stukken van gelyke groote of daar ontrent op het leeven van onzen Zaligmaaker; de Gelykenissen; het Lyden Christi in dertien stukken; een meenigte Heiligen, en verscheide Martelaaren, en tien stukken op de Historie van Judith: dit wierd voor deezen by Herman Veyen verkogt. Een meenigte kleine Geheimenissen na *Callot* gecopieerd; nog twee en twintig verschillende Landschappen; kleine Renloopspeelen, waar van verscheide van hem en andere na *Jacq. Fouquer* en alle *Mariette excud.* De Copy van de kleine St. Jan in het Eiland Pathmos na *Callot* is ook van hem, als meede verscheide Gezigten van Steeden.

Ook heeft hy vier en zeeventig ovaale stukken in de hoogte gesneeden, zynde verscheide Heiligen en Martelaaren; de Passi in zestiën stuks; het Martelaarschap der Apostelen; zestiën andere stukken en de Titel, een stuk in 't vierkânt, gemerkt *Moncornet excudit.*

Henry Mauperche heeft onder andere zes Historische Landschappen geïnventeerd en gesneeden, zynde stukken in de breedte op het leeven van de Maagd Maria, verbeeldende de Boodschap, de bezoeking door Elifabeth, de geboorte Christi, de Aanbidding der Koningen, de opoffering in den Tempel en de vlugt naar Egypten: ook twaalf verschillende Historische Landschappen, de helft verbeeldende de Historie van den verlooren Zoon.

Hoe veele stukken heeft *Jean le Pautre* niet gesneeden? Het sterkwater en het graveer-zyser kosten hem niet meer moeiten als de Teekenpen, en men kan beswaarlyk een Graveur vinden, welke meer geteekent heeft dan hy, die in alle onder-

derwerpen algemeen was. Alle die de Vrye- en Werktuigkonsten oeffenen, vinden veel ligt in zyne werken. Wanneer zoude ik eindigen, indien ik een omftandig verhaal wilde geeven van alle zyne Landschappen, Historifche onderwerpen, Ornamenten, Teekenboeken, Plafonds, Vafsen, Alcoven en honderderhande dingen, welke by verfcheide in de straat van St. Jacques te Parys te vinden en te bekoomen zyn?

Gelyk als een ziekte en zo ook het verftand dikwils in een Familie erflyk fchynen te zyn, is het ook geleege met eene *le Pautre*, op wiens voortgebragte werken verfcheide Graveurs gefteunt hebben, en die door den heer Mansard, Opperbewindhebber der Koninglyke Gebouwen, aangefield is, om toezigt over een groot getal Teekenaars te hebben.

Verzameling der beste Teekeningen van *la Fage*, groote ftukken in Folio, gegraveert door *Gerard Audran*, *Gerard Edelink*, *Cornelis Vermeulen*, *Charles Simonneau* en *François Ertinger*. *Remond la Fage* heeft 'er zelfs verfcheide ftukken van gegraveert en *Jan van der Brugge*, die dat Boek verkogt, had zyn Portret gefneden, 't geen door den heer *Largilliere* gefchildert was.

Het Portret van den heer Bertyn, 's Konings Geheimschryver, was door *Edelink* gegraveert na de Origineele Tekening van *Coypel Junior*.

De heer *Verdier* heeft veertig ftukken geïnventeert, bestaande in Friefen of Vinjetten, dienende tot de Historie van Samfon: zy zyn gefneden door de Heeren *Audran*, *Simonneau* en andere.

Dog om deeze Naamlyft te vergrooten, zullen wy iets van de Franfe Graveurs zeggen,
over

over welke wy wat breedvoerig moeten handelen en beginnen met den Doorlugten

Jacques Callot, een Lottherings Edelman; deeze is te Nancy in het Jaar 1594 gebooren. Zyne edele opvoeding gaf hem een gantsch byzondere geneigtheid tot de Konsten, en een zo groote eigenschap tot de Teekening, dat hy alvoorens het gebruik der reeden magtig te zyn, schetzen en diergelyke maakte, waar in menschen van meerder Jaaren een wonderbaar oordeel en doorzigt bemerkten.

Alvoorens tot de beschryving zyner werken over te gaan, zullen wy eerst zyne hoedaanigheid beschouwen.

Hy heeft van alle de Graveurs het grootste getal Plaatē gēeft en in derzelve onderwerpen op het volmaakt geslaagt; wel is waar, dat *Tempesta* graveert heeft, niet slegts gelyk een gemeen Plaatfnyder, maar als een bedreeven Schilder, welke zo zeer niet betragte zyne werken behaaglyk te maaken, als wel aan dezelve alle weetenschap en konst, die hem mogelyk was, by te zetten; dog *Callot* had een ander vernuft, en alhoewel hy in de werken van zyn trant de Schilderkonst met zo veel leevendigheid niet doorgrondede, egter had hy een zeer zuivere verbeelding, niettegenstaande dezelve van een zo groote uitgestrektheid niet was.

Hy had een ligte manier van graveeren, in welke alle bevalligheid was, hebbende hy de regte manier gevat om het Vernis op het koper te leggen en het Sterkwater op zyn pas te gebruiken, waar door alle zyne werken zo zuiver en zo fraai zyn, dat ze niet verbeestert kunnen werden. Hy be-

bezat een fraaye schikking in zyne Figuren, en nadien hy voornaamentlyk in kleine stukjes uitmuntede, moest men zyne konst des te hooger achten, door dien hy met zo weinige trekken zo veelderhande werkingen kon verbeelden, het zy in Belegeringen, Campementen, ofte andere soorten van snaakse of ernstige verbeeldingen, in welke hy zulk een konstige schikking gehouden heeft.

In het ernstige heeft hy betragt een edele en welgeschikte houding te betoonen, en de boertige of snaakse stukken eene uitdrukking of verbeelding weeten te geeven met de aard der onderwerpen overeenkomende.

Laaten wy zyn leeven eens beschouwen. Van zyn teederste jeugd af begaf hy zig tot de Teekening en eenige grondbeginzelen van Crox, toenmaals Muntmeester, hebbende geleert, nam hy voor na Romen te reizen, hoewel hy niet volkomen twaalf Jaaren oud was; en niet al te wel by geld zynde, vond hy goed zig by een bende zogenaamde Heidens, of om beter te zeggen Landloopers te voegen, die hem onderweegen vry hielden, en welke hy tot Florence bybleef, alwaar hy aangekoomen zynde by geluk in het huis van een zyns Vaders vrienden geraakte, die hem kennende zyn dienst aanbod, en hem door zyne vermaaningen verpligte zyn eerste gezelschap te verlaten, om een beter te zoeken, en ziende dat hy een byzondere geneigtheid tot de 'Teekening had, bestelde hy hem by een beroemde Schilder, *Canta Galina* genaamt, welke ook de Graveerkunde oefende; dog zyn eerste voorneemen hem gestadig te binnen komende, bleef hy 'er niet lang; zulks hy na Romen voortreisde, en naauwelyks was hy

er aangekomen of wierd door Kooplieden van zyn Land bekend, die hem tegens wil en dank weder na Nancy te rug bragten, alwaar zyn Vader hem dwong zyne studien te hervatten; dog dien dwang andermaal hem niet behaagende, liep hy weeder weg, om naar Italiën te reizen. Te dier tyd was hy op zyn hoogste veertien Jaaren oud; dog zyn oudste Broeder te Turin ontmoet hebbende, wierd hy door deeze weeder na Nancy gebragt.

Zyn Vader eindelyk in zyn begeerte bewilligende, stemde in de reize na Romen toe, de gelegenheid waarneemende, dat een Edelman, die door den Hertog van Lottheringen na den Paus afgevaardigd wierd, zig derwaards begaf. Het aanzien, 't geen hy door middel van die geen, met wien hy gekomen was, aldaar bequam, bragt hem in het School van *Julio Parigi*, den bequaamsten Schilder dier Stad; en door de lust gedreeven, om het Graveer-zyser te gebruiken, vervoegde hy zig by *Philippus Thomassin*, van Fransche afkomst, die zig te Romen neder gezet hebbende, aldaar tot het einde zyns levens bleef. Hy heeft verscheide werken gegraveert, voornaamentlyk Geestelyke stukken na *Francisco Vani*, *Franco Salviati*, *Frederico Barochio* en verscheide andere Schilders en stierf in den ouderdom van zeeventig Jaaren.

Laaten wy tot *Callot* weederkeeren, die slegts achtien Jaaren oud was, toen hy een *Ecce Homo* graveerde, zynde volgens zeggen zyn eerste Plaat, met een Latynsch byschrift, door hem gemaakt. Na de *Sadellers* gearbeid en eenigen tyd verscheide stukken van *Bassan* en die der beste Schilders gecopieerd hebbende,

maakte hy zyn werk van de Autaaren van St. Petrus en Paulus te graveeren, als meede die van St. Jan van Lateraan en andere Kerken, ten getale van acht en twintig stuks. Hy heeft verscheide Teekeningen van zyn Meesters gegraveert met een enkele omtrek en geschaduw; dog die koomen in geen vergelyking by die, welke hy zelfs geïnventeert en in 't Jaar 1616 uitgegeeven heeft.

Na eenigen tyd in deeze beroemde Stad doorgebracht te hebben, vond hy zig genoodzaakt dezelve te ruimen, ter oorzaake van de jaloufie, welke zyn Meester, ten aanzien van zyn Vrouw tegen hem opgevat had. Hier op vertrok hy na Florence, alwaar zig eeniger wyze kenbaar gemaakt hebbende, den Groot-Hertog benieuwd-wierd, hem te zien en te beproeven. Deeze Vorst van zyne groote bequaamheid overtuigd zynde, verleende hem een aanmerkelyke Jaarwedde, en daarenboven huisvesting in de Gallery, waar in te dier tyd gearbeid wierd. Vervolgens maakte hy vriendschap met de voornaamste, die hy ontmoetede, welkers onderrigtingen en raadgeevingen hem aanmerkelyke voordeelen toebagten.

Zyn eerste Meesterstuk was een Maagd Maria na *Andrea del Sarto*. Hy graveerde de Mirakelen van de Maria Boodschap na verscheide Schilders: als meede een *Ecce Homo* met Beelden verzeld en eenige andere werken na *Perzyn del Vago*; voorts de Veldslagen en de Overwinningen door de Medicis behaald; dog eenige derzelve zyn niet voltooit.

Wanneer hy zig in een volkoomme agting en bequaame gelegenheid bevond, ging hy volgens

gensgewoonte *Alfonso Parigi* en *Canta Gallina* bezoeken, aan wien hy de hoogagting, welke hy voor hunne uitmuntende begaafdheeden had, betuigde, het geen die Heeren met weederzyds beleefdheeden beantwoordeden, hem beurtelings betoonende de vreugd welke zy gevoelde, zulk een hoffelyk Man te kennen. De manier welke *Canta Gallina* in zyne Teekeningen van Toneel- en Renspeelen zo volmaakt bezat, moedigde *Calot* aan, om dezelve in het klein te graveeren, en in korten tyd wierd hy in dat slag van werk weergaloos; waarom hy het Graveer-zyzer verliet, om zig tot het etzen over te geeven: het eerste stuk, dat hy met sterkwater graveerde, verbeeld St. Manslu, Bisschop van Toul, welke een jongen Vorst, die kortelings gestorven was, van den doode opwekt; dog dit is meest met het Graveer-zyzer, hebbende hy te dier tyd nog geen behandeling van het sterkwater.

Vervolgens graveerde hy zes Platen van Toneelspeelen en Veldslagen voor den Groot-Hertog, welkers oordeel hem ten uiterste voordeelig was; dit werk wierd gevolgt door vier andere stukken, een Renspel verbeeldende: ook werkte hy aan een Temptatie van St. Antonius, welk stuk zeer zeldzaam is.

Hy heeft ten behoeven der Schilders een Boek gesneden, geheel met eigenzinnige uitvindingen, waar in men de enkele omtrek van het Beeld of Figuur ziet, en 'er naast dezelve afbeelding voltooit. Terzelve tyd graveerde hy in het klein een stukje, verbeeldende het Martelaarschap der onnoozele Kinderen, en wel met zo veel eelheid en natuurlykheid, dat het schynt

of men de Moeders hoord schreeuwen en de Kinderen kermen, door de verschillende kentekenen, die men 'er in ziet, en waar door het verstand en het gezigt te gelyk aangedaan worden.

Zyn Jaarmarkt van Florence is een heerlyk stuk, vol konstige onderwerpen en zonderlinge uitvindingen.

't Zelve is de Kermis de la Madona del Imprunette, zeeven mylen van Florence gelegen. In dat stuk is veel werk met het Graveer-zyser, om dat 'er verscheide plaatzen zyn, daar het sterkwater niet op gevat heeft: het zelve heeft hy tweemaal gegraveert, gelyk in de Catalogus zynwerken gemeld word: het laatste is te Nancy gemaakt; en wanneer ik zeg, dat het tweede drooger en zo fraai niet is als het ander, geschied zulks niet om het te veragten, maar in teegendeel om 'er stof van verwondering in te vinden, namentlyk hier in, dat deeze konstige Man, wiens werken door een gevolg van verscheide Jaaren, hoe langer hoe meer door de liefhebbers gezogt wierden, geen middel kon vinden, om de fraaiheid van zyn eerst voortgebracht werk te overtreffen; en zelfs kan men zeggen, dat indien het tweede minder dan het eerste is, de geest van Callot, in het tweedé meer gedwongen was, en gelyk als buiten zyn middelpunt stapte.

Naauwlyks trad hy in zyn zeeven en twintigste Jaar of had het concept 'er van opgesteld, het geen alomme een ongemeene verwondering baarde. De Prent wierd door hem aan Cosmus de Medecis, te dier tyd Hertog van Florence opgedraagen, en na het overlyden van dien

Vorst

Vorst keerde hy weeder na zyn Vaderland.

Callot ziende dat zyn aanzien steeds merkelyk toenam, besloot een vasten stand te verkiezen. De ouderdom van dertig Jaaren, die hy stond te bereiken, deed hem ernstig overweegen, den onderscheiden staat, waar in hy zig kon verbinden. Hy nam dan voor een ryke Juffrouw te trouwen, by wie hy tot zyn groot leetweezen geen Kinderen verwekte; dog alzo hy van een goedaardige inborst was, veroorzaakte deeze omstandigheid geen de minste verkoeling in hem: in teegendeel, hy hield een nauwe verbintenisse met deeze waarde Egtgenootte, die hy teederlyk beminde, en deeze van haare zyde betoonden hem alle dienstbewyzen welke de egte liefde kan inboezemen. Inmiddels ondernam hy veele werken, en stond zelfs de uitvoering van een naspeuring, die hem zeer voordeelig voorquam; ten dien einde gebruikte hy de eerste het Vernis der Instrumentmaakers; hebbende bevonden dat het zelve opdroogt en hard word, en de liniën van Architectuurwerk op deeze Compositie veel beter dan op anderen getrokken kunnen worden; dog hy deed zien, dat een Landschap, 't welk op een vloeyende en gemakkelyke manier behandelt moet worden, een gedweëer Vernis vereischt. Dikwerf maakte hy slegts één trek, om de Figuuren te graveeren, en vervolgens de trekken met de Ets-Naald, na vereisch meer of min groover; bevindende dat op deeze wyze de stukken met veel meer order en netheid verbeeld wierden.

Onder het getal zyner wonderbaare stukken vind men die, welke hy tot een Martelaarsboek

gemaakt heeft. Hy graveerde ook ten tweedemaal zyne Caprices van Florence, met een vervolg op dezelve, verbeeldende Pantaleons en Toneelspeelders: ook maakte hy een klein vervolg, inhoudende het Leeven van de Maagd Maria.

Ik zal nu geen omftandiger beschryving zyner werken geeven, dewyl ik 'er hier vooren een naauwkeurige Catalogus van geleevert heb, in dewelke men één zaak opmerken moet, noopens 't gunt hy tot een reis naar het Heilig Land gegraveert heeft, dat of schoon ik maar vier en dertig stuks en de Titelplaat gemeld heb, 'er egter geen meer van zyn, hoewel op het laatste Nommer 47 staat; dat is vermits 'er verscheide dubbeld genommerd zyn. Ook heeft hy twee andere vervolgen op het Lyden Christi gemaakt, in 't klein en in 't groot.

Het Caroufel of Renspel in 't jaar 1627 te Nancy gehouden, en door hem voor den Hertog van Lottheringen in 't koper gebragt, is een der fraaiste werken, die hy ooit gemaakt heeft. Vervolgens graveerde hy het beleg van Breda door Spinola. Terwyl Rochelle berend wierd, graveerde hy het beleg dier Stad, met dat van het Eyland Rhé. Deeze drie stukken, welke een onnoemelyk getal verschillende Characters vervatten, geeven ons te bedenken hoe fraai en groot dezelve moeten zyn, ter oorzaak van het groot getal Volkeren, welke men 'er in vind.

De Nieuwsgierigheid, om de Hoofdstad van Vrankryk te zien, alwaar te dier tyd de Weetenschappen en Konsten begonden te bloeyen, deed hem besluiten, alles te verlaten,

om zig derwaards te begeeven. Na de voor- naamste plaatsfen dier Stad bezigtigt te hebben, leide hy zig byzonder toe op tweederlei Ge- zigten van de Nieuwebrug, welke hy natuur- lyk teekende en graveerde, en eenige daagen daar na schoot hem in den zin de Veldflagen van Veillanes te verbeelden, waar van hem de ge- heugenis nog vers voor oogen was.

Na eenig verblyf in die stad, waar over hy zeer vergenoegd was, quam hy weder te Nan- cy, alwaar hy meer bezigheeden had dan ooit. Hy heeft een zo ongemeen groot getal wer- ken uitgevoerd, dat het verstand 'er over ver- baast staat, en dat alles in zulk een korte lee- vensloop, dewyl hy maar drie en veertig Jaaren oud zynde stierf in het Jaar 1635 aan een be- naauwheid op de borst, welke hem weg rukte. Zyne gedagtenis was by zyn Huisvrouw in een zo groote waarde, dat zy hem een roemrugt gedenkteeken, ten bewys van haare erkentenis deed opregten.

De heer *Silvestre* heeft van hem gehad twee en veertig Teekeningen met de Pen, welke hy uit vriendschap voor hem gemaakt had, en waar van hy zig bediende in het onderwyzen van Monseig- neur, ten tyden die Prins leerde Teekenen. De heer Ligny, Schoonzoon van den heer *Silvestre*, wien deeze Platen beneevens een groot getal van zyn Schoonvader en van la Belle te beurt gevallen waaren, heeft dezelve ten behoeven van den heer Fagnany, een Italiaansch Juwelier, te dier tyd te Parys genoegzaam bekend, afgestaan. Deeze heeft zyn werk gemaakt, om't gunt hy 'er van gedrukt heeft een schikking te geeven, die deszelfs fraaiheid vermeerderd, zo door een

zoort van Randen of Lyftwerk, waar in de groote stukken als Tafereelen vertoonen, als door de kosten, welke hy in de verkiezing van het papier en werklieden gemaakt heeft, op dat 'er niets aan de fraaiheid van den druk mogt ontbreken. Men zal by hem vinden de werken van Callot in twee groote Folianten, by stoffen verdeelt, en op gelyke wyze als die hy de eer gehad heeft aan Monseigneur te vertoonen, waar in de nieuwsgierigheid ten vollen voldaan word. Ook heeft hy dezelve in zo veel banden gescheiden, als 'er stoffen zyn om onderscheidene groote van Boeken in een Biblioteek uit te maaken.

Men kan nog tot lof van die grooten Man zeggen, dat hy een gantsch byzondere gaaf bezat, om de kleine Figuren te verbeelden en dat zo leevendig, dat het te verwonderen is, en het gezigt dikwerf misleid word in het onderscheiden der omstandigheeden, welke men 'er in opmerkt.

Dog zo wy aan *Callot* een zeldzaam en zonderling vernuft verlooren hebben, is het geen moeiten een diergelyken in de werken van den heer *le Clerc*, Academische Graveur, weder te vinden.

Eduard Ecman was verwonderenswaardig in zyne manier van hout-sneé, wanneer hy *Callot* gecopieerd heeft.

Quintiliaen heeft ook eenige kopere Platen na *Callot* gesneeden, dewelke zeer fraai bevonden worden, en waar op hy zyn naam niet heeft willen zetten.

Nicolaas Cochin heeft ook veel na *Callot* en *la Belle* gegraveert, en ook zelfs veel geïnventeert.

Fran-

François Colignon heeft aan verscheide stukken van en in de manier van *Callot* gesneden en insgelyks veel geïnventeert, als meede een Boek gegraveert, behelzende de voornaamste onderregtingen in de Teekenkunde, waar in men neegentien stukken met een omtrek ziet, te Romen geteekent door *Il Valesio*, die de Schilder van het School der *Carracció's* was.

Om de werken van *Callot* niet op te schorten, of om beeter te zeggen, hen, die in zyn manier gewerkt of zyne werken hebben doen gelden, alhier te laten volgen, is het dienstig, dat ik u jegenwoordig spreek van *Israel Henriet*, een Lottheringer en een zyner beste vrienden, die een accord wegens zyne Platen met hem maakte en de Prenten verkogt.

Claude Henriet zyn Vader, was van Chalons en schilderde vry wel. Van hem zyn de glafen in de Hoofdkerk van gemelde stad. Hy heeft verscheide fraaye Copyen van de H. Familie na *Andrea del Sarto* gemaakt, en zig te Nancy needergezet hebbende, aldaar verscheide onderneemingen uitgevoerd en is 'er gestorven, nalaatende *Israel Henriet*, die de beginselen van de Teekenkonst met *Callot*, *Bellangé* en *Dervet*, van hem geleerd had, welke laatste naderhand die Weetenschap in Nancy met zeer goed gevolg oeffende. Hy begaf zig vervolgens na Romen met *Dervet* en werkte onder *Tempesta*; daar na quam hy te Parys, alwaar *de Chesne* hem te werk stelde. *Israel* zig in de manier van *Callot* sterker gemaakt hebbende, vond 'er meer voordeel in dan by het schilderen, en toen die konstige Graveur te Parys quam, woonde zy by elkander en quaamen overeen, dat al wat hy

graveeren zou, hem zou toekoomen, het geen in het vervolg ter uitvoer gebragt wierd.

Ontrent denzelven tyd maakte *Israël Henriët* kennis met *Stephan de la Belle* van Florence, welke begonnen had in het Zilverfmeeden by zyn Vader te werken; dog willende zig tot het Plaatsnyden begeeven, nam hy *Canta Galline* tot zyn Meester, en na veel gewerkt te hebben, zo te Romén als te Florence enz. quam hy te Parys, alwaar hy een Boek van Zee-gevegten en Veldslagen graveerde, het welk hy aan *Israël Henriët* verkogt, voor wien hy naderhand werken ondernam. *Israel Silvestre* uit Romén terug gekoomen zynde, werkte voor zyn Oom *Israël Henriët* en maakte vriendschap met *de la Belle*, die, na dat hy op bevel van den Kardinaal van Richelieu, het beleg van de Stad Arras graveert had, zig vervolgens na Holland begaf, alwaar hy de zonderlinge manier van *Rembrand* wilde navolgen; dog bevond, dat deeze trant met zyn vernuft niet overeen quam, 't geen hem noodzaakte 'er van af te zien.

Hy is het, die de Intreede en de pragtige Calvacade der Poolen geteekent heeft; dog dit graveerde hy niet, gelyk hy te Romén die van den Ambassadeur van Poolen, onder Urbanus den VII. in het Jaar 1633 gedaan had. Geduurende den tyd van twaalf Jaaren, die hy te Parys doorbragt, maakte hy een meenigte werken zo voor *Israel Silvestre*, als voor andere.

De heer Hesselin van de Penning-Kamer deed hem veele Teekeningen maaken, onder andere een geheel Boek van Ballets en Masca- rades, 't welk te Versailles onder de Boeken van 's Konings Cabinet is.

Te Florence weedergekeert zynde, maakte hy 'er veele werken voor den Hertog van Modena, onder andere eenige stukken voor Ballets te Paard, en stierf in 't Jaar 1664. Ik heb hier vooren de Catalogus gegeven van al het gunt hy gegraveert heeft, beloopende op acht honderd en vier en twintig stuks, meerendeels van zyn eige inventie.

Israel Henriët in het Jaar 1661 overleeden zynde, wierd zyn Neef *Israel Silvestre* Meester van alle de Platen en Teekeningen, die hy zo van *Callot* als van *la Belle* bekomen had. Hy kocht al het geen de Weduwe nog overig en *de la Belle* zeedert zyn wederkomst te Florence gegraveert had. Het was na deeze stukken dat hy den Dauphin leerde teekenen: in het gevolg heeft hy zeer fraaye Gezigten van Koninglyke Huizen, Landschappen, Gezigten van Steeden, Paleizen en een zeer groot Gezigt van Romen gegraveert. Hy was een Man van een zeer gereegeld leeven en die zyn goeden naam door duizend fraaye hoedanigheeden staande hield. De Fortuin, welke hem groote Zeegeteekenen bereidede, wierd in haar voorneemen verydelt door een ziekte, die hem uit de waereld rukte in de Maand October 1691, zynde alstoen Academist.

Ik vind dienstig alhier een kleine Lyst te laten volgen van de fraaye stukken door *Israël Silvestre* gesneden.

Het groot Caroufel van den Koning te Parys en dat te Versailles.

Het Perspectief van de Stad Parys, waarvan
het

het Gezigt van de Brug der Thuileries het fraaiste Aspect uitmaakt, 't geen hy gegraveert heeft in het Jaar 1651 met des Konings Wapen.

De groote Gezigten van Versailles, Fontainebleau, Saint Germain en Laye, de Thuileries, bestaande in twee stukken van twee groote Blaaden en de voorgeevel; die van Marly en St. Cloud in drie Platen, welkers een, op twee groote Blaaden, opgedragen is aan den Hertog van Orleans; die van Chantilly, Gailon, Vaux le Vicomte en St. Oüen, opgedraagen aan den heer de Bois Franc.

De Stad Romén in vier groote Blaaden, een stuk in de breette, het welk hy aan den Dauphin opgedraagen heeft, en het gezigt van Campo Vachino en van een gedeelte der Stad Romén in het groot, aan den Koning opgedraagen.

Twee groote gezigten van het Huis te Seaux, opgedraagen aan den heer Colbert.

Gezigt en Perspectief van Conflans, opgedraagen aan den heer de Harlay, voormaals Aartsbisschop van Parys.

Van het Huis Mont-Louis, geleege te Menil Montant, opgedraagen aan den Pater de la Chaise.

Tweederlei Gezigten van het Huis van wylen den heer le Brun te Montmorency.

Gezigt van het Huis van den heer Brunet.

Verscheide Gezigten van Steeden, zynde alle stukken van een groot Blad; te weeten Sevillien, Madrid, Badajos, Lafra, Grenada, Sigovia, Esya, Toul, Turin, Pontoise, Melun en Dieppe. Behalven dit hebben wy van hem by de zes hon-

hon-

honderd stuks kleine Gezigten van Paleizen, Kasteelen, Lusthuizen, eenige Toneel- en verscheide andere aanmerkelyke stukken, zo Fransche als Italiaansche onderwerpen: thans is een meenigte zyner stukken by den heer Fagnani.

Marot, Vader en Zoon, hebben geëst. *Jean Marot* was een Architect, hy en zyn Zoon hebben een meenigte verscheide Gezigten van Kerken, Paleizen, Hotels en andere aanzienlyke Gebouwen geteekent en gegraveert, waar van wy een omstandige Catalogus hier vooren in het eerste Deel gegeven hebben.

Ik agte het gevoeglyk te zyn, alhier als een werk van diergelyk soort te stellen, een Boek tot Titel voerende: de Plans, Profils en Voorgeevels van Claigny, op bevel van zyn Majesteit by Versailles gebouwd en voltooit, onder het opzigt van den heer *Colbert*, voormaals opperbestierder van 's Konings gebouwen, enz. geteekend door den heer *Mansard*, eerste Architect des Konings, in het ligt gebragt door *M. Michel Hardouin*, Controlleur van zyne Majesteits gebouwen, en door hem zelfs gegraveert, zynde te vinden by *le Blond*, gewoon Schilder des Konings, in de straat van St. Jacques, in de Zilverre Klok.

Gabriel Perelle Senior, *Adam* en *Nicolans Perelle* zyne Zoonen, hebben alle een meenigte Landschappen geteekent en geëst na de Teekeningen van *Poelenburg*, *G. Corneille*, *Paulus Brill*, *Affelyn*, *Fonquiere*, *Colignon* en *Beaulieu* 's Konings Ingenieur. Haare werken bestaan in verscheide Gezigten van Steeden en Paleizen, Pleinen, Poorten, Fonteinen, Kerken, en de fraaiste Huizen te Parys en omleggende Plaatsen,

fen, met de fraaifte plaatfen van Verfailles, eenige gezigten te Romén, alle ftukken van onderscheidene vervolgen ten getale van vier, zes, of acht, enz. Hy heeft onder andere een groot Landfchap in de breete gefneeden, verbeeldende de aanbidding der drie Koningen, waar in een brug, wiens fchaduwe de omtrek van een paffer uitmaakt.

Pierre Brebiette van Mante, 's Konings Schilder, heeft in het etzen veel geïnventeert en gegraveert na *Palma* en andere; onder zyne ftukken zyn 'er in de manier van *Tempefta*. Hy heeft een meenigte Friefen, Bacchus Feesten en Geestelyke ftukken gegraveert, ook veele onderwerpen van Kinderen in de manier van *de la Belle*.

Gio Battista Benedetto Castiglione Genovefe heeft veele onderscheidene ftukken en Portretten na de trant van *Rembrant* geïnventeert en gegraveert.

Thomas de Leu heeft verfcheide Portretten der doorlugtigfte Personaadjes van zyn tyd en verfcheide andere ftukken gegraveert, onder andere de twaalf Sybillen en acht andere ftukken, waar onder een *Ecce Homo* en de Engelen, dewelke Instrumenten van het Lyden draagen.

Michel Natalis van Luyk heeft na *Raphaël*, *Francifco Romanelle* en verfcheide andere Italiaanen gegraveert, als meede na *Abrabam Diepenbeek*, *Joachim Sandrart*, *Grégorio di Graffo*, *Andrea Sacchi* en *Baftiaan Bourdon*, na wien hy groote ftukken van de Maagd Maria gegraveert heeft.

François Perier van Bourgogne heeft een groot Boek geteekent en gegraveert, inhoudende Standbeelden te Romén ten getale van honderd ftuks, een ander Boek van Basrelieven van Romén ten getale van vyftig ftuks, welkers laafte tweemaal

len

len gemerkt is. Voor aan is het Portret van den Kardinaal de Mazaryn: ook heeft hy eenige stukken na *Raphaël* gegraveert, te weten een Boek van Drie-hoeken, zynde Figuren en het Gastmaal der Goden: verscheide hebben na zyne Teekeningen gegraveert, onder andere *Gilles Roussellet* en *G. Perier Junior* van Maçon.

Leonard Gautier heeft een meenigte Portretten gesneden, als ook verscheide Titelbladen tot Boeken en andere stukken in de manier van *Wierix* en *Crispyn de Pas*: onder andere is 'er de *Pfiché* van *Apuleus* in dertig stuks, de Titel 'er onder begreepen.

Jean Lanfant heeft eenige stukken in de manier van *Mellan* gegraveert, by wien hy geleerd had.

Michel Dorigny heeft veel voor den heer *Vouet* gesneden: onder andere een groot stuk, verbeelden de zuivering van de Maagd Maria, 't geen aan een Altaar in de Kerk van het Noviciaat der Jesuiten gezien word: ook heeft hy in het Jaar 1638 gegraveert een aanbidding der Koningen Friesgewyze in vier stukken, welke *Simon Vouet* in de Capelle van het Hotel van *Seguier* geschilderd had. Als meede een geboorte Christi, zynde een Tafereel van het Altaar der Carmeliter Nonnen in de straat *Chapon*, door den zelve Schilder: de Prent is een groot stuk in de hoogte. Deeze Graveur heeft zelfs een stuk geschildert en gegraveert, zynde een Maagd Maria met het Kind *Jesus*, houdende een touwtje, aan het eind van 't welk een Vogeltje vast is.

François Chauveau was van *Parys* en is door *Laurens de la Hire* onderweezen, by wien hy na zyne Tafereelen werkende, de vloeyende manier, die

die hy bezat, vertoonde; hy begaf zig aan het etzen, en weinig zyn 'er, die meer dan hy gewerkt en stukken van een natuurlyker Ordonnantie gemaakt hebben: egter is het waar, dat zyn manier na die van zyn Meester zweemde, van wien hy verscheide stukken gegraveert heeft. In de Leeden zyner Beelden was iets styfs en droogs, en men zag wel, dat hy niet in Italiën geweest was.

Het is ongelooffelyk, welk een groot getal stukken hy geinventeert en gemaakt heeft, men vond zelden een doordringender en uitgestrekter vernuft dan het zyne: men ziet van hem een zittende Maagd met een schaare Heemelsche Geesten omringd, die Festons van Bloemen in haare handen houden. Kort voor zyn dood liet hy de Historie van St. Bruno teekenen, op dezelve wyze als die door den heer le Sueur in het Cathuizer Klooster te Parys geschildert is. Hy heeft 'er een gedeelte van gegraveert en het overige is onder zyn opzigt voltooit. Hy had een reeks van onderwerpen, uit de Griekse en Latynsche Geschiedenissen getrokken, begonnen, 't geen by vervolg van een groote navorfching zoude geworden zyn; dog de dood belette de verdere uitvoering.

Hy heeft de voornaamste Quadrille van het Caroufel van Lodewyk den XIV. gegraveert; de Historie van Clovis; de Griekse Geschiedenis; het leeven van St. Bruno; de wellusten des Geests; het Verlost Jerusaleem van Tasso; de Historie van de Maagd van Orleans; de Geschiedenis van Joseph; die van David; het oud Testament; verscheide onderwerpen tot de Boeken van Pater Mainbourg; Alaricus, een Romeinsche Historie; een gedeelte der stukken, dienende tot de Fabelen van

van la Fontaine en de Herscheppingen van Benferade; een meenigte Titelbladen tot Boeken, Vinjetten, Cardoefen of rollen, Culs de Lampe, Lettre Griefes, stukjes en Historitjes tot Romans en andere: dit alles word gezien ten getale van ontrent drie duizend stuks.

Hy stierf te Parys in het Jaar 1676 en heeft verscheide Kinderen nagelaaten, waar van twee na Zweeden gereift zyn, om aldaar in 's Konings Paleis aan Schilder- en Beeldhouwwerk te arbeiden.

Gregoire Huret, Plaatsnyder van Lyon, heeft twee en dertig stukken van groote Blaaden met de Historische Titel geinventeert en gegraveert. Dit zyn Prenten in de hoogte op het Lyden Christi, en zeeven en twintig stukken op het Kind Jesus, welke tot een Boek in '12. kunnen dienen. Hy heeft eigener uitvinding veele stukken tot Theses, Portretten, Titelplaten en Geestelyke onderwerpen gegraveert. Men ziet niet dat hy na *Champagne* en de *Bobrun*s zou gewerkt hebben, dog *Gilles Rousselet*, *Jean Couvay* en veele andere hebben na hem gegraveert; onder andere stukken heeft *Couvay* de vier Coppen van de vier Hoofdstoffen gemaakt, en van zestien kleine Herders na *Bloemaert*.

Pierre Lombard, Graveur van Parys, heeft te Londen twee en neegentig stukken Herscheppingen gegraveert, door *Franc. Cleyn* geinventeert. Ook een Crucifix na *Philippe Champagne*, en de verschyning van den Engel aan Joseph in zyn slaap.

Gilles Rousselet, Graveur van Parys, heeft veel na *le Brun* en *Vignon* gegraveert, als meede verscheide stukken na *Blanchard*, *la Hire*, *Perier*,

Champagne, Errard, Pietro de Cortonne, Guido Rheni, Agost. Carrache, Paul Veroneze, l'Albane, Dominikyn, enz. Zyne werken zyn gedeeltelyk van hem zelfs: ook vind men van hem veele Emblematische of Zinnebeeldige stukken; onder andere groote stukken is de Maria Boodschap in het Carmeliter Nonnen Klooster in de Voorstad St. Jacques, na *Guido Rheni*, en de Kindermoord door denzelfen te Bologne geschildert.

Abraham Bosse, van Tours, was een Graveur en Etzer, en had een byzondere en bevallige manier. Hy benadeelde zig zelfs door het Boek van den heer des Argues, 't geen hy in 't ligt bragt: want hier door zig zelfs eenige moeilykheeden op den hals gehaald hebbende, geraakte hy uit de Academie en begaf zig na zyn Vaderland. Hy heeft veel geïnventeerd, onder andere agtien stukken tot de Roman van Ariane; zestien stuks en het Titelblad tot een Boek van de Architectuur, Autaaren en Schoorsteen; twintig stuks Figuren, verbeeldende Stads geroep in Parys en andere; acht stukken na het leeven, verbeeldende de Kleedinge der Fransche Gardes; andere Beeltenissen van Modens en de vyf Zinnen. Niet minder heeft hy gegraveert na *St. Igny, Vignon, la Hire, Paul Farinati, Jacques Bellange, Alexandro Francine*, een Florentynsch Architect en *Barbé*, meede een Architect.

Guillaume Chateau was van Orleans, en bragt het zo ver, dat hy een der beste Graveurs van de Academie wierd. Dè begeerte om zig in de algemeene Weetenschappen voort te zetten, deed hem eerlang zyn Vaderland verlaten en zig na Lyons begeeven, om voorts Italien te gaan bezigtigen, zo dra de gelegenheid zig hier toe zou-

de opdoen. Na eenigen tyd gearbeid te hebben, en zig sterk genoeg tot die groote reis bevoelende, besloot hy na Romen te vertrekken, en zo dra was hy 'er niet aangekoomen, of de groote naam van *Greutter*, een der beroemdste Graveurs van die tyd, maakte hem begeerig deeze te kennen en te bezoeken. Die groote man ontving hem zeer beleefd en maakte van hem een uitstekend Discipel: geduurende zyn verblyf aldaar in de konst bequaam geworden zynde, graveerde hy de Portretten der Pausen, welke op malkander volgden, en maakte ook voor haar een meenigte andere werken van zyn manier, waar door hy in aanzien quam en niet vergenoegd zynde, in Romen al het fraaiste en verwonderenswaardigste gezien te hebben, wilde hy ook zyne nieuwsgierigheid voldoen in de verscheiden Reizen, welke hy na Florence, Parma en Genua deed, alwaar hy zig eenigen tyd ophield en byzonder te Venetien, daar men in de verscheidene manieren zynere werken welhaast gewaar wierd, wie hy was. Vervolgens keerde hy weder na Lions, alwaar hy eenigen tyd by den Marquis de Sonazan bleef, die eenige zynere werken van hem begeerde, en gaf hem tot Leerling eenen *Fariar* genaamd, dewelke voor een zeer bedreeven Graveur bekend is en zig te Romen nedergezet heeft.

Na zo veele omswervingen, quam hy te Parys, en maakte welhaast kennis met een Liefhebber, die met hem ingenoomen zynde, hem ten zynen Huise lokte, alwaar hy de vryheid had, zyn werken voort te zetten; dus begon hy met eenige Tafereelen na *Poussyn* te graveeren.

De eerste Plaat, die hy voor den Koning graveerde, was de verrukking van St. Paulus, het Mirakel der Blinden van Jericho en de Pirrhus na den zelven Schilder, dien hy by naam kende. Vervolgens graveerde hy een Maria Heemelvaart na *Carraccio* en het Martelaarschap van St. Stephanus na den zelven; als meede na *Poussyn* het stuk van het Manna, 't geen hy voor zyn Majesteit met veel kragt behandelt heeft. Dit is zyn laatste stuk geweest. De heer *Colbert* van zyne bequaamheid overtuigd, bewerkte, dat hy 'er een aanzienlyke belooning voor verkreeg. Zyne Jaaren wierden door zyne groote ongemakken verkort en hy door een zo heevig Coliek aangetast, dat hy 'er in korten tyd aanstierf. Dit was in het Jaar 1683, oud zynde 50 Jaar en wierd in de Kerk van St. Benedictus begraven.

Hy heeft allerlei onderwerpen gegraveert na *Carraccio* en *Poussyn*, en na *Raphaël* de Propheeten; na *Albano* de Maagd Maria, doeken wasschende; het geheel Leeven van St. Theresia; verscheide Portretten en andere stukken na *Pietro de Cortone*, *Guillaume Courtois*, *Carlo Maratti*, *Cyrus Ferrus* en verscheide andere.

Hy heeft slegts drie uitmuntende Discipelen gemaakt, namentlyk den heer *Favier*, thans te Romen, den heer *Simonneau* Senior, en den heer *Dangers*, jegenswoordig Religieus de la Charité.

Robert Nanteuil Graveur, is te Rheims in het Jaar 1630 gebooren. Zyn Vader een goede geneigtheid in deeze Jongeling ziende, deed hem studeeren, waar in hy grooten voortgang maakte en vermits hy een groote lust tot het Teekenen had, leerde hy de eerste beginzelen 'er van in een
goed

goed School, en op het einde van een tweejarige Philosophie, teekende en graveerde hy zelfs de Thesis, welke hy moest verdedigen. Hy trouwde zeer jong, en toen niet veel bezigheeden hebbende, besloot hy een reis na Parys te doen, alwaar de oeffening van zyn konst begon te bloeyen onder het Ministerschap van den Kardinaal Mazaryn. Naauwelyks had hy 'er zig needergezet of wierd kenbaar door zyne bequaamheid en de middelen zoekende, om zig in een vasten stand te stellen, begon hy verscheide Portretten van gemeene Perzoonen, voor een middelmaatige prys te schilderen, met voordagt alzulke plaatzen doorloopende, waar in hy zyn begeerte het schielykst kon begunstigen: dus hy sterker wordende en veele bezigheeden aan de hand krygende, besloot zyn Familie te ontbieden, om dezelve alle de behulpzaamheid, welke de gesteldheid van zyn staat schein te vereischen, toe te brengen. Zyn voornaamste werk was Portretten te Cryonneeren en dezelve te graveeren.

Het gerugt van zyn naam tot in het Hof gedrongen, Cryonneerde hy 's Konings Portret, waar over zyn Majesteit ten uitersten vergenoegd was, en om welke reeden hy met honderd goude Louisen begiftigt wierd: en van Jaar tot Jaar vernieuwde hy dat Portret, om de kleine veranderingen, die 'er in dien tusschentyd aan des Vorsten gelykenissen konden voorvallen te doen zien, 't geen byzonderlyk gemerkt word in de groote Portretten, die hy gegraveert heeft; waar op niemand voor zyn tyd had durven denken, uit vreeze van een verkeerden uitslag.

De Koning over zyn beleid en hand verge-
noegt zynde, stelde ten zyne behoeven een ampt
van Teekenaar en Graveur van zyn Cabinet in, met
een Jaarwedde van duizend Livres, het geen
hem by opene Brieven bevestigt wierd; met het
zelve geluk graveerde hy de Beeltenissen van
de Koningin Moeder en van den Kardinaal Ma-
zaryn, welke hem gelyke gunst en voordeel ver-
leenden. De Dauphin, de Hertog van Orleans
en meest alle de voornaamste Perzoonen wilden
ook door hem gecrayonneert zyn, en het geluk-
te hem met alle op gelyke wyze. (*)

De Groot-Hertog begeerde het Portret van
Nantueil door hem zelfs gegraveert, om het in
zyne Gallery te plaatsen, onder het getal eeni-
ger Doorlugte Mannen, welke zig zelfs ge-
portretteert hebben.

Wanneer hy zig door de Fortuin in een goe-
den staat gestelt zag, meende hy het zyn pligt
als een braaven Zoon te weezen, zyn Vader
te ontbieden, om hem deel te doen hebben
aan een geluk, waar van hy door de goede op-
voeding, aan hem gegeven, de oorzaak was.

De Letterkunde had zyne uitdrukkingen of
verbeeldingen een groote leevendigheid toege-
bragt, daar by bezat hy eene zo groote be-
gaaftheid tot de Digtkunde, dat al 't geen hy
dieswegen in 't ligt gaf, altoos de goed-
keuring behaalde. Hy was verplichtend in zyne
manieren, schrander, weldoende, kortom, de
minzaamste en blygeestigste Man des waerelds
in een gezelschap. Hoewel hy geen groote on-
maa-

(*) In 't eerste Deel heb ik een Catalogus van zyne
Werken gegeven.

maatigheid bedreef, wierd hy niettemin zo zwaarlyvig, dat hy een overmaat van vogten vergaderde, die hy niet verdryven kon, gelyk hy wel gewenscht had: zulks hy eindelyk onder dien last, welke hem hoe langer hoe meer bezwaarde, bezwykende, in de maand December 1678 in het agt en veertigste Jaar zyns ouderdoms met veel Lof en Eer ten grave daalde.

Een der onbetwistbaarste merkteekenen zynner bequaamheid, bestond in het treffen der gelykenis, waar in hy geen weêrga had, en 't geen hem een onwrikbaare waarborg zynner bequaamheid was.

Nicolaas Regnesson, Graveur, was de Schoonbroeder van den heer *Nantueil* en heeft verscheidene stukken eigener inventie gemaakt en gegraveert na *Stella*, *Champagne*, *Chauveau*, de *Bobrun's*, *Moellon*, *le Brun*, enz.

Claude Mellan, Schilder en Graveur, wierd te Abbeville gebooren in het Jaar 1601. Zyn Vader, toenmaals in die Stad Ontfanger der Domeinen, droeg groote zorg voor zyn opvoeding, en een natuurlyke neiging tot de Teekenkunde in hem ziende, bestelde hy hem by den heer *Vouet*, welke hem de grondbeginzelen dier Konst leerde, waar in die Jongeling behaagen had; maar zig tot het Graveer-zyzer overgegeeven hebbende, lukte hem dat veel beeter, en hy maakte zig een byzondere en eige manier: men bemerkt, dat dit soort van werk hem veel natuurlyker was dan de Schilderkonst, waar in hy veel behaagen sचेpte. In het jaar 1617 begaf hy zig na Romen en graveerde 'er een meenigte werken: onder andere een gedeelte van de *Justiniaanse Gallery* en het Portret van den Keizer

Justinianus, het welk zeer gezogt word, als ook dat van Paus Clemens den XIII. Het succes zynner werken bragt hem in agting by Carel den II., Koning van Engeland, die hem voordeelige Jaargelden deed aanbieden, in geval hy na zyne Staaten wilde oversteeken; dog de liefde tot zyn Vaderland de overhand op alle de hem voorgestelde voordeelen behaalende, wierden zyne voorneemens voor een korten tyd opgeschort en in Vrankryk weedergekeert zynde, trouwde hy een Vrouw te Parys in het Jaar 1654, alwaar hy zig ter nederzette. Zyne bequaamheid zig met meerder luister als te vooren vertoonende, en de Koning van zyn verdiensten onderregt zynde, gaf hem een Huisvesting in de Gallery van de Louvre, als een zynner Schilders en Graveurs. Hier was het, dat hy zyn werken voortzette, welkers byzondere smaak in de vloeyendheid van de arceerstreek bestaat. Ik heb 'er een naauwkeurige Catalogus van hier vooren gegeven en zal derhalven alleenlyk zeggen, dat hy onder andere gegraveert heeft een afdrukfel van het Aangezigt Christi, in den doek van Ste. Veronica, het welk gehouden word in zyn soort en partyen onnavolglyk te zyn. Dit stuk is maar van ééne trek in de rondte, beginnende met de tip van de neus, en zo vervolgens alle de trekken van het aanzigt verbeeldende. Het Latynsch byschrift toont door een zinspeeling, dat dit stuk het eenigste in zyn soort is; 't geen hem noopte, de woorden *Non alter*, nog onder 't zelve te voegen.

Eindelyk na zyn leeven in fortuin en in een geduurige begeerte tot een gestadige nieuwe volmaaktheid doorgebracht en een

Lic.

Lichaamsgesteltheit genooten te hebben , vry van gewoone ongemakken , die de Jaaren na zig sleepen , moest 'er om zyn noodlot te eindigen een onvoorzien toeval zyn , waar door zyn leeven eindigden in het Jaar 1688 en het acht en tagtigste zyns ouderdoms.

De Plaatn zynr gesneeden werken zyn by erffenis aan zyn Vrouw overgegaan en van haar aan zyne Neeven.

Michel Lafne was van Caën en wierd om zyn bequaamheid eender Graveurs van den Koning. Hy heeft veele stukken uit eigen vernuft met het Graveer-zyer gesneeden , en eenige andere na *Raphaël* , *Paul Veroneze* , *Joseph Arpinas* , *Rubens* , *Hannibal Carraccio* , *Vouet* , *le Brun* en andere.

Men ziet van hem verscheide Prenten tot Romans dienende , een meenigte Portretten en grooten onderwerpen tot Theses. Hy bezat een wonderbaare begaaftheid in het uitdrukken der hartstogten , en was zeer vaardig in zyn werk ; dog daar toe moest hy een halve roes weg hebben : want hy in den wyn een bronader van een gelukkige vrugtbaarheid vond , welke hem den weg baande tot verscheide Teekeningen , waar in hy slaagde. Hy beminde een geneuchelyk leeven en stelde zyn hoofdvermaak in de vreugd. De groote onmaatigheeden , die hy genoodzaakt wierd met verscheide Perzoonen van den eersten rang te houden , hebben zyne Jaaren veel verkort. Hy wierd door de eerlyke en fatzoenelyke Lieden zeer betreurt ; want hy was zelfs een zeer eerlyk Man , hoewel van kleine middelen. Hy stierf in het Jaar 1667 , oud zynde twee en zeeventig Jaaren.

Jean Lefant van Abbeville , was Discipel van

634 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Claude Mellan, en heeft verscheide onderwerpen en Portretten geïnvanteert en gecryonneert, en ook veel gegraveert na *Guido Rheni*, *le Fevre*, *Verspronck*, *Ferdinand*, *Raphaël*, *Loir* en *Hannibal Carracchio*. Hy stierf den 8. Maart in het Jaar 1674.

Villamena heeft stukken in de manier van *Mellan* gegraveert, en *Gilles la Dame* ook in zyne arceeringen; dog veel slegter.

Jean Morin heeft een meenigte stukken na *Claude Lorrain* en *M. de Champagne* gegraveert; onder andere vier en twintig Portretten der Doorlugfte Personnagien van zyn tyd; een groot Crucifix in drie Blaaden; een grooten dooden Christus; een Christus en de H. Maagd Maria tegen over elkander; een St. Petrus en Paulus; insgelyks een St. Bernardus en een Doodshoofd, alle stukken na gemelden *Champagne*; twee Boeken met Landschappen na *Fouquiere*; andere na *Poelenburg* en onderscheidene stukken na verscheide Meesters, als na *Raphaël*, *Titiano*, *Carraccio*, *Georgion*, *Pourbus*, *van Dyk*, *Ferdinand* enz.

Pierre Daret van Parys, heeft 105 Historische stukken gegraveert tot het Boek in Folio van de Leere der Zeeden, en een meenigte Portretten, als meede verscheide Maagden na *Guido Rheni*, *Sarrazyn* en *le Sueur*; ook verscheide onderwerpen en Titelplaten na *Stella*. Door hem is een Boek geschreeven, behelzende het leeven van *Raphaël*, het welk hy in 't Jaar 1650 deed drukken. Hy heeft veele stukken uit eige vernuft gegraveert, en eenige andere na *Michel Angelo Carravagio*, *Guido Rheni* en *J. Blanchard*. Na den laatste heeft hy gegraveert een Christus en de Maagd Maria tegen over elkander, in het groot ge.

gesneeden; ook een St. Jan op het Eyland Pathmos en een stuk van Thetis, die Vulcanus beveelt eenige Wapenen te maaken.

Dieu de St. Jean is een der geene, die de onderscheidene gestaltens en Modes hebben begonnen te graveeren, en heeft daar meede genoeg gegeven. Hy Teekende en Inventeerde die zelfs, en liet ze graveeren, om dezelve te verkoopen; onder andere is van hem 's Konings Portret te Paard; den zelven na de mode gekleed; het Portret van de overleede Koningin; van den Dauphin ende Dauphine; van den Hertog en de Hertogin van Orleans, zynde alle Portretten na de mode gekleed en ontrent acht en veertig andere stukken van verscheide Modes. De heer *le Pautre* heeft ook diergelyke gemaakt; de heeren *Bonnart*, *Mariette Junior*, *Trouvain* en andere, vervolgen dezelve tegenwoordig, en dat met een goed succes; zy inventeeren en verbeelden al wat hun vernuft uitleevert; want het is genoeg dat het wat nieuws zy, om te behaagen. Laat het met of zonder grond zyn, men wil 'er eeven wel aan. Deeze stukken zullen zelfs in het vervolg tot een verzameling konnen gebragt en door de nieuwsgierigen met geen onverschillige oogen aangezien worden.

Nicolaas Pitau heeft ontrent vyf en twintig onderscheidene Portretten gegraveert, eenige stukken na *Poussyn*, *Carraccio*, *Champagne* en andere, als meede eenige Theses en na *Guido Rheni* een groote Maria Boodschap op twee Bladen.

Daniel Rabel schilderde en etste vry wel. De Landschappen waaren meer van zyn smaak dan iets anders. Hy heeft een meenigte Teeke-

ningen gemaakt, om tot byfchriften en titels van Boeken te dienen. De voornaamfte, welke na hem gegraveert hebben, zyn *Leonard Gautier*, *P. de Jode*, *P. Firens*, *Melchior Tavernier*, *Sebastiaan Vouillement*, *Charles David* enz. Eenige Teekeningen van zyn Vader *Jean Rabel* zyn gefneeden door *Thomas de Leu* en *Charles Mallery*.

Jean Boulanger heeft verfcheide onderwerpen geïnventeert, en ook onderscheidene Portretten gegraveert, en eenige na *Simon Vouet*, *Stella*, *le Brun*, *Mignard*, *Valentini*, *Fr. Chauveau* en *Baugyn*.

François Poilly wierd in het Jaar 1622 geboren te Abbeville: zyn Vader was een Zilverfmid en leerde hem vroegtydig de Teekenkunde, en zyne geneigtheid tot het graveeren bemerkende, zond hem na Parys, alwaar hy hem bestelde by *Pierre Daret*, te dier tyd voor een bequaam Meester bekend. Gedurende zyn driejaarig verblyf aldaar, maakte hy zig in de konst volkomen bedreeven en werkte vervolgens voor zyn eige reekening. Hy graveerde verfcheide werken na de beroemdste Meesters, onder andere het Gezigt van Ezechiel door *Raphaël*; een Heilige Familie in een Landschap na *Stella* en verfcheide andere stukken na den heer *le Brun*. In 't Jaar 1649 deden hem de omftandigheden zyner zaaken een reis na Rome onderneemen, alwaar hy in zyn verblyf van zeeven Jaaren verfcheide Geestelyke stukken in het licht gaf, als meede Historien en Portretten van onderscheiden formaaten na de grootste Meesters, en onder andere een St. Carolus Borromeus, aan de Zieken de Communie uitdeelende, en drie onderscheidene Maagden Maria na den heer *Mignard*,

ward, verscheide Geestelyke stukken en Thesis na *Pietro de Cortona*, *Cyrus Ferrus*, en een groote Obeliscus na den Ridder *Bernini*. Zyne nieuwsgierigheid door verscheide werken, welke hy magtig geworden was, voldaan hebbende, quam hy weder te Parys in het Jaar 1656. Zyn eerste stuk was het Martelaarschap van een Jesuit, na den heer *le Brun*, en in vervolg van tyd graveerde hy een groot getal Platen op veelderlei voorwerpen, onder andere verscheide Theses na *Bourdon*, *Romanelle*, *le Brun* en andere voornaame Meesters.

In alle deeze werken ziet men duidelyk, wie de heer *Poilly* was, wiens gedagtenis zo lang als zyne werken zal stand houden. Na een groot getal Jaaren in een zo roemrugten naam doorgebracht te hebben, overquam hem door nagtbraaken en arbeid een vroegtydige ouderdom, zulks de laatste Jaaren zyns levens hem lastig vielen; dog vermits hy van een sterk Lichaamsgestel was, worstelde hy een geruimen tyd teegens de ongemakken, die hem wilde overweldigen; maar dezelve van dag tot dag toeneemende en de Heemel hem willende vergelden, trok hem na zig in Maart 1693, wanneer hy neegen en zestig en een half Jaar bereikte.

Nicolas Poilly zyn Broeder, was een zyner Discipelen, als meede *Gerard Scotin*, *Elias Inzelmans* van Augsburg, *Pieter van der Banc*, welke te Londen arbeide, *Amelyn*, Graveur van den Hertog van Beyeren, *Jean Louis Rouillet* en verscheide andere, die onder zyn bestier tot volkomenheid geraakt zyn.

Nicolas Poilly, schoon zyns Broeders Discipel en Jonger dan hy, maakte zig genoegzaam bequaam om

om beneevens hem aan verscheide werken na de grootste Meesters te arbeiden, dewelke hem door verscheide Konstbeminnaaren toevertrouwd wierden, en die het werk van *Poilly* als de uitwerkzels van een fraaye voortbrenging in alle deszelfs gronden aanzaagen, weshalven ik alleenlyk zal zeggen, dat hy ook na *Stresor* en *Pater George*, een Minnebroeder, gesneeden heeft. In zyn ouderdom was hy sterker dan zyn Broeder, en na hem drie Jaaren overleeft te hebben, stierf hy in het Jaar 1696, in dezelve Maand als zyn Broeder, zynde zeventig Jaaren oud.

Zy hebben beide verscheide Kinderen nagelaaten en deezen de gedagtenis van hunne Vaders met eeren opgehouden. De laatste *Poilly* heeft twee Zoonen nagelaaten, die als Broeders over een koomende met elkander de Schilder- en Graveerkunde gedeelt hebben, en hunne natuurlyke neiging tot de schoone Weetenschappen, geeft reeden om alles van hen te verwagten en te vertrouwen, dat de uitspruitsels het verlies van den Boom, die hun voortgebracht heeft, zullen vergoeden; nadien de Schilder, welke in November 1699 na *Romen* vertrokken is, behalven het stuk, waar door hy de eerste Prys van de *Academie* heeft behaalt, ons nog een Tafereel ter groote van zes voeten hoog, en vier voeten breed gelaaten heeft, waar in een *Kruiffiging* verbeeld is, op een zo zonderlinge manier van *Coloriet* en zo verstandig, dat men het voor een Tafereel van een der beroemdste heedendaagse Schilders houden zoude, indien men het niet zelfs door hun had zien schilderen. Wat *Jean Battiste* aangaat, die een Graveur is, deeze toont klaar door 't geen hy gegraveert heeft en onder andere zyn *Suzanna* na den heer *Coypel*, dat om de kragt der Tafere-

tereelen van zyn Broeder staande te houden, 'er geen andere Graveur dan hy vereist word.

Jean Louis Rouillet is te Arles in Provence Anno 1645 gebooren. Van kindsbeen af wierd men veel beleid en oordeel in hem gewaar. Zyn Vader droeg zorg voor zyn opvoeding, en hem tot de Teekening geneegen ziende, bestelde hem by *Jean le Livernois*, Schrynerker in gemelde Stad, die ook in Beeldhouwerk arbeide, en de Bouwkunde zeer wel vertoond, welke hy te Romen geleerd en zig aldaar in de maaten der Anticke Gebouwen sterk gemaakt had. Omtrent denzelven tyd leerde hem een zekere *Deirolle* genaamd, die Capucyn gestorven is, en toen Chirurgy was, de Letters met het Graveer-zyer snyden: de manier, op welke hy zulks behandelde, en daarenboven zyn vry goede teekening van een Beeld, deden zyn Vader op aanrading zyner Vrienden besluiten hem in 't Jaar 1663 na Parys te zende, om tot grooter volmaaktheid te geraaken. Hy schikte hem na zyn Oom den heer Brunet, Raadsheer in 't Parlement van Provence, te dier tyd zyn verblyf te Parys houdende, en welke hem den heer *Lenfant* aanbeval, dien hy bequaam genoeg oordeelde, hem te onderwyzen. Deeze Meester heeft betuigt, in al den tyd, dien hy by hem doorbragt, veel genoegen in hem geschept te hebben, zo om zyne groote naarstigheid als byzondere oplettenheid in al het geen hy deed. Zyn leertyd ten einde zynde, vond hy geleegenheid zig by den heer *François Poilly* te vervoegen, by wien hy eenige Jaaren bleef, om in de manier van dien Meester volkoomen bedreeven te worden; dog hy ging van hem af, vermits hy Romen wilde bezigtigen, werwaards hy zig in
het

het Jaar 1673 begaf, en aldaar aangekoomen zynde en eenige der aanmerkenswaardigste Plaatzten, welke de nieuwsgierigheid der aankomende derwaards lokt, beschouwd hebbende, ging hy aan 't graaveeren voor den heer *Poilly* een Maagd Maria na *Carraccio*, en vervolgens nog een na denzelven Schilder, waar by een Ste. Clara is. Door deeze twee werken, welke reeds van een uitmuntende smaak van graveeren waaren, verkreeg hy de agting van alle de bequaame Schilders in *Romen*, onder welke *Cyrus Ferrus*, Discipel van *Pietro de Cortona*, en te dier tyd bezig met aanmerkelyke stukken, hem 'er eenige van deed graveeren, als meede eenige Theses, onder andere een zeer groote, die den Keizer opgedraagen wierd. De goede uitslag dier stukken drong hem zo diep in de gunst en agting van dien Schilder, dat hy zig niet ontzag, hem boven *Spierix* den voorrang te geeven, welke tot dien tyd toe zyne werken gegraveert had. Hy beschikte hem vervolgens verscheide Vinjetten van zyn Teekening, om voor de Koningin van *Zweeden* te graveeren, die van een ongemeene fraaiheid zyn.

Hy ging naar *Napels*, alwaar hy een schoone Plaat van de drie Maria's aan het graf na *Hannibal Carraccio* graveerde; als meede twee fraaye Engelen na *Lanfranc*; ook heeft hy de stukken van *St. Mattheus* en van *St. Lucas* gemaakt: een zeeke-
re *Louvemont* heeft de twee andere gefneeden. De heer *Roulet* heeft dit werk gegraveert voor den heer *Raillard*, een ryken *Parysen* Koopman, dewelke zig te *Napels* needergezet had, en de konsten toegeneegen zynde, ook de Perzoonen die dezelve oeffenen, beminde. Zyn Huis zo wel als zyn *Beurs* was open voor alle de *Konstenaaren*

ren van allerlei Natiën. Hy gaf haar werk, betaalde het rykelyk, fchepte vermaak in haar omgang, en hield met hen een onderlinge vriendschap, waar in zy alle den noodigen onderftand vonden: want hy bewuft was, dat de Konften en Rykdommen zelden gepaart gaan. Dien Koopman quam 'er niet by te kort, dewyl de Konftenaaren hen zelve, om zo te fpreeken, als overtroffen, wanneer zy een ftuk, dat waardig was in zyn Konft-Cabinet geplaatst te werden, voor den dag moeftten brengen.

Vervolgens quam *Roulet* weder te Romen, alwaar zyn verblyf niet lang was; want tien Jaaren verloopende zynde met de verfcheidene plaatsen van Italiën te doorreizen, en de zugt tot zyn Vaderland hem tot het wederkeeren beweegende, beflot hy een Koningryk te gaan wederzien, waar van de aanlokzels hem uit de natuur bekoorden. Hy quam zig dan te Parys neederzetten, alwaar hy zig altoos in een zoort van eenzaamheid opgehouden heeft; vreczende dat de liefde, welke hy zyn konft toedroeg, mogt verminderen, in geval hy dezelve met een Metgezellin deelde. Bekend geworden zynde, kreeg hy eerlang voor de bequaamfte Schilders veel te doen; onder anderen graveerde hy die fraaye Vifitatie, welke den heer *Mignard* voor de Nonnen van St. Maria van Orleans gefchilderd had. Deeze Plaat, zynde een groot ftuk in de hoogte, is tegenwoordig in handen van den Hr. *Gantrel*, Graveur in de ftraat van St. Jacques.

De heer de Montarcy, een der grootfte Liefhebbers van Parys, begeerende een Prent te hebben, die aanzienlyk was, zo door des Schilders naam als de konft van den Graveur, liet niet na, hem daar toe te verkiezen; ten dien einde deed hy hem

na een origineel van *Carraccio*, dat hy magtig was, een zeer fraaye afneeming van het Kruis of dooden Christus graveeren, zynde een groot stuk in de hoogte. 's Konings en andere Portretten door hem gefneeden, spreekten genoegzaam van de gelykenissen, welke hy 'er aan wist te geven, en van de zagtheid van zyn Graveer-zyer. Het Portret van den heer Del Peche, welke een aanzienelyke rang in den Tabbaard bekleed, is geen van zyn minste. Hy heeft het voltooit met dat van den Marquis de Villacerf, voormaals Opperbestierder der Gebouwen, het welk hy gegraveert heeft na een groote marmere Medailje van den heer *Girardon*. Beeldhouwer, Cancelier en Rector der Koninglyke Academie der Schilder- en Beeldhouwkunde, in welke deeze Graveur in aanmerking zyner verdiensten aangenoomen wierd.

Eindelyk, vermits 'er weinig Lichaamsgesteltenissen gevonden worden sterk genoeg, om de vermoeyenissen van een Weetenschap, die een gestaadige studie vereischt, te kunnen uitstaan, en dat ten andere, zyne gedaane reizen hem tot geen uitspanning verstrekt hadden, maar in tegendeel tot een verslindend vuur, door zyn drift, om een verzaameling van fraaye dingen te maaken, ten einde dezelve ten tweedemaal voort te brengen en een nieuwe luister by te zetten; stierf hy te Parys met de gevoelens van een opregt Christen, den 15. September 1699 in den ouderdom van vier en vyftig Jaaren.

Tot zyn lof kan gezegt worden, dat hy niet eerezuchtig was; in tegendeel is genoegzaam bekend, dat hy uit liefde voor zyn Vaderland geweigert heeft een aanzienelyke Jaarwedde, wel-

welke hem de Keizer door zyn Afgezant, toenmaals te Romem zynde, aanbod, om hem by zyn Keizerlyke Majesteit te lokken. De onder-Koning van Napels en verscheide andere Vorsten wilden hem beletten na Vrankryk weder te keeren, met hem aan te bieden, al wat van een voordeelligen staat te verwagten is. Het is te gelooven, dat de zugt tot zyn Vaderland zeer kragtig moet geweest zyn, om hem te noodzaaken, van den doorlugten *Cornelis Bloemaert* en alle de andere wakkere Italiaansche Schilders en Graveurs te scheiden, die niets anders van hem verlangden, dan hem door een vast verblyf te behouden.

In Vrankryk aangekomen zynde, heeft hy steeds getoont, dat zyne geneigtheid niet verandert was. De heer *le Brun*, die zyne verdiensten kende en hem huisvesting in de Gobelyns wilde geeven, om hem te digter en vaster by hem te hebben, was in staat om hem een aanzienelyk Fortuin te bezorgen, indien hy zig geheel aan hem had willen verbinden; dog deeze Graveur zyne vryheid willende hebben, zo in de keur zynwer werken als in de manier om dezelve uit te voeren, heeft de Fortuin veragt, om alleenlyk zyn werk te maaken van 't gunt, waar door hy die verdiende.

Alle deeze dingen zyn bekend genoeg; dog om zulks te bevestigen vind ik my genoodzaakt te zeggen, van wien ik dezelve heb; het is van den heer *de Dieu*, een Beeldhouwer, zyn Landsgenoot en Speelmakker van kindsbeen af, met wien hy een wederzydse en naauwe vriendschap aangegaan had, die dezen doorlugten Overleedenen, in zyne armen gestorven, in zyn geheugen doet herleven.

Alvoorens te eindigen zal ik u de dood van een Graveur, in deeze Stad voorgevallen, verhalen.

Een zekere *Voligny*, Plaatsnyder, begon zig bekend te maaken door de Portretten, die hy voortbragt, met de Pen geteekent en met Chi-neefe Inkt op een zo zagte, fraaye en uitvoerige wyze gewaffchen, dat men 'er zig over verworderde; waar van het Portret van den Dauphin een doorflaande blyk is, door de goedkeuring, die hy 'er van ontving: nog kort voor zyn dood had hy dat vanden heer de Pontchartrain gemaakt en was door dien heer voor 't zelve beloont.

Dewyl hy zuinig was en by gevolg eenig geld by een gezamelt had, wilde zyn Nootlot, dat op zyn terugkomst in Parys, een zekere losbol, wiens naam ik niet melden wil, die, gelyk hy, meede van Tonnerre en met wien hy waarschynlyk in eenige verbintenis was, des morgens hem op zyn Kamer quam bezoeken, zig met hem aldaar opfloot en hem vermoordede, om zig van zyn geld meester te maaken; dog wierd ook op staande voet by de kop gevat en van Moord en Dieftal overtuigt zynde, den 3. December 1699 op de plaats Maubert, naby de straat van Noyers, waar in hy den Graveur vermoort had, leevendig gerabraakt.

Ik zal nu tot de Catalogi der Portretten van de *Sadellers*, der werken van den heer *le Brun* en van die van *Raphael* overgaan.

P O R T R E T T E N
 V A N D E
 S A D E L E R S.

De agting, die de Konstkenners de werken der *Sadeler*s toedraagen, heeft my hunne stukken doen opzoeken, om dezelve in deeze Catalogus te plaatsfen; dog nadien het getal dier stukken ongemeen groot is en het verdrietig zoude worden, dezelve alle omftandig aan te haalen, zal ik my vergenoegen, de Portretten, door brave Graveurs gefneeden, hier by te brengen, en voornaamentlyk die door het konftig Graveer-zyer van *Gilles* bewerkt zyn, welke ongetwyffelt na het oordeel der kenners alle de andere van dien naam te boven gaan. Ik agte my verpligt te zeggen, dat mogelyk een half dozyn van dezelve weinig bekend zyn, om dat 'er geen naam op staat, of wel dat zy tot vervolg van *Historien* gemaakt, in vreemde Landen overgebragt en niet in byzondere handen uitgedeelt zynde, derzelve nazoek mogelyk als een harffenschim zoude konnen aangemerkt worden, niettegenftaan- de dezelve weezentlyk 't ligt gezien hebben.

Het Portret van *Gilles Sadeler* is gefneeden door *Pieter de Jode*, dat van *Jan* door *Cornelis Waumans* en dat van *Raphaël* door *Coenraad Waumans*.

Portretten van Gilles Sadeler.

De twaalf Keizeren na *Titiano*, meer dan ten

halver Lyf verbeeld en de twaalf Keizerinnen insgelyks, alle stukken in de hoogte, en van elkander onderscheiden.

Franciscus a Dietrichsteyn, Kardinaal van St. Silvester.

Melchior Pyrnest van Pyn, met een Linnekleed en Schoudermanteltje om.

Melchior Kleffel, Bisschop van Weenen enz.; een Historisch Portret, zittende verbeeld.

Jacobus Chimarreus, Kardinaal; een stuk met merkteekenen.

Dezelve met een lange baard.

't Portret van St. Ignatius.

Rodolphus den II., Keizer, meer als halver Lyf met twee handen.

Een ander dito in een ovaal met Byfschrift rondom en Ornamenten.

Het zelve zonder Omschrift nog Byfschrift.

Dezelve op een stygerend Paard, en in het verschiet een groot gevegt teegen de Turken.

Dezelve, zynde een ovaal Borstbeeld met Historische Figuren.

Dezelve op een wagen door twee Adelaars wordende voortgetrokken.

Dezelve halver Lyf, Anno 1604.

Dezelve, zynde een andere Plaat van dezelve teekening in 't Jaar 1609.

De Keizer Matthias de I. halver Lyf met een Mantel om, en staande onder een verheemelte.

De Princes Anna, Roomsche Keizerin, op gelyke wyze, teegen den ander over ziende.

De Keizer Matthias in een groot Borstbeeld. Het stuk is Historisch wyze met verscheide kleine Portretten in rondtens.

Dezelve Keizer te Paard.

Dezelve met de Keizerin in een Borstbeeld; een Historische Titelplaat op de opregting der Stad Romen; onder andere ziet men een Wolfvin, die tweelingen te zuigen geeft.

De Keizer Ferdinand te Paard.

Sigismundus de III., Koning van Poolen met Ornamenten rondom.

Sigismundus Bathori, Vorst van Zeevenbergen enz.; een stuk in de hoogte, Historisch wyze in een ovaal.

Sigismundus, Marquis van Miron.

Carel, Prins van Zweeden.

Don Balthazar Maradas.

Dezelve met eenig onderscheid.

Adam, Baron van Trautmansdorff.

Joannes van der Holtezer.

Charles de Longueval, Grave van Bucquoi enz.; een stuk in de hoogte met Historische sieraaden.

Guillielmo a Sancto Clemente.

Guillelmus Ancelius, Afgezant van Hendrik den IV. by Keizer Rudolphus den II.

Antonius Sherleyns, een Engelsch Ridder van het gulde Vlies. Hy wierd na den Persiaansche Sophy gezonden.

Albert Jean, Baron van Smirzick, verbeeld in volle kleeding, leggende met zyn geheel Lyf uitgestrekt op zyn bed dood.

Ferdinandus a Kolonitzch.

Christophorus Harand, Grave van Polziez enz. met Muziek Papier onder aan.

Christophorus Popl, Baron van Lobkowitz.

Dom Ricardi Schulemburg.

Joannes Mattheus Wackenfels.

Dezelve met twee honden in een Cardoes; dit word byna niet meer gevonden.

Ottho a Starschedel.

Joannes Zamoyski, Groot-Cancelier van Poolen; een Portret middelmatig van groote in de rondte.

La Moreffe, Gravinne van Ferrare; een stuk in het vierkant, staande een Moor by haar.

Een Vrouwe Beeltenis als de gedaante van de Liefde, om de Kinderen welke 'er by zyn.

Een Portret, zynde de Titelplaat van een Boek, waar op staat *Ex Bibliotheca Illustrissimi de Ursinas de Rosemberg.*

Een ander dito voor een Boek ten titel voerende *Basilica Chimica*, waar in vier kleine Portretten van Chimisten zyn.

Een groote Kop van een Oud man, zynde een Borstbeeld na *Albert Durer*: zyn hoofd is omwonden met een huldzel, waar aan een kloot hangt.

Twee andere Kinderkoppen als Engelen Hoofden, afzonderlyke stukken, na denzelven.

Een ander Kinderkop met gekruld hair.

Sigismundus, Graaf van Forgach.

Michiel, Waywode van Walacchien, enz. beroemd door zyn levensgevallen.

Georgio Thurzo de Bethlenfflu.

Sigifredus a Kolonitsch.

Christophorus Monvid.

Stephano Bochkay van Kismaria.

Mechi Kulibeg, Persiaansche Afgezant.

Sinal Chaen, Afgezant van Persien.

Cuchein Ollibeng, meedegenoot van het Persiaansche gezantschap.

Gaspard a Varensdorf.

Dezelve met de Sleutel.

Georgius Schrotl te Schootensteyn.

Christophorus Kekh.

Thobias Scultetus.

Ill Gaspardus Kapterus a Sulcuvitz.

De Z. Agnes de Monte Pilitiano van de Orde van St. Dominicus, een klein stukje in de hoogte.

Elias Hoc Schmitgradmer.

Christophorus Kech ab Egck.

Joannes Bernardi a Funfkircher.

Doctor Bartholomeus Schwalb.

Hieronimus Makovuski a Mazovien.

Burchhard a Berliching.

Marquardus Freherus Judex, enz. Dit stuk loopt half boogs gewyze uit met Merkteekenen.

Vincentius Muschinger, Afgezant by den Keizer Rudolphus den II. en Raad van Maximiliaan, Aartshertog van Oostenryk.

Octavio Strada, Antiquarius van Rudolphus den II.

Arnoldus de Reyger.

Joannes Petrus Magnus, Paltz-Graaf, enz. oud zynde 59 Jaaren; een ovaal stuk.

Joachimus Huberus.

Jean George Godelman, Regtsgeleerden, Paltzgraaf, Raad des Keurvorst van Saxen, aan de vier hoeken zyn Merkteekenen.

Catharina Senizin, zyn Gemalin.

Jobst Burgy.

Godefridus Steegius, gewoon Doctor van Keizer Rudolphus den II.

Anselmus Boëtius a Boodt van Brugge, gewoon Doctor van Rudolphus den II.

Franciscus de Padoanis , beide der Philosophie en Medecynen Doctor , met merkteekenen.

Gabriël Bethlem met een Knots of Morgenster in de hand ; dit is een der fraaifte Portretten van *Gilles Sadeler*.

Christophorus Garinonius.

Torquato Taffo , een Italiaansch Dichter met merkteekenen aan de vier hoeken.

Bartholomeus Spranghers en Christiana Multerina , zyn Huisvrouw , een Historisch onderwerp. Hy is verbeeld dood zynde.

Martyn de Vos , Schilder van Antwerpen ; een stuk in de hoogte met Historische sieraaden. *Joseph Heints pinxit*.

Pieter Breugel , Schilder ; een Historisch Portret een stuk in de hoogte. *Barth. Spranghers invenit*.

Andere Portretten van Raphaël Sadeler.

Jean Diëtmeyer ; een Historisch Portret.

Carel Emanuël van Savoyen , te Paard zittende ; in het verschiep ziet men Esquadrons.

De Prins Leopoldus , Aartshertog , Bisschop van Straatsburg : hier zyn merkteekenen by.

De Paus Paulus de V ; een Historisch stuk , waar in St. Petrus en Paulus , enz.

Petrus Canisius , Jesuit , een klein Portret.

De Z. Felix Cantalice der Capucyner Orde ; dit is gemerkt 1615.

De Eerw. Vader Hiacinthus Casalen , een Capucyner Monnik.

Philippus Franciscus Fraxicure , Gezant van Japan by Paus Paulus den V.

Effigies vera B. Catherina Virginis Bononia. Zy zit

zit in een Stoel, het bovenste Kapelsgewyze uitloopende.

Henry Garnet in een Koorn-air.

Emilius Parisanus.

Ludovicus Septalius.

Isabelle Adriani.

Philippo de Monte, bestierder der Keizerlyke Muziek van Maximiliaan en Rudolphus den II.

Johan, Prins en Graaf van Hohenzollern, zynde met twee handen afgebeeld. *Raphaël Sadeler Jun. sc.*

Portretten door Johan Sadeler.

Maria de Medicis, een ovaal Portret.

Emanuël Philibert, Hertog van Savoyen; een ovaal Borstbeeld met Figuren.

Twee Mannen en een Vrouw in een ovaal, zonder naam.

St. Carolus Borromeus.

Ernest, Aartsbisschop van Keulen.

Guidobald de Thun, Aartsbisschop van Zaltzburg.

Bartholomeus Spranghers in 't klein.

Claude Chapuisot, Priester en Meeester in de Regten enz.

Orlandus de Lassus, Opperbestierder van de Muziek, enz. alle drie even groot.

Ferdinand Paltzgraaf, Hertog van Beyeren.

Guilelmus Paltzgraaf, Hertog van Beyeren.

Maximiliaan, Hertog van Beyeren.

Christophorus, Baron van Teuffenbach.

Mermannus.

Een klein Portret zonder naam.

Gregorius Hoefnagelius.

Hieron. Mercurialis.

Sigismundus Feyrabende, Boekverkooper te Frankfort.

D. Ottho Henr. Graaf van Swartzenberg: hy is zittend met merkteeken.

Een ander onderscheiden Portret van denzelfden, zynde een klein ovaal in de hoogte met merkteeken en drie Figuren.

Zes Blaaden met vier Portretten uit het huis van Gonzaga. *Justus Sadeler sculpsit.*

Wat betreft de omstandige beschryving der Portretten van *Raphaël* en *Jan Sadeler*, dezelve geef ik alleen uit liefhebbery, gelykerwyze ik ook nog ten behoeven der liefhebbers van de *Sadeler*s zal kunnen zeggen, wat de twee Boeken met naame de Heiligen van Beyerens inhouden; naamentlyk, het eerste Boek zestig genommerde stukken, daar onder begreepen de Historische Titelpaat, waarop staat *Bavaria Sancta, &c.* te Antwerpen gedrukt. Het tweede is zonder Historische Titelpaat, inhoudende twee en veertig stuks. Ook zyn van hem de Fabelen van Esopus, verrykt met honderd een en veertig Platen van de *Sadeler*s, de Titelpaat 'er onder begreepen.

Ook dient gezegt te werden, dat de Hermyten van *Sadeler* inhouden vier onderscheidene Boeken; het eerste is van vyf en twintig; het tweede neegen en twintig; het derde neegen en twintig; en het vierde vyf en twintig stukken; voorts vind men nog een vyfde, van vyf en twintig stukken, zynde Hermitessen door *Adriaan Collaert* gegraveert.

Dit alles is nagezien in de Cabinetten der
Konst-

Konstbeminnaaren, alwaar die stukken nog heedendaags gevonden worden.

De geweide Geschiedenis van het Oud en Nieuw Testament; de Waereldsche en Historische Zinnebeeldige en Zinspreukige onderwerpen, maaken verscheide gevolgen, te wel by de Liefhebbers bekend, dan dat men van dezelve alhier breedvoerig gewag zoude maaken.

Ik zal hier uit liefhebbery eenige Portretten van *Rembrand* byvoegen, die voor eenige andere zullen komen, door *Smith*, graveert, zynde een soort van zwarte Kunst, te deezer tyd vry wel gewilt.

Laaten wy met die van *Rembrand* beginnen.

Jonker Philippus van der Dorp, Ridder Admiraald enz.

Janus Silvius, *bis.*

Joh. Cornelii Silvius.

Uitenbogaard.

Den Jood van een 'Trap afkoomende.

Hephraïm Bonus.

Anstord, Prediker der Weederdoopers, *bis.*

De Casteleyn Harings.

Crabeth, berugt Schilder, *bis.*

Lieven Coppenol.

L. Gaasbeek.

Abraham Franssen.

Janus Lutma, een Beeldhouwer.

Portretten van Smith in zwarte Kunst.

Mevrouw Loftus.

De Gravin van Kildare.

654 *Konst-Cabinet der Bourc. Schilder-*

Mevrouw Brounlouve.

Mevrouw Dorothea Maffon.

Mevrouw Anna Warner.

Mevrouw Brandon.

Milord Burleigh.

William Cecille, in kinderlyke Jaaren.

Henrietta en Catharina Hide, Kinderen van den Hertog van Rochester.

Edmus King, Doctor in de Medicynen.

Ik zal hier geen omstandige beschryving geven van de Portretten door *J. Becket* en *A. Blooteling* gegraveert, nog van veele andere, welke in de Zwarte kunst beroemd zyn geweest. Ik zal slegts zeggen, dat te Parys eenen *J. Sarra- bat* is, van wien men stukken van Kroegen, Portretten na den heer Rigault, en andere onderwerpen ziet. Zyne werken toonen, dat het geen thans voor den dag kooft, ons niet moet doen beklagen 't geen in voorige tyden gegraveert is.

W E R K E N

V A N D E N H E E R

L E B R U N .

Indien de voortbrengfelen van den heer *le Brun* ter verwondering van derzelve Aanschouwers verftrekken, hebben ook de doorlugte Mannen zyn-
ner Eeuw, die zyne werken gegraveert hebben, om dezelve te vermeenigvuldigen en aan de veraf-
geleegenfte Natiën kenbaar te maaken, die
Gra

Graveurs, zeg ik, hebben reeden om te hoopen, dat haare werken in de toekomstige eeuwen alzo zeer gewild zullen worden, als die heedendaags van den roemrugten Graveur van *Raphaël* getrokken zyn.

Naam-Lyst der Graveurs, die eenige werken van den heer le Brun gesneeden hebben.

Gilles en Charles Rousselet;
Jean Boulanger;
Michel Lafne;
Pierre Daret;
Gabriel le Brun;
François en Nicolaas Poilly;
François Chauveau;
Nicolaas Pitau;
Jean Lenfant;
Nicolaas Regnesson;
J. Humblot;
G. Fillent;
Gerard Audran;
Benedictus, zyn Neef;
Gerard Edelinck, of de Ridder Edelinck is de zelve;
Etienne Picard le Romain;
Bernard, deszelfs Zoon;
Sebastien le Clerc;
Antonie Masson;
Louis de Charillon;
De gebroeders Charles en Louis Simoneau;
Bazin, enz.

Het Portret van den heer *le Brun*, door den heer

656 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
heer *Largilliere* geschildert, is door den Ridder
Edelink gegraveert.

Deeze Catalogus zal ik by Graveurs en niet
by stoffen verdeelen.

Stukken door den heer le Brun zelfs gesneden.

Een St. Carolus, een Borstbeeld in een ovaal
van ter zyde te zien.

De vier uren des daags, vier middelmaati-
ge groote stukken.

Een klein Kind, dat op een kruis schynt te
willen knielen.

Het eerste stuk, zynde een Beeltenis van St.
Carolus, is van *Gabriel le Brun*.

*Stukken door Gabriel le Brun gegraveert na
zyn Broeder Charles.*

Een gevleugeld Beeld met een Hoorn des
Overvloeds, onder zyne voeten de afbeelding
van de Nyd hebbende.

Een Ste. Anna op zyde zittende en de Maagd
Maria laatende leezen, boven is een Waapen.

Groote stukken in de hoogte ten getale van
dertien stuks, verbeeldende de twaalf Aposte-
len en St. Paulus; onder aan staat *Mariette ex-*
audit.

Een St. Antonius, een groot stuk in de hoogte.

Stukken door Michel Lafne gegraveert.

Een Hoofd en Borstbeeld van Christus, zon-
der handen, vertoonende ter ouderdom vander-
tig Jaaren, en een ander stuk van even gelyke
groote, tegen over malkander ziende.

Een

Een Thesis opgedraagen aan Henr. de Mefmes, Marquis enz., door *Claude Foucault*; de President de Mefmes zittende, word door twee Beelden gegroet, en andere ondersteunen het wapen van zyn Familie.

Een groot Zinnebeeldig onderwerp; een stuk in de breedte, waar in een Throon. Onder veel Beelden ziet men een Christus staan enz.

Het Christelyk Jaar; zynde een Titelplaat.

Het Portret van Pater Binet ter halver Lyf zonder handen. *Ch. le Brun pinx.*

Stukken door Gilles Rouffelet gegraveert.

Een H Familie; zynde een groot stuk in de breette: op de voorgrond aan de voeten van de Maagd Maria legt een stuk van een gebrooken Colom, waar op lofwerk. *Ch. le Brun pinxit.*

Een zittende Maagd, het Kind Jesus op haar schoot staande, van ter zyde te zien. *Idem pinxit.*

Een Gebed in den Hof van Gethsemané, zynde een groot stuk in de breette. *Idem pinxit.*

Een weenende Magdalena halver Lyf, het hoofd op haare twee gevouwen handen hangende; een groot ovaal in de hoogte. *Idem pinxit.*

Een Maria Boodschap in twee groote ovaa- len, tegen over malkander ziende Beeltenissen ter halver Lyf, op het eene staat *Ave Maria*, en op het ander *Ecce Ancilla*.

De Maagd Maria het Kind Jesus Hebreuws hoorende leezen; ook is 'er een St. Joseph en een Palmboom in het vershiet; een groot stuk

in de hoogte: onder aan staat *Maria autem conservabat*, &c.

Een groote Maagd zittende en het Kindeke Jesus; een ovaal stuk, waar op in letters staat: *Ego Dilecto meo*, &c.

Een andere Maagd halver Lyf, en het Kind Jesus staande, onder aan is te leezen *Reverendo P. Paulo Bevrier. Abb. Sancta Genov.*

Een Maagd Maria; een stuk in een ovaal onder met een Wapen.

Een *Ecce Homo*, halver Lyf, met het Riet in zyne handen; een stuk in een ovaal, met schrift onder aan. *Ch. te Brun pinxit.*

Een dooden Christus; een groot stuk met schrift onder aan: het Lyk word door een Engel ondersteund, die een der naagelen in de hand heeft, enz.

Het Kind Jesus, de Maagd, een *Ecce Homo*, en een bedrukte Maagd: alle vier ten voeten uit, en van gelyke groote.

St. Hiacinthus, St. Augustinus, St. Martinus en St. Antonius: alle stukken in de hoogte.

Een St. Bernardus knielende, aan wien de Maagd Maria zig vertoond.

Een St. Bruno op zyne kniën, van ontrent dezelve groote.

Een groot Crucifix met verscheide Engelen in de lugt; een groot stuk in de hoogte met een donkeren grond.

Een doode Christus, leggende voor de Maagd, die aan de voet van het Kruis staat, enz.; een stuk in de hoogte.

Een doode Christus, een stuk in de breedte; het Lyk word door de Maagd Maria ondersteunt.

Ste. Theresia in Beschouwing ; een groot stuk in de hoogte.

La Madona Santissima del Carm. ; een groot stuk in de hoogte, verbeeldende de Maagd Maria het Scapulier uitdeelende. Hier staat geen Graveurs naam op.

Een groote Thesis opgedraagen aan den heer Colbert, door den heer Bechamei: het Portret is door *Nanteuil* gesneden en het overige door *Roussellet*: dit is in twee groote Blaaden.

De Thesis van den Graaf van St. Pol, aan den Koning opgedraagen, die 'er te Paard in verbeeld staat: dit stuk is in drie Blaaden en in het Jaar 1664 gegraveert.

Een groote Thesis, opgedraagen aan den heer Seguier, Cancelier van Vrankryk: hy is zittende verbeeld. Apollo met zyn Lier bied hem, enz.

Een andere Thesis, opgedraagen aan den zelve; hy is zittende en naast hem een Zinnebeeldige Figuur met een Schaap enz.

Een andere Thesis, opgedraagen aan *D. Bouthilier Summo Galliarum Ararü Prefecto*, halver Lyf in een ovaal: zyn Portret word door verscheide Zinnebeeldige Figuren opgeheeven.

Twee stukken in de brette, waar in twee Wapens; in het een een Schild, waar in drie Kruiffen met rondtens aan de hoeken, en een hand in een Cardoes onder aan, met vier Vrouwe Beelden om het zelve. Aan het ander stuk is een Wapen in een Cardoes met een Helmen een Kroon boven dezelve, beneevens vier Beelden, waar van een zittende Hercules, wiens rug gezien word.

De welgegronde hoop onzer Zaligheid; Titelplaat in Quarto, Historisch wyze met een Christus op de Wolken zittende, enz.

Missale Meldenze, te Parys by Vitré; een Historische Titelplaat, waar in twee Heiligen.

De H. Drievuldigheid boven aan en het Wapen van den heer Seguier onder aan.

Ludovici Henr. Lovenii Itinerarium, &c.

Novum Jesu Christi Testamentum.

Les Poësies Françoises de la Menardiére; een Titelplaat in Quarto, Historisch wyze met een zittende Apollo op zyn Lier speelende enz.

Hortus Regius; een Historische Titelplaat in Quarto, verbeeldende den Koning op een Wagen met vier Paarden bespannen op de Wolken, enz.

Een onderwerp van drie Beelden, waar van twee Globen houden.

Verbum Abreviatum; een Historische Titelplaat, met een Christus zyn Kruis is zyn armen houdende en een Rol waar op staat *Sanctum Evangelium &c.*

De Historische Titelplaat van het Boek in Duodecimo, der Reisbeschryvingen van Louis Henri de Lomenie, Grave van Brienne. Men ziet 'er een Beeld op een leggend Paard zittende, en in een ander stuk het Portret van den gemelden heer de Lomenie, Grave van Brienne, van gelyke groote; gegraveert in het Jaar 1661.

De vier gedeeltens der Waereld; een stuk in de breedte met twee groote Beelden in het verschiet enz.

Een Historisch stuk in de breedte, waar in een zittende Vrouw, aan wie een andere Vrouween

Koninglyke Mantel om hebbende, een Waereldskloot over geeft, waar op geschreeven staat *Qua sunt Caesaris, &c.*, en verscheide andere Beelden.

Twee Historische stukken in de breedte: in het een is een zittende Vrouw, verbeeldende de Pausselyke waardigheid enz.: ook is 'er het Portret van den heer de Gondy. Het ander is een Figuur, verbeeldende de Godsdienst, zittende en een Kruis houdende, enz.

Een ander Zinspreukig Beeld. *Charles Rousselet Sc.*

Messire Pierre Segurier, Cancelier; met Supports.

Richard de Belleval, Cancelier van de Academie der Medecynen te Montpellier, in een o-vaal.

Matthurin Alton, Chirugyn; een klein Portret.

Het Portret van Molineus; een klein stukje met merkteeken.

Portretten door Robert Nantueil na den heer le Brun gegraveert.

Messire Pierre Segurier, Cancelier van Vrankryk. *Ch. le Brun p. Nant. Sc. Anno 1657.* Een stuk in de hoogte.

Dezelve zittende, halver Lyf verbeeld met merkteeken; een groot stuk in de breedte. *Idem p. Nant. Sc. Anno 1657.*

M. Pompone de Bellievre, President enz. *Ch. le Brun p. Nant. Sc. Anno 1657.*

Een Thesis, aan den Koning opgedraagen, door den Kardinaal de Bouillon: 's Konings Portret

662 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
tret is van *Nanteuil*; ook zyn 'er Romeinsche
Zegeteekenen; een groot stuk in de breedte,
gegraveert door *Gilles Rousselet*.

Stukken door Jean Boulanger gesneden.

Een innerlykheid van de Maagd Maria; zy heeft een Heiligen Geest op de Borst, en een By-schrift onder aan: ook is 'er een ander dierge-lyk stuk zonder eenig ander onderscheid dan in het omschrift.

Een Hoofd van het Kind Jesus; zynde een groot Borstbeeld.

Een Hoofd en Borstbeeld van de Maagd, in een ovaal met een Lyst van Eikenbladen.

Stukken door Pierre Daret graveert.

Endoxe, een Treur-bly-eindend Tonneel-spel, Anno 1641; zynde een Historische Titelplaat: men ziet 'er de Poort van een Paleis, die met Helbaarden in geslaagen word, enz.

Dido, een Treurspel van den heer de Scudery; een Historische Titelblad, waar in Eneas met zyne Scheepen vertrekt.

L'Amant liberal, Treur-bly-eindend Spel, door den heer de Scudery; Historische Titelplaat; zynde een vergadering van Turkse Vorsten, als over een Huwelyk.

Stukken door François Poilly gesneden.

Een Maria Visitatie; een groot stuk in een ovaal: men ziet 'er de Maagd ten kniën uit enz.; onder aan staat *Fecit mihi Magna*.

Het

Het Martelaarschap van Horatius Vechius, Priester der Societeit Jesu, in America ter dood gebragt; een stuk in de breette.

Een groot Crucifix in de hoogte, met een donkere grond en een meenigte Krygsknegten, enz. *Ch. le Brun inv. & pinx.*

Een Maagd halver Lyf, een weinig na om hoog ziende en het hoofd met straalen omringd; ook is 'er Christus Beeltenis, tegen het ander ziende: dit zyn tweederlei stukken.

St. Jan in het Eyland Pathmos; een stuk in de hoogte.

Een groote Thesis, verbeeldende de Redetwist tusschen Minerva en Neptunus, in een soort van Tapyt; waar op Sterren, zynde het Wapen van den Kardinaal Mazaryn. Dit stuk wierd aan den gemelde Kardinaal niet opgedraagen, alzo hy quam te sterven, terwyl het voltooit wierd, en de Abt le Tellier, die het zelve had doen graveeren, heeft de Plaat ingehouden.

Een groote Thesis, waar in men den Koning met een grooten Koninglyken Mantel omhangen ziet zitten: in het verschiet zyn verscheide Kinderen, Gebouwen en Werklieden. Dit is aan den Koning opgedraagen, door den Hertog van Albret, namaals Kardinaal de Bouillon.

Een groote Thesis, aan den Koning opgedraagen door den heer de Segnelai. Boven is de Faam met een Byschrift op haar Vaan enz.: De Koning is ten voeten uit in Romeinsch gewaad, en agter ziet men Gebouwen en een soort van Waterval.

Een andere Thesis, waar in 's Konings Portret door den Tyd onderschraagd; ook zyn 'er verscheide andere Beeltenissen: dit is aan den

Woning opgedraagen door de Abt le Tellier, namaals Aartsbiffchop van Rheims.

Het Portret van den heer Fouquet; een o-vaal Borftbeeld, met een Calot op zyn hoofd.

Het Portret van den heer de Noiron: dit is een Historifch Frontifpies of Titelblad van een Boek, genaamd *Renati Rapini e Societati Jefu Hortorum, &c.*

Stukken door Nicolaas Poilly gefneeden.

Het Stuk, het *Silentium* genaamd, van den heer le Brun; een groot stuk in de hoogte, waar in de Maagd Maria fchynt te wenken, geen gerugt te maaken by het flaapende Kind Jefus.

Emilius; een Historifch onderwerp.

Jean Baptifte Poilly, een zyner Zoonen, heeft eenige stukken na den heer *Mignard* gegraveert, verfcheide andere stukken na den heer *Coyvel Junior*, als meede Magdalena ten huize van den Pharifeër, na het Tafereel door den heer *le Brun* voor de Carmeliter Nonnen van het groot Klooster gefchildert.

Stukken door Gerard Audran gegraveert.

Het Martelaarfchap van St. Stephanus, op Meydag in de Kerk van O. L. V. te Parys geoffert; een stuk in de hoogte.

De Veldflagen en Overwinningen van Conftantinus, zynde groote stukken in de breedte, in het geheel zeeven Blaaden uitmaakende.

De vier Veldflagen, breeder vermeld in het eerfte Boek in de Catalogus van 'sKoningsCabinet.

Het

Het Plafond van de vier Getyden des Jaars te Vaux le Vicomte.

De Zending des H. Geests, zynde het Tafereel van het Autaar der Capelle van het Kweek-school van St. Sulpice; een groot stuk in de hoogte.

De Coepel van de Capelle te Sceaux in vyf stukken Anno 1681 gegraveert.

Behalven de voorgemelde stukken, zal ik nog de volgende aanhaalen, door gemelden heer *Audran* na andere Schilders gegraveert.

De Kruisdraaging, de besmettelyke ziekte, de Coepel van Val de Grace en andere stukken van den heer *Mignard*.

Het Boek in Folio op de Antieke maaten.

Een ander Boek van dertig Plaat en tot Cornissen en derzelve Profils met sieraaden door den heer *Charmeton*.

De Gallery van het Paleis van Pamphili te Romen, in verscheide stukken na *Pietro de Cortona*.

Een Boek van zes Landschappen, zynde Gezigten in Italië, door *Focus*.

De tien Blaaden, Antieke Basrelieven door *Raphaël*, *Julio Romano* en andere.

Eenige stukken van *le Sueur*, en veel andere werken na *Poussyn* gegraveert, zo door hem als door *Pesne*.

Gemelde heer *Audran* heeft ook eenige Portretten gesneden: onder andere Samuel de Sorbiere; Jordanus Illing; Henri Arnauld, Bisschop van Angers; Pater Benedictus Laugeois; een Capucyner Monnik en François Flamand, Beeldhouwer te Romen.

By den zelve Audran waaren te bekomen zes kleine afgezonderde stukjes, na de Veldslagen van *le Brun* en gegraveert door *N. N. Audran*, zyn Neef, als meede van den heer *le Clerc*; onder andere aanzienelyke vervolgen, een Boekje in Duodecimo, ten titel voerende de Aanroeping en navolging der Heiligen op alle de dagen van het Jaar, behelzende een uittreksel van hun leeven, waar van de Beelden van den heer *le Clerc* zyn.

Benedictus Audran, zyn Neef, heeft na den heer *le Brun* de koopere Slang gegraveert, zynde een groot stuk in de breette.

De Dogters van Jethro; een groot stuk in de breette.

Het Huwelyk van Mofes; meede een groot stuk in de breette.

Een afneeming van het Kruis in het groot en in het klein.

De opoffering vanden Zaligmaker in den Tempel, anders genaamt de zuivering van O. L. V.

De opregting aan het Kruis, een der laatste Tafereelen van den heer *le Brun*.

Nog heeft hy in 't klein de zeeven Sacramenten na *Poussyn* gesneden; vier middelmaatige stukken in 't breed na *Albano*, en verscheide andere stukken na onderscheidene Meesters.

Stukken door den Ridder Edelinck na den heer le Brun gegraveert.

De Familie van Darius; een groot stuk van twee Blaaden in de breette.

Het Crucifix met Engelen; een stuk van twee groote Blaaden in de hoogte.

St. Carolus, St. Ludovicus en Ste. Magdalena haar sieraad afleggende: drie groote stukken in de hoogte en van gelyke groote.

Het Portret van den heer *Israel Silvestre*, Graveur. *Ch. le Brun* p.

Ferdinandi Episcopi, enz.; een Historisch Portret. *Verdier delin. Edelinck Sc.* Anno 1683.

Een groote Thesis van twee Blaaden in de hoogte, verdedigt door den heer Abt Colbert, namaals Aartsbiffchop van Rouaan: In dit stuk is de Koning te Paard verbeeld, wordende door de Voorzienigheid beschermt, die hem over zyne vyanden doet Zeegenpraalen.

Een andere Thesis van gelyke groote door den Marquis de Torcy, namaals Minister van Staat, en door zyn heer Broeder, namaals Biffchop van Montpellier, verdedigt: Dit fraai stuk verbeeld de Koning de Vreede aan Europa aanbiedende.

Een andere Thesis opgedraagen aan wylen den heer Colbert, Staatsminister, door den heer Morel Junior. Het Portret is na den heer *Mignard*, en alle de Ordonnantien en andere merkteekenen, die het zelve omringen, zyn van den heer *le Brun*.

Een andere Thesis, verbeeldende het Portret van wylen den heer de Louvois, Staatsminister, werdende ondersteund en omringd door verscheide Deugden. Het Portret is na den heer *Mignard*, en het overige is van den heer *le Brun*: dit alles is opgedraagen door den heer Nuguet. Deeze twee laatste zyn wat kleinder dan de andere.

Een ander groote Thesis van twee Blaaden in de hoogte, verbeeldende de uitroeijing der
Ket-

Kettery, of de Zeegepraal der R. Kerk. Dit stuk, dat als een der fraaiste Ordonnantien van den heer *le Brun* aangemerkt wierd, is niet als een Thesis uitgekoomen gelyk men zig verbeeld had, zelfs zyn 'er weinig afdrukken van. De reeden heb ik niet kunnen ontdekken.

Insgelyks zal ik zeggen, dat de Ridder *Ede- linck*, in de Gobelyns zyn intrek hebbende, een groot vervolg van Portretten en andere stukken gegraveert heeft; die zeer gezogt worden, en waar van de Naamlyst een byzondere Catalogus zoude vereischen. Egter zal ik hier bybrengen, dat hy onder andere gegraveert heeft na de heeren *de Troy*, *Rigault* en *de Largilliere*. De Portretten van de Hertogen van Bourgogne, van Anjou, van Berry en den Prins van Wallis strekken tot dezelve grootste luister. Die van de heeren des Jardins, de Champagne, Doziers, Bernin, Montarcy, Leonard Senior en den grooten Arnould kunnen ook van het groot getal afgezonderd worden.

Nog zyn 'er veele Portretten ingevoerd en vermengd: onder andere die door Jacques Lubin te Bordeaux gegraveert zyn, tot het eerste Boek in Folio, ten titel voerende, de Doorlugte Mannen, welke in deeze Eeuw in Vrankryk te voorschyn gekomen zyn, met derzelve Portretten na het leeven door den heer *Perrault*, Lid der Fransche Academie te Parys by Antoni Dezalliers, in de Gulde Kroon, in de straat van St. Jacques, Anno 1696. Dit werk staat gevolgd te worden door een tweede Deel, verrykt met de Portretten van de hier voorgenoemde Graveurs. In het eerste Boek bemerkt men onder andere de Frontispies, waar in verscheide, van
wien

wien gemeld is, verbeeld zyn, in onderscheide-
ne gestaltens overeenkoomft hebbende met haar
beeltenissen.

De Ridder *Edelinck* heeft ook het Portret ge-
graveert van den heer Mansard, Opperbestier-
der der Gebouwen na het Pastel door den heer
Vivien, en dit Portret heeft gedient tot de
Thesis; die de Zoon van den heer Lambert in
het Collegie van Pleffis beweert heeft, op het
einde des Jaar 1699. Ik zal nu niet dieper
treeden in de Werken van deezen Graveur.

*Stukken door Etienne Picart le Romein na
den heer le Brun gegraveert.*

Het Martelaarschap van St. Stephanus, den
eerste Meydag in O. L. V. Kerk geoffert.

Een St. Joannes op het Eyland Pathmos,
van gelyke groote als dat van Poilly; dog een
weinig verschillende.

Een groot Portret van den Koning, na het
gecroyonneerde van *le Brun*.

Bernard Picard Senior heeft na den heer *le
Brun* geteekent en gegraveert een gedeelte
van het Plafond van Hezioné, een ander stuk
van Plafond der Getyden van het Jaar by den
heer President Lambert en ook verscheide Schet-
zen na den heer *le Sueur*.

Dezelve heeft ook geteekent en gegraveert
twee stukken van de Tombe van den Kardi-
naal de Richelieu, geïnventeert, in marmere
gehouden en in de Kerk der Sorbonne opge-
regt door den heer *Girardon*, gewoone Beeld-
houwer des Konings.

NB. Men heeft zig vergift, wanneer men in eenige uitgegeeven Exemplaairen, gezegt heeft, dat de bovengemelde Werken door den heer *le Brun* geïnventeert waaren: hy heeft 'er in 't geheel niets aan gedaan.

Van dezelve Tombe zyn 'er twee andere stukken geteekent en gesneeden door *Charles Simonneau*; ook is 'er een vyfde stuk, verbeeldende de Kelder, waar in de beenderen van den Kardinaal de Richelieu rusten.

Den heer *Picard le Romain* heeft verscheide stukken na *le Sueur* gesneeden; namentlyk zyn Tafereel op den eersten Meydag in O. L. V. Kerk geoffert, verbeeldende St. Paulus de Boeken van de Bibliotheek te Ephesen doende verbranden: dit stuk is op tweederlei wyze gegraveert, na de tweederhande Tafereelen door dien Schilder gemaalen. Hy heeft ook zyn Christus in het Graf gegraveert, als meede zyn Marteldood van St. Gervasius en Magdalena aan de voeten van Christus: en na *Correggio* gesneeden het Tafereel, 't geen in 's Konings Cabinet met zo veel verwondering beschouwd word; een Maria geboorte na *Guido Rheni*; een *Ecce Homo* halver Lyf, van drie Engelen verzeld, na het Tafereel van den beroemden *Albano*; een Maria Ontfangenis na *Charlo Maratti*; een andere geboorte na *André Camassée* en een meenigte groote en kleine Portretten: by den gemelde *Picard* wierd verkogt een Boek in Duodecimo, tot titel voerende, *Conferences de M. le Brun, Premier Peintre du Roi, Chancelier & Directeur de l'Academie de Peinture & Sculpture, sur l'Expression Generale & Parti-*

ticuliere, enrichie de Figures au nombre de 40, imprimé a Amsterdam chez J. L. de Lorme, sur le Rockin en 1698. By den zelveu was ook te bekomen de Veldslagen vanden heer *le Brun*, juist de helft zo groot als die van *Audran* en *Ede- linck*.

Stukken door den heer Sebastiaan le Clerc na den heer le Brun gegraveert.

Het Boek der Tapyten en vier andere stukken met hunne Lysten, alles met haar Montans (*) Zinspreuken en merkteekenen, breeder vermeld in myn Catalogus van 's Konings Cabinet pag. 167 van het I. Deel.

Ook heeft hy na de Teekening van dien vermaarden Schilder gegraveert:

Een Titelblad in Quarto, gediend hebbende tot het Boek der Herscheppingen en *Rondeau*, in Quarto.

Drie fraaye Vinjetten na eenige stukken van de Gallery te Versailles: ook

Drie Culs de Lampes, dienende tot het Boek van de Beschryving dier Gallery, door den heer Felibien, gedrukt by Muguet op uitdrukkelyk bevel van zyn Majesteit.

Alle de stukken van deeze Graveur, wiens Lof en Catalogus zyner Boeken ik niet onderneeme, zyn gezogt om deszelfs manier, zo konstig in zyn samenstel van Historien, als los en ruim in zy-

(*) Montans van Lambrisseeringen zyn een soort van Pilasters lang en smal, meerendeels met neerhangende festons, dienende tot de scheiding der Compartimenten van een Lambrisseering.

zyne Landschappen. Zynde dit thans de finaak der Teekenaars en aan wien Callot heeft weete te behaagen.

Egter om U een algemeen denkbeeld zyner werken te geeven, zal ik U zeggen, dat de Konst-kenners dezelve op twee duizend stukken reekenen. Bestaande in Titelplaten, Culs de Lampes, Vinjetten, Lettres Grises en Zinspreuken, een meenigte Landschappen van onderscheidene grootens, andere onderwerpen om te teekenen en veele kleine Historie stukken: onder dit groot getal zal ik alhier van eenige voornaame stukken gewag maaken, uit welke men van de andere zal konnen oordeelen.

De vyf stukken, genaamd de Veldslagen van den heer *le Brun*. Hy heeft dezelve in 't klein gegraveert en een zesde stuk dienende tot titel, waar in verbeeld is de Manufactuur der Tapyten der Gobelyns. Men kan zeggen, dat de heer *le Brun* en de liefhebbers ten dien opzigten niets meer te wenschen hebben, dewyl die stukken in drierlei groote en door zo konstige handen gegraveert zyn.

Het Boek der Dieren, waar van de stukken de onderscheidene ontleding der zelve vertoon.

De Veldslag van Mont-Cassel, gewonnen door den Hertog van Orleans.

Een gedeelte der zes en dertig overwinnigen des Konings.

De Steen van de Louvre.

De Triomfboog.

De vermeenigvuldiging der Brooden.

Een Onderwerp op een Passagie van Isaias.

De vergoding van Isis en

Een groot stuk in de breedte, verbeeldende de Academie der Konsten en Weetenschappen, het welk hy den Koning opgedraagen heeft.

Stukken door Etienne Baudet gegraveert.

De Trap van Versailles, in zes Platen, waar van een in twee gesneden, en dus zeeven uitmaaken.

Verscheide stukken na *Albano*, namentlyk de vier Hoofdstoffen, zynde in de rondte en den Koning opgedraagen.

De vier Getyden des Jaars, groote stukken, een weinig langwerpig.

Een dooden Christus na *Carraccio*; een groot stuk in de breedte, het welk hy een weinig voor en van de andere zyde, als die van den heer *Rouillet* gesneden heeft.

Ook zyn door hem verscheide Portretten gegraveert, onder andere Clemens den IX.; Guy de Seve van Roche Chouart, Bisschop van Arras; Charles Perrault en Louisa, Hertogin van Portsmouth.

Stukken door Pierre van Schuppen gesneden.

Het Portret des Konings in een ovaal van Lauwerblad, met Merk- en Zeegeteekenen. *C. le Brun pinx. ad vivum.*

De heer Cancelier Seguier met een Wapen onder aan. *Ch. le Brun pinx. Pet. van Schuppen sc. 1662.*

Deeze Graveur heeft veele Portretten en onderscheide andere stukken gesneden, welke niet minder zyn dan die, welke hy na deeze Schilder gegraveert heeft.

Stukken gegraveert door Charles Simonneau Senior, na den heer le Brun.

Twee kleine langwerpige ovaalen; in het een is Hercules een Hart vervolgende, en in het ander na Vogelen jaagende, verbeeld.

Het Fransche Comté; een onderwerp aan het eind van de groote Gallery te Versailles geschildert en in één stuk gegraveert.

De dood van Hypolitus, een Historisch stuk in de hoogte, opgedraagen aan den heer Colbert.

De Kruisdraging, en de Intreede binnen Jerusaleem; twee laatste Tafereelen van den heer *le Brun*, zyn gegraveert in groote stukken in de breette door denzelfen *Simonneau*, die naderhand aan een vervolg van drie honderd ronde Medailjes gewerkt heeft, dienende tot de Historien van Lodewyk den XIV.

Stukken door Louis Simonneau, Broeder van Charles, na den heer le Brun gegraveert.

Het Plafond van het Kweekschool van St. Sulpice, verbeeldende Maria Heemelvaart

Twee groote stukken in 't Jaar 1690, eeven voor het overlyden van dien Schilder, en aan het derde stuk is het Wapenschild door *Simonneau* gegraveert.

Het Plafond van Vaux le Vicomte in vier stukken, verbeeldende de vier Getyden des dags.

Het Plafond van Aurora te Seaux.

De konst, welke in de stukken van die twee Broe-

Broeders gevonden word , bevestigt de verdienste der andere stukken , door haar in het licht gegeven.

Door Antoine Masson.

Een Portret van den Koning , met een Paruik op en een Bef met Akers aan ; zynde een Borstbeeld met een Lyft van Lauwerblad : onder aan is het Wapen van Vrankryk. *Ch. le Brun pinx.*

Onder het getal Portretten en andere onderwerpen door *Masson* gegraveert , zyn de Portretten van den heer Brisacier , van den Graaf van Harcourt , bygenaamt *le Cadet la Perle* met de Maaltyd in Emaus , stukken die genoegzaam tot zyn lof spreekken.

Alexis Loir heeft na den heer *le Brun* gegraveert de Moord der onnozele Kinderen ; een groot stuk in het breed : en de Val der afgevalle Engelen.

Hy heeft ook verscheide stukken na *Mignard* gegraveert.

Door Jean Mariette zyn gesneden

Een Christus in de Woestyn door de Engelen gediend werdende ; een groot stuk in de breedte , gegraveert na het groot Tafereel , dat by de Carmeliter Nonnen van het groot Klooster gezien word.

Ook heeft hy een ander kleine Christus in de Woestyn , na een andere teekening van *le Brun* gegraveert.

676 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

By den zelve*n Mariette* vind men behalven verscheide vervolgen van Prentkonst, ook een Crucifix na den heer *Girardon*, door *Thomassin* gegraveerd.

Een Maagd Maria, het Kind Jesus druiven aanbiedende; graveert door *L. Roulet* na *P. Mignard*.

De opoffering van onzen Zaligmaker in den Tempel; gesneden door *J. Audran* na *Michel Corneille*.

De Marteldood van St. Andries, geïnventeert en gesneden door *Michel Corneille*.

Moses uit den Nyl getoogen op bevel van Pharaô's Dogter; door gemelde *Mariette* graveert na het Tafereel van *Poussyn*, het welk te dier tyd de heer le Nostre magtig was, en thans in 's Konings Cabinet is.

St. Petrus, door den Engel uit den Kerker verlost werdende; graveert door den zelve*n Mariette* na *Dominikyn*.

De Gallery van Apollo in de oude Louvre; graveert in verscheide stukken door den heer *de St. André*.

Verders zyn 'er meer dan elf Prenten, verbeeldende Montans en andere Ornamenten van dezelve Gallery, door *Berrain* graveert, wiens roem genoegzaam staande gehouden word door al het geen hy voortbrengt, en 't geene thans de geest en fraaiheid der Fransche sieraaden uitmaakt.

Drie Boeken, waar van twee tot Fonteynen van het hoefzyer te Versailles, en het derde tot Paviljons te Marly; alles graveert door *Louis de Chatillon*.

Ook heeft hy gesneden een groote Kom van Apol-

Apollo op zyn Wagen door Paarden getrokken, en verzeld van Tritons; een Beeldhouwwerk, uitgevoerd door den heer *Tuby*, en voor de groote gragt te Versailles gestelt.

Ik zal hier niet opnoemen het vervolg van drie honderd Prenten, welke in de Koninglyke Bibliotheek bewaard worden, door die Graveur tot de Botanica gefneeden; ook zal ik geen melding maaken van zyne bedieningen ten dienst des Konings, en van de Academie der Weetenfchappen.

Stukken gegraveert door onderscheidene Plaatfnyders.

Van *Bazin* is een *Ecce Homo* halver Lyf, en een bedrukte Maagd Maria; twee stukken tegen elkander over ziende; een Crucifix; een St. Alexis en een Magdalena.

De evengelyke groote der Geestelyke stukken, welke hy voor het gemeen gegraveert heeft, is zodanig bekend onder die, welke dezelve in Lysten zetten, dat Bazyn's groote als een spreekwyze gebruikt word. Wyders heeft hy 'er zodanig een zagtheid en stigting aan gegeven, waar door dezelve thans fterk gezogt werden.

't Portret van Louis Henri de Lomenie, Grave de Brienne, zynde een Borstbeeld met een Mantel om en een Bef aan. Op een Pedestal is het Wapen van den heer le Brun. *Jean Lenfant Sc.*

Het voorfte van de Obeliscus op de Plaats Dauphine gemaakt by 's Konings intrede, van waar men het Metaal Paard ziet. *Fr. Chauveau Sc.*

678 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

De Titelplaat van het Boek van Clovis; een Historisch stuk. *Nic. Pitau sc.*

Een Borstbeeld van de Maagd Maria in een ovaal. *Nic. Pitau sc.*

Een Borstbeeld van het Kind Jesus. *Nicolaas Regnesson sc.*

Een groote Maagd Maria ten voeten uit op een halve Maan staande, onder aan met schrift. *J. Humblet sc.*

Een groote Maria Boodschap, in twee afgezonderde stukken tegen elkander ziende. *G. Fillet sc.*

De brandende Braambosch. *Fr. Bonnemer sc.*

St. Joannes om hoog geheeven, om in de Kettel met ziedende oly geworpen te worden. Dit stuk is gegraveert door *François Handeriot*, na het groot Tafereel van twaalf voet of daar ontrent, het welk bewaart word in de Gildekaamer der Schilders en Beeldhouwers te Parys.

Een zuivering van de Maagd; een stuk in de hoogte van ontrent een voet. *Ch. le Brun pinx. Crispy sc.*

Nog zyn 'er verscheide andere Geestelyke stukken van dezelve groote gegraveert door *du Flos* en andere. Zy wierden verkogt by *Andran, Picard*, enz.

Petri Aurelii Theologi opera; een Titelplaat tot een Boek in Folio.

Biblia Maxima.

Morpheus de Slaap God: *Nicolaas Poilly excud.*: zynde een groot stuk in de breette getrokken uit de Gallery, en in het klein gesneeden.

Een Beeld halver Lyf als een innerlykheid van de Maagd. Nog is 'er een ander Beeld halver Lyf,
op

op haar boezem rustende, en onder aan staat :
Qui me invenerit &c. zonder naam.

Een bedrukte Maagd, halver Lyf; een groot stuk in het vierkant; en een andere bedrukte Maagd, een groot ovaal stuk zonder naam.

Een ander Maagd Maria, waar by staat *Ante te omne desiderium meum.* By *P. Mariette*, Junior.

Een Magdalena zittende en haare sieraaden afleggende. In het verschiet ziet men haar ook door de Engelen in haar eenzaamheid vertroost wordende; een stuk in de hoogte.

Ste. Maria van Egypten, zittende in waereldse Kleeding, en in het verschiet als een Boetvaardige, beide *Charles le Brun*, enz.

De heer Contarini de moeite genoomen hebbende na een Italiaansch Handschrift voor my te vertaalen, een Lyf der Prenten geëft door een beroemd Schilder, Discipel der Schoole van *Guido Rheni*, met naame *Simone Cantarini*, bygenaamt *Pezaroro*, geboortig van Oropeza, zal ik dezelve alhier laten volgen, met nog een andere Lyf der stukken van *Pietro Testa*: die hy insgelyk voor my heeft vertaalt.

Stukken van Simone Cantarini.

Een St. Sebastiaan zittende aan een Stam van een Boom vast gebonden, waar by een Engel, die hem een Palmtak en een Kroon aanbrengh: dit stuk is van een groot half Blad.

Een St. Antonius van Padua op zyne kniën, het Kind Jesus, dat hy in zyne armen houd

aanbiddende: dit stuk is van een vierde Blad.

Een andere St. Antonius van Padua, knielende en het Kind Jesus in een Schaar Engelen aanbiddende: dit stuk is van een half Blad.

Een St. Benedictus, een Bezeetene verlofende.

De kleine St. Jan in de Woestyn het water dat uit een Rôtz loopt in een klein kommetje vangende; dit stuk is van een half Blad.

Een andere kleine St. Jans Beeltenis, byna dezelfde gelykende, op een vierde Blad Royaal Papier.

Een Bescherm Engel een Ziel in de gelykenis van een Kind geleidende; dit stuk is van een half Blad.

De Maagd zittende met het Kind Jesus, een Vogel aan een Draat vasthoudende, op een Royaal Blad.

De Maagd, het Kind Jesus, St. Joseph en St. Joannes, welke de hand van Jesus kuscht op een half Blad.

Een Heilige Familie op een half Blad.

Verscheidene verbeeldingen van de Maagd op verscheide stukken van een half Blad.

Een andere zittende Maagd, het Kind Jesus op haar kniën houdende, het welk door St. Joannes aangebeeden word. Men ziet 'er ook St. Joseph in een Boek leezende; dit is op een half Blad.

Drie onderscheide stukken van de rust in Egypten; in het eene is het Kind Jesus met opene armen; dit stuk is een vierde van een Blad groot: in het andere word door St. Joseph een Appel aan het Kind Jesus aangeboden; en in het derde wyft St. Joseph den weg, die zy moeten gaan.

Een

Eva den Appel aan Adam toereikende; een stuk van een half Blad.

De Fabel van Iö in een Koe verandert, zynde een groot stuk van een Blad in de breedte.

Adonis, Venus en Cupido in een Landschap, op een groot half Blad.

De Titelplaat van een Boek, verbeeldende den Vloed van den kleinen Rhyne te Bologne in Italië op een groot half Blad.

Simone Cantarini wierd *Pezarato* bygenaamd, vermits zyne stukken zo gezogd wierden, dat men dezelve als tegen goud opwoog. Hy veroorzaakte een groote jaloufy aan de vermaardste Schilders van zyn tyd, en zelfs word niet getwyffelt, of hy zou dezelve voorby gestreefd hebben, indien hy de bequaame Jaaren bereikt had; dog hy stierf zeer jong.

De Werken van Pietro Testa, door hem zelfs geëst.

De vier Getyden des Jaars, met de twaalf Hemelsch-Teekenen, op vier groote Bladen, over dwars.

De Lyceus of Wandelschool der Schilderkonst, waar in verscheide Figuren, beteekenende derzelve onderscheidene studien op een groot Blad.

De Zegepraal der Schilderkonst; een groot Blad op groot Papier.

De studie der Schilderkonst, op een groot Blad Royaal Papier.

De Deugd en Lof van Paus Innocentius den X. zynde een Borstbeeld met Engelen omringd, op een groot Blad groot Papier.

682 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*

De Deugdzaame door de Faam vereeuwigt, en door de Wysheid verligt; een groot stuk op Imperiaal Papier in de breette.

Venus en Adonis na de Jagt rustende, op een groot Royaal Blad over dwars.

Venus leggende en haar vermaak neemende met verscheide Minne-Goden te spelen, in een zeer fraai Landschap; een groot stuk in de breette.

Venus aan Eneas Wapenen overgeevende, op een groot Blad Royaal Papier.

Chiron, Achilles op de Lier leerende spelen, en met de Spiets werpen, op een groot Blad Royaal Papier.

De Offerhande van Iphigenia; op een groot Blad in de breette.

De Offerhande door Cammus in den Tempel van Diana, om de dood van haar Gemaal Sinat te wreeken, het Vergif drinkende, na dat zy het zelve door Sinorigus, deszelfs Moordenaar, heeft zien drinken: zynde een Historie uit Plutarchus getrokken en op een groot Blad verbeeld.

Dido op de Mytstaapel; een stuk door *Pietro Testa* geinventeerd, en geëst door *Jan Testa*, zyn Neef, op een groot Blad in de breette.

De Gedaantverwisseling van Iö, een stuk geinventeerd door *Pietro Testa*, en gegraveerd door *Pietro Santo Bartoli*, op een groot Blad in de breette.

Proserpina door Pluto geschaakt, op een groot Blad Royaal Papier in de breette.

Abrahams Offerhande, op een groot Blad Royaal Papier.

De Aanbidding der Koningen met het Wapen, van de Familie der Bonvisi Stella, op een groot Blad.

De Maagd Maria, het Kind Jesus in haare Armen houdende, 't geen den Slang de kop vermorfelt. *Gio Cæsar Testa sculps.* een groot Blad over dwars.

Een Dooden Christus met een Schaar Engelen rondom.

Een Rust in Egypten, op een groot Blad.

St. Rochus en twee andere Bisschoppen, bidde om de besmettelyke Ziekte te doen ophouden; zynde een stuk op een groot Blad.

St. Jeronimus Boetvaardigheid oeffenende, op een groot Blad.

St. Erasmus en deszelfs Marteldood; een stuk van een groot Blad.

Het Portret van *Pietro Testa* op een half Blad.

Deze stukken zyn de laatste, welke hy geteekent en graveert heeft, kort voor zyn dood, welke zeer treurig geweest is, als hier vooren, in dit Deel Bladz. 574 vermeld is.

D E

W E R K E N

V A N

R A P H A È L.

Raphaël een algemeene goedkeuring over deszelfs werken verkreegen hebbende, is het niet zonder reeden, dat 't geen na hem en onder deszelfs bestiering door *Marc Antonio*, bygenaamd *Franci*, graveert is, stukken zyn, welke thans

zo greetig gezogt worden. Het is waar, dat in dezelve het Graveer-zyzer niet vlug voorkomt, en schynt van een hand te zyn, die beschroomt was de bestipte Teekening te bederven, die *Raphaël* de moeite nam zelfs op het Koper te schetsen, om de verbeeldingen in het denkbeeld van den Graveur des te vaster te prenten.

De voorgemelde Prenten hebben in haar zelfs niet alle behoorlyke fraaiheid; dog het zyn stukken, die bestudeert moeten worden, om derzelve verborgenheeden te ontdekken, insgelyks die der andere Graveurs, welke eenige stukken van hem hebben willen graveeren. Dog de latere Graveurs, de uitdrukking te gelyk met de leevendigheid van het Graveer-zyzer voegende, toonen, dat de vernuften hunner Eeuw alles te boven zyn gekoomen. Om deeze en de andere kenbaar te maaken, zal ik de volgende Catalogus aan het gemeen meededeelen.

Naamlyst der onderscheidene Graveurs, welke stukken na *Raphaël* gegraveert hebben, volgens de Catalogus van den heer de Marolles. Naamentlyk,

Marc Antonio Raymundi, bygenaamd *Franci*;
Agostino Venetiano;
Silvester de Ravenna;
Nicolo Beatrice;
Julio Bonafone;
Il Burgean;
Lenfranc;
Cherubino Alberti;
Andreas, Andreatius da Mantua;
Francisco Parmesano;
Villamena;

Goltzius;
Georgio Mantuano;
Agostino Carraccio;
Cornelis Cort;
Cornelis Buz;
Æneas Vicus;
Diana Mantuana;
Adam da Mantua;
Cornelis Bloemaert;
Leo Daven;
Nicolaus Verdura, Priester van Savona;
Raphaël Sciaminose;
Battista del More;
Georgo Pentz;
François Perier;
Martyn Rotta;
Gilles Rousselet;
François Poilly;
Lucas Vosterman;
Gilles Sadeler;
Pieter Scalberge;
Philippe Thomassin;
Simon Bernard;
Carlo Maratti;
Lamberd Lombard;
Pierre Lombard;
Battista Franco;
Gio. Batt. de Cavaleriis,
Philippus Datus;
Lucas Liamberlanus;
Theodorus Matthian;
Gisbert Venius;
Nicolo Francisco Mafei;
Lucas Guarinoni;
Joachim Sandrart;

*Nicolas Chaperon;**Pieter Soutman;**Pietro Sante;**Sebastien Vouillemont;**Paul Ponce;**Wenceslaus Hollar;**Jean Morin;**Sebastianus a Regibus;**Cornelis Met;**Jeronimus Koek;**J. Troyen;*

Remigius Wibert ; en andere zonder naam ,
welkers werken te Rom en in andere Steeden
uitgegeeven zyn, by *Ant. Salamanca*, *Ant. Laf-*
frery, *Thomasius*, *Barlachius*, *Horatius Pacificus*,
Petrus Stephanonius, *Michaël Tramesinus*, *Nicolo*
van Aelst, *Hier. Koek*, *Gio. Batt. Rossi*, *Jan*
Meyffens, en andere.

Laaten wy met de Portretten beginnen.

Het Portret van *Raphaël Sanctio Urbino*, na het
Origineel, *Julio Bonafone fecit*. Dit is een Borst-
beeld ter linker zyde ziende, een stuk in de
hoogte.

Een ander Portret van denzelven, halver Lyf
zittende, na de linker zyde ziende, met een Calot-
hoedtjen op zyn hoofd.

Nog een ander Portret van *Raphaël*, zynde ver-
beeld met een geboorden en opgehaalden Mantel,
waar uit op de borst een hand steekt met een
handschoen aan. *Titiano pinxit*. *Wenceslaus Hollar*
heeft het hoofd gegraveert en *Paul Ponce* het ove-
rige.

Het Portret van *Raphaël* door hem zelfs ge-
schil-

schildert, halver Lyf met een doorgesneeden Wambuis, het Lyf een weinig omgekeert, met eene hand, en ter linker zyde ziende. *Wenc. Hollar Sc. 1651.*

Baldassar, Graaf van Gastiglione detto Il Cortegiano, opgedragen aan Messire Alfonse de Lopez, Raad van den Alderchristelyksten Koning enz. door Joachim Sandrart. *Raphaël pinxit in ædibus Lopez. Joachim Sandrart delineavit, Reginus Persynus Sc.* Dit is een ouden Mans Portret met gevouwe handen zittende verbeeld, met een Tabbaard omhangen, die op twee plaatsén opgehaald is; hy heeft een Calotmusje op zyn hoofd en ziet na de linker zyde.

Laaten wy *Raphaël* beschouwen in de beste Meesters van zyn tyd: dezelve zyn *Marc Antonio*, *Agostino Venetiano* en *Silvester da Ravenna*.

Doorloopen wy de Geestelyke stukken door *Marc Antonio* na *Raphaël* gegraveert.

Een Heilige Familie; een groot stuk in de hoogte: de agtergrond gelykt na een Steene Gebouw, waar by een vervallen Colom, op welke *Marc Antonio* zyn naam gezet heeft, en men ziet 'er een gedeelte van een Ezelskop.

Het zelve stuk, van evengelyke hoogte en van dezelve zyde te zien, is ook gegraveert door *Silvester da Ravenna*; egter met dit onderscheid, dat in de plaats van de Ezelskop ontrent ter zelve plaats een klein vaatje of tonnetje aan de muur hangd, op de Hoofden der Beelden is geen ovaal, of krans dat het Merkteeken van een Heiligen is. Men ziet in dit stuk de Maagd Maria zittende, het Kind Jesus, St. Joannes en St. Joseph.

Een stuk in de hoogte, verbeeldende een Maagd, ten voeten uit, den linker arm uitsteekende, St. Fran-

Franciscus ter zelve zyde knielende; aan haare voeten is een Magdalena van een kant en aan de andere zyde St. Catharina: de Maagd Maria is met wolken omringd, en boven aan ziet men twee Engelen. Dit stuk is tweemaal door denzelfven gegraveert.

De Kindermoord; een groot stuk in de breette zeer raar, voornaamentlyk dat, 't geen door de liefhebbers het stuk met de boomstruik genaamd word, ter oorzaak van een tak, die men boven aan ter regter zyde ziet. Men vind 'er een Krygsknecht met een opgeheeven arm, een lange deegen uit de scheede trekkende; ook ziet men huizen aan weerskanten in het verschiet, en een brug in het midden. De Konstkenners noemen het andere het stuk met het Boschgroen.

Sebastien Vouillemont heeft het zelve stuk gegraveert op twee groote Blaaden in de hoogte, te *Romen* in 't Jaar 1641; gelyk ook het Avondmaal in *Emäus*; een groot stuk in de hoogte.

De Marteldood van *Ste. Felicitas*; zy is verbeeld in een Ketel met kookende Oly, ter regter zyde zyn verscheide Beelden, die haar de hoofden haarer Kinderen vertoonen, in een Nis ziet men het Beeld van *Jupiter*.

Abraham door den Heere in zyn nakomelingschap gezeegend, wordende de Heemelse Vader in de lugt gezien, zynde omringd door drie Engelen. In een deur ter regter zyde is een Vrouw staande met twee Kinderen, waar van zy het eene draagd. Dit stuk word *Abraham* en *Jacob* genaamd.

De drie Goddelyke Deugden en de vier Hoofdeugden, zynde zeevenderley Vrouwelyke Beelden staande en met kleeding, alle van evengelyke

ke groote, zeeven stukken uitmaakende: het eene Beeld houd een Bakje met Zuurdeeg; het ander ziet om hoog; het derde draagd een klein Kind en laat het grootſte by de hand gaan; het vierde houd een Deegen of Zwaard; het vyfde leund op een ſtuk van een Colom; het zesde heeft het hoofd van Janus; en het zeevende ſchynt te gaan en houd het gebidt van een Paard.

De twaalf Apostelen en Christus van dezelve groote; zy zyn ongemerkt en doen haare werking na de linker zyde, behalven Christus, wiens Kruisvaan ter regter zyde is: dit is om te onderscheiden die, welke *Silvester de Ravenna* gegraveert heeft.

Een L. V. Beeld door *Raphaël* in de Kerk van Ara Cæli geschildert: dit ſtuk is een half Blad groot.

Insgelyks de zittende Maagd, welke *Raphaël* naar Napels zond, waar by men een St. Jeronimus ter regter zyde ziet in een Boek leezende: zyn Leeuw onder aan: de Engel *Raphaël* en *Tobias* zyn ter linker zyde.

Een kleine Maagd op een Stoel zittende, het Kindeke *Jesus* omhelzende, 't geen zig half gekleed vertoond.

St. *Michaël*; een groot ſtuk in de hoogte, ſlegts met één omtrek gefneeden, en een weinig ſchaduwe op het Beeld des Duyvels, de opgeheeve hand van den Engel is ter linker zyde.

Het zelve onderwerp een weinig kleiner en van dezelve zyde te zien, is door *Nicolo Biatricius*.

Het zelve omgekeerd met weinig verandering, zynde eenige bygevoegde Veederen:

Het ſtuk genaamd de H. Familie van *Raphaël* is een groot ſtuk in de hoogte; het Kind *Jesus*

690 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

is ter linker zyde. De Koning bezit deeze beide stukken.

Het laatste Avondmaal; een groot stuk in de breette.

Een St. Jan Baptist, zeer jong verbeeld, in de Woestyn zittende.

Ste. Cecilia; een stuk in de hoogte. *Philippe Thomassin* heeft het zelve ook gegraveert en gemerkt in het Jaar 1617, den 1. Mey, en Julio Bonafone ook in de Wolken gemerkt 1533. Boven in dit stuk is een Hemelsch Muziek; onder is Ste. Cecilia, welke met beide handen haar Orgel omvêr vallende vast houdt; op haar regter zyde heeft zy Ste. Magdalena en op de andere zyde St. Paulus. Zy heeft Muzikale Instrumenten aan haare voeten, en agter haar twee Heiligen.

Marc Antonio heeft ook verscheide Teekeningen van *Raphaël* tot Tapytwerken van den Paus gegraveert, welkers onderwerpen getrokken waren uit de Handelingen der Apostelen, op de daaden van St. Petrus, St. Paulus en St. Stephanus.

De Prediking van St. Paulus in de Areopagus of Atheensche Raad; een groot stuk: dit heeft hy tweemaal gegraveert, en zyn merk gezet ter linker zyde daar St. Paulus staat; de Toehouders staan ter regter zyde. Men ziet 'er een Tempel, voor dezelve een Beeltenis van Mars.

De Marteldood van St. Stephanus; een groot stuk in de breette: men ziet 'er Saulus de kleederen in bewaaring houdende.

De Blinde geneezen of ziende gemaakt; een groot stuk.

Judith het Hoofd van Holophernus in de Zak,
die

die door een oude Vrouw opgehouden word, steekende.

Een ander Judith het Hoofd van Holophernus, welke in zyn bed legt, houdende.

David het Hoofd van Goliath, welke ter nederlegd, afflaande: ter linker zyde ziet men het vyandelyk Leeger, dat zig op de vlugt wil begeeven; een groot stuk in de breette.

De Dood van Ananias en Saphira op het midden van de markt. Boven op de trap ziet men St. Petrus en op den voorgrond verscheide Beelden met een groote verbaastheid bevangen.

De Koningin van Seba gekroond gaande, om Salomon te zien: deeze zit op een Throon ter linker zyde, tusschen twee Colommen, welkers eene zonder Capiteel is. Ter regter zyde ziet men deszelfs geheele Stoet. Dit stuk is in de breette, en kan de Koningin Esther genoemd werden, dewelke Assuërus kooft begroeten.

Joseph van zyns Heer's Huisvrouw vlugtende; zy is in kleeding. Dit stuk is in de breette.

De brandende Braambosch; men ziet 'er een zittende Vrouw.

Het groot en het klein stuk, het Manna verbeeldende.

Ook heeft *Marc Antonio* gegraveert een fraaye afneeming van het Kruis na *Raphaël*, waar in de Maagd in onmagt schynt te leggen. 'Er zyn twee Ladders, op de eene staat St. Jan het Lyk van den Zaligmaaker aanneemende. In het verschiet ziet men een boom.

Een ander afneeming van het Kruis; een stuk in de breette.

Een Graflegging Christi; ter linker zyde ziet men een Beeld, een hamer en nyptang vasthoudende.

De Kruisdraaging; dit Tafereel is na Palermo gezonden.

Een Christus ter Helle nederdaalende: Eva, naakt verbeeld, schynt heen te gaan, haare oogen bedekkende; een stuk van middelmaatige grootte.

Een Offerhande, dewelke voor die van Noach kan gehouden werden. Men ziet 'er twee Mannen een Ram slagende en de andere houd ook een mes in zyn hand.

De mymerende Vrouw met kleeding, welke zit te mymeren. In de Lugt is een Engel, een Kruis draagende. Van het zelve onderwerp is een stuk, waar in geen Engel nog Kruis gezien word.

Een ander stuk, verbeeldende drie Heiligen der Minnebroeders Orde. Die in het midden houd een Kruis in de eene hand en een Boek in de andere. Die aan de linker zyde staat houd een Lely, en de andere den Naam JESUS.

Het stuk, 't welk de vyf Heiligen genaamd word, verbeeld Christus op de Wolken, in het midden van de Maagd en St. Joseph; onder dezelve ziet men op één zyde Ste. Catharina knielende, en van de andere kant St. Paulus staande, het Zwaard om hoog houdende. Deze Plaat door het veelvuldig gebruik byna versleeten zynde, wierd met verscheide andere door de Duitschers in de plundering van Romén, Anno 1527, weggevoerd.

De Maagd Maria na den Tempel opwaarts gaande; een groot stuk in de hoogte.

Een

Een Heilige Familie; een stuk in de breedte, waar in St. Jan met een Haspel schynt te spelen.

De Doop van Christus door St. Joannes knielende.

De Maagd Maria met de Palmboom; dit stuk is ontrent een voet hoog.

Een zittende Maagd, waar by St. Franciscus en St. Dominicus op haare kniën.

Twee onderscheidene Maagden, St. Joseph en Christus.

Een Maagd op de Wolken zittende, het Kind Jesus staande: dit is tweemaal en gegraveert.

De Maagd Maria in de wieg, ook tweemaal en gegraveert.

De Maagd met twee Engelen en St. Joannes.

De Maagd met de groote Dye; een groot stuk in de hoogte.

De Maagd Maria met Christus, is ook dubbel.

Ook is 'er een kleine zittende Maagd met Ste. Anna, het Kindeke Jesus zyn zeegen aan St. Joannes geevende, die met eene knie op den grond legt.

Een Maria Boodschap, zynde een groot stuk: de Maagd is ter regter en den Engel ter linker zyde, God de Vader om hoog en de vloer met ruiten.

Een andere Maria Boodschap; dit stuk is hooger, dog zo breed niet. Voor aan is een Haspel en de Engel is aan de linker zyde, schynende een trap op te klimmen. Ook is 'er nog een andere van deeze verschillende.

De Prediking van Christus, tusschen twee Colommen des Tempels zittende, de Apostelen

beneevens hem en de Toehoorders een weinig verder enz.; een stuk in de breedte.

Het laatste Avondmaal; een stuk in de breedte; de grond is als doorgebrooken, en door twee Colommen verdeelt. Christus is in het midden wat laager. De Tafel is van vooren leedig en onder aan de Zetel is het merk van *Marc Antonio*.

Een Crucifix, de Maagd Maria en St. Joannes; het Kruis is byna rond; dit stuk is in de hoogte.

Een Afneeming van het Kruis of een doode Christus, met verscheide Beelden: onder andere Pilatus, die St. Joannes by hem staande aanziet. Het merk van het stuk is onder Christus.

Een bedrukte Maagd; twee stukken in de hoogte. Het onderscheid tusschen beide is, dat in het eene een verschiet is, en in het andere geen. Op de voorgrond ziet men een doode Christus, en de Maagd by hem staande, ook is 'er een soort van Rotssteen.

De Pinxterdag of de Zending des H. Geestes; een groot stuk in de breedte. In het midden ziet men de Maagd Maria op de agtergrond zittende: de voorgrond van het stuk is bloot, en de H. Geest vertoont zig om hoog een weinig ter linker zyde gekeerd.

Het Tafereel van St. Petrus in Montorio, waar in *Raphael* de Geheimenis van de gedaantsverandering Christi om hoog geschildert heeft, en onder aan de verlossing van een Jongeling door den boosen Geest bezeeten.

Magdalena ten huize van den Phariseër de voeten van den Zaligmaker zalvende; dit stuk is in de breedte.

Drie kleine Maagden na *Raphaël*, waar van een op de Wolken, en een ander, waar by *Christus* en *Joseph*.

Zeeven kleine Beelden ten voeten uit, van gelyke groote, en de grond van ieder stuk met arceeringen, te weeten

Een Maagd *Maria* met *Ste. Elifabeth* zittende.

Een ander dito.

Een andere Maagd *Maria*.

Een *Ste. Magdalena*.

Ste. Catharina.

Ste. Maria van *Egypten*, en een

Ste. Barbara.

Een *Ste. Justina*, welke twee oogen op een Bekken houd.

Andere kleine Beeldjes, zynde

St. Sebastianus.

St. Thomas Aquinas en

St. Christoffel halver Lyf.

Een *God de Vader* zittende en een *Crucifix* houdende.

Een *Christus*.

St. Jan Baptist.

St. Petrus.

St. Andries.

St. Thomas.

St. Jacob de Meerdere.

St. Jacob de Mindere.

St. Jan Evangelist.

St. Bartholomeus.

St. Matthias.

St. Simon.

St. Judas of Thadeus.

St. Mattheus.

St. Paulus.

St. Joseph.

St. Job.

St. Laurens.

Een Crucifix.

St. Leonardus.

St. Stephanus.

St. Rochus.

St. Bernardus, waar by een Duivel.

St. Petrus de Martelaar.

St. Nicolaus van Tolentyne,

Een Bescherm-Engel.

Een Engel Gabriël.

St. Jeronimus.

St. Bruno.

St. Antonius.

Een H. tusschen twee Honden.

Een St. Dominicus, een Lely in zyn hand houdende.

St. Michiel.

Een Geraamte ten voeten uit.

Een kleine graflegging Christi, en een ander dito grooter.

Alle deeze stukken zyn van de groote van 24, waar onder een ovaal.

Een kleine Jeronimus, de Dood beschouwende; dit is na de teekening van *Raphael* gesneden.

Een Ste. Justina, een Bekken houdende, waar op beide haare oogen leggen; Ste. Catharina is beneevens haar in het zelve stuk: beide Beelden ten voeten uit, een Vaas naast haar hebbende; een stuk in de hoogte.

Een Ste. Margareta, haar hand rustende op een Draak, die naast haar staat.

Een

Een kleine St. Catharina, een hand groote.

Een St. Veronica ten voeten uit; in welk stuk ook 't afbeeldfel van het Aangezigt Christi gezien word.

St. Joris na *Raphaël*, verbeeld in de gedaante van een gewaapend Man te Paard, welke een Draak dood: in het verschiet is het Beeltenis van een vlugtende Vrouw.

Een doode Christus onder aan het Kruis op de kniën van de Maagd Maria; naast haar zyn twee Engelen.

Christus op de Wolken zittende, de voorste voet is ter regter zyde en het overige is niet voltooit: dit stuk is in de hoogte.

*Waereldsche stukken door Marc Antonio na
Raphaël gesneeden.*

Lucretia, een Romeinsche Dame, van een middelmaatige groote in de hoogte, als een Vrouwe, die haaren boezem wil doorsteeken; zy ziet na om hoog. Dit is het eerste stuk dat *Marc Antonio* na de teekening van *Raphaël* gegraveert heeft, en is tweemaal gesneeden op verscheidene wyze, zynde eens in 't klein.

Paris oordeel; een groot stuk in de breedte: hy is zittende verbeeld met de drie Godinnen voor hem staande: ter regter zyde vertoonend zig een leggende Stroom-God, boven is de Zon in de twaalf Hemelsch-Teekenen en Jupiter op zyn Waagen in de Lugt, door een Man ondersteunt wordende, die men in het verkort ziet.

NB. Hy heeft een ander gegraveert, waar in Paris zittende verbeeld is, ter regter zyde op een Byl leunende, voor hem staat een groote

Boom en de drie Godinnen, waar van de eene twee Vleugels aan haar Hoofd heeft en waar op geen naam nog merk staat.

De Neptunus of de Zee-Triumph, waar in die God zig vertoont om de Zee te stillen, ter gelegenheid van Æneas, welke in het verschiet gezien word en schipbreuk lyd; rondom dit onderwerp zyn verscheide andere: boven in het midden is een rond, waar in de twaalf Hemelsch-Teekenen zyn; aan weerskanten twee stukken in de hoogte; ter linker zyde verscheide Beelden, welke eenen onder hun, die met een neerhangende Piek staat, aanspreken, en onder een onderwerp van voorbeduidingen op het vliegen der Vogelen. Ter regter zyde is Dido, dewelke Æneas te gemoet treed, en onder aan zyn vier gaande Beelden: laager zyn meer andere gaande Beelden; onder is een Gastmaal, waar in de Minne-God onder de gedaande van Ascanius in de armen van Dido legt enz. Aan alle is 'er veel byschrift, zonder naam of merk, en dit alles by elkander, maakt een groot stuk in de hoogte uit.

De ontschaaking van Helena op de Scheepen, en de Zee is ter zyden: hier van zyn twee gelijke stukken; het een zonder merk, en het ander met een R.

Een Liefdens Offerhande, na de Teekening van *Raphael*; dit stuk word door de Liefhebbers *la Pile* of de Zeegepraal der liefde genaamd; het is zeer smal na zyn lengte, en aan het een end de God Priapus verbeeld.

Ook heeft de voornoemde Graveur gesneden de rondtens, door Raphaël geschildert in de Kamers van het Pausselyk Paleis, onder, andere
een

een Apollo of Calliope een Bazuin houdende.

De Vreede, aan wie de Minne-God een Olyftak aanbied.

De Voorzienigheid en de Gerechtigheid; zyn-
de een onderwerp getrokken uit de Tapytwer-
ken.

De Berg Parnassus door *Raphaël* in dezelve
Kamer gefchildert.

De Digter, fttaande beneevens hem een ge-
kleed Beeld een Boek in zyn hand houdende.
Dit groot ftuk is in de breette en in twee Plaa-
ten gegraveert. Het zelve heeft *Matban* te Ro-
men meede gefneeden.

Galathea's Zeegenpraal; zy fchynt ter linker
zyde af te gaan, fchoon zy ter regter ziet: dit
is een groot ftuk in de hoogte. De Dolphynen
fchynen zig ter regter zyde te wenden; in de
Lugt zyn drie kleine Minne-Goden met Pylen
fchietende; ter regter zyde is het merk van
Marc Antonio zonder naam. Dit ftuk is door
Raphaël in de Vigna Chigi gefchildert. *Hendrik*
Goltzius heeft het zelve onderwerp geteekent en
gefneeden, byna van dezelve hoogte in 't Jaar
1592.

Æneas, zyn Vader Anchifes op zyne fchou-
deren torschende, met den brand van Troyen,
waar van het onderwerp door *Raphaël* getee-
kent is. Æneas gaat ter linker zyde en zyn
Zoon Afcanius voor uit.

Een Sibille leezende en een Kind haar by-
liggende.

Een Aurora, aan wien de Horæ of uuren
toomen geeven om Phebus Paarden te mennem;
een onderwerp getrokken uit de Tapytwerken.

Een ftuk genaamt *la Caffolette*, waar in twee
Beel-

Beelden, die het zelve draagen: het merk van *Marc Antonio* staat ter linker zyde; het stuk is in de hoogte en ook door *Agostino Venetiano* gegraveert.

De besmettelyke Ziekte; een middelbaar stuk in de breedte: op de linker hant ziet men een Gebouw: laager is een man een flambouw in de hand houdende, om van naby eenige doode Schaapen te beschouwen, by welkers één een Koe legd, die zo goed als dood is: op den voorgrond legd een Vrouw, die reeds de geest gegeven heeft, en by dezelve haar Kind, 't geen nog adem haalt en door den Man onderzocht word, die zyn Neus toestopt. Nog ziet men andere Beelden met schrik en verbaastheid bevangen, en het verschiet door deszelfs woestheid en met eenige Boeren woningen omringd, wyft genoeg aan, dat elk even zeer de ongetempertheid van die besmette Lugt tragt te ontwyken. Dit word bekragtigt door het byschrift op het voorge- melde Gebouw geplaatst, luidende: *Effigies Divum Phrigii*, en onder aan op een Pedestal *Lingebant dulces animas, aut agra trahabant Corpora.*

De drie Bevalligheeden; een stuk van boven rond uitloopende; zy zyn naakt verbeeld ten voeten uit; het middelste Beeld staat omgewend, en ziet regtsaf; het Beeld ter linker zyde, heeft zyn hoofd met Waterbladen versierd, en dat ter regter zyde met Bloemen. Op den agtergrond zyn drie Palmboomen, en het Origineel is als een Antiek Basrelief.

Twee kleine Friesen, zynde Kinderdansen.

Verscheide stukken van kleine Beeldjes in Nissen. Drie

Drie onderwerpen van Hoekstukken in de hoogte, verbeeldende het een Venus en Mercurius in de Lugt; houdende de laatste een Bazuin, die ter linker zyde uitsteekt: het ander de drie Gratiën en den gevleugelden Minne-God kussende; Jupiters Adelaar is ter rechter zyde. *Cherubin Alberti* heeft dit stuk ook gegraveert.

De Psichée van *Raphaël* in twee en dertig onderscheidene stukken in de breedte, onder met een verhoog.

De Praaltombe van Alexander; dit stuk is in de breedte en verbeeld een opene Graffteede, waar uit de Iliade van Homerus getogen word.

Hercules, Anthea versmoorende; een stuk in de hoogte, waar by een Voorgeevel van een Gebouw.

De Lycaon: dit is in de breedte en verbeeld een Man, die door Jupiter in een Wolf veranderd word.

De Leeuwen-Jagt. In dit stuk ziet men een Man, zig tegen een Leeuw verweerende, dien hy aangrypt om een Vrouw, welke needer gezeten is, te beschermen.

Drie Veldslagen of Zeegenpraalen door *Raphaël* in de breedte; verbeeldende het eerste stuk een Zeegepraal van een Romeinsch Keizer; men ziet 'er een Krygsknegt ten voeten uit, op een Rondas leunende. Het ander verthoont een Romeinsche Zeegenpraal, of een Bevelhebber te Paard zittende en een Man, die voor hem knielt, met zyn Piek slaande.

Het gevegt der Oliphanten; een stuk in de breedte, verbeeldende Krygsknegten, die Oliphanten aanvallen. *Cornelis Cort* heeft het zelve

onderwerp gegraveert; dog van de andere zyde omgekeerd, en heeft 'er bygezet, dat het Origineel van Raphaël by Thomas Cavalerius, een Romeinsche *Patricius* was: ook staat 'er *Ant. Laffreri Sequanus excudit.*

De Droom van *Raphael*; een stuk in de breedte; verbeeldende twee naakte Vrouwen, beide leggende en slaapende: in het verschiet ziet men gebouwen in brand staan en op den Voorgrond vreezelyke Dieren.

Tarquinius, welke met de Deegen in de hand Lucretia tot zyn wil poogt te dwingen; een stuk in de breedte.

De drie Curiaffen, en de drie Horatiussen.

Vermits de werken van *Marc Antonio* thans zeer gewilt zyn, heb ik hoognodig geagt een grooter getal derzelve alhier te doen volgen, en dat om drie reedenen. Eerstelyk, om niets over te slaan van het geen de Konstkenners vermeenen, door hem na *Raphael* gegraveert te zyn: ten tweeden, om hunne berisping te ontgaan, en niet meesterlyk te oordeelen over Prenten, die door zommige zo náauwkeurig onderzocht worden, dat zy zelfs het getal der trekken tellen; en ten derden, om te zelve tyd in myn naspeuring over *Raphaël* in te voegen, het grootste gedeelte der werken van dien grooten Man, welke na de beroemdste Meesters van zyn tyd gegraveert en zelfs zyne stukken tweemaal gesneden heeft; dog zonder 'er veel verandering in te brengen, het geen dezelve veel vermeenigvuldigt heeft. Beginnen wy dan met zyne Portretten.

Het

Het Portret van Paus Clemens den XII., van ter zyde te zien, Medailjes gewyze.

De Keizer Carel de V., nog jong zynde, en een ander, waar in hy bejaarder verbeeld is, na de Medailjes.

Ferdinand den I., Roomsch Koning, die hem naderhand in 's Keizerryk opgevolgd is, meede na de Medailjes.

Pietro Aretino, berugt Poëet; dit is het fraaiste Portret, dat hy gegraveert heeft.

Een groot stuk in de hoogte, waar in een Hoofd van een zeer schraple Vrouw met zeer droog gestrengeld hair, een kleding met zwarte banden op de mouwen, ziende lingsaf; en aan de regter zyde ontdekt zig een gedeelte van haar hand. Op dit stuk is geen merk nog naam.

Een kleine Vrouwe Borstbeeld, na de regter zyde ziende, waar op te leezen staat, *Achi al-levi*.

Een ander klein Borstbeeld van een Jongeling zonder baard, met een soort van een muts op. Het Borstbeeld is niet uitgevoerd en zonder naam.

De Keizer Marcus Aurelius te Paard, op een voetstuk, zig ter regter zyde wendende.

Twee andere diergelyke na de andere zyde ziende, hebbende de eene tot grond een soort van muurwerk en de andere een witte grond. Op beide staat het merk van den Graveur en vervolgens *Roma ad. S. Joa. Lat.*

Ook heeft hy kleine ronde Gedenkpenningen gegraveert, verbeeldende de Pausen Alexander den VII., Innocentius den VIII., Leo den X., Clemens den VII., Æneas Pius Senensis, Pius den

704 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
den II., Paulus den II., Sixtus den IV., Paulus
den III., Pius den III. en Adrianus den VI.

De Twaalf Keizeren na de Antieke Medail-
jes.

Verscheide Waereldse onderwerpen door Marc
Antonio gesneden.

De Zeegepraal van den Keizer Marcus Au-
relius.

't Paard van Campidoglio; dit stuk verbeeld
het Standbeeld te Paard van Marcus Aurelius.

De kleine Lucretia, waar op Griekse Let-
teren staan, en een ander zonder.

Scipio en Hannibal, door *A. V.* en *M. Ant.*
Mars en Venus, zynde staande Beelden.

Een andere Venus ten voeten uit.

Roxane en Alexander: dit stuk heeft hy twee-
maal gegraveert, zonder merk of Letters en om-
gekeert.

Een Vrouw op een Leeuw; een klein stuk.

Een andere zittende Vrouw.

Een Bacchus in een mand, door twee Man-
nen gedraagen wordende.

De kleine Bacchus op het Vat.

De kleine Bacchus in een Korf gedraagen
werdende.

Het Harnas; een groot stuk in de breette,
genaamt *l'Estrigosse* of *Strigaria*, anders gezegt
de Betovering. *Raph. inv. Lomazzo* heeft het van
Michel Angelo.

Antheas, een der daaden van Hercules.

De Vaandrig, tweemaal gegraveert.

Het Bad van Diana.

Orpheus en Euridice.

Twee

Twee kleine Kinder-dansen; langwerpige stukjes na *Silvester Ravenna*.

De Pſiché; een groot ſtuk in de breette.

Een Landſchapje na *Georgion* gegraveert; men ziet 'er een ſlaapende Man.

Een ander Landſchap; ter linker zyde ziet men Instrument-Speelders, en onder andere een Lierdraayer.

Twee ſtukken Frieſen; in ieder zyn zes Paarden en zes Beelden, twee aan twee gegroept.

Een ander ſtuk in de breette, waar in een Wagen, alles ter regter zyde gewend.

Het Beeld van een Stroom-God.

Een ander klein ſtukje, verbeeldende de Kragt, op haar rug leggende.

Pallas een Helm houdende en Cupido by haar.

Vyf ſtukken van de *Colomme di Roma*, in welkers een ter linker zyde een Man zwemmende; dit is ſlegts geſchets.

De ſchaaking der Sabynſche Vrouwen, alles ſlegts geſchets: boven aan is weinig geſchaduwd: ter linker zyde om hoog zit een Vrouw: regt teegen haar over is een Venſter met tralien: op den Voorgrond zit een Vrouw op een Ezel: onder aan zyn verſcheide Romeinen ter regter zyde, met den deegen in de vuift, welke eenige, die onder hunne voeten leggen, gedood hebben.

Twee Historie ſtukken na *Georgio Mantuano*.
De Offerhande van Iphigenia.

De Laocoon.

Het Basrelief van Lara.

De verovering van Piſa.

Het ontzet dier Stad.

De brand van de Burg.

Het Gastmaal van Guife.

Een smeedende Vulcanus, een andere Vulcanus na Polidoor.

Cupido, een Venus, welke gaat leggen, wilstende branden.

De Geit en de Bacchus.

Venus en Vulcanus.

De twee Wortelaars van *Michel Angelo* en de twee Sibillen.

De Vloeden, Kinderen na *Silvester de Ravenne*.

Gevegt van Achilles.

Een Vrouwe Beeld zig kammende en gereed om zig te baaden enz.

Vier Beelden by elkander een Simphonie uitmaakende, waar van een zit te speelen op de Viool, en een staande Vrouw speelt op de Fluit.

Een ander stuk van twee Cupido's in de Lugt een Kloot ondersteunende, waar op een kleine Minne-God, dewelke een Pyl affchiet.

Een groot stuk tot een Kom, met een Neptunus boven aan.

Een Historie stuk, verbeeldende twee naakte Mannen, met haare handen op den rug gebonden, dewelke naar een Priesterin geleid worden, die een Fackel aansteekt.

Een uitrid van een Keizer, Menschen ontmoetende, die gaan daar hy van daan kooft; dit stuk is in de hoogte.

Een Krygsknegt ten voeten uit, leunende op de stok van zyn Standaard, welke hy daar door doet buigen: tusschen zyne beenen ziet men een Leeuw.

Pallas ten voeten uit op een Kloot, houdende een soort van ovaal Harnasch, waar op een Kop van Medusa staat.

Een kleine Fries, verbeeldende een Minne-God op een Dolphyn zittende, enz.

Mercurius op een Wolk, eene Vrouw opneemende.

Apollo Daphné aanziende, welke in een Boom herfchappen word.

Adam en Eva, met de rug tegen een boom staande.

De klimmers van *Michel Angelo*.

Een Mans afbeelding half naakt, met de eene hand op zyn hoofd en in de andere een open Kistje houdende.

Een ander zittende, welke zig omkeerd, om een Venus, staande verbeeld, teegen te houden.

Twee Vrouwen Beelden, staande het eene met haar rug tegen een boom en schryft op haar knie.

Een Bacchus Feeft van vier kleine Minne-Goden.

Apollo ten voeten uit, na een Antiek marmmer Beeld.

Een Beeld ten voeten uit op een Pedestal, een Hoorn des Overvloeds in de hand houdende en een Paard, dat in een toegedekte Vaas, door twee Mannen gedraagen, wil drinken.

Twee onderwerpen van Bacchanaalen in de breette; zynde in het een een oud Man met kleeding, door verscheide andere ondersteund, en in het ander vyf Beelden, het een met de rug tegen een boom staande, houd een lange Fluit in zyn hand.

Een andere Fries als van een Veldslag.

Vier stukken van evengelyke groote en hoogte, verbeeldende Beeltenissen te Paard: nament-

708 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
lyk Curtius, Horatius, Scipio Africanus, Ti-
tus en Vespasianus by elkander.

Vier andere stukken van dezelve grooten, ten onderwerp hebbende de Daaden van Hercules, die den Leeuw verscheurd, den Stier ter nedervelt, den Centaurus ombrengt en Antheas vermoort.

Vier andere stukken grooter; namentlyk een Hercules zyn gewaat uittrekkende; een ander gevegt tegen Antheas, die om zyn Lyf gestrengelt is met zyn dye om hoog; Adam en Eva zig verbergende; en in het vierde twee Mans Beeltenissen, den eene ziet men teegen zyn rug en houd Slangen in de eene hand enz.

Acht onderscheide onderwerpen van Vrouwen; in de eerste stukken is by elk een Vaas, en in het derde ziet men een Zee en een klein Scheepje; het vyfde is een geleerde Vrouw, aan wien Cupido een Tak van een boom aanbied; het zesde is een Venus met Cupido tredende; het zeevende een zittende Vrouw, welke een doorn uit haar voet trekt en het achtste een andere zittende Venus, welke men van ter zyde ziet.

Vier andere stukken van even gelyke groote; om hoog ziet men een Guitarre Speelder, waar boven in letters staat *Phileteo*: Orpheus, Euridice wederbrengende; dit is een ligtvaerdig stuk, verbeeldende twee Satyrs, een van beide draagd een Vrouw; en in het vierde zyn twee Mannen met malkander gaande, de een een Wyngaardsrank houdende.

Een Pallas ten voeten uit, in een hand twee enden van Pieken houdende enz.

Een Jongeling een Lantaern draagende, om
zig

zig zelfs te ligten, en een Ram die voor hem vlugt.

Een zittende Vrouw met vleugels op haar rug, aan beidè haare zyden twee Cupido's op Wolken, een van beide houd in een Rol deeze woorden: *Numini afflatura.*

Een Man en een Vrouw ten voeten uit, elk-ander de hand geevende, ten teeken van ver-eeniging.

Cephalus en Procris zittende in Krygs-ge-waad.

Een middelmatig stukje in een ovaal, ver-beeldende een Vrouw op een Zeewagen enz.

Een ander stuk, zynde een Sater die een Vrouw wegvoerd.

Een ligtvaardig stuk, zynde een Sater met een Vrouw, beide staande.

Een ander waar in een Faunus zit, een Fluit houdende enz.

Een staande Vrouwe Beeld gekleed, met een voet op een Waereldskloot.

Vyftien andere kleinder en staande Beeltenif-sen, waar onder twee, Apollo en Pallas verbeel-dende, de neegen Zang Godinnen en andere.

Een Bedelaar ten voeten uit, spreekende te-gen een oud Wyf op een trap zittende, met eye-ren by haar enz.

Een Vrouw in de eene hand een Schulp houdende en in de andere een Boek.

Een Vrouwe Beeld gekleed, van de Jagt koo-mende, houdende in de eene hand een klein wild Zwyn en in de andere een stok op haar schouder, waar aan twee Vogels hangen.

Een Mans Beeld zittende en zyne handen in verwondering uitsteekende.

Een ander stuk, zynde een Man een Doedelzak vasthoudende.

Twee kleine Bacchussen in het zelve stuk enz.

Een zittende Sater een Bosch-Fluit in zyn hand houdende.

Een dans van gevleugelde Cupido's, in de rondte, dit stuk is in de breette.

Een Venus ten voeten uit; zy buigt zig om een Cupido op te neemen.

Een Beeltenis van het Fortuin op een Kloot in een Schip op Zee.

Een Kind op een Zeegedrogt zittende.

Een Sater en een Faunus, welke een Bacchus voort doen gaan.

Een Zee God, in zyn hand een soort van een Klaphoutje hebbende.

Cleopatra; een leggend Beeld, half gekleed.

Cupido op een Ram zittende, die hem wegvoerd

Een Zee-Fries, waar in onder andere een leggende Vrouw op een Triton.

Een stuk, waar in twee Koeyen water drinkende, dat door een hooge gragt loopt enz.

Een Veldstukje, waar in onder andere een Herder na om hoog ziet.

Een ligtvaerdig stukje van een Sater, welke een Vrouw ontdekt enz.

Een ander stuk, waar in een Kind aan een Sater druiven te eeten geeft.

Hercules een Stier ter nederwerpene.

Mars een Schild in zyn eene hand houdende, en met de andere in 't gaan gebaarden maakende.

Een klein stukje van Læda, zynde een zittend Beeld met haar Zwaan.

Een middelmatig stuk, waar in twee Beelden ten voeten uit; het een speeld op de Viool.

Een stuk in de hoogte, een Vrouwe Beeld ten halven naakt, met de eene hand een Cassolet om hoog houdende en na om laag ziende, om met de andere hand een bloem te begieten, onde dewelke te leezen staat, *Imago Virginis cujusdam.*

Een naakt Man, zittende en een stok houdende, waar op een oude mans Kop.

Een ligtvaardig stuk van een Bacchanaal, waar in een Ram, op welken Bacchus zit.

Neegen onderscheidene kleine onderwerpen, van Formaat in 32, waar onder een grooter is.

Een Strand-gezicht, in het verschiet ziet men een Rots en daar in een opening.

Een stuk in de rondte, verbeeldende de Hoop, zittendé op een Rots in het midden der Zee, enz.

Twee Mannen vegtende, waar van de een den anderen met een kleed om de ooren slaat.

Een Vrouwe Beeld met kleeding zittende en een Eenhoorn streelende enz.

Achtien kleine stukjes van verscheide Saters en Vrouwen Beelden.

Vier stukken, in ieder van welke twee Thermen.

Twee onderscheide onderwerpen van Portiques zonder Ornamenten.

Een ander dito breeder, verbeeldende een doorzigtig Gebouw.

Een en twintig andere onderscheide kleine

712 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
stukjes, onder andere een kleine Jupiter zittende; een Paradys-vogel; twee Mannen knielende, tusschen hen beide een halve hoepel houdende; een Beeltenis van een Keizer zittende en een Waereldskloot op zyn schoot houdende; een Vrouw in een Boek leezende en een Kind dat haar ligt.

Onderscheidene Geestelyke stukken door Mare Antonio gegraveert.

De Maagd Maria van Fontainebleau na *Leonard da Vinci.*

Een Ste. Catharina na *Julio Romano.*

Een andere dito, in haar hand een Palmtak houdende en het Rad van de andere zyde, gegraveert na de Teekening van zyn Meester *Francia.*

Een Ste. Martha na den zelve *Francia*; haar eene hand legt op een Draak en in de andere houd zy een Palmtak

Een St. Jeronimus van den ander onderscheidentlyk behandelt.

De Bruiloft van Cana in Galilea.

Een geboorte na *Agostino Venetiano.*

Een kleine Charitas.

Jacobs Zeegeningen.

Een Christus in het Graf.

Een stuk in de breette, verbeeldende Kinderen, die Pylen schieten op het Lyk van haaren Vader, 't welk zy opgegraaven hebben.

Vyf kleine stukjes, Deugden ten onderwerp hebbende, verbeeldende een kleine Vrouw op de rug van een Man ter aarde geworpen, de
On-

Ondeugd beteekenende, 't Geloof, Hoop, Liefde, Voorzigtigheid en Maatigheid.

Stukken door Marc Antonio na Albert Durer gegraveert.

Het leeven van de Maagd Maria in het groot, beginnende met de verschyning der Engelen aan St. Joachim, welke St. Anna ontmoet. Hier zyn geen Ornamenten aan, gelyk 'er aan alle de andere zyn.

Marc Antonio heeft die stukken bestipt na *Albert Durer*, en van dezelve zyde gesneeden: die van deeze laatstgemelde zyn in hout-sneê, en die van *Marc Antonio* in 't koper. *Durer* heeft tweederley aanbidding der drie Koningen gegraveert; dog de andere maar één gemaakt en eindigende met het afscheid van Christus aan de Maagd Maria, en *Durer* heeft 'er het overlyden van die Maagd bygevoegt, als meede haare krooning. Het laatste van *Marc Antonio* is gemerkt Nommer 17. Hoewel dat van *Durer* van twintig stuks zy, behalven de Titelplaat.

Het leeven Christi in zes en dertig stukken na *Albert Durer* en van dezelve groote als de zyne.

Een groote doode Christus; een stuk in de hoogte.

Een zittende Maagd en in het verschiet een Zee-gezig.

De Maagd Maria voor den Hoogepriester door Joachim en Anna gebragt werdende.

Een St. Jeronimus, een St. Joris en andere stukken, verscheide Heiligen verbeeldende.

714 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*

Een kleine Maagd zittende, gemerkt als door *Albert Durer*.

De verloore Zoon in het midden der Verkens.

St. Joannes in de Woestyn.

Een ander stuk, waar in een Hermyt, beide ten voeten uit, ieder een Boek in de hand hebbende.

Andere Geestelyke stukken.

Een zittende Maagd, het Kind Jesus te zuigen geevende; men ziet 'er een gedeelte van een venster.

Het zelve onderwerp op een andere wyze behandeld met een Gordyn, dat tot de grond strekt en St. Joseph, die 'er by gezien werd.

Een zittende Vrouw, welke een Kind dwingt om te leeren leezen.

Een zittende Vrouw met kleeding, een hand op haar borst houdende en een open Boek op haare kniën. Boven op de Wolken zyn twee Engelen een omschrift draagende.

Een Maagd met het Kind Jesus op de Wolken zittende, waar by ook drie Engelen.

Een andere zittende Maagd en het Kind Jesus; zy heeft haar hand op een Boek, en een Gordyn agter haar.

Een *Ecce Homo*; men ziet 'er vyf Beelden in, waar van twee ter halver Lyf, welke maar van agter gezien worden.

De drie Marias met sluyers omhangen, naar het H. Graf gaande. *Raph*.

Een Vrouw knielende, welke een Kruis omhelst. *Raph*.

Een

Een Maagd zittende, bezig zynde om het Kind Jesus in de wieg te leggen, door een oude Vrouw gereed gemaakt wordende: agter de Maagd Maria staat een andere Vrouw in verwondering opgetogen: ook is 'er een Bakje, waar in een Engel water wil gieten.

Een Beeltenis van een staande Vrouw, in een rond; op de linker zyde ziet men het Beeld van de Maagd Maria: ter linker zyn twee Bisschoppen, de eene een Gebouw houdende: ter regter zyde is een Geestelyke en een Krygsman; dit stuk is in de hoogte.

Marc Antonio heeft na de dood van *Raphael*, voor *Julio Romano* gegraveert:

Twee fraaye Veldslagen, zynde de eene het gevegt der Oliphanten en het ander dat der Kameelen.

De Bosch-God Pan na *Julio Romano*.

Alle de stukken verbeeldende de Liefdensgevallen van Venus, Apollo en Hiacinthus. Dit is geschildert in het Lusthuis van Balthazer Turin van Pescia tot een Badstoof.

De vier Geschiedenissen van Magdalena.

De vier Evangelisten na de Schilderyen in de Capelle van de Trinatas del Monte te Rome.

Ook heeft *Marc Antonio* geteekent en gegraveert een zeer fraai Basrelief, 't welk te Majano op een Pilaar was en thans op het Plyn van St. Pieter is. Het zelve verbeeld een Leeuwen-Jagt.

Naderhand graveerde hy de Antieke Zee-Geschiedenis, welke onder de Boog van Constantinus verbeeld is.

Hy graveerde de ongeschikte Postuuren, welke

716 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
ke *Julio Romano* geteekent had, ten getale van
twintig stuks.

Caraglius heeft ook na *Julio Romano* ligvaerdige
Postuuren gegraveert, zynde de Liefdensbedry-
ven der Heidensche Goden.

Op die van *Marc Antonio* maakte *Aretino* vaer-
sen, door dewelke die op zyn naam bekend ge-
worden zyn.

Vervolgens wierd in een groot stuk de Mar-
teldood van St. Laurentius door *Marc Antonio*
na *Baccio Bandinelli* gegraveert. Dit heeft hy
ten tweedemaal gesneden, en het onderscheid tus-
schen beide is dat de Vork over den eene zyn Dy
gaat.

Nog de Kinder moord.

Silvester de Ravenne, die zyne Prenten na *Ra-*
phaël met een S en een R merkte, en *Agostino Ve-*
netiano met een A en een V, waaren beide Dis-
cipelen van *Marc Antonio* en hebben na *Raphaël*
gegraveert, behalven de volgende, verscheide an-
dere stukken, die ook door *Marc Antonio* gesnee-
den zyn, welke ik niet zal herhaalen.

Een doode Christus ter aarden leggende, aan
wiens voeten St. Joannes, Magdalena, Nicodemus
en de andere Maria's gezien worden.

Een Maagd met uitgestrekte armen, haar oog-
gen Hemelwaarts opgeslaagen, en den dooden
Christus van het Kruis afgenoomen.

Een dooden Christus alleen.

Agostino Venetiano heeft een geboorte Christi ge-
graveert, waar in de Heemelse Vader, de Enge-
len en Herders, en rondom verscheide Antieke
en Moderne Vaasen.

Een Wierooking, of verscheide Vrouwen, Vaa-
sen op haar hoofd draagende.

Een

Een Man met een Wolfskop, by een bed naderende, om een ander, dewelke slaapt, te dooden: dit is Lycaon.

Venus zittende en Vulcanus beneevens haar, met pylen op zyn schouder enz. Dit is een groot stuk in de hoogte, gemerkt *Raph. Urb. dum Viveret inv. A. V. 1530.*

Verscheide Propheeten en Evangelisten by elkander zittende, en waar onder een het Grieks uitlegt; een groot stuk in de hoogte, gemerkt *A. V. 1524.*

Ook heeft hy een stuk gegraveert, verbeeldende Alexander den Grooten met de schoone Roxane, welke hem een Koninglyke Kroon aanbied; zy is met verscheide kleine Minne-Goden verzeld. Hier van zyn 'er twee door *Marc Antonio.*

Nog hebben de twee voorgemelde Graveurs het laatste Avondmaal onzes Heere met zyn Apostelen gesneden: dit stuk is vry groot, alles na de Teekeningen van *Raphaël.*

Vervolgens graveerde zy twee Historien van *Pfichéa*, weinig tyd te vooren door *Raphaël* geschildert.

Kortom zy graveerden te zaamen alle de werken van *Raphaël*, die zy konden bekoomen: onder andere de stukken door hem in het Vaticaan geschildert, deeze Geschiedenissen bestaan in de volgende; namentlyk,

De Schepping des Waerelds.

De Schepping der Dieren.

De Offerhande van Cain en Abel.

Abels dood.

Abrahams Offerhande.

De Arke Noach.

De Zondvloed.

De uitgang der Dieren uit de Arke.

De doortogt van de Roodde Zee.

Mofes de Tafelen der Wet ontfangende.

Het Manna.

David, Goliath doodende.

Salomon den Tempel bouwende.

Item zyn Oordeel, en

Het bezoek der Koningin van Seba.

Vervolgens graveerde zy eenige stukken uit het Nieuwe Testament; als

De Geboorte Christi.

Item zyn Vryzenis.

De afdaaling des H. Geests op de Apostelen.

Alle welke stukken by het leeven van *Raphaël* gedrukt wierden.

Silvester de Ravenne heeft ook een Venus gegraveert op den rug van een Dolphyn leggende, in de Lugt ziet men een Cupido.

Een onderwerp van een Fries, waar in drie Kinderen, een van dewelke ter linker zyde een drieland draagd: dit is na een Antiek Beeldhouwwerk.

Drie Godinnen op de Wolken; de eene is een weinig voorwaarts ter regter zyde.

Een stuk als van Laocoon in de breedte; men ziet 'er een Tempel van Minerva,

Een stuk in de breedte, verbeeldende een Veldslag; ter linker zyde ziet men een Krygsknegt, welke een agteruitslaande Paard van agteren met een Piek steekt.

Een gevegt van twee Worstelaars met leere Handschoenen.

De drie Bevalligheeden na het Antiek.

Een Jongeling zittende en een doorn uit zyn voet trekkende.

Het

Het stuk *la Cassolette* genaamd.

Cherubin Albert heeft twee diergelyke stukken van de H. Familie gegraveert met dit onderscheid, dat in het een geen Engel in de Lugt is, in zyn hand een Rol houdende, waar op deeze woorden, *Idem omnes Simul ardor habet.* Men ziet 'er het Kind Jesus een Vogeltje aan St. Joannes geevende. *Raph. Urbin inv.*

De Opstanding Christi: St. Petrus en St. Johannes schynen naar het Graf te treden; een groot stuk in de breedte gemerkt 1628.

Een ander stuk in de breedte, door *Raphaël* in de Tuinen van het Paleis van Farnese over den Tyber geschildert: men ziet 'er boven een halve boog, welke doorzigtig is en twee andere ten halve naast dezelve. In de Compartimenten van bloemen en vrugten zyn twee Kinderen enz.

Een ander stuk van gelyke Ordonnantie in het midden is een Schild, waar op staat, *Libertas*: onder andere is 'er een Jupiter met Ganimedes, enz.

Nog heeft hy een kleine Groep van twee jonge Zee-Paarden gegraveert.

Pietro Sante heeft veertien stukken na *Raphaël* gesneden en dezelve genommert, verbeeldende de wonderbaare daaden van Leo den X.: alle stukken in de lengte. *Raph. pinx. in aulis Vaticanis textili monocromate elaboratas. Pietre Santæ Bartolus del. & incid. aqua Romæ.* Hier by is een Historische Titelplaat met het Wapen der Medecis en supports. Het vervolg der Friesen is uit de Handeling der Apostelen en het Oude Testament.

Julio Bonafone Bolonese, heeft de Dieren, welke in de Arke treden, gegraveert; dit is een groot stuk in de breedte, gemerkt *Raph. Urbinas* 1544. *Julio Bonafone fecit.*

Een

Een groot stuk in de hoogte, verbeeldende een H. Familie: ook staat 'er een St. Joannes by, twee Rollen houdende, waar op geschreeven staat *Agnus Dei*.

Christus dood uitgestrekt op een Laaken enz.

Een Hercules de Stieren overwonnen hebbende, dezelve als Schaapen na de stal leidende enz.; een groot stuk in de breedte.

Een ander meede in de breedte, zynde een Vrouw ten halve in een Boom gemetamorphoseerd of verandert, uit wiens zyde een Kind getrokken word.

De Schipbreuk van Eneas; een groot stuk in de breedte.

Een H. Familie of Rust in Egypten.

De Drinkschaal in de zak van Benjamin; een klein stuk in de breedte.

Een andere Rust in Egypten; een groot stuk in de hoogte.

Een Geboorte of Herder stuk, boven met een verschynfel van Engelen.

Het zelve; dog onderscheidentlyk behandelt; de Ezel legt met zyn kop op de wieg of mand enz.; een stuk in de breedte.

De Prediking van een Apostel; leggende verscheide Menschen hem op hunne knieën aan te hooren.

St. Petrus op de Wateren wandelende.

De Sleutels aan St. Petrus gegeven.

Het stuk *Quo Vadis* genaamd.

Een Herders stuk.

Een ander stuk, waar in een Man een Zee-draak in Zee dood slaat.

Europa's schaaking, gemerkt 1546.

De overtocht van een kleinen arm van een Rivier door twee Amozonen.

Een

Een ander Herders stuk.

Een Vrouw leggende te slaapen.

De dood een Boek vast houdende.

Een Vrouw met Kleeding, ontrent als een Pandora.

De Nederlaag der Kinderen van Niobé; een groot stuk in de breedte.

Een klein ovaal stukje, waar in een Draak, een Vos en een Leeuw.

Hugo da Carpi graveerde houten Platen, om stukken na *Raphaël* op geoleurt Papier met hoogzels te drukken, waar van hy de eerste uitvinder is.

Hy begon met de Sibil, welke in een Boek leeft met een Kind by haar, dat een Kaars vast houdt, om haar te ligten. Vervolgens ziende, dat dit gelukte, ondernam hy de volgende stukken; als

De Brand van Troyen.

Een afneeming van het Kruis.

De Geschiedenis van Simon den Tovenaar.

Magdalena, ten huize van den Phariseër aan de voeten des Zaligmaakers.

De Kindermoord; een stuk in de breedte.

Een jonge St. Joannes in de Woestyn; een stuk in de hoogte.

De dood van Ananias en Saphira.

Een Venus met verscheide Cupido's, een van welke in een boom klimt; een ovaal stuk in de breedte.

David, Goliath verslaande.

De Nederlaag der Philistynen.

Een Venus, en eenige onderwerpen van kleine Minne-Goden.

Ook is 'er een groot stuk van boven boogs-

wyze en twee Vellen breed, verbeeldende Heliodorus door de Engelen uit den Tempel gedreeven werdende: dit stuk is in 't graauw, zonder merk van den Graveur.

Van *Andrea Mantegna* zyn ook stukken in hout-sneê met wit gehoogt; namentlyk

De Kindermoord.

De Zeegepraal van Marcus Aurelius en

De droom van Polyphilus; een Boek te Parys gedrukt by Jacques Kerver, Anno 1561, behelzende honderd agt en twintig Figuren in hout-sneê, na de Teekeningen van *Raphaël*.

Van *Cornelis Cort* is de verheerlyking op den Berg.

Het Tafereel van St. Petrus in Montorio; en
Het gevegt der Oliphanten.

Aeneas Vicus en *Philippe Thomassin* hebben ook het zelve Tafereel van de verheerlyking op den Berg graveert.

Van *Georgio Mantuano* is de Prediking van St. Paulus in het midden van den Atheensen Raad; dit stuk word gemeenlyk het Atheense School genaamd; het is in twee groote Bladen in de breedte. Gelyk ook de twist over het H. Sacrament; beide gemerkt 1550 *Hieron. Koek excudit, &c.* *Philippe Thomassin* heeft deeze twee stukken boven rond uitloopende te Rom in het Jaar 1617 graveert. Het Atheense School droeg hy op aan een Doctor in de Medicynen en de twist over het H. Sacrament aan den Apostolise Hofmeester.

Ook heeft *George Mantuano* in het Jaar 1563 na *Raphaël* graveert.

Een groot stuk in de breedte, waar in een Wysgeer allerley kwaalen staat aan te zien, welke

ke hem dreigen te zullen overvallen : door een kleine opening ziet men een fraai verschiet van een Landschap enz. *R. Urb. inv. Philippus Datus animi gratia fieri Jussit*. De naam van den Graveur en het Jaartal staan in een hoekje van het verbryzeld Schip.

Voorts een bezoek van Ste. Elizabeth; een groot stuk in de breedte.

Een ander stuk in de breedte , verbeeldende David, welke Goliath zyn hoofd afhouwt.

Een ander, zynde het Slagt-offer van Abel door Caïn met een Byl doodgeslagen worden- de, het eerste is gemerkt 1540.

Stukken van Raphaël door Villamena en andere gegraveert.

De Schepping der Dieren; een groot stuk in de breedte.

Een H. Familie, verbeeldende de Maagd Maria het Kind Jesus gedekt houdende; St. Joannes naast haar houd zyn Kruis vast; Ste. Elizabeth staat agter haar met een andere Vrouw. *Raphaël* heeft dit stuk tweemaal gesneeden, het een in het Jaar 1602, gemerkt *Napoli* en het ander te *Roma* 1611.

De Geschiedenis van het Oude Testament door *Raphaël* geschildert in de Logies van het Vaticaan, gegraveert in het Jaar 1607, door *Sixto Badalocchio* en *Jean Lanfranc*, waar van twee en vyftig stuks zyn, behalven de Titelplaat.

Het Oude Testament of de geheiligde Geschiedenis door *Raphaël* in de Logies van het Vaticaan geteekent en in 't Jaar 1649 te Romem gegraveert door *Nicolas Chaperon*, een

Franfchman, en opgedraagen aan Meffire Gilles Renard, Raad des Konings: de Titelplaat is Historifch wyze.

Een ander Blad zonder nommer, waar in een Pedestal en daar op het Borftbeeld van *Raphaël*, door de Faam gekroond werdende ten voeten uit; het tweede ftuk zonder nommer.

Het eerste ftuk genommert 1, verbeeld den Heemelfche Vader boven de Aardskloot, om het werk der Schepping te beginnen.

Het twee en vyftigfte en laaftte genommert is Chriftus met zyne Apostelen het laaftte Avondmaal houdende.

Onder gemelde twee en vyftig ftukken zyn 'er vier van boven rond toeloopende, en acht als langwerpig, ruitswyze of zeskantig, dit zyn de vier eerste en de vier laaftte, waar van drie de Aanbidding der drie Koningen, den Doop van Chriftus, en zyn laaftte Avondmaal verbeelden.

De Gefchiedenis van het Boek der Schepping, en van dezelve zyde te zien; dog op kleinder ftukken en van de andere verfchillende: zy zyn ook alle genommert en gemerkt. De vier eerste ftukken zyn langwerpig ruitswyze, welkers twee punten onder en boven staan. Van de vyf laaftte zyn vier ruitswyze en de vyfde Frieswyze in 't klein en gemerkt 64. Dit verbeeld de Verryzenis van Chriftus, waar by de drie Maria's. Ook is 'er nog een kleine Fries, gemerkt 9. Dit is de Offerhande van Abel, en de Broedermoord van Caïn. Hoewel het laaftte 64 genommert is, heb ik egter maar 21 ftuks gezien, en op dezelve staat het merk van *Villamena*.

Andere Geschiedenissen uit het Oude Testament, waar onder acht stukken van onderscheidene groote ruitswyze, en acht van boven ronds wyze. Zy zyn alle genommert. De onderwerpen zyn dezelve en op dezelve zyde te zien als die van *Chapperon*; dog zeer verward gesneeden.

Behalven de bovengemelde zyn 'er nog onderscheidene stukken van de Logies van *Raphael*.

Het Boek der Schepping van *Raphaël* is ook door *Horatius Borgianus* gegraveert.

Een groot stuk in de hoogte, verbeeldende Adam met Eva, welke den Appel in haar hand houdt: dit is van *Remigius Wibert*, die ook Salomons Oordeel gegraveert heeft.

De Tafelen der Wet door Moses verbryzelt op 't gezigt van het gulde Kalf. *Corn. Bus. fec. 1550*, met een ander onderwerp, waar in hy de gemelde Tafelen aan het Volk vertoont, *idem fecit 1551*.

Joannes Baptista de Cavalieriis Lagherinus heeft na *Raphaël* de Kruifing van St. Petrus gegraveert, als meede de Bekeering van St Paulus, welke in de Pauliner Capelle gezien word.

De Kindermoord van de andere stukken onderscheiden. Boven aan ziet men Herodes op zyn Troon gezeeten, enz. *J. B. de Cavalieriis Lagherinus incid. in adibus Salvianis 1561 Roma*.

Het Wonderwerk der vyf Brooden in de Woestyne; een groot stuk van twee groote Bladen in de breedte.

Een laatste Avondmaal; een middelmatig stuk in de breedte, waar in een van de Apostelen zyn hand uitsteekt, om iets te kennen te geeven.

Ook heeft hy de Veldslag van den Keizer

stantinus gegraveert; een groot stuk gemerkt *R. pinx. in Vaticano. ? B. Cavalerii Lagherinus incid. & dedic. Marcello de Melchioribus Equiti Nobilissimo.*

Een St. Petrus en St. Paulus by elkander, twee Beelden in 't groot; dit stuk is gemerkt 1571.

Een Moses de Tafelen der Wet vertoonende.

De Veldslag van Constantinus tegens Maxentius; hier van zyn vier Platen, die het stuk zeer lang maaken. *Raph. pinx. in Vatican. Pet. Scalberge sc.*

Het zelve onderwerp is in kleinder formaat te Romen gesneeden door *Petre d'Aquilla.*

Scalberge heeft ook een Graflegging Christi gegraveert; een groot stuk in de breedte.

Lucas Ciamberlanus da Urbino heeft de twaalf Apostelen na *Raphaël* gegraveert; dezelve zyn grooter dan die van *Marc Antonio.*

Hy heeft ook gegraveert een St. Jeronimus op een steen dood uitgestrekt leggende, zyne beenen neerhangende enz.; een groot stuk in de hoogte, gemerkt *Raph. inven. L. C. Anno 1614. Apud Pet. Stephanonium.*

Lucas Vosterman heeft in 't Jaar 1627 een stuk in de hoogte gegraveert, verbeeldende St. Joris den Draak bevegende: in het verschiet is een fraai Landschap. Dit Tafereel behoorde te dier tyd den Graaf van Pembroke,

In de werken van *la Belle* zyn vier kleine stukken, waar op *Raph. Urbinas invenit* staat.

Een Geboorte, zynde een groot stuk in de breedte, waar in het Portret van *Raphaël* als een Medailje aan een Colom hangende, waar onder gemerkt staat *R. Urbin p. Corn. Bloemaert sc.*

Het zelve stuk zonder Medailje is gegraveert door

door *Gio. B. Franco* of *Franceschi*, die het zelve opgedraagen heeft, enz. Ook heeft hy een stuk van de zuivering of offering van de Maagd Maria in den Tempel gesneeden.

Door onderscheidene Graveurs.

Een Beeld op Wolken, aan wien een ander een doos toereikt; dit stuk is gemerkt *L. S.* beteekenende *Lambert Suave*.

Twee Kinderen en twee Leeuwen met makander speelende: *George Pens* 1537.

De Bruiloft van Psiché; een stuk in de breedte, gemerkt *Virgilius Solis*.

Een ander Gastmaal der Goden; waar in onder andere verscheide Vrouwen, eene van welke welriekende Zalf op het hoofd van verscheidene Beeltenissen uitstort.

Een vergadering der Goden, waar in Cupido door Venus by Jupiter ingeleid word.

Een Avondmaal; een groot stuk in de breedte: in een backje staat een pint op zyn Vlaamsch gemaakt. Het zelve Avondmaal heeft *Albert Durer* ook gegraveert.

Een H. Familie met een groot verschiet. Onder andere staat Joseph aan een Venster. *Batista Angelo, Cognomento del Moro* fecit.

Een ander groot stuk in de hoogte, verbeeldende een andere H. Familie; op de voet van een Colom staat gemerkt *Raph. Urb. inv.*

De Ste Cecilia van *Raphaël* met de andere Heiligen, welke haar omringen: 't zelve is gegraveert door *Nic. le Brun* in een middelmatig stuk in de hoogte.

Een Christus door Joseph van Arimathea

728 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
ondersteund enz. ; een stuk in de hoogte. *R. Urbin. inv. Fr. Parme del. Henr. van der Borcht sc. ex Coll. Arondinel.*

Een stuk in de hoogte , zynde een Mans Beeltenis, een Papier, waar op Hebreuws schrift, in zyn hand houdende; naast hem zyn twee Kinderen enz. *R. Urb. p. in aede Sancti Augustini. Henri Goltzius sc. 1592.*

Adam Mantuano heeft het Beeltenis van eenen Jongeling gegraveert, een juk op zyne schouderen torsschende, enz.

Vier kleine Beeldjes elk op een Wapen; namentlyk een Jupiter, een Mercurius, een Mars en een Diana.

Een ander stuk, waar in onder andere twee Cupido's in de Lugt, een stuk van een Boom draagende.

Een stuk, verbeeldende Slaaven die ontscheept en by den Paus geleid worden, welke haar ontslaat: hier op is geen Graveurs naam.

Aeneas Vicus heeft het gevegt der Centauren en Lapithen gegraveert, een stuk in de breedte.

Een zittende Maagd, het Kind Jesus naast haar zyde staande enz. ; een groot stuk in de hoogte.

Een doode Christus op zyn Graf door Joseph van Arimathea ondersteunt wordende.

De drie Maria's enz.; op den voorgrond is een groote Tooren, op de wyze van een Grafsteede en boven aan staat een R en onder *Aeneas Vicus Parmensis 1543.*

De overwinningen van Jupiter op de Reusen behaald; een groot stuk in 't breed, gemerkt *Ant. Laffrery Sequanis Formis.*

Een

Een Geboorte; een groot stuk in de breedte, waar in een Herder, welke een Lam op zyne schouderen draagd. B. F. V. F. beteekenende *Batista Franco Venetus fecit.*

Moses op den Rotz slaande.

Een ander groot stuk in de breedte, verbeeldende de plegtigheid van de Zeegening van een klein Beeld door den Paus.

Nog een ander stuk in de breedte, zynde een Bacchenaal, waar in een Bacchus op een Pedestal.

Twee onderscheide Friefen, zynde de eene een Vergadering en de andere een Gastmaal der Goden. *Fr. Paria incidit.* Tusschen deeze en die van *Virgilius Solis* is weinig onderscheid.

Jac. B. B. heeft na *Raphaël* het gezigt van Jacob gegraveert; een stuk in de breedte.

De wonderbaare geneezing van den Kreupelen door St. Petrus en St. Joannes.

Martin Rosa Sebenzannus, Anno 1538, heeft het stuk genaamd het *Quo Vadis* gegraveert.

Christus in den voorhof der Helle, zyn hand aan een oud Man toerykende. *Raph. inv. Nic. Béatricius fecit.*

Een stuk van de Verryzenis Christi.

De Verheerlyking op den Berg.

Joseph zyne Droomen verhaalende.

Een Magdalena, Ste. Barbera, St. Sebastianus en St. Rochus; vier stukken van even gelyke groote, alle gemerkt B.

Zes andere onderwerpen uit de Herscheppingen op gelyke wyze gemerkt; onder andere een Apollo den Draak doodende; Daphnis vervolgende de Zeegepraal van Ceres, enz.

Twee Friesen op het gevegt der Amazonen, na de Antieke Basreliëven van het Capitool.

Een ander stuk in de breedte, verbeeldende het gevegt der Daces; dit komt van de Boog van Constantinus. De Maagd Maria naar Egypten vluggende en rydende over een Brug op een Ezel, wiens toom Joseph vast houdt; een stuk in de hoogte met wit gehoogd.

Een Maagd ten voeten uit, het Kind Jeshu aan de eene zyde staande, 't geen zy vast houdt; aan de andere zyde staat de kleine St. Joannes enz; een groot stuk in de hoogte, opgedraagen door Nicolaus Verdura Sinariensis, Priester, by wien het Origineel van *Raphaël* was.

De Visvangst Petri, op den voorgrond zyn drie Kraanvogels. *Raph. inv. Cornelis Met. sc.*

Het zelve onderwerp in de breedte en veel grooter; op den voorgrond zyn twee zittende Vrouwen in de plaats van Vogelen.

Om deeze Catalogus niet verdrietig te doen zyn, zal ik in geen omstandige beschryving treden van al 't geen de Franschen na dien grooten Meester gegraveert hebben, wiens stukken de Graveurs van zyn tyd reeds gesneden hadden. Niettemin zal ik zeggen, dat 'er zeeventien genommerde stukken zyn, de Titel 'er onder begreepen, te weeten, de Grotesco's der Logies van het Vaticaan door *Raph. Fr. de la Guerriere*, Schilder des Konings, *del & sc.* Dit heeft hy opgedraagen aan den heer Eduard Jaback; alle de stukken zyn Montans en het laatste bestaat in twee fraaye Friesen tot Ornamenten.

Drie andere stukken in de hoogte en boven rond toeloopende, zynde Grotesco's door

Raphaël in het Pauffelyk Paleis en in de Gallery der Pauſen in het Vaticaan geſchildert. Deeze drie ſtukken zyn gemerkt *M. L. cum Privileg.*

Mofes op den Rotzſteen ſlaande; een groot ſtuk in de breedte.

Remigius Wibert heeft van *Raphaël* vier midmelmaatige ſtukken in de hoogte geſneeden; namentlyk Salomons Oordeel, Adam door Eva verleid, Marſyas gereed om gevild te werden, een Vrouw boven een Waereldkloot, welke zy aanziet en twee Kinderen aan haare zyde, houdende elk een Boek in haar hand.

François Perier heeft na *Raphaël* geſneeden het Boek der Driehoeken in tien ſtukken; ook het Gaſtmaal der Goden, en veertien zittende Vrouwen, welke Deugden verbeelden.

Nicolaas Pittau heeft een Maagd Maria geſneeden.

Pierre Brebiette heeft te Romē een H. Familie in 't groot gegraveert; het Kind Jeſus legt op de wieg en St. Joannes ſchynt 'er op te willen klimmen, St. Joſeph ſtaat in den agtergrond met de zyde teegen een Antieke Vaas.

Attila verſchrikt, aan den Opperprieſter toeftaande het geen hy van hem eiſcht. Dit ſtuk is in de breedte en van boven rond toeloopende. Opedraagen aan den Graaf van Bethune. *R. Urb. p. ſ. Bernard ſc.*

Een andere Attila, Romē gaande beleegeren enz.; een groot ſtuk in de breedte, zonder de naam van den Graveur.

Guillaume Chateau heeft de vier Propheeten gegraveert; namentlyk Daniel, David, Jonas
en

732 *Konst-Cabinet der Bouw-Schilder-*
en Habacuk; een groot stuk in de breedte.
Ook

Een zittende Maagd met het Kind Jesus, een Roos in zyn hand houdende, enz.

François Poilly, heeft drie onderscheidene H. Maagden gegraveert. De eene met het Kind Jesus en St. Joannes zittende, is ook door *Gil. les Sadeler* en door *Peter van Schuppen* gegraveert.

Hy heeft ook het gezigt van Ezechiël gegraveert; een groot stuk in de hoogte, waar in een fraai Landschap gezien word. Onder aan staat gemerkt *G. Errard del. Fr. Poilly sc.*

Een knielende Maagd Maria met een Kroon op haar hoofd, het Kind Jesus ontdekkende, en de kleine St. Joannes by haar: onder aan is een Wapen. Dit stuk is in de hoogte. *Fr. Poilly sc.*

Een zittende Maagd, het Kind Jesus aan den eene kant en aan de andere St. Joannes, welke malkander liefkoozen; St. Elizabeth op haare kniën, welke St. Joannes tegen houd: in dit stuk is een Landschap. *Fr. Poilly sc.*

Jean Lensant heeft ook na *Raphaël* een Maagd halver Lyf gegraveert; als meede een Christus in zyne jonge Jaaren halver Lyf, zonder handen. *Raph. inv.*: dit stuk ziet teegen een Maagd, door *il Fridio* geschildert.

Jean Langlois heeft te Romen op de Academie zynde gegraveert een St. Lucas, welke de Maagd Maria uitschilderd, na een Tafereel van *Raphaël*, het welk hy aan de Academie ver-eerd had. Deeze Prent is de hoogte van een half Blad, en opgedraagen aan den heer Colbert. De heer *Errard* heeft de Plaat te Romen
doen

doen blyven. Dezelve Graveur heeft te Venetien veele werken uitgevoerd, en een meenigte Antieke en andere Beelden.

Gerard Audran heeft veertien stukken gesneden, verbeeldende verscheide Kinderen door *Raphaël* in het Paleis van Chigi te Romem geschildert.

Een klein stukje, verbeeldende een slaapend Mensch door drie Duivels geslaagen wordende.

Tien Bladen Antieke Basreliëven na de Teekeningen van *Raphaël*, *Julio Romano* en andere.

Dertien zinspreukige Beelden van Deugden door *Raphaël* in het Vaticaan geschildert: dit zyn Prenten in de hoogte, met Beelden ten voeten uit. *Gerard Audran sc.*

De Ridder *Edelinck* heeft ook het stuk gegraveert, 't welk by uitneementheid de H. Familie van *Raphaël* genaamd word: onder aanziet men het Wapen van den heer Colbert. Vermits dit een der voornaamste stukken van dien Graveur is, worden de eerste drukken door de Liefhebbers zeer greechtig gezogt.

Gilles Rousselet heeft ook het zelve stuk, dog wat grooter gesneden.

Michael Natalis heeft het zelve meede gegraveert.

Virgilius Solis onder de kleine Meesters heeft het ook gesneden.

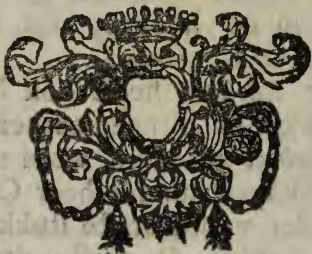
De St. Margareta van *Raphaël* is ook door *Gilles Rousselet* gegraveert, en *Philip Thomassin* had het zelve reeds te vooren Anno 1589 gesneden.

Hy heeft ook gegraveert het Mirakel van den

734 *Konst-Cabinet der Bouw- Schilder-*
den Brand door de Gebeden van St. Gre-
gorius gebluscht; een groot stuk in de breed-
te.

Rouffelet heeft insgelyks een stuk in de rond-
te gegraveert, verbeeldende een Maagd Maria
tegen een Boom zittende, het Kind Jesus hou-
dende, aan wien St. Joseph met zyn eene knie op
de aarde Bloemen geeft. Het stuk is gemerkt
1656.

E I N D E.

B L A D.

BLADWYZER

*Der voornaamste zaaken en van de beroemdste
Schilders, Beeldhouwers en Graveurs,
beneevens hunne werken in dit II. Deel
voorkoomende.*

De werken der Hoogduitse, Neederlandse en Hollandse Meesters, die eenige roem verkreegen hebben, als *Huibert van Eyck* en *Jan van Brugge* Bladz. 6. *Joost van Gent*, *Huig van Antwerpen* en *Quintyn Massys*. 8. de werkzaamheid zyner liefde-handel, 9. zyne Werken, 10. Beschryving van een Schilderye in 't Professien-huis der Jesuiten te Parys, 11. *Joost van Cleef* en *Dirk van Haarlem*, 12. *Jeronimus du Bois* of *Bochio* en *Jan Mostaart*, 13. *Joachim Dionatenci* of *Joachim Patinier*, en *Rogier van Brussel* of *van der Weyde*, 14. *Hendrik de Bles* of *Blesio* en *Bernard van Brussel* of *Bernard van Orley*, 15. *Michiel Coxie* of *Coxius* en *Joannes Mabuso* of *Jan van Manteuge*, 16. *Pieter Koek*, 17. *Jan Mayo* of *Vermeyen*, 19. *Jan Schoorel*, 20. *Antoni de Moor*, 22. *Adam van Noort* en *Marten Heemskerk*, 24. *Adam Willaarts*, *Joseph Heyns* en *Lambert Lomburt*, 25. *Guillielmo Cayo*, 26. *François Floris* of *Frans Floris*, 27. *Antoni van Monifort* *Blockland* en *Pieter Breugel*, bygenaamt *de oude Breugel*, 29. *Jan Breugel*, zyn Zoon, of *de jonge Breugelen* *Michel Coxie* of *Coxius*, 31. *Jan Kalkar*, 32. *Diderick Barendsz* en *Jan Dach*, 33. *Arnoud Mytens* en *Maarten de Vos*, 34. *Wenceslaus Coubergher*, 35. *Jan Ab Asch*, *Pieter Isach* en *Jacobus Francart*, 37. *Anna Francisca de Bruin*, 38. *Mattheus* en *Paulus Bril*, 39. *Hendrik Cornelis Vroom*, 40. *Bartholomeus Spranger*, 43 en volgende. *Michiel Jan Miereveld* en *Abraham Bloemaerd*, 47. *Gerard Hondhorst*, 48. *Cor-*
ne-

- nelis *Janssen* en *Nicolaas Knupfer*, 49. *Peter Candi- de*, *Pieter Dankerts de Ry* en *Otto van Veen* of *Octavius Venius*, 50. *Leonard Bramer*, *Leonard van Heyl*, *Daniel van Heyl* en *Jan Baptist van Heyl*, 52. *Pieter van Lint*, 53.
- Petrus Paulus Rubbens*, 53. zyne werken, 55. byzonderheeden zyns leevens, 56 en volgende. Zyn dood, 59. Discipelen, *ibid.* Gevoelens over zyne werken, *ibid.* en volgende. *François Wouters*, 60. *Erasmus Quellinus*, *Jan van Hoeck* en *Antoni van Dyk*, 61. Werken van *van Dyk*, *ibidem* en volgende. zyn dood, 66. *Remy en Hanneman*, zyne Discipelen, 67. *Lely*, *Jan Cossiers*, *Deodatus Delmonte*, *Pieter Cornelis Dirks* en *Christoffel Schovaarts*, 67. *Marten Rykaard* en *Abraham Janssens*, 68.
- Cornelis Schut* en *Theodorus Rombouts*, 69. *Jacobus Jordans*, 70. *Cornelis Engelbert*, *Lucas Cornelisz*, *Abraham Diepenbeek* en *Cornelis de Heem*, 71. *Frans Hals* en *Adriaan Brouwer*, 72. *Adriaan van Ostade* en *Gerard Segers*, 74. *Daniel Segers*, 76. *Gasperd de Krayer*, 77.
- Jan Torrense* of *Joannes Torrentius* en *Balthazar Gerbier*, 78. *Thomas Wilbrods Boffaart*, 79. *Pieter Snoefs*, Vader en Zoon, *Hendrik Sternwyk*, Vader en Zoon en *Staben*, 80. *Vrains*, *Ferdinand Elle*, *Judocus de Momper*, *Agostino Tasso* en *Jan Rottenhamer*, 81. *Manchole*, *Judas Judocus van Winghen*, *Jacob Backer*, *David Rykaart* en *Adam Elsheimer*, 82. *Jaques Ervest*, *Christiaan Queborn*, *Theodorus Bernard* en *Gerard van Leyden*, 83. *Pieter le Long*, *Bonaventura Peckter*, *Jan van Kleef*, *Michiel Coxi* en *Jan Bol*, 84. *Pieter Pourbus*, *George Hoefnagel* en *Roland Savery*, 85. *Jan van Hoey* en *Ambrosius du Bois* of *van den Bosch*, 86. *Jan Stradan*, 87. *Gerard Dou* en *Frans van Mieris*, 88.
- Cornelis Poelenburg* en *Pieter van Laar*, bygenaamd *Bamboots*, 89. *Jan Both* en *Hendrik*, zyn Broeder, *Jan Bylaard*, *Gasper de Witte*, *Pieter de Witte* en *Thomas Jan Hufson*, 90. *De kleine Mozes*, *van Baalen*, *Olivier van Londen*, *Cowper* en *David Teniers*, 91. *David Beck*, *Wolfard*, *van Mole*, *Louis Consyn*, by-

bygenaamd *Gentili*, *Wouwerman*, *Snyders* (en van *Boeckel*, 92. *Jan Vanes*, *Nicasius*, *Wildens*, *Bartholomeus Breenberg*, *Affelyn*, bygenaamd *Crabbetje* en *Francisque Milet*, 93 en volgende.

François van der Meulen, 96 en volgende. zyn dood 98. Uitlegging van de Plaat, aanwyzende de Characters van eenige Italiaanse Graveurs, 102.

Merken van eenige andere Italiaanse Schilders en Plaatsnyders, 105.

Uitlegging van de Plaat der merken van eenige Nederlandse Prenten, 108.

Merken van andere Nederlandse Schilders en Plaatsnyders, 111.

Werken van *Claude Mellan*; namentlyk, Geestelyke stukken, 114 en volgende. Verscheide andere Geestelyke onderwerpen, 117 en volgende. Portretten 123 en volgende. Andere Portretten tot Geestelyke Historien, 131. Onderwerpen van Theses, 132. Zinnebeeldige en Historische stukken, 133 en volgende. Verhaal der Beelden van de Gallerye van Justinianus in de Werken van *Mellan*, 138 en volgende. Verhaal der Antieke Statue- en Borstbeelden door den zelve tot het Cabinet des Konings van Vrankryk gegraveert, 140. item een verhaal der Antieke Stand- en Borstbeelden in 't zelve Cabinet door den heer *Baudet* gegraveert, 141. item van verscheide andere stukken, die in de Catalogus van het Cabinet des Konings niet gevonden worden, 142. Tytelplaten en anderé kleine Boek-versierselen van de hand van *Mellan*, 143 en volgende.

Werken van *Tempesta*, 149. Geestelyke stukken zo uit het Oude Testament als andere, 150 en volgende. Herscheppingen en andere onderwerpen, 154. Zinnebeeldige en Historische stukken, 156. Veldslagen en Zeegepraalen, 158 en volgende. Landschappen en Jagten, 160. Cavalcades, snaakse Koppen en andere, 163 en volgende. Tytelplaten van Boeken, 165.

Werken van *Willem Baur*, Schilder des Keizers, 166. Stukken door hem zelfs geëft, *ibid.* item na hem gegraveert, 167.

Werken van de *Bloemaerts* en de naamen der Meesters, na wien zy gegraveert hebben, 169 en volgende. Stukken

van het Oud Testament, 171. Historien, Raadsels, Theses en Herscheppingen, 172 en volgende. Beelden van de Gallerye van Justinianus, 179. Portretten, 180 en volgende. Landschappen, Gediertens en Snake-ryen, 183 en volgende. Tytelplaatn van Boeken, 185. Beeltenissen van Christus, de Maagd Maria en Geestelyke stukken, 186. Onderwerpen van de H. Familie, 188. Achterley verschillende H. Maagden, opgedraagen aan den Markgraaf Justiniani, en zes andere stukken tot een gevolg van nog eenige, alle tot het Pausselyk Misboek, 189. eindelyk verscheide andere Geestelyke stukken, *ibid.* en volgende.

Werken van *Jacques Callot*, 194. Geestelyke stukken, *ibid.* en volgende. Verscheide andere Geestelyke stukken, 198. Verscheide onderwerpen en Fantasiën, 200. item en onderscheidene stukken, 202. Landschappen, 203. Fantasiën, Snakeryen en Ballets of Dansen van vermomde Perzoonen, 204. Onderwerpen van den Oorlog, 206. Byzondere en afgescheiden Ooriogs-stukken, 208. Boeken en Tytelplaatn, 209. Portretten, 210.

Werken van *Stephano de la Belle*, 211. Geestelyke stukken, *ibid.* Portretten, 212. Verscheide Historie-stukken, *ibid.* Leeger-stukken van elkander afgescheiden, 213 en volgende. Zee-gezichten, 216. Landschappen, 217. Cardoesen, Ornamenten en Vaazen, 218. Fantasiën en ligte Schetsen, om te teekenen, 219. Historische verbeeldingen en andere Grotisque, 220. Tytelplaatn van Boeken, 223.

Werken van de beide *Sadelers*, 225. Portretten van byna dezelve grōote door *Gilles Sadeler*, 226. Andere grōote Portretten van den zelve, 227. Portretten door de andere *Sadelers* gesneden, 229.

Werken van *Poussyn*, 231. Namen der Graveurs, die zyne werken gesneden hebben, *ibid.* Plaatn door *Gerard Andran* en andere van dien naam na *Poussyn* gegraveert, 232. door *Gerard Edelink*, 233. Door *Etienne Picart*, *ibid.* Door *Etienne Baudet* en *Jean Pesne*, 234. Door *Guillaume Chateau* en *Guillaume Vallet*, 236. Door *Pietre del Pot*, de Juffrouwen *Stella*, *Caspar du Ghet* en *Chatillon*, 237. Door *Gilles Rousselet*, *François Chaveau* en *Jean Conway*,

238. door *Claude Mellan*, *Etienne Gantrel* en ver-
scheide andere *Graveurs*, 239 en volgende.
- Leeven van *François Primatrice*, 242. *Messer Nicolo da
Modena* en vervolg van de werken van *Primatrice*,
243 en volgende.
- Jacomo Barozzio van Vignola* en zyne werken, 245 en
volgende.
- Rosso* en zyne werken, 249 en volgende.
- Dominico de Barbieri*, 252.
- Claude Baldouin*, *Gio. Battista Bagnacavallo*, *Simon le
Roi*, *Charles* en *Thomas Dorigny*, *Louis François*,
Jean Lambert, *Charles Carmoni*, *Jean* en *Guillaume
Rondelet*, *Louis du Breuil*, *Germain Musnier*, *Bar-
tholomeus de Miniato*, *Antoine Fantose* en *Michel Ro-
chetet*, 253.
- Jean Sanson*, *Gerard Michel*, *François Clouet*, byge-
naamd *le Peintre Janet*, *Corneille du Montier*, *Tous-
sains du Breuil* en *Roger de Rogiery*, 254.
- Etienne du Perac* en *Jacob Bunel*, 255.
- David* en *Nicolaas Ponteron*, *Nicolaas Bouvriery*, *Claude*
en *Abram Halle*, *Jerome Baullery* en *Martyn
Freminet*, 256.
- François Romanelli*, *Henry Lerambert*, *Guyot*, *Jean
Cottelle*, *Louis*, *Henry* en *Charles Bobrun*, 257.
- Simon Renard*, bygenaamd *St. André*, *Varni* en *Jac-
ques Blanchard*, 258.
- Jean le Clerc* en *Charles Meslin*, bygenaamd *le Lor-
rain*, 259.
- George l'Allemand*, *la Richardiere* en *Jean Monier*,
260.
- Le Maire*, bygenaamd *le Petit*, *Jean le Maire*, gezegt
den Grooten en *Claude Gelée*, bygenaamd *le Lorrain*,
261.
- Nicolaas Poussyn* en zyne werken, 263 en volgende,
Jacques Fouquieres, 268. *Rendy*, zyn Discipel, 269.
Vervolg der werken van *Poussyn*, 270 en volgende.
Kleine uitstap wegens de *Graveurs* na *Poussyn*, 274
en volgende. Dood van *Poussyn*, 276. *Casper du
Ghet*, *ibid.* Aanmerkingen wegens de hoedanigheeden
van *Poussyn*, 276 en volgende. item op zyn *Rebecca*,
278. item op het *Tafereel*, verbeeldende de geneezing
der

der twee blinden van Jericho, 279. item op het stuk, verbeeldende het Manna reegenen, met opzigt tot de Ordonnantie, de verkiesing van de plaats, de schikking der Beelden, en 't Gezigt in 't verschiet, 280 en volgende. Zyne houding in de Coleuren met opzigt tot de welstandigheid, 282. Haare netheid, verschydenheid, overeenkomst, vermindering en gelegenheid, 283 en volgende. Van derzelve ligt en teekening, 288 en volgende. Van de evenreedigheid der Beelden met opzigt tot derzelve eigenschappen, 291. Weegens de Expreffie of uitdrukking, 292. Voorbeelden, waar in *Bassan* en *Breugel* ten dien opzichte gemist hebben, 293. *Jean Cousin*, 294. *Simon Vouet*, 295. Dood van *Vouet*, 298. Zyne Discipelen, *ibid.* Begin van de France Academie, 300. Naamen der eerste Leeden van die Academie, 301. item van de Protekteurs dier Academie, 302 en volgende. Naamen der Directeurs van de Academie van Romen, 304. Korte inhoud van de Statuten en Ordonnantien. der gemelde Academie en haare bedienden, *ibid.* en volgende. Verkiesing van den heer *le Brun* tot hoofd der Romeinsche Academie en benoeming van een Historiographus van dezelve, 308 en volgende.

De Heeren *de Charmois*, *de Ratabon* en *Schastiaan Bourdon*, 310. Werken van Bourdon en zyn dood, 321 en volgende. *Laurens de la Hire*, 313.

Jacques Sarazin, *ibid.* *Pierre Sarrazyn*, *Michel Corneille* en *François Perrier*, 315. *Eustache le Sueur* en zyne werken, 317 en volgende. Zyn dood, 320. Naspeuring van verscheide andere zyner werken, 321 en volgende. *Justus van Egmond*, *van Obstad* en *Louis du Guernier*, 324. *Alexander* en *Pierre du Guernier* en *van Mol*, 325. *Ferdinand de Vader*, *Louis Boulogne* en *Louis van der Brugge*, bygenaamd *Hanse*, 326. *Louis Tetelin Senior*, *Thomas Pinager*, *Gerard Gofin* en *Jacques Stella*, 327. Werken van *Stella*, 328 en volgende.

Antoni Bouffonnet Stella, *Philippe* en *Battiste de Champagne*. Oom en Neef, 331 en volgende. *Nicolaas Mignard*, bygenaamd van *Avignon*, 338 en volgende. *Simon François*, 341. *Jean Nocret* en *Nicolaas Loir*, 342. *Clande Vignon*, 343. *Nicolaas*, *Philippus* en *Char-*

Charlotte Vignon, Louis le Bicheur, Michel Dorigny en *Claude Audran*, 344. Aanmerkingen over de *Battles* van *Alexander* door den heer *le Brun*, 345. Vervolg der werken van *Claude Audran*, *ibid.* en volgende. *Louis Moillon, Charles le Fevre, Jacques le Fevre*, zyn Broeder, en *Jean Varin*, 347. *Charles Jean François Cheron, Henry Cheron, Etienne Migon, Nicolaas Bandesson, Jacques Bailly, Pierre Antoine le Moine* en *Mattheus van Plettenburg*, bygenaamd *Plattenberg*, 348. *Michel Lans, Pierre Popelier, Nicolaas du Moutier, Noël Quellerier, Antoine Barthelemi, Jacques Gervaise, Jean Blanchard, Anthoine Matthius, Parmentier, Louis Gessé, François Marie Boursoune* en *Georges Charmeton*, 349. *Equeman, Nicasius, Louis* en *Mattheus le Nain* en *Jacobus van Loo*, 350. De *Plaatsnyders*. *Simon Guillain*, *ibid.* *François* en *Michel Anguier*, 351. *Martyn des Jardins*, 352. *Jacques Sarazin*, 354. *Philippus Buyster* en *Louis Leraumbert*, 355. *Gerard van Obstal, Gilles Guerin* en *Nicolaas le Gendre*, 356. *Tbibaut Poissant, Gaspard* en *Balthazar de Marsy*, 357. Aanmerkingen over de *Grotten van Versailles*, 357 en volgende. *Gerard Leonard Errard, Louis Hutinot* en *le Comte van Boulogne*, 359. *Matthias Lespagnandel* en *Etienne l'Hongre*, 360. *Buret, l'Aveugle* of de *blinde*, 361. *Lofwaarde* en *konstige Vrouwen*. *Mejuffrouwen Catharina du Chemin*, *Gemalin van den heer Girardon*, 362. *Magdalaine Herault*, *Gemalin van den heer Coypel* en *Antoinette Herault*, *Weduwe van den heer Chateau*, 363. *Claudine* en *Francoise Bouffonnet Stella*, *Zusters van den heer Stella*, 364. *Andere Schilders*. *Charles Alphonse du Fresnoy*, 365. *Lé Fevre* van *Venetien, Francard, la Fleur* en *Patzel*, 366. *Cottelle, Damoiselet Collaudon, de Campes, Blein, Lusse, Armand Zwaneveld, Routard, le Comte van Aix, Jean Michel Picard, Petit* en *Bordier, Henri Toutin, Nicolaus Robert, Coulon* en *Blancheri*, 367. *Charles le Brun*, 368. *Zyne werken* en *leevensbeschryving*, 369 en volgende. *Zyn dood*, 380. *Pierre Mignard* *zyne werken* en *aanmerkingen* over *dezelve*, 383 en volgende. *Zyn dood*, 388.

Naamlyst van eenige beroemde buitenlandse Schilders,
Pietro della Francesca van Florence, 389. *Lucas Signorelli*, *Lorentino Dangelo Arezino*, *Gentili da Fabriano*, *Lorenzo Costa*, een Ferrarces, *Hercule da Ferrara*, *Dosse en Soggi*, Discipel van *Perugyn*, 390. *Francisco Turbido*, bygenaamt *de Moor*, *Leonardo Corona*, *Sebastiano Massoni*, *Sancta Croce*, *Toussaint Perranda*, de Ridder *Liberi* en *Luca Signorelli*, 391. *Gaudence*, de *Doffo's* van Ferrare, *Bernazano* van Milaan en *Cesar de Cesto*, 392. *Sandro Boticello*, *Andrea Cosimo* en *Mortuo de Feltro*, *Bartholomeo de Bagna Cavallo*, *Richard van Bresse*, *Bertusio*, *Antonia Pinelli*, zyn Gemalin, *Catharina de Vigriclarice* en *Plantilla Nelli*, beide Geestelyke Dogters, 393.
Lorenzo Lotto, *Antonio Aliense*, *Francisco Monsegnori*, *Granacci*, de Ridder *Passignano*, *Julio Licinio*, bygenaamt *Pardenone Junior* en *Leonard le Limosin*, 394. *Benvenuto Garofalo*, *Jeronimo da Carpi*, *Lavinia Fontana*, *Lorenzino* van Bologne, en *Frederico Barrochio*, 395. *Francisco Vanni*, 396. *Pasqualini della Marca*, *Luigi Leo Paduano*, *Francisco Paduano*, zyn Zoon, *Luigi Cangiage*, *Damiano da Bergamo* en *Horatio Gentileschi*, 397. *Boulanger*, een Fransman, *Cleante* en *Velasco* Spanjaarden, *Bartholomeo de San Marco*, een ander Schilder, die zyne stukken met een Steenuil teekende, *Dominico* en *Mattheo Bourbon* en *Salvator Rosa*, bygenaamt *Salvatoriel*, 398. De Ridder *Calabrase*, *Mario del Fiori*, *Mariot* en *Bopsom*, *Baptiste Monnoye*, *Michel del Campidoglio*, *Labrador* en *de Somme*, *Jacobus Ligorius Fioravente* en *de Maltheezzer*, 399. *San Martino da Bologna*, *Jeronimo Trevisi*, *Lorenzo Dicredi*, *Gio Antonio Sogliavi*, *Benedetto*, *Francisco Bigio*, *Rudolphe Ghirlanday*, *Dominico Fontana da Meli* en *Mattheo Zaccolino*, 400. *Benedetto* of *Gio Benedetto Chatillon*, *Vazude*, een Romein, *Montegne* van Venetien, *Pirrho Ligorio*, van Napels, 401. *Simon*, bygenaamt *het Crucifix* en *Georgio Vasari*, 402. de Ridder *Carlo Ridolphi*, *Jacomo Picino* en *Peregrino Tebaldi*, 403. *Dominico Tebaldi*, *Dominico Feti*, een Romein, *Alezzandro Casolar*, *Nicolan* en *Antonio della Pomeransie*, 404. *Archangelo*
 en

en *Ventura Salimbeni*, bygenaamt *Bevilacqua*, *Sebastiano Fulvius*, *Philippe Dangeli*, bygenaamt *Napolitaan*, *Alexandro Veroneze* van Genua, *Francisco Grimaldi* en *Margariton*, 405. *Penni* en *Lucas*, gebroeders, *Leo Battista Alberti*, *Michaël Angelo Gourgonini*, *Boelen* en *Hendrik Goudt*, 406. *Montbeillard*, *Dominico da Barbieri*, *Jacob Sementa*, *Jean Mielo*, *Carel Vermander*, *Galle*, *Velut*, *Gribelin*, *Strezor* en *Justus van Egmond*, 407. *Du Buiffon*, *de Saillans*, *Ambroise Feydeau*, *Guenaud*, *François Courde*, *Dunstan*, *Claude François*, bygenaamt *Frater Lucas*, alle Geestelyken, 408. De werken van den laatstgenoemde, 409. Zyn dood, 410.

Naamlyst van verscheide Meesters, die zeedert het midden der laatste tot in 't begin deezer Eeuw te *Roouen* met roem gearbeid hebben. *Carlo Maratti*, *ibid.* *Hiacinto Brandi*, *Ciro Ferro*, *Philippo Lauro*, *Perusino* en *Galestruccio*, *Carlo Casio*, *le Maire*, bygenaamt *le Petit*, *le Vieux*, *Chevineau*, *Courtin*, bygenaamt *le Bourgignon*, *le Morandi*, *Pietro del Po*, *Baccicio*, *Andrea Falconi*, *Francisco Grimaldi*, *Silviouche* en *Jordani*, ook *Luca fo Presto* geheeten, *Michel Spadaro*, *Gaspar Netscher*, *Breugel*, een *Vlaminger*, *Breugel*, bygenaamt *de Fluweele*, *Savary*, *Sebastiaan Bombel*, *Signani* en *Spirinx*, 412. *Raimond la Fage*, 413. Zyne Werken, 414. Zyn dood en de stukken, die de heer *Croizat* na zyn teekeningen heeft doen graveeren, 415. Uitslap vervattende de volgende beroemde Schilders en Beeldhouwers van *Toulouse*, als *Tournier* en *Chalette*, Schilders, 416. *Nicolaas Bachelier*, een uitmuntend Beeldhouwer, 417. Zyne Werken, 418. *J. Falque*, *de Quenels*, *Sevin* en *la Fabrique*, 419.

Giovanni Lorenzo, genaamt de Ridder *Bernini*, 420. Zyne Werken, 421 en volgende. Zyn reize na *Vrankryk*, 423. De zittende *Maagd Maria*, die hy voor de ongeschoeide *Carmeliten* gehouden heeft, 424. Zyn dood, 425. Zyn *Character*, *ibid.* en volgende. *Baccio Bandanelli*, *Lombart*, *Donatelle*, *Jean Todesque* en *François Quesnoy*, Beeldhouwer, 427. *Geret* en *Simon Faillot*, 428. *Hubert Faillot*, zyn Broeder, 429. De Ridder *Alexandro l'Argardo*, *ibid.* *Hercules Ferrette* en

Brunelli, zyne Discipelen, 430. *Pierre Puget* van Marseille, een uitmuntend Beeldhouwer, goed Schilder en Architect, *ibid.* Zyne werken zo Beeldhouwerij, Schilderijen, als marmere stukken te Versailles, 431 en volgende. Zyn dood, 438. *Le Fevre*, van Antwerpen, *Bistel*, *André Houzeau*, *Michel la Perdrix*, *Fremery* en *Jean Drouilly*, *ibid.* *Jean Baptiste Guilmermin*, 439.

Beschryving der Schilderijen, het Beeldhouw-werk en de Prenten in de Maand September 1699 in de groote Gallery van de Louvre ten toon gestelt, van Bladz. 441 tot 462. Item van de Schilderijen, die de groote Zaal der Paters Jesuiten van het Professien-huis van Parys versieren, Bladz. 462 en volgende.

Verhandeling van de Plaatsnykunde, waar in achterevolgende van het leeven en de werken der beroemdste Plaatsnyders gesproken word, 466. Uitlegging van het woord *Estampe* of Prent, *ibid.* Van 't graveeren op Metaal en in eedele Gesteeentens, *ibid.* *Giovanni da Cassel*, *Mattheo del Nasaro* en *Valerio Vincentino*, 467. *Luigi Anichini*, *Maso Finiguerra*, vinder der Plaatsnykunde, *Baccio Bandanelli*, *Sandro Boticelli* en *Andrea Mantegna*, 468. *Martin*, Schilder van Antwerpen, *Albert Durer*, *Marc Antonio Bolognese* of *Raimondi*, bygenaamt *Franci*, 469 en volgende. *Silvester* van Ravenna of *Ravignano*, *Agostino Veneiano*, *Julio Bonazzone*, *Hugo da Carpi* en *Baltazar Peruzzi*, 473. *Antonio di Trente*, *Francisco Parmesano*, *Jeronimus Koek*, *Battista* van Venetien of *Battista Franco* en *Jacomo Caraglio* van Bologna, 474. *Israël Martinus Schon*, *Tudescas*, de zogenaamde Meesters met de Kandelaars, *Martin Ruotta Sebenzanus* en *Aeneas Vicus* van Parma, 475. *Cornelis Cort*, *Cherubin Albert*, *Dominico Bariere*, *Gaspard du Ghet*, *Nicolaas de la Fleur* en *Petrus Sanctus Bartholus* of *Pietro Santo*, 477. *Bernardinus Capitellius*, *Melchior Girardini du Perac*, *Raphel Schiaminose*, *Philippus Thomassin* en *Nicolaas Chiperon*, 478. *Remigio Cantagallina*, *Francisco il Valesio*, *Valerianus Regnartius*, *Bartholomeus Coriolanus*, *Pierre Woeriot*, *Nicolaas de la Casa*, *Agostino Metelli*, *J. Battista de Cavallieris* en *Agostino Veneiano van Masis*, 479. *Fab-*
da,

da, van Ostade, Gouth, de Wilde, Lievens, Vischer, Waterloo, Etienne de Losne, George l'Allemand, Theodorus van Thulden, Petrus de Fode, Etienne du Perac, le Petit Bernard, eigentlyk le Petit Albert, Etienne de Rivierre, Crache, George, Volant, Maupin, Duval, Graffart, la Roulliere en Jean Papillon, 480. le Sueur en Vincent le Sueur, zyn Zoon, 481.

Middel tot het maken van Vernis, om te Etzen, 482 en volgende. Item om sterk-water te maken, 486. Villamena, Guido, Carlo Casio, François Tortebat en Sixto Badalocchio, *ibid.* Jacomo Antonio Stephanonius, Annibal Carraccio, Agostino Carraccio, Frederico Barocchio, Battista Fontana, Julio en Dominico Fontana, 487. Gio. Battista Mantuano, Diana, zyne Dochter en Andreo Mantuano, 488. Adam Mantuano, Julio Bonazone, Andrea en Benedetto Mantegna, Petrus en Jacobus Stephanonius, 489. Cherubino Alberti, Gio. Battista de Cavalleriis, Raphaël Guido da Toscane en Antonio Corregio, 490. Coriolanus, Gio. Maggi, Leonardo en Isabella Parasoli, Antonio Laffreri, Thomas Barlacchi, Battista, Schilder, Vincentino en Battista del Moro en Jeronimus Koek, 491. Battista Franco, Gio. Jacq. Caraglio, Æneas Vicus, Nicolaes Beatrix, Antonio Labbacco en Franc. Bastiano, 492. Battista Bonacina, Claude Lorrain, de Ridder Borghese Guidot, Horatio Bruni, Christian Sas, Raphaël Guidi, Andrea de Ancona, Andreas Baccius, Conrad Dissipode, David Wolkestein, Theodorus Galle en Jan Stradannus, 493.

Salomon de Caus, Isaac de Caus, Jacques Besson, Pompeus, Simon Hutters, Joachim Meyer en Welfer Reblingen, 494. Boeken, Prenten, Landkaerten en andere stukken door verscheidene Meesters gedrukt, gesneden en uitgegeeven van 495 tot 506 beide inclus. Verscheide Nederlandse en andere Meesters als Jacobus Dach, Jacob Heyntsz, Joost van Wingen, Pierre Candide, Fredrik Zufris, Jan Muller en Bartholomeus Spranger, 507. Theodorus Kruger, Jan Saenredam, Lucas Vosterman, Frans Floor of Franciscus Florus en Petrus de Fode, 508. Jean Battiste Barbe, Adam Elsheimer, Joan Rottenhamer, Matthias Ka-

ger, *Jonas Suyderhoef, J. van de Velde en Cornelis Visscher, 509. Jan Visscher, Danker Dankers, Abraham en Cornelis Bloemaert, Vader en Zoon, Lucas en Wolfgang Kilian, Jacobus en Theodorus Matthan, 510.*

*Marten de Vos, Cornelis, Theodorus, Philippus en Cornelis Galle Junior, Pieter Breugel, Cornelis Schut en Marten Heemskerk, 511. Nicolaes Bruin en Antony Waterlo, 512. Verscheide onderwerpen van Visschen en andere Dieren, ibid. Lykstatien en Geestelyke stukken, 513 en volgende. Boeken van Architectuurwerk, 515 en volgende. De Justiniaense Gallerye, 519. De Ruinen van Romem, ibid. en volgende. Een groot getal der compleete werken van verscheide Meesters, beginnende met *Albert Durer* 520 en volgende. Van *Julio Romano* en *Balthazar Peruzzi*, 524. *Dominico Beccafumi, Frederico Barrochio, Giacomo Tintoret, Paul Veronese* en *François Salviati*, 525. *Francisco Primatrice, Lambert Lombart, Lucas Penni, Cornelis Busch of Bosch, Gio Francisco Valesio*, bygenaamt *Il Valesio, Casar Bassanus, Augustinus Parisinus* en *Titiano*, 526.*

Van *Franciscus Vanius, Salvator Rosa, Polidoor Caravagio, Joseph Pin* of den Ridder *Joseph Arpinas, Lucas Ciamberlanus da Urbino, Aeneas Vicus* en *Paulo Farinato da Verona*, 527. *Bernardino Capitelli da Sienna, Dominikyn van Bologne, Castiglione Genovese, Guido Rbeni, Raphaël schiaminose, Guerchini* of *Gio. Franc. Barberius Centensis* en *Rosso*, 528. *Joseph da Rivera*, bygenaamt *Spanjolet, Odoardo Fialetti, Poliphilis Giancarli, Agostino Metelli, Jacinto Gemignani da Pistoya, Don Julio Clovio, Raphaël Mota de Reggio, Ventura Salembeni, Horatius Samachinus* en *Laurentius Samachinus Bononiensis*, 529. *Martin Rota Sibinicensis*, de Ridder *Jacques Belange, Jeremie Falk, Camille Grassico, Jacobus en Theodorus van Merlen* en *Pieter Soutman*, 530.

Boeken en verhandelingen over het Leeven der Schilders en de Schilderkonst, 531 en volgende. Item over de Bloemen en Plantgewaschen, 533 en volgende. Van de verscheide Kleedingen der Natien, 535. Van de

ver-

verleedene Plegtigheeden *ibid.* en volgende. De fraaye Prentkonst, die de Abt *de Marolles* bezat, 537 en volgende. Vervolg van de verscheide Graveurs. 538. Item van Portretten, 539 en volgende. Plaatsfnyders die na de werken der Franse Schilders gegraveert hebben, als na *Simon Vouet*, 545. *Aupin Vouet*, *Philippe de Champagne*, *Laurens de la Hire*, *Jacques Blanchard*, *Claude Vignon*, *Nicolaes Prevost*, *Euthacius le Sueur* en *Sebastiaen Bourdon*. 546. Voorts na *Simon François*, *Charles Errard*, *Ferdinadelli*, *Louis Ferdinand*, *Louis Testelin*, *Nicolaes Loir* en *Michel Corneille*, 547. Wyders na *Pierre Brebiette*, *Charles le Brun*, *Pierre Mignard*, *Nicolaes Mignard*, *Jacques Sarrazin*, *Jacques Bunel* en *Robert Picon*, 548. na *Martin Freminet*, *Toussaint du Breuil*, *Isaye Fournier*, *François Pourbus*, *Jean Boucher*, *Pierre Biard*, *Antoni Caron*, *Nicolaes de la Faye*, de Prins *Robert*, de Abt *de Pons Chateau* en *Messire Philibert Jean de Filhet de la Curée* en andere 549 en volgende.

Omstandig onderzoek der Graveurs en vertoog over derzelyer Werken. 552. *Albert Durer* en zyne Werken, *ibid.* en volgende. Zyn Boek van de Proportien, 555. Geleegenheid by welke de Keizer *Maximiliaan de I.* hem een Wapen gaf, 556. Zyn dood, *ibid.* Gevoelens over zyne werken 557. Vertoog over de Proportien, 558.

Lucas van Leyden, Schilder en Plaatsfnyder, *ibid.* Vervolg van zyn leeven en werken, 559 en volgende. Zyn dood, 562. *Cornelis Engelbert*, *ibid.* *Joannes Holbenius* of *Holbein*, 563. Zyn werken, 564. Zyn dood, 565. *Christoffel Amberger*, *ibid.* *Tobius Stimmer* en *Hendrik Aldegraef*, 566. *Hendrik Goltzius* en *Theodorus Corenbert*, 567. Werken van *Corenbert*, 568. Zyn dood, 569. Vertoog over de werken der Plaatsfnyders, als van *Martyn*, een Nederlands Schilder, 570. Van *Albert Durer*, *ibid.* Van *Lucas van Leyden*, 571 en volgende. Van *Pietro Testa*, 573. Van *Michel Miereveld*, Schilder en Plaatsfnyder, 574. *Rembrand van Rbyn*, Schilder en Plaatsfnyder, zyn werken, 575. Zyn dood 576. *J. G. van Vlied*, *ibid.*

Verhoog weegens de voornaamste Prenten verbeeldende Portretten, 577. Item verbeeldende Tornoyspeelen, Blyspeelen, Cavalcades, Italiaanse en andere Thefes, afbeeldingen van de Maagd Maria, Lykstatien, Catafalque, Graffschriften en andere diergelyke onderwerpen, Scheepen, Zee-stukken en Beeltenissen te Paard, 578. item Vaazen, Ornamenten en Grotesco's, Friesen en Ornamenten van Architectuur, Militaire Exercitien en Moorden, Zilvermits- en ingeleid werk, als ook voor Zwaartveegers, Arquebusiers en Slootemaakers, 579. Voorts voor Ingenieurs, tot Cardoefen, Rollen, Linten, Zilvermits- en Borduurwerk, Antieke Ruinen, tot Borduer- en Kantwerken en Compartimenten, Tuinsieraaden, Bloemperken enz., 580. Verbeeldingen van de Metamorphosis of Herscheppingen van *Ovidius*, Gediertens, Fonteynen en Landschappen, 581.

Getallen der stukken eenerley voorwerp verbeeldende door verscheide Meesters gegraveert en by den Abt *de Marolles* bezeeten, 582. Als meede van *Raphaël* en *Michel Angelo Buonarotta*, 583. *Marc Antonio da Bologna*, *Agostino Veneziano*, *Silvester de Ravenna* en *Meatricius Lottharingius*, 584. Van *Andrea Mantegna*, *Lambertus Suavius*, *Pietro de Portonna* en *Hendrik Goltzius*, 585. *Jacques* en *Theodoor Mathan*, *Jan Saenredam* en *Albert Durer*, 586. *Lucas van Leyden*, 587. *Mutheus Merian*, *Joseph a Ribera*, *Lucas* en *Wolfgang Kilian*, *Abraham Diepenbeek* en *Hendrik van Borcht*, 588. *Pieter van der Borcht*, *Feronimus*, *Antonius* en *Joannes Wierix*, *Charles de Mallery* en *Joan Theodorus de Bry*, 589. *Jan de Bye*, *Etienne de Losne*, *Jacques Grandhomme*, *Reinier Zeeman*, *Dominicus Costodis*, *Villamena*, *Richard Collyns* en *Valdor*, 590. *Andries Both*, *Pieter Nolpe*, *Nicolaas de Bruin*, *Franciscus Vanius*, *Franciscus Feronimus Breugel*, *Hendrik Hondius*, *Lucas van Uden*, *Albert Flamen* en *Arnold* en *Pieter de Jode*, 591. *Charles* en *Feronimus David*, en *Gilles*, *Joannes* en *Raphaël Sadeler*, 698 en volgende.

Herman en *Jan Muller*, 594. *Zwanenburg*, *Paulus Brill*, *Theodorus van Thulden*, *Theodorus Corenbert* en *Henricus Hondius*, 595. *Willem van Nieuwland*, *Jan van*

van Bronkhorst en Wenceslaus Hollar, 596. Werken van Hollar, 597. J. Valdor en Antonio Tempesta, 598. Joachim Sandrart, 599. Willem Baurh, 601. Crispyn de Pas, 602. Jean Picard, Leonard Gautier, Johan Sandrart, Faytorne, François Ragoz, Jeronimus, Joannes en Antonius Wierix, Pieter en Jan Breugel, Joseph, Mattheus en Johannes Fredericus Greutter, en Guillelmus, Henricus en Jodocus Hondius, 603. Adam Schelde en Boëtius van Bolswert, Theodorus en Jan Israël de Bry, Jean en Theodoor Mathan, J. Baptiste Barbé, Jacobus, Julius en Coenraad Goltsius, Antonio Waterloo, H. Nairwikex, Sebastiaan Franks, Albers Flamen, Reinier Zeeman, Pieter Nolpe, Nieuwland, Bartholomeus Kilian, Joost de Momper, Paul Moreelse en Nicolaas Cochin, 604. Henry Manperche en Jean le Pautre, 605. De heer Verdier, 606. Jacques Callot, 607. Zyn bedryven, *ibid.* en volgende. Zyn Jaarmarkt van Florence, 612. Zyn huwelyk, 613. Zyn Boek van 't H. Land, 614. Zyn reis na Parys en wederkomst te Nancy, *ibid.* en volgende. Zyn dood en wat van een groot getal zyner Platen geworden is, 615 en volgende. Eduard Ecman, Quintiliaan en Nicolaas Cochin, 616. François Colignon, Israël en Claude Henriët en Israël Henriët, de jonge, 617. Stephan de la Belle en zyne werken, 618. Israël Silvester, Neef van Israël Henriët, en Lyst zyner fraaiste werken, 619 en volgende. Marot, Vader en Zoon; Gabriel Perelle den oude en Adam en Nicolaas Perelle zyne Zoonen, 621. Pierre Brebiette, Gio Battista Benedetto Castiglione Genovesse, Thomas de Leu, Michel Natalis en François Perier, 622. Leonard Gautier, Jean Lensant, Michel Dorigny en François Chauveau, 623. Werken van Chauveau, 624. Zyn dood, 625. Gregoire Huret, Pierre Lombard en Gilles Rouffelet, *ibid.* Abraham Bosse en Guillaume Chateau, 626. Werken, Dood en Discipelen van Chateau, 628. Robert Nanteuil, *ibid.* en volgende. Zyn dood en aanmerking op zyne Portretten, 631. Nicolaas Regnesson en Claude Mellan, *ibid.* Werken van Mellan, 632. Zyn dood, 633. Michel Lafne, zyn werken en dood, *ibid.* Jean Lensant, *ibid.* Villamena, Jean Morin en Pier-

Pierre Daret, 634. *Dieu de St. Jean*, *Nicolaas Pitau* en *Daniel Rabel*, 635. *Jean Boulanger* en *François Poilly*, 636. Werken en dood van *Poilly* en zyne Discipelen, *ibid.* en volgende. *Nicolaas Poilly*, zyn Broeder, 637. Deszelfs dood, 638. *Jean Louis Rouillet*, 639 en volgende. Zyne werken in Italiën voordē heer *Raillard*, een ryk Parysen Koopman te Napels, 640. Wat hy in Vrankryk onder anderen voor den heer de *Montarcy* en andere Liefhebbers gedaan heeft, 641. Zyn dood, 642. *Voligny*, Plaatsnyder en Teekenaar met de Pen, door een losbol vermoort, 644. Zeedekündig vertoog ten besluite, *ibid.* Portretten van de *Sadelers*, 645 en volgende. item van *Rembrand* en *Smith*. 653. Werken van den heer *le Brun*, 654. die door hem zelfs gesneden zyn, 656. item door *Gabriel le Brun*, zyn Broeder, *ibid.* item door *Michel Lasne*, *ibid.* item door *Gilles Rousselet*, 657 en volgende. item door *Robert Nantueil*, 661. item door *Jean Boulanger*, *Pierre Daret* en *François Poilly*, 662. item door *Nicolaas Poilly* en *Gerard Audran*, 664. Uitslap met opzigt tot de andere werken van den heer *Audran*, 665. Door *Benedictus Audran*, zyn Neef en den Ridder *Ede linck*, 666. Uitslap wegens nog andere werken van den gemelden heer *Edelinck*, 668. Stukken door *Etienne Picart le Romein* en *Bernard Picard* na den heer *Ede linck* gegraveert, 669. Uitslap wegens andere werken van de Heeren *Picard*, 670. Stukken van *Sebastian le Clerc*, 671. Uitslap met opzigt tot de andere werken van den heer *le Clerc*, 672. Stukken door *Etienne Baudet* en *Pierre van Schuppen* gesneden, 673. Stukken door de gebroeders *Charles* en *Louis Simonneau* na den heer *le Brun* gesneden, 674. item door *Antoine Masson* en *Jean Mariette*, 675. Andere werken van de gemelde *Mariette*, 676. item van de heeren *Berrain* en *Louis de Chailion*, *ibid.* Stukken door verscheidē Meesters, als *Bazin* en andere na den heer *le Brun*, 677. Uitslap ter vertoog van de stukken geëst door *Simon Cantarini*, 679. item van de stukken door *Pietro Testa* geëst, 682. item van *Jan Testa*, zyn Neef, *ibid.* en volgende.

Werken van *Raphaël*, 683 en volgende. Geestelyke stukken

86-610692

SPECIAL

86-B

10642

v.2

THE GETTY CENTER
LIBRARY

